12.16.g 28.

DEFENSORIVM PETRI POMPONATII MANTVANI

48

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI/ ET DOMINO SVO COLENDISSIMO LAVRENTIO de Fliſcho: Montiſregalis Epiſcopo: ac Bononiæ prolegato Apoſtolico. Petrus pomponatius Mātuanus Fœlicitatē.

m OS FVIT Maioribus noſtris/mea quidem Sētētia non improbandus: Antiſtes Sacroſancte: ſolemnibus Natalitiis: ut Clientes/qui non ingrati haberi uellent: Dona Patronis: pro facultate mitterent. His preſertim/ a quibus beneficia recœperūt inſignia: quoniam authore Ariſtotele: qui reperit benefitia: reperit compedes. Hoꝝ ego ſequutus inſtitutum. Princeps ornatiſſime: ꝓ munuſculis uulgaribus: hanc noſtram defenſionem/ Monumētum obſeruātiæ in te meæ: Nomini tuo dicare cōſtitui. Quid.n. iuſtiſſimo Principi/& litteratiſſimo: potius & aptius donum: quam iuſta defenſio/& ingenioꝝ paleſtra: poteſt offerri? Accedūt benefitia in me: a Celſitudine tua: affluenter/ copioſeq; collata: quibus/& ſi repente Midas euaderem: ſoluendo non ſim. Tu me ægide Palladis/& Aiacis clipeo ꝓtexiſti: nihilq; quod honori/ emolumentoq; meo conduceret/ miſſum feciſti. Voluiſtiq; ut tot beneficiis obrutus: propter tenuitatem meam: ingratus uiuam: & moriar. Et quoniam Platonis præcepto monemur: ne quid edamus: quod non ſubeat æqum iudicis examen: uolui ut hæc noſtra qualiacūq; his Saturnalitiis feriis euigilata: primum in manus tuas ueniant: qui ſcis ueꝝ a falſo diſcernere: ſub cuius umbra laurea: feſtiua pace lætus: & ab omni inuidia ſecurus exultē. Et Cōſeruatori meo gratis hymnis applaudam. Vale æternum fœlix: Petri Clientis nō imemor. Bononiæ. x. Iannarii.

M.D.XIX.

❡PETRI POMPONATII MANTVANI DE FENSORIVM/SIVE RESPONSIONES/ AD EA QVAE AVGVSTINVS/NI PHVS/SVESSANVS/ADVER/ SVS IPSVM SCRIPSIT: DE INMORTALITATE ANIMAE.

Procemium

VONIAM POST APOLOGIAE NOſtræ
q Editionem:in qua ad ea reſpondi:quæ opini
oni noſtræ ad mentem Ariſtotelis precíſe/de
animoꝝ ímortalitate aduerſabantur:denuo nõnulli
tractatus:ad manus noſtras peruenerunt:in quibus/
Alii cõuitiis/Alii rationibus:non minus eandé opini
oné noſtrã:eradicare cõtendunt. Veꝝ cũ ad conuitia
reſpõdere.fœminaꝝ/ ac plebeoꝝ moré eé duxerim.
Ideo illis omiſſis dũtaxat ad illos/qui rationibus cer/
tant:iteꝝ reſpondere propoſui. Inter quos eſt Cele/
berrimus Philoſphus Auguſtinus/Niphus/Sueſſa/
nus/qui quendã ſingularé tractatũ:aduerſus noſtrũ
cõpoſuit:ideo mihi uiſum eſt/ad tãti philoſophi ob
iecta reſpõdere. Quod ſi eis ſatisfecero/ut deſidero:
cœteros plebeos:& nullius pretii uiros : minime me
infeſtaturos ſpero.Propoſitũ igitur negotiũ deo ad/
miniculante aggrediar.

Caput primũ:in quo reſpondeť ad ea/quæ in ſui
libri Capitulo primo/continentur.

N hoc primo ſuo capitulo in tribus nos
rephendit.Primo nos nõ obſeruaſſe ꝑ/
i cepta Ariſtotelis:qm̃ diſputaturi de im
mortalitate aiæ:nulla premiſſa diſtincti
one/de anima ipſa:ſtarim ad ipſam hu/
manã deuenerimus:cũ tamen nõ oĩs anima humana
ſit:quare Ariſtoteles arguit antiquos:ſolũ de huma/
na aia tractantes.Obiicit & ſecundo/ꝙ cũ de humani
animi imortalitate/tractare ꝑponimus:dũtaxat Ari
ſtotelis mẽtioné facimus : ꝑtermiſſis Theophraſto/
Eudemo/Socrate/cœteriſq; inſignibus uiris:& pre/
ſertim Platone:qui ubiq; latinus habetur.Quare de
negligentia accuſandi ſumus.Tertio/ꝙ uanum & ſu
perſtitioſum eſt/in uia Ariſtotelis/talé mouere que/
ſtionem:quãdoqdem Ariſtoteles de hoc nihil deter/
minate dixerit : uariuſq; habeať:ut ipſe ꝑ multa con
tendit oſtendere : nunq̃ Ariſtoteles mouerit hanc
queſtioné:ſub tali titulo : imo & pariter dicendũ ui/
detur/de Platone:teſte Pamphilo/Euſebio/hæc ille.

Ad quæ nos reſpondentes/dicimus:ꝙ quanti ſint
iſte reprehẽſiones:reſpõdendo patebit. Ad primũ.
itaq; dicitur / nos canoné obſeruaſſe Ariſtotelis:qm̃
& i ꝓemio noſtri operis / reddẽtes cauſam ſuſcepti
laboris dicimus : Vt petitioni amici ſatisfaceré:qui
me rogauit/ut ſententiã meam ſibi aperiré:uidelicet
quid ſenſiſſet Ariſtot.de animi humani imortalita/
te.Nõ minuſq; in capite primo/ad eundé me deter/
mino:cũ dicã hominé eſſe ancipitis naturæ. Quapp
nulla erat opus diſtinctione:neq; noſtri ꝓpoſiti erat/
uniuerſaliter de aia tractare:cum amicus noſter non
quereret a nobis hoc:tum ẽt qm̃ infinita extãt uolu/
mina de anima:in q̃bus abũde de ea tractať: magiſq;
ambitioſum eſſet/q̃ utile:qñquidé moderni ſcripto/
res:uerius ſint relatores q̃ compoſitores:ueriuſq; pa
riant cõfuſioné:q̃ diſtinctioné. Ad ſecũdũ obiectũ
dicimus : nos doctrinæ & non ambitioni ſtuduiſſe:
quare breuius q̃ potuimus / menté philoſophi colle/
gimus:ſupflua reſecãtes : & neceſſaria nõ omittẽtes
Quapp nõ de negligẽtia accuſandi : ſed de breuitate
& luciditate laudãdi ſumus. Tertia aũt obiectio in
ominbus claudicat. Primo nãq; contra ſic dicentem
militat:i toto.n.hoc ſuo grauiſſimo tractatu/prædi/
cat/& concludit/apud Ariſtotilé & Platoné/nõ fuiſſe
ambiguũ:an humana aia remaneat poſt morté : qm̃
inumeræ ab eiſdé adducunť firmiſſimæ demõſtrati
ones:illud probantes:quas dictus contradictor infra
adducit.Quomodo igiť uir iſte grauiſſimus dicit:ꝙ
nihil certi ab ipſis accipi põt? Præterea/falſum acci
pit.ſ.hanc queſtioné ab Ariſtot.necubi fuiſſe ꝑtracta
tam/ſub hoc titulo:qm̃ iſtud maxime inq̃rit i tertio
de aia:ibi.n.demõſtrat ipſum itellectum eé imixtũ/
& ſepatũ a materia:ueꝝ hæc cõuertunť:uidelicet ſe/
paratũ & imortale:nã quale ſeparatũ eſt:tale imorta
le eſt:& cõuertiť.Secundo quoq; de generatione ani
maliũ/ capite tertio/quærit / An extrinſecus ueniat/
uel nõ:hoc aũt eſt mediũ propriũ/ad cognoſcendam
eius imortalitatem. Veꝝ quod dicit:uanũ eſſe & ſu/
pſtitioſum : quærere ad menté Ariſtot.an anima ſit
imortalis:qm̃ Ariſtoteles nõ ſibi conſtat in hoc quæ
ſito:neq; ex intentione mouet iſtam queſtioné:certe
præter hoc/ꝙ falſum dicit:ut oſtendimus:hoc ẽt eſt
cõtra ipſum:Et ratio hæc/concludit oppoſitum eius
quod intẽdit:eſt.n.cõtra ipſum. Primo qm̃ ipſe hoc
etiã quærit in hoc ſuo libro:& determinat/ꝙ Ariſto/
teles demonſtratiue probauit aiam eſſe imortalem:
quod repugnat alteri ſuo dicto. Et ut patet i eodem
ſuo libro/ipſe uult idagare inumeras queſtiones:de
ſtatu animæ poſt morté:ſecundũ Ariſtot.de quibus
ut ipſe fateť:nunq̃ Ariſtoteles aliquid dixit:ergo lon
ge maior eſt ſua temeritas/& uanitas/q̃ noſtra:cũ de
imortalitate:de qua nos quærimus:multa ẽt ſecũdũ
ipſum:reperiantur dicta ab Ariſtot.Hæc ẽt ratio(ut
diximus)concludit oppoſitũ:qm̃ ſi dubiũ de imor/
talitate aiæ:eſſet pſe quæſitũ & terminatũ ab Ariſto
tele:res eſſet certa apud ipſum Ariſtot.uanũq; eẽt in
quirere:quid uoluiſſet Ariſtot. Nã de re manifeſta/
& terminata:non oportet quæreť.Quare/ſi ſparſim
dixit:& non terminate : manifeſte hoc uertiť in du/
bium:eſtq; difficilis cognitionis:ueꝝ queſtiones cir
ca talia uerſanť : in hoꝝq; deciſionibus cognoſcitur
ingenii excellentia:nullius.n.pretii habereť qui dice
ret Ariſtotelé ſenſiſſe dari materiã primã : cũ iſtud/
ipſum ſenſiſſe apertũ ſit.&c.

Caput ſecundum/in quo reſpondetur ad obiecta
contenta in ſuo ſecundo capitulo.

N SECVNdo ſuo capitulo/dicit nos ponere
i humanũ animum eſſe medium inter mate/
rialia & imaterialia:& cum hoc ponimus ip/
ſum eſſe ſimplr̃ materialé. Inquit igitur/hæc inuicé
pugnare : qm̃ ſi ſimplr̃ humanus aius eſt materialis:

eſt igiẛ eductus de potẽtia materiæ: quare cũ aĩa ſit: oẽs igiẛ potẽtias hẽt organicas: nihil igiẛ cum ĩmate rialibus cõmunicat: qm̃ fieri nequit / ut immateriale omnes potẽtias & operatiões habeat organicas: non igitur medius eſt inter materialia & ĩmaterialia: qñ quidẽ nullã potẽtiã uel operationẽ habeat: nõ organi cã. Adiũgit ꝙ / ſi humanus aĩus uel hõ debeat eẽ me/ dius ĩter materialia / & ĩmaterialia: duas ĩ hoĩe neceſ ſe eſt ponere aĩas: ueluti poſuit Plato: quaꝝ una eſt ĩ materialis .ſ. intellectus / ſiue rõnalis: altera uero bru talis. Nõ itaqꝫ res ſe habet ut nos ponimus. hæc ille. Ad q̃ dicimus initiũ abultimo facientes: ꝙ an Plato multas aĩas in hoĩe poſuerit ſecũdũ rẽ diſtinctas: nõ eſt pñtis iqſitiõis. Multi nãqꝫ arbitrãẛ ꝙ ſic: & multi arbitrãẛ ꝙ nõ. Marſilius. n. Ficinus ĩ argumẽto ĩ quar tũ de repub. pſeuerãter hoc negat de Platone. ueꝝ ut dicit. Auguſt. capite quarto octaui de ciuitate dei: ĩ re bus difficilibus. difficile eſt ĩtelligere qd ſibi Plato uo luerit. Sed quod in preſẽti nobis expedit ẽ: ꝙ dicẽtes hominẽ eſſe nexũ materialiũ & ĩmaterialiũ: mediũ ꝙ inter ipſa: nõ ideo poſuerũt hoc: qm̃ hõ ipſe duas habeat aĩas: quaꝝ una ſit mortalis: & altera ſit ĩmor talis: ſed qm̃ rationalis ipſa ſola neqꝫ cũ alio addito: ſit talis diſpoſitiõis: nã dicit ipſam eẽ creatã in umbra intelligẽtiæ: ut diciẛ in libro de cauſis: uel ĩ orizonte æternitatis: ut dixit yſaach: quod qdẽ ſic ĩtelligiẛ ab oĩbus expoſitoribus: uidelicet ꝙ ipſa aliquas habeat potentias ĩmateriales: utpote ĩtellectũ & uolũtatẽ: re liquas uero materiales: ut eas q̃ ſequũẛ gradũ uegeta tiuũ / & ſẽſitiuũ ueꝝ & ĩter hos ſic cõuenientẽs / eſt dif ferẽtia: qm̃ aliq arbitrati ſũt ipſã eẽ uere ĩmaterialẽ / & ĩmortalẽ: & ſecũdũ qd mortalẽ & materialẽ: ut le ges & ueritas expoſcũt: & noſtra fides cõfiteẛ. Alii ue ro ecõtrario. ſ. ſimpliciter mortalẽ & materialẽ: ſecũ/ dũ qd uero ĩmortalẽ & ĩmaterialẽ ut pipathetici uo/ luerũt meo iudicio. Secũdũ itaqꝫ leges / & ueritatẽ: nõ ſeqẛ. Aĩa ẽ ſimplẛ ĩmaterialis & ĩmortalis: ergo nul las hẽt potẽtias mortales & materiales: qm̃ ex eo ꝙ ẽ ĩſima ĩtelligẽtiaꝝ: ut ſcribit Auer. ẽt: multũ tñ ptici pat de materialitate. Quare multas hẽt potẽtias ma teriales: nõ. n. ſimpliciter diciẛ ĩmaterialis: qm̃ per fe/ ctiſſime ſit ĩmaterialis: ueluti aliæ ſupiores: ſed qm̃ ipſa ſecũdũ ſubſtãtiã æterna ẽ: neqꝫ educta de potẽtia materiæ: quare pempto corpore: ipa nõ pimiẛ: licet habeat multas potẽtias materiæ ĩmerſas: & ſecundũ eẽ cõpletũ eductas de materia. Vñ ẽt ap̃ ſic ſentientes: nõ ſeqẛ. Aĩa eſt ĩmaterialis & ĩmortalis: ergo nullas hẽt potẽtias materiales / & mortales: ut ſatis notũ eſt. Verum & ſecũdũ aliã opinionẽ pipatheticã: pariter nõ ſeqẛ: anima ipa ſimpliciter mortalis & materialis eſt. (ſecũdũ modũ expoſitũ: uidelicet nõ ꝙ ipſa maxi/ me materialis ſit / imo minimũ ĩter oẽs formas mate riales: materialitatis retinet: ſed diciẛ ſimpliciẛ mate rialis: qm̃ cõpata ad ſuã materialitatẽ eſt nõ uere im/ materialis: ſed uere materialis: qm̃ extincto corpore / & ipſa extinguiẛ) nõ ſeqẛ inq̃ / aĩa eſt mortalis uel ma terialis: ergo nullo mõ hẽt potẽtias immateriales / uel ĩmortales: qm̃ ſicuti pœnes aliã opinionẽ / que ẽ ueri tatis: ipa ĩmaterialis exiſtẽs multas hẽt potẽtias ma/ teriales: qm̃ eſt infima abſtractoꝝ: ſic & pœnes pipa/ theticos: ipſa materialis exiſtens; aliquas / & ad modũ paucas / & oblæſas: habet ĩmateriales: qm̃ ẽ ſuprema formaꝝ materialiũ. ĩſequẽdo ꝙ principia philoſophiæ Ariſtot. hæc multo rõnabilior ẽ / q̃ prima: qm̃ prima uult: ipſã aĩam uere æternã & ĩmaterialẽ exiſtentẽ: ue re hẽre potẽtias & opatiões materiales / & corruptibi les: qd̃ difficillimũ ẽ poneꝛ ſecũdũ ipm: qm̃ eẽnt ſenſi tiua & uegetatiua ſine ſuis potẽtiis: quod rõ nõ uide tur admittere: cũ ſint paſſiões eaꝝ: uel ſi eſſet in æter nũ fruſtarenẛ: aut daretur corpoꝝ reſurrectio: quoꝝ qd̃libet Ariſtot. philoſophiæ ĩpugnat. Sed deus põt quod natura non põt. At uero ſecũdũ nos / in ſequen do principia Ariſtot. aĩa ipſa uere eſt materialis: & ſe cundũ qd ĩmaterialis: q̃re nõ ueras habet opationes ĩmaterialium: ſed tñ ſecundum quid / & quaſi ſecun dum ſimilitudinẽ. Quo fit / ut neqꝫ aliqd fruſtrã ſit / neqꝫ eſſentia ſit abſqꝫ ſuis potẽtiis: ueluti ſequitur ad priorem poſitionẽ. Ipſa nãqꝫ aĩa dum eſt: ſemp ſuas retinet potẽtias: & deductis impedimentis / põt exire in opera ſibi debita. Ex quibus patere poteſt: ꝙ uir iſte q̃tũcũqꝫ doctiſſimus nõ bene dixit: ſi aĩa uel ho/ mo debet eſſe medius inter mortales & ĩmortales / duas debet habere aĩas. Neqꝫ etiã ſeqẛ / aĩa ẽ ueꝛ mate rialis: ergo nullo mõ habet aliquã opationẽ ĩmateri/ alem: imo habet eas: quis mãchas / & ublæſas: ſicut ap̃ ipſũ aĩa ipſa uere exiſtẽs ĩmaterialis / plurimas habet ueriſſime materiales: & in nullo diminutas: qd̃ tñ re/ clamat Ariſtotelis philoſophia.

Caput tercium / in quo Reſpondetur / ad conten ta in Capitulo tertio.

N Capitulo tertio / uir grauiſſimus nos ar/ i guit ꝙ in illa noſtra (ut inquit ipſe) obſcura diuiſione de anima humana: ſecundum ma/ terialitatem & ĩmaterialitatem: ſex tantum nume/ ratis membris: duo obmiſerimus: & enim octomẽ/ bris eſſe debet illa diuiſio: ſecundum naturam diui/ ſionis: ſic enim (ut inquit) fieri debet. Aut altera aĩa eſt: p quã homo eſt mortalis: & altera p quã eſt ĩmor talis. Aut una & eadem eſt mortalis & immortalis. Quod ſi primũ deẛ: aut utraqꝫ eſt unica in omnibus: aut utraqꝫ in omnibus eſt multiplicata: aut ſecundũ unũ una: & ſecũdũ alterum multiplicata. Et iterum hoc dupliciter. ſ. aut mortalis ſit una: & immortalis multiplicata: uel uice uerſa: ut mortalis ſit multipli/ cata: & ĩmortalis una. Qꝛ hic quatuor ſũt mẽbra: cũ nos tñ fecerimus tria mẽbra: obmiſimus. n. primũ mẽbrũ. ſ. aut utrobiqꝫ eſt unica. Non minus ſumus deficiẽtes in altero primo cõdiuidẽte: qm̃ ſic hẽt fieri. Si eadẽ aĩa hõ eſt mortalis & ĩmortalis: aut igꝛ ſecũ/ dũ utrũqꝫ modũ ſimpliciter: aut ſecũdum utrumqꝫ modum ſecundũ quid: aut partim ſimpliciter / & par tim ſecundum quid. & hoc dupliciter: quoniam aut eſt ſimpliciter mortalis / & ſecundum quid ĩmorta/ lis: uel uice uerſa ſimpliciter immortalis / & ſecun/ dum quid mortalis: & ſic iterum eſt quadrimẽbris: cum nos obmiſerimus primum membrum: uideli cet / aut ſecũdum utrumqꝫ ſimpliciter.

Ad quod nos dicimus & ꝙ falſum accipit: & nimis debiliter obiicit: quare hæ obiectiões ſunt cõtẽtioſi / & gloriam quærentis: & nõ pro ueritate diſputantis:

quod genus hominum teſte Platone in phædone & in primo de legibus, eſt alieniſſimum a philoſphia: Imo tale genus hominum: in nullo poteſt proficere, niſi in uanitate & ingarrulitate. Si hæc pro.ectus nūcupari poſſunt. Imprimis falſum dicit ꝙ .ſ. illa duo membra ſint a nobis omiſſa. Nam capite ſecundo noſtri tractatus de imortalitate aiæ: ſic ad litterā dicimus. Si uero altera pars magis eligaẗ: uidelicet ꝙ ꝑ unam eandem homo ſit mortalis & imortalis: cum fieri non poſſe uideatur: ꝙ oppoſita. de eodē dicātur ſimpliciter: fieri nequit: ut eadem ſit mortalis & immortalis ſimpliciter: non itaq; illud membrum eſt a nobis omiſſum: imo a nobis memoratū. Quare diuiſio reducta eſt in numerum ſenariū: & tacuimus illa: ſiue illa duo membra non uenerunt ī partitionem tanq̄ in imaginabilia: idemq; ſtatuēdum eſt de altero membro .ſ. in oībus non pōt eſſe una tm̄ quæ ſit mortalis: & una tm̄ quæ ſit imortalis: tāq̄ i imaginabile. Nō itaq; defecimus: ī numero octonario: qm̄ de illis duobus membris fecimus mentionē: ſed tm̄ ſex numerauimus: de quibus poteſt eſſe diſputatio: illis duobus non cadentibus in dubitationem. Puerilis etiā eſt obiectio: qm̄ ſi alicuius eſſet momenti, procul dubio Ariſto. multum erraſſet: cū ſæpiſſime aliquod mēbrū diuiſionis omittat. Nā .t.6. primi phyſicorum: ubi diuidit principiū per unum & multa: ī diuiſione unius, omittit finitum & infinitum: & in diuiſione per multa: omittit per mobile & imobile: qm̄ ut inquit cōmentator per unum dedit intelligere alterum, propter abreuiationē. & .t.xxi. viii. phyſicorū cum ponit diſpoſitionem entium: ſecundū motum & quietem: nō enumerat niſi quinq; membra: ſeptem exiſtentibus: ubi cōmentator dicit: tacuit illa duo: tanq̄ inimaginabilia: & ex deſtructione aliorum illa duo remanent deſtructa. Quare nos Ariſto. imitati, ſex modos tanq̄ magis diſputabiles, poſuimus: cum hoc ꝙ illos etiā duos memorauerimus: ſed nō tanq̄ diſputabiles.

Caput quartum, in quo rñdetur, ad contenta in quarto & in quinto capitulis.

IN capitulis quarto & quinto: nos taxat in duobus. In quarto quidem ꝙ in formando ſiue narrando opinionē Auerrois: inconſulte eius opinionem protulimus: qm̄ modus ille per nos poſitus: eſt cuiuſdam Gandauenſis: non autem omniū imitatorum Auerrois: Innumeri namq; alii, aliter ſentiūt de Auerroe: quos ille enumerat: & eorum modos ꝑ longum proceſſum. Quare nr̄um erat de eis mētionem facere ueluti ipſe fæcit: in ſuo tractatu: de intellectu: & in cōmētariis in libros de aīa, nuperrime ab ipſo æditis. Nec minus nos taxat in quinto capitulo: qm̄ aſcribo Themiſtio, ipſum poſuiſſe unicum intellectum: cum tñ diuus Tho. in libro quem cōpoſuit cōtra Auerroem de unitate intellectus dicat, Themiſtium & Theophraſtum, affirmare multiplicationē aiorum: tam ſecundum intellectum agentem: q̄ poſſibilem: qui intellectus agens: ſecundum ipſum, non eſt ille: qui eſt ſicut ſol: ad mentem Themiſtii: iſte namq; eſt deus: ſecundum Themiſtium: ſed hic eſt qui eſt illuminans & illuminatus, ſuple ille qui eſt multiplicatus. Amplius ꝙ nos nullā ponimus drām inter Themiſtium & Auerroem de ipſis intellectibus: multis inter eos differentiis exiſtentibus: ut per multa contendit oſtēdere. Multaq; alia dicit: quæ qm̄ nihil ad hoc noſtrum negotium ideo prætermitto. Ad quæ dicimus, & ad primum proculdubio illam eſſe mentem Auerrois: quam narrauimus: ueluti Albertus, Thomas, Aegidius, Io. Scotus & inumeri alii dixerunt: imo ipſemet cōtradictor, ifra, hanc eſſe mentē Auerrois confitetur. Quod ſi qui alii aliter ſentiunt: dicimus, ipſos, non recte ſentire. Et ſua certe erat oſtēdere rationibus: illam non eſſe mētem Auerrois: & nō inniti nugis aliorum: qui an dicāt, ut ipſe dicit: non ē nobis curæ. Vanum .n. ambitioſum, & pænitus inutile eſt: uelle omnes ſcriptores legere, & refellere. Neq; etiam affirmamus, Auerroem & Themiſtium, ī omnibus conuenire (ut nobis aſcribit) ſed ſolum ibi diximus, cōuenire eos ī unitate intellectus Quod uero ſic differāt: uel nō drant, nō eſt nr̄i huius negotii. Verū tamē obiter hic unū dicimus, .s. ꝙ iſte homo eſt i aperto errore: cum imponat Themiſtio: ipſum ſenſiſſe intellectum agentem eſſe deum: cū Themiſtius ipſe: capite. xxxi. tertii de anima. Ex intentione refellat ponentes intellectū agentem eſſe deum: uel primas propoſitiones: uerum hoc eſt extra propoſitum quare ad noſtrum redeamus. Ad ſecūdū itaq; quod dicit de Themiſtii opinione nos nō recte ſentire: qm̄ diuus Thomas de Themiſtio aliter ſenſit: Dicimus, certe, hoc nos non latuiſſe: ſed bene ſic opponentem latuiſſe: ipſum Thomam de hoc ſe retractaſſe: quandoquidem Tho. in ſcripto ſuo in ſecundum ſententiarum: in xvii. diſtinctionis, q̄ōne propria, de unitate intellectus aperte dicat Auerroem, Themiſtium, & Theophraſtū concordes poſuiſſe unicū itellectū: qr ex illa auctoritate non debuit moueri: cum illa altera dicat oppoſitum: uerum ſuum erat, magis rationibus hoc oſtēdere: ut decet philoſophum: & maxime grauiſſimum: qualem ſe prædicat. Quod autē hæc omnia tam grauiter tam luculente, tam deniq; copioſe habeantur in illis libris ab eo æditis: neq; affirmo: neq; nego. Deus enim & cōſcientia mea teſtes ſunt: me nunquam aliquid huius uiri legiſſe: niſi tantum hunc tractatum: ad quem reſpondere rogatus ſum. Verum quoniam tam mirabilia ſcribit: in uanū alios ſcripturos exiſtimo

Caput quintum in quo reſpōdetur ad ea quæ cōtinentur in capitulis, inchoando a ſexto, uſq; ad xvi. excluſiue.

IN capitulo ſexto eiuſdem tractatus: incipit ponere rationes noſtras: quas (ipſe dicit) nos adducere contra Auerroem: quas quoniā per nos obſcure & cōfuſe poſitas eſſe dicit: ideo eas ad claritatē reduxiſſe gloriatur: Quod quis noſtrū obſcurius, uel lucidius: confuſius uel diſtinctius loquatur, legentibus relinquo. Quid uero iſto uiro petulantius, inconſtantius uerboſius, impertinentius, ac deniq; inanius ſit: nihil cognoſco: Sed hæc miſſa faciētes ad rem deueniamus: & paucis rem ipſam abſoluamus: ſi tot nugæ paucis comprehendi poſſunt. Age igitur. Prima noſtra ratio cōtra Auerroem hæc

eſt Intellectus nr nullam habet operationem non de
pendentē a corpore ſaltē ut obiecto: ergo eſt īſepara/
bilis ab eodē. Ad hoc aūt (ut mihi uidetur) ī tot tātiſq
capitulis: duas uult reſponſiones. Prima eſt negādo
conſequentiā: contenditq oſtēdere/ q eſto q huma/
nus intellectus in omni ſua operatione dependeret a
corpore: tn̄ eſſet adhuc ſeparabilis & īmaterialis: hoc
aūt multipliciter probat. Primo/ qm̄ dato & ſuppo/
ſito q ſic ſit: uidelicet q anima ſemper in ītelligēdo
indigeat corpore: nō minus ipſa uniuerſale ītelligit:
ſed ipſa uniuerſale nō intelligit: niſi ipſa ſit ſeparabi/
lis & īmaterialis. Hoc āt ſic probat: qm̄ ſi uniuerſale
eſt ſemp & ubiq: abſtrahens ab hic & nunc: hoc non
eſt ſecundū ſui eſſentiā; ſic.n. eſſet idea Platonis: ergo
participatione alicuius: nam quod non eſt per eſſen/
tiam tale: participatione alicuius eſt tale: ut dicit in li
bro de cauſis: nō eſt aūt fingere participatione cuius
ſit tale: niſi participatione ipſius animæ: ergo huma/
na aīa per eſſentiam eſt abſtracta: & per ſuppoſitum
nunq̄ operatur ſine corpore: ergo ſtante q nullam ha
beat operationem īdependentem: nō minus ipſa eſt
abſtracta. Secundo idē probat/ qm̄ ītelligentiæ ſunt
abſtractæ: & nō poſſunt mouere ſine corporibus cœ
leſtibus: ergo ſtat formā aliquam eſſe abſtractā: & tn̄
dependere a corpore: ſaltem ut obiecto. Et firmat ex
illorum theologorum opinione/ qui dicunt: creaturas eſſe
ſecundariū obiectum ītellectionis: qua deus ītelligit
eas: ſecūdū igitur horum opinionem: deus nec primarie
nec ſecundarie dependet a creatura: & tn̄ intellectio
ſub eo reſpectu: quo eſt creaturæ: depēdet a creatura:
ut obiecto: ergo idē quod prius. hæc itaq eſt ſua pri/
ma reſponſio. Et ne fiat confuſio: ad hanc igitur acce
damus: & dicamus/ totam hanc reſponſionē eſſe ua/
nam/ incoſtantem/ & nihil ueri cōtinere. Primo qdē:
q aliqua ſit ſubſtantia ſimpliciter ſeparabilis/ & ſim/
pliciter īmaterialis: in omniq ſua operatione depen/
deat a corpore (ut concedit iſte) īſtud eſt pœnitus er/
roneum: & quantum ſciam: nullus alter ab eo hoc
concedit: quilibet.n. ponens animam īmortalē: dat ſi
bi poſt mortem operationē omnino independentē a
corpore: neq quis negare poteſt/ hoc nō eſſe ſuum:
qm̄ in Rubrica xiiii. capituli: ſic dicit ad litterā. Dato
q nulla ſit ītellectiuæ animæ operatio: e corpore pœ
nitus abſoluta: ex ipſo ītelligere & uelle: q non ſine
phantaſmate eſt: probari pōt: animam eſſe e corpore
ſeparabilē: ab eodemq ſubiectiue minime depēdere:
idemq repetit in principio eiuſdē capituli. Amplius
aīa aut ppetuo ſtabit ī hoc corpore generabili & cor/
ruptibili: aut ſeparabitur. Non primū/ qm̄ hoc cor/
pus continue diſſoluitur: quare ueniet ad iteritum.
Vnde Auicen̄. prima primi/ in ſumma de complexio
nibus dicit: q ſi hæc uirtus infinita foret: & reſtaura/
ret tale quale diſolutū eſt: &c. perduceret tādem ad
mortem: quod ēt dicitur ab Ariſtotele in ſecūdo de
generatione animalium/ capite quarto. Si igitur ſepa
rabitur: aut aliquā habebit operationē aut nullam?
Si nullam/ ut cōcedit iſte in hoc ſuo tractatu/ non eē
īpoſſibile: qd ſtultius dici/ uel excogitari pōt? Nihil
enim infœlicius ipſa anima: nihil uilius: cū in æternū
ſine aliqua pœnitus operatione ſit. Quid.n. eſt tā uile
in uniuerſo: quod nullam prius habeat operationē?
quod nullius ſit comodi? Si uero poſt mortem ali/
quam habet operationē: cū extra corpus ſit: quo mō
igitur a corpore in tali opere dependebit? Præterea
hoc aperte eſt contra rationem: nam quod non depē
det ſecundū eſſe: igitur neq ſecundū operari ſimplr
dependet: qm̄ ſi auferatur corpus/ a quo nō depēdet:
non minus ipſum remanebit: ſed ipſum ſine opere re
manere nō pōt: qm̄ ut īqt Themiſtius/ natura hoc nō
ſubſtinet: ut aliquid ſit ſine opere: igitur quod ſimplici
ter īmateriale & ſeparabile eſt: in omni ſuo opere/ nō
poteſt dependere a corpore: unde hoc apertiſſimam
repugnantiam continet: octauo nāq methaphyſice:
operationes indicant eſſentias: ſi nāq in omni opere
dependet a corpore: ergo & in ſuo eſſe depēdet a cor/
pore. Quod aūt ipſe ponit: ſupponatur humanū ani/
mū/ non poſſe ſine phantaſmate intelligere: admitti/
mus quidē non tantū ut poſſibile: uerum ut neceſſariū:
ſecūdum Ariſtotelem: q̄q̄ in uia ueritatis ſit falſum:
cūq ulterius dicitur/ q eſt īmaterialis & ſeparabilis:
qm̄ uniuerſaliter cognoſcit: nā uniuerſale ipſum eſt
æternū. Ad hoc dicit: ueluti in noſtris tractatibus dif
fuſe oſtendimus: q operationes declarāt eſſentias: cū
itaq humanus ītellectus: uniuerſale ītelligēdo: īmo
quicqd intelligat: nunq̄ abſoluat a ſingulari: qm̄ ſem
per uniuerſale in ſingulari ſpeculatur: ut unuſqſq in ſe
ipſo experitur: ideo talis cognitio: prorſus non eſt abſo
luta a materia: quare cū eſſentia ſit operationi ppor/
tionata: ideo intellectus non eſt mere & proprie īma
terialis/ uel ſeparabilis: qm̄ ſi talis exiſteret: haberet
& aliquā operationē oīo independentē a materia: qd
de eo non experimur. Quare cū ſecundū qd īmateri
alis & ſeparabilis ſit: ideo eſt aliquis ītellectus q ſim/
plr: & p eſſentiā & in ſūmo/ eſt uere īmaterialis/ & ſe
parabilis: & hic tm̄ uere & proprie eſt diuinus intelle
ctus. Neq uerum eſt ſecundū ponentes ītellectū noſtrū
eſſe æternū ipſum per eſſentiam & pœnitus eſſe īma
terialem (ut iſte fingit) īmo neq ītelligētiarum aliqua:
niſi cōparatiue. & q̄uis uniuerſale æternū ſignificat:
non propter hoc ſequitur/ q uirtus ipſum comprehē
dens ſit æterna: nam deum cognoſcens/ uere non eſt
deus: niſi ſatis improprie: quo modo ēt concedi pōt
intellectum ſecundum quid æternum eē. Quod aūt
ſecundo adducebatur: uidelicet/ qm̄ intelligentiæ nō
poſſunt mouere orbes: niſi ob orbibus dependeant:
& ſecundum aliquos deus in ſecunda ītellectione. ſ.
intelligendo creaturas dependet a creaturis: deus tn̄
& intelligentiæ ſunt formæ ſeparabiles/ & omnino
immateriales. Vir accuratiſſime: uideas qd dicis: qm̄
uel ponis deum & intelligētias/ in omni operatione
dependere a corpore: uel in aliqua ſolum. Si primū/
hoc apertum mendatium eſt; & aduerſatur omnibus
philoſophis & theologis. Si uero intelligas: q ſolū
in aliqua operatione dependent a corpore: non ſyllo
gizas ad concluſionem: qm̄ concluſio eſt/ q nullā ha/
beat operationē indepēdentē a corpore: quare nihil
ad propoſitum. Amplius uir īgenioſiſſime: intelligē
tias in mouendo a cœleſti corpore dependere: & hu/
manū intellectū in ītelligendo depēdere a phātaſma/
te: æquiuoce dicitur. Intelligentiæ.n. mouent & dāt
eſſe corporibus cœleſtibus: & quicquid eſt ī corpore
cœleſti: eſt ab intelligentia. Quare proprie intelligen

tia ab eo cœlo nõ dependet: quãto minus deus a cre
aturis. At humanus intellectus effectiue mouetur
a phantaſmate: phantaſmaq; ipſum non habet eſſe
effectiue ab humano intellectu: quare longe diſpar
eſt inter ea ſimilitudo. Secunda aũt eiuſdẽ reſpon/
ſio / quæ tam & ſi logiſſima ſit (infinitas .n. fere fa/
cit ſuppſitiones) tandem ſtat in hoc: ut neget antece
dens pdictæ conditionalis: ſcilicet ꝙ humanus itel/
lectus nullam habeat operationem independentẽ a
corpore: qm̃ secũdum Auerroem intellectus conſi
deratus i ſe / priuſq̃ uniatur toti ſphæræ humanæ /
uel alicui eius parti / habet unã intellectionem: quæ
cũ ꝓ ſit illa: in qua nullo modo dependet a corpore.
Hic aũt attendendũ eſt: ꝙ nec Auerroes nec aliquis
alter ponens intellectum eſſe imortalem: poſuit ip/
ſum in omni ſua operatione dependere a corpore:
qm̃ implicat cõtradictionem. Vir aũt iſte poſuit op
poſitum: ut uiſum eſt ſupra. Amplius attẽdendum
eſt: de huius Viri grauitate qui opinionem de uni/
tate intellectus qualiter aſcripſimus Auerroi: eam
hic inſequitur: cũ tñ ſuperius eam dãnauerit: unde
cõſiderare potes: q̃tæ grauitatis ſit Vir iſte / ſed hæc
obiter ſint dicta: & ad noſtrum redeamus: Hanc i e/
ſponſionem quam hic adducit: ea eſt quam nos po
nimus i noſtro tractatu: ueꝝ qm̃ eam ipugnamus:
ideo conatur ad noſtras impugnationes reſpõdere.
Contra hanc igiẽ ſic inſtamus. Anima eſt actus cor/
poris phyſici / organici ſecundum uniuerſalem eius
diffinitionem: nam & hæc diffinitio competit intel
lectiue animæ: ut teſtaẽ Ariſtoteles. ergo itellectiua
ut ſic eſt actus corporis phyſici organici: igitur hu/
manus intellectus: in omni ſuo opere depẽdet a cor
pore: nullam igiẽ habet operationem independẽtẽ.
Ad hoc aũt dat reſponſionem noſtram / quã ibi po/
nimus: uidelicet / ꝙ humanus animus dupliciter cõ
ſiderari põt: ueluti & quælibet alia itelligentia: ſcili
cet / & ut i ſe eſt: & ut informat ſphœram: itellectus
itaq; in ſe conſideratus non eſt anima: ſed tm̃ intel/
lectus: quaẽ / ut ſic / ei nõ competit diffinitio animæ.
Aſt intellectus conſideratus ut informat ſphæram
humanam: ſic anima eſt: & ſibi competit diffinitio
animæ: quare ſecundum iſtam conſideratiõẽ: ipſe
intellectus in omni ſua operatione / dependet a cor/
pore. His aũt adiunxi: ꝙ forte iſtum modum inſe
quendo / ſedari poſſet diſcordia quæ manifeſte ui/
deẽ eſſe: inter Librum tertium de anima: & primũ
librum de partibus animalium. In tertio.n. de aĩa:
quilibet cõnumeratur inter naturales / de humano
intellectu tractatur. At in primo de partibus / diciẽ:
de intellectiua anima: non pertinere ad naturalem.
Sedari ing̃ secundum iſtũ modum põt: ut.ſ. de intel
lectu / qua in ſe conſideraẽ: nõ pertinere ad philoſo
phũ naturalẽ: ueꝝ qua ſphærã informat: qm̃ ſic eſt
actus corporis organici: eſt phyſicæ cõſiderationis.
Sed qm̃ utrũq; hoꝝ dictoꝝ a nobis refelliẽ: ideo ui/
denda ſunt: quæ ab utroq; dicunẽ: ſcilicet / ab ipſo &
a nobis. De primo igiẽ / ꝙ.ſ. ueluti intelligentiis dã
tur / duæ conſiderationes: quaꝝ una eſt phyſica. ſcili
cet / qua mouent corpora cœleſtia: altera uero ſecun
dum ſe: quæ eſt methaphyſica: ſic & duæ dari de/
bent conſiderationes humano itellectui: quaꝝ una
ſit phyſica: altera uero ſit methaphyſica: pfecto il/
lud de intelligentiis / neceſſe eſt dicere: de humano
autem intellectu. hoc minime dici poteſt. Intelligẽ/
tiis.n. duas damus operationes: longæ diuerſæ rati/
onis inter ſe: damus.n. eis intelligere / quod non de/
pendet aliquo pacto in eis a corpore: & eſt operatio
imanens: damus & mouere: quod a corpore depen/
det quoquo modo: & eſt operatio tranſiens: unde
fit / ut nihil incomodi ex his ſequatur. Quare ſecun
dum hoc & de eis duæ naſcuntur conſiderationes
diuerſæ: ſcilicet / phyſica & diuina. Nam qua mo
uent pertinent ad phyſicum / nõ tãq̃ entia naturalia
& ſubiecta naturalia: quoniam quæ non mota mo/
uent / non ſunt amplius phyſica conſiderationis (ut
ſecundo phyſicoꝝ dicitur:) ueꝝ pertinent ad phyſi
cum: ut principia mouentia. Qua uero ſunt mouẽ/
tia nõ mota / & i intelligẽdo nullo modo dependẽt
a corpore: & i reliq̃s huius gñris operibus: pertinẽt
ad diuinũ: tãq̃ pſe ſubiecta eius. Aſt humano itellec
tui ſecũdũ iſtã opinionẽ duæ attribuunẽ opationes
imanẽtes: utraq;.n. eſt itellectio: & perficit ipſum in
tellectũ. ex quo infinita fere icomoda ſequi / aptũ ẽ.
Imprimis non uideẽ: ꝙ uni naturæ attribuanẽ duæ
opationes eiuſdẽ gñris / tã diuerſæ / utpote: ꝙ idẽ in
tellectus itelligat p ſubſtantiã / ſiue ſuã / ſiue alienã:
& ẽt intelligat recipiẽdo: hæc.n. repugnare uideñẽ:
qm̃ quod intelligit p ſui ſubſtantiã / eſt ens actu &
ualde perfectum. quod uero recipiendo: eſt imper/
fectum: modo iſte ſunt cõditiones ualde oppoſitæ:
quæ in unum coire non poſſunt: neq; illud quod di
citur: per iſtũ uiꝝ tolerabile eſt. Dicit.n. ꝙ quis in/
tellectus intelligat in ſe per ſubſtantiam: & quo ad
ſphæram per ſpecies: iſti tamen modi intelligendi
ſunt unius rationis: quoniam per ſe intelligit quic/
quid intelligit: ſecundum quod illud itellectum ab
eo eſt actu intellectum: ueꝝ ſibi accidit ꝙ intelligat
per ſubſtantiam / uel ſpecies. Si.n. hoc ſufficeret: tũc
quæcũq; intelligũt eſſent eadem rationis ſpecificæ:
quoniam quæcũq; intelligunt. ea intellecta intelli/
gunt / quatenus ſunt ab eis actu intellecta: quantũ/
cũq; enim omnia intellecta ſint actu intellecta: non
tamen per eundem modum proprium. Amplius ſi
humanus intellectus in ſe & per ſubſtantiã / omnia
cognoſcit: quid igitur imperficiẽ ad idem cogno/
ſcendum per ſpecies? & quod inconuenientius eſt:
ad cognoſcendum idem obiectum & in eodem tẽ/
pore / per infinitas ſpecies fere uel ſaltem infinitas in
tellectiones: multaq; alia inconuenientia ſequunẽ:
quæ q̃q̃ a ſic dicentibus non habeantur: ut inconue
nientia: ut ipſi ore confitentur: tamen puto apud
ipſos in corde hæc inconuenire: ſed talia dicere / ut
poſitionem ſubſtineant: niſi uiri iſti ex toto ſint in/
ſani: at genus hoc hominum pertinatium: teſte
Platone in phædone alieniſſimum eſt a diſciplina.
Præter aũt incomoda & impoſſibilia: q̃ ſequũtur
ad dictam poſitionem: illud quod ulterius dicitur
minime ſtare poteſt: uidelicet ꝙ ut informat ſphæ
ram humanam / eſt phiſicæ cõſiderationis: in ſe ue
ro / methaphiſicæ contemplationis eſt: quoniam ut
ſphæram informat: mouetur a phantaſmatibus:
quare eſt mouens motum: uel ſaltem motum: ſed

quod tale eſt:phyſice conſiderationis eſt:nõ ut prin
cipium tantum:ſicut ſunt intelligentiæ : quatenus
mouent corpora cœleſtia:uerũ ut ſubiectũ:et ſecun
dum ſuam ſubſtantiam & quiditatem : quoniam
eſt ens naturale:unde Ariſto.ſecundo phyſicorũ ſta
tuit ipſum humanũ intellectũ/ terminum formaꝝ
naturalium/&materialium:unde impoſſibile eſt ip
ſum ſeparare a materia/& ſecundum conſideratio/
nem/& ſecundum eſſe:quoniam entia naturalia de
finiuntur per materiam ſenſibilem:ut ſecũdo phy
ſicorum.primo de anima.ſexto.metha.& in infini
tis aliis locis traditur . Quod ſi actu aliqua forma
naturalis/ſit ſine ſubiecto:ut ueritas confitetur de
accidentibus in euchariſtia:hoc eſt non ſecundum
naturam:ſed ex diuina potentia/quæ eſt ſupra natu
ram. Quare ſi anima eſt forma naturalis/ut Ariſt.
opinatus eſt:ex ſolo diuino miraculo poteſt ſtare ſi
ne ſubiecto:imo hoc maius miraculum ẽ/q̃ accidẽs
eſſe ſine ſubiecto:quoniam ex aĩa &corpore fit unũ
p ſe:ex ſubiecto aũt &accidente fit unũ per accidẽs:
aſt indiſſolubilius eſt:quod eſt per ſe unũ: eo quod
eſt per accidens unum:ſi itaq; humanus intellectus
non poteſt abſolui ſecundum conſideratiõe: neq;
ſecundum eſſe a ma teria ſenſibili : quo modo igit
fieri poteſt:ut ſit methaphyſice contemplationis:ni
ſi conſideretur per conceptus tranſcendentes : ſecũ
dum quos:non tantum humanus animus a diuino
contemplari poteſt: uerum omne ens ut dicitur in
procemio metha. Quare ut ſic humanus animus
non terminaret conſiderationem formarum natu
ralium :cum.tñ Ariſto.ipſum ponat terminum ea
rum. Aſt fortaſſis dicet:humanus intellectus:cum
ſit medius inter mortales & ĩmortales:eſt mouens
motum. quare ut ſic eſt phyſicæ c onſiderationis:&
non poteſt abſtrahi a materia ſenſibili:eſt & mouẽs
nõ motum:& ſic eſt diuinæ contemplationis:& ab
ſtrahitur a materia ſenſibili:neq; inconuenit ſecun/
dum diuerſa/eidem attribuere predicata contradic
toria. Verum hoc minime ſtare poteſt. Primo/quo
niam & ſi idem ſecundum diuerſas rationes:poteſt
conſiderari ſecundum predicata contradictoria : ex
parte tñ rei eidem predicata contradictoria in eſſe
non poſſunt : humanus intellectus ſecundum rem
mouetur:& non poteſt fieri/quin ſecundũ rem non
moueatur:uerũ quod tale eſt. inſeparabile eſt a ma
teria:non igitur fieri poteſt:ut tale ſit conſideratio/
nis philoſophiæ primæ:quãdo quidem prima phi
loſophia nihil particulari & proprio conceptu conſi
deret:quod ſit motum:ut Albertus & Thomas di
cũt in tertio methaphyſicæ:& etiã ex ſententia Aui
cẽnæ dicentis Scientiam diuinam abſtrahere a mo
tu:aut quia conſiderata in ea nullo modo mouent:
ut ſubſtantiæ ſeparatæ:aut quia & ſi moueãtur: cõ
ſiderantur tamen ſecundum conceptus:qui forma
liter non ĩcludunt motum: & materiam ſenſibilẽ :
quales ſunt conceptus tranſcendentes. Idemq; repe
rit diuus Tho.in expoſitione xi·metha. Quare ſi in
tellectus humanus eſt motus:non ueniet in conſide
rationem diuini:niſi ſecundum conceptum uniuer
ſalem:ſicut &cætera naturalia. Præterea ſimilitudo
facta inter intelligentias:& humanum intellectum
aũt non conſtabit:aut ipſæ etiam intelligentiæ erũt
motæ : quod refellit oĩs ſchola peripathetica : hoc
autem apertum eſt ſequi:quoniam aut intelligẽtiæ
mouentur:aut nõ mouentur . Si primum ſequitur
una pars diſiuncti:& ſic totum. Si uero detur ſecun
dum:tunc non quadrat ſimilitudo : quoniam itelli
gentiæ nullo modo mouentur : & ſic pertinent ad
methaphyſicũ:aſt humanus intellectus mouetur:
quare non pertinebit ad methaphyſicum . Aſt dices
Et ſi humanus intellectus mouetur:ut tamen a me
thaphyſico conſideratur non mouetur :& hoc ſuffi
cit. Verum iſtud (ut diximus) ſtare non poteſt:quo
niam ſic oĩa entia ſunt etiam methaphyſicæ cõſide
rationis:non igitur hoc appropriatur ĩtellectui hu
mano. Sed dices/cætera conſiderantur tantum ſecũ
dum conceptus uniuerſales:aſt ipſe intellectus:& ſe
cũdum uniuerſales/ & particulares. Neq; iterũ iſtud
ſtare poteſt:quoniam (ueluti dictum eſt) quod mo
uetur in particulari non ſpectat ad diuinum:aſt ipe
ſecundum rem mouetur:quare nõ eſt diuini de eo
ſic conſiderare. Præterea mathematicalia ſecundũ
conceptum proprium:& paſſiones proprias/nõ ſpe
ctant ad diuinum:ut apertiſſimum eſt: modo quæ
ro cum abſtrahant a motu:quare non ſunt diuinæ
contemplationis:& certum eſt ſecundum Ariſtot.
ſexto methaphyſice/q; nõ ob aliã cauſã.nõ pertinẽt
ad methaphyſicum:niſi quia & ſi abſtrahãt a motu
ſecundum conſiderationem:ſunt tamen ſecũdum
rem in motu:& in materia ſenſibili. Quare ſecũdũ
cõceptus proprios non pertinent ad methaphyſicũ:
igitur quantumcunq; humanus intellectus/poſſet
concipi ſine materia ſenſibili (quod nõ cõcedimus)
ſi erit in materia ſenſibili:ſic q; ſit motus : non perti
neret tamen ad methaphyſicum ſecundum concep
tum proprium/ & particularem. Præterea ſi huma
nus intellectus : conceptu proprio & quiditatiuo/a
methaphyſico&naturali cõſideretur:duas haberet
quiditates/& eſſentias intrinſecas: quod q̃uis a nõ/
nullis cõcedatur:apud me eſt pænitus i intelligibile
Quod ſi dicatur/una eſt data a poſteriori:quoniam
per motum:altera uero per intrinſeca tantum:& p
ea quæ præcedunt motum. Verũ hoc dato: ſic oĩa
naturalia in particulari pertinerent ad methaphyſi
cũ q̃ hoc intellectui humano: non appropriaretur
Ex his igitur apparere poteſt : q; non eodem modo
intellectus humanus eſt actus corporis phyſici: & i
telligentia eſt actus cœli : nam humanus ĩtellectus
neq; ſecundum eſſe:neq; ſecundum/cõſideratiõe/
poteſt abſolui a corpore phyſico : quoniam eſt ens
naturale cum ſit ens motũ:& intrinſeca ſibi eſt hæc
definitio & eſſentialis:cum vii.metha.formæ natu
rales definiantur per ſua ſubiecta. Quare Tho. &
Aegidius in ſecũdo de aĩa dicunt fuiſſe neceſſarium
definire animam per ſuũ ſubiectũ : ueluti & accidẽ
tia definiũtur. Aſt intelligẽtia hoc modo nõ eſt ac
tus cœli:qm̃ eſt cœlũ quaſi ſibi aduentitiũ:& intelli
gentia non ẽ ens naturale :cũ ſit mouens non mo/
ta. Quare non eſt ſibi definitio illa:ſed quedam no
tificatio/ data a poſteriori:& per extrinſeca:unde ani
ma dicitur æquiuoce de intelligentiis/& aliis ani/
mabus : unde Ariſtoteles in tertio de aĩa/tractat de

humanoītellectu : ꝓtermiſſis ipſis ītelligentiis/cum nõ ſpectẽt ad naturalẽ/ut ſubiecta:ſed ſolum q̃tenus principia naturaliũ. Vnde nõ recte putãt:q quartã ſpeculatiuã ſciẽtiã ponũt:q̃ſi cõtrariã mathematicæ.ſ. unã quæ ẽ de abſtractis ſcd̃m eẽ: & cõiũctis materiæ ſẽſibili/ſcd̃m cõſideratione: ſicuti mathematica eſt ecõtrario/de cõiũctis materiæ ſẽſibili ſcd̃m eẽ:& abſtractis ſcd̃m cõſideratione:q̃m ſic Ariſt. inſufficiẽter numeꝝ ſpeculatiuaꝝ tradidiſſet. Præterea q̃ ſunt abſtracta ſecũdũ eẽ:et q̃ cõſiderãt in habitudine ad materiã ſenſibilẽ/ut ſic/ptinẽt ad phyſicũ negociũ:q̃m nõ cõſiderãt ut entia naturalia/tãq̃ ſubiecta eaꝝ:ſed tãq̃ prĩcipia reꝝ naturaliũ:ut ꝓoſtenſũ eſt:ſi et. n. facerẽt ſciẽtiã ꝑſe/ut iſti fingũt. tũc octauus phyſicoꝝ nõ eẽt ps naturalis philoſophiæ:quod aptũ mẽdaciũ ẽ:& cõtra Ariſtotelẽ:et aliquid cõſideraret p ſe in aliq̃ ſcientia:quod nõ definiret in ea: q̃m talia entia ſeparata cõſiderata in tali ſciẽtia media: nõ uere poſſẽt diffiniri in ea: cũ illud ſit negocii metha. quare neq; uere poſſent demõſtrari:qd̃ ẽ cõtra naturã ſciẽtiæ. Et ſecũdum iſtũ:talia ꝑrim eſſẽt uere abſtracta:ut intelligentiæ:& ꝑrim nõ uere/ut humanus ītellectus: q̃ hoc ẽ contra mẽtẽ Ariſtotelis oĩo. Ex his ẽt patere põt/qd̃ per illud nõ ſedat̃ diſcordia quæ apparet inter librũ de aĩa:et primũ de ꝑtibus aĩaliũ:quãdo quidẽ fũdat ſe ſup falſo.ſ.ꝙ.humanus intellectus ſecũdũ cõceptũ ꝓpriũ/pertineat ad methaphyſicũ et ad naturalẽ: oſtẽſũ eſt.n.hoc eẽ ĩpoſſibile ap̃ Ariſtot.q̃ illd̃ dictũ eſt rep̃hẽſibile. Hæc aũt oĩa in uirtute tacta ſũt a nobis ĩ nr̃is tractatibus. Verũ uir iſte ingenioſiſſimus: ad hæc non reſpondit.

Caput ſextũ/in quo Rñdet̃ ad cõtenta in capitulis 16.& reliquis uſq; ad .24. excluſiue

i N Decimoſexto Capitulo/ponit noſtram ſecundam rationem quam (dicit ipſe) nos confuſam & inordinatam tradidiſſe:quare ipſe enititur (ut refert) ad claritatem reducere/et ordinem:ut eius uis intelligatur. Verum (ut eſt uidere ex noſtro tractatu) quæ clare & ordinate poſuimus: omnia perturbat/et cõfundit. Sed hæc miſſa faciamus:et rẽ ꝑſtringamus. Ratio hæc eſt/cũ Ariſtoteles uellet ingrere de ſepabilitate aĩe:et eius ĩſepabilitate: duas aſſignauit cõditiões/inſepabilitati/diſiũctiue/ſiue alternatiue poſitas. Dixit nãq;/ꝙ ſiue ĩtelligere ſit phantaſia:aut non ſine phantaſia:nõ cõtingit ipſam ſeparari:quare cum inſeparabilitati opponatur ſeparabilitas:& diſiunctiuæ affirmatiue:opponatur copulatiua facta de partibus oppoſitis:oportet ꝙ ſi humanus intellectus ſit ſeparabilis: ꝙ neq; ſit phantaſia neq; indigeat phãtaſia. Verũ cũ omnes rationes ab Ariſtotele poſitæ ſupponãt intellectũ moueri a phantaſmate/et ꝑ cõſeq̃ns ĩdigere phãtaſia:igitur per præcepta Ariſtotelis ĩtellectus erit inſepabilis. Ipſe autẽ multiplicat in argumẽtis:quæ partim fœcimus/& partim nõ fœcimus ſecundum ſuam conſuetudinẽ: ſed q̃m in hoc ſtat argumentũ/ideo nec plura adducimus. Deinde in decimoſeptimo capitulo/ꝓponit qn ꝙ differet. In.18. differit primũ qd̃ ꝓpoſuit:uidelicet qd Auerroes & diuus Thomas ĩtelligãt ꝑ aĩæ ĩſepabilitatẽ:uel ſepabilitatẽ: cõcluditq; eos cõueniſſe. Neq; aliud ſecũdũ ipſos intelligi:niſi formã cõſtitui in eſſe per ſubiectũ:et educi de potẽtia materiæ:quo ad inſepabilitatẽ:ꝑ oppoſitum uero quo ad ſeparabilitatẽ.ſ. nõ cõſtitui in eſſe per ſubiectũ:neq; educi de potentia materiæ. Deinde in eodẽ capitulo:cõpat hos ĩ his/in quibus differunt. Et infert q̃dã correlaria/quæ q̃m nõ ſunt multũ ꝓpoſito deſeruiẽtia:ideo trãſeo. In.19 capitulo differit req̃ſita ad forã ſepabilitatẽ:qd̃ fuit ſcd̃m ꝓpoſitorũ:dicit ꝙ tãdẽ ad formæ ſepabilitatẽ oporter formã nõ ĩdiget corpe/ut ſubiecto:q̃q̃ corpe ĩdigere poteſt ut obiecto. Ex quo ſequitur (inq̃t ipſe) ꝙ ſi eſt forma materialis/ipſa indiget corpore/ut obiecto/in omni ſua operatione: q̃m ſi materialis ẽ/ĩdiget corpore/ut ſubiecto:ergo & ut obiecto/non tamen ſequitur/ſi in omni operatione indiget corpore ut obiecto; ut ipſa ſit materialis: uelut dicit ex dictis patere. Vnde infert nos perperam aſſignaſſe cõditiones ſeparabilitatis: cum duas aſſignauerimus: una tantum ſufficiente: ſufficit enim ſi non indiget corpore/ut ſubiecto: littera tamen eſt corrupta:ſed(ut puto)fuit ex uicio impreſſoris: aut ex inaduertentia auctoris. Deinde in uigeſimo Capitulo oſtendit quibus ſignis probatur animæ ſeparabilitas. Dicit itaq;/ꝙ euidentiſſimum ſignum ad probandum animæ ſeperabilitatem/eſt intelligere/& uelle: tũ quoniam iſta non dependent a corpore ut ſubiecto:quod perſpicuum eſt uidere: q̃m immediatum ſubiectum ipſoꝝ eſt ipſa anima:tũ ex conditionibus ipſorum:quoniã aĩa uniuerſale intelligi et uniuerſale uult: quæ ſunt abſq; cõditionibus materiæ: non igitur intelligere et uelle ſunt in materia. Ex his infert/ꝙ quantumcumq; intelligere & uelle dependeant a corpore/ut obiecto: nihil tamen obſtat/quin anima ſit ſeparabilis:&.n.depẽdẽtia ut obiecti/non infert dependentiam ut ſubiecti: Et ſic iſta ſola ſufficit: ut dictum eſt. Infert & ſecundo/ꝙ licet anima pro eſſe coniuncto indigeat corpore quoniam phantaſia indiget ut obiecto: ſiue motore:ex dictis tamen infert/ꝙ anima ipſa aliam habeat operationẽ:in qua nõ dependet a corpore ut obiecto. Eo enim ipſo/ꝙ ſcimus ipſam eſſe ſeparabilem:dum ſeparata erit:cum eſſe non poſſit ſine operatione: igitur tunc habebit operationem in qua non indigebit phantaſia. Ex quibus tertium infert. uidelicet/ꝙ cum intelligere cum phantaſia/non ſit coæuum noſtro intellectui:neq; intelligere ſine phãtaſia/ꝙ intelligere ſecundum ꝙ intellectum eſt actu intellectum/eſt coæuum animæ noſtræ. In uigeſimoprimo capitulo differit quo modo intelligẽda fuit uerba Ariſtotelis ſuperius poſita.ſ.ꝙ.ſi intelligere ſit phantaſia: aut non ſine phantaſia/non contingit ipſam ſeparari:quid fuit quartum differendorũ. & primo ſecũdũ Auerroem: poſtq; ĩnumera uerba/dicit Auerroẽ hoc intellexiſſe.ſ.non fuiſſe loquutũ Ariſtotelem ibi ex ſua ſentẽtia: uidelicet ꝙ Ariſtot. uoluerit noſtrũ intelligere/ſiue ipſius humani intellectus: non poſſe eſſe ſine phantaſia: ſed ideo hoc dixiſſe. propter Platonem/ſiue Platonicos quoſdã/perperam intelligentes Platonem in phædone: qui dixerunt animas eſſe ante corpus; et ipſum ꝓcedere

Quare eos Ariſt.refellit:qm̃ / ſi aia corpus p̃cederet:
tũc ipſa eſſet ſine operatione aliqua : nã itelligere aut
eſt phãtaſia/aut nõ ſine phãtaſia.Si igr̃ corpus p̃cede
ret/& intelligeret:cũ nos experiamur nunc:ſine phã
taſia non poſſe intelligere:ergo neq̃ anteq̃ uniat̃ cor
pori/ſine phãtaſia itelligit/quare cũ nulla operatio ſi
bi attribui poſſit/niſi itellectio uel ſaltẽ p̃ſupponens
intellectionẽ:nullã igr̃ añ aiationẽ corporis hẽbit aia
ipſa operationẽ:quare neq̃ eſſe.Nõ igitur Ariſtot.il
lud ex ſententia dixit/& abſolute:ſed ut platonicos
refellat:cõditionalis.n.ſic itelligenda eſt.Si itelligere
eſt phãtaſia/uel non ſine phantaſia:non contingit ip/
ſam ſeparari nõ qdẽ abſolute:ſed anteq̃ iformet cor/
pus. Hæc itaq̃ ſecundum Auerroem inquit ipſe di
cenda ſunt. Ve℞ tamen dicit ulterius/aliter ſecundũ
ueritatẽ exponẽda ſunt uerba illa:& eſt ſecũda reſpõ/
ſio. Notat tñ primo/q̃ refert dicere: anima remanet
poſt mortem:qua aĩa eſt : & id quod eſt aia non qua
aia eſt/remanet poſt mortẽ.Prima.n.oĩo falſa eſt : &
ſecũda eſt uera:id.n.quod eſt aĩa remanet poſt mor/
tẽ:qm̃ eſt forma ſeparabilis:non conſtituta in eſſe p
ſubiectũ:non tñ hæc ſubſtantia remanet:qua aia eſt:
qm̃ ſeparata amplius non aĩat:& ſic amplius non eſt
aĩa.Hoc accepto dicit:q̃ aĩa qua aĩa eſt : non itelligit
ſine phãtaſia:qm̃ q̃diu actuat corpus:dependet a phã
taſmate:ue℞ non qua eſt ſua ſubſtãtia & intellectus/
dependet a phãtaſmate:qm̃ poſt ſeparationẽ a phan/
taſmate nõ dependet.Ex qbus inquit uerificant̃ illæ
duæ hypotericæ, Si aliquod ope℞ ꝓpriũ eſt ipſi aiæ
qua aia eſt:contingit ipſam ſeparari qua aĩa eſt.Si ue
ro nullũ eſt ope℞ propriũ ipſi aiæ:qua aĩa eſt/non cõ
tingit ipſam ſeparari/qua aĩa eſt. Ex qbus infert po/
ſtea:aiam remanere poſt corpus : non negari ab Ari/
ſtot.ſ.id quod eſt aĩa : ue℞ Ariſtotelẽ negare animã
qua aia eſt : remanere poſt corpus : qm̃ qua aĩa poſt
mortẽ nullã habet operationem. Poſt hæc tranſitad
xxii.capitulũ:in quo diſſerit an aĩa poſſit intelligere
ſine phãtaſmate:quod erat quintum propoſito℞:&
pertrãſeuntes opinionẽ Platonis:qua recitat d.Auer
roẽ tenuiſſe quod ſic : qm̃ prius q̃ intellectus uniatur
ſpheræ:itelligit ſepata:p eo℞ eſſentias. Deinde reci
tans opinionẽ Auicẽ. dicit Auicẽ. tenuiſſe intellectũ
in adiſcendo phãtaſmatibus idigere:ue℞ nõ poſteaq̃
didicit. Themiſtiũ uero/& Simpliciũ/dicit tenuiſſe
nunq̃ intellectum itelligere ſine phãtaſmate.Deinde
ipſe ſuã ponit ſententiã:quæ ſtat i hoc:q̃ aĩa qua aĩa
eſt:& ut actuat corpus : ſemp in itelligẽdo depẽdet a
phãtaſmatibus:actualiter & de preſenti:ue℞ qua in/
tellectus eſt:ſecũdũ preſens/& actu ab illis non depẽ
det:tñ ipſa ſepata nequaq̃ intelligere põt:niſi illas ſpe
cies habuerit a phãtaſmatibus.Quo fit/& ſi ſecundũ
preſens ab illis nõ dependeat:depẽdentiã tñ habet ſe/
cundum p̃teritum:intelligere nãq̃ nõ poſſet niſi ſpe
cies p quas tunc itelligit:dum fuit cõiuncta/non ha/
buiſſet a phãtaſmatibus:licet pro tunc nõ hauriat ab
illis phãtaſmatibus:neq̃ aliquo modo ſecundũ pñs
eis indigeat.Ex qbus apertũ eſt Ariſtot.recte dixiſſe/
nunq̃ intellectum ſine phãtaſmate poſſe intelligere:
qm̃ dum eſt cõiunctus : eis indiget ſecũdum actum:
dum eſt ſepatus eis indiget ſecundũ potentiã.ſ.qm̃
niſi a phãtaſmatibus ſpecies exhauſiſſet/nequaq̃ itel/
ligere poſſet. Deinde in fine illius capituli/taxat illos
qui ad mentem Ariſtotelis:nõ ponunt differentiam
inter lipopſychiã:& extaſim:ponitq̃ multas differẽ/
tias iter eas:& tandẽ cõcludit Ariſtotelem ignoraſſe
extaſim:licet lipopſychiam nouerit. Poſtea trãſit ad
xxiii.capitulũ:in quo r̃ñdet ad illas obiectiones:quas
dicit nos adducere:ue℞/ qm̃ oĩs uis ſtat in illo argu/ 84
mẽto p nos adducto i principio iſtius capitis noſtri
ſexti ideo p̃ſtringẽdo/adducã inumeras fere ſolutio
nes ſuas:quã aũt illa℞ teneat ignoro:q̃nquidem nec
ipſe intelligat/neq̃ ſciat/quid ſibi uelit. Dicamus igr̃
primo / ſecũdum eius ſententiã:q̃ nos accepimus fal
ſum.ſ.duas cõditiones requiri ad ſepabilitatem/qm̃
una ſola ſufficit:& ẽ idigere corpor̃ ut ſubiecto:ſuffi
ciẽter arguere inſepabilitatẽ:non indigere uero cor/
pore ut ſubiecto ſepabilitatẽ / ueluti apertũ eſt ex ſu/
perioribus.Ad Ariſtot.aũt tres dat reſponſiones.Pri
ma eſt ſecundũ Auerroem:q̃ ibi Ariſtot.noluit dice
re abſolute.Si itelligere eſt phãtaſia aut nõ ſine phã
taſia/non contingit animã ipſam ſepari/ſic q̃ nõ ſtet
ſine corpore:ſed q̃ nõ ſtat ſine corpore:ante eius ac/
tuationẽ:ut ſenſerunt nõnulli platonici : q poſuerũt
aiam præcedere corpus.Quare Ariſtoteles hanc opi
nionẽ impugnãs:dicit iſtud nõ poſſe ſtare qm̃ ſi aia
eſſet ante corpus:cum inq̃tum experimur itelligere
nõ abſoluat̃ in nobis a phantaſia : ipſa nullã haberet
opationẽ/quod eſt impoſſibile.& hæc ſecũdũ Auer/
roem. Secunda Reſponſio/ſecundũ ipſum & ueri/
tatẽ(ut ipſe dicit)ẽ / q̃ p illa uerba uoluit Ariſtoteles
q̃ ſi itelligere ſit phãtaſia/aut nõ ſine phãtaſia/nõ cõ
tingit ipſam aiam ſepari a corpore/nõ qdẽ abſolute/
ſed tm̃ qua aia eſt:quod qdem cõcedendũ eſt:cũ quo
tamen ſtat/q̃ qua intellectus ſepari põt.Tertia expo/
ſitio quã ſup oẽs comendat eſt: q̃ ẽt uerbum Ariſto
telis ueritatẽ continet:pro quocũq̃ ſtatu:ſi recte itel
ligat̃:qm̃ aĩa humana pro quocũ ꝑ ſtatu aut eſt phã
taſia aut nõ eſt ſine phãtaſia:ſed dũ eſt cõiuncta:actu
indiget phãtaſia:dum eſt ſepata:licet ꝓ tunc non in/
digeat phãtaſia:ſecundum pñs:indiguit tñ ipſa : qm̃
ſpecies p quas intelligit/nõ haberet : niſi dũ fuit con
iuncta exhauſiſſet a phãtaſmatibus. Cœtera ãt quæ
dicit ibi nõ multũ ſunt neceſſaria nr̃o ꝓpoſito : hæc
ille in tot tantiſq̃ capitulis. Ad quæ oĩa nos reſpõ/
dentes dicimus:hæc dicta ab eo.uiri doctrinã conſtã
tiã grauitatẽ & igenii perſpicacitatẽ declarat̃/ueluti
ſemp noui de rã mirabili uiro. Incipientes igit̃ ab il/
lo ſuo primo diſſerendo : uidelicet qd eſt eſſe formã
ſepabilẽ a materia:& nos qdẽ conuenimus cũ utriſq̃
ſ.Comẽtatore/& diuo Thoma: q̃.ſ. forma cõſtituta
in eſſe p ſubiectum : eſt inſepabilis a materia:non cõ
ſtituta uero in eẽ p ſubiectum : eſt ſepabilis. Ve℞ cũ
ulterius in altero capitulo ifertur : unũ tm̃ eẽ req̃ſitũ
ad formæ ſepabilitatẽ / qd̾ erat ſecũdũ differendũ:
& illud eſt non indigere corpore ut ſubiecto:huic di
cit̃ : q̃ hoc minime cõcederetur ab Ariſtot.ſi ea nãq̃
ſufficeret:utiq̃ Ariſtot. duas nõ poſuiſſet cõditiões:
&.n.ſuffeciſſet dicere intellectum nõ eſſe phantaſiã:
quod tñ non fecit/ut notũ eſt:quare correlariũ illud
illatũ:oĩo falſum eſt/& impoſſibile : ueluti ſuperius
mõſtratum eſt.ſ.q̃ aliqua uirtus in omni ſuo opere
dependeat a corpore/ut ab obiecto:& ipſa tñ ſit ima

terialis:hoc.n.claudit contradictoria:ue℞ quod iſtú
decoepit eſt:qm̃ nõ facit dĩam inter eſſe formá nõ cõ
ſtitutá in eẽ p ſubiectú:& nõ idigere corpore tãq̃ ſub
iecto:i aliqua ſua operatiõe:cú tñ iter iſta maxima ſit
dĩa:ut patet p Ariſto.cú idagaturus ſepabilitaté aiæ:
uult ꝙ hẽat opationé neq; comunicáté corpori : neq;
comunicanté comunicáti corpori : ſiue nõ eſſe pháta
ſiá : & nõ idigere phátaſia:&.n.ſi formá eẽ ſepatá:eẽt
ipſam nõ eſſe phátaſiá : ſiue nõ comunicare corpori:
i uanũ poneref altera pars:ut ſatis apertú eſt:nõ.n.eẽ
phátaſiá:nõ eſt ipſam eſſe oĩo ſeparatá a corpore: ſed
eſt:i itelligẽdo.nõ affici quali/neq; q̃to:qm̃ uniuerſa
liter comprehẽdit:ſed qm̃ illud uniuerſale in particu
lari cõprehẽdit:ideo idiget phátaſmate i quo uniuer
ſale in ſingulari contempletᶠ:æquiuoce igiᶠ dicitᶠ/nõ
depẽdere a corpore:ut ſubiecto:de eo quod nõ eſt cõ
ſtitutũ i eſſe per ſubiectú: & de eo quod in operádo
nõ afficitᶠ:neq; quali/neq; q̃to : unde ex huius ignorá
tia deuẽtum eſt in iſtos manifeſtos errores ſecundú
Ariſtot. Quod aút ulterius dicit i.xx.capitulo quod
eſt tertiũ differẽdo℞.ſ.de ſignis demõſtrantibus aiæ
ſeparabilitaté:qm̃ itelligit/& uult uniuerſaliter:& ꝙ
intellectio/& uolitio fundátur i eſſentia aiæ : ſatis de
his ſupra dictú eſt:iſta nõ ſufficere ſecũdum Ariſtot.
qm̃ q̃q̃ intelligit & uult uniuerſaliter : ſemper tñ in
telligit & uult i aliquo ſingulari:quare ſemper indi/
get corpore ut obiecto:& talis idigẽtia ſufficiẽs eſt ad
probádum iſeparabilitaté aiæ: ꝑut opinatᶠ aptiſſime
Ariſtot.unde correlariú ibi illatú falſiſſimú ẽ.ſcilicet
ꝙ ſi ſemper idigeret corpore ut obiecto:nõ tñ infer/
ret/ipſam eſſe iſeparabilẽ:ſupraq; mõſtratú eſt:q̃tam
uanitaté cõtineát illa dicta de itelligẽtiis in mouẽdo
corpora coeleſtia:& de itellectione dei in itelligendo
creaturas:ná & æquiuoce dicitᶠ:itelligentiá i mouen
do coelú idigere coelo:& humanum itellectú idigere
phátaſmate. Amplius & efficatius:qm̃ intelligẽtia nõ
indiget coelo/i omni ſuo opere:cú queſtio dicat i uni
uerſali:& nõ i particulari. Vnde & illud alte℞ illatú
falſiſſimú eſt: & cõtradicẽs primo. Falſum ẽ.ſ.ꝙ ex
eo quod itelligit cú phátaſmate : ſcimus ꝙ aĩa habet
aliá itellectioné in qua itelligit ſine phátaſmate : imo
ſequitᶠ totú oppoſitú:qm̃.ſ. ex quo itelligit non ſine
phátaſmate:ideo eſt materialis:quare aliú modú in/
telligẽdi habere nõ põt:ille.n.modus eſt ſibi eſſentia
lis:neq; tá diuerſi modi uni naturæ cõuenire poſſũt:
ſcilicet itelligere cú phátaſmate:& itelligere ſine phá
taſmate. Vñ qđ ulterius iferebat nõ ualet:uidelicet/
ꝙ eſſentiale aiæ eſt itelligere actu itellectú:ſed accidẽ
tale itelligere cú phátaſmate : & ſine phátaſmate : ná
unicuiq; itelligẽti:competit itelligere actu itellectú:
ue℞ diuerſi modi eſſentiales itelligẽdi / diuerſificant
naturas itelligẽtes. Secundum ẽt illatú/ apertiſſime
repugnat primo. In primo.n.dicit:ꝙ idigetᶠ corpore
ut obiecto:nõ infert/ipſam aiam idigere corpore /ut
ſubiecto:& poenes ipſum:idigetᶠ corpore ut ſubiecto:
& eſſe iſeparabile cõuertuntᶠ. Ex quo ſequitᶠ:ꝙ indge
re corpore ut obiecto:nõ ifert iſeparabilitaté:aut igĩ
itelligitᶠ illud añs uniuerſalr̃.ſ.ꝙ ſi ſemper idiget cor
pore ut obiecto : nõ ſequitᶠ ꝙ ſit materialis & iſepara
bilis:aut itelligitᶠ particulariter. Si ſecúdum : non eſt
ad propoſitú : qm̃ intelligitᶠ illud uniuerſalr̃ : & ipſe
iam dixit:ꝙ eſto ꝙ in omni opere depẽderet a corpo
re ut obiecto:non ſequitᶠ/ꝙ ſit materialis.ergo illud
uniuerſalr̃ intelligitᶠ. Ve℞ hoc repugnat ſecundo il/
lato. Dicit.n.ꝙ ex quo aĩa nõ indiget corpore ut ſub/
iecto:ſcimus ipſam habere operationem:in qua non
indiget ut obiecto:oĩs igitᶠ forma ſeparata habet ali
quá operationé:i qua nõ indiget corpore ut obiecto:
ꝓbatᶠ,qm̃ forma ſepata: aut eſt itelligẽtia:aut aĩa nr̃a
per ipſum:ſed utraq; habet operationé aliquá in qua
nõ depẽdet a corpore ut obiecto : de itelligẽtia mani
feſtú eſt. De aĩa nr̃a etiá patet:per ipſú hic:qm̃ dicit:ꝙ
ex quo nõ depẽdet a corpore ut ſubiecto : habet aliá
operationé i qua nõ depẽdet ut obiecto:ergo ſequitᶠ:
ꝙ oĩs forma ſeparata habet aliquá operationé in qua
nõ depẽdet a corpore ut obiecto. Ex quo aperte ſeqᶠ
oppoſitú primi illati:eſt.n. illud.ſ.ꝙ ſemper depẽdetᶠ
a corpore ut obiecto : nõ ifert ipſum eẽ materialem.
Sed cõtra:qm̃ ex oppoſito cõſequẽtis:ifertᶠ oppoſitú
antecedẽtis:ſeqᶠ.n.per ipſum:ut deductú eſt:eſt ima
terialis:ergo habet aliquá operationé i qua nõ depen
det a corpore ut obiecto : qm̃ oĩs forma imaterialis:
aut ẽ itelligẽtia:aut aĩa. Sed ut deductú ẽ p ipſum:oĩs
talis hẽt aliquá opationé idependẽté a corpore:ut ob
iecto. igitur ex oppoſito cõſequẽtis ifertur oppoſitú
añcedẽtis : igitᶠ ex ſemp idigere ut obiecto:ifertᶠ ipſá
eſſe materialé cuius oppoſitú dicit. De quarto auté
quod differit in.xxi.capitulo.ſ.de illa cõditionali:ſi
intelligere aut eſt phátaſia:aut nõ ſine phátaſia : non
cõtingit ipſam animá ſeparari:nõ difficile eſt uidere
quáti ſint ille expoſitiones. Et primo de illa quá dicit
eſſe Auerrois. Imponit.n. Auerroi ſenſiſſe Ariſtotelẽ
ibi nõ loquutú eſſe ſecúdum ſentẽtiá ꝓpriam: ſed
aduerſus quoſdá platonicos. Hoc aút q̃ erroneum ſit
patet iſpiciẽnti cõmẽtum.xii.primi libri de aĩa:ſic.n.
inquit. Et iſta perſcrutatio de aĩa:eſt ualde perutilis/
& neceſſaria:in ſciẽdo qualitaté abſtractionis aiæ : &
hoc debemus ponere:in directo oculo℞ nr̃o℞. Ex q
bus uerbis manifeſte apparet Auerroem ponere illas
duas cõditionales:ut ſciamus qualitaté abſtractionis
animæ:nõ aút ut cõtradicat platonicis. Idẽ quoq; ſen
tit Themiſtius/capite náq; octauo.primi libri ſuæ pa
raphraſis:poſt illá queſtioné qua quærit Ariſtoteles.
An oẽs operationes aiæ idigeant corpore/uel nõ: ſic
inquit Quáobrem ſtatim:queſtio hæc decidi uel dif
finiri põt:hoc genere. ſi quod eſt aiæ opus uel affec
tio ꝓpria:põt cõtingere ut aĩa a corpore ſeorſum ſit.
Sed ſi nihil eſt ſoli aiæ ꝓprium : imo corpus ad oĩa
munia i ſocietaté participatúq; recipitᶠ :ſiue illud eſt:
quod oculis cernitᶠ:quodq; forma iſta:quæ ſub obtu
tum uenit:& figura mõſtratᶠ:ſiue iterius & latentius
aliud:quale cõminiſcebatur Plato:nõ põt cõtingere:
ut ſeorſum a corpore habeatᶠ obmaneatq; : alioquin
otioſum aliquid natura creauerit:quod defendi nõ
põt. Eſt.n.compertú hoc:nihil in natura torpere:ni/
hil feriari:ſua in ſingulis rebus igenia cõtineri. Offi
cia quæq; & geſtiones ſuas agnoſcere / agitareq; : &
quaſi penſa perſoluere:ex his aút patet: an Themiſti
us putet Ariſto.ex ſentẽtia loqui:an aduerſus Plato/
nicos. Idẽ quoq; ſẽtiút Albertus/ Thomas/ AEgidi
us:& oẽs approbati Ariſtot.iterpretes. Sed age ultra
ꝓcedamus de hac iſolenti corruptione ueritatis. Di
cit Ariſtot.in illo cõſequẽte nõ itelligere abſolute nõ
cõtingere aiam ſeparari;ſic ꝙ ipſa nõ poſſit eſſe ſine

corpore:ſed ꝙ nõ contingit ipſam ſeparari:ideo non
eſt ante corpus. O admirabilẽ expoſitionem? Interro
gent grãmatici:ſi uerba illa poſſunt habere talẽ ſen
ſum: & manifeſtum eſt ꝙ nullus grammaticus/illud
concederet:q̃ũcũq; eſſet magnus pedagogus. Inter
rogent logici:ſi ibi cõmitteret fallacia a ſecundũ qd
ad ſimplr̃:nõ.n.ſequit/nõ eſt ſeparata ꝓ anteq̃ corpus
informat:ergo nõ cõtingit ſeparari: q̃rum eſt ex for
ma argumẽtandi comittitur fallatia a ſecũdum quid
ad ſimpliciter:licet apud nos rõne materiæ teneat: q̃
uis apud ipſum/& diuũ Thomam nõ teneat. Præte/
rea deducẽs illam cõditionalem contra platonicos/
ut ipſe aſſerit/ſic deducit:qm̃ ſi eſſet aĩa priuſq̃ unia
tur corpori/aut ĩtelligeret/aut nihil ĩtelligeret:nõ ni
hil/qm̃ ſic eſſet ocioſa. Si uero aliquid:cũ non poſſit
intelligere ſine phãtaſmate:ut nos nũc experimur/er
go tũc nõ ĩtelligeret:& ſic idẽ quod prius.ſ.ꝙ eẽt oci
oſa. Veꝝ uir grauiſſime uide q̃ tibi cõſtes: primo il/
lud nõ habet apud te pro ĩcõueniẽti: ꝙ ſit ocioſa: cũ
in iſto tuo tractatu ponas ſemp ĩtellectum depẽdere
a phãtaſmatibus:ſiue pro eẽ cõiuncto:ſiue pro eſſe ſe
parato:licet aliter/& aliter ut in ſequenti capitulo di
cit:& in ĩfinitis aliis fere in locis:quare ĩfinitæ animæ
eoꝝ qui deceſſerunt ante operationẽ ĩtellectus nihil
intelligũt:non igit illud ad qd̃ deducis eſt ĩcõueniẽs.
Præterea intellectum pro aliquantula mora/ imo p
aliquod annos nihil intelligere: apud Ariſtot. eſt ne
ceſſarium: ut patet de his qui ſunt in uteris:& poſt e
greſſionẽ uteroꝝ: imo forte neq; cogitant alia: quo
modo igitur illud eſt inconueniens? Amplius quo
niã Plato ponebat tranſmigrationem animarum:igi
tur fortaſſis ante informationem corporis Socratis:
informabat corpus Pythagoræ:uel alicuius alterius.
Præterea uit memorioſiſſime tu dicis ꝙ Plato dicere
non poteſt/ ꝙ intelligat anteq̃ uniatur corpori: qm̃
quãtum experimur: non intelligit ſine phãtaſmate.
Veꝝ hoc:& ſecundũ te ſuperius: & in capitulo huic
ĩmediate ſubſequẽti/dicis Auerroim tenere ꝙ intel/
lectus humanus priuſq̃ uniat corpori:habet operati
onẽ oĩo ĩdependentẽ a corpore (ſic dixiſti ſuperius)
& ĩ capitulo ſubſequẽti dicis ĩtellectum humanũ ha
bere ĩtellectiouem in qua nullo mõ dependet a phan
taſmate. Quo modo igit uis Auerroẽ uelle Ariſtot.
hic argumentari contra Platonẽ? ſupponẽdo oẽm in
tellectionẽ depẽdere a phãtaſmate. Ariſtot. itaq; ſup
poneret falſum:& illud cuius contrariũ aperte dicit
Auer. Præterea dicis aĩam ante corpus nõ poſſe ĩtel
ligere ſine phãtaſmate:qm̃ nunc ſic experimur:ergo
pariter nõ poſſet poſt mortẽ/aliquid ĩtelliget: niſi ac
tualiter ſpeculet in phãtaſmate: qm̃ nunc ſic experi
mur:cuius cõtrarium tu aſſeris. Amplius Plato ma
nifeſte ponebat/ ꝙ aĩa ante corpus/ eſt perfecta ꝑ oẽs
ſciẽtias:nihil igit eſt quod dicit cõtra eum ab Ariſto
tele:debebat.n.hoc impugnare. Sed dices experimen
to comprehẽdimus ꝙ nũc nõ ĩtelligit ſine phãtaſma
te:ergo neq; tũc. Satis patet argumẽtum concludere
magis oppoſitum/q̃ propoſitum:&.n.ſi aĩa duos ha/
bet modos eſſendi:& duos debet habere modos ope
rãdi:oẽs.n.qui ponũt aĩam ĩmaterialem/ attribuunt
ei duos modos operãdi. Et firmat qm̃ ſicuti nõ ſeqt/
aĩa cõiuncta nõ ſtat ſine qualitatibus primis: ergo ne
q; ſeparata:ita nõ ſequit/aĩa cõiuncta nõ ĩtelligit ſine
phãtaſmate:ergo neq; ſeparata. Ex oĩbus igit his pa
tet q̃ ĩfantilis/& uana ſit iſta prima reſpõſio:cum tota
ſit inconſtãs/tota ſalſa/& pœnitus inanis. Sed acceda
mus ad ſecundam maximo chachinõ dignã dicitur
enim/ꝙ ſecundũ ueritatẽ reſpõdẽdo Ariſtot. nõ uult
aĩam ĩtelligere nõ poſſe ſine phãtaſia abſolute. ſed ſo
lum dum eſt cõiuncta:& pro ſtatu cõiuncto. Quare
poſtea ĩfert illas duas cõditionales. Prima eſt/ ſi aĩa
habet aliquã operationem/ ſibi ꝓpriam: qua aĩa eſt:
& actuat corpus:cõtingit ipſam ſepari:qua aĩa eſt: &
actuat corpus. Si uero nullã habet oparionẽ:qua aĩa
eſt:& actuat corpus:nõ cõtingit eam ſeparari/qua aĩa
eſt:& actuat corpus. Quare ſi ĩtelligere eſt phãtaſia/
aut nõ ſine ea:quatenus eſt cõiunctio/ ut cõiuncta nõ
cõtingit ipſam aĩam ſeparari: nõ quidem abſolute:
ſed quatenus cõiuncta eſt. Sed uir admirabilis:ſi iſte
erat ſenſus Ariſtot. hæc queſtio eſt uana/& nõ ĩdiget
ſyllogiſmo:eſt.n.nota ex terminis:per te.n. nõ plus
uult Ariſtot. niſi ꝙ aĩa ut actuat:& dum remanet ac/
tuãs/nõ poteſt ſeparari:qm̃ ſtatim dum ſeparat non
remanet actuãs:uanus eſt igit ille diſcurſus:neq; ali/
quid ꝑficit ad iſtam cõcluſionem: nã hæc eſt ſtatim
per imediata. Amplius impoſſibile eſt/& in imagina
bile/apud uiꝝ diſcurrẽtem q̃tumcũq; obtuſe: ꝙ aĩa
ut actuat habeat operationem:ĩ qua ut ſic actuat/nõ
depẽdeat a corpore:nam ut ſic ĩ eſſe depẽdet a corpo
re:ergo & ĩ opari ꝓ tali eſſe:ut aptum ẽ: uaniſſimus
itaq; eſt iſte diſcurſus factus ꝑ Ariſtot. Amplius/non
magis:ratio iſta cõuenit aiæ ĩtellectiue:q̃ cuicũq; for
mæ:ut aptum ẽ. Quid igit Ariſtot. appropriauit hoc
intellectui humano: poſt.n.manifeſtationẽ: de aliis
potẽtiis ꝙ ſint ĩſeparabiles a corpore: uult declarare
de intellectu:appriat.n.hoc ad ĩtelligere: ſed ꝑ iſtud
nihil manifeſtat ei ꝓpriũ cũ oĩbus formis cõueniat:
ergo uana eſt huius cõſideratio. Præterea conſequẽs
primæ conditionalis implicat contradictionẽ: d.n.ſi
aĩa qua aiat/habet operationẽ ſibi ꝓpriam:contingit
ipſam ſeparari:qua actuat:mõ ex terminis aptum eſt
conſequẽs illud claudere oppoſita: q̃ro ergo de ante
cedẽte eiuſdẽ conditionalis: uel eſt æqualis euidẽtis
impoſſibilitatis/ uel maioris/ uel minoris: ſi mino
ris/tunc ex minus euidẽti ĩferret magis euidẽs. cõtra
totam logicam:ſi æqualis:ergo añs nõ eſt notius cõ
ſequenti: quod iteꝝ incõuenit in ratione oſtẽſiua. Si
uero maioris:hoc non uidet:qm̃ ſicut añs eſt notum
eẽ impoſſibile ex terminis:ita & cõſequẽs. Quid igit
ſi eſt notum eẽ impoſſibile ex terminis:oportet ipſũ
uertere in dubium:ſic.n.primæ notiones eẽnt dubita
biles/quod eſt erroneum. Confirmat/qm̃ conſequẽs
ſecundæ conditionalis:eſt magis notum añte:ſtante
iſta expoſitione:ergo Ariſtot. ibi peccaret ꝑ ſallatiam
petitionis principii. Aſſumptum patet/qm̃ longe ma
gis notum eſt/aĩam/ut animat/ & dum actuat/ non
poſſe ſeparari:in ſenſu compoſitionis:ut ẽt ipſe acci
pit:q̃ aĩam/ut actuat/non habere operationẽ ſibi pro
priam:ut unicuiq; manifeſtum eſt:quare patet ridicu
loſam eẽ expõnem iſtã:& a nullo uiro ſanõ cogitatã.
Nullus.n.eẽt proficui ſic intellecta. Quis.n.eſt tam
ignarus/qui neſciat/ꝙ aĩa/& quæcũq; forma ſit illa/
dum informat:nõ põt ſeparari? Nam oẽ quod eſt:dũ
eſt:neceſſario eſt. Veꝝ ut dicunt oẽs expoſitores/ ma
xime deſideratũ eſt ſcire qualitatẽ aiæ: an remaneat

poſt mortē:octauo ãt methaphyſicæ ſeſſētiæ cogno
ſcunt ꝑ opationes:ideo.ſi aïa habet opationē oïo in/
dependentē a corpore/ſic ꝙ neqꝫ ſubiectiue neqꝫ ob/
iectiue depeudeat ipſa eſt ſepabilis. Si uero dependet
ſubiectiue/uel obiectiue ipſa eſt inſepabilis. Hæc ut
aptum eſt/patet unicuiqꝫ inſpicienti:& nō peruertē/
do & inuoluēdo oïa. Scire tñ debes/ꝙ aïa/neqꝫ ut ac/
tuat/neqꝫ quo ad ſuā ſubſtantiā/pōt abſolui a corpo
re/& a materia ſenſibili/quēadmodū ſupius demon
ſtratū eſt:qm̄ eſt mouens mota:ideo phyſicæ cōſide
rationis:q̄r neqꝫ ſecundū eſſe/neqꝫ ſecundū cōſidera/
re pōt abſolui:a materia ſenſibili: & hoc etiā diceret
Thomas:imo & iſtemet/a ueritate coactus/cōcedit
hoc. Verū eſt dr̃a inter Thomā/& pure ꝑ ipatheti/
cos:qm̄ ſecundū Thomā/& ueritatē xp̄ianam: aïa li/
cet aptitudine nō pōt ſepari a materia ſenſibili/tñ ac/
tu ſeparatur/ueluti accidentia in eucharistia:at ſecūdū
puros peripatheticos/neqꝫ actu/neqꝫ aptitudine:qua
re ſolo diuino miraculo/aïa nr̃a pōt ſepari a corpore
inſequēdo principia Ariſt. Quod aūt dicit in quinto
differendo.ſ.an intellectus aliqñ poſſit intelligere ſi
ne phantaſmate/quod facit in.xxii.cap.etiā hic ex to
to errat:& ſibi cōtradicit In primis dicit/Auerroem
tenere/intellectū priuſq̄ uniatur ſpheræ humanæ:i/
telligere ſine phantaſmate. Ve℞ uideat ut pauloante
monſtrauimus:ſi ſic opinatus eſt Auerrois/quo mo
do pōt cōtradicere Platoni ponenti intellectū intelli/
gere/priuſq̄ uniat̃ corpori/qm̄ dicebat ipſe:inquātū
experimur:nō intelligimus ſine phantaſmate: ergo
idem argumentū procedet cōtra Auerroem:qm̄ inq̄
tum experimur/nō intelligimus ſine phātaſmate:q̄r
uir iſte undiqꝫ perfluit:qm̄ ubiqꝫ pforatus ē. De opi/
nione Auicēn nunc nō intendimus eum taxare: qm̄
diuerteremus a ꝓpoſito. Sed quod dicit de Themi/
ſtio & Simplicio manifeſte ſibi cōtradicit:nam.xiii.
cap.iſtius libri/dicit Theophraſtū/Themiſtium/Sim
pliciū/& Auerroem/tenuiſſe aïam habere opationē
oïo idepēdentē a corpe:& a phantaſmate:hic autem
aperte dicit oppoſitū. Sed nihil mirū: hæc.n.eſt eius
natura. Deinde in eodē cap. ipſe gloriabūdus: ponit
ut inquit ipſe ſuam opinionē circa hoc/& uult tādē
ꝙ peripathetice loquendo:ſemꝑ aïa indiget phātaſ/
mate:aut ſecundū preſens:aut ſecundū preteritum.
Sed uir doctiſſime:quid de aïabus:quæ nunq̄ fuerūt
notæ a phantaſmatibus:iſte ergo nihil intelligēt: &
ſic ſecundū Ariſt.eſt infinita multitudo ſeparatorū:
quæ nullā prorſus habet opationē/& in æternū erit:
quæ oïa repugnāt naturæ/& tales aïæ eſſent longeui
liores:quacunqꝫ re mundi/qm̄ nulla eſt res deſtituta
a ꝓprio officio/ut ſuperius dixit Themiſtius. Quod
aūt i fine illius cap.dicit de dr̃a inter lipoſychiā/& ex
taſim:& ꝙ Ariſto.ignorauit extaſim:nunc de hoc ni
hil dicimus:de his.n.multa & grauiter Diuus Tho.
in q̄ōnibus de raptu/& prophetia/& i ſecūda ſecūde
diſſeruit Ariſto.aūt feciſſe mentionē de raptu/aptū ē
ex octauo ſuæ politicæ.qui quidē raptus nō ꝓuenit
ex morbo. Neqꝫ uaticinia/neqꝫ ꝓphetias/negat Ari.
uerū tñ/hæc nō fieri niſi mediātibus phātaſmatibus
ex Ariſt.ſententia dicendū eſt:quid aūt teneāt Catho
lici:nos non latet:neqꝫ ambigimus ea ueriſſima eſſe:
ſed hæc ſunt extra ꝓpoſitum. Poſtea in.xxiii.cap. trā
ſit ad rñſionē argu. Et qm̄ dicit nos falſum accepiſſe/
uidelicet ꝙ ad ſepabilitatē oſtendēdā oportet alia ac
cipere.ſ.neqꝫ intellectū eſſe phantaſiā:neqꝫ depēdere
a phantaſia:cū de hoc abunde dictū ſit ſupra:hic ite℞
nō repetemus. Ad ꝓbationē aūt rñdet:qualiter dcm̄
illud intelligat̃ ſecundū Auerroem. Et deīde ſecūdū
ſe:& qm̄ lōgo ſermone illa rōne deſtruximus.ſ.de il/
la cōditionali/ſi intelligit̃ eſt phantaſia: uel non ſine
phantaſia/& ideo ſupſedeo. Non tñ reticenda eſt illa
tertia rñſio/de qua multū gloriat̃.ſ. ꝙ illa ꝓpō pro
quocūqꝫ ſtatu uerificat̃:ſi recte intelligat̃:nunq̄.n.in
tellectus pōt intelligere ſine phantaſia: aut ſecūdum
actū:aut ſecūdū potentiā:ad modū ſupius expoſitū.
Omitto imprimis:ꝙ ipſe iſtū modū multotiens dā
nat in hoc ſuo tractatu/& in codicillo ſiue in epiloga
uniuerſali iſtius tractatus/dicit iſtā non fuiſſe mentē
Ariſto. Eſt nāqꝫ uir iſte protheus ſiue uertunus: quē
gentilitas dixit/nullius eſſe determiatæ figuræ:i oïmo
das nāqꝫ figuras:ſe trāſformabat: ſic & iſte nullius ē
determinatæ opinionis: ſed ut diximus/hæc miſſa
facientes:hic uir nō uidet ſe in laqueū incidiſſe: quē
maxime uitare cupiebat. Et.n.ſi intelligere eſt phāta
ſia:uel nō ſine phantaſia:& hoc uniuerſaliter ipſe cō
cedit:cū Ariſt.dicat:ꝙ ſtante illo añcedente ſeq̄t̃ itel
lectū eſſe iſepabilē:cū itaqꝫ apud ipm̄: añs ſit uerū er
go & ꝯñs quod ipſe negat:& nos cōcedimus ad mē
tem Ariſto.q̄q̄ ſecundū ueritatē ſit falſum.
Capit vii.i quo rñdet̃:ad cōtēta i ca.xxiiii.xxv.xxvi
In.xxiiii.cap.adducit argu.quod dicit nos nō princi/
pale appellare:eſt aūt hoc qm̄ Auerroes dicit: huma
num intellectū:aliquādo ſine phantaſmatis indigen
tia intelligere:utpote:in adeptionis ſtatu. Nō minus
etiā hoc affirmāt:q aïas multiplicāt:& eas remanere
poſt mortem aſſerūt:apud.n.hos/humanus intellec
tus:pro illo ſtatu:ſine phātaſmate intelligit. At nul/
libi reperitur Ariſto.hoc dicere imo magis cōtrariū
cū utiqꝫ clara & excelſa uoce clamet:nequaq̄ ſine phā
taſmate intelligit aïa. Ad quæ ipſe rñdens/primo/in
xxv. cap. (q̄uis ipſe prolixe:nos uero ſtricte) dicit anī
mam nr̃am duas habere intellectiones:unā uidelicet
añ ſtatum adeptionis:in qua aïa ipſa formaliter itel
ligit:ꝑ ſpēs exhauſtas:a phātaſmatibus:& de hac nō
eſt dubiū alicui:apud Ariſto.manifeſtā eſſe aliā uero
intellectionis ſpēm habet.in adeptione ipſa:i qua qc/
quid intelligit:per eſſentiā dei intelligit:de qua nō ē
ita manifeſtū:apud Ariſt. Verū tñ eam poſuiſſe Ari.
pſpicuū eſt uidere/ex xii.ſuæ metha. ubi poſt uerba
græca poſuit latina:quæ ſic ſtant. Deductio autē eſt
qualis:& optima puo tp̄re nobis:ſic.n.illud ē: nobis
quidē.n.impoſſibile eſt Ex quibus uerbis ipe accipit
nos intelligere deum per eſſentiā: concludenſqꝫ in il
lo capitulo dicit Ariſto.nō nouiſſe niſi hos duos mo
dos intelligendi:in humano intellectu:uidelicet aut
per ſpēs/acceptas a rebus:aut per eſſentias rerū: cæte
ros uero intelligendi modos minime Ariſtote.fuiſſe
notos:utpote intelligere per ſpēs iſuſas:aut per reue
lationes:aut per habitus concretos: aut alio quouis
modo. Deinde in cap.xxvi.ponēs ordinē harū intel/
lectionū dicit:ꝙ prima/quæ eſt per ſpēs:& añ ſtatum
adeptionis:imediate dependet a phantaſmatibus:il/
la uero quæ eſt/per dei eſſentiā:& in ſtatu adeptiōis
q̄q̄ nō imediate dependeat a phantaſmatibus: tñ me
diate ab eis dependet:qm̄ fieri nequit/ut ſit perfectū

abſq; diſpoſitio ne pfectionis. Cum itaq; adeptio ter
mi net primá intellectioné: & eá pſupponat: ideo me
diate itellectio ipſa adeptionis: dependet a phátaſma
te. Quo fit ut ſemp Ariſt. propõ ueritaté cõtineat. ſ.
nõ eſt itelligere ſine phantaſia: qm̃ ſemp intellectus
mediate: aut imediate a phantaſia dependet. Quare
& ſtat ſermo Ariſt. & ſermo ponentiú imortalitaté
aiæ: nõ. n: iſta repugnát: ſ. nunq̃ intelligit ſine phátaſ/
mate: aut mediate: aut imed iate: & aliqñ intelligit ſi
ne phantaſmate imediate/ quod nos nõ olfacientes: í
manifeſtos errores incidimus. Ad quæ nos reſpõdé
tes dicimus: q nõ ſibi ſatis erat errare: & ſibi máifeſte
cõtradicere: niſi etiá nos uoluiſſet trahere in ſuos er/
rores: & in turpiſſimas cõtradictiones. Hic. n. aſſerit
Auerroem ſenſiſſe: ſemp humanú intellectú depéde
re a phantaſmatibus/ ſiue mediate: ſiue imediate: qm̃
& apud eú Auerroem/ & ante adeptioné: & in adep/
tione: dependeat ab ipſis phantaſmatibus: cú tñ aper
tiſſime/ in cap. xiiii. ſupius dixerit Theophraſtú/ The
miſtiu3/ Simplitiú/ & deniq; Auerroem: poſuiſſe hu
manú intellectú: hře intellectioné oio e corpore inde
pendenté: utpote ſaltem apud Auerroem/ & Themi/
ſtiú priuſq̃ uniaſ ſpheræ. Neq; intellectus humanus
apud pnominatos uiros. uidelicet Themiſtiú/ & auer
roem: habet tñ illas duas intellectiones. ſ. añ ſtatum/
& in ſtatu adeptionis: quæ intellectiones pſupponút
phantaſma: ſed penes eos: eſt & altera: oés illas præce
dens: qm̃ in ſe/ & prius q̃ uniaſ ſpheræ: itelligit abſq;
aliqua indigentia phantaſmatis: q̃q̃ illas duas hře nõ
poſſit. niſi cú pñtia phantaſmatis: qr incõſiderate lo/
quutus eſt. ſecúdú ſuá naturá: uel inará cõſuetudiné.
Vnde & uir iſte uoluit nos trahere/ in ſuú erroré: ſcri
bit. n. ſic: in cap. xxiiii. Tertiú argumentú: quod ipſe
principale nõ appellat: eſt quia iuxta opinioné Auer/
rois/ ponit intellectú aliqñ itelligere ſine phantaſma
te: ut pote qñ intelligit in adeptionis ſtatu: cú Ariſto.
ſemp aſſerat: aiam nequaq̃ intelligere/ poſſe ſine phá
taſmate. Sed uir grauiſſime/ in qua parte libri mei in
ueniſti me aſſerere/ Auerroem uoluiſſe aiam in ſtatu
adeptionis intelligere: ſine indigentia phantaſmatú?
cum manifeſte capite quarto/ nři tractatus de imor/
talitate aiæ: ſic ad lřam dicit. In omni intellectione:
qua homo intelligit: ſiue ſit noua: ſiue antiqua: ſiue í
ſtatu: ſiue ante ſtatum: ſemp indigemus phantaſma/
te: & hoc ibidem deducit ad intentioné Auerrois: ſ3
intellectione. qua prius intelligit abſtracta: & anteq̃
uniaſ hoí: nullo modo dependet a phátaſmate. Neq;
iſtud potes accipe: ex loco ex quo tu trahis hoc eſſe
nřm tertium argumentú: q̃uis non principale: ſic. n.
lřa ſtat. Præterea mirum eſt: q Ariſt. aliqñ poſuerit
intellectum: ſine phantaſmate intelligere: & tñ in oí/
bus locis dixerit/ q non eſt itelligere ſine phátaſma/
te: & . n. non debuiſſet tam abſolute pferre: ex qbus
oíbus aptum eſt: me talia non cõfinxiſſe ad mentem
Auerrois: qualia mihi ípudenter aſcribis: ſed hóc ſe/
ciſſe te/ ut me ſociú tui erroris haberes: q undequaq;
pfluis: & necubi conſtas: non itaq; ſum eius erroris:
ut mihi ipſi cõtradicá: q̃uquidem minime uerum ſit
quod mihi aſcribis. ſ. q ad mentem cõmen. dixerim
intellectum humanum ut cõiungiſ ſpheræ non indi
gere phantaſmate: ueluti tu tibi contradicis: cú dicas
nullam abſolute habere opationé niſi dependentem
a phantaſmate. Quod ſi dicas: te pariter intellexiſſe:
ut cõiungiſ ſpheræ: non igiſ ad obiecta rñdes: qm̃ di
cimus Ariſt. ſine aliquo diſcrimine poſuiſſe itellectú
núq̃ intelligere ſine phátaſmate: neq; í aliquo loco re
periſ Ariſt. dixiſſe de tali copulatione: ipſo etiá cõmé
tatore hoc ateſtáte. xxxvi. cõmé. iii. de aía: quare illud
citatú de xii. metha. nõ eſt ad hoc ppoſitum de copu
latione illa: ueluti dicemus í ſubſequéte capite. Omit
to aút hic. de illo modo itelligendi in ſtatu: ſecundú
Auerroem: q̃q̃ fictitium/ & contra ipſum auerroem
exiſtimem eſſe: ſed nunc ſatis eſt extra propoſitum.

Capur octauum in quo rñdetur: ad contenta in ca
pitulis. xxvii. uſq; ad xxxiii. incluſiue.

i N. xxvii. cap. ponit tertiá nřam principalé ra/
tioné aduerſus Auerroem. ſ. quantú ad illud
quod finxerit auerroes de illa copulatione: cú
nullus p hyſtorias perhibeaſ/ eam habuiſſe: tú qm̃/
requiſita ad tale3 beatitudiné: qualia finxit auerroes
impoſſibilia ſunt acquiri: ueluti oia ſcire: unde neq;
beatitudo ipſa acquiri põt: Tú qm̃ Ariſt. x. ethicoꝝ/
ultimú hoís finé ſtatuens: nihil hoꝝ meminerit. Am
plius mirabile eſſe rei: q ſi Ariſt. poſuerit illá unitaté
intellectus: illius necubi meminerit. Ipe aút pro hoꝝ
oíum rñſione: quinq; differenda pponit in xxviii. c.
Deinde tranſiens ad xxix. cap. differit quid eſt beati/
tudo: & tandé uult: q ſicut beatitudo dei eſt dei eſſé/
tia: & ſui cognitio: ſic oíum beatitudo eſt ipſe deus:
eiuſq; cognitio. ſecundú quæ oés beatij beatificátur.
Quare penes ipſum copulatio intellectus agentis cú
poſſibili: nihil aliud eſt/ niſi deum fieri intellectioné/
& formá: humano intellectui: Qř non copulatio eſt
fœlicitas: ueꝝ ipſe deus eſt fœlicitas: ſed copulatio é
neceſſario requiſita ad fœlicitaté. Poſt hoc tranſit ad
xxx. cap. in quo poſita diuerſitate inter catholicos/ &
peripatheticos: oſtendit q q̃q̃ ſecundum Catholicos
nullú ſit neceſſariú medium ut creatura beatificeſ:
neq; ex parte dei beatificantis: neq; ex parte aiæ beati
ficandæ. tñ ſecundú peripatheticos: eſt neceſſarium
medium aliquod. cú apud pipatheticos Deus nõ cõ
tingenter beatificet: ſed ex neceſſitate: aliter. n. í ſe re/
quireret mediú: oés aíe equaliter beatificarenſ: quod
falſum eſt. Deinde tranſiens ad. xxxi. cap. declarat qđ
eſt tale mediú: & tandé uult duplex eſſe mediú. ſ. pri/
uatiuú: ſiue purgatiuú: & poſitiuú. ſ. habitus ſciétia/
rum ſpeculatiuaꝝ: nam morales diſponunt ad ſpecu
latiuas: quo fit/ ut & ſi pfecte mulieres fœlicitari non
poſſint: neq; æqualiter uiris: tñ & fœlicitanſ: qm̃ ſuf/
ficit diſpõ moralis: ſiue purgatiua: quæ é harotica uir
tus: mulieres. n. ipſe ex iure naturali nõ debent ſpecu
lari: debent tñ eſſe morales. Deinde in. xxxii. cap. oſté
dit multos fuiſſe fœlices: primo rõnibus Auerrois:
quas ipſe nõ approbat tanq̃ uere cõcludentes. Pría é
q hõ fœlix longe magis eſt de perfectione uniuerſi:
q̃ aliquis alter: qř ſi natura de uniuerſi pfectione de/
bet eſſe ſollicita: cum alios faciat: ergo & hunc. Præ/
terea/ & reuertitur in prioré rõnem: qm̃ fœlix longe
magis intentus eſt: a natura, q̃ aliquis alter. Amplius
qm̃ quicqd poſſibile eſt in ſpecie: actu in aliquo indi/
uiduo illius ſpeciei reperitur. oſtendit & ex pte: ali/
quos uere fuiſſe beatos: qm̃ chriſtus redemptor nř.
Moſes. & Apoſtolus Paulus/ tales fuere. Adiungitq;
gentilitatem multos duxiſſe fœlices: ſuntq; illi quos

neſana gentilitas in deos retulit: Deinde declarat: ꝙ i
beatificādo/eſt dr̄a/ īter catholicos & peripatheticos:
qm̄ catholici ponunt ſolū illos beatificari quos deus
ab æterno p̄deſtinauit: & hoc cōtingenter. Peripathe
tici uero per naturā & ꝓpter diſpōem p̄cedentē: q̄r de
neceſſitate diſpoſitus p ſpeculatiuas beatificaſ. Et de
bilitatis rōnibus Auerrois: p quas ꝓbat ſemp aliquē
eſſe fœlicem: deinde differt. An fœlicitas remanet in
uita tm̄: an ēt poſt mortē: dicitq; ſecūdū Auerroem:
dūtaxat hoīes beatificari in uita: qm̄: ſenſitiua corrū/
piſ quæ. neceſſario eſt requiſita ad fœlicitatē: cū ſciē
tiæ ſpeculatiuæ ſint neceſſariæ diſpōnes ad beatitu/
dinem: & ipſe eſſentialiter dependent a phantaſmati
bus: Dicit tm̄ ꝙ ſecūdū ueritatē. & peripatheticæ fœ/
licitas remanet poſt mortē. Veꝝ ſecundū peripatheti
cos: nemo eſt fœlix poſt mortē: qui non fuerit fœlix ī
uita. At ſecūdū catholicos & in uita: & poſt mortem
indifferenter pōt eſſe fœlix: ſecūdum dei p̄deſtinatio
nem. Deinde deſcēdēs ad capitulū. xxxiii. declarat un
de motus ſit Auerrois ad ponēdā unitatē intellectus:
Deinde in eodē capi. rn̄det ad obiecta nr̄a. Et ad pri
mum dicit: Auerroē oſtendere ſemp aliquos eſſe fœ
lices: quis ignoremus eos: & ſecūdū fidem multi fue
runt fœlices: ut oſtenſum eſt: Ad ſecūdū negaſ nullū
hominē poſſe oīa ſcire: imo ſequiſ oppoſitū. qm̄ itel
lectus poſſibilis eſt oīa fieri: & agens oīa facere: quare
unus homo pōt oīa ſcire: cuius ſignum eſt: qm̄ natu/
raliter appetimus oīa ſcire: uel ad fœlicitatē ſufficiūt
uirtutes heroicæ: & non ſpeculatiuæ: uel ſaltem nō
omnes. Quod aūt tertio dicebaſ de. x. ethicoꝝ. nihil
eſt: qm̄ ibi tradiſ: fœlicem eſſe: qui intellectū colit: &
dei amicus eſt. Etiam ex. 12. metha. hēſ illud: ibi/ De
ductio aūt qualis nobis paruo tēpore &c. Ad hæc aūt
dicimus: & inchoādo. a xxix. cap. in quo differit quid
ſit beatitudo: dicimus ꝙ ſolus deus ē: qui ſeipm̄ deū
per ſui eſſentiā cognoſcat: q̄r nullius beati beatitudo
eſt ipſa dei eſſentia formaliter: ſed tm̄ obiectiue: un/
de fictitiū eſt dicere unam intelligentiā eſſe cognitio/
nem alteri: ſed una quæq; intelligētia intelligit p ſui
eſſentiā: quicquid intelligit: ut ēt dixit Albertus/ in li
bro de cauſis & ꝓceſſu uniuerſi. Q̄r & beatitudo hu
mani intellectus: eſt ipſa cognitio perfecta ſcientiarū
ſpeculatiuaꝝ: & maxime ea quæ de deo: unde deus ē
fœlicitas obiectiue/ & nō formaliter: unde illam ſup
poſitionē nō admittimus: neq; ipſe eā probauit: neq;
aliquis alter per rationes naturales illud ꝓbauit. q̄r
ſecūdū capitulū ſequēs: imo & tertiū: ſūt penitus ua
na: cum fundēt ſe ſuper falſo qq & non recte opineſ
ſecundū Auerroem. ſ. ꝙ ſine ſpeculatiuis ſciētiis/ poſ
ſit acquiri illa fœlicitas ab eo cōfictam. Illa nāq; quā
attribuit mulieribus eſt fœlicitas politica: & nō ea de
qua loquitur Auerroes. Falſum etiā dicit: nō omnes
ſpeculatiuas eſſe requiſitas ad copulationem: tū qm̄
Auerroes manifeſte dicit oppoſitū in cōmēto. 36. ter
tii libri de aīa: tum qm̄ aliqui/ uiderentur taliter fœ/
lices: qui minime uidenſ. Neq; etiā bn̄ definit uirtu
tem heroicā: &. n. illud: per quod tolliſ ferinitas: nō
eſt neceſſariū eſſe uirtutē heroicā: imo ipſa ferinitas
auferſ per quaſcūq; mediocres uirtutes: imo melius
dicendo: nullus naſciſ cum ferinitate: cum nullus na
ſcatur cum uitio: ut uitium opponeſ uirtuti: qm̄ feri
nitas eſt extremū uitiū: ſicut heroica uirtus/ eſt extre

ma uirtus: ut dicit Euſtratius ī cōmento ſeptimi ethi
corū: q̄r ad remouēdum ferinitatē: non requiriſ uir/
tus heroica imo nullus naſciſ ferinus: qm̄ ſic naſcerē
tur extreme uitioſus: & pauci ſunt ferini cū tm̄ opor/
teret iſtos habere uirtutes heroicas ſi ferinus illa de/
bere remoueri quod falſum ē: imo qui uiuit uita hu
mana: neq; ferinus: neq; heroicus eſt: non igiſ ferini/
tas remoueſ per uirtutes heroicas: ueꝝ homo iſte:
ad oſtentationē multa incōſiderata dicit. Quod aūt
dicit in 32. capitulo. ꝙ multi ſunt fœlices: ut ꝓbauit
Auerroes: certe eius falſitas deprehēdi pōt: per illud
quod diciſ octauo phyſicoꝝ. ſ. experimentū ſermo/
num ueroꝝ: eſt ut cōcordet ſenſatis: cum ſenſus ſit ī
oppoſitū iure & merito quis pōt dicere rationes ſuas
eſſe ſophiſmata: & ualde debilia. Prima. n. ſua ratio
ſupponit dari talem fœlicitatē: & talem copulationē:
quod minime ꝓbauit: & ꝓbare nō pōt. Idem ſuppo
nit ſecūda ratio: & idē tertia. q̄r uaniſſime ſūt. Quod
ulterius dicit/ de dn̄o Ieſu redēptore nr̄o: hoc ſine cō
trouerſia cōcedimus: Verū hoc non eſt ſecūdū natu
ram: ſed ex diuina potētia: Et ſi Paulus: & Moſes fue
runt tales eadem ratione concedaſ qđ an ſit ueꝝ: uel
non: de ipſis. ſ. Paulo & Moſe negotii huius nō eſt: qm̄
quidem in naturalibus ſtamus: neq; ultra ꝓcedimus
unde magnū eſt deliramētū huius hoīs: fœlicitatem
ſaluatoris hic adducere cū fœlicitas ſaluatoris nr̄i nō
ſit ſecūdū modum cōfictum ab Auerroe: nō ita ꝑ ſy
ligizat ad concluſionē Quod ulterius dicit: de genti
lium hiſtoriis certe multipliciter peccat. Imprimis/
qm̄ tractātes de fœlicitate. quaſi nullos cōmemorāt.
Valerius nāq; maximus/ libro ſuo ſeptimo: duos uix
cōmemorat. ſ. Quintū Metellū: & quēdā Agaliū ho
phonidū archadē: de quibus etiā Plinius ſeptimo ſui
libri de naturali hiſtoria mentionē facit: & ſic nō ſūt
multi cōmemorati. Poſtea quis diceret eos fuiſſe fœ
lices fœlicitate de qua loquiſ Auerroes: cū eoꝝ alter
fuerit cōtinue ī ope ruſticano īplicitus. Alter uero ſ i
p:o, & ī rebus publicis. n̄ ne uit doctiſſime iſti cōme/
morātur inter uiros doctiſſimos? O lepidū caput: il/
li. n. loquuti ſunt de fœlicitate populari: & ſecūdum
exiſtimationē hoīum: cū hoc ꝙ ēt in multis defece/
runt ſecūdū illā fœlicitatē: ut demōſtrat Pli. in eodē
ſeptimo relati libri: argumentū ſūmens ab Auguſto
Cæſare ubi oſtendit tū multa ꝓpeſſum: quæ fœlici/
tatem ſuā dehoneſtabant. Boetius quoq; ſecundo de
philoſophica cōſolatione oſtendit nullum eſſe tā cō/
poſite fœlicitatis: qui habeat aliqđ quod nollet hr̄e:
& nō habeat: quod uellet hr̄e. Quod aūt dicit ad mē
tem catholicoꝝ: & peripatheticoꝝ fœlicitatē rema/
nere poſt mortē ſic/ ꝙ ea quā habuit in uita remanet
poſt mortē utrūq; falſum eſt. Quod nāq; dicit de pe
ripatheticis: ſibi cōtradicit: ī codicillo nāq; ſuo ponit
ꝙ nullus habitus q fuit ī cōiūctione ad corpus rema/
net ī aīa ſepara: & hoc dicit eſſe ſcđm Ariſto. opionē.
Amplius īfra dicet ꝙ uita poſita ī erūnis nō pōt eſſe
fœlix: at p̄ns uita talis ē. q̄r īfra dicit ſe mōſtrare aīæ ī
mortalitatē: qm̄ niſi eſſet ſpes maioris boni: q ſit ī p̄/
ſenti uita: uirtutes nō eſſent ꝓſequēdæ: imo uirtus
nihil eēt: q̄r ſcđm eū: & ſua fundamēta: uita p̄ns non
pōt beatificari. Et idē oſdit Boetius i. 2. de cōſolatio
ne. Sed nihil nouū ī uiro iſto: qm̄ Vertūnus eſt: ni
hil. n. determiati h3. Aliud ēt nō ē dictū ſcđm catho

licos:qm̄ in pſenti uita nullus pōt fœlicitari:niſi xp̄us
ſaluator nr̄.q peccare nō potuit:cœteri uero in pecca
tis cōcepti ſunt:aliter nō eſſent puri uiatores q̄uis ex
priuilegio:poſſint pſeruari a peccatis:ut de btā uirgi
ne quo ad actualia oīa:de hieremia & Ioāne baptiſta
quo ad mortalia:ueꝝ iſta nō ē fœlicitas ſimplr̄.De eo
aūt qđ dicit in.33.cap.s.unde Auerroes ſūpſerit unita
tem ſuā itellectus:hoc qdē non querebamus:&.n.&
nos hoc ſciebamus:ſed querebaf/ubi Ariſto.de hoc
feciſſet mentionē aliquā:ſcimus.n. Auerroē ſic opina
tum:qm̄ exiſtimauit aīam eſſe uere imortalē: cuius
oppoſitū nos affirmamus ad mentē Ariſto modo ne
cubi reperif Ariſto.dicēs hoc. Quod āt rn̄t ad rōnes
nr̄as:ex toto oſtēſum ē eſſe deliramētū.nullū.n. oſtē
dit eſſe fœlicem ea fœlicitate quā finxit Auerro. Qđ
ēt dicit.2.unū hoiem poſſe oīa itelligere:falſiſſimū ē:
& cōtradicēs Platoni Ariſtote.& ipſimet Auerroi:de
Platone patet ex locis allegatis:De ariſto.manifeſtū ē
cū.2.metha.dicaf ad ſepata nos habemus/ut nictico
races ad lumen ſolis:& prio de aīa maxime eoꝝ quæ
ſcimus:minimū eſt eoꝝ quæ ignoramus:& quotiēs
ī libro de aīalibus dicit:hoc eſſe ſupra captū humanū
Auerroes quoq; ī.16.cōmēto.2.de cœlo dicit huma/
nū intellectū ad multa puenire nō poſſe. Quod autē
dicif.itellectū poſſibilē eſſe oīa fieri:intelligif ut ſibi
cōuenit.s.ī uniuerſali uel in particulari:neq; ēt uiſus
pōt oīa uidere:ſcđm ultimū pfectionis: qs.n. uidere
pōt pfecte lumē ſolis? Quare itellectus quoquo mo
do pōt oīa itelligere. Cūq; dr̄ naturaliter appetimus
oīa ſcire:iſte appetitus ſi naturalis eſt.ē ut cōuenit hu
manæ naturæ:quare debet eſſe regulatus ſcđm ratio
nem:unde niſi ratione reguleſ:pōt ēt eſſe ipoſſibiliū
ut dicif tertio ethicoꝝ:nā unuſquiſq; appetit ī mor/
talitatē:cū tm̄ nullus eā cōſeq poſſit:ut ibidē dicit phi
loſophus/ſed de hoc multa diximus in nr̄a apologia
quare ad locū illū me remitto. Quod aūt dicit ariſto.
uoluiſſe illam copulationē ī.x.ethicoꝝ cū dixit: fœli
cem intellectū colere:& eſſe amicū deo:neſcio certe/
qđ leuius dici poſſit:Imprimis ei dē ɔmētatori cōtra/
dicit ī.36.cōmē.tertii libri de aīa:cū dicat ex ſententia
Ariſto.hanc qōnem nō determinaſſe.Idē quoq; auer
roes cōmētās.x.librū ethicoꝝ.apte dicit ariſto.pone
re fœlicitatē cōſiſtere ī habitu metha.de quo dixit in
6.ethicoꝝ:ille aūt currit/ſcđm curſum naturalem:ut
manifeſtū ē:copulatio aūt minime:ut ipſe auerroes
dicit. Diuus quoq; Tho.& in.3.cōtra gentiles:& ubi/
cunq; loqf de iſta materia.d. Ariſto.poſuiſſe fœlicita
tem ī ſpeculatiuis .cūq; ariſto.ex intētione dampnat:
oēſq; expoſitores illud dicūt de ariſto. Quā leuiter āt
p illa uerba habeat illa copulatio:qđ opus eſt dicere?
cum īfiniti fere colāt itellectū:& ſunt deo amici:quos
tm̄ manifeſtum eſt:non habere illam copulationem:
uel uerius fictionem:uir.n.iſte leuiſſimus eſt.

Caput.ix.ī quo rn̄detur ad cōtenta in.xxxiiii.cap.

N xxxiiii.cap.taxat & nos:qm̄ in libro noſtro
i diximus:ipoſſibile eſſe itellectiuū realiter di
ſtingui a uegetatiuo & ſenſatiuo:qm̄ ſi Plato
nem inſequamur:tunc ex hoie & itellectu fiet unū:ſi
cut ex plauſtro & bobus. Si uero alios:tunc idem per
ſe nō erit ſentiens:& intelligens.neq; ſenſitiuum erit
in intellectiuo:uelut trigonū ī tetragono. Aduerſuſ/
q; dicit primo:minime illud ſeq ad Platonē:qm̄ pla/
to uult uitā & ſenſitiuā ab intellectu fluere:ſicut a lu
ce illuminationē:ſecus uero eſt de bobus & plauſtro.
Aduerſus autē ſcđm dicit:īmo idem eſſe ſentiēs & i
telligens:nexu uirtutum:quaꝝ altera cum altera ne
ceſſario conectif. Amplius qm̄ ſenſitiuum diſponit
ad intellectiuum.ad id uero quod diximus.s.ſenſiti/
uum eſſe ī intellectiuo:ueluti trigonum ītetragono:
dicit intelligendū eſſe ſcđm idētitatē diſponentis &
diſpoſiti:nō autē ſcđm uerā idētitatē:ſcđm quā unū
ſit alteꝝ. Ad quæ nos dicimus/ineuitabile eſſe : data
Platonis opinione:q; ex aīa & corpore fieri neqt unū
p ſe:ſed tm̄ p accn̄s:imo hoc ab ipſo ēt Platone conce
dif.dicit.n.aīam ſe habere ad corpus ueluti nauta ſe
h; ad nauim:manifeſtum eſt āt .ex nauta & naui nō
plus cōſtitui unū q̄ ex bobus & plauſtro.Et.n.ſi hōē
aīa utens corpore.utiq;/ibi ſunt duo entia in actu: ex
qbus nō pōt cōſtitui unum p ſe:ut tradif octauo me
thaphyſicæ.nam neq; ex duobus i actu:neq; ex duo/
bus:quoꝝ unum eſt tm̄ in actu:ſed ex duobus in po
tentia fit unum p ſe:licet unum illoꝝ ſit actus. & nō
in actu.alteꝝ uero ſit potentia & non actus. Quod
autē dicit:mortale fluere ab īmortali ueluti illumina/
tio a lumine. Imprimis uidēdum de iſto fluxu:an igi
tur ī porter aliquā cāſitatē:aut principium unde fluat
Si cāſitatē:aut igitur tanq̄ efficiens:& hoc nō: nā aīa i
mortalis:nō producit mortalē:ut notum eſt :minus
q; materialē:aut formalem importat cum īmortalis
n̄ ſit pprie forma mortalis:neq; ecōtra. Reſtat igif ut
finalē:ueꝝ talis cāſitas n̄ facit unum per ſe.qm̄ nauis
eſt ppter nautā ex his tn̄ nō cōficif unum per ſe. Si
uero dicat ordinē principiandi ueluti dicimus termi
num a quo eſſe principium motus. Primo neq; exē/
plum eſt ueꝝ neq; ſic oportet ex principio & princi/
piato fieri unum per ſe licet forte per accidens. Præ/
terea exēplum minime cōuenit.nam illuminatio eſt
operatio lucis/inſeparabiliter eam ſequens.quod mi
nime fingi pōt de intellectu.& aīabus mortalibus. Se
cundum etiā dictum ſuum.neq; pōt ſtare qm̄ Auicē
na ex eo quod uidit/potentias aīæ eſſe cōnexas/ & q;
ſi una eſt intenſa in ſuo opere reliquæ ociant/utpote
ſi intenſe cogitamus/delata ſub oculis non uidemus
argumentatus eſt oēs aīæ potētias ī una eſſentia fun/
dari:ſiue radicari:cōnexio igif potentiaꝝ infert no/
ſtrum ppoſitum.s.unam eſſe aīæ eſſentiā. Neq; etiā
idētitas diſponentis & diſpoſiti:arguit talem idētita/
tem:qualis eſt inter hominē & aīal: qm̄ homo eſt eſ/
ſentialiter aīal:at idētitas diſpoſitiōis & diſpoſiti nō
facit unum eſſentialiter.non.n.album & quantū ſūt
eſſentialiter idē:neq; calidum & dulce:ſed tm̄ unū p
accn̄s. Quod etiā tertio adducit:aut oīo falſū ē : aut
ſimilitudo ibi adducta eſt diſſimilitudo. Si.n. credit
trigonum diſponere ad tetragonum:tanq̄ actu diuer
ſum ab eo eſt pœnitus impoſſibile. Si uero ſunt oīo
idem ſcđm rem. quo modo igitur ſtabit ſimilitudo
mortali exiſtēte diuerſa ab īmortali:ut tu fingis?&c

Caput.x.in quo reſpondetur ad contenta in.xxxv.
cap.uſq; ad.xlii.excluſiuæ.

N.xxxv.capi.& duobus ſequentibus: recitat
i opinionem noſtram.cum ſuis fundamentis
& qm̄ inquit ipſe,obſcure/& ſine ordine/no
ſtram opinionem fundamus. ideo clare & ordinate
motus miſericordia.eam opinionem declarat. Veꝝ

qm̃ iſra hæc oia repetenť niſi ea q̃ iſolutã relıq̃t. ideo
ab his abſtinendo:i illa loca diſtulimus. Poſt igiť iſta
capitula i. xxxviii. ꝓponit qnq; differẽda:i tribuſq; ca
pitulis ſubſequẽtibus:adducit ut ipſe gloriať tres fir
miſſimas demõſtrationes qbus cõuiciť aiam huma
nã mori cũ corpore:uerũ poſt mortẽ remanere. Pria
aũt eius demõſtratio ẽ:q̃ tam & ſi iſinita uerboſitate
ponať:ſũma tñ hæc eſt Si humanus aius piret cũ cor
pore:hõ nõ eſſet dñs ſuoꝝ actuũ:aſt hõ eſt dñs ſuoꝝ
actuũ:ergo humana aia nõ perit cũ corpore. Pria ma
nifeſta eſt:qm̃ forma q̃ perit cũ corpore: eſſentialiter
dependet a materia:quod aũt tale eſt cũ a materia ne
ceſſiteť i eſſe:ergo & i opari. ergo in tali ente materia
dñaretur formæ & nõ forma materiæ:qr̃ ſi aia ẽ for
ma materialis:nõ dñabiť ſuo corpori:& hæc erat ma
ior. Media aũt ſiue minor ẽ ab oibus cõceſſa: qm̃ hõ
eſt liber:& neceſſitari nõ põt:aliter.n.auferenť pmia
& poenæ. Patet ẽt ex. ix. metha. ubi ponitur dña inter
uirtutes rõnales & irrationales:q̃q̃ plurima hic dicat
tota tñ uis in his ſtat. Secũda demõſtratio (ut iq̃t ipẽ)
efficacior ẽ. Vniuerſalia materialia ſunt imortalia &
icorruptibilia:aut igitur p eſſentiã. aut per participa
tionẽ ſunt talia:nõ p eſſentiã qm̃ ſic poneretur opinio
Platõis:ergo p participationẽ:cuius aũt participatio
ne eſſe talia:nõ eſt fingere:niſi rõne humanæ aiæ:giť
humana aia eſt p eſſentiã imortalis:non itaq; perit p
empto corpore. Oium aũt demonſtrationũ potẽtiſſi
ma eſt tertia:quæ talis eſt:nulla forma appetẽs quæ
rens:atq; inueniẽs:honeſta:pia:& religioſa. e corpore
ſimplr̃ depẽdet:hõ habet formã apetentẽ querẽtem
& inuenientẽ pia/honeſta:& religioſa. ergo ẽt forma
quæ eſt aia a corpore nullo modo depẽdet:ex quo ſe
quitur. ut ipſa ſit imortalis. Media ẽ manifeſta expe
rimento. Prima aũt patet:qm̃ forma materialis appe
tit quæ materiæ cõueniunt:& ei aſſimilanť: qm̃ ap
petitus eſt rõne conuenientis/& ſimilis:piũ aũt hone
ſtum/& religioſum. ſunt diſſimilia:& diſcõueniẽtia
materiæ. ut patet ex eoꝝ deffinitionibus:qr̃ ſequitur
cõcluſio. Multis aũt auctoritatibus:& uerſibus: græ
ce & latine. hanc efficaciſſimã demõſtrationẽ ornat.
quæ oia ꝓpter breuitatem omitto. Ad quas demon
ſtrationes rñdendo dicemus. Imprimis q; a uiro tam
celeberimo. & tãta de ſe ꝓmittẽte expectabamus nõ
rationes triuiales. & notiſſimas. ueꝝ abſtruſas. & ar
chanas (ut par erat) Aſt oĩa ſcartabula in qbus tractať
de imortalitate aiæ. his ſunt plena. Marſiliuſq; fici
nus in ſuo libro de Theologia platonica. hæc & infini
ta prope alia multo meliora adducit. nullus.n. frater
quãtũcũq; rudis. in pulpito tractans de iſta materia
omeliãs ad populũ eſt. q hæc imprimis non adducat.
Nullus ſutor. Nullus matelerus eſt. nulla deniq; foe
minicula eſt quæ infinities (ut ita dicã) iſta non audi
uerit. cumq; has oẽs rõnes ſoluamus in noſtro tracta
tu de imortalitate aiæ. ſuũ erat refellere nr̃as reſpon
ſiones ad tam efficaces demonſtrationes datas. At tñ
& in preſentiaꝝ q̃uis pſtricte denuo dicemus. Reuo
cemus igiť ad memoriã. hoiem eſſe ancipitis naturæ
mediũq; inter mortalia & imortalia. qñ aliquas ha
bet operationes in quibus cõicat cũ imortalibus. &
aliquas in quibus cũ mortalibus cõicat. neq; pars op
poſita. ab Ariſto. in hoc diſſentit. ſed i quo eſt diſcor
dia. eſt. qm̃ cũ utraq; potentiæ. s. tam materiales q̃ im
materiales i una eſſentia fundenť. an igitur illa ſit ue
re imaterialis:& æterna:uel magis uiceuerſa materia
lis & corruptibilis:& utrãq; partẽ circũſtãt anguſtiæ
ſi nãq; ponas ipſam eſſe uere æternã & incorruptibi
lem. quo modo igitur fieri poterit:q; habeat tot tan
taſq; potẽtias:& operatiões imerſas materiæ: & tam
ueriſſime materiales:& corruptibiles ipſiſq; in perpe
tuũ poſt ſepationẽ priueť:ſolis imaterialibus rema
nentibus. Si aũt/ipſam ponis uere materialem/& cor
ruptibilem. nõ minus uidetur hoc ipoſſibile. nã for
ma materialis nõ uideť poſſe habere potẽtias & ope
rationes imateriales:cũ potentia nõ excedat eſſentiã
Aſt ponẽtes in hoie duas eſſe aias:quaꝝ una. s. ſit i
mortalis:altera uero mortalis:nullũ iſtoꝝ anguſtiat
niſi.n. maiora anguſtiarẽt eos:procul dubio hæc opi
nio teneret. Veꝝ qm̃ ab Ariſto. & a ueritate euidẽter
huiuſmodi opinio ipugnatur:ideo ad alterã primaꝝ
oportet habere recurſum. Veꝝ cũ primam. s. eã q̃ po
nit aiam eſſe uere æternã:plura icõmoda circũſtẽt:ut
pote q; relictis tot tãtiſq; potẽtiis/eiſq; in æternũ pri
uatis remaneat tñ cũ illis p paucis obſcuriſſimis/&
obleſis:induatq; aliũ modũ eſſendi:& opandi:& reli
qua aduerſus hãc poſitionẽ ↄmemorata:i libris nr̃is:
q Ariſt. aptiſſime aduerſari uidẽr̃:iõ uia magis ariſt.
cõſona uiſa ẽ/altera pars. s. q; magis eſt materialis &
corruptibilis. Neq; illa icõmoda ei aduerſanť:q̃ prio
ri uidenť aduerſari:&.n. nũq̃ talis ſubſtãtia:ſuas deſe
rit potẽtias:unũq; tñ habet modũ eſſendi & opandi
neq; opationes & potẽtias:uere habet imortales:ſicu
ti (ſcd̃m aliã opinionẽ) ipa uere imaterialis exiſtẽs h̃
opationes & potẽtias ueriſſime & ꝓprie materiales.
Et multa alia ſunt quæ magis huic ſecũdæ opinioni
fauere uidenť:ueluti i libris nr̃is pſpicuũ eſt uidere.
Quare hãc ſecũdã opinionẽ ſequẽtes ad mẽtẽ Ariſt.
& nihil repugnãs ei Ariſt ponẽtes. dicimus q; ille po
tentie i qbus cũ imaterialibus cõuenit aia:i ſuo ope/
ſiue opibus:nũq̃ ex toto aia ipa põt abſolui a materia
qm̃ ſiue itelligat:ſiue uelit:quodcũq; ſit illud ſemp i
diget phantaſmate:tanq̃ motiuo & termiatiuo utrã
q; opationẽ:ſiue mediate ſiue imediate qm̃ ipa mate
rialis eſt. & cũ materialibus cõicat qua uero pricipat
cũ diuinis:ñ idiget corpore:ut ſubiecto ſcd̃m modũ
a nobis expoſitũ:partim hic:ſed longe diffuſius i no
ſtris libris. Qua ꝓpter dicimus/q; humana aia:prim
eſt dña ſuoꝝ actuũ:& prim nõ dña:cuius oppoſitum
cõtingit:& i itelligẽtiis:& i potẽtiis nõ rõnalibus: itel
ligentiæ itaq; ſiue itelligẽdo ſiue uolẽdo nullo modo
ſunt aſtrictæ materiæ qñ q̃dẽ nullo mõ dependent a
materia:neq; aliquo mõ ex materia ipediri poſſunt:
potẽtiæ uero nõ rõnales:utpote ſenſitiuæ:& uegeta
tiuæ poenitus:aſtringunť a materia:ſic q; nullã pote
ſtatẽ hñt ſupra actus ſuos. At rõnalis i hoꝝ medio cõ
ſtituta prim ſic:prim nõ habet poteſtatẽ plenã ſuoꝝ
actuũ. Quis.n. dubitat:infantẽ ebriũ:dormientẽ. uel
aliquo tale correptũ poſſe libe diſcurrere:& uelle: qđ
q̃dẽ eſſe nõ poſſet niſi a materia eſſẽtialr̃ depẽderet
aia ipſa. Nõ itaq; i tales actus libe exiř põt:niſi prius
diſpoſita armonia:a qua & ſi nõ depẽdet i tali ope ut
ſubiecto:depẽdet tñ/ut obiecto. Diſpoſita ẽt armõia:
niſi uniuerſale i ſingulari cõtempleť: minime opari
põt. Veꝝ his exiſtentibus bñ diſpoſitis:libeꝝ actum
exercere põt:hocq; habet quatenus de imaterialitate

ꝑcipat:neq; īdiget corpore ut ſubiecto. Cū itaq; dr̃
ſi humanus animus eſſet materialis nō eſſet dñs ſuo
rum actuū:ſi inq̃ ſic ītelligat̃:ꝙ nullo mō pōt opari:
niſi cōcurrēte debita armonia corporis:& ipſo corpe
tāq̃ obiecto:hoc qdē cōcedimus:& expimēto cōpro/
bat̃:neq; per uiam naturalē aliter fieri:cognoſci pōt:
ſi uero ītelligat̃:ꝙ armonia exiſtēte diſpoſita:& cor
pore cōcurrente tāq̃ obiecto:nō poſſit in utrāq; ptē:
iſtud qdem negat̃:& oppoſitū ſeqtur:ꝑ ꝑdicta:qm̃ ď
īmateriali ꝑcipat/neq; īdiget corpore ueluti ſubiec
to:Et qď dicit̃ formæ materiali dñari ſuā materiā.
Huic qdem dr̃ ꝙ ſi materia ē ꝓpter formam:& nō
ecōtra.nulla eſt forma quæ nō aliqualiter dñet̃ ſuæ
materiæ:oiſq; forma materialis aliqualiter eſt ſubie
cta ſuæ materiæ:licet ſcďm plus & minus:Nā forma
elemētans:& eſt dñans & dñata:trahit.n.materiā ad
ſuū eſſe determinatū & opationes:cū ex ſe ſit īdeter/
minata forma dñans ī mixto:trahit dñata ad ſuū mo
tum:licet & ipſa dñata reſiſtāt dñanti:qr̃ hñt reſiſten
tiam intrinſecā:ꝑter extrinſecā. In plantis uita contra
naturā miſcibiliū mouet ad oēm dĩam poſitiōis:ut
patet in nutritione & augmento. In multis beſtiarū:
iraſcibilis agit cōtra cōcupiſcibilē.ī rationalibus/uo/
lūtas cōtra ſenſitiuū. Quo fit/ut in oībus formis exi
ſtentibus in materia:ſit dñans & dñatū quoquo mo
do:quod minime cōtingit:ī formis pœnitus libera/
tis a materia:ibi.n.ſūma eſt pax:ſūmaq; cōcordia:qr̃
ꝑpetuo durant. Sic itaq;:nō oportet ſi aliq̃.eſt forma
materialis.ut nullo modo dñet̃ materiæ imo ſi ē for
ma materialis:eſt dñans & dñata:ſcďm tñ plus & mi
nus:qr̃ cū aīa humana;ſit ſuꝑma materialiū:īter oēs
eſt minime dñata:nō tñ ex toto abſoluit̃ ab ipſa ma/
teria:ueluti expimēto docemur. Ad ſcďm q̄uis & ſu
pra reſpōſum ſit:adhuc tñ & hic dicit̃:ꝙ uniue.ſale
ſumptū ꝓ ſignificato:loquēdo de uniuerſali materia
li:de quo ipſe loqt̃:nō eſt īmortale:niſi ſcďm ſucceſ/
ſionem:& ad talē ꝑpetuitatē ſufficiunt corpora cœle/
ſtia cū materia:ut.2.de gñatione.oſtēdit Ariſto.ſi ue
ro ſumat̃ ꝓ cōceptu:eſt gñabilis & corruptibilis con
ceptus talis:nā ſunt & nō ſunt ſcďm exiſtentiā phan/
taſmatū:ut dr̃ tertio de aīa:dicuntur aūt eſſe ꝑpetua:
qm̃ repſentāt prio:& imediate ſine hic & nūc:ꝙ aūt
taliter poſſint repſentare:hñt ex ītellectu agēte:q ue/
re eſt īmaterialis:& ītellectu poſſibili q ſcďm qď eſt ī
materialis:uera aūt īmaterialitas eſt in abſtractis:per
quoꝝ ꝑcipationē ītellectus humanus:habet de im
materialitate:qm̃ eſt ſuꝑma formaꝝ materialiū:fal/
ſumq; eſt qď ꝑ ipm̃ adducit̃.s.ītellectū humanū eē ī/
materialē ꝑ eſſentiā:imo ſolus diuinus intellectus ꝓ
prie loqnēdo eſt talis:neq; eſt cōtra rōnem:ſuꝑmam
formaꝝ materialiū ſic poſſe recipe ſpēs:q̃ñqdem co/
gitatiua ipſa:q̃ ſine controuerſia ponit̃ organica:co
gnoſcat ſubſtātiā ſine quali & quāto ut dicit Auer/
roes in.2.de aīa. Nō miꝝ itaq; ſit:ſi ītellectus huma/
nus cū ſit altior:neq; uirtus organica:poſſit taliter re
cipere:& cognoſcere:Et q̄q̃ taliter cognoſcat ī uniuer
ſali:qm̃ re uera ad Ariſto.ītētionē:ē forma materia/
lis:nūq̃ tñ totaliter abſoluit̃ a materia:qm̃ īdiget cor
pore:ut obiecto:cū ſemꝑ uniuerſale ī ſingulari ſpecu
letur. Quod ēt iſtud nō uideat̃ eē nouū ꝑ nos īuentū/
.s.ꝙ forma exiſtēs ī materia ſine quali & quāto poſ/
ſit opari ad modū a nobis expoſitū:audiat q̄s:quæ

ab Alberto:ī libro q̄nto de uegetabilibus & plātis:&
capite prio.2.tractatus ſcribūt̃:ſic.n.dicit. Sunt autē
multi alii effectus lapidū:& plantaꝝ:q expimēto ac/
cipiunt̃:ī euſdem ī qbus ſtudēt magici:& mira per
eos opantur:& hoc ītendit Plato:dicens formas ſepa
ratas ꝑ ſe eſſe mouētes:nō.n.uoluit dicere:ſeparatas:q̃
nullo modo cōiūcte ſunt ſcďm ſe:ſed potius ſeparatas
dixit:quæ licet ſint ī materia:nō tñ mouent ꝑ hoc ꝙ
ſunt ī materia:ſed ꝑ uirtutē ītellectualiū formaꝝ.ī.
ſupioꝝ q̃ ꝑ ſe mouēt:& ñ ꝑ qualitates aut mixturas
elemētoꝝ:& iſte opationes ſunt:quæ nec cōpoſitoꝝ
elemētoꝝ ſūt:nec cōpoſitiones ipius ſcďm ſe:ſed ſūt
formaꝝ:ſcďm qď influxe ſunt:ab ītellectualibus &
ſepatis ſubſtātiis. Hæc Albertus:qr̃ ſi iſta cōceſſit ex
Platonis ſententia:ī rebus iaīatis:quāto magis ī aīa in/
tellectiua:q̃ eſt ſuꝑma materialiū:hoc cōcedēdū ē:qď
an illud de plātis:& lapidibus ꝑipatheticū ſit:nō ē ꝑ/
ſētis īſtituti. Ad tertiū uero tātū ꝓconizatū.s.qm̃ for
ma materialis nō pōt ꝓſeq:pia:honeſta:& religioſa:
& dimittere quæ corporalia ſunt:agereq; aduerſus
ea quæ ſunt corporis. Imprimis uideat ſic opponēs:
quæ ab Ariſtotele in commento.precipue de hiſto/
ria animalium ſcribantur:uideat quæ Plinius in ſep
timo.8.9.& decimo.de naturali hiſtoria ſcribit:ui/
debitq; an bruta & mortalia pietatem:honeſtum:&
quoquo modo religionem colant. Quid dicent de
equo & camello:qui cognitis maternis cōcubitibus
ſe interemerunt. Quid de elephanto/ex natura ado/
rante ſidera. Quid de pelicano ſe uulnerante:ut paſ/
cat filios q̄q̃ hoc ab Ariſto:ele.non habeatur. Quid
de aſpide:de qua Albertus in libro de animalibus:
capitulo de aſpide refert:filium laceraſſe:ꝙ intere/
miſſet filium eius:in quo hoſpitabat̃:domumq; pu/
dore & dolore reliquit. Quid de Bucophalo equo
Alexandri tantum ab hiſtoriis celebrato. Vnde Pli/
nius capite primo.octaui naturalis hiſtoriæ.de ele/
phanto ſic ſcribit. Maximum animalium terreſtriū
eſt elephas:proximumq; humanis ſenſibus:quippe
intellectu illius ſermonis patrii.& in primis obedien
tia:officiorumq; quæ didicere memoria amoris &
gloriæ uoluptas:immo uero:quæ etiam in homine
rara probitas:prudentia/æquitas:religio:quoq; ſide
rum:ſolis ac lunæ ueneratio &c. Plato etiā octauo de
legibus ſic ſcribit:audacter iā manifeſteq; dicamus:
nō oportet̃.ut ciues nr̃i:auibus/multiſq; belluis ſint
peiores:ꝑmultos.n.greges ipſaꝝ uidemus ītegre/ at
q; caſte:anteq̄ ꝓcreādi tēpus aduenerit:uiuere:ſed cū
hanc ætatē attingerint:mas fœmine:& fœmina ma/
ri cōiūctæ:iuſtæ ſanctæq; ī pria ꝑſeuerātes amicitia:
reliquā pagunt uitā. Innumeraq; alia ī mediū afferrā
niſi hæc ſufficere exiſtimarē. Nolumus tñ ī his eē ue
ras uirtutes:qm̃ ſine electione ſunt:ſ; hæc attulimus
ut oſtēdamus quantū ualeat hæc fabuloſa ratio:qm̃
& ſi beſtiæ ſint piæ:honeſtæ.& ſic de reliqs:q̄uis ſine
electione ſint:non tñ ſine deſiderio:& appetitu appe/
tunt igit̃ pia & honeſta renuūt delectabilia.ſcďm cor
pus:utpote:uenerea:cibos:ruunt in uulnera & mor
tes:cū tñ ſint formæ materiales:hoc aūt nō faciūt:ni
ſi quatenus de humano participāt:& homini propi/
quant. Qr̃ ſic & humanus aīus pietatē:honeſtatē:&
religionē colit:quatenus īter mortales maxime diui
nitatis ē ꝑticeps. Velutiq; ī beſtiis iraſcibilis agit con

era concupiſ‑ibilem:quoniam altioris gradus eſt ira
ſcibilis concupiſcibili:quoniam iraſcibilis tendit in
arduum.concupiſcibili tendente ĩ delectabile:ſic hu
manus animus qua intelligens:& uolens:agit aduer
ſus ipſum : qua ſentiens & deſiderans. Vterq͂ etiam
appetitus appetit ſibi conuenientia : nam ille ardua
& difficilia:iſte uero.s.ſenſualis ; quæ ſecundum ſui
naturam conueniunt:quæ multotiens repugnant ap
petitui rationali:& quamq̃ etiam multotiens :ex con
ſequtione appetitus naturalis ſequatur interitus: ni/
hil tamen obſtat quin ſibi ſimilia appetat : atq͂ con/
uenientia:per accidens enim appetit interitum : ue/
luti beſtiæ per ſe intendunt in bonum ſecundum ap
petitum iraſcibilẽ:q̃uis aliquotiẽs ſequaƭ mors. Im/
mo efficaciſſimũ ẽ argumẽtũ ad ꝓbãdũ talis aiæ mor
talitatẽ & materialitatẽ:qm̃ uidemus ĩter iſtos appe/
titus eſſe magnã luctã atq͂ pugnã: & uiciſſitudinariã
uictoriã:adeo q͂ unus mõ ſupat:mõ ſupaƭ. hoc autẽ
minime põt contingere in abſtractis a materia: in q/
bus ſunt pax & ꝑpetua cõcordia:ſi.n.aliqua eſſet re
pugnãtia.minime poſſent eſſe æterna : accidit igitur
eis tale accidẽs qm̃ ſũt naturæ cõpoſitæ:unde elemẽ
ta nõ habent intrinſecũ principiũ ſuæ corruptionis:
qm̃ ſunt formæ ſimplices:at mixta ab intrinſeco cor/
rumpi poſſunt:calorq͂ naturalis/agit ĩ humidum /a
quo foueƭ:qř nihil ꝓhibet humanũ appetitũ : agere
cõtra ſenſitiuũ:ſicut in beſtiis iraſcibilis agit cõtra cõ
cupiſcibilẽ . Argumentũ igiƭ/tm̃ ꝑconizatũ. eſt ual
de uile:& perſuadens uulgaribus indoctis:non autẽ
ſufficiens philoſopho.

Caput.xi.in quo reſpondetur ad contenta in.xlii.
capitulo/& reliquis.uſq͂ ad xlvi.incluſiue.

N xlii.cap.cõtendit oſtẽdere auctoritatibus:
i aiæ imortalitatẽ:& prio Ariſto.dicit tm̃:mul
tam nõ eſſe ꝑſtandã fidem dictis Ariſto. qm̃
hanc qõnẽ pſe nõ q̃ſiuit:ſed tm̃ obiter đ ea loquutus
eſt Tres tñ.uel quatuor ſunt auctoritates:qbus con/
uinciƭ aiæ imortalitas:ad eius intentionẽ.Prima eſt/
in primo de aia:ubi inqt:itellectus aũt uideƭ adueni/
re in ſubſtãtia quædã & nõ corrũpi:maxime.n.corrũ
pereƭ utiq͂ ab ea :quæ ẽ ĩ ſenectute debilitate:hãc ãt
multis uerbis dilatat:de quibus ĩ reſpõſione.Deinde
in.xliii.cap.adducit ſecũdã auctoritatẽ ſumptã ex.2.
de gñatione Ariſto.n.cõtra empedoclẽ /ſic inquit.ſi
aia eſſet miſcibilis:eius opationes eſſent corporales:
inqt.n.ſic:incõueniẽs aũt eſt/& ſi aia ex elemẽtis. aut
aliquod unũ eoꝝ eſt:alterationẽs.n.aiæ:ut muſicũeẽ:
& rurſus nõ muſici eſſe:aut memoria / aut obliuio
quo modo erũt? & poſtea dicit.Palam.n.qm̃ ſiqdem
aia ignis eſt:paſſiones erunt ei:quæcunq͂ igni inſunt
ut ignis eſt:ſi aũt miſcibile opationes oẽs erunt cor/
poreæ.ex quibus habetur/ q͂ ſi aia eſſet materialis &
corporea:nõ niſi materiæ/& corpoꝝ opationes ha/
beret.Poſtea in.xliiii.capitulo adducit tertiã ſumptã
ex ſecũdo de anima ubi dicitur) De intellectu aũt/ &
contemplatiua potentia nihil adhuc manifeſtum ẽ:
ſed uidetur genus alterum animæ eſſe:& hoc ſolum
contingit ſeparari:ſicut perpetuum a corruptibili.)
Dicitq͂ nos dicere non poſſe/Ariſto.hæc pro tãto di
xiſſe:quia intellectus eſt ſecundũ quid ſeparatus : nã
ſtatim ſubiungit:reliquæ aũt partes aiæ/ manifeſtũ
eſt ex his:q͂ nõ ſeparabiles ſunt.Præterea inquit. ſe/
cundo.libro de generatione animalium capite tertio
intellectus immortalitatem ita Ariſtoteles. ad uer/
bum aſſerit. (Fœtus corpus in quo congreditur ſe/
men animaſtici principii: partim quidem ſeparabi/
le a corpore eſt:in quibuſcunq͂ comprehenditur di/
uinum :talis autem eſt uocatus intellectus : partim
uero inſeparabile hoc ſeminis fœtus diſſoluitur / &
euaneſcit/ naturam habens humidam & aqueam)
Dicitq͂ contradictor: & quia aliquis poſſet dicere ſi
intellectus eſt immortalis:& ſuapte natura acorpo/
re ſeparabilis:cur non ſemper ſepararetur ? & ſi eſt
conſtituens corpus:cur nõ eſt ps cõſtituiæ formæ?
ideſt totalitais ,reſpondet Ariſtoteles ſtatim:) Qua
propter neq͂ oportet quærere:cur ñ ſemp foris exit
neq͂ cur pars non eſt cõſtitutæ formæ :quemadmo
dum/neque coagulum quod lac conſtituit : & enim
iſtud mutat:& pars nulla ẽ: conſtituiarũ magnitudi
num) Ex quibus inquit apparere ſecundum Ariſto/
telem animam eſſe immortalem.dicitque nos hunc
locum non uidiſſe:ſi namque uidiſſemus:non ſic de
Ariſtotele tradidiſſemus.Deinde in quadrageſimo/
quinto capitulo/oſtendit Platonem animorum im/
mortalitatem omnino ſenliſſe . Primo quidem ex
multis ab eo Platone hinc inde dictis. Secunda ex ſyl
logiſmis primus eſt animus ſeipſum mouet :quod
ſeipſum mouet ſemper mouetur:quod ſemper mo
uetur immortale eſt:animus igitur immortalis eſt.
Præterea animus a ſe ipſo mouetur : quod a ſeipſo
mouetur:id cœteris quæ extrinſecus mouentur:prin
cipium & origo motus eſt:principium autem inge/
nitum & incorruptibile eſt. Animus igitur: ingeni/
tus & incorruptibilis eſt. Amplius : quod nec alieno
nec ſuo malo interiit:ſemper ſit:neceſſe eſt:quod au
tem ſemper eſt:immortale eſt.. At animus talis eſt:
ergo ipſe immortalis eſt . Adhuc. quoniam ueritat/
tem cognoſcit/& diuinum colit/ at nullum mortale
poteſt eſſe tale.Poſtea in quadrageſimoſexto capitu
lo trãſit ad aliorum auctoritates & rões:&.prio Iam
blici.pria eſt:quoniam anima dum eſt i corpore: nõ
patitur:utpote/ neq͂ turbationem:neq͂ ſenectutem.
Amplius qualeſcunq͂ paſſiones ſint in animali: non
ſunt in anima:qualiſcunq͂ ſit:ſed in corpore : quod
ſub anima/certam poſſidet qualitatem:qua patitur/
& agat:nulla(ut dicit)eſt in anima paſſio:uel perem
toria/uel turbatoria:atq͂ hanc impaſſibilitatem:ani
ma non ſolum acquirit ellectione: ſed poſſidet ipſa
natura ſuperiore corporibus .Proculus quoq͂/ idem
uoluit/uſus ea ratione: qua & Ariſtoteles in primo
de anima:quoniam ſcientia quæ profecto noſtra eſt/
in ſenectute minime diminuitur:ſed creſcit: cœteris
inquam diminutis.Idem quoq͂ Porphyrius multis
rationibus atteſtatur Primo quoniam anima per eſ
ſentiam eſt uita:quod autem per eſſentiam eſt uita/
non moritur:anima igitur non moritur. Præterea/
quod uitam affert/ immortale eſt : anima uitam af/
fert/ immortalis igitur ẽ anima.Præterea quod cor
pori dominatur/immortale eſt:anima corpori do/
minatur/eſt itaq͂ immortalis anima· Ad hæc quod
a proprio malo non corrumpitur. immortale eſt/
anima eſt huiuſmodi / anima igitur eſt immorta/

ſis.Plotinus etiã eandẽ cõcluſionem:pluribus ſylogiſ
mis cõſtituit.Primo qm̃ qđ indiuiſibile eſt imortale
eſt:aia eſt indiuiſibilis:qm̃ indiuiſibilia tangit:eſt igi/
tur imortalis aia.Secũdo:qm̃ ſeparata cõiungens:ſe
paratum eſt:aia ſepara cõiungit.eſt igiẽ aia ſeparata.
Amplius itellectus cõiuncta ſeparat:quod coniuncta
ſeparat maxime ſeparatum eſt:aia igiẽ ſeparata ẽ.Her
mes quoq ab egiptiis in deum relatus:humanũ ani
mum partim mortalem:partim imortalẽ poſuit:me
diumq cõſtituit:ut ſic in medio cõſtitutus:oia uide/
ret.& oia miraretẽ.Idem etiã apparet ex apollinis re/
ſponſo.Cum quidã ſtãq polytis:quæſiuiſſet ab apol
line:an aia poſt mortem remaneret:his uerbis apolli
nem rñdiſſe ferunt.Aia quidẽ quo ad uinculis corpo
reis retineẽ:corruptibiles paſſiones ſentiens:mortali
bus cedit doloribus:cum uero humanã ſolutionẽ ue
lociſſimã poſt corruptum corpus iuenerit:oiſi ethe
ra fertur:nunq̃ ſeneſcens:& manet in æternũ ſine pœ
na.Idem quoq patet ex Cyro moriẽte:in ea adhorta
tione quã habuit ad filios.Multi etiã exiſtimãtes aias
eſſe imortales:ut ſoluti uiuerẽt:ſibi mortẽ itulerũt.
Apparet ẽt ex ratione ſumpta ab Auicẽna:in ſexto na
turalium:qm̃ aia ipſa non corrumpiẽ per ſe:cum nõ
habeat per ſe cõtrariũ:neq p accñs.s.ex corporis cor
ruptione:qm̃ nõ haberet operationẽ extra corpus:qđ
falſum eſt.Ex his itaq euidẽtiſſime patet,aiam non
corrũpi corrupto corpore:ut nos arbitramus.Nos ãt
dicimus q opeprecium eſt huius uiri incõſtantiam
uidere:multotiens dicit Ariſto.euidẽtiſſime demon
ſtraſſe aiaꝝ imortalitatẽ:neq de hoc dubitaſſe.Mo
do dicit Ariſto.ſibi incõſtantem fuiſſe:quare eiusdic
tis:non eſt innectẽdum.Dicitq Ariſto.nõ ex ſe quæ/
ſiuiſſe de imortalitate aiæ:cum tñ in multis locis ad
ducat Ariſto.hoc ex intentione determinare.Verum
his omiſſis,ad ea quæ adducit reſpondeamus.Ex pri
mo ad eã.primi de aia:dicimuſq:q uir iſte:non mi/
nus grauis q̃ doctus:nõ uidet per illã auctoritatẽ nõ
ſolũ pbari.Intellectũ humanũ eſſe imortalem:ueꝝ
& aiam ſenſitiuã:quod apertum eſt repugnare Ariſt.
Dicit namq,q ſi uiſus ſenis ponatur i oculo iuuenis
ſenex uidebit qualis iuuenis:ut inſinuet defectũ non
accidere ex parte aiæ:ſed ſolũ ex parte organi.Ratio
igitur illa,de imortalitate humani intellectus.s.qm̃
marceſcit quodã interius marceſcente:non plus con
cludit de intellectu:q̃ de ſenſu:cum dicat in oculum
ſiue potẽtiã uiſiuã ex ſe nõ deficere:ſed ratõe organi:
quare diuus Tho.illam partem exponens:in lectione
.x.Dicit rationẽ illam:eſſe obuiatiuã:& ad hominẽ:
& nõ ſecundũ ſe:& determinatiuã:procedit.n.ex ſup
poſitis a Platone qui aſſerebat oẽs aias eſſe imortales
quod Ariſt.aperte repugnat.Veꝝ.n.dicimus ſecũdũ
Ariſt.tam ſenſitiuã q̃ intellectiuã per accidẽs corrũ
pi:q̃q̃ intellectiua magis per accñs corrumpaẽ,q̃ ſen
ſitiua:utraq.n.per accidẽs corrumpitur:qm̃ utraq
ad corruptionẽ armõiæ primaꝝ qualitatũ corrũpiẽ:
cũ neutra operur imediate ſecundũ illas:qm̃ utraq
eſt ſpũalis:nam proprium eſt,unicuiq ſenſui eſſe re
ceptiuũ ſpecierum ſine materia:at longe magis per
accñs intellectus humanus corrũpitur,q̃ ſenſus.Prio
quidẽ,qm̃ accidit intellectui corrumpi:cũ nullus ab/
ſtractoꝝ corrumpaẽ:at nullus eſt ſenſus:q nõ corrũ/
patur.Amplius,qm̃ minus humanus intellectus de
pendet a corpore:qm̃ tm̃ ut obiecto:& non ut ſubiec
to:dependet a corpore:at ſenſus,utroq modo.s.ut
ſubiecto:& ut obiecto:quare minus per accñs corrũ/
pitur ſenſu.De ſecunda etiã auctoritate.s.de illa .2.
de gñatione:non eſt difficile uidere quantã leuitatem
contineat.Primo qdẽ qm̃ Ariſto.ibi non dicit magis
de aia humana:q̃ de aliqua alia:&.n.ſcđm Ariſt.nul/
la aia eſt aliquod elementoꝝ:neq ex ellemẽtis,2.nãq
de aia:nutritio & augmentario non poſſunt pueniꝛe
ex ui ellemẽtoꝝ:&.2.de gñatione aialium,capite ter
tio:nulla aia,puenit ab igne:neq ab alio elemento:
ſed prouenit ex motore extriſeco:& ab intelligentia
agente:ut dicit cõmẽtator.2.de aia.cõmẽto .60.ſaliẽ
de aia ſenſitiua:& idem repetit cõmẽto quto tertii de
aia.Quare nõ plus ſermo ſuus ſe extendit ad intellec
tum:q̃ ad alias aias:exemplificat.n.ibi de memoria,
& obliuione:quas certum ẽ eſſe in parte ſenſitiua:un
de ſi aia eſſet aliquod elementoꝝ uel ex elemẽtis,nõ
tranſcenderet eoꝝ opationem:qr aiatum neq nutri
retur:neq augeretur:neq ſentiret & deniq nullam
haberet operationẽ,pueniẽtẽ ab aiato:qua aiatum
eſt:modo quãtumcũq aia:neq ſit elementũ:neq ſit
ex elementis:habet tñ elementa pro materia:& ſine
eis eſſe non põt:unde ſi eſſet ex elemẽtis:non excede
ret opationes eoꝝ,neq inaiatoꝝ:at ſi habeat elemẽ
ta pro materia:põt tñ excedere operationes eoꝝ:naꝫ
operationes puenientes,ab aiato:qua aiatum eſt:ex
cedunt uires elementoꝝ.Quapropter ſi aia eſſet ma
teria:uel ex materialibus cõſtituta & corporeis:utiq
uires eoꝝ non poſſet excedere:at ſi humanus intellec
tus materialia & corporea hẽt p materia:ſupra uires
materiæ põt:qm̃,quaſi ad plenũ ſpæ humanus intel
lectus,cum ſit ſuprema forma materialiũ:imediatuſ
q abſtractis:materiæ dñaẽ:multumq de imateriali
tate participat.Qr:patet dictũ Ariſto.ueritatẽ cõtine
re.s.ſi aia eſſet ignis:nõ tráſcenderet opationes ignis:
nõ tñ ſi aia habet ignẽ p materia:eſt neceſſe,ut nõ ſu
peret operationes ignis:unde ſimiliter:ſi aia eſſet ma
teria:ſupra materiã nõ operareẽ.ſi tñ ẽ in materia,ut
i ſubiecto põt tñ ſupra cõditiones materiæ:q̃q̃(ut ſe
pius dictũ ẽ)ñ põt tñ ipſa pænitus abſolui ab ipſa ma
teria:qm̃ ſemp indiget ea:ut obiecto.De illa autẽ ter/
tia auctoritate,uulgari & ab oĩbus adducta.s.ſepaẽ
hoc ab hoc:tãq̃ ppetuũ a corruptibili &c.p ea q̃ dixi/
mus i apologia,manifeſtũ ẽ:illã militare cõtra addu/
cẽtes eã:ibi nãq Ariſto.nõ põt dubitare:an itellectus
humanus ſepeẽ ab aliis potẽtiis.s.a uegetatiua:& a ſẽ
ſitiua:ſupius.n.deciſit hãc qõnẽ:cũ dixit,itellectiuũ
imortalibus:ipoſſibile eẽ ſepari a ſenſitiuo.Et prio đ
aia.Intellectus corrũpiẽ:quodã iterius corrupto.s.in
tellectu paſſiuo:qđ ẽt repetit.3.eiuſdẽ:cũ dixit & ſine
itellectu paſſiuo.nihil itelligit aĩa:qr cũ dixit de cõtẽ
platia ãt potẽtia nihil adhuc mãifeſtũ:nullo mõ illud
itelligi põt.de hũano itellectu:neꝝ qm̃ ſupius ñ abſo
lute dixit Ari.itellectiuũ ñ poſſe ſepari a ſenſitiuo ſꝫ
imortalibus tm̃:qm̃ aliqs rõnabilr dicere poſſet.Cur
additũ ẽ i mortalib9:Eſt ne aliqđ itellectiuũ qđ ñ ſit
cõiũctũ ſẽſitiuo:iõ ad hæc rñr.p notã dubitãtis:quiſ
deẽ q ſic:qm̃ itellectus abſtractoꝝ q ſimplr ſũt itellec
tus uidenẽ ſepari nõdũ.n.deuenerat ad ſimplr abſtra
cta:q̃ ppriæ ſũt itellectus:iõ forſã dixit:qr illud gloſe
ma qđ ibi adducis:ñ ẽ nr̃m:ſed a te ɔfictũ.De q̃rta ẽt

auctoritate ſecũdi de generatione animaliũm :quam
uir petulantiſſimus dicit nos non uidiſſe: quid opus
eſt dicere? qñ nihil dici põt magis extra ſenſum Ari/
ſtotelis.illa interp̃tatione:imo potius inuolutione:&
corruptione.dicit.n.Ariſt.per illa uerba uelle huma
nam animam .partim eſſe ſeparabilem/ & immorta
lem:partim uero iſeparabilem & mortalem: & ꝙ ua
num eſt quærere:ſi eſt ſeparabilis:cur nõ ſempeſt ex
tra ?etiã quo modo eſt pars cõſtitute formæ: &.n.ui
detur ſi eſt ſeparabilis:ꝙ non ſit pars hominis. Verũ
uir doctiſſime/in primis uideas:ſi Ariſto.uoluit hu/
manum animum partim eſſe ſeparabilem:& partim
inſeparabilem:an unus ſit/qui eſt ſeparabilis:& qui i
ſeparabilis eſt:an alter/ & alter? Secundũ non eſt dare
ſecundũ te:unus igitur/& idem eſt:qui ẽ ſeparabilis:
& inſeparabilis :cum autem idem abſolute & ſimpli
citer:non poteſt eſſe ſeparabile/& inſeparabile.ſecun
dum te eſt ſimpliciter ſeparabilis:& ſecundũ quid i/
ſeparabilis:utpote quo ad potẽtias uegetatiuæ & ſen
ſitinæ. Quo dato cur igitur & nos dicere non poſſu/
mus:ſecundũ poſitionem noſtram:ꝙ humanus ani/
mus:ſimpliciter eſt inſeparabilis:ſecundũ quid tñ ẽ
ſeparabilis.ſ.quo ad intellectum & uoluntatẽ? Qua
re & ſecundũ nos:partim eſt ſeparabilis:& partim in
ſeparabilis Verba igiẗ Ariſto.ſic ſtant cum noſtra ex
poſitione:ſicut ſtant cum tua:imo longe melius cuʒ
noſtra.& minime cum tua:quãdoquidẽ cogeris po/
nere nouam creationẽ:aliquod eſſe æternum a parte
poſt:quod non eſt æternũ a parte ante:& inumera ſe
re alia icõmoda:quæ peripathetici abhorrent:quoꝝ
nullum ſequitur ad noſtrã iterpretationẽ. Diximus
&.n.in apologia nr̃a:humanum animũ.quo.ad mẽ/
tem uenire de foris:qm̃ inter omnes potentias iferio
res/plus de diuinitate participat mens:atq; i ſuo ope
re minus indiget corporeo:qm̃ tñ ut obiecto:& non
ut ſubiecto. Dicimus etiã ipſum iſeparabilẽ eſſe:quã
tum ad potẽtias ſenſitiuæ & uegetatiuæ quæ minus
de diuinitate participant:& magis accedunt ad ma/
teriam:indigentq; corpore & ut ſubiecto. & ut obie/
cto:q̃uis Auerroes ipſos ſenſus dixerit fieri ab intelli
gentia agente:quod intelligendũ eſt comparatiue ad
potentias uitæ:ut ſũt nutritio/& augmentatio & re/
liqua huiuſmodi. Verum illa pars auctoritatis aduc/
tæ.ſ.quapropter non oporter querere:cur non ſemp
foris exit? neq; cur pars nõ eſt cõſtitutæ formæ? nul
lo modo poſſe intelligi:ut tu interpretaris:aperte de
monſtrat. Vis.n. Ariſto.ibi ad petitionem reſpõdiſſe
.ſ. ſi humanus animus uenit de foris:cur igitur non
ſemper eſt extra/& ſeparatus eſt :quo modo etiã eſt
pars conſtitutæ formæ:uerum per uerba quæ ſequũ
tur:hanc non eſſe Ariſto.mentem monſtraẗ. ſequiẗ
.n.in Ariſto.quẽadmodum neq; coagulum:quod lac
conſtituit:&.n.illud mutat:& eſt pars nulla conſtitu
tarum magnitudinũ:ſed uir mirabilis. inſpitias/ qm̃
hoc ſtare non poteſt cum tua inuolutione:aĩa.n.neq;
efficit hominẽ:neq; eius corpus:ſed eſt pars cõſtituẽs
hominẽ:at coagulũ/eſt concretionis lactis effectiuũ:
& nullo modo pars lactis concreti. Quare nullo mo
do exẽplũ quadraret:ſecũdũ tuũ gloſſema:imo ẽ.pæ
nitus alienũ ab illo quod prius poſitum eſt. Quare lo
cus ille ſic interpretãdus ẽ per nos:prius tñ ſcito hoc
ꝙ Ariſto.ibi rñt:ad querẽtẽ de ſemine maris.ſ.qd ſit
de eo:poſt generationẽ foetus ? Et an ſit pars aliqua
foetus? ueluti Galenus/& multi medicoꝝ exiſtimãt.
Vnde dicit ſic:ſecundũ litterã Theodori (corpus aũt
genituræ in quo ſemen aĩalis principii concretũ una
prouenit:partim ſeparabile a corpore:in quibus di/
uina pars comprehenditur:qualis quæ mens appel/
latur:partim inſeparabile) hucuſq; eſt ſermo ſuſpen
ſiuus:& totum eſt ſuppoſitũ ad id quod ſequiẗ:itel/
lectuſq; hoꝝ uerboꝝ eſt:ſemen. cũ quo ſemine:pri/
cipium aĩale una prouenit(nã dum proiicitur ſemen
in matricẽ:ſimul cum ſemine eſt principiũ producẽ/
di aĩam) hoc autem principiũ aĩale:aliqñ eſt ſeparabi
le:utpote in mẽte : quæ uenit de foris ad modũ ſupe
rius expoſitum:imo & cõmentator dixit ſenſus ueni
re de foris:aliqñ tale principiũ eſt inſeparabile : ut in
uegetatiua & ſenſitiua:& ſequitur poſtea in littera:
uerbum illius appoſiti.ſ.tale ſemen dictum:diſſolui
tur:ueſ fumq; in ſpiritum euaneſcit(Et ſubdit ratio/
nem)cum naturam humidam .aquoſamq; habeat.)
Et ſequitur)quãobrem an id ſemp foras exeat quæ/
rendum non eſt:neq; an pars ulla ſit formæ conſtitu
tæ. Non igitur uir doctiſſime/quærit de intellectu:ſʒ
quærit de ipſo ſemine:in quo eſt principium anima/
le:nam poſtea ſequiẗ:(quo modo nec de ſucco a quo
lac cogitur:quæri tale quid conuenit : nam is quoq;
mutat:& nulla pars conſtitutæ magnitudinis eſt) Vi
dens itaq; uir petulantiſſime:ꝙ homũcio ille quem
predicas textum iſtum non uidiſſe:recte eam interp̃
tatur: Tu uero:qui omnia noſce profiteris.ex toto er
ras/& deliras. Ad id autem quod adducit de Platone
huius uiri ſpectanda eſt uanitas/& inconſtantia:mo/
do namq; dicit Platonem demonſtraſſe immortali/
tatem animæ.modo dubitaſſe:nullibi.n.firmus eſt.
Verum nos dicamus cum Auguſtino:in quarto capi
te/octaui libri de ciuitate dei.difficile eſt itellige:e qd
uoluerit Plato in rebus difficilibus & magnis : unde
ipſe(ut ſcribit in quadam epiſtola ad Dyoniſium re/
gem)non uult tradere ſcripturæ quid de magnis re/
bus ſentiret:unde iuſſit ut eam epiſtolam comburre
ret Dyoniſius ipſe: q̃primum legiſſet. Et.n.archana
philoſophiæ uulgaribus aperienda non exiſtimabat.
Quare quid Plato uoluerit in tanta re:non audeo fer
re ſententiam:eo etiã quoniam in parabolis:& para/
digmatibus loquutus ſit:eiuſq; inſtitutum fuit:ma/
gis efficere ſuos ciues bonos:q̃ doctos. Verumtamen
ad eas rationes:quas adduxit pro immortalitate aĩæ
reſpondemus:nihil determinãtes de eius opinione/
quæ fuerit. Ad primum itaq; dicimus:ꝙ illud quod
primo mouet ſe:& eſſentialiter:ſemp moueẗ .nullũ
aũt tale ẽ:qd̃ ſe mouet motu uniuoco:& uero:ſed ſo
lũ taliter mouet ſe motu equoco qd̃ prio itelligit ſe:
idẽ.n.ẽ itelligẽs & itellectũ:qr̃ mouens & motũ: tale
autem nõ ẽ aĩa humana:neq; aliqua alia p̃ter itelligẽ
tias:& ſine cõtrouerſia has cõcedimus eẽ imortales:
qm̃ prio ſe itelligũt:humanus ãt aĩus:itelligẽdo alia
itelligit ſe:qr̃ nõ prio & eſſentialiter mouet ſe: Vnde
cõmẽtator cõmẽ.xl.octaui phyſicoꝝ.ſic eã declarãt:
& meliores latini ſic Platonẽ itellexiſſe dicunt.ſ.cũ di
xit ꝙ aliqd prio mouet ſe:nõ eſſe uerũ:niſi ſcd̃m iſtũ
itellectũ. Et p idẽ patet rñſio ad ſcd̃m :id.n. ꝙ taliter
ſe mouet(ut diximus) eſt origo & principium aliis
mouendi.qd̃ non uerificaẗ de humana aĩa:imo illud

aſſumptum maxime uerificatur de deo. Ad id quod
tertio adducebatur.s.ꝙ illud ꝙ neqꝫ alieno malo ne/
qꝫ proprio interiit im nortale ē. Certe hæc eſt uera:
Sed minor ē falſa:q̄m humanus animus ex malo cor
poris īteriit :nullam enim prorſus operationē habet
deſtructo corpore:qa neqꝫ eē. Ad aliud uero q̄m ueri
tatē cognoſcit iō ē imortalis/ dr̃ ꝙ diuus Augu. ī eo li
bro quē fecit đ imortalitate aiæ multū inixus ē huic
rōni:q̄ minime cōcludit:nā & ſenſus ueꝝ cognoſcūt:
ſaltē iteriores:cogitatiua.n cōponit & diuidit & iu/
dicat. Et ꝗq̄ fortaſis ueꝝ cognoſcat:& nō ueritatē: ſꝫ
ſolus itellectus eā cognoſcat:hoc nō arguit imateria
litatē ſimplr̃:ſed ſolū ſcđm qđ. Per idē ad illud q̄m di
uinū colit. Ad ea ēt q̄ Iamblicus adduxit:& ad primū
dr̃/ꝙ dato ꝙ aia ſcđm ſe ꝑturbationes non habeat:&
ꝙ oēs ꝑturbationes ſint cōpoſitæ. redūdāt tñ i ipſam
aiam:cū uere imaterialia nullo iſtoꝝ modoꝝ ſe ha/
beāt:ut dr̃ i nono metha.nihil.n.i eis ē contriſtabile
neqꝫ ꝑter naturā:ſed hæc icorruptibilibus ſolū repe/
riunt. Ad illud ēt ꝙ dicebat de ꝑculo:q̄m ſciētia i ſe/
nectute roborat:aliis uero diminutis:iſtud qđē non
tm̄ uerificat i itellectu:ſed & i cogitatiua:quā eē ma/
terialē nō ē dubiū: Veꝝ hoc ꝓuenit. q̄m in ſenectute
magis ſedant paſſiones:& tunc hō maiorē experiētiā
habet:ſic.n. Ariſt.xxx. ꝓblematū: ꝓblemate.4.&.14
ꝓblemate.15.cām aſſignat. Aſr i etate decrepita uelu
ti cogitatiua delirat/ ſic & intellectus:dicimus tñ hoc
eſſe rōne organi:a quo eſſentialiter depēdet:ſcđm nā
ꝙ eius idiſpoſitionē:ꝑ accñs debilitat: qr̃ rōne cuius
ꝑ accñs ſeneſcit & debilitat:ēt illius rōne ꝑ accñs cor
rumpit. Si.n.aia eſſet uere imortalis:ñ magis i ſenio
q̄ i pueritia itelligeremus: At q̄m uidemus itelligere
uariari ſcđm uariationē materiæ :opinamur nō ſim
pliciter eā eſſe imortalē:fieri.n.neqr/ ut res oio imate
rialis i oi opere ſuo :a corpore depēdeat. Ad ea uero
porphyrii dr̃ ꝙ illud qđ ꝑ eſſentiā eſt uita:ſic ꝙ nec ef
fectiue neqꝫ materialiter ab alio depēdet:eſt ꝓcul du
bio imortale:nullū aūt iſtoꝝ eſt aia : nā ſol & hō ge/
nerāt hoiem:& aia eſt actus corporis phyſici organi/
ci. Si uero itelligatur:quod per eſſentiam eſt uita:ſic
non quidem ꝙ ipſum i ſe uiuat:ſed id quo compoſi
tum uiuat: eiqꝫ uitam ꝓbeat ſine medio:ſic minor ē
uera:& maior falſa:nā ſic ois aia eſſet imortalis:cum
ois aia ſit talis.at iſtud falſum ē. Ad primū ēt Alcinoi
cū dr̃:qđ uitā affert eſt imortale:dr̃ negādo ut ſupra.
niſi idependēter uitā afferret:& eſſet i ſe uiuū:qđ nō
eſt i ꝓpoſito. Ad ſcđm eiuſdē:cū dicebat/ꝙ aia corpo
ri dñat:dr̃ ꝙ re uera unaquæqꝫ aia quātūcūqꝫ iſima/
aliqualiter ſic corpori dñat:q̄m corpus ē inſtrumētū
aiæ:& principale inſtrumēto dñat:oi ēt aiæ quoquo
mō ſuū dñat inſtrumentū. Nā ſi qua eſſet cui nō dña
ret maxime eſſet itellectus humanus: at manifeſtū
ē corpus ipm/ itellectui dñari :ut patet i indiſpoſitis
ſcđm corpus:q aut nihil itelligūt/aut praue / ſi ēt ſūt
diſpoſiti:idigēt ipſo iſtrumēto:qr̃ nūq̄ abſoluūtur a
corpore i quocūqꝫ ſuo ope:Quo fit ut talia uere ima
terialia nō ſint:ueꝝ aiæ/corpoꝝ cœleſtiū quæ equoce
ſunt aiæ:uere ſunt imateriales:q̄m i itelligēdo/ & uo
lendo/ nō dependent a corpore:neqꝫ i mouēdo/corpo
ra ſua:poſſunt i eaꝝ opibus ipedire eas: cū ſimplr̃ il/
lis corporibus dñent:& totū oppoſitū cōtingit aia/
bus humanis:quæ ex indiſpoſitionibus ſuoꝝ corpo
rum/ nō ſolū aliqñ ipediunt:ueꝝ ois itellectio & uo
litio aufert. Quo fit/ ut nō uere imateriales & imor/
tales uideant. Ad tertiū dictū ē ꝙ ex malo alieno cor/
rumpit:qr̃ mortalis eſt. Ad ea Plotini diximus i apo
logia:ꝙ ſcđm meliores latinos/ unaquæqꝫ aia ꝑfecto
rum eſt idiuiſibilis:cū tñ/ēt apud eos/ nō ois talis eſt
imortalis. Diximus etiā ibidē:ꝙ dato ꝙ eſſet diuiſi/
bilis:itelligēdo tñ & uolēdo/ nō uteret quatitate: ue
luti & Auerroes i.2.de aia:tenet cogitatiuā cognoſce/
re idiuiduū ſubſtantiæ:denudādo ipm a ſenſibili ꝓ/
prio & cōi:cui Tho.& Aegidius aliqñ uiſi ſunt cōſen
tire. Ad alteꝝ/q̄m ſepata cōiūgit:& cōiuncta ſepat:iō
imortalis eſt:dr̃ ꝙ & uiſus aliqualiter cōiuncta ſepa/
rat.nā i lacte cognoſcit albedinē:& nō dulcedinem:&
uirtus cogitatiua/ ſequeſtrat accidētia a ſubſtātia: ut
dictū eſt ſupra. Et ſepata ēt cōiungit:ut manifeſtū ē:
cū tñ ipſa nō ſit imaterialis:uana itaqꝫ eſt illa rō. Qđ
ſi itelligat/itellectū nr̃m/ ſe cōiūgere dicimus: q̄m ea
itelligit:dicimus:ꝙ eo mō quo diuinis ſe coniungit:
eo mō ē imaterialis & ſepatus : nā ad diuina ſe habet
ueluti noctua ad lumen ſolis:eaqꝫ/ nō cognoſcit niſi
ꝑ ſimulachra:& ꝑ ſenſuū miniſteriū:qr̃ nō ſimplici/
ter ſeparatus eſt:& imaterialis:ſed ſcđm umbrā ſepa
rationis & imaterialitatis:opationes.n.declarāt eſſē/
tias:ſi &.n.eſſet ſimplr̃ ſepabilis/ & imaterialis/ utiqꝫ
haberet opationē ſine ſenſu:at hoc reclamat Ariſto.
ubiqꝫ:ſine.n.itellectu paſſiuo:nihil itelligit aia. Bre/
uiter itaqꝫ qualiter potētia habet opationē ſeparatam
a materia:taliter ſcđm eſſentiam ē ſeparata:unde ſen
ſus cū aliqualiter ſeparat : & ipſe aliqualiter .ſepatus
a materia eſt:unuſquiſqꝫ.n.ſenſus eſt receptiuus ſpe/
cietū ſine materia:itellectus magis ſepat/ q̄ ſenſus:eſt
& magis ſepatus. Intelligentiæ uero maxime ſepant:
& maxime ſunt ſeparatæ Quod ulterius dicebatur
de Hermete:quoniam humanus animus eſt medius
inter mortalia & immortalia:hic certe & nos conce/
dimus ubi ſimpliciter ponat.mortalis:& ſecundum
quid immortalis:quod ſi aliter ſentit:ei non aſſenti/
mus. Quod etiam dicebat de Apolinis oraculo : nos
Idolis nō credimus:ſed ſcripturæ canonicæ firmiter
adheremus:uerum quæ creduntur non demonſtrā/
tur:ut inquit namqꝫ Auguſtinus:fides eſt credere qđ
non uides. Quod etiam de Cyro rege adducitur:dici
mus Cyrum eſſe loqutum ſecundum exiſtimationē
ſuam:& ſecundum legem in qua fuit nutritus ; & ut
bonos faceret ciues:& filios ſuos. Quod etiam multi
ſe interemerint:exiſtimantes animas eſſe immorta/
les:certe adducitur teſtimonium fatuorum: quoniā
ſiue anima ſit mortalis/ ſiue immortalis ſtultum ē:
ſe interimere:ut euidentiſſime oſtendit Auguſtinus
in primo libro de ciuitate dei:niſi deus hoc ſibi iube/
ret:ueluti exiſtimatur de Sanſone:& multis aliis. Ad
illud etiam Auicennæ:patet qualiter anima corrum
patur per iam dicta.

Caput duodecimum in quo reſpondetur ad con/
tenta in capitulis.xlvii.&.xlviii.

i N xlvii.capitulo omiſſis multis quæ nō ſunt
neceſſaria adducit & rationes :ꝙ aia non na/
ſcat cū corpore:ſic ꝙ de ſanguie mēſtruo edu
cat. Prīo itaqꝫ ē hæc:nulla aia cuius opatio ē ꝑfectiſſi
me circularis;ē cū corpe/ & ex corpe naſcēs:aie āt ope

ratio eſt circularis:qm̄ ad ſe redit reditiõe cõpleta er
go aia nõ eſt naſcẽs cum corpore. Præterea circulari/
ter ſylogizat:pfecta circularitate; rediẽs ad principiũ
e quo ſyllogizare incoepit. Adiungitq; q huic rõni
aiaꝝ ordo aſtipulat:nã uidemus eã aiam:cuius opa/
tio nihil circularitatis habet:pænitus cũ corpore na
ſci:nihilq; nõ corpori habere:ut uegetabilẽ; eã uero
cuius opatio:aliqd circularitatis habet:licet cum cor
pore:& ex corpore naſcat/tñ habet aliqd nõ corpo/
rei:ut ſenſualis; eam cuius operatio ſimpliciter cir/
cularis eſt:licet nõ ante corpora naſcat:tñ ut cum cor
pore nõ naſcat:nec ex corpore pficiſcat:oportet:ta/
lis aũt eſt intellectiua:ut eſt manifeſtum. Plato autẽ
dixit aiam eſſe pfecte ſphæricã: qr Alcinous/ ex hoc
tanq̃ ex ſigno deducit/aiam redire ad ſupos; ex qbus
uenerat. Deinde in cap. xlviii. adducit ſecundã rõne/
quæ eſt. Nulla forma cum corpore/& ex corpore or/
ta:ſuis actibus pdñari põt:at intellectiua aia ſuoꝝ ac
tuum dña eſt:nõ igit ipſa ex corpore pficiſcit. Et ſic
matur/qm̄ ſecundum nos/eſt in latitudine materia/
lium:ergo tm̃ ad unum eſt determinata:ueluti cœte
ræ naturales:nõ igit in utrunq; põt:quod eſt aptiſſi
me falſum. Ad quæ nos & denuo dicemus:qq̃ & de
his multa ſint dicta in Apologia noſtra. Ad primam
itaq; dicimus:q nulla eſt aia:quãtumcũq; ſit infima
quæ nõ habeat opatione circularẽ:aut ſimplr/aut ſe
cundum qd:nã uegetatiua ut dicit Diuus Thomas:
quoquo modo mouet ſe:qm̄ ſe nutrit/ſe auget/qua
re quoquo modo cõmittit circulum:nã mouens ſe i
cipit a ſe:& redit in ſe:ſed nulla aia extendẽdo nomẽ
aiæ/ad formas corpoꝝ cœleſtium pfectum commit
tit circulum:niſi intelligentia abſtracta; & maxime
deus/nã pfecte comittẽs circulum:eſt mouẽs ſe prio
& eſſentialiter:& nullum eſt tale:niſi quod primo i/
telligit ſe:& iſtud eſt uere abſtractum:intermedia ue
ro inter uegetatiuã/& intelligentiã:pfectiorẽ produ
cunt circulum:q̃ ipſa uegetatiua/& ipfectiorẽ/q̃ ipa
intelligentia:qm̄ ſenſus cognoſcit ſe opari:ſed nõ di
ſtinguit iter ipſum:& opationẽ:Humanus autem i
tellectus/ſuã cognoſcit opationẽ:& ſequeſtrat unum
ab altero:qr altior eſt/q̃ ſenſus:ſicut ſenſus altior eſt
gradu uegetatiuo. Sed quis ſic ſe habeat intellectus
nr̃:nõ tñ cõmittit pfectum circulum:qm̄ nõ primo:
& eſſentialiter mouet ſe:qm̄ nõ primo intelligit ſe:
ſed intelligendo alia:ſe itelligit:ut dicit tertio de aia
Quare Auerroes & oẽs ponentes unicum intellectũ
imaterialẽ:uolunt/ipſum prius ſe itelligere & cõmit
tere pfectũ circulum:q̃ uniat ſphæræ:qm̄ nihil apud
eos eſt uere imateriale:niſi quod primo intelligit ſe.
Verum oſtendimus hanc opinionẽ:& eſſe falſam:&
Ariſt. cõtradicere:qm̄ intellectus nr̃ ſecundum ariſt.
intelligendo alia:intelligit ſe:qr̃ nõ cõmittit pfectũ
circulum:& cõſequẽter non eſt pprie imaterialis. Ex
ſyllogizatione ergo:& qm̄ intelligat ſe:nõ arguit q
ſit ſimplr imaterialis:qm̄ nõ mouet ſe. Imo & eſſen/
tialiter:quod eſt requiſitum ad uerã imaterialitatem:
ſed ſolum ſecundum qd:quod cõcedimus ſine con/
trouerſia:imo & aia ãntæ de imaterialitate partici/
pat:& quis intellectus ſit ſphæricus:non tñ eſt pfecte
ſphæricus:loquendo de humano itellectu. Quid ãt
dixit Alcinous:ſi ipſe itelligat aiam poſt mortẽ uniri
primo principio:hoc ſecũdũ Ariſt. minime cõcedit;

ſi uero p uniri prio pricipio/itelligat/qm̄ ipm intelli
gat & colat:& i eo cõſiſtat fœlicitas:ſic ei cõcedimus:
nõ tñ ex hoc ſeqt ipm eſſe ſimplr imortalẽ:imo Boe
tius:i .iii. d cõſolatiõe oñdit:oĩa quoquomõ redit ad
ſua pricipia:ſic. n. cæcinit i fine ſcdi metri tertii libri

Repetũt pprios quoq; recurſus:
Redituq; ſuo/ſingula gaudẽt:
Nec manet ulli traditus ordo.
Niſi quod fini iunxerit ortum.
Stabileq; ſui fecerit orbem.

Ad ſecũdã rõnẽ dcm̃ ẽ ſupra:q ois forma materialis:
& dñat materiæ:& ei materia dñat:licet ſcdm plus:
& minus:qr rõnalis aia ſuccũbit:ubi corpus ei dñat:
ut patet i pueris/& freneticis:& religs huiuſmõi:in q
bus nõ ẽ cõueniẽs armonia p rõne:& ſi ẽ cõueniẽs ar
monia:ſine ea opari nõ põt:qr famulatũ accipit ab ea
nihil tñ uetat:q ſtãte diſpõne/nõ ſit libera i eligẽdo:
qm̄ ẽ i ſupmo cardine materialiũ:& imediata imate
rialibus. Neq; ſeqt/ẽ i latitudine materialiũ:ergo eſt
ut cœtere materiales:nã & apud ipm/nõ ſeqt:ẽ i lati/
tudine imaterialiũ:ergo itelligit/& uult/ut cœtere i/
materiales:ſcdm. n. Ari. itelligentiæ imutabiliter uo
lunt/& itelligũt:nõ ſic ãt humanus itellectus. Quod
ſi dicat:hoc iõ ei cõtingit. qm̄ ẽ ultimus abſtractoꝝ:
nos cõtra dicemus:hoc ſibi cõtingere; qm̄ ẽ primus
materialiũ i pfectione. Nõ igit pfecte argumẽtũ ẽ:cũ
dicebat uegetatia. nihil h; circuli:ergo pœnitus imer
ſa ẽ. Senſitiua aliqd circulationis habet:ergo aliquali
ter abſtracta ẽ. Intellectiua pfectũ habet circulũ:ergo
ſimplr abſtracta ẽ:peccat. n. i duobus:nã & uegetati/
ua aliqd circulationis habet:qr & aliqd ſepationis:&
itellectia ñ pfectũ circulũ h;:qr̃ neq; ſimplr ſepata ẽ.

Caput. xiii. i quo rñdet/ad cõtẽta i xlix. & .L. capi.

d Einde. xlix. cap. itẽdit oñdere:qd ſẽſerit Ari.
de origine aiæ:& ſcdm ſuũ ſenſum;exponit
caput tertiũ. ii. de gñatione aialiũ:& tandem
poſt fere infinitã cõgeriẽ uerboꝝ. cõcludit ſcdm Ariſt.
aiam creari:unde & extrinſecus aduenire:ſiue de fo
ris:oñditq; ſcdm Ari. aiam nõ pcedere corpus; ue;e
ſimul cũ corpore eſſe:inſup ipſam eſſe uere formam
hoĩs:ex qua & corpe cõſtituit hõ eſſentialr. poſt i capi
tulo. L. remouet duos cauillos ut iqt ipe:unũqdẽ auer
rois:alteꝝ uero nr̃m. Illũ ãt Auerroĩs pteremittemus:
qm̄ nihil i pñtiaꝝ ad nos:tm̃ igit nr̃m referemus:qm̄
igit nos dicimus ad ea quæ adducũt cõiter ex illo lo/
co:p aiaꝝ imortalitate. Ari. s. itelligere de mẽte:qua
mẽs ẽ:hæc. n. extrinſecus aduenit:& corpus pcedit:ſi
aũt qua humana ẽ. Et ſi qua humana ẽ:hoc cõpatiue
eẽ itelligẽdũ:ut; i ordine ad ſenſitiuã/& uegetatiuã.
Vir ãt iſte eminẽtiſſimus/aduerſus hæc iſurgẽs dicit
cauillũ hũc/tã futilẽ/ſibi apte oñdere:me hũc locum
nũq̃ uidiſſe:ſ; tm̃ relatũ retuliſſe. Prio qdẽ:qm̄ Ari.
nõ loqt aliter de mẽte:q̃ de cœteris aiabus:loqt ãt de
uegetabili q̃ plãta ẽ:& de ſenſuali qua aial:& de itel
lectuali:q̃ ẽ hõ. cũ dicat nõ ſimul eẽ aial/& hoiem. Di
cit ẽt itellectualẽ aiam ultio iducit:ut cœteraꝝ finem.
Præterea Ariſt. de mentis gñatione nullo alio i loco
meminit:& hic pponit de illius gñatione:mõ mens
nõ gñat:niſi ut humana. Præterea ſi dicit illã extriſe
cus aduenire reſpectiue:ad quid eius pbatio ualeret:
in qua ſupponit eius opationẽ eſſe ſine corpe: Præte
rea ad qd tot diuiſiones adduxit i qbus noluit aias aſſ

corpora factas eſſe:& nõ oẽs ĩ corporibus ortas.hæc
ille. Ad quæ nos dicimus:ꝙ in primis ſpectãda ẽ gra
uitas/& cõſtãtia huius uiri. Dixit.n.ſupius dcis Ariſt.
nõ eſſe initendũ in hoc quæſito:tũ qm̃ necubi deter
minat de ĩmortalitate aïæ:tũ qm̃ Ariſto.magis arbi
trarie:q̃ ſciẽtifice de ea loquutus eſt. Hic aũt uult/hãc
eſſe uerã demonſtrationẽ/& ueræ eius mentẽ: quod
ſi eſt(ut ipſe dicit)quis ambigit/aïam eẽ ĩmortalẽ ſe/
cundũ Ariſt.?Si nãq; nullo mõ a corpore dependet:
ſaltẽ in aliqua ſui opatione:aptum eſt ipſam uere eẽ
ĩmaterialẽ/atq; ĩmortalẽ: Sed hæc omittẽtes: ad ea q̃
hic dicit.ſermonẽ cõuertamus:dicit aũt ex his q̃ hic
ab Ariſt.dicit aptũ eſſe aïam extriſecus uenire:nõ tñ
p̃cedere corpus. Hoc aũt dictũ/& Ariſt. repugnat:&
hoc idẽ reputaret ĩpoſſibile Ariſto.qdẽ repugnat qm̃
cũ p̃poſuiſſet qõnem.s.an oẽs aïæ p̃cedãt corpus:aut
nulle:aut ptim ſic:ptim nõ. Soluẽs qõnẽ dicit: ꝙ ex
quo nõ oẽs extriſecus aduenire poſſunt:ut pote ille/
quaꝝ opationes/nõ ſunt ſine corpore:ideo illæ nõ p̃/
cedũt corpus:mediũ itaq; ſecũdũ Ariſt.p quod pbat
aïas p̃cedere corpus:uel nõ p̃cedere/eſt extriſecus ad
uenire:uel nõ aduenire:qr cũ pte humanus ĩtellectus
extrinſecus adueniat:ergo p̃cedit corpus:cuius oppo
ſitũ tu dicis.ẽ & nõ minus hoc cõtra rõnem.s.ꝙ extrĩ
ſecus adueniat:& nõ p̃cedat:qm̃ ſi extrinſecus adue/
nit:prius eſt extra q̃ informet:in ĩtelligibile.n.eſt/ali
quid ex extrinſeco aduenire alicui:niſi prius illud in
telligat eſſe extra illud:q̃ illi aduẽiat.ergo aïa ẽ prius
extra corpus q̃ informet:ergo aïa p̃cedit corpus. Præ
terea ſi aïa extrinſecus aduenit:ſecundũ Ariſt.habet
opationẽ:ĩ nullo dependentẽ a corpore.ſic.n.apte.d.
Ari.ĩ littera iſtius loci citati .ergo & eẽ ſuũ oĩo ñ depẽ
det a corpore:cũ aũt ipſa ĩformet corpus: poſterius
ĩformabit q̃ ſit:qm̃ informare p̃ſupponit eſſe:quod
eſſe ex quo nõ depẽdet a corpore:eſt prius ĩ ſe q̃ ĩfor
met:ergo ut prius aïa ipſa p̃cedit corpus. Amplius ex
quo aïa uenit extrinſecus:ipa nõ ẽ ĩ potẽtia materiæ:
ut notũ ẽ:& cõcedit ab aduerſario. Sʒ hoc dato:mul
ta ſequit icõmoda. Prio qm̃ ẽ cõtra Ariſt. hic. Dicit
.n.pricipio.n.hæc oĩa uitã ſtirpis uiuere uident: De
aïa quoq; ſenſuali pari mõ dicendũ ẽ:atq; etiã de ĩtel
lectuali. oẽs.n.prius hñt potẽtia:q̃ actu neceſſe eſt. Se
cũdũ itaq; Ariſt.& ipſa ĩtellectualis prius ẽ potẽtia q̃
actu. Veꝝ.ix.metha.hæc ẽ cõditio gñabiliũ & corrup
tibiliũ:oĩa aũt talia ſunt ĩ potẽtia materiæ:nõ igr aïa
ipſa extrinſecus uenit:qñquidẽ ipſa ẽ ĩ potẽtia mate
riæ. Præterea ſi nõ ẽ ĩ potẽtia materiæ:nõ ĩgit ẽ cõſti
tuta ĩ eſſe p ſubiectũ:uerũ ſubiectũ cõſtituit ĩ eſſe p
ipſam:ergo de neceſſitate p̃cedit ipm̃ ſubiectũ:ueluti
ĩtelligẽtia orbẽ. Amplius aïa ipſa extrinſecus uenit.ſ.
mens:de hac.n.aïa ẽ ſermo nr:& hoc iõ p Ariſto.qm̃
nihil cũ eius actione cõmunicat actio corporalis :ue/
rũ quod ẽ huiuſmodi:eſt cõpletũ ĩ ſe:nã & hʒ eſſe p
ſe:& opationẽ p ſe:qr cũ altero nõ faciet unũ per ſe:
hæc.n.ẽ cõditio eoꝝ ex qbus fit unũ p ſe:ut utrũq; ſit
ĩ potẽtia.& neutrũ p ſe ſtet:ut dr̃ viii. metha. qr hõ
nõ erit unũ p ſe ens. Præterea ita ſe hẽbit humanus
aïus ad hoiem:ueluti ĩtelligẽtia ad orbem:quo dato
cur igit:ſicut ſunt plurificatæ humanæ aïæ ĩ ſpẽ una
ſic & ĩtelligẽtiæ pluriſicari nõ poſſunt? Aſt dices aïa
humana de neceſſitate habet habitudinẽ ad corpus:
qm̃ ipm̃ ĩformare põt:ueꝝ & hoc pficere nõ uidet:
nã & ſecũdũ Ariſt.ĩtelligẽtia de neceſſitate habet ta/
lẽ habitudinẽ:qm̃ ĩformat coelũ:& nõ põt nõ ĩforma
re:qñquidẽ nihil cõtingens ĩ æternis repiat. Quod
ſi dicis ĩtelligẽtia ĩformat æternũ. aïa uero corrupti
bile:iſtud ẽt nihil uidet obſtare:qñquidẽ nullũ iſto/
rũ/ſiue ĩtelligẽtia/ſiue aïa:a corporibus depẽdeat in
eſſe:qm̃ neq; ĩ opari:mens.n.ſecũdũ Ariſt.nullã cõi/
cationẽ habet cũ corpore ĩ ſua actiõe. Præterea ſi aïa
humana:nõ ẽ educta de potẽtia materiæ:neq; hitudi
nẽ eſſentialẽ habeat ad materiã:nõ itaq; eſſentialiter
deffinit:p corpus phyſicũ:hoc aũt ẽ cõtra Ariſt.i.vii
metha.ubi docet aïam accidẽtia/& reliquas formas
exñtes ĩ ſubiecto eſſentialiter deffiniri p ſubiectum.
Hoc iteꝝ firmat ſic:qm̃ humana aïa ẽ mouẽs mota.
ergo phyſicæ cõſiderationis:ergo neq; ſecũdũ eẽ. neq;
ſecũdũ cõſiderari/põt ſepari a materia. Hoc iteꝝ ſic
firmat. Illud quod neq; ſecũdũ eſſe/neq; ſecũdũ cõſi/
derari põt ſepari a materia.nõ habet eſſe ĩdependẽs a
materia:humana aïa ẽ huiuſmõi:ut mõſtratũ ẽ:ergo
humana aïa nõ habet eſſe ĩdepẽdens a materia :ergo
neq; opari. Ad illud aũt/ꝙ ſi aïa extrinſecus adueniat
de neceſſitate p̃cedit corpus. Fortaſis qs iteꝝ diceret
aïam p̃cedeꝛ corpus/ſecũdũ naturã:tpre aũt nõ. Iſtud
certe nihil pficit. Prio qm̃ aſpiciẽti lrãm aptũ ẽ Ari.
loq de p̃ceſſione tp̃is:& nõ natura tm̃:igt nãq; : ſen/
ſualẽ ẽt qua aïal ẽ:tp̃re pcedentẽ recipi:& rõnalẽ qua
hõ certũ ẽ:& multa ſubſequũtur:quæ mãifeſte oſtẽ
dũt Ariſt.ibi loquutũ/de p̃ceſſione tp̃is. Vtit ẽt no/
tis tp̃alibus:ut priuſq̃ ante & poſtea:qbus certe nõ
utit niſi ĩ differẽtiis tp̃is. Præterea aïæ ẽt alie natura
p̃cedũt ſua corpora:cũ ſint cã formalis qbus aïata ſũt
aïata:& cã cãtum natura p̃cedit .nõ igit eſſet drã ĩter
mẽtẽ:& alias aïas:ĩ p̃ceſſione:ſi tm̃ de p̃ceſſione natu
ræ ĩtellexiſſet:quod reclamat ariſto.ibi. Vnde oĩbus
diligẽter cõſideratis:ſaltẽ prima facie:locus iſte mul
tum facit p Auerroe q poſuit aïam unũquodq; cor/
pus formatũ p ipm̃ p̃cedere . et ipſum ĩtellectũ: hñe
opationẽ:in quo nullo mõ cõicat corpus: qm̃ priuſq̃
uniat:nullo mõ depẽdet a corpore:neq; ſecundũ eſſe
neq; ſecundum opari: Veꝝ qm̃ ĩ noſtris tractatibus
oſtẽdimus hãc opinionẽ eſſe falſam:& nõ eſſe ad mẽ
tem ariſto.neq; ẽt ĩ pñti loco uerbis ariſto. cõſonare/
qm̃ dicit aïam ĩtellectualẽ prius ẽ potẽtia q̃ actu: ue/
luti ẽ de cæteris aïabus:iõ nos ſic ariſto. ĩterp̃tamur:
eumq; a cõtradictione ſaluamus. Dicimus itaq;:ꝙ ex
his uerbis ariſt.uult:unãquãq; aïam quæuere ſit aïa:
& pficit corpus gñabile & corruptibile eſſe materia/
lẽ & gñabilẽ & corruptibilẽ quod manifeſtum eſt ex
eius uerbis:cum dicat. unã quãq; prius eſſe ĩ potẽtia
q̃ ĩ actu:modo iſta ẽ cõditio gñabilium/& corruptibi
liuʒ:ut patet.ix.metha.uniuerſaliter nãq; apud ariſt.
potẽtiæ actiuæ:rñdet paſſiua:& ecõuerſo:qr ſi quod
põt facere aliquod:illud fieri põt. Et cõuertit. Veruʒ
qm̃ ex hoc aliqs exiſtimare poſſet/ oẽs aïas equaliter
ſe habere ad materiã:cum aïa humana minus aliis ſit
ĩmerſa materiæ (Et.n.multum de ĩmaterialitate pri
cipat)qñqdẽ ĩtelligit/& uult:ſecundum quæ aſſimi/
latur ueris abſtractis:iõ hanc drãm uolẽs oſtendere:
dat cõditionẽ ueri ĩtellectus/ſiue mentis.oſtenditq;.
ĩtellectum uerum:q eſt diuinoꝝ oĩo eſſe ſepatum:&
extrinſecus uenire:qñqdem intelligentiæ nõ conſti/
tuuntur p corpora coeleſtia:uerum corpora coeleſtia

magis cõſtituũtur in eſſe p ipſas itelligẽtias:ueluti egre
gie dixit Auerroes:unde ſermo Ariſto.ibi nõ põt itelli
gi de humano itellectu:tũ qm̃ cõtradiceret dicto ſupio
ri cũ ſupius dixerit:itellectũ prius eſſe potẽtia q̃ actu:ta
leq; nõ põt pcedere ſuum corpus:neq; ſic ab extrinſeco
põt puenire:tũ qm̃ dicit mentẽ ab extrinſeco prouenie
tem:nullo pacto i actione ſua cõicare cũ corpore:qd eſt
manifeſte falſum de humano intellectu:& eidẽ Ariſto.
repugnãs:cũ clara uoce ubiq; clamet:itellectũ nr̃m ni/
hil itelligere ſine paſſiuo itellectu:Vnde euidẽtiſſimũ ẽ
ibi Ariſto.nõ loquutũ eſſe de humano itellectu:ſed de
itellectu i ſe.Verũtñ/qm̃ hoc Ariſto.nõ poſuit:niſi gr̃a
humani itellectus:iõ ex illis habet.q̃ quis humanus in
tellectus:ſit quoquo modo materialis:qm̃ prius ẽ i po/
tentia.q̃ i actu:tñ dici põt:imaterialis/& ſepatus in cõpa
ratione ad cœteras aias:quatenus de diuina mẽte pticí/
pat:imo & aia ſenſitiua imaterialis dici põt:& ex extriſe
co uenire:qm̃ ut.d.Auerroes i.2.&.3.de aia:ſenſus fiũt
ab itelligẽtia agẽte:& nõ ab elemẽtis:neq; ab eorũ uirtu
tibus:imo neq; uegetatiua aia.Vnde Ariſto.poſtea ſub
iũgit:ſed.n.ois aiæ ſeu uirtus/ſeu potẽtia:corpus aliud
pticipare uidet:idq; magis diuinũ:q̃ ea quæ elementa:
uerũ prout nobilitate ignobilitateq;.aiæ differũt:ita &
natura eius corporis differt:ineſt.n.in ſemine oium qd
facit.ut fœcũda ſint ſemina:uidelicet/qd calor uocatur
idq; nõ ignis.nõ talis facultas aliqua ẽ:ſed ſpũs qui in ſe
mine:ſpumoſoq; corpore cõtinet:& natura quæ i eo ſpi
ritu eſt:pportione rñdens elemẽto ſtellarũ:qobrẽ ignis
nullũ aial gñat:neq; ↄſtitui ycq̃:denſis/uel humidis uel
ſiccis uidet.At uero ſolis calor & aialium:non modo q
ſemine cõtinet:uerũ etiã ſi qd excremẽti ſit:q̃q̃ diuerſũ
a natura:tñ id quoq; principiũ habet uitale.Cœterũ ca/
lorem i aialibus cõtentũ:neq; ignẽ eſſe.neq; ab igne ori
ginem ducere aptum eſt hæc Ariſt.Ex qbus patere po
teſt:oſa uiuẽtia quoquo modo extrinſecus puenire:eſ/
ſeq; aliqualiter ſepabilia & imaterialia:uerũ i primo car
dine ſunt itelligentiæ:i imo plantæ:hoies/& beſtiæ in i
termediis:quæ uni extremorũ cõparata dicũtur altera
extrema.Quo fit ut humanus aius/Et ſepabilis a mate
ria:& iſepabilis nũcupari poſſit.Vnde ad ea quæ aduer
ſus nos obſtrepit dicendũ eſt:& primo ad primũ.Cum
itaq; dicit:q̃ eodẽ modo loqtur Ariſto.de humano aio
quo de cœteris:ptim qdem uerũ ẽ:utpote quo ad illud:
q̃ oẽs prius ſunt potẽtia:q̃ actu & p cõſequẽs gñabiles:
& corruptibiles:partim aut falſum ẽ:qm̃ humanus ani
mus magis ſepabilis ẽ:cœteris aiabus:magiſq; uenit de
foris:nã corpore nõ idiget ut ſubiecto:ſed tm̃ ut obiec/
to:q̃ minus materialis/& magis ſepabilis:cũ cœteræ i
digeãt utroq; mõ ut ſubiecto:& ut obiecto:magis ẽt
uenit de foris q̃q̃dẽ maxie iter mortalia de diuinitate
pticipat.Qd &.1.dicit.s.Ariſto.necubi loquutũ eſſe de
gñatione aiæ niſi hic:certe falſum ẽ ſaltẽ obiter loquu/
tus ẽ.nã.2.phyſicorũ dixit.Sol & hõ gñant hoiem:unde
fit ut aia humana ſit phyſicæ cõſiderationis:ut ibidẽ ẽt
dr̃:hicq; ponit eã gñabilẽ:qm̃ prius ẽ potẽtia:q̃ actu:ma
gis tñ ẽ ſapata/q̃ cœteræ.ob cãs aſſignatas.De pura aũt
mẽte hic mẽtionẽ fecit:ut humanã declararet:nõ.n.par
ticipans recte itelligit abſq; pticipato.Ad tertiũ adduc/
tum dr̃ iõ dictũ eſſe cõpatiue eſſe ſepatã:ut oſtẽdat eius
natura media:eſt.n.minus ſepata itelligẽtiis:cũ ille nul
lo mõ itelligẽdo idigeãt corpore:at ipa ſaltẽ ut obiecto
itelligẽdo idiget:eſt aũt magis ſepata:q̃ ſenſitiua:qm̃ il
la idiget corpore & ut obiecto:& ut ſubiecto.Cõſimili/
ter & ad q̃rtũ dr̃:tã & ſi illa ñ ſit mẽs Ariſt.ueluti oñſũ ẽ

Caput.xiiii.in quo rñr ad cõtenta in li.&.lii.capitulis

N li.ca.hæc ſcribit.His dilucidatis:nũc ad aliq̃s rõnes ueniẽdũ ẽ:quas cõtra ſe Põpo.iducit & primo de illa diſſerẽdũ erit:qua Auerroes libro.3.
de aia utit.u3.ſi itellectus ẽ ſimplr̃ materialis:ergo nõ i
telligit oẽs formas materiales tenet arg.qa oportet re/
cipiẽs eẽ denudatũ a ſpecie recepti.Rñr Põpo.itellectũ
eẽ formã ſimplr̃ materialẽ:ſcd̃m qd uero imaterialem:
mõ ex ea pte q̃ imaterialis ẽ:põt oẽs materiales recipe:
& ſe ẽt itelligere/itelligendo alia.Verũ contra ſe obiicit
Põpo.prio qa ipſa aia:eẽ nõ habet i materia:niſi mediã/
te quali & quãto:ſ3 cũ opari ſequat eẽ:ſine illis igit opa
ri nõ põt.Scd̃o qm̃ coloris ſuſceptiuũ:eſt qd ſine colore
ſoni aũt abſonũ:quo fit/ſi intellectiua aia.d3 recipe oẽs
formas materiales:nedũ debet eẽ imaterialis:ſed nulli
formarũ materialiũ cõiũcta/q̃ nõ põt eẽ i materia cũ q̃
litatibus & q̃titate.Refellit Põpo.has obiectiones:quia
ſcd̃m ueritatẽ & poſitionẽ Tho.aia itellectiua ẽ i mate/
ria p q̃le & q̃tũ.ergo ſine illis opari nõ poterit:& ita te/
nẽtes aiam eẽ ſimplr̃ imaterialẽ.cogunt rñdere ad has
obiectiones:ſicut ipſe q tenet eã eẽ ſimplr̃ materialẽ.&
ſcd̃m qd imaterialẽ.Proprerea rñt ad primã obiectiõe3
itellectiuã aia3 opari nõ poſſe ſine diſpõnibus quemad
modũ nec eſſe ſine illis:nõ tñ ſeqt:ipſã p tales diſpões i
telligere:ſed p ſpẽs rerũ a rebus exortas:ſicut l3 uiſus nõ
põt eẽ ſine calido/nec opari:qn ſit i calido:tñ p calidum
nõ uidet:ſed p ſpecies colorũ.Præterea dicit cõtra ſcd̃a3
obiectionẽ:uirtutẽ ſimplr̃ materialẽ qẽ ſcd̃m qd imate
rialis:nõ ipediri a cognitiõe:p alterius materialis coexi
ſtẽtiã ſic.n.uiſus colores nõ cognoſceret:nã uiſui coexiſtũt
aliæ qualitates:ſed bene p coexiſtẽtiã illorũ materialiũ:
ipedit a cognitione illorũ:quorũ ipſe eſt pceptiuus:qua
ppter ſi itellectus eẽt pura forma materialis:cũ omniũ
formarũ materialiũ ſit pceptiuus.ipediret ab illarũ co/
gnitione.At ipe imaterialis ẽ ſcd̃m qd:ppterea p coexi
ſtentiã formarũ materialiũ nõ ipedit:nã alterius rõnis
ſunt materiale/& imateriale:itellectus.n.agẽs nõ ipedit
poſſibilẽ a receptione ſpecierũ:q̃uiſq; pficiat poſſibilẽ
ut Auerroes ingr tertio de aia.Hæc ille ad mẽtẽ nr̃a3 di
cit.Deide ipſe poſt multa q̃ i ſui cõmẽdationẽ dicit:mõ
ſtrare cõtendit illã cõditionalẽ a nobis negarã:oio eẽ ne
ceſſariã:accipitq; illã Ariſt.i.2.de gñatione & corrup.s.ſi
aia ẽ ignis:paſſiones erũt ei/q̃cunq; igni:q̃tenus ignis:et
ſi aia ẽ miſcibile qppiã:paſſiones erũt corporales ſ3 opa
tio aiæ nulla ẽ corporalis:ergo aia nõ ẽ qd miſcibile:cer
tũ ẽ (iquit ipe) hãc cõſequẽtia nõ ualere:niſi ſupponẽdo
ad mẽtẽ antiquorũ aiam eẽ i mixto depẽdenter.Hoc.n.
ſuppoſito ſequit aia ẽ i mixto.ſ.qd miſcibile depẽdẽter
ergo eius actio ẽ corporalis depẽdẽter.s.a corpore depẽ
dens in eſſe & cõſeruari:ueluti a ſubiecto:opationẽ nã/
q; eius:a corpore depẽdere ueluti ab obiecto:nihil phi/
bet iquit ad eius imaterialitatẽ (mõ inquit ipſe) contra
Põpo.reduco hãc ↄñam:aia ſcd̃m eũ eſt i corpore depen
dẽter.qm̃ ẽ ſimplr̃ materialis:ergo eius opatio ẽ corpo
ralis:hoc ẽ a corpore depẽdẽs:ut ſubiecto:ita.n.ualet.ſi
illa cõtra ueteres ualet:ut pſpiciẽti patet.Præterea opa
tio itellectiuæ aiæ nõ depẽdet a corpore ut ſubiecto.er
go nec aia ipſa depẽdet a corpore:ut ſubiecto:ex quo ul
terius ſequit/ergo ipſa nõ ẽ ſimplr̃ materialis:tenet pri
mo ↄña:ex.2.de gñatione aialiũ:quorũ opatio nõ depen

det a corpore:nec ipſa depēdeat a corpore. Qꝛ ualebit ſi
aia ē ſimplr̃ materialis:& a corpe/ ut a ſubiecto ſimplr̃
depēdēs:nec itelliget oia niſi corpora:nec eius opatio eſ
ſet niſi corporalis. ſi itaq́ debet oia itelligere:& qdē ima
terialiter atq́ uniuerſaliter:oportet eā eſſe ſimplr̃ idepē
dētē a corpe/ atq́ imaterialē:qđ itaq́ Pōpo. refutare eni
tebaꝛ eſt ad uerbū ipſius Ari. Quæ ēt dixit cōtra rōnē
hác:nō cogūt. Primū qdā: nō qa licet aia dū eſt i corpoꝛ:
egeat diſpōnibus corporeis:tm̄ ꝑ ſuo eſſe/ eas ſimplr̃ nō
requirit:& cū opatio ſequaꝛ eā:quo ad eſſe ſimplr̃. & ñ
quo ad eſſe i materia:qđ eſt eſſe ſcđm qd:iure pōt opa. i
opatione ſimplr̃ imateriali:licet ſcđm qd ſit materialis
ſicut & ipſa aia. Nec eſt ueꝶ Thomā uelle aiam ꝑ ſuo eē
ſimplr̃:reqrere corporeas diſpōnes:ſed ſolū pro ſuo eſſe
qđ eſt i materia/ nec quæ de uiſu addit:ſunt ad ꝑpoſitū:
nā licet uiſus uideat ꝑ ſpēs:eius tm̄ opatio eſt ſimplr̃ ma
terialis:qm̄ nō eſt niſi i calido:ſimilr̃ ſi itellectus eſſet in
materia ꝑ diſpōnes. ſine qbus nullatenus eſſe poſſet: li/
cet itelligeret ꝑ ſpēs:eius opatio (ut dicit Ariſto) eēt ſim
pliciter materialis. Qđ uero. 2. ſubiūgit eſt cōtra Ariſt.
nā uirtus coexiſtens uni materiali:nō ipediꝛ a cognitio
ne alterius materialis:gñe differentis:ſed duplr̃ ipediꝛ:
& i cognitione:& i mō cognoſcendi: i cognitiōe qdem:
qa nō pōt cognoſcere aliud materiale eiuſdem ſpēi. nec
poſſet cognoſcere materialia imaterialiter:ſꝫ ſimplr̃ ma
terialiter:ſicut ipſa eſt ſimplr̃ materialis:ſi ergo aia eēt
ſimplr̃ materialis:reqrens ꝑ ſui eſſe ſimplr̃: qualitates
primas nō poſſet cognoſcere primas qualitates eiuſdeꝫ
ſpeciei cū illis:nec illas poſſet cognoſcere imaterialiter:
cuius cōtrariū docet obſeruatio:aia. n. mea:q̄ ꝑ ſui eſſe
ſimplr̃. nō reqrit. a. calidū:nec b. frigidū pōt itelligere ca
lidum & frigidū eq. quæ ſunt eiuſdeꝫ ſpēi cū. a. &. b. &
illa itelligere ſimplr̃ imaterialiter. ſ. itellectōe nō depen
dēte a corpe/ ut ſubiecto. hacq́ rōne itellectus agens nō
ipedit poſſibilē:qa dr̃t gñe & ſpecie:a cœteroꝶ rōnibus
Ex qbus apparet efficacia rōnis. uꝫ. ſi aia eſſet i corpore/
ut ſimplr̃ forma ab illo dependēs:illa nō itelligeret oia:
& oē qđ itelligeret:materialiter itelligeret:q̄ ſi Pōpo. ꝑ
libraſſet:i opinionē eius detruſus nō eſſet. Deide i cap.
hi. dicit. Ex hiſce apparet cœteraꝶ rōnum cōfutatio:nā
ubi itellectus eſſet ſimplr̃ materialis:ſpēs erunt ſimplr̃
materiales:modo ſicut ſpēs i cogitatiua:licet ſit imate/
rialior eadē ſpē i ſenſu cōi:nihil tm̄ uniuerſaliter rep̄ſen
tare pōt:qm̄ oēs ille uirtutes ſunt eiuſdē ordinis:& ſim
pliciter materiales:ita cū itellectus nō exeat latitudineꝫ
materialiū:licet ſit i īfimo gradu totius latitudinis illa/
rū:nō pōt recipe ſpēm niſi eiuſdē latitudinis:cū ſpēbus
cœteroꝶ ſenſuū. & ita erit ſpēs i itellectu ſpēs ſenſibilis
licet paululū altior q̄ oia Ariſto. aduerſanꝛ. Vlterius cū
ait:itellectū recipi i quāto:& ſpēm nō eſſe quātā:cōtradi
cit famoſis Auerrois pricipiis:qm̄ ois forma recepta in
ſubiecto quāto ꝑ depēdentiā ab illo eſt diuiſibilis :qꝛ in
tellectus erit quātus:& ſpēs quāta:& ita itelligibile erit
phantaſma:& nō uniuerſale. Cæteras uero rōnes q̄ eodē
capite tanguꝛ:cū nō ſint ariſtotelice:bona fronte p̄ter/
miſimus. hæc uir ille. Ad quæ nos dicimus:hæc oia ab
eo dicta faciliter oñdere ſolertiā:grauitatē:& admirabi
lem huius uiri doctrinā. ſolertiā qdē: qm̄ i non ꝓſpecto
tp̄re adiuenit mediū ad cōfutādā expōnē nr̃aꝫ:& ad ꝓbā
dum illā cōſequētiā a nobis negatā. ſ. ſi itellectus eēt for
ma materialis:nō oēs formas materiales reciper & co/
gnoſceret. Hanc. n. cōtendit oſtendere:qm̄ ꝓbat ex dic/
tis Ariſto. in. 2. de gñatione:q́ ſi aia eſſet materialis non
cognoſceret niſi materialia. Sed uir ſolertiſſime tuuꝫ ꝓ
batū eſt q́ ſi eſt materialis nō cognoſceret niſi materia/
lia:modo ſtat q́ non niſi materialia cognoſcat: & q́ oia
materialia cognoſcat:imo ut tu dicis:oia materialia co/
gnoſceret:ſi tm̄ eſſet materialis:nō igiꝛ ꝓbaſti q́ ſi ē ma
terialis:nō oia materialia cognoſcit:ſed q́ ſi ē materialis
oia materialia cognoſcit:& tm̄ ea. Qđ q́dē uix ſorticu/
lus faceret. Cū. n. itendebas ꝓbare q́ nō oia mālia cogno
ſceret:ꝓbaſti:q́ oia mālia cognoſceret. Veꝶ q̄tū ſit de il
la ꝯn̄a Ariſt. iā abūde diximus ſupius:oñdimuſq́ ꝓfun
ditatē doctriæ tuæ:diximuſq́ q́ ſi aia eēt ignis:uel mix
tura elemētoꝶ:nedū nō itelligeret:imo nullā hr̃et opa/
tionē uiuētis:qua uiuū ē Ariſto. nāq́. 2. de aia ꝓbat: nu/
tritionē ab elemētis ꝓuenire nō poſſe:Nā aia quæq́ di/
uinitatis aliqd hꝫ:atq́ naturā elemētoꝶ excedit:ut dicit
Ariſto. i. 2. de gñatione aialiū:uiuētiaq́ nō uiuētibus ſūt
ꝑfectiora. Veꝶ q̄q̄ nulla aia ſit elemētū:uel ex elemētis
nulla tm̄ ē:q̄ mortale corpus ꝑficiat:q̄ nō hēat elemēta ꝓ
materia:& opationes ſupra ipſa elemēta & multo nobi
liora:ſcđm tm̄ magis:& minus ſcđm aiaꝶ ꝑfectionē. qꝛ
cū itellectus ſit i ſupmo cardine:iō ꝑfectiſſimas hꝫ opa/
tiones:minuſq́ imerſas materiæ. Vnde ſi qs gradatī ꝓ/
cedet:ab ima formaꝶ materialiū uſq́ ad ſupmaꝫ:uide/
bit natura ordinate ꝓcedere ſine aliquo icōueniēte. Nul
la tm̄ materialis forma:i tm̄ pōt ſe eleuare ut nullo mō i
digeat materia:qm̄ ipm itelligere:qđ ē ꝑfectiſſima opa
tionū:ſemꝑ idiget corpore ut obo. Ex qbus parere pōt:
q̄ra ſit huius uiri doctrina. cū dīam nō faciat. inter aiam
eſſe igneā. uel ex elemētis:& hr̃e elemēta ꝓ materia. cū
tm̄ apta ſit dr̃a:& unicuiq́ etiā paꝶ exercitato i ꝑbia no/
ta. Vñ & ad cōfirmationē. cū dicebaꝛ itelligere ñ depen
der a corpore ut ſubiecto:ꝑ me. ergo aia nō dependet a
corpore ut ſubiecto. Rñr (ut i tractatu nr̃o difuſe rñſuꝫ
eſt) cū dicimus itellectū ſiue ipm itelligere nō eſſe i cor/
pore:nō ē itelligendū q́ itellectio ñ ſit i mā; hoc. n. i ima
ginabile eſt:cū aia ipſa ſit i materia:imo neq́ tenētes p̄tē
oppoſitā pñt ab hoc euadere :ueluti ibidē diximus. Nā
& ſcđm eos aia itellectiua eſt i materia :qm̄ eā iformat:
qꝛ & itellectio. Vbi. n. ſubiectū:ibi & eius accñs:ſed dixi
mus itellectionē:nō eſſe i corpore:qm̄ nō afficiꝛ neq́ q̄/
li:neq́ q̄to:quare ſophiſma ē:ſcđm equocationē. Intelli
gere. n. nō eſt i corpore:qm̄ nō afficiꝛ diſpōnibus corpo
ris. Eſt tm̄ i corpore tāq̄ i ſubiecto:q̄ñqdē & ſua ſubſtan/
tia q̄ eſt aia:eſt i ſubiecto:hocq́ hñt dicere. alii de parte
oppoſita. Nā itellectus nō ē phantaſia. i. nō eſt uirtus or/
ganica. Nō tm̄ ꝑꝑ hoc tolliꝛ:qn ſit i ſubiecto. Et q̄ticiq́
ſit materialis:dū tm̄ ſit:imediata imaterialibus:nō ꝓhi/
bet ipſam imaterialia cognoſcere:qm̄ imaterialia i ma/
terialibus cognoſcit:ueluti itelligentiæ materialia i ima
terialibus cognoſcūt. & ueluti apud p̄tē oppoſitā:imate
riale hꝫ opa uere materialiū:qm̄ humana aia ueriſſime
uegetat:& ſentit. Sic & apud nos materiale hꝫ opa ima/
terialiū:nō qdē uere:ſed quaſi ſcđm umbrā: & ſimilitu
dinē:qm̄ humana aia eſt rōnatiua & nō ꝓprie itelligēs.
Neq́ etiā illud:qđ adduxit i. 2. de gñatione aialiū eſt ue/
rū. ſ. q́ ibi loquaꝛ de itellectu humano:qm̄ humanus i/
tellectus nūq̄ abſoluiꝛ a corpore:qm̄ itellectiuū i morta
libus ipoſſibile ē ſeparí a ſenſitiuo:ſed itelligiꝛ de mēte
pura. Veꝶ de his abunde ſupius dcm̄ eſt. De his aūt i q/
bus nos poſtea arguit. ſ. de illis duabus obiectionibus.
Vir grauiſſimus dicat nobis in primis:ubi nos dicimus

Thomã uoluiſſe diſpõnes qualitatũ primaꝶ eē neceſſa
rias: p oi eſſe hũanæ aiæ? At certe nullibi iueniet. Ve
rum uiꝶ iſtũ leuiſſimũ. hæc nobis aſcribere ſcio: ut ſi/
bi laudeꝫ pararet: ſcdm ſuũ moreꝫ. Præterea dicit ſcdꝫ
Tho. ꝙ aia exñs in corpore ñ opaẜ: ſcdm illud eſſe: ſcdꝫ
ꝙ depender a corpore: qm̃ illud eſt eſſe ſcdm qd. ſꝫ opa
tur ſcdm eſſe ſimplr: qd habet. Qm̃ ſimplr idependens
eſt. Q̃r ipſa exñs in corpore indepẽdẽter: opaẜ ſine cor
pore. Veꝶ hic ſũt multa errata. Prio. n. falſũ accipit ſcdꝫ
Tho. s. ꝙ aia nõ dependeat a corpore p quocuqꝫ ſtatu ſit
qm̃ i quocuqꝫ ſtatu: ſemp aut actu actuat: aut ſcdm ap/
titudinẽ: qñqde ex aia & corpore eſſentialiter unũ cõſi/
ciaẜ: & ipa magis definiẜ p ſuũ ſubiectũ: q accñs: qm̃ ex
ipſa & ſubiecto fit unũ p ſe: ex ſubiecto aũt: & accidente
unũ p accñs. Præterea ſi ipſa exiſtẽs i corpore opaẜ: ſcdꝫ
ſuũ eſſe ſimplr: iſtud aũt eſt ſuũ eſſe ſepatũ: cũ ſcdm il/
lud eſſe opaẜ ſine phãtaſmate: ergo exñs i corpore opa/
biẜ ſine phantaſmate: qd ẽ cõtra Tho. Præterea aia exñs
i corpore donec in eo exiſtit: aut põt opari ſine diſpoſi/
tionibus corporis: ſic ꝙ ſi i corpore nõ eſſent nõ minus
opareẜ: aut ſine eis nõ poſſet i corpore opari. Primũ da
ri nõ põt: qm̃ ſine eis eſſe nõ põt: ergo nec opari: igiẜ nõ
põt opari i corpore ſine eis. cuius oppoſitũ tu dicis. At
dices ſine illis i corpore opari nõ põt ñ tñ formaliter &
effectiue imediate p illas opaẜ. Certe ueꝶ dicis. Sed hoc
etiã uerificaẜ i ſenſu: oculus. n. & ſi ſine caliditate uidere
nõ poſſit nõ tñ formaliter, uel effectiue p caliditatem ui
der. Qd igiẜ uir grauiſſime nos arguis de ſimilitudine?
At dices ſenſus quãtitate afficiẜ qm̃ hic & nũc cognoſcit
Nos cõtra dicimus: ſaltẽ caliditate nõ ſentit: non igiẜ ſi
depẽdet eſſentialiter ab eo: ſcdm illud opaẜ de neceſſita
te: qñquidẽ i uidẽdo oculus eſſentialiter depẽdet a cali/
do: nõ tñ p calidũ opaẜ: qr & humanus itellectus: cũ lõ/
ge abſolutior ſit q̃ uiſus: q̃uis eſſentialiter dependeat. a.
calido: nõ tñ itelligẽdo afficiẜ p calidũ. Qd itelligẽdo ãt
itellectus abſoluaẜ a q̃titate, nõ aũt ſenſus: eſt: qm̃ intel/
lectus lõge abſolutior ẽ q̃ ſenſus: q̃q̃ neqꝫ i totũ ſe abſol/
uat: qm̃ ſemp uniuerſale i ſingulari ſpeculaẜ. Videẜ tñ
ſcdm cõmẽ. & ſenſum abſolui a q̃titate: cũ apud eũ cogi
tatiua ſepet ſubãm: a ſenſibilibus cõibus: & pprijs: ſꝫ p
nũc trãſeat Ad id uero qd. 2. dicit nos cõtradicere Ariſt.
s. ꝙ uirtus coexñs uni materiali ñ ipediẜ a cognitiõe alte
rius materialis: ſed duplr ipediri. uꝫ. a cognitione mate
rialis eiuſdẽ rõnis: & ex mõ cognoſcẽdi. Vellẽ pfecto ſci
re: qd ẽ i hac nr̃a rñſione: qd Ariſt. aduerſeẜ: ſic. n. ſtati
libro nr̃o de imortalitate aiæ. Ad ſcdm dr: ꝙ materiale
uniuerſaliter nõ ipediẜ a cognitõe p coexiſtẽtiã alterius
materialis: ſic. n. uiſus nõ cognoſceret colores: cuꝫ uiſui
ſint cõiũctæ primæ qualitates: ſed ipẽdiẜ p coexiſtẽtiaꝫ
alicuius illoꝶ: quoꝶ ipſe eſt pceptiuus. Quapp ſi itellec
tus eſſet pura forma materialis: cũ oium formaꝶ mate
rialiũ eſt pceptiuus; ipediret p eaꝶ cognitionẽ. At ipſuꝫ
imaterialẽ eſſe pbatum ẽ: licet nõ ſimplr materialis ſit
Quapp p coexiſtẽtiã formaꝶ materialiũ nõ ipediẜ. Al/
terius naqꝫ rõnis ſunt materiale & imateriale. Intellec/
tus. n. agẽs nõ ipedit poſſibilẽ: a receptiõe ſpẽꝶ materia
liũ: qm̃ hæc diuerſaꝶ ſunt rõnũ ut recte iqt cõmẽ. hæc
nr̃a eſt rñſio ad lſam. At uir iſte uentoſitate grauis: ſic
ſcribit. Præterea dicit cõtra ſecũdã uirtutẽ ſimplr mate
rialẽ. quæ ſcdm qd eſt imaterialis: nõ ipediri a cognitio
ne: p alterius materialis coexiſtentiã. Certe hoc nr̃um ẽ
Veꝶ qd ſeqẜ. ſuũ ẽ: & nõ noſtrũ: uꝫ. ſic. n. uiſus colores
nõ cognoſceret: iſta. n. pticula apud nos nõ cõiũgiẜ prio
ri: ſed apud nos: hæc pticula cõiũcta eſt illi alterius. ꝙ uir
tus materialis uniuerſaliter nõ ipediẜ p coexiſtẽtiã alte/
rius materialis: & ſeqẜ imediate: qm̃ tũc uiſus ñ cogno
ſceret colores. Videat igiẜ legens huius uiri grauitatem
Veꝶ q̃tũ ex ſuoꝶ uerboꝶ iextricabilitate potui excerpe
fortaſſis ſic itẽdit dicere: ſi ẽ materialis ſimplr nullo mõ
eſt imaterialis: qr ñ oẽs formas materiales itelliget. Qd
ſi ſic itelligit patet: ꝙ ẽt apud ipm: illud nõ ſeqẜ: qm̃ ſup
poſito ꝙ eadẽ aia uegetemus ſentiamus & itelligamus:
aia ſcdm ſic opinãtes ẽ ſimplr imaterialis: & ſcdm quid
materialis: neqꝫ materiale ipedit imateriale: cur igiẜ. &
ſcdm nos hoc dici nõ põt. uꝫ. cũ aia ſit materialis & im
materialis: materiale nõ ipedit imateriale: imo ſi pona
mus rõnalẽ eſſe nũero diſtinctã a ſenſitiua & uegetati
ua ille nõ ipediũt rõnalem: q̃uis ipſa ſit imortalis & ille
mortales: &. n. ſunt i eodẽ ſubiecto ſcdm ſic opinantes.
Qd ſi dicis: ſcdm tenẽtes: ipſam eẽ imortalẽ ſimpliciter
mortalẽ uero ſcdm qd: dici põt imateriale: poſſe deſcẽ/
dere: i opa materialiũ at nõ uicecõtra: qm̃ maius põt in
minus: ueꝶ minus minime põt i maius. Certe. hoc da/
to: i gñe cauſæ efficiẽtis: minime tñ illud cõcedẽdũ ẽ in
gñe cauſæ formalis. Nã q̃tũcũqꝫ intelligentiæ effectiuæ
cõcurrãt ad opationes materialiũ: ut nutrire augere ſẽ
tire & ad reliqua huius gñris. Impoſſibile tñ ẽ ipſas nu
triri uel augeri uel ſentire: at hic poniẜ: uere imortale
eſſe pricipiũ formale nutriẽdi augẽdi &c. qd ratio non
uideẜ admittere. Nos uero nequaq̃ i hæc icidimus ico/
moda: qm̃ dicimus eãdẽ aĩam uere eſſe pricipiũ intellec
tiõis ſenſatiõis & nutritiõis: ſed itellectio hæc fere ẽ eq
uoce dicta: cũ ea quæ itelligẽtiaꝶ: aſt ſcdm opinionẽ op
poſitã: aia uere imortalis exiſtẽs: habet ueriſſimas opa/
tiones mortaliũ: & uniuoce dictas cũ eis: nã & ueriſſime
ſentit & nutriẜ: Hoc ãt uideẜ rõni repugnare: qr longe
magis remota ẽ altera poſitio ab icomodis: & maxie cõ
ſona dictis Ariſt. Veꝶ nõ ptereũdũ ẽ: ꝙ uir doctiſſimus
i calce eiuſdẽ capituli iferre. uꝫ. ſi aia eẽt ſimplr materia
lis: regrẽs p ſui eſſe ſimplr qualitates primas: nõ poſſet
cognoſcere primas q̃litates eiuſdẽ ſpẽi cũ illis. O uiꝶ ex
toto delirãtẽ: & poenitus ſine ſenſibus: ne dũ ſine itellec/
tu: Aiæ brutoꝶ nõ ne eſſentialiter depẽdẽt a primis q̃li
tatibus: & tñ cognoſcũt calidũ frigidum & reliqua. Ex
his patere põt rñſio ad ea quæ dicit i. lii. cap. uꝫ. ꝙ ſcdm
poſitionẽ itellectus eſſet ſenſus: imo ſeqẜ totũ oppoſitũ
qñqdẽ ois ſenſus eſt organicus: itellectus nequaq̃ ueluti
dictũ ẽ. Neqꝫ ois uirtus quæ ẽ i materia: organica eſt: ni
ſi ex toto depẽdeat a corpore. uꝫ. ut ſubiecto & ut obie
cto: qualis nõ ẽ itellectus nr̃: & q̃tũcũqꝫ ſenſus & itellec/
tus fundãẜ i eſſẽtia materiali: nõ tñ ſeqẜ ꝙ abſolute ſint
eiuſdẽ ordinis: nã & apud ipm̃ itellectus & ſenſus fun/
danẜ i eadẽ ſubã imateriali ñ tñ ſũt eiuſdẽ ordinis: & de
ipſis pdicanẜ extrema cõtradictoria ut aptũ eſt. Qd ſi di
caẜ ſenſus nõ fundari i aia: ſed i organo: itellectũ uero ñ
i organo. At & nos cõſimiliter dicimus: qd igiẜ magis ẽ
p te q̃ p me? Q̃r neqꝫ ſeqẜ: ꝙ ſpẽs i itellectu ſit phantaſ/
ma: qm̃ neqꝫ apud te ſeqẜ ꝙ ſpẽs ſẽſibilis ſit itelligibilis:
q̃uis fundeẜ i aia itellectiua: nã eadẽ ẽ itellectiua: & ſenſi
tiua ſcdm poſitionẽ. Neqꝫ aliqd dici poſſe exiſtimo pro
ipſis: quin idẽ & melius dici poſſit pro nobis: ſemp ad
mentẽ Ariſto. licet aliter ſcdm ueritatẽ. Vnde aduerten
dũ ẽ: ꝙ ſi ponereẜ itellectiua eſſe imortalis: & realiter di
ſtingui a ſenſitiua & uegetatiua mortalibus: nõ ſic poſ

ſent retorqueri argumẽta. Veꝝ ſi iſte eãdẽ aiæ ponãtur maiores difficultates circũſtãt tenẽtes ipſam eſſe uere i/mortalẽ/& ſcd̃m qd mortalẽ:q̃ tenẽtes oppoſitũ: & ſe/re oĩa argumẽta poſſũt retorqueri aduerſus illã poſitio nẽ/quæ adducunẽ aduerſus nos:ut patet ↄſiderãti. Qd̃ aũt inſup addebat:nos cõtradicere dicto famoſo Auer/rois.s.q̃m apud eũ celebre ẽ:oẽ depẽdens a q̃to. Et ma teriali:ipm̃ p accñs eẽ diuiſibile. Ad hoc dicimus prio: nos ex itentione ei aduerſari:tenemuſq; cũ melioribus latinoꝝ:nõ ſolũ aiam itellectiuã eſſe idiuiſibilẽ: ueꝝ & pfectas ſenſitiuas:q̃q ut refert Marſilius ficinus : multi platonicoꝝ de una quaq; aĩa uniuerſaliter ꝑnũciauerũt Dicimus:&.2.ꝙ ſi illud eſt ueꝝ ſcd̃m Auerroẽ.s.ꝙ oĩs forma materialis ẽ diuiſibilis:nihil tñ apud ipm̃ ꝓhibe re:formã,ſic extenſam ſine q̃titate cognoſcere:q̃ñqdem apud eũ cogitatiua eſt materialis:& tñ expolıat ſubãm a q̃titate.Diximus ẽt i Apologia nr̃a nihil uetare formã extenſam oĩa materialia cognoſcere:neq; illã eſſe rõnẽ Ariſto.quã cõmẽtator formauit:ad ĩmaterialitatẽ pro bandã:multaq; alia ibi diximus:huic ꝓpoſito deſeruiẽ/tia:quæ ſi uir iſte.omniſcius aliqualiter libraſſet:nõ tot fatuitates dixiſſet.

Caput.xv.in quo rñr ad contenta.in.liii.capitulo.

i N.liii.cap.q̃m dicimus beatitudinẽ humanã:ad mentẽ Ariſto.i tribus itellectibus cõſtare.u3.fac tiuo pratico & ſpeculatiuo:quis ꝑcipue/& cõ pletiſſime i ſpeculatiuo:fictitiãq; eſſe illã copulationẽ i/tellectus agẽtis cũ poſſibili.& ꝙ modus beatificãdi. poſi tus/a Criſtianis nõ ẽ ad mẽtẽ Ariſto.ut ẽt diuus Tho.in tertio cõtra gẽtiles.cõfitet̃.Hic Vir/tñ inq̃t ſe talẽ beati tudinẽ firmiſſime demõſtrare.Ex quo patebit:aiam eẽ ĩmortalẽ.Supponit itaq; primo:beatitudinẽ eſſe dei co gnitioẽ qua ipſe deus cognoſcit̃ i ſe:cognitione.ſ.quæ eſt ipſe deus:hacq; beatitudine deus cœteræq; itelligẽ/tiæ ſunt beati.Supponit.2.nullã potẽtiã apꝑhenſiuã co/gnoſcere cõfuſe uel diſtincte bonũ ſupioris potẽtiæ co gnoſcitiuæ:qn naturaliter illud bonũ appetat:hã ꝙ per multa uerba oñdit.His itaq; ſtantibus demõſtratiue ꝓ bat ꝓpoſitũ.Intellectus humanus/ſaltem cõfuſe cogno ſcit ſũmũ bonũ dei:& oium itellectuũ ſupioꝝ: q̃m de/ſcribit qd ſit:& quo modo ſit:qd̃ nõ faceret :niſi ſalte3 cõfuſe apꝑhẽderet.ergo ex ſ.d̃a ſuppõne illud naturali/ter appetit:qd̃ ſi illud naturaliter appetit illius naturali ter eſt capax:ſed illius nõ ẽ capax niſi ſit ĩmortalis.Patet ergo ex beatitudine.aiam eſſe ĩmortalẽ:q̃r anihilata eſt nr̃a rñſio.Ad hanc ãt rñdentes dicimus ꝙ omiſſis cõtra dictiõibus i ſuis dictis(nã nihil cõſtãtis ab eo excipi põt nã inumeras fere opiniões habet de iſta beatitudie:mõ n.uult:ꝙ nõ habeat̃ i uita ꝑſenti(ut infra notabimus.) modo nullus beatificat̃ poſt mortẽ:niſi & i uita beatifi cet̃:modo uult aĩas nihil opari poſt mortẽ. modo uult oẽs e ſe fœlices:& æqualiter.Nõ minus etiã aliq̃n uult Ariſto.fuiſſe ambiguũ de ĩmortalitate aiæ:aliq̃n euidẽ tiſſime demõſtraſſe eã eſſe ĩmortalẽ:adeo.n.eſt uarius & multiloquax tot tãtarũq; opinionũ:ut protheu3 ſeu uertũnũ deũ dictũ a gentilibus uere dicere poſſimus. nullius.n.eſt figuræ:nullius ẽ determinatiõis:ueluti.n. aqua ad figurã uaſis in quo eſt:determinat̃ ꝓ illo tp̃re i quo ẽ i uaſe.ñ autẽ ſimplr̃:ſic hõ iſte ſcd̃m circunſtãtias tẽpoꝝ/& argumẽtoꝝ determinat̃.Et ueluti aqua mu/tans uaſa diuerſaꝝ figuraꝝ:nihil retinet prioris figuræ cum ẽ i poſteriori uaſe:ſic iſte:ubi ẽ i poſteriori capitulo nihil recordat̃ prioris capituli.Veꝝ his omiſſis ad rem redeamus).Qd̃ igit̃ dicit de primo ſuppoſito.s.ꝙ beati tudo ẽ dei cognitio/qua ſe ipm̃ p ſe ipm̃ cognoſcit: hac ꝙ cognitioẽ quæcũq; beatificant :beatificant̃: ſic ꝙ oĩs beatus:cognoſcit deũ p eſſentiã dei(qcqd ſit de itelligẽ/tiis/qd̃ ꝓ nũc nõ curamus)negat̃ de beatitudie huma/na:& iã nos oppoſitũ manifeſte diximus:cũ dixerimus totiẽs ad mẽtẽ Ariſto.fœlicitatẽ humanã cõſiſtere in ac tu ſapiẽtiali q cur rit ſcd̃m curſum naturæ:cũ itaq; nos de directo oppoſitũ ponamus.Qũo igit̃ uir iſte grauiſ ſimus debuit illud ſupponere:& nulla rõne ꝓbare:Et ẽ apte cõtra Ariſto.illud qd̃ ſupponit.Neq; catholici etiã tenẽt illud :ut aptum ẽ.Q̃r ad ſcd̃m ibidẽ ſuppoſitũ:p qd̃ fortaſis aliqs intenderet ꝓbare primũ. Cũ dicit̃ uir tus iferior cognoſcẽs bonũ ſupioris uirtutis:appetit il/lud.Si itelligit̃ ꝙ appetat hr̃e illud bonũ:uel igit̃ itelli git ꝙ appetit hr̃e.ſcd̃m illã cõditionẽ:quæ eſt in ſupiori uel ſcd̃m cõditionẽ.quæ cõuenit illi naturæ inferiori.ſi primũ iſte appetitus ẽ beſtialis:& eſt ad ipoſſibile:neq; ẽ naturalis:ſic.n.apeteret ſui deſtructionẽ.nã ſi eo mõ fœ licitaret̃:qũo Deus eſſet fœlix uel itelligẽtia eſſet Deus uel itelligẽtia:& ſic nõ eſſet ipſamet.Q̃r & cõiter dicũt Theologi:ꝙ diabolus nõ potuit ſic appetere æqualitatẽ Dei q̃r ſic appetiuiſſet ſui deſtructionẽ:ſi aũt intelligit: ꝙ appetit illud bonũ ſcd̃m qd̃ congruit naturæ ſuæ:ſic cõcedimus ꝓpoſitionẽ:ſed naturæ ſuæ nõ cõuenit illud bonũ:niſi ut poſſidet̃ i actu ſapiẽtiæ:nã illud eſt potiſſi mum.bonũ:& ultima fœlicitas humani animi:ut patet p Ariſto.i oĩbus libris moralĩũ:& Plato dixit i Thimeo apte ꝙ ſũmũ donũ datũ mortalibus a diis ipſis:eſt ipſa phia.Modo hanc hĩc:nõ arguit aiæ ĩmortalitatẽ ueluti totiens dictum eſt. Vaniſſimum igitur eſt tale argumẽ tum:& nullius prorſus eſt ponderis.

Caput.xvi.in quo rñr ad contenta in.liiii. capitulo.

i N.liiii.cap.diſputat de fortitudine : & ſua dicta q̃q ꝓpe iſinita/ꝑſtringẽdo:uult oſtẽdere: ꝙ ſup poſita aĩ mortalitate/nulla ſit fortitudo:nullaq; prorſus uirtus:Et ꝙ i nullo caſu q̃tũcũq; urgẽtiſſimo: mors ſubeũda ẽ. Veꝝ qd̃cũq; ſcelus q̃uis horrẽdiſſimũ ꝑpetrãdum ẽ:ut uita ſaluet̃.Et q̃uis multa rethorica et poetica ponat/& obſcure.Nos tñ tm̃ colligemus ea/q̃ et ordinate ad ſciẽtiã faciũt. hancq; opinionẽ:argumẽta & ſolutiones trãſcripſit./ex quodã Girardo de odonis :or dinis minoꝝ/ex tertio ſuo libro ethicoꝝ.Primo igit̃ ꝓ bat/ꝙ ſi aia ẽ mortalis:nulla ſibi debet̃ beatitudo:& pri mo ſic.Si aia eſſet mortalis:& aliqua ſibi deberet̃ beati tudo:talis eſſet i actu uirtuoſo:ſed actus uirtuoſus non põt eẽ beatitudo:neq; i eo cõſiſtere beatitudo :ergo ſup poſita aĩ mortalitate nulla ſibi aiæ beatitudo debet̃.Ma ior eſt/a nobis cõceſſa.Minor uero ſic ab eo ꝓbat̃.Beati tudo eſt ex ſe expetẽda:ut dr̃ primo ethicoꝝ. Actus ãt/uirtuoſus nõ ẽ ex ſe expetẽdus.Qd̃ ex multis patere po teſt.Primo q̃m ſummum bonum ſolumẽ ex ſe expeten dum:at uirtuoſus actus nõ ẽ ſummum bonum:ut no tum eſt ex ſe:q̃m ſolum Deus eſt ſummum bonu3 : ut ex uerbis Euclidis megarici(licet obſcuris) habet̃ & ex multoꝝ alioꝝ teſtimonio.Amplius q̃m uis/& natura uirtutis oſtendit ipſam nõ eſſe ſummum bonum:neq; ex ſe expetendã q̃m in maloꝝ ꝑferentia: poſita eſt.Præ terea id/cuius natura in aduerſis poſita eſt:non eſt ex ſe expetendum.quis.n.exilia:carceres:uulnera: pauperta/tem:& reliqua huiuſmodi generis ex ſe expeteret: i qui

bus p̃cipua uirtutum natura collocata eſt? Virtus &.n.
eſt:egeſtaté/exiliú/doloré mortem ꝗ:quæ a cœteris ti/
ment:fortiter pati atꝗ ſubire:nõ ita ꝑ uirtus ꝑꝑ ſe ex
petéda eſt. Vnde iquit Páphilus. Nimiꝝ ſupuacuis: & i
anibus poenis delectaret:qbus licet agere trãqlle. Si.n.
mortales ſunt aiæ:ſi uirtus/diſſoluto corpore nihil fu/
tura eſt:qd fugimus attributa nobis bona? ſanus .n. nõ
eſt q nulla ſpe maiori ꝑpoſita.his bonis:quibus cœte/
ri utunt in terra labores cruciatus/& miſerias antepo/
nat:qr ſi ad uirtutem cõſtat naſci hoiem:ſubeſſe debet
ſpes aliqua maior quæ maloꝝ: & laboꝝ quos ꝑferre
uirtutis eſt afferat ꝑclaꝝ ſolatiú. Ex his igit aptum eſt:
uirtuté ex ſe ñ eſſe expetédam/qr neqꝫ eſſe beatitudiné
qd fuerat ꝓbandú. Huic tñ adiungit & aliá quaſi corre
lariam cõcluſioné:qq̃ eam neqꝫ deducat/neqꝫ aliter pro
bet. Si aia eſt mortalis:nulla eſt uirtus. Puto tñ ex priori
ſic deduci poſſe. ſi aia eſt mortalis nulla ẽ beatitudo: ut
deductú eſt. Si nulla eſt beatitudo:nulla eſt uirtus: quæ
ſic probatur:ſi uirtus eſt: aut ex ſe eſt expetenda: aut
propter alterum: non primum ut predemonſtratum:
neqꝫ propter alterum:qm̃ maxime propter beatitudiné
at ſtáte mortalitate. beatitudo ipſa eſt ipoſſibilis:ut oſté
ſum eſt:qr & uirtus:quæ ad ipſam ordinatur:prio náqꝫ
de gñatione:ſi finis eſt ipoſſibilis & ea quæ ſunt ad finé
ſunt ipoſſibilia:ſeqtur igitur:ut mortalitate poſita: au/
fertur:& uirtus: qm̃ & beatitudo ipſa/ad quá uirtus or
dinatur:ex medio tollitur. Veꝝ:qm̃ inquit ipſe,necubi
uidetur ab Ariſto.eſſe dictum.ſ3.ꝙ actus uirtuoſus ex
petetur ꝑꝑ alteꝝ:ideo:inqt eſſe diſtiguendu3 de dupli/
ci ſtatu aiæ.ſ3.& ſcd̃m eſſe cõiunctum:& eſſe ſeparatum
qr ubicunqꝫ repitur Ariſtot.dicere:actum uirtuoſum
eſſe ſcd̃m ſe expetendum:itelligitur de ſtatu cõiuncto:
nõ át de ſepato. De ſtatu át ſepato(inqt uir iſte) loqu/
tus eſt Ariſto.í metha.ipe ná ꝑ Ariſto.ethicoꝝ prio: di
cit. Si quidem igitur & aliqd aliud deoꝝ eſt donum hoi
bus:rõnabile eſt.& fœlicitatem:dei datum eſſe:& maxi
me humanoꝝ:qto optimum:ſed hoc qdem forte alteri
us erit pſcrutationis magis ꝓprium. Modo inquit ipe
tale bonum:qd eſt magis ꝓprium alterius pſcrutatiõis
.s.metha.ut Thomas exponit:nõ eſt illud/qd declarat.
í moralibus:cunqꝫ illud:qd ponitur í moralibus ſit ho
minis cõiuncti:illud igitur poſitum í metha.eſt homi/
nis ſepati:ſiue ſepatæ aiæ. Hoc etiá cõfirmat:qm̃ ethico
rum vii.ponit duo cõtraria.ſ3.imanitatem: & heroicá
uirtutem:hæc autem.s.heroica uirtus: nos deos facit.
Veluti ímanitas:beſtias:qr uirtus hæc:expetenda eſt ꝑꝑ
ímortalitatem. Amplius.x.ethicoꝝ ſic iquit:talis auté
potior uita eſt:q̃ illa quæ eſt ſcd̃m hoinem:ñ.n. qua hõ
eſt.ita uiuit:ſed qua diuinum quodá:in ipſo exiſtit:q̃tú
aute3 dfr hoc a cõpoſito:táto & hæc opatio ab illa quæ
ſcd̃m aliá uirtutem:ſi itaqꝫ eſt diuinum mens ad homi
nem:& uita quæ eſt ſcd̃m illá:diuina eſt ad humaná ui
tam:hactenus(inquit ipſe) Ariſto. Ex quibus patere in
quit ſcd̃m Ariſto:aliá eſſe uitá hois ſimplr:quæ.s.eſt ſe
cundum menté:& aliá hois cõpoſiti cõtracti ad ꝑſenté
ſtatum:tantoqꝫ excellentiore3 hac:q̃to mens excedit cõ
poſitum:cunqꝫ deterius ſit grã melioris:iure uita ſcd̃m
uirtutes:ordinatur ad uitá hois ſimplr:qd eſt bonú mé
tis:erunt itaqꝫ uirtutes expetendæ:ꝑꝑ illá uitá. Additqꝫ
ꝙ hac rõne fit:ut Ariſto.eodem.x.ſic fœlicem recte de/
ſcripſerit:fœlix eſt:qui ſcd̃m mente3 opatur:& eá colit:
& optime diſpoſitus eſt.& q diis amiciſſimus eſt. Vi.ẽ3
politice:ex poetaꝝ teſtimonio:eos í inſulis beatis eſſe di
cit:qui pħia:temperantia:& iuſtitia:in uita uſi fuerunt.
Vbi Tho.iſulas beatoꝝ exponit ti quibus aiæ coꝝ: qui
in uita bñ opati ſunt: fœliciter pſeuerát poſt mortem.
Iconomicæ ét.2.de alceſtæ/& pœnelope:dicit/ꝙ factæ í
malis fideles ſibi ꝑparauerút gloriá imortalé: & iuſtæ a
uiris honoratæ ſunt:neqꝫ a diis ſút í merité. Ex qbus po
ſtea infert.rñſiões patere:ad rõnes/quas ponit í pricipio
eiuſdé cap. Ad primá itaqꝫ rñt eá peccare:qm̃ í locis ibi
citatis Ariſto.itellexit tm̃ ꝑ iſto ſtatu:& nõ ſimplr Ad
ſcd̃am ſimilr qm̃ ñ eſt ſubeúda mors:niſi ſpe maioris ꝑ
mii:quæ ẽ ipa imortalitas/ hac.n.negata: nulla ẽ uirtus
Tertia quoqꝫ ſupponit falſum:ná mortalitate ſuppoſi/
ta:nulla ẽ uirtus. Ex qbus oibus poſtea ifert:ꝙ í nullo ca
ſu ſubeunda ẽ mors:ſi aia eſt mortalis hæc ille. Ad hæc
aút dicamus:ꝙ q̃uis de his latiſſimos habuerimus ſer/
mones í nrís duobus tractatibus:qui ad plené his dictis
ſatisfacerét:nõ tñ pigebit:& hic iteꝝ aliqua adducere:q̃
partim ibi dicunt: & partim ibi nõ dicútur. Accipiétes
tñ prio:ꝙ ſi iſta ratio ẽ altera a prioribus.s.ꝙ ſi huma
nus aius eſt mortalis:utiqꝫ beatificari nõ põt:nõ eſt pro
táto:qm̃ materiale nõ põt imaterialia cognoſcere: neqꝫ
materialia imaterialiter:de his.n ſatis abunde ſupius di
ctum eſt. Sed ꝓ táto hoc ueritaté cõtinet:qm̃ qd í æter
num nõ durat beatificari nõ põt:qñ qdé p morté ipſa3
auferunt actus uirtuoſi:ſpeſqꝫ aufert de maiori bono/
q̃ ſint uirtutes & eaꝝ actus:ad hoc.n. tendunt cõtradicé
tis argumẽta. His itaqꝫ ſuppoſitis/dicimus:ꝙ dicere/ Si
aia eſt mortalis:í nullo caſu eligéda eſt mors:imo unú
quodqꝫ ſcelus eſt magis ꝑpetrandú:q̃ mors eligenda eſt
(inq̃) ſic dicere.uiri beſtialis:hocqꝫ eſt cõtra oém pħiam
bonos mores:ipiiſſimúqꝫ eſt:& deniqꝫ cõtra religione3
xp̃ianá:matré & normá oium bonoꝝ moꝝ.q̃q Grrar/
dus ille odonis/Minoriſta:hæc affirmauerit:a quo iſte
fere:hæc oia tráſcripſit Hoc aút facile eſt uidere:qm̃ qd
eſt cõtra naturá:ſcd̃m ſe turpe faciés hoiem tráſire í be
ſtia3: inquietú:ipotenté.ſbecilliſſimúqꝫ oibus deteſtabi
lem:iñdú.ſmo & ſibi ipſi:nõ eſt ꝑeligendú.eo qd ẽ ſcd̃3
naturá.honeſtú:cõueniens hoi:imo diuinú/qetú:poten
tiſſimú:oibus uenerabilé:ſibi aliiſqꝫ fidum. At uitia oia
numerata í ſubiecto cõtinét. Virtutes aũt.oía í ꝑdicato
cõtenta habét.ergo ſtáte ét aí mortalitate:uitia nõ ſunt
ꝑferenda uirtutibus. Maior eſt ex ſe nota:qm̃ electio eſt
bonoꝝ ſcd̃m ſe.fuga uero eſt maloꝝ:ut manifeſtú ẽ ex
ſe.& tradit í tertio Ethicoꝝ:& í tertio Topicoꝝ. Mior
ét ꝓ qualibet ſui pte eſt nota.prio.n.ꝙ peccata: & uitia
ſint cõtra naturá:manifeſtú eſt ex definitione uitii qd
eſt naturæ nocere:neqꝫ nõ poſſe naturæ non nocere.ut
oſtendit Auguſtinus.xvii.capitu.xi.de ciuitate dei. Eſt
ét ſcd̃m ſe turpe:ut Ariſto. Plato Auguſtinus/Seneca:&
oés pħi morales teſtant:uitiúqꝫ facit hoines tranſire í be
ſtias:ut Pythagorici:& Platonici concordes poſuerunt.
Quare.& Criſoſtomus ſup lucá in tertio cap.dicit ho/
mines ſcd̃m diuerſas paſſiones:brutis cõueniétes:diuer
ſa brutoꝝ noia ſortiti ſunt:adeo.ut aliqui lupi aliq ſer/
pentes:aliqui uiperæ nücupati ſunt:& ſic de reliqs: quá
tam ét inquietudiné reddat uitia:oſtendit Ariſt.ix.ethi
coꝝ:& Plato abunde in libris de.r.p.& in libris de legi/
bus Veꝝ diſcurrat hõ p oía uitia:qd ambitioſus/ & ſu
perbus nõ faciút ꝓpter gloriá:qd auarus non faciet ꝑꝑ
diuitias:qd uenereus ꝑꝑ ardentiſſimas cupiditates:& ſic
de reliqs:quæ longú eſſet ꝓſequi. Quá etiá ibecilitate3/

& ĩpotentiã tradãt uitia:cũ ſui fiat ĩpotẽs:& undiq; ab a
lienis trahat:& uiolẽtet:ſupbus ab ambitionibus:aua/
rus a diuitiis:uenereus a cupiditatibus: & ſic de reliqs.
Vnde:ſi oculis corporeis/uitioſum intus pſpicere poſſe
mus:fereis imo adamantinis chatenis/undiq; ligatũ/&
crudeliſſime tractũ uideremus. Vitiũq; qrũ; deteſtabi
lem faciat hoiem. Poetæ oñdunt/quo℞ intentio eſt re/
mouere uitia ab hoibus:deteſtãdo hoies uitioſos:ut tra
dit Ariſto. ĩ poeſi. illudq; uitio℞ deteſtationẽ efficaciter
demõſtrat: ꝓ noia uitioſo℞ hoinum:nõ ĩponunt filiis/
neq; amicis:ue℞ illa trãsferunt in inimicos:& maliuo/
los. Vnde poſt Neronẽ ſextũ Cæſarẽ nomẽ Neronis ab
horret q̃q̃ ante ipſum:nomẽ illud fuerit ualde celebre:
Poſtq; ꝓditionẽ Iudæ in Saluatorẽ nr̃m:nullus retinuit
nomẽ illud:q̃q̃ multi uiri ꝓclariſſimi:illo noie prius fue
rint appellati:tãta igit eſt uis uitii. Quid de ĩfidelita:e ui
ri uitioſi dicemus:qñ Ariſto. ix. ethico℞ oñdat:q; neq;
uigilãs/neq; dormiẽs eſt ſibi fidus:uideat itaq; hiſtorias
tyrãno℞ q ſic dicit:uidebitq; q̃ praua:q̃ deteſtabilis ſit/
uitioſo℞ uita. Aſt cõtra uirtus/ſcd̃m naturã hois ẽ:qñ/
quidẽ uirtus pficit aiam:nihil aũt qd̃ eſt cõtra naturã p
ficit naturam eius. Eſt ſcd̃m ſe honeſta: ut oẽs morales
oſtendũt:& expimentũ demõſtrat. Quid.n. honeſtius.
qd̃ expetibilius ipſo hoie uirtuoſo? Nõ ſo.ũ uirtus facit
hoiem eſſe ſcd̃m diſpoſitionẽ cõuenientẽ hoi: qm̃ uir/
tus eſt ꝓpria hoi/cuius euidentiſſimũ ſignũ eſt q; ex ꝓ
bantibus nos de uitiis iraſcimur & excãdeſcimus: q̃q̃ &
uitioſi ſimus. At exprobãtibus de diuitiis ẽ mechãicis &
de ſciẽtiis nõ excandeſcimus:niſi ſimus illa℞ artiũ ꝓfeſ
ſores:ue℞ & non tm̃ ueluti de uitiis. Sed & ꝓter hæc.
uirtutes referũt hoies ĩ deos ſi heroice ſint:& ſupra cõe;
curſum. Virtus ẽt nõ minus facit hoiem potentiſſimũ:
cũ ſui ſit cõpos:& uictorioſiſſimus fit:ut nãq; iqt Plato
In prio de legibus. Prima uictoria ẽ ſe ipm̃ uicere:liberi
mus ẽ:iuicti ai/cõſtãtiſſimi uultus/æq̃lis ĩ pſpis/ & ad/
uerſis:qcqd uult põt:qñquidẽ nihil uelit niſi qd̃ poſſit.
q̃ uenerabilem reddat hoiem uirtus:illud euidentiſſi/
mum argumentũ eſt:q; ſtudioſo℞ noia ſunt tm̃/ a poe/
tis & hiſtoriis celebrata:q̃q̃ ſtudioſi illi iam p multos an
nos deceſſerint:neq; ſcriptores/aliqd ſperãt ab eis:cum
iam defuncti ſint:& nulla extet pticula de ſua ꝓgeniæ:
unuſquiſq; ẽt prauus:uelit:nolit eos amat uitioſos odit
noia illa filiis:& amicis imponũt. Quid de fidelitate?
Cũ uitioſi/ maiorẽ pſtant fidem uiro ſtudioſo. eiq; ma/
gis credũt/ q̃q̃ inimico:q̃ amico uitioſo. Sic itaq; tota il/
la minor eſt manifeſta: & per ɔñs cõcluſio. Qr manife/
ſtum ẽ. q; niſi ĩſanus & mẽte captus:poneret cõtrarium
illius cõcluſionis. At dices:& ſi uirtus abſolute:& ſcd̃m
ſe pferẽda eſt uitio. ſi tñ uirtus cõiũcta morti:qm̃ mors
& uirtutẽ:& eſſe pœnitus aufert. Sed ĩ primis uideat ſic
opponẽs an comittẽs uitiũ in æternũ durabit & certũ ẽ
q; nõ:qr nõ mortẽ effugiet:ſed ſolũ cõferẽda ẽ uita ho
neſta breuis:uitæ turpi/ cũ pluſculo tẽporis:qd̃ nihil ad
æternitatẽ ẽ. Quod ſi ſic ẽ:nõne uita humana quãtũcũ/
q; breuis:eſt pferẽda uitæ elephanti:quãtũcũq; lõgeuæ.
Vnde Auguſtinus xvi. cap. viii. de ciuitate dei dicit: me
lior eſt tẽporalis fœlicitas:q̃ miſera æternitas. Et Plato
2. de legibus ſic ſcribit:forte uobis nõ pſuadeo/non eſſe
beatũ illũ:ſed miſe℞:qui iniuſtus:& cõtumelioſus eſt:
etiã ſi ſanitatẽ habeat & diuitias/ꝑpetuãq; tyrãnidẽ: in
iũctas pterea corporis uires:& aioſitatẽ:imortalitatem
q; poſſideat:nihilq; ex his perpatiat/ quæ uulgo maladi

cuntur:non igit ſcd̃m duo mũdi lumina Auguſtinũ. ſ.
& Platonẽ nõ ſolum uita ſtudioſa & breuis pferenda ẽ
uitæ uitioſæ longeuiori:ue℞ & uitæ uitioſæ imortali.
Non itaq; ſcd̃m phõ℞ & ſcõ℞ decreta ſi aia eſſet mor/
talis:potius:quodcunq; ſcelus:eſſet ppetrandũ q̃ mors
ſubeunda. Qr ſapiens ille:ſibi uitã pollicenti ſic rñdiſſe
fertur:abſit ut malim turpiter uiuere q̃ honeſte mori.
Bucephalus Alexãdri equus:q; inumera uulnera ſubſtu
lerit:ut ſecu℞ redderet Alexãdrum laudatur. cantatur.
& celebratur/a poetis. Equus/ & Camelus / qui ſibi ip
ſis mortem intulerunt:q; cum matribus coiſſent cele/
brant hiſtoriis innumeraq; exempla in medium afferre
poſſem: niſi prolixitas me terreret. Hæc autem bruta
tã & ſi ꝓprie neq; uitia/neq; uirtutes habeãt:cũ electio
ne careãt:multũ tñ cõueniũt cũ uirtutibus & uitiis: na;
leonẽ Ariſto. appellat liberalẽ & magnanimũ:lupũ do/
loſum:& fraudulentũ. & ſic de multis aliis:cõcedit nãq;
bruta:cõicare hoibus ĩ duobus itellectibus. u;. pratico/
& factiuo:& ſequeſtrat ab eis ſpeculatiuũ ĩ quo hõ cu;
diis cõuenit:& diuinus nũcupatur. Et amplius ego exi/
ſtimo q; ĩfiniti fere hoies repirent qui tã & ſi multa ſce
lera comitterẽt:ue.uti homicidia. furta:& ea qbus me/
rito æterna pœna infernali punirent: tñ magis eligerẽt
mori/q̃ aliqd̃ magnũ ſcelus comittere:ueluti trucidare
filios:& eo℞ cõmedere:& alia horrẽda cõmittere: qd̃ ẽẽ
nõ põt:niſi ex natura repugnãte:& ſibi oſtẽdente:q; ĩ ali
quo caſu mors pferẽda eſt uitæ. Præterea qd̃ dicit ille
hõ una cũ ſuis ſectatoribus. u;. pœnas nõ eſſe ſubſtinẽ/
das:niſi ſpe maioris pmii:hoc (inq̃) eſt cõtra ſanctos/ &
oẽm phiam moralẽ. cõtra ſanctos qdẽ:qm̃ magnus Ba/
ſilius/ſup xv. Luce ſic iquit. Eſt aũ:ſcd̃m tres drias obe/
diẽtiæ:diſcretio:aut.n. metuẽtes ſupplitia declinamus/
a malo:& ſumus ĩ diſpoſitione ſeruili:aut mercedis/lu
cra uenãtes exequimur quæ mãdantur:mercenariis aſ
ſimilari:aut ipſius gr̃a boni/ & dilectionis ad eũ qui de/
dit legẽ ſeruimus:& ſic diſpõne; redolemus filio℞. Ex
qbus apparet:q; ſi triſtitias & pœnas ſubſt nere non de
bemus:niſi timore uel ſpe: ſumus ſimiles mercenariis
& ſeruis:& nõ filiis dei. Ve℞ qui neq; timore:neq; ſpe:
pœnas/& triſtitias ſufferũt:uere dei filii uocãt Si ex me
ra dei dilectione ſufferãt. Qr Criſoſtomus ſup. xxii. ca
pitulo Luce:& ſup illo uerbo. Petrus aũt egreſſus foras
fleuit amare dicit flebat aũt nõ ꝓpter pœnã:ſed ob de/
lictu;:qa negauerat. qd̃ moleſtius erat illi:quolibet ſup
plitio. Eſt ẽt & hoc cõtra iuſtitiã:qm̃:ut. v. Ethico℞ di/
citur. iuſtitia ĩ æquali retributione cõſiſtit:unde q ami/
cus facit pro te. ad ea teneris pro ipſo:hõ aũt totũ/qd̃ ẽ/
a deo:eſt cum itaq; peccare aduerſet Deo:& eius mãda
tis:magis mors ſubeunda eſt:q̃ Deo iniuriã facere. Qr
criſtianũ naturale:& morale eſt nec minus ex charitate
tenemur:q; ſi Deus ẽt uellet nos anichilare:adhuc tene
mur Deum colere:& uitã exponere:ut nobis impoſita
obſeruemus. ſic &.n. (ut ita loquar) cũcta mortalia faci
unt. quare ſuma eſt inſania:qd̃ p hos fatuos dicit. Quã
uanæ aũt & friuolæ ſunt eo℞ rõnes:nõ ẽ difficile uide/
re. Ad primã itaq; dicit:q; ſcd̃m Ariſto. in actu uirtuoſo
cõſiſtit fœlicitas:qm̃ in nullo loco repit aliter ponere:q
cunq; ſit ille:ut patet ĩ diſcurrẽti p oẽs eius libros: imo
Plato licet aliqñ uideat ponere aliud. q̃ uirtutẽ:ſiue eius
actum. dicit illud iſtruendo uiros ĩdiſciplinabiles: qui
nõ cognoſcũt delectationẽ & pœnam/niſi corporales
quare his tormẽtis/ & ingeniis. agendũ eſt cum talibus

ut ét ſcribit Seneca.i cōſolatione ad martiā. Et ulterius
dicit. uirtus/ſiue eius actus ē ex ſe expetibilis:ut patet
prio ethicoꝝ:neq ad aliqd alteꝝ ordinat. Ariſto/nāq
nono ethicoꝝ/capite nono:ſcdm noſtꝝ librū:cū poſuiſ
ſet amicus debet mori p amico:ſic ſcribit proiiciet
enim.pecunias/ & honores: & totaliter circumpugna/
bilia bona pcurās/ſibi ipſi bonum:paucum.n.tēpus de
lectari ualde magis elliget utiq q multū:gerere & bn̄ ui/
uere p annū/q̄ p multos annos/qualitercūq:& unā ac/
tionē bonā:& magnam:q̄ multas & paruas.Monētibus
forte hoc accidit.eligunt utiq magnū bonū ſibi ipſis &
pecunias proiiciūt:utiq i quo plura recipiēt amici: fiēt
.n.amico qdem pecuniae:ipſi aūt bonū:magis aūt bonū
ſibi ipſi tribuit:& multa ſequūtur ibi idē pēdentia.Ex
quibus uerbis aptum eſt Ariſto.nō tribuiſſe amico mo
rienti p amico:alıud pmiū q actū uirtuoſum : & illud
breue tēpus pferendū eē.maiori tēpori:ſine uirtutē: ne
q ordinat actū illū uirtutis:ad fœlicitatē poſt mortem:
ut aptiſſimū eſt.ueꝝ cōpat tēpus breue tpri longeuiori
ſcdm uiuere ſcdm uirtutē:& nō ſcdm uirtutē.qr delira
menta ſunt iſta.& corruptiones textuū & mos pedago
goꝝ. Cū aūt dr eſt cōiunctū pœnis:doloribus labori
bus & reliquis huiuſmodi gn̄is:ſcdm ſe expetibile non
eſt. Adiſcat ſic opponēs: humana fœlicitas non ē ea:q̄
dei:& ite ligentiaꝝ:quae aeterna.& ppetua eſt : At quae
hoibus ſunt pfectiora & honorabiliora:tanto cū maio
ri difficultate habent:qr Ariſto.ut refert Laertius i qui
to de uitis phōꝝ/ſcripſit hymnū elegantiſſimū in cōmē
dationem uirtutis:qui incipit.

Virtus difficilis:maximus & labor.
Humano generi nobilis optima.
Tu uenatio uitae:
Es Mortalibus omnibus.
Nam pter ſpeciem tuā uirgo mori:
Nimirum Celebris caſus: & inclita
Eſt in graecia: & altis
Se preſtant laboribus.
Talem tu iacis in pectora nobilem
Fructum:perpetuo tempore qui manet.
Auro tu melior &c.

Vnde & alias idē Ariſto.dicere cōſueuit. Diſciplinae ra/
dices:eſſe amaras:fructus uero dulces:qr dicēdū eſt:
ueluti infirmus ſanitatē ſcdm ſe expetit.amarā āt potio
nem pp ſanitatē:ſic uirtutē & delectationē ex uirtute cō
ſequentē ſcdm ſe expetit:labores aūt & exilia:reliquaq
huius gn̄is i ordine ad uirtutes. Sic &.n.& catholici di/
cunt: igreſſurus regnū Dei:multa paſſurus eſt:ē&.n.
haec cōditio fœlicitatis humanae Qr p idē patet ad ſcdꝫ
cū eandē uim habeat. Qd āt adducebat de quodā Pam
philo:certe illud dictū cōuenit uulgaribus: qui niſi cor
poralia cognoſcūt:& uitā pecudū ducunt.Ex hoc patet
et falſitas ſecūdae cōcluſiōis.uꝫ. ſi aiā eēt mortalis nul
la eēt uirtus:nā haec ſe fundabat ſup primā concluſionē.
At ipſam eē falſam aptiſſime mōſtratū ē.Veꝝ de tertio
i quo ex Ariſto.ſn̄ia:duos ponebat ſtatus:s.alteꝝ i pn̄ti
uita & alteꝝ poſt mortē.& p pn̄ti uita uirtus ē ex ſe ex
petibilis.i ordine uero ad ſtatū poſt mortē.ē expetibilis
pp alteꝝ. Sed uir iſte nō cōſiderat qd dicat.prio qdē q̄m
ſcdm ipm uirtus nō ē ex ſe expetēda.cū ſit i doloribus:
& pœnis.& reliqs huius gn̄is.quō igit p iſto ſtatu ē ex
ſe expetibilis? Amplius q̄m iſte ſtatus i totū ordinat. in
aliū cui ſit meritorius uel demeritorius igit.neq ipe:ne
 eius opationes pnt hr̄e rōnē expetibilis ſcdm ſe. Prae
terea dixit iſte ſupius:neminē fœlicitari poſt mortē: niſi
ſi prius i uita fœlicitet:at fœlicitas ſcdm ſe expetibilis ē,
ut dr prio ethi.igit nō tm̄ poſt mortē ſꝫ i uita ē aliqd qd
ex ſe ē expetibile imo ſcdꝫ ipꝫ ń ē poſt mortē:niſi ſit i ui
ta.& tm̄ certū ē ēt illa fœlicitas:q ē i uita:ń ē abſoluta:a
doloribꝫ:pœnis & reliqs huiuſmōi.ergo totū ſuū fūda
mētū ruit:cū hoc aliquotiēs dic poſt mortē aias nihil
opari:& pp̄ās nō fœlicitari:cū fœlicitas ſit eupraxia:ali/
qn̄ āt dicit oēs aeq̄liter fœlicitari.Veꝝ in hoc hoie nihil
certi nihil cōſtātis iuenitur:ope āt pciū eſt uidere.unde
ab Ariſto.accepit de iſto ſtatu poſt mortē. Dicit primo
q̄m Ariſto.i prio ethicoꝝ ſic igr:ſi qdē igit: & aliud ali/
qd deoꝝ ē donū hoibus:rōnabile ē/ & fœlicitatē dei da
tum eē:& maxie humanoꝝ q̄nto optimū :ſed hoc qdē
forte alterius erit utiq pſcrutatiōis magis ppriū. Dicit
uir iſte.ex iſtis apparet:duplex eē hoīs bonū:& unum q
eē donū dei:ueꝝ illud qd ē ſimplr hoīs bonū: ń ad mo
ralē:ſed ad altā facultatē ſpectat.s.ad methaphiſicū (ut
Thomas exponit) O ellegātē iterprem:& bn̄ itelligentē
diuū Tho.? Sic.n.Tho.xiii.lectione dicit.Rōnabile eē/
ultimus finis.s.fœlicitas:pueniat hoi ex ſupma oiū uir
tute.s.dei ſūmi: āt a ſubſtātiis ſepatis.aliqd dē homi
nibus:euidēs fit ex ipſa cōueniētia hoium ad ſubās ſepa
tas:ſcdm itellectualē uirtutē.Sicut.n. corpora iferiora
recipiūt ſuas pfectiones a corporibus ſupioribus.ſic &
iferiores itellectus a ſupioribus :ſed hoc ē magis ppriū
alterius pſcrutatiōis.s.metha.haec Tho. Vbi pꝫ hic ni
hil itēdit de illa fœlicitate q̄ ē poſt mortē:ptinet ad me
tha.ſꝫ itēdit ad metha.ſpectat.utrū illa fœlicitas hūana
det hoibꝫ a ſubātiis ſepatis:& illā ifluat i has aias:hoc.n.
fecit l.39.tex.xii.metha.ibi.n. Ariſt.oſ̄dit fœlicitatē eē
nobis datā a diis:ſed illis ſemp nobis āt pauco tēpore.
Aiaduerſione ēt hic dignū ē q̄m i.83.cap.huius iuoluto
rii:dicit apte oppoſitū eius/qd hic dicit:hic.n.d.ad libꝝ
metha.ſpectare de fœlicitate aiae ſepatae:& i iſto.39.tex.
Ariſt.de ea dicit.ſꝫ i 83.cap.citato dicit Ariſto.i metha.
determinaſſe de fœlicitate cōiuncti in libro uero de aia
pertractare de fœlicitate aiae ſepatae. Non minus ridiculo
ſum eſt uidere.de ſecundo loco a quo accipit Ariſto.po
nere iſtam fœlicitatem poſt mortem.dicit enim uir iſte
Ariſto.vii.ethicorum ponit imanitatem : & heroicam
uirtutem:haec uero uirtus heroica nos deos facit; qr &
immortales:unde fœlicitas iſta erit poſt mortem . Sed
uir omnium mortalium ingenioſiſſime:ſi heroica uir/
tus copulat nos diis ſic faciat nos eē aeternos :ergo &
imanitas faciet nos eſſe beluas:ſic in beluis transfera/
mur. Sed optime uir non uides:hoc eſſe dictum per ſi/
militudinem:nam ueluti imanitas facit nos ſimiles be
luis;ſic & heroicae uirtutes faciunt nos ſimiles diis ipſis.
Et pariter ſic intelligitur illud decimi ethicorum:neq
aliquo modo poteſt trahi ad tuum ſenſum : quoniam
dicit nos ſpeculari:& philoſophari inquantum diuini:
modo illa tua fœlicitas nō currit curſu ſcientiarum ſpe
culatiuarum. Verum pro tanto ſecundum ſcientiam
ſpeculatiuam operamur: ſecundum intellectum diui/
num:quoniam:tantum ſecundum hunc intellectū ſpe
culatiuum differimus a beſtiis:& efficimur diis ipſis ſi/
miles. Multa namq bruta habent ſimilitudinem nobiſ
cum in intellectu factiuo:ut in conſtruendo caſas in la/
nificio i medela:& caeteris huius generis.multa ēt no/
biſcū cōueniūt i itellectu pratico:nā aliqua dicūt iuſta/

ut apes:aliqua cõtinẽtia:ut palũbes& ſic de reliqs:at nul
lum brutoꝝ aliquid habet de ſpeculatiuo:qr ſcdm húc
diis ipſis aſimulamur:& a brutis differimus. Hoc Ari.
hoc omnes Expoſitores ibi dicũt:tu aũt oĩa puertis oĩa
pturbas. Altera ãt auctoritas ſũmit ex vii.politicæ:ubi
dr ex poetaꝝ teſtimonio:eos i iſulis beatoꝝ gaudere:q
iuſticia.phia & tẽperãtia uſi fuerũt i uita:ubi iquit ipe:
Thomas iſulas beatoꝝ exponit i qbus aiæ eoꝝ:qui i ui
ta bñ opati ſunt.ſœliciter pſeuerãt poſt morté. Sed uit
doctiſſime:dato q ſic Ariſto.diceret illud:tñ ex ſenten/
tia ſua nõ dicit:ſed ex poetaꝝ teſtimonio:qui ut dr pri
mo metha.ſcdm uulgare multa mẽtiunt poetæ. Veꝝ
(pace diui Thomæ dixeri)ñ recte locũ illũ expoſuit. Ad
lraꝫ.n.ſic dr. Multa igit idigent iuſtitia:& multa tẽperã
tia.q optime uidẽt agere:& oĩbus beatis frui Velut ſi q
ſunt(ſicut poetæ aiunt)i beatoꝝ iſulis:maxime.n.hi in
digebũt:phia.tẽperantia & iuſtitia:qnto magis uacant
i abũdantia taliũ bonoꝝ.hæc Ariſto. Vñ ſi exiſtẽtes i i/
ſulis beatis idigent iuſtitia/& tẽperãtia:nõ ſũt itaq aiæ
mortuoꝝ:qm̃ pprie nõ poſſunt eſſe tẽperate. Veluti ne
q cœtera a materia ſeparata:ut nãq .x.ethicoꝝ dr:i diis ñ
ſunt uirtutes morales. Intellexit igit Ariſto.p iſulas bea
tas locũ tẽperatũ i quo:& tẽperati hoĩes habitãt. Qđ ãt
dicit de Penelope & Alceſte.húc locũ adduximus i nr̃o
tractatu:expoſuimuſq:qr ad illũ locũ recurrẽdũ:qr ar
gumẽta nr̃a non ſunt p te aboleta ſed ueluti adamãtina
ſunt firma

Capur.xvii.in quo rñr ad contenta in.lv.capitulo:

N lv.cap.arguit nos:qm̃ dicimus nullũ bonũ ir
remuneratum relinqui.neq malũ aliqđ ipuni/
tũ:qm̃ uirtutis pmiũ eſt uirtus ipſa:i qua uel in
eius ope fœlicitas cõſiſtit:at hoi nihil maius ẽ:fœlicita/
te ipſa:uitii aũt eſt pœna:qm̃ miſeria & infœlicitas eſt:
nihil aũt deterius ipſa ifœlicitate. Hæc aũt multis argu
mentatiõibꝰ refellere cõtendit.prio ex Platone i Gor/
gia. Ex pmio:nãq bonoꝝ:& pœna maloꝝ:poſuit tarta
rum eẽ/qui debet malis:& beatas iſulas:quæ bonis de/
bent. Idẽq ſupius uiſuꝫ eſt ex vii.Politicæ:&.2. æcono
micæ de Penelopæ & Alceſtæ. Amplius poſtenſum eſt/
fœlicitatẽ i uirtutibus.neq i eaꝝ actibus cõſiſtere:qm̃
nõ ſunt ex ſe expetibiles/cuius cõtrarium nos ſuppoſui
mus. Præterea ſi ſufficienter malus ſuo errore puniret.
fruſtra leges p maloꝝ punitiõe iſtituiſſent pœnas. Am
plius qm̃ ſupponimus falſum.s.malũ culpæ deterius eẽ
malo pœnæ.qñqdẽ malũ pœnæ nos magis aboremus.
Præterea naturale ẽ hoi ut uindictã appetat tyrãnoꝝ:&
male opantiũ:cũ itaq naturalis appetitus fruſtrari non
poſſit:ergo eis debent pœnæ ſcdm ſenſum,quæ mul/
totiẽs i uita nõ uident. Amplius qm̃ Plato dixit:ſi nõ eſ
ſent pœnæ ſenſus:de leui oĩa peſſundarẽt. Qđ ãt i nr̃m
fundamẽtũ aduximus.falſum eſt:ex eoq puenit:qm̃ lo
cum illũ.tm̃ relatũ retulimus:uel ſi uidimus:lr̃am per/
uertimus:nõ.n.Ariſto.illud dixit de uirtutibus:ſed de
uictoribus i certaminibus ſciẽtificis:aſſerit.n.ibi uicto
rem nõ pmiari:qm̃ nullũ pmiũ:maius eſt ipſa uictoria/
Ad quæ nos dicimus:i primis uiꝝ iſtũ:hanc nr̃am ſolu
tionẽ approbare:nã aptiſſime i Codicillo ſuo dicit:iſtã
eſſe mentem Ariſto.s.q i hac uita pmiũ uirtutis eſt ipſa
uirtus:& uitii pœna uitiũ ipm̃:licet poſt mortem oẽs &
docti.& ignorãtes:& boni & mali ſint æquales i fœlici/
tate:ueꝝ ut diximus:nihil icõſtãtius iſto uiro:nihil ma
gis fluidũ Sed qđ dicat de tartaro/& de campis elyſiis/
ſiue de beatis iſulis ſaltẽ ad itẽtionẽ Ariſt.neſcio qđ icõ/
ſideratius:qđ leuius excogitari poſſit. Videãt peripathe
tici:ubi unq Ariſto.tales fabulas:& chimeras poſuerit:
imo neq Plato ipſe cũ ſerio loqutus eſt:ubiq.n.pdicat
uirtutes eſſe fœlicitatẽ:uitia infœlicitatẽ. Viſum q ẽ ſu/
perius ex Platonis ſentẽtia in.2.de legibus:q ſi hõ eſſet
imortalis:eſſetq ſũme ſanus opulentiſſimus/.fortiſſi/
mus:oĩaq ſcdm uota ſuccederet. Si tñ eſſet iniuſtus/&
uitioſus eſſet infœlix:hoc aũt ueritatẽ habere non põt
niſi ponat fœlicitatẽ in actu ſtudioſo:miſeriã uero i ui/
tio:quod ſi qñq fingat tartaꝝ/& campos helyſios/ ſi/
ue iſulas beatoꝝ:hoc eſt pper hoĩes uulgares.nõ perci
piẽtes niſi corporalia:ut nãq ipſe dicit/& i libris de Re.
pu.& in libro de legibus:licet legiſlatoribus iſta cõfin/
gere/ad reprimẽdũ hoĩes beſtiales:illud ẽr dicebat Sce/
uola:ut refert Augu.in libro de ciuitate dei. Quod aũt
dicit de Ariſto.i Politicis/& in æconomicis ſatis uiſum
eſt ſupra. Ad id aũt qđ dicebat:leges iniungẽtes pœnas
eẽ fruſtra:certe neſcio quo modo hoc ſequat: diximus
.n.q multi pter pœnã culpæ:puniũtur pœna dãni: nul/
lus tñ abſoluit a pœna culpæ:& fortaſis:q illi qui puni
untur ſolũ pœna culpæ:grauius puniũtur in ſe:q̃ illi/q
utraq pœna puniũtur.s.culpæ & dãni:qm̃ i illis culpa ẽ
grauior:licet nõ percepta a uulgaribus:iniuncta ẽ.n.pœ
na dãni maxime pper uiros beſtiales.q nõ terrent niſi
ex corporalibus:cũ niſi corporalia percipere poſſint:nõ
itaq leges ſunt uanæ iniungẽtes pœnas dãni: imo ma/
xime pſicuæ:qm̃ maior pars hoium beſtialis eſt:nullus
tñ remanet impunitus uel irremuneratus. Et ultra dici
mus/q nullus flagitioſus:eſt ſine maximis pœnis cor/
põralibus. Et nullus ſtudioſus:ſine delectationibus nõ
tm̃ mẽtalibus:quæ excedũt oẽs corporales:ueꝝ & cum
corporalibus:ſtudioſuſq efficit:uelut muſica cũ maxi
ma armonia in ſtudioſo.n.partes ſenſitiuæ nõ ſunt re/
belles partibus rationis:neq ſenſitiue inter ſe:qr eſt ſũ/
ma pax:& ſũma cõcordia.quæ maximã cãnt delectatio
nem:ecõtrario uero i flagitioſo:nã ſenſitiua cõtinue re.
pugnat ratiõi:& ſenſitiuæ iter ſe:ut iraſcibilis cõcupiſci
bili:ex quibus bellũ inteſtinũ:& pugna continuã inſur/
gunt:quæ dolores triſtitias/anxietates:& inquietudies
gñant. Hoc aũt docet experientia: Socrates.n.(ut ferũt)
nunq̃ in pſperis/neq in aduerſis faciẽ mutauit. Seneca
denũciata ſibi morte.nedũ timuiſſe:ueꝝ:nec uẽſtigiuꝫ
aliqđ timoris habuiſſe perhibet:inumeroſq alios poſ/
ſem adducere:ueꝝ flagitioſi/q̃ris.& quot pœnis cruciẽ
tur: quotidiana docet expiẽtia. Et Ariſt.ix. Ethi.capite
quarto.(ſcdm iterptationẽ Argiropoli) ſic deſcripſit fla
gitioſoꝝ uitã:& ſtudioſoꝝ. Qui uero multas res gra/
ues/atq nephandas egerũt:uitã ob prauitatẽ odio ha/
bent/& fugiunt:ſibiq mortem cõſciunt:quærunt præ
terea alios:ipſi flagitioſi:quibus cũ uerſent: ſe uero ip/
ſos fugiunt:nã ſi ſint ſecũ:recordant multaꝝ: grauiũq
reꝝ:& ſperant alias tales:ſi cũ aliis ãt ſunt:obliuiſcũtur.
Atq cũ nihil habeãt/quod ſit amabile:nulla re prorſus
afficiũt ad ſe ipſos:quæ ad amicitiã attinẽt:neq igit una
ſecũ gaudent atq dolent.eſt.n.eoꝝ aĩa i ſeditione:atq i
terdũ ob prauitatem dolet abſtinẽs ea/quibuſdam iter
dum lætatur. Et hæc quidem pars huc:illa autem illuc
trahit ut diuellentes. Quod ſi fieri nequeat:ut doleat ſi
mul:atq letetur:at pauſopoſt dolet:qđ letatus fuit:&
noller ſibi ipſi illa uoluptati fuiſſe. Improbi namq/
pœnitentia ſunt referti. Improbos igitur:ne ex/

ga ſe.neqdē amice affectus eſt:ppterea ꝗ nihil h; qđſit
amabile:qđ ſi ita ſe habere.uehemēter ē miſeꝝ:totis ui
ribus fugiēda ē prauitas:& enitēdū eſt bonū eſſe:ſic.n.
& ad ſe ipm habebit amice:&alii amicus poterit eē hæc
Ariſto.Ex qbus aptum ē ꝗ flagitioſi:& ui.i iprobi non
ſolū puniunť pœna culpæ:imo & grauiſſime pœna dā
ni.Ecōtra uero ſtudioſi:qm̄ pp uirtutē icredibiles hn̄t
delectationes nō tm̄ animi:ſed & corporis.Qđ aūt dicit.
ſe oſtēdiſſe uirtutes nō eſſe ſcđm ſe expetibiles:illud fal
ſum eſſe.& Ariſto.& Platoni:cōtradicere mōſtratū eſt.
Qđ ēt ulterius dicebat.pœnā dāni: grauiorē eſſe pœna
culpæ.hoc ipoſſibile ē:oībuſq; pbis & ſanctis contradi/
cens:ex pena.n.culpæ:homo ſimplr̄ malus & infœlix ef
ficitur:ex pena dāni nequaq̄:ex pœna culpæ:homo non
remouet̃ a peccato:imo i grauius peccatū labit̃: & ex il
lo i grauiſſimū:ex pena dāni:multotiēs emēdat̃ nihil ꝑ
boni hr̄e pōt pœna culpæ:cū multū ꝓficua ſit pœna dā
ni:ex pœna culpæ:fœlicitas toll.t̃:ex pœna dāni: fœlici
tas nō diminuit (ut legit̃ de Iob)& apte dicit Ariſto.in
primo Ethicoꝝ:qđ ēt ex multis demōſtrauit Boetius
in.2.de Cōſolatione.Pœna culpæ priuat bonū rōnis:pœ
na dāni bonū ſenſus.Quo modo igit̃ uir tātæ doctrinæ:
& tāti nominis:potes tāta dicere? Eſt hoc:& nō minus
cōtra ſanctoꝝ auctoritatē:beatus nāq; Thomas i prima
q̄ōne de malo:arti.v.determiat cōtra tuā opinionē. Eſt
& cōtra beatū Dionifyum i quarto capitulo de diuinis
nominibus:ꝓ uero hoies pluris faciāt.pœnā dāni:q̄ cul/
pæ.ide ꝓuenit.qm̄ nō cognoſcūt niſi corporalia: unde
beatus Petrus ex Criſoſtomi ſentētia: plus fleuit de re/
demptore:& Magiſtro negato:q̄ de pœna dāni. Per idē
dr̄:naturale eſſe deſideriū:ut tyrāni puniant̃ pœna dāni
qm̄ illa eſt magis hoībus cognita:& hoies magis p illa;
retrahūtur a malo:qr̄ magis ꝓficua eſt:& uulgares ma
gis delectant̃:i ea punitione. Aliq tm̄ malēt inimicos ſu/
os icurrere i culpā.q̄ in dānū:utpote priuari uirtutibus:
q̄ diuitiis exiſtimātes:hoc eē grauius:& iſti ſunt magis
icīētes:& fortaſis prioribus deteriores:qm̄ grauius ſup
plitiū de inimico appetūt.Veꝝ ut diximus:q pœna cul/
pæ afficiunt̃ nūq abſoluūt̃ a pena dāni: unde tyrāni pœ
na dāni ēt maxime afficiunt̃:nāq; ut Ariſt. & Plato oſtē
dunt miſerrima & infœliciſſima eſt uita tyrāni:lōgeq;
peior q̄ ſubditoꝝ:& carnificū. Aſt pœna dāni pōt abſol
ui a pœna culpæ.Quā aūt petulantiſſime nobis aſcribit
Ariſto.nō uidiſſe:ſed tm̄ relatū retuliſſe:aut p nos per
uerſum fuiſſe:legat igit̃:utrāq; iterp̄tationē:antiqua.n.
ſic ſtat:ſapiētia.n.qd utiq; p̄miū melius fiet.& illa Theo
dori:Prudentia uero/qđ nam p̄mium p̄ſtantius eē pōt?
Vir cōſideratiſſime ex totoq; grauiſſime cōparat ne ip/
ſas uirtutes ad p̄mia:an uictoriā ad p̄mia ut dicis Ariſt.
cōparare? Eſt ne p circūloqutionē loquutus Ariſt.cu; di
cat:prudentiā uel ſapientiā:quāq; cōuenientiā hn̄t/ hæc
noīa:ſapiētia.s.& prudentia:cum hoc noīe uictoria:qd
ſomnias uigilādo aut dormiēdo uigilas.Præterea dato
ꝗ itelligat̃ de uictoria ſapientum(queſo igit̃)qd eſt illa
uictoria:niſi excellēs ſapiētia? Quod itaq; dicis: me aut
relatū retuliſſe:aut uiſum puertiſſe? uideas/ ſi tu qui iac
titas.te uidiſſe:ipſum recte uideris:& ut iſtat aduxeris:
nihil.n.uiro iſto inanius excogitari poteſt.

Caput.xviii.in quo rñr ad contenta in.lvi.capitulo.

N lvi.capitulo:qm̄ in reſponſione ad argumētū
i illud.s.ꝗ ſi aīa eſſet mortalis:tunc oēs hoies de
ciperent̃:quandoqdem leges oēs ſanciāt:aīam eē imor
talem.Dicimus nos nō icōuenire:oēs hoīes decipi: uel
ſaltē maiorē partē:nā certe nullus eſt homo adeo ſapiēs
q i aliquo nō decipiat̃: & de tribus legibus:q̄ hodie ſūt
neceſſe eſt ad minus duas.illarum eſſe falſas.s.ſumen/
do lege; moſaycā illā quā nunc iudei ſequūt̃ quæ uere
ñ eſt lex moyſi:illa nāq; moyſi:ſcđm ueritatē: eſt lex xp̄i
qr̄ maior pars decipit̃:ideo egregius cōtradictor multi
plr̄ iſtat.Prīo qm̄.& ſi oīs homo in aliquo decipiat̃:nō
tñ circa idē.At ſermo nr̄ eſt de eode;/utpote/an aīus ſit
mortalis uel imortalis.Præterea rōnes factæ in prīo de
cœlo:ꝗ u;.Deus ſit i cœlo:nullæ eſſent. Et ſimiliter il/
læ de æternitate mundi:qm̄ hæc ex famoſitate ꝓcedūt
Auerroes quoq; i libello de ſomno & uigilia dicit famo
ſum nō poſſe eſſe ex toto falſum. Hoc tñ manifeſtā ut i
quit rōnem h;:qm̄ quæ ex terminis nota nō ſunt: neq;
pp ſe nota ꝓbari pn̄t: ſi ab oibus cōceſſa ſunt hæc ex
Deo ꝓuenire neceſſe eſt:qr̄ cu; aīoꝝ imortalitas ab oī
bus legibus poſita ſit:neq; ſit p ſe nota.argumento no/
bis ſit:hoc ueꝝ eſſe:quaſi ex ipſa ſupera cā expoſitū. Ad
hæc aūt dicimus:ꝗ uir iſte undiq; ſuā uanitatē manife
ſtat:nos.n.nō diximus circa aīoꝝ imortalitatē/oēs ho/
mines decipi:nā & aliq tenēt:ipſam eē mortalē:quare ſi
oēs hoies circa hoc deciperēt̃:cū aliq affirmant: aliqui
uero negāt:ꝓculdubio duo cōtradictoria eſſent ſimul
falſa.Veꝝ illud cōceſſu; eſt.nō tñ ut ſequēs ex illo añte
ſed qm̄ ꝯñs illud eſt cōcedendū:aut modo ſit circa idem
deceptio:aut circa diuerſa.Veꝝ qm̄ ut ſcimus:maior ps
hoīnū:ponit aīam eſſe imortalē:& Ariſto.multiq; alii
mortalē.diceret Ariſto.nō icōuenire:i hoc queſito ma/
iorē p̄tē hoīnū decipi:uelut maior ps hoīnū credit ſolē
eſſe minorē tota terra:cū ſenſum inſequat̃: q̄q̄ mathe/
matici firmiſſima rōne oſtendāt ſolem eſſe tota terra
maiorē ſic & Ariſto.p rōnes naturales oñdit/aīam eſſe
mortalē:q̄uis leges ponāt ipſam eſſe imortalē:qm̄ leges
itendunt/cōitatē ciuiū magis efficere bonam q̄ doctam
neq; neceſſe eſt famoſum omne eſſe ſcđm aliqd ueꝝ:
niſi fortaſis ſcđm q̄dā ꝓbabilitatē:uel ſuſpitionē famo
ſum ē.n.lamias eſſe:fœminas trāſfigurari i diuerſas fi/
guras beſtiaꝝ:q̄ tñ ſunt ipoſſibilia:hn̄t tñ hæc aliq̄ ꝓba
bilitatē: uel ſuſpitionē:hæc.n.cōficta ſunt ad aliqđ.ut
fictor cōſequat̃ ſuum itentum: quomōcunq; ſit illud
diceretq; Ariſto.iuentum eſſe hoc.s.ꝗ aīa ſit imortalis
pp hoīnum utilitatē.hocq; ſcđm aliqd eſſe ueꝝ:qm̄ eſt
imortalis ſcđm qd:uelut multotiens dcm̄ eſt. Quod āt
dicebat̃ de rōnibus illis adductis p Ariſto.ad ꝓbādum
Deum eſſe i cœlo:& mundum eſſe æternum. Huic dr̄
illas rōnes nō eſſe efficaces:neq; Ariſto.eas adduxiſſe:tā
q̄ efficaces/& demōſtrātes:ut nāq; dicit Boetius i libro
de differentiis topicis:locus ab auctoritate eſt ifirmiſſi/
mus:qr̄ eas adduxit ad cōfirmādum:nō āt ad ꝓbandu;
ut ibi exponit ꝯmē.& i multis aliis locis. Qđ ēt ulterius
aduxit:ꝗ ea qbus hoies aſentiunt/q̄ non ſunt p ſe nota.
neq; ex p ſe notis mediate uel imediate ſillogizari pn̄t:
ea diuinitus data ſunt:qr̄ cum aīæ imortalitas ſit huiuſ
modi &c.Vir igenioſe dicis ꝓ opione nr̄a:& apte tibi re
pugnas:ꝯfitemur/p̄dicamus:atq; ex toto corde uenera/
mur aīoꝝ imortalitatē:tāq̄ a deo/& ſcōſpiritu reuelatā
nō āt tāq̄ demōſtratā.hoc āt ignorans/ductus a ueritate
cōfiteris.ubiq; apte cōtradicis:cum ſupius:& iferius di
cas imortalitatem demōſtrari poſſe.& hic dicis ꝗ neq;
eſt per ſe notum.neq; ad per ſe nota reduci poteſt:qua/
re ubiq; uacuus es.& inanis.

Caput.xix:in quo rñr ad contenta in lvii.capitulo

N lvii.cap qm̃ de apparẽtiis aiaꝝ defunctoꝝ &
i de multis/quæ miracula exiſtimata ſunt iqmus
prim eẽ falſa:prim eẽ deceptiones calidoꝝ ſacer
dotũ:prim eẽ deceptiones ſenſuũ nroꝝ:ſiue ſint ex cã i/
trinſeca:ſiue extrinſeca:prim uero ꝓuenire ex itelligen/
tiis mediãtibus corporibus cœleſtibus ſcd̃m cõiunctio/
nes/& oppoſitiones:& huiuſmõi i aſtrologia cõſiderata
ſic ꝙ i quatuor cãs i uniuerſum ſcd̃m pipatheticos re/
ducimus.Ideo diligẽtiſſimus cõtradictor. in primis ta/
xat nos de iſufficiẽtia:qm̃ ꝑter has:approbati pipatheti/
ci duas alias addũt:reducũt nãq;:aut ad mortuoꝝ aias:
quæ poſt mortẽ hæc agunt:aut ad demones/qui ſunt i
ter cœlũ & terrã collocati:quaſi nobis miniſtri. Qd̃ ãt
hæc i demones reduci aliqñ neceſſe ſit:ꝓbat ex hoc:qm̃
ſcd̃m pipatheticos aia ſiue bonoꝝ ſit ſiue maloꝝ ad cõ
parẽ ſtellã uertiť:ui cuius corpori copulať:nec ab ea re
cedere põt:cũ ſit q̃ſi ſuo corpori aſſiſtẽs:i quo nulla acci
dit alteratio qua poſſit aiæ fieri iproportionale:nõ ergo
defunctoꝝ aiæ hæc agere poſſunt quæ nobis apparent
poſt obitũ ſcd̃m pipatheticos.Poſt hæc cõtẽdit oſtẽde
re:hæc uiſa nõ ſemp eſſe falſa:ſed qñq; uera. Amplius
ꝙ nõ ſunt ſemp ex illuſionibus ſacerdotũ:neq; ex decep
tionibus i nobis:Præterea ꝙ multa ſunt:quæ neq; i ali/
quod triũ numeratoꝝ:neq; i intelligẽtias reduci poſſũt
hocq; ex multis cõtẽdit oſtẽdere.Primo qm̃ itelligẽtiæ
ſunt oĩo imutabiles:hæc uero mutabilia:ac ab oĩo imu
tabili/ & imobili nihil nouũ ꝓuenire poſſe ſcd̃m pipa
theticos/manifeſtũ eſt.Præterea hæc uiſa aliqñ i ſtatuis
aliqñ i aliis ſpectata ſunt neq; itelligẽtiæ illis copulari ñ
poſſunt.Amplius itelligẽtiæ de nouo ſingularia pcipẽt:
quæ ſine ſenſibus cognoſci nõ poſſunt. Adhuc cũ intel/
ligentiæ ſint i cœlo:quõ mouebũt linguas hoĩum ad
tã diuerſa idiomata:Præterea quõ poſſent reuellari ſe/
creta:futura ꝑdici ex ui itelligentiaꝝ: Adhuc quõ pñt
monachũ mouere i ſpatio unius horæ ad ciuitatẽ tm̃ di
ſtantẽ:Neq; ea quæ p nos adducta ſunt:ad ꝓpoſitũ ꝓfi
cere queũt:nã qd̃ i noſtrũ argumẽtũ adducimus .u3.il/
lud de pica loq̃nte.ualde diſpar eſt:qm̃ cœlũ nõ facit pi/
cam loq:niſi cõcurrẽtibus mẽbris & organis picæ:at in
iſtis uiſis nullũ apparet mouẽs ꝓximũ.Vnde neceſſe eſt
hæc/a deo aut a demonibus fieri.Ex quibus ẽt infert:
nõ ſufficiẽter attuliſſe cãs demoniacoꝝ:qñqdẽ hæc a de
monibus ſaltẽ aliqñ fieri oſtẽſum ſit. Additq;/ſi qs quæ
rat:cur de his/neq; Ariſt.neq; aliqs approbatus pipathe
ticus mẽtionẽ fœcere.Tãdẽ poſt multa rñt:qm̃ hæc/ ne
q; demõſtratione:neq; ꝓbabili aliq̃ rõne declarari pñt.
Quæ aũt Ariſto.neq; demõſtratiue:neq; ꝓbabiliter ꝓ
bari queunt:pænitus omiſſit. Iſta tñ Ariſto. crediſſe
affirmat:qñqdẽ multa poſuit i ſuis libris. quoꝝ cãs nõ
poſuit:ut illud i lemno de capro.Et ꝙ uota Diis fecit &
pſoluit ꝓ diſcipulo egrotãte.Addit/ & ulterius: nos de
cauſis ſomnioꝝ apte Ariſto.cõtradicere:qñqdem recla
met Ariſto.hæc a Deo ꝓuenire:cũ fatui & flagitioſi ui
ri:ut i pluribus hæc habeãt.Nõ itaq; pipatheticæ :loqu
ti ſumus.Hæc ille.Ad hæc aũt dicimus.uiꝝ iſtũ ex om
ni pte notã facere ſuã grauitatẽ/ & doctrinã admirandã.
Primo/n.dicit/duas alias cãs a nr̃is eẽ iniũgendas hoꝝ
apparentiũ:aias.ſ:defunctoꝝ & demões:dicitq; de his
Ariſto.nõ tractaſſe neq; aliquẽ approbatũ pipatheticũ:
qm̃ neq; ſciẽtifice neq; ꝓbabiliter iſta cognoſci poſſunt
quo modo:igiť pipathetici duas alias cãs adiũgũt:ſi ne
quaq̃ de eis tractãt:cũ neq; ſciri:neq; opinari poſſint.Di
cit ẽt Ariſto.ea crediſſe:atq; de illis mentionẽ feciſſe:
ſed ea ñ ptractaſſe:qm̃ neq; ſciẽtifice:neq; p ꝓbabilia po
tuit ea determinare. Veꝝ iſtud incredibile eſt ſaltem de
Ariſto.ꝙ talia crediderit nulla ductus rõne:&.n.xpiani
licet de fide demõſtrationẽ nõ habeãt:p multa tñ ꝓba/
bilia mouenť ad aſſentiendũ ei:nã aliq cõuicti miracu/
lis:aliq uero pp hoc ſibi bonũ uideri:aliq ex auctoritate
patrũ:uel alio huiuſmõi ei aſſentiũt Vnde ſimile eſt in
ſaniæ dicere hæc Ariſto.crediſſe:& nulla ductũ fuiſſe
rõne. Amplius ſi ea poſuit/& credidit/nullãq; rõnẽ aſſi
gnauit fuit ſimilis poetis:imo multo deterior eis: qñq/
dem hoc liceat poetis:minime aũt phis:ut ipſe i.8. phy
ſicoꝝ dicit cõtra Anaxagorã/& Empodoclem:q pone/
bãt aliqua nõ p ſe nota: imo irrationabilia:& eoꝝ nullã
cãm aſſignauerũt.Veꝝ illud mõſtruoſum ẽ de iſto uiro
q i duabus lineis ſic aptiſſime ſibi cõtradicit:uult.n.iſtas
apparẽtias:aliqñ fieri p defunctoꝝ aias:quæ hæc talia i
terius opanť:tñ ꝓbans:ꝙ fiũt/& aliqñ p demones:dicit
hæc fieri non poſſe p aias defunctoꝝ:qñqdẽ defunctoꝝ
aiæ:ſiue bonoꝝ/ſiue maloꝝ acceſſerũt ad ſtellã cõparẽ:
a qua remoueri nõ poſſunt:quæ aũt cõtradictio aptior
eſſe põt:Præterea nõ minus ſibi cõtradicit i ponẽdo de
mones ad mentẽ Ariſto.cũ ipſe dicat/& ſcd̃m ueritatē
Ariſto. nõ poſuiſſe aliquã ſubãm ſepatã/nõ mouẽtẽ or
bem:ut iĩra notabimus:Eſtq; famoſum i uia Ariſto.nõ
eſſe demones:ut patet p Albertũ Thomã/Aegidiũ:Sco
tum:& uniuerſaliť oẽs pipatheticos:Præterea uir iſte ua
niſſimus cõtendit ꝓbare nõ oĩa iſta apparẽtia eẽ falſa:ñ
oĩa fieri p illuſiones ſenſuũ:nõ p deceptiones ſacerdotũ
ac ſi nos dicamus oppoſitũ:cũ manifeſte:ponamus hæc
fieri ſcd̃m unã quatuor cãꝝ aſſignataꝝ. Præterea uult
oſtẽdere hæc reduci ñ poſſe i itelligẽtiis:cũ illæ ſint oĩa
imobiles/a qbus imediate nihil nouũ ꝓuenire poſſit: q̃
ſi dicamus/hæc nõ fieri ab itelligẽtiis mediãtibus corpo
ribus cœleſtibus:cũ illud apte ponamus ut patuit. De
iudicio facto p haly. De puero regis ad qd̃ ipſe minime
rñdet.qr & ſtatuas ſic mouere poſſunt:& reliqua huiuſ
modi gñis. Neq; oportet itelligẽtias ſingularia cogno/
ſcere:ſi tales effectus ꝓduceř pñt:uel dẽnt qm̃ ut Tho.&
Alber.i.q.diſputatis de aia.ar.8.i.12:metha.ꝯcedũt:ſuffi
cit ſua cognitio uniuerſalis pticularizata tñ p materiã/
i quã opanť.Veꝝ ſi teneat ipſe imediate fieri a demoni
bus:nõ ne eãdem habet difficultatẽ & lõge maiorẽ: nã
uideť & ꝙ diuerſa idiomata cognoſcãt:& ſingularia:qñ
qdẽ:i tã diuerſis idiomatibus loquãť: & d̃ determiatis
idiuiduis:& quod maius ẽ:ꝙ moueãt ſine medio:uelut
nobis obicit.dixit.n.ꝙ demones imediate exercent iſtas
opationes:qr nos ſaluare ñ poſſumus:cũ ponamus hæc
fieri ab itelligẽtiis mediãtibus corporibus cœleſtibus:
q̃ nõ cõtãgũt ſtatuas hoĩes:& cœtera huiuſmodi.Qd̃ ẽt
dicat:quõ ꝑdicẽt futura: reuelẽt ſecreta:dicat ipſe quõ:
hæc fiũt ab illis demonibus:non.n.minorẽ difficultatẽ
h3 ipſe/& reliq:q talia ponũt:q̃ nos:imo multo facilius
nos ſaluamus ſcd̃m pricipia Ariſto.q̃ ipſi:ueluti/& ante
nos Alexãder ſaluauit. Veꝝ qm̃ de his multũ abũde di/
ximus i Apologia nr̃a:iõ ne iteꝝ repetamus:q̃ ibi dicta
ſunt:ad locũ illũ legẽtẽ remittimus:ibi.n.oſtẽſum ẽ:oĩa
cõtieri i itelligẽtiis/mediãtibus motibus cœleſtibus:q̃q
neceſſitatẽ uolũtati ñ iponãt. Veꝝ qd̃ dicit d̃ mõacho p
ſpatiũ horæ acceſiſſe i ciuitatẽ multũ diſtãtẽ.uir digniſſi
me i nr̃is tractatib9 dicim9 inũera eẽ q̃ i cãs nãles reduci

nõ poſſunt:ut ſunt uera miracula:q̃ idubie nos concedi
mus:& firmiter credimus. Ve℞ hoc nr̃am corroborat
opinioné.u ∴ ꝙ aio℞ imortalitas ex ſolo Spirituſcõ de/
mõſtráre ſciri põt:ná ſola Trinitas ieffabilis uere/ & ꝓ/
pria auctoritate miracula facere põt. Vñ adducentes ad
uerſus opioné nr̃am miracula.aduerſus nos nõ argumé
tant:ſed nr̃am corroborát opioné:q uero eá infringere
uolũt:debẽt ſiſtere ĩ rebus naturalibus:qñqdé nos dici
mus:ꝙ p rõnes naturales/& p ſigna nõ excedentia opus
naturæ cõuinci nõ poſſit aio℞ imortalitas:Qđ etiá ulte
rius dicebat:longe diſpar eſſe illud de pico:atq; cæteris
beſtiis loq̃ntibus uoce humana:& idiomate illius regio
nis: a puero ꝓphetáre deſtructionẽ regni paterni:qm̃
picus p organa ꝓpria mouet uocẽ ĩ uirtute corpo℞ cœ
leſtiũ:& eo℞ q̃ didicit ab hoibus. Nos ẽt dicimus/pue℞
illũ imediate mouiſſe linguá:motá tñ a uirtutibus cor/
porũ cœleſtiũ:oſtendimuſq; ĩ libro nr̃o de ímortalita/
te aiæ:ꝙ ſi hoc factũ fuiſſet/a/demonibus:utiq; haly.ex
ſciẽtia corpo℞ cœleſtiũ:illud ꝑdicere ñ potuiſſet:ad qđ
minime uir ille doctiſſimus rñit:Sed ut diximus hæc in
apologia a nobis difuſiſſime ꝑtractata ſunt:qr̃ hic obi/
ter dcm̃ eſt. Qđ aũt dicit uir iſte/nos cõtradicere ĩ mate
ria de ſõniis ipſi Ariſto. Qr̃ igiẽ & Auicen. Algezelem
Alpharabiũ/Auerroẽ/Albertũ Thomá/Aegidiũ cœte
roſq; approbatiſſimos pipathericos nõ dicit cõtradice/
re Ariſto.qñqdé hæc oia/q̃ diximus de ſõniis ab eis. ex
cerpta ſint:Ve℞ ſic opponens rñdeat cũ Ariſt.dixerit/ua
cuos a curis magis diuinare:quales ſunt fatui/ & erepti
ti:qm̃ motus cœleſtes magis recipiũt/ & retinẽt:põt ne
hoc negari:ꝙ nõ ſit/a/Diis ipſis:Ve℞ Ariſt.negat talia
eſſe a Deo ſine medio:& ſcđm ꝑticularé Dei itentionẽ
ad determinatá pſoná:ueluti leges ponũt:utpote ꝙ ap/
paruit Angelus ĩ ſomnis Ioſeph. cum uoluit dimittere
Mariá:uel docuit ipm̃ de crudelitate Herodis:ut tráſſer
ret ſe cũ Maria/& puero ĩ egyptũ.& ſic đ ĩnumeris aliis
q̃ Ariſt.ñ admitteret:cum/ ueritas ponat hæc fuiſſe mõ
ſtrata p angelum ñ mediátibus corporibus cœleſtibus:
q̃ Ariſto. repugnant aptiſſime:q̃q̃ & dici poſſet fortaſis
Ariſt.ibi eſſe ĩ pte argumentatiua.s.cũ negat ſõnia eſſe i
miſſa a deo.Sꝫ pria iñſio eſt melior. Quod etiá ulterius
dicit:nos ad plenum de demõiacis ñ ꝑtractaſſe:qm̃ ꝑter
cás a/nobis aſſignatas ſunt & aliæ. Verius/& correctius
dixiſſet Ariſt.nõ ſufficienter de his ꝑtractaſſe:qđ ſine cõ
trouerſia cõcedimus:qm̃ ex euágelio ſcimus: demones
ĩfeſtare & igredi corpora.nõ tm̃ humana/ſed & beſtia/
rum ut porco℞:uelut notiſſimũ eſt ex legé nr̃a:ſed nos
ibi imitátes Ariſt.diximus ad eius menté tm̃: qr̃ nõ ſuꝫ
taxádus de ĩſufficientia:ue℞ ipſe đ ſupfluitate:cuꝫ aſcri
bat Ariſt.qđ minime aſcribendũ eſt:nullus.n.pipatheti
cus approbatus poſuit demões ad méte Ari.ꝙ ẽt.đ.ari.
illa crediđiſſe:qm̃ tertio de hiſtoriis capite.xx.narrás de
capro ĩ inſula lemno:a quo tm̃ lactis emulgebaẽ ut inde
cõficerent coloſtra:habuiſſeq; dñm capri cõſiliũ a deo:
de oſtẽto:qr̃ rñſa deo℞ Ariſto.cõceſſit:& ſic demones
eſſe. Dico(q̃q̃ res hæc ſit magni negotii & ualde obſtru
ſi ſenſus)ꝙ iſtud ſufficienter ſaluari põt:p illud primi ꝓ
blematis:i.xxx.ꝑticula ꝓblematũ: cõcedit n. ibi/ & ba/
chides/& ſibillas/& ꝑdictores futuro℞:q̃ oia ĩ cám na/
turaleꝫ reduci pñt ſcđ eos:ut Alexáder conatus eſt mõ
ſtrare:ueluti etiá refert diuus Tho.in qõnibus diſputa/
tis de miraculis de ipſo Alexádro:ímo Albertus in.2.de
mineralibus tractatu.2.capite.x. Hermes trimegiſtus
oĩa nigromãtica/ & magica conatus eſt reducere in cás
naturales:qr̃ nihil eſt qđ ibi adduciẽ. Vñ ſermo iſtius ui
ri eſt iſipientis.dicit.n.Ariſtõ iſta ſenſiſſe:eiſq; crediđiſ
ſe:nõ tñ ea ꝑtractaſſe:qm̃ neq; ſciẽtifice/ neq; ꝓbabilr̃ de
terminari poterát:ná ſi ſenſit & credidit/& uidit iſta lõ
ge magis erát certa/q̃ ꝓbabilia:unde Ariſto.negare nõ
debebat iſta:cum tñ aptum eſt Ariſt.negaſſe demones:
& hæc ñ poſſe fieri a ſ̃ba ímateriali:quo mõ igiẽ iſta cre
didit:& hæc expiméta uidit:cũ dicat/hæc ſcđm iſtũ mo
dum:fieri nõ poſſe. Qr̃ longe melius ẽ:iſta ſcđm Ariſt.
reducere ĩ cás naturales:q̃ talia expiméta ꝯcedẽdo:redu
cere ad ea:q̃ aptiſſime ipſi Ariſto.repugnát:ut uir iſte fa
cit. Qđ ẽt dicit Ariſto.uouiſſe ꝓ diſcipulo egrotante:&
uotũ pſoluiſſe. Certe hoc nihil repugnat Ariſt.neq; dic
tis nr̃is:docet.n.Ariſto .deos eſſe maxime uenerandos:
& religionem eſſe maxie obſeruandá.qr̃ nihil eſt qđ ibi
adducitur.

Caput.xx.ĩ quo rñr ad ꝯtẽta ĩ lviii.uſq; ad lx.ca.iclusiuæ

i

N lviii.cap.põit qnq;:q̃ dicit:uere phyſicæ/&pe
ripatheticæ eſſe tenenda de aia. Nos aũt hæc oia
nõ referemus:ſed ſolũ ea q̃ nr̃o negotio deſerui
re uideẽ:nimiũ náq; ſermoné nr̃m ꝓtuleremus. Primũ
itaq; qđ dicit:eſt. Aia ipſa:neq; tpre:neq; æternitate ꝑce
dit corpora:& ĩter cœteras rõnes ꝓ hoc dicto:hác põit
(inqt náq;)ſi aia corpus ꝑcederet:nullá hr̃et opationẽ:
qm̃ itelligere:q̃ eſt eius ꝑcipua opatio aut eſt phantaſia
aut nõ ſine phátaſia:aſt añ corpus nullũ iſto℞ hꝫ. Am/
plius ſi prius fuiſſet(uerbig.)aia platonis q̃ plato fuiſſet
aut igiẽ cũ corpore/aut ſine corpore:non primũ qm̃ ſic
dareẽ reſurrectio:quá tñ negat Ariſt .neq; ſcđm.qm̃ ſic
eẽt occioſa:cũ itelligere nõ potuiſſet.qm̃ phantaſiá non
habebat. Qđ & ſic firmaẽ:qm̃ Ariſt.2.de aia laudat eos
q aiam/neq; corpus/neq; abſq; corpore eſſe poſuerũt: ñ
igiẽ ꝑfuit aia. Quartum/qđ ponit eſt:ꝙ.s.aia nõ moriẽ
cum corpe:qđ(inqt)patere ex ipſo itelligere:ná & ſi itel
ligere ipm̃ egeat corpore:dum fit(&.n.aia non eſt facta
cũ notiõib9)ue℞ tñ poſtq̃ itelligere ipm̃ factũ ẽ:ñ áplius
idiget corpore Deĩde ĩ lix.cap.tranſiens ad deſtructioné
rõnum quibus mouemur Ariſto.exiſtimaſſe.aiam eſſe
mortalem:prio accedit ad illá ĩ q̃ diciẽ nõ eſt itelligere
ſine phantaſmate:dicit itaq;:ꝙ nobis cõceſſo Ariſto.uo
luiſſe aiam nequaq̃ poſſe itelligere ſine phátaſmate ꝑp
hoc tñ nõ eſſe affirmádũ ꝙ ſcđm ariſto.aia eſt mortalis
qm̃ ariſto.ſi poneret aiam remanere poſt mortem /aut
ueller eá aliqđ ĩtelligere/aut nihil:ſi aliquid:cum nõ in
telligat apud euꝫ ſine phátaſmate:tunc ſibi ipſi eſſet cõ
trarius:aſt iqt hoc nõ eſt ipoſſibile:ſunt.n.hõ:ois hõ át
peccat.qr̃ nihil ipoſſibile ſcđꝫ ſe ſequiẽ:ſi uero poneret
ꝙ nihil itelligat ſepata aia:qđ magis aſſerendum putat
nihil etiá hoc inconueniens eſt:neq; eſt cõtra Ariſt. neq;
contra ſanctos :non.n.contradicit ariſto. qm̃ infinitam
multitudinem ocioſam.eſſe nõ eſt;apud Ariſto.Impoſ
ſibile:qm̃ tota ſpecies non eſt ocioſa: qñquidem ſemp
aliqua aia eſt in opere/utꝑote/illa quæ perficit corpus:
ueluti infiniti flores non faciunt fructum:nõ tñ natura
flo℞ eſt ſuperuacanea:qm̃ multi flores faciunt fructum
ſufficit.n.ꝙ ĩ aliquo ſcđm ſpẽm reducaẽ ad actum: ſimi
liter partes cẽtrales terræ ſunt corruptibiles:nunq̃ tam̃
corrumpentur:ſufficit.n.ꝙ aliquæ partes corrumpan/
tur:non.n.omne corruptibile corrumpitur : ſicut neq;
oẽ gñabile generaẽ. Item/qm̃ aiæ dánato℞ ſunt ordina
tæ in beatitudiné quæ tñ nunq̃ beatificabuntur/talem

igiẗ potẽtia i æternũ fruſtari:neq; ad actũ reduci:nõ ẽ i/
cõueniẽs.ſcd̃m decreta Ariſto.neq; ẽt hoc ſanctus cõtra
dicit:qm̃ aiæ eorũ/q ex uita deceſſerũt ſine cognitiõe:re
manẽt i æternũ ſine aliqua cognitione: & pœnitus ſine
aliqua opatione:niſi fortaſis ex dei miſericordia cogni/
tionẽ cõſequãtur:qr patet nihil icõmodi ſeq. Aſt pone/
re aiam eẽ mortalẽ.deliramẽtũ ẽ.qñq̃dẽ Ariſto:tã clara
& ſonora uoce eã imortalẽ pnũciet.Poſt hæc dicta trã
ſit ad lxi.cap.i quo dicit q̃ dicta ſunt i ſupiori capitulo/
dicta eẽ ſcd̃m ſuppoſitionẽ:ue℞ ſcd̃m Ariſto.& uerita/
tẽ aliter dicẽdũ ẽ(q̃q̃ Plato lõge aliter ſenſerit)u;.ꝙ nũq̃
aia ſine phantaſmate itelligit:ſiue ſermo ſit de ſtatu cõ/
iuncto:ſiue de ſeparato:licet tñ aliter & aliter : nã cũ aia i
corpore ẽ:p gñatione ſpeciei idiget phãtaſmate/tãq̃mo
uẽte itellectũ:& gñante.ſpeciẽ:poſt uero ſpeciei gñatõe;
nõ ſic idiget phantaſmate.s.ut moueat amplius:ſed eo
phantaſmate idiget:ueluti oculus i uidẽdo colorẽ :indi
get pariete:cũ aũt ſeparata ẽ a corpore:nullo ho℞ modo/
rũ aia ipſa phantaſmate idiget:qm̃ tũc pñentialiter non
ẽ phantaſma.ue℞ eo phantaſmate idiguit: qm̃ ſpeciem
quã hẽt:nõ haberet niſi dũ fuit cõiũcta:a phantaſmate
fuiſſet affecta p ſpeciẽ itelligibilẽ.Qr ut ſit ad unũ diceẗ
aia ſemp p itellectione idiget phãtaſmate :aut ſcd̃m p̃/
ſens aut ſcd̃m p̃teritũ:ex cuius rei ignorãtia /dicit/nos
eſſe detruſos i tãtã inſaniã:ut Ariſto.aſcripſerimus aiæ
mortalitatẽ:cũ tñ hoc Ariſto.ipſi/ aptiſſime repugnet:
& adhuc/qm̃ ignorauimus ibi Ariſto.nõ loquutũ eẽ ſe
cũdũ opinionẽ ſuã:ſed aduerſus Platonẽ exiſtimãtem/
aias p̃cedere corpus:& ſcd̃m illã p̃ceſſionẽ:aiam hr̃e in
tellectionẽ qd̃ minime fieri põt:qm̃ ut p̃oſtẽſum ẽ:nũq̃
aia ſine phantaſmate itelligit:ſiue ſcd̃m pñs/ ſiue ſcd̃m
p̃teritũ:hæc illa. Ad quæ nos dicimus :nihil ridiculoſi/
us/nihil leuius nihil icõſtantius:nihil deniq; ſtolidius.
his nugis excogitari põt:quot.n.uerba tot ſunt errata:
hoc aũt uidere nõ ẽ difficile:& initiũ ſumẽtes a capitulo
lvũi.i quo prio pbat aias nõ p̃cedere corpora: qm̃ tunc
nullã haberẽt opationẽ/ut deductũ ẽ. Ve℞ uir cõſtãtiſſi
mus:hic ſuã admireẗ cõſtantiã.i ſeguẽti.n.cap.dicit:nõ
icõuenire apud Ariſto.oẽs aias poſt mortẽ nihil itellige
re.dũ modo aliæ ſint/quæ cõiũctæ corporibus itelligẽt
nõ igiẗ.ad quod deduxit Ariſto.Platonẽ eſt icõueniẽs.
qñ hoc/neq; icõuenit apud Ariſto.(ut ipſe dicit)niſi for
taſis refugiat:ꝙ ante icõuenit:nõ aũt poſt mortẽ: quod
q̃ friuolũ & inane ſit:aptiſſimũ eſt.Præterea illud mini
me:apud Platonẽ ſeq̃ẗ:u; ꝙ ante iformationẽ corporis
nõ itelligeret.qm̃ qd̃ aſſumiẗ:manifeſte repugnat Pla/
toni:& eſt prius extra rõnẽ.dicit.n.ſi itelligeret idige
ret phãtaſmate:at manifeſtũ ẽ:iſtud negari a Platone:
qm̃ Plato poſuit aiam creatã:pfectã nedũ quo ad eius eſ
ſentiã:ue℞ etiã quo ad oẽs ſcias:ꝙ ſi cõiũcta corpori phã
taſmatibus idigeat:eſt hic ſcd̃m reminiſcẽtiã:qm̃ a cor
pore grauaẗ:ueluti famoſum eſt de ipſo Platõe:qr ſi ea
fuiſſet ratio Ariſto.aduerſus Platonẽ aptiſſime peccaſ/
ſet p fallatiã petitionis pricipii. Nõ minus:& hoc eſt cõ
tra rõnem:nã data aio℞ imortalitate:ueluti eis damus
duos modos eſſendi:ſic & dare oporteret duos modos
opandi:cũ opatio inſequaẗ eſſe:& oẽs ſic eis attribuunt:
qr nõ ſequiẗ ſi cõiuncta i itelligendo indiget phãtaſma
te:ergo & ſeparata i itelligendo indigebit phantaſmate: i
mo magis oppoſitũ uideẗ ſequi. Sed dicit ꝙ q̃tũ docet
experientia:aia ſemp indiget phãtaſmate:qm̃ ſic nos ex
perimur.At ratio iſta ſiue tñſio defectuoſiſſima ẽ :qm̃

in primis/experientia nr̃a nõ ſe extendit:niſi ad eſſe con
iunctũ:qr nullũ certũ iudiciũ afferre põt de eſſe ſeparato.
Præterea ſi experimẽtũ de eſſe cõiũcto eẽt efficax p eſſe
ſeparato:tũc/ueluti aia ſcd̃m eẽ cõiũctũ ſemp idiget phã/
taſmate:ſcd̃m actũ & p̃ſentialitatẽ:ut aſſerit poſitio:ſic
ẽt/& p eſſe ſeparato idigeret phantaſmate ſcd̃m actũ &
p̃ſentialitatẽ:qd̃ eidẽ poſitiõi repugnat:patet aũt ꝯñia cũ
utrobiq; ſit eadẽ ratio:ut aptũ eſt uidere. Quod ẽt ulte
rius adducit ad idẽ dictũ.s.ꝙ aia nõ p̃cedat corpus : qm̃
Ariſto. laudat eos:q neq; aiam eſſe corpus:neq; ſine cor
pore affirmabãt. Certe hoc ẽ apte cõtradicẽs poſitiõi: q̃
ponit aiam i æternũ ſine corpore pmãſurã:adducit ita/
q; teſt ẽ/q cõtra adducentẽ teſtaẗ:neq; aliquod refugiũ
hr̃e põt:niſi fingat poſt nõ repugnare:ſed tm̃ añ:qd̃ pluſq̃
ridiculũ ẽ. Quod ſi qs dicat/i pricipio repugnare : qm̃ a
corpore aia habet unitatẽ numeralẽ/ & numeralẽ diſtin
ctionẽ.qr ſine corpore icipere non põt:aſt ſine corpore
ſtare põt:qm̃ iã p corpus recepit unitatẽ:& diſtinctiõem
numeralẽ. Ve℞ q̃q̃ iſta uideãtur aliqñ dici a Diuo Tho.
& a multis eis imitatoribus:minime tñ uideñẗ rõnabi
liter dici:ſed ſolũ uolũtarie:& p ſubſtentatiõe poſitiõis
Prio qdem.qm̃ ſcd̃m poſitionẽ.aia nõ eſt cõſtitutura i eẽ
p ſubiectũ:qr ñ h; eſſe p ipm :ipm̃q;/natura p̃cedit:cũ
itaq; a ſubiecto nõ habeat eſſe:ergo neq; unitatẽ:neq; di
ſtinctionẽ:eædẽ.n.ſunt principia eſſendi & diſtinguẽdi
Vnde Deũ teſtor:me nũq̃ potuiſſe itelligere hãc opinio
nem:ſi.n.aia nõ educiẗ de potẽtia materiæ:ſitq; forma
liberata a materia:qũo igiẗ p ſui factione idiget mate/
ria? Amplius ñ ẽ itelligibile apud me:qd recipiat aia ab
ipſa materia:ſic ꝙ poſtea poſſit ſtare ſine materia:nõ tñ
fieri ſine ea:nã qd̃ diciẗ de aqua congelata i aliquo uaſe:
q̃:ut formã illã habeat.idiget uaſe:ſed uaſe corrupto po
teſt remanere illius figuræ/nõ exiſtẽte uaſe.Certe iſtud
ualde diſpar ẽ:nã itelligiẗ pfecte:qd aqua cõgelata reci/
piat:a uaſe:qm̃ figurã & terminationẽ:q̃ ſunt accidẽtia
& ſenſata:& nota:at qd aia recipiat/a materia apud me
ñ ẽ ſatis itelligibile:neq; hucuſq; uidi aliqd̃ qd̃ ſatisfaci
at:neq;.n.aia a materia recipit ſbſtãtiã:qm̃ neq; formã:
neq; materiã:neq; ꝯpoſitũ.ut notiſſimũ ẽ:neq; aliqd̃ ac
cidẽs:qm̃ neq; abſolutũ:neq; reſpectiuũ:ut iducẽti pate
re põt. Amplius nõne Deus & unã & duas poſſet facere
aias ſine materia:certe nihil uideo obſtare ſcd̃m catho
licã religionẽ(non dico aũt ſeq̃ndo uias pipatheticorum)
quo facto:& ille haberẽt unitatẽ & diſtĩctionẽ numera/
le; ſine materia:nõ igiẗ materia ẽ.cã unitatis/ & diſtictio
nis numeralis i ipſis aiabus. At forte dices:q̃q̃ deus duas
aias creare poſſet ſine materia:nõ tñ abſq; ħitudinibus
ad materias.ſic.n.nõ eſſent humanæ aiæ.qm̃ hũana aia
ẽ ꝯſtitutiua hois:hocq; iſti dicere uoluerũt.s.ꝙ aia/ uni
tatẽ/& diſtictiõem numeralẽ habet a materia:nõ qdem
ſcd̃m actũ.ſ; ſcd̃m aptitudinẽ:qm̃ niſi materias iforma
re poſſent/nõ eſſent nũero diſticte.ue℞ ſpecie. Sed hoc
dato.pit argumentũ cõtra Platonẽ iſtius cõtradictoris:
qm̃ diceret Plato:ueluti aia poſt hois corruptiõem ſtare
põt ſine corpore.ſic & ante.ſufficitq; ei.ꝙ tã & ſi corpus
nõ iformet/iformare tñ põt/nõ ne ponit ꝙ ante corpus
põt ip; iformare aliter iformaret qd̃ fuit impoſſibile ifor
mari/qñq̃dẽ aliquotiens iformaẗ. Ve℞ cõtra poſitionẽ
i ſe & nõ aduerſus iſtũ cõtradictorẽ s.ꝙ ſufficit hr̃e ha/
bitudinẽ illã ad materiã quãq̃ actu materiã nõ iformet
Sic arguiẗ qm̃ ſcd̃m Ariſto.oĩs itelligẽtia iformat orbẽ.
neq; ſcd̃m ipm Ariſt.itelligentia põt abſolui a tali hitu

dine:qm̄ i abſtractis/quæcūq; dicuť itrinſece de eis:ſūt
neceſſaria:qa abſtracta remota ſunt a cōtingentia:ergo
nō minus illa ſūmēt unitatē/& diſtinctionē numeralē:
ab ipſa materia:quare ita poterūt multiplicari itelligen
tiæ i eadē ſpetiæ:ſicut & humanæ aiæ:hoc aūt ē contra
Ariſto.& beatū Dionyſiū i libro de cœleſti hierarchia.
Sed huic fortaſis dr̄ nō ſeq: ꝓpterea:qm̄ humana aia in
format corpus gn̄abile & corruptibile:qr̄ plura debent
eē eiuſdē ſpēi:at itelligētia iformat æternū:i quo nō eſt
neceſſaria pluralitas i eadē ſpetie:qm̄ unū ſufficit. Verū
& hoc minime uideť ſatisfacere:tū fortaſis qm̄ & i æter
nis multa uideť eē eiuſdē ſpēi:nā i uno quoq; orbe cœ/
leſti uideť eē duo poli:q nō uideť poſſe poni diuerſaꝝ
ſpeꝝ:i octaua ēt ſphera ſunt inumeræ ſtellæ/quæ nō ui
denť differre:niſi ſcd̄m magis/& minus:& forte q̄ mul
tæ ſūt eiuſdē uirtutis:ueluti uidemus aliquas ciuitates
remotas cōuenire i diſpōnibus:qd̄ nō uideť eſſe poſſe:
niſi ex ſtellaꝝ cōueniētia:qd igiť aſſumptū ē/non ē ma
nifeſtū:tū ē t reſpōſio ſatiſfacere nō uideť:qm̄ ſi i æter/
nis unū ſufficit cū aia ipſa ſit æterna:nō igiť debet eſſe
tāta aiaꝝ multitudo. Qd̄ ſi diciť & ſi aia æterna ſit:non
tū hō. Veꝝ hoc nihil udeť eſſe : qm̄ hō eſt ꝑꝑ aiam : &
non econtra:non igitur debent multiplicari aiæ ꝑꝑ ho
mines/Veꝝ magis hoies ꝑꝑ aias. Amplius ſi aiæ nume
ranť ꝑ habitudines ad materias:hitudines ſunt reſpec/
tus:q ſunt poſteriores ipſis abſolutis:qr̄ prius ſunt ſub
ſtātiæ/& abſoluta:q̄ actualiter fundēt reſpectus: ſūt igi
tur prius duæ ſubē:q̄ habeāt illas habitudines : cū itaq;
prius nō depēdet a poſteriori:nō igiť ſunt numeratæ ꝑ
illas duas habitudines. Fortaſis aūt ꝑꝑ hæc qs diceret.
Humanas aias formaliter & itrinſice nō diſtigui ꝑ tales
hitudines:ueꝝ diſtingui ꝑ ſuas entitates:Sed qm̄ nullæ
formæ i eadē ſpecie multiplicari pn̄t:niſi iformare poſ/
ſint materiā gn̄abilē & corruptibilē:hinc ē q̄ huiuſmo
di naturas circūloqmur ꝑ tales reſpectus/& poſteriora:
nā & Ariſto.8.metha.ubi reꝝ dr̄ntiæ ſunt nobis igno/
tæ docet nos:loco drāꝝ ponere opationes nobis notas:
Qr̄ hūanæ aiæ ponūť/a/nob diſtigui ꝑ tales hitudies:n̄
qm̄ ꝑ eas itrinſice & formalr̄ diſtinguāť:ſed ꝑ eas circū/
loqmur eaꝝ drās. Veꝝ hæc rn̄ſio non uideť ſatiſfacere:
qm̄ ſi forma multiplicabilis i eadē ſpecie de neceſſitate
ē iformatiua materiæ gn̄abilis:& corruptibilis: hoc nō
pōt eē niſi rōne corruptiōis:ſed ꝑ poſitionē aia ipſa nō
ē corruptibilis.ergo nullo mō ē multiplicabilis: neq; ē i
formatiua materiæ gn̄abilis:& corruptibilis. Media ꝓ/
poſitio ē cōceſſa ab aduerſario. Prima āt ꝓbať:qm̄ ubi/
cūq; ē corruptio:ibi ē multiplicatio formæ i eadē ſpē:&
ubi nō ē corruptio ibi nō ē multiplicatio formæ i eadē
ſpē:ſed corruptio de neceſſitate exigit materiā:ergo for
ma multiplicabilis i eadē ſpē iō exigit materiā: qm̄ exi/
git corruptōem:aīs ꝑ utraq; pte declarať:Pria nāq; eſt
ꝑ ſe nota.ſ.q̄ ubi corruptio:ibi multiplicatio:nā ſi aliq̄
forma corrūpiť:& alia nō gn̄areť i eadē ſpē:tūc ſpēs illa
piret: At ſpēs ſunt æternæ:ut ēt dicit Linconienſis prio
poſterioꝝ:ergo oportet aliā formā gn̄ari: An uero ſem
per ſit aliqd̄ idiuiduū i una quaq; ſpē:uel nō ſit: hoc ni
hil remouet ꝓpoſitū:ſufficit.n.q̄ aut ſemꝑ ſit:aut aliqn̄
erit. Qr̄ Ariſto.2.de aia dixit gn̄ationē eē neceſſariā i oī/
bus corruptibilibus:qm̄ cū nullū corruptibiliū ꝑpetua
ri poſſit idē ſcd̄m numeꝝ:diuia natura miſerata dedit
gn̄ationē:ꝑ quā ꝑpetuanť ſcd̄m ſpēm:licet aliqbus ma/
gis:ut illis q̄ ſemꝑ hn̄t aliqd̄ idiuiduū i actu:aliqbus ue

rominus:ut his:quæ nō ſemꝑ hn̄t aliqd̄ idiuiduū i ac/
tu ſicut exponit ibi cōmē. qr̄ ꝓbata ē ps prima.ſ. q̄ ubi
corruptio.ibi ē multiplicatio. Altera ēt ꝓbať.ſ.q̄ ſi nō
ē corruptio:nō ē multiplicatio:quaꝛ ſi qua forma n̄ cor
rūpitur:remanet æterna ſcd̄m idiuiduū:ſi remāet æter
na ſcd̄m idiuiduū:ſpēs ſufficiēter ſaluať i ipſo:iuanum
igiť aliud poneretť:qn̄qdē i uno ſaluari poſſit. Videmus
ēt:& quaſi ab oibus ꝑipatheticis eſt cōceſſum:q̄ i æter/
nis nō ē:niſi unū idiuiduū i eadē & una ſpē:ut apparet i
ducēti ꝑ ſingula:qr̄ ſcd̄a ps ē ēt manifeſta.uꝫ.q̄ ſi nō eſt
corruptio nō ē multiplicatio:& ꝑ aīs:tota illa ꝓpō ē de
clarata:qd̄ itēdebať. Sed huic forte dr̄:q̄ illa ꝓpō.ſ.ubi
ē multiplicatio:ibi ē materia & corruptio :ſic itelligēda
eſt:q̄ uel i forma ipſa ē corruptio:uel i cōſtituto ꝑ ipaꝫ
formā:primū uerificať i formis materialibus: & educ/
tis de potētia materiæ :qualis nō ē forma humana :ſcdꝫ
uero uerificať i formis nō eductis de potētia materiæ:
qualis ē humana forma:nā aia ipſa nō corrūpiť:ſed tm̄
cōpoſitū ex aia:& corpe:ipſū.n.uere gn̄ať:& uere corrū
pitur:qr̄ tm̄ i ipſo cadit corruptio:& ſic rō non ꝓcedit.
Veꝝ & iſtud nō uideť ſufficere:ſi nāq; corruptio eſt cā
multiplicatōis:illi tm̄ debeť multiplicatio:cui debeť cor
ruptio:ſed ꝑ cōceſſum cōpoſito tm̄ debeť corruptio:er
go cōpoſito tm̄ debeť multiplicatio.igiť ipſæ humanæ
aiæ nō debēt multiplicari. Huic forte diciť:q̄ & ſi cōpo
ſito prio debeať corruptio:& multiplicatio:tū & ipſis
formis debeť multiplicatio:ſaltē ſecūdario:qm̄ cōpoſi/
ta multiplicari nō pn̄t:niſi & formæ multiplicenť:qr̄ ſi
tm̄ ipſi cōpoſito debeť multiplicatio ueꝝ & ipſis aiabus
Sed cōtra hoc iſtať:qm̄ ſi corruptio & multiplicatio pri
mo:& ꝑ ſe debenť cōpoſito:ſecundario/& ꝑ accn̄s ipſis
aiabus:neq; ob aliā cām multiplicenť aiæ:niſi qa cōpo/
ſita hn̄t multiplicari:cū ꝯpoſita æque bene poſſint mul/
tiplicari ſi ponanť aiæ mortales:ſicut ſi ponanť imorta
les:imo lōge.melius ſi ponanť mortales:ergo in uanū/
uel ꝑperā aiæ ponūť imortales.ꝯn̄a nota. Aīs ēt ē mani
feſtū ꝑ pria pte.ſ.q̄ multiplicatio cōpoſitoꝝ eq̄ bn̄ ſal/
uari pōt cū mortalitate aiaꝝ ueluti cū imortalitate:qm̄
cæteræ ſpēs gn̄aliū/& corruptibiliū multiplicāť cū cor
ruptibilitate formaꝝ:ſed ſcd̄a declarať.ſ.q̄ melius cuꝫ
mortalitate ſaluať:qm̄ nō uideť q̄ cōpoſitū gn̄eť & cor
rūpať:niſi forma gn̄eť & corrūpať:ſic.ſ:q̄ ex priuatiōe
icipiat:& i priuatiōeꝫ termineť:ſi nāq; forma n̄ deſinat
eē:neq; ex potētia materiæ icipiat eē:n̄ uideť q̄ ſit uera
gn̄atio/uel uera corruptio:ſed magis unitio/& ſepatio
qr̄ equoce gn̄atio & corruptio hois uideť dici/gn̄atio/
& corruptio cū cœteris gn̄ationibus. Et ſic patet totū il
lud qd̄ aſſumptū fuit:Præterea ſi poniť aia imortalis/
& hō mortalis:cū deterius ſit ꝑꝑ melius:magis uideť di
cēdū q̄ multiplicatio cōpoſiti ſit ꝑꝑ aiam:q̄ multiplica
tio aiaꝝ ꝑꝑ cōpoſita:qr̄ illud nō uideť eē ſapiēter dcm̄.
Ideo fortaſis aliter dicēdū ē.negādo.ſ.q̄ niſi i aliq̄ fora
ſit corruptio:ibi nō pōt eē multiplicatio : qm̄ duo poli
ſunt i una quaq; ſphera cœleſti:& multæ ſtellæ eiuſdē
rōnis i octaua ſphera:& tū i nullo iſtoꝝ ē corruptio:ſed
cā multiplicatiōis formæ i eadē ſpē:ē qm̄ ſufficienter:&
comode nō pōt ſtare illa ſpēs cū uno idiuiduo:ueꝝ acci
dit illi eē gn̄abile:& corruptibile/unde ſunt duo poli i
una quaq; ſphera:qm̄ reuolui non pōt niſi duos habeat
polos:& octaua ſphera tot habet ſtellas:qm̄ ſi pauciores
haberet:nō poſſet cōſeq finē:ad quē ordinata ē : neq; in
iſtis ē tāta multitudo:qm̄ ſunt corruptibiles:ut maniſe

ſtū ē: ꝙ ſi i gñabilibus/& corruptibilibus inueniat multitudo rōne corruptiōis: hoc ē p accñs: ſi.n. hoc ē: qm̄ hoc ſit de rōne multiplicatiōis i eadē ſpē ſed quatenus corruptibilia ſunt: imo exiſt: mādū ē: ꝙ neqꝫ pciſe cā multiplicatiōis i materialibus ē pp corruptiōnē eaꝝ: qm̄ ſi illa eſſet pciſa cā: tūc nō oporteret tātā eē multitudinē idiuiduoꝝ i eadē ſpē: qtā uidemus: utpote: ſi oues debent eē plures, ut ſpēs ouilis cōſeruet: ſufficerēt cētū: uel mille: ſed lōge plures ſunt: qd eē nō pōt: niſi creatæ eſſēt ob aliā cām: ut ꝓ uellenbus uel nutritiōe hoium. & multoꝝ aialiū: qr tāta multiplicatio i eadē ſpē ñ ē ꝑpe pp corruptiōne; ſed ob aliā cām finalē a nā intentā: qr dicendū ē: ꝙ aiæ humanæ multiplicanf: nō ex corruptiōe ipſaꝝ. ſed ex uniuerſi pfectiōe. & ex itentiōe creatoris. ¶ Qd āt idigeāt materia iformabili p ipſas aias: nō eſt ueluti dictū eſt. u3. qm̄ ñ poſſit fieri multiplicatio niſi per materiā gñabilē & corruptibilē. Sed iō ē: qm̄ cū humana aia ſit itellectualis: ideo fœlicitabilis ē: ueꝝ cū ſit umbra itelligētiæ: & creata i orizōte æternitatis. Hāc fœlicitatē ſtatim a pricipio ſuæ creationis cōſequi nō pōt: ueluti ſcdm ꝑipatheticos eſt de cœteris itelligētiis: ſed ſtudio/& laboribus & ipſam fœlicitatē cōſequit: ubi āt ſtudiū & labor: ibi de neceſſitate ē materia. Sic itaꝙ humana aia eſt cōiuncta materiæ: ut fœlicitatē ſuā conſequeretur: quæ minime haberi pōt: niſi materiæ ſit cōiūcta neqꝫ hoc bene/& comode fieri poſſet in una aia tm̄: qm̄ naſcit uelut tabula raſa: & multis idiget adminiculis: qr oportet eſſe magnā multitudinē ipſaꝝ aiaꝝ/ & hoinum. Ex his itaqꝫ patere pōt: cur humanæ aiæ ſint multiplicatæ. & ꝙ cā multiplicatiōis i eadē ſpē nō eſt materia gñabilis & corruptibilis: neqꝫ ipſa corruptio: & cur idigeat materia: qm̄ ut finē: i quem ordiata eſt cōſequat & ꝙ nō tm̄ una ſufficeret: qrūciqꝫ ipſa ſit æterna. tāta.n. multitudo eſt multū rōnabilis: qm̄ p qtū deficit i pfectione ab itelligentiis: p tātū debet ſupplere ſcdm numeroſitatem. qr patet p hæc ad obiecta. Veꝝ qtūcūꝙ hæc ſint ſubtiliter dicta: & fortaſis cōſona ueritati & religioni chriſtianæ: minime tñ uident cōuenire dictis & radicibus Ariſto. de quo eſt pñs intentio. Prio quidem: qm̄ ois fert ſchola ꝑipatheticaſiue priſcoꝝ ſiue recētiū dicit cām p ſe multiplicationis i eadem ſpecie eē materiā gñabilē & corruptibilē neqꝫ cōcedūt i æternis poſſe eē pluſ ꝙ unū idiuiduū i eadem ſpecie; qd apte repugnat huic poſitioni. Secūdo qm̄ nō uidet: ꝙ cā aſſignata multiplicationis i aia humana poſſit ſtare cū pricipiis Ariſt. qm̄ ſi pro eſſe ſpeciei humanæ neceſſaria eſt magna multitudo ipſaꝝ aiaꝝ: uel igit huiuſmōi multitudo eſt finita: uel infinita: ſed neutrū dari pōt. ergo cā aſſignata ē falſa ad mentē Ariſto. aſñs pro qualibet pte ꝑbat: ſi.n. neceſſaria eſt multitudo finita: utpote centū: tunc ſequit aut ꝙ mundus nō eſt æternus: aut ꝙ aiæ reuniētur corporibus: aut ꝙ mundus per infinitū tps priuabit ſpē humana: quolibet hoꝝ triū repugnat Ariſto. ergo & poſitio. Secūda pars aſñis eſt ex ſe nota. ꝑbatur ꝓrima; qm̄ ſi tm̄ eſt multitudo finita aiaꝝ & ſemp ſunt i æquali numero: ut Pithagoras: & Plato poſuerūt: uel igit mūdus eſt æternus: uel nō: ſi daf ꝙ nō tunc habef una pars diſiunctiuæ: ſi uero eſt æternus: aut erit reunitio: & ſic habetur ſecūda pars eiuſdem diſiunctiuæ: aut nō erit reunitio: & ſic mundus i æternū priuabit: ſpecie humana: qm̄ cum ꝑuentū erit ad centeſimā: & non fiet reunitio: & mundus in æternū manebit. igit poſt nunqꝫ amplius erit hō: quod erat tertia & ultia pars diſiunctiuæ. Si aūt def altera pars. s. ꝙ teqrat̄ ifinita multitudo aiaꝝ. Hoc ex multis refellit. Primo quidē: qm̄ Ariſt. ubiqꝫ deſtruit ifinitū i actu: ſiue ſit i ſenſibilibus: ſiue extra ſenſibilia ut oſtendimus i apologia nra. Secūdo: qm̄ nulliū naturaliū: perficit ſuas operatiōes per multitudinē infinitam: quod patet diſcurrēdo per oēs ſpecies: nā aut ſūt ſupra hoiem aut ifra hoiem: quæ ſunt ſupra hoiem: neqꝫ ſecundū ſpēm: neqꝫ ſcdm numeꝝ ſunt actu ifinita: ueluti apertū eſt: neqꝫ q ſunt ifra hoiem ſunt infinita ſcdm ſpē3 uel ſcdm numeꝝ: nō.n. ſunt actu ifinitæ ſpēs corruptibiliū: ut notū eſt: neqꝫ aliq ſpēs corruptibiliū actu h3 ifinita idiuidua: nō.n. ſunt infiniti leones: nō equi: & ſic de ſingulis: quo igit ſola humana aia actu h3 ifinita idiuidua? Illudqꝫ quod ibi adducit. s. qm̄ qtū defficit ab intelligentiis i perfectiōe tm̄ d3 ſuperare i numeroſitate idiuiduoꝝ: minime cōcludit: ꝙ aiæ debent eſſe ifinitæ ſecundū numeꝝ: qm̄ ifiniti ad finitū nulla eſt ꝓportio: qr iter talia nō pōt cadere cōparatio. Et firmat qm̄ ifinitas idiuiduoꝝ i eadem ſpecie: uel arguit perfectiōem uel iperfectiōem: ſi primū ergo i ſpēbus itelligentiaꝝ eſſent ifinita idiuidua: cum ſint perfectiores ſpecie humana. ſi uero arguit iperfectiōem: ergo bruta & quæ ſunt infra hoie3 haberent ifinita idiuidua i ſua ſpecie: qd eſt apertiſſime falſum. Amplius qm̄ ſi ifinitæ ſunt aiæ: & continue aliæ creabunf: certe uana eſſet huiuſmōi creatio futura: qm̄ nō uidet ad qd crearenf: nā neqꝫ fierent plures neqꝫ pauciores: neqꝫ cōtinuæ eſſent æquales: qm̄ iſta nō cadunt i ifinito. unde ſi qs recte cōſiderabit hanc fictionem: hoc erit magis uanum, q ſi quis diceret ꝙ mare cōtinue idiget: ut ei apponat una guttula aquæ; neqꝫ fingi pōt ad qd tali numeroſitati ifinitæ addat ꝯtinue alia ifinitas: ſi fingi pōt ꝙ ifinito fieri pōt additio. Si qs aūt ad hæc diceret: ꝙ talis additio aiaꝝ non eſt ꝑpter ipſas aias: ſed ꝑpter hoies quē corrūpunf: qr cum mūdus ſit æternus: & nō def reunitio. & nō cōuenit uniuerſu3 priuari ſpē humana: ideo neceſſe eſt de nouo creari aias nō qdem rōne multitudinis aiaꝝ: qm̄ illa eſt ifinita: ſ3 ut uniuerſu3 habeat hoies. Veꝝ qd ſtultius dici pōt: ſic .n. imortale eſſet ꝑpter mortale. & mortale eſſet per ſe itentum: imortali exñte per accñs itento. Qd ſi adhuc dicat: hoc nō icōuenire: qm̄ uidemus: ꝙ ifinitis diebus q fuerunt cōtinue addāt & alii dies: qr neqꝫ icōuenire ifinitis aiabus: alias addere. Certe primum eſt neceſſariū ſcd'o exñte ipoſſibili: nā qñ dies aduenit: ꝓteriti ñ ſunt: unde neceſſe eſt loco ꝓteritoꝝ: alios fieri: aliter mundus periret: ſi āt ꝓteriti eſſent: noui nō fierent: ueluti eſt manifeſtu3 de oibus corruptibilibus: iō noui hoies gñant qm̄ q fuerunt corrūpūt: uel corrumpenf: ꝙ ſi nulli corrumperenf: neqꝫ aliq gñarenf. & ſic de oibus materialibus uerificat. Veꝝ lōge aliter eſt de aiabus ſcdm poſitionem: qm̄ poſt creatiōem nulla anihilat: unde uana uidetur eſſe iſta noua creatio: ſi remanet illa multitudo ifinita: hoc āt minime cōtingit ſcdm ponētes aias mortales. nihil.n. tale ſtimulat eos qr ſcdm Ariſt. hæc poſitio eſt figmentum i itelligibile. Præterea qd dicit de cā unionis aiæ ad materiā. u3. ut ex meritis fœlicitet. ſi uidetur certe eſſe ſapienter & ſufficienter dictum: qm̄ uel fœlicitas cōſiſtet in actu itellectus: uel uoluntatis: uel in utriuſqꝫ potentiæ actibus: ſi detur primum: uel igit aia ſeparata tm̄ itelliget ea/quæ itellexit in unione: uel aliq alia: ſi tm̄ intelliget ea quæ intellexit in unione quid di

cemus de aíabus q̃ nullã habuerũt itellectionẽ: ueluti
ſũt aíæ embrionũ/& multoꝝ alioꝝ:q̃ ſtãte mũdi æter
nitate de neceſſitate erũt ifinitæ:nihil igit̃ cognoſcẽt.q̃ꝛ
neq; aliqđ uolent:erũt igit̃ priuatæ pœnitus oíbus opa
tionibus:qđ ſtultius dici põt? Præterea ſi aía ſepata tm̃
ea itelligit/quæ hic itellexit:eſto q̃ eſſet aía Ariſto. uel
Platonis/quæ itellectio ẽ iſta i cõparatiõe ad itelligibilia
certa nihil eſt:ſi recte cõſideret̃:qđ aũt dicemus de aliis
aíabus:ſi uero itelligit ea quæ nõ itellexit i uniõe: tunc
anguſtiæ circũſtãt:nã.a.q̃bus recipit iſtã itellectionẽ an
ab obiectis:an a ſupis:& ſi ab iſtis quomodo accipit:cer
te nihil dici põt:qđ rõne certificari poſſit:& qđ nõ repu
gnet principiis Ariſto.ſenſata.n.nõ agunt i itellectũ:ni/
ſi p ſenſus:aſt ſenſus nõ ſunt i aía ſepata:itelligentiæ ẽt
nõ agũt niſi p motũ:& corpa cœleſtia quæ fingi nõ poſ
ſunt i aía ſepata:qm̃ cœlo nõ ſubiicit̃. Amplius qm̃ ua/
na erit illa unitio aíæ ad corpus pp itellectionẽ:qm̃ ſine
illa põt hr̃e itellectionẽ.idẽ quoq; dicat̃ de uolũtate ꝓ/
portionabiliter:& p 9ñs de utriſq; potẽtiis. Q̃ꝛ ſi q̃s uo
luerit ſubſtinere aíoꝝ imortalitatẽ:& nõ dixerit/quæ
dicunt̃/a xp̃ianis nũq̃ poterit euitare manifeſta icõue
nientia/quæ ad eã ſequũt̃:ut ſapiẽter Auguſtinus docet
i libro de ciuitate dei:nã certe niſi p totũ ponat̃ de imor
talitate aíæ:& de eius ſtatu poſt mortẽ:ut p totum tene
mus nos xp̃iani:nihil niſi fatuũ dicere q̃s poſſet. Vnde ſi
aía ẽ imortalis:neceſſe ẽ ponere ſtatũ inocentiæ. Et poſt
caſum/neceſſe ẽ ponere incarnationẽ: reſurrectionẽ fi/
nale iudiciũ:& reliqua/a nobis credita:quæ tam & ſi ue
riſſima ſint:& firmiter credenda:nõ tñ cõſonãt princi/
piis naturalibus:qm̃ ſi naturalia eſſẽt:de eis nõ eẽt fides
ꝓprie:& poſſet hr̃i ſciẽtia qđ & in ſe falſum eſt: & repu
gnat ſcripturæ canonicæ/ut aptum eſt. Vnde ſi aía eſt i
mortalis rõnabiliter debuit uniri corpori nõ mortali &
ſi nõ per naturã ſaltẽ per grãm. Si aía eſt imortalis:xp̃s
eſt icarnatus & pro nobis paſſus:qm̃ aliter ifinitæ eſſent
uel quaſi ifinitæ:quæ nullã haberẽt opationẽ: uel ſaltẽ
nõ poſſent fœlicitari:q̃ꝛ aíæ baptizatoꝝ ex meritis xp̃i
fœlicitant̃. Si aía ẽ imortalis:mũdus nõ eſt æternus. Si
aía eſt imortalis:datur reſurrectio:& ſic de reliq̃s:quat̃
nulla poſitio põt rõnabiliter tenere/aíam eſſe imortalẽ.
niſi poſitio xp̃iana. Vnde p̃ter hoc q̃ ſcriptura canonica
aſſerit:aíam eẽ imortalẽ firmiter tenendũ eſt:eã eſſe im
mortalẽ:ueꝝ apud me magnã ꝓbabilitatẽ facit:q̃ ita ſit
eſt:q̃ fides xp̃iana tã bene/tam 9ſiter/tã comode de ipa
ordinat:ut ipſa ſola oẽm ambiguitatẽ remoueat: nulla
ãt altera poſitio hoc facere põt: q̃ꝛ pura/& ſincera fide
totũ:qđ de ipſa p ſacros canones ſancit̃:tenendũ/& ob
ſeruandũ ẽ. Veꝝ hæc obiter dicta ſint:ſed redeamus un
de diſceſſimus:huc uſq; dictũ ſit/de ipugnatione dicti
primi.ſ. i quo ponebat/aíam nõ p̃cedere corpus. Quar/
tum ſuũ dictũ erat q̃ aía nõ perit.cũ corpe:qm̃ & ſi i ge
neratione ſpeciei dependeat.a.corpe:& uniuerſalit̃ dum
eſt corpori cõiuncta:nõ tñ ꝓ eſſe ſeparo:q̃uis ẽt pro eẽ
ſeparo:& ſi ſcđm actum nõ idigeat:idiguit tñ.qm̃ nul/
lã ſpẽm/ſepata aía hr̃e põt:niſi eã exhauſerit a.ſenſibus.
Multa hic ꝑfecto eſſent dicẽda:quæ in poſteꝝ reſerua/
mus:& maxime qđ de e uita recedentibus ſine aliq̃ co/
gnitione:qm̃ tunc pœnitus eſſent ocioſi:ueꝝ de hoc in
fra i hoc eodẽ capitulo. Qđ ãt dicit in altero capitulo.ſ.
q̃ nobis dato/aíam nõ poſſe itelligere ſine phantaſma/
te pro quocunq; ſtatu:adhuc nõ eſt negandũ ad mentẽ
Ariſto.aíam eſſe imortalẽ:cũ tã aperte hoc dicat: & nõ
icõuenire Ariſto.ſibi contradixiſſe:aut q̃ oẽs aíæ poſt
mortẽ ſint ocioſæ:qm̃ hoc neq; Ariſto. neq; catholicis
aduerſat̃. Huic q̃dẽ dicimus:q̃ totus iſte ſermo eſt cor
ruptus:prio q̃dem/temerarius eſt iſte ſermo/& ridicu
loſus:ſi nãq; i hac re Ariſto.ſibi cõtradicit: unde igitur
habet q̃ magis teneat unã partẽ cõtradictionis:q̃ alterã.
Præterea q̃ dicat:nõ incõuenire Ariſto.ſibi cõtradixiſ/
ſe:certe ſi pro nõ incõuenire itelligat nõ ipoſſibile: hoc
utiq; cõcedimus:nullã.n.uideo repugnãtiã:ſi uero pro
nõ icõuenire itelligat iprobabile:& icredibile:& ualde i/
decens:hoc ꝓculdubio negamus. Indecens.n.& icredi/
bile eſt:Ariſto.i tãta re:& tã diligenter examiata: & ma
xime deſiderata. Et tã apte ſibi cõtradixiſſe:qđ nõ face/
ret minimus/& rudiſſimus tyrũculus:q̃ꝛ abſit.a.nobis
tm̃ ſcelus:phũſq; talia audiẽs de Ariſto.aures obſtruat:
tãq̃ maximã blaſphemiã de tãto/& tali magr̃o:unde ſic
dicens lapidãdus ẽ. Illud ãt qđ ulterius adiũgit.ſ.apud
Ariſto.nõ icõuenire:oẽs aías poſt mortẽ eẽ ocioſas:eſt
adeo ſtolidũ dictũ.ut ſit i ultimo ſtoliditatis. In primis
nãq; uir iſtæ leuiſſimus nõ uidet:q̃ apte ſibi cõtradicat:
cum dixerit Ariſto.arguiſſe Platonẽ de p̃ceſſiõe aíæ an
te corpus:qm̃ tunc ipſa aía eſſet ocioſa. Si igit̃ hoc Ari.
decretis nõ aduerſat̃.qđ igit̃ ratio illa ſibi expoſcit uelut
& retro diximus? Amplius qm̃ ſcđm pricipia huius nr̃i
cõtradictoris:ſi poſt mortẽ:aíæ eſſent occioſæ:tũc Ari.
hr̃et negare oẽs uirtutes:quæ hoí attribuũtur:qđ tñ eẽ
falſum apud Ariſto.aptiſſimum ẽ:q̃ ãt hoc ſcđm eum
ſequat̃:facile deducit̃:qm̃ ſcđm ipm̃ uirtutes expetunt̃
nõ ꝓpter ſe:ſed ꝓpter beatitudinẽ ueꝝ non põt/ſtantẽ
hoc/aliqua eẽ hoís beatitudo:ſed dempto ſine demũt̃
in finẽ ordinata:igit̃ uirtus in beatitudinẽ ordinata tol
let̃:oía apta ſunt:excepto:q̃ nõ erit beatitudo: hoc aũt
ſic ꝓbat̃:qm̃ beatitudo aut erit poſt mortẽ aut añ mor
tem.primũ dari nõ põt:qm̃ ethicoꝝ prio beatitudo eſt
eupraxia ſcđm optimã uirtutẽ:aſt poſt mortẽ nulla eſt
opatio:qm̃ ſcđm poſitionẽ oẽs aíæ ſunt occioſæ igit̃ nõ
erit fœlicitas:neq; ẽt ante mortẽ:qm̃ q̃cq̃d eſt ante mor
tẽ:eſt breuiſſimũ momentaneũ:& ſi ſtudioſum ẽ: to/
tum i laboribus/& pœnis cõſtitutum eſt:ut ipſe ſupius
poſuit. At ut ẽt ipſæ dicebat ex Pãphili auctoritate in tã
li/taliter diſpoſitio nõ põt beatitudo cõſiſtere:igit̃ data
poſitione/nulla erit uirtus. Qđ:& firmat̃: nã per ipm̃
ubi ſupra:uirtutes expetunt̃ ꝓpter imortalitatẽ:ſed ſi
oẽs aíæ poſt mortẽ ſint ocioſæ:aut ſunt mortuæ:aut ſi=
miles mortuis:ethicoꝝ nãq; prio:dormientes: nãq; &
dementes mortuis cõpati ſunt:q̃ꝛ fœlix ab iſelice non
diſtat:niſi p dimidiũ tẽporis:nõ igit̃/ſi ocioſæ ſũt: erũt
uirtutes:qđ itendebat̃. Amplius argumentũ tãtũ p ip/
ſum magnificatũ perit.ſ.de p̃miatione bonoꝝ: & puni/
tione maloꝝ:pp quæ erat neceſſariũ ponere tartaꝝ:&
iſulas beatas:nã ſi nihil opant̃ illis nõ ẽ opus. Amplius
ſcđm totã ſpẽm natura tendet de eſſe pfecto: ad eſſe i/
perfectum:cum poſt mortẽ nullã habeat opationẽ: dũ
ãt uiuerẽt nõ erãt ſine opationibus:imo qđ amplius eſt
nulla res erit in mundo adeo infœlix:adeo uilis:ſicut ẽ
aía ſepata:q̃ñq̃dem nihil ſit i uniuerſo:qđ ex toto ſit de
ſtitutũ ab aliqua opatione:& ex toto uacans: nulliusq;
ſit ꝓrſus utilitatis:q̃q̃.n.multa ſcđ aliqđ: ꝓprio careãt
fine in quẽ ordinata ſunt:alias tñ hñt opationes:& uti/
litates anexas:nam & ſi non omnes flores ordinati i fru
ctus:fructus faciant:hñt tñ alias anexas utilitates: ut de
ſeruientes medicinæ uel alicui alteri rei:ſuntq; materia

pro alioꝝ gñationẽ ut tradũt phi:& Auguſt. in libro de
ciuitate dei cõfirmat:at aĩa ſepata ſi ex toto uacat:nõ eſt
fingere/quã utilitatẽ in uniuerſo afferat. Præterea nihil
erit aĩa ipſa:qm̃.viii. metha. tolle opatiõnẽ:tolle eſſentiã
Qđ adducit in fundamẽtũ ſui erroris.s. multa eſſe cor/
ruptibilia quæ tñ nunq̃ corrũpenť:ueluti multa ſunt
gñabilia:quæ tñ nũq̃ gñabunť:nã recte philoſophantes
ponũt partes centrales terræ:nũq̃ corrũpi: cum tñ ſint
corruptibiles:ignisq; aliqs eſt gñandus:q tñ nunq̃ gña/
bitur. Iſtud apte eſt cõtra ueritatẽ & cõtra oẽs ꝑipathe
ticos:ipſæ nãq; Ariſto. ex itentione. pri̾o de cœlo ad finẽ
demõſtrat oppoſitũ. unde. 101. textu ſic ſcribit. Factũ eẽ
qdem igiť:ſempiternũ tñ eſſe dicere ipoſſibiliũ. ſola. n.
hoc ponendũ rõnabiliter:quæcunq; ĩ multis aut omni
bus exiſtentia:de hoc aũt accidit cõtrariũ:oĩa. n. quæ ge
nerãť/& corrũpi uideãť:ubi manifeſte nullũ excipit cor
ruptibiliũ a corruptione. ſi nullũ gñatoꝝ excipit a cor/
ruptione:ſi qdem oẽ gñatum eſt corruptibile: & omne
corruptibile gñatũ. Præterea. Phiſicoꝝ. 2. neceſſitas ma
teriæ eſt neceſſitas ſimplr̃: quo modo igiť fieri põt: ut
aliquod ſit corruptibile/quod nũq̃ corrũpeť. Auerroes
quoq; in. cxxxviii. cõmẽ. primi de cœlo ſic ſcribit. Natu
ræ. n. reꝝ dant eis:aut ut ſint ſemp:aut ut ſemp nõ ſint
aut ut aliqñ ſint & aliqñ nõ ſint:ſi ergo aliqđ inuenire/
tur gñabile æternũ nõ corruptũ:aut æternũ corruptũ:
eſſet poſſibile: ut natura poſſibilis tranſmutareť in ne/
ceſſariã:& neceſſaria ipoſſibilẽ in agẽte/& recipiẽte:qđ
ẽ ipoſſibile. Idẽm quoq; ĩ fine primi metheoroꝝ docet
Ariſto. ubi oſtẽdit habitabilia loca fieri ĩhabitabilia: &
ꝙ nõ tm̃ habentia uitã habẽt determinatũ perhiodum
ueꝝ & quæcunq; habenť materiã. licet ĩ his nõ ſit tam
aptum. Idem quoq; manifeſte dicit in capite ultio quar
ti de gñatiõe aĩaliũ. 2. ẽt de aĩa tex. 35. ſic ſcribiť: qm̃ igi
tur cõmunicare nõ poſſunt ipſo ſemp & diuino conti/
nuatione pp id ꝙ nihil cõtigit corruptibiliũ idẽ nũero
unũ pmanere ſcđm qđ põt pticipare unũqđq;: ſic cõi/
cat hoc qdem magis illud uero minus:& pmaneat nõ
idem:ſed ut idẽ numero qdẽ nõ unum:ſpẽ aũt unum:
qđ clarius Qđ aũt dicit de partibus centralibus terræ:q̃
nunq̃ corrumpenť:falſiſſimũ ẽ & oĩbus expoſitoribus
cõtrariũ:nã diuerſos modos/& ſi imaginari ſint quo/
modo partes ille corrumpãť:quos non eſt neceſſariuꝫ
referre:oẽs tñ cõueniũt:ꝙ ipſe corrũpanť:qđ aũt dicit ꝑ
errore ſuo:nõ icõuenire aliquã potẽtiã fruſtrari: qr̃ ni/
hil obſtare/ꝙ aliqđ ſit ĩ potẽtia ad corruptionẽ: & nũq̃
tñ corrũpeť. Certe qđ dicit:ueꝝ eſt de potẽtia accidẽta
li & ꝑ accñs nõ tñ de potẽtia eſſẽtiali ſiue ꝑſe: unde ꝙ
flos iſte ordineť ĩ fructũ:& nunq̃ fructũ faciat nõ eſt in
conueniẽs:qm̃ materia quæ eſt ſub hoc flore:nõ per ſe
reſpicit fructum:ut eſt ſub hoc flore:ueꝝ reſpicit fruc
tum:ut ẽ ſub flore abſolute:qr̃ & ſi priuať hæc materia
ut eſt ſub hoc flore a fructificatiõe:nõ tñ ſimplr̃ priua/
tur:qm̃ & ĩfinities erit ſub flore & ĩfinities fructificabit
ueꝝ ſi Socrates (exẽ. g.) uel a terra cẽtralis nũq̃ corrũpe
tur:ꝑpetuo priuabiť ab oĩ gñatione & corruptione: &
nõ tm̃ ab hac:ſed ꝑrſus in uniuerſum. Quod ſi dices/
nihil incõuenire:hãc materiã priuari pœnitus ab oĩ ge
neratione:& corruptione:ſed bene iconueniret: uniuer
ſam materiã ſic priuari. Sed oĩum ſtolidiſſimæ. Quo
modo igiť rõnes Ariſt. ꝓcederẽt:ĩ fine primi de cælo:
ibi. n. ꝓbat:ꝙ ſi aliqđ eſt genitum ipm̃ corrumpeť:& ſi
qđ ẽ corruptibile corrumpeť:dicit nãq;: Si corruptibile
ẽ ponať corrumpi:qm̃ poſſibili ſcđm eſſe poſito nõ ſe/
quiť ipoſſibile ergo corrumpeť:& eſt æternum: ergo
nõ corrumpeť. Aſt ratio Ariſt. uideť claudicare: qm̃ ſic
illud/qđ ſedet:nõ poſſet nõ ſedere:nã dato oppoſito ar
gumẽto Ariſto. argumẽtabor:ſi qđ ſedet põt nõ ſedere
ponať itaq; nõ ſedere:utpote Sor:nõ igiť Sor ſedet:& ex
altera pte ſedet. igiť idẽ ſedet & nõ ſedet. At oẽs ſoluũt
& precipue. Thomas: diſparitatẽ eſſe:qm̃ ſi qđ corrup
tibile eſt:neceſſe eſt ipm̃ corrumpi:at nõ qđ non ſedet
neceſſarium ẽ nõ ſedere:qr̃ uir doctiſſime. neq; tota ma
teria põt fruſtrari ĩ uniuerſum. a. ſuo fine: neq; portiun
cula aliqua:loquẽdo de fine ꝑ ſe:licet aliqua & fere oĩs
a fine ꝑ accñs. q eſt ſcđm iđiuiduum. Præterea uir emi/
nentiſſime quo modo rõnes Auerrois ꝓcedent contra
ponẽtes materiã ĩ corporibus cœleſtibus: dicit. n. Auer
roes: ſi ĩ cœlo ẽ materia:ergo cœlum corruptibile:ergo
corrumpeť. Aſt ſcđm tuã gloſam argu. nullum eſt:qm̃
diceret opponens:ſufficit corruptionẽ exerceri in mate
ria iferiori longeq; hoc eſſet rõnabilius:q̃ de ptibus ter
ræ ꝓpe centrum:qm̃ cœlum ipm̃ remotum eſt ab om/
ni cõtrarietate:ut oñdit phus ĩ pri̾o de cœlo:qñ ẽt mo/
tui circulari nihil ẽ cõtrarium. At terra ipſa ſita eſt iter
cõtraria. radiiq; ſolares penetrãt ipſam undiq; alterãdo.
Quod ẽt ulterius dicebãt:qm̃ nõ oẽ gñabile de neceſſi/
tate gñatur:ergo neq; oẽ corruptibile de neceſſitate cor
rumpeť. hic opponẽs ignorat:illud ñ ſequi:qm̃ primũ
ẽ de potẽtia accidẽtali:quã fruſtrari nõ iconuenit. ſcđm
ãt eſt de potẽtia eſſentiali. quã neceſſe eſt ſcđm naturã
ad actum reduci. ſi. n. Sor. gñandus nõ gñabiť: ifiniti tñ
hoĩes gñabuntur:ſi uero Plato corruptibilis. nunq̃ cor
rumpetur. cum Plato actu ſit:de tali. n. corruptibili eſt
ſermo:ſua materia in æternum priuabitur a. tranſmu/
tatione. qđ ĩ natura ẽ ipoſſibile:hoc ãt ꝑpulchre docet
Auerrois ĩ cõmẽto. cxx. primi de cœlo ubi ſic inqt. Et
debes ſcire:ꝙ potẽtia ad aliqđ eſſe nõ eſt ĩfinita ĩ pterito
tp̃re:qñ fuit accepta ĩ ſubiecto ꝓpinquo gñationi:ſed fi
nita ex duobus extremis:ſi potẽtia ad aliqđ fuerit accep
ta ĩ pria materia:tunc æterna fuit ĩ pterito:ſꝫ tñ iſta po
tentia:quæ ſemp fuit ĩ materia:eſt indiuiduũ entis per
accñs:ſiue accidẽtaliter. Et cum qdã hoĩes acceperũt po
tentiã quæ ꝑ accñs/quaſi eſſentialis:tenuerunt eẽ poſſi
bile:ut aliqđ nõ ſit ꝑ tp̃s ĩfinitũ ĩ pterito:deide poſt erit
quapropter ẽ potẽtia ad ſuum eſſe ĩfinita. Et cum puta
uerunt ꝙ potẽtia ad eſſe:poſſibile eſt ut ſit ĩfinita: exiſti
mauerunt ꝙ poſſibile eſt ꝙ potẽtia ad corruptionẽ ĩ ali
quo ſit ĩfinita ĩ futuro. Error igitur hoꝝ ẽ:ꝙ acceperũt
qđ ẽ eſſentialiter:qđ ẽ accidẽtaliter:deinde aſſimilaue/
runt eſſentialẽ potẽtiã ad corruptionẽ accidẽtali poten
tiæ ad gñationẽ:ipoſſibile ẽ. n. iueniri ĩ aliquo potẽtiaꝫ
ad corruptionẽ ĩfinitã:neq; accidẽtaliter neq; eſſentiali
ter:potẽtia ãt ad gñationẽ poſſibile ẽ ĩfinitã repiri acci/
dẽtaliter:ñ eſſentialiter:ſcđm ĩ ãt hunc modũ fuit error
iſtoꝝ hoĩuꝫ ĩ hoc loco:hæc cõmẽtator. 6. quoq; metha.
cõmẽ. 7. dicit corruptio fit de neceſſitate:gñatio ãt non
Ex quo manifeſtum eſt:ꝙ iſte cõnumerãdus ẽ eis. Qđ
ẽt ulterius addebať de catholicis:q ponunt pueroꝝ aĩas
quæ deceſſerũt ſine ſciẽtia/& cognitione. nihil itellige/
re. Iſtud minime ueꝝ ẽ:imo illud aborrẽt:nã baptizati
ex merito redẽptoris nři gaudẽt cũ eo:nõ baptizati aũt
naturalia cognoſcũt:ut ad plenũ ĩ quarto ſententiaꝝ a
theologis ptractať. Qđ ẽt ulterius dicebatur de dãnatis
Vir igenioſiſſimæ illud nõ eſt ſcđm curſum naturæ:ſꝫ

ſupra naturã ex diuĩa iſtitutiõe.naturaliter.n.illud eſt ĩ
poſſibile:qm̃ ut diximus:potẽtia æterna/q̃ reſpicit duo
cõtraria ĩfinities alternat ſcd̃m illa cõtraria:ut tex.& cõ
mẽ.15.octaui phiſicoꝝ tradũt Ariſt.& cõmẽ.nos.n.hic
agimus ſcd̃m poſſe naturæ:nõ ãt ſcd̃m poſſe dei.Veꝝ
& hic aĩa aduertẽdũ ẽ:ꝙ q̃q̃ catholici ponãt dãnatoꝝ aĩas
ꝑpetuo priuari fœlicitate:ĩ quã ordinabãť ñ priuãť opa
tionibus:ĩmo maxĩe opanť:cũ ſint ĩ acerbiſſimis crucia
tibus:at uir iſte ſapiẽtiſſimus põit/oĩ opatiõe aĩas ſepa
tas priuari.Veꝝ trãſeamus ad aliã rñſionẽ:quã uir iſtæ
dicit/eẽ uerã phiſicã & ariſtotelicã:ĩ qua tm̃ gloriatus ẽ
dicit itaq̃ ĩtellectũ ꝑ quocũq̃ ſtatu nihil ĩtelligere ſine
phãtaſia:aut.n.ſcd̃m pñs/aut ſcd̃m ꝑteritũ:ad modũ ſu
perius expoſitũ.Miſſu; ãt ĩ pñtia faciamus:qđ ĩ ſuo co
dicillo dicit iſtud nõ eẽ ad ĩtẽtionẽ Ariſto.ueluti ĩfra ui
debimus:ſed nũc dicamus:prĩo hãc gloſam lr̃æ nõ con
uenire:&.n.ubiq̃ loqť Ariſt.de pñti:ponitq̃ ĩtellectum
actu nõ ĩtelligere:niſi phãtaſia actu phãtaſiet. Præterea
aĩa poſt mortẽ ĩtelligeret&amaret:ubi prius ĩtellexiſſet
& amaſſet.hoc ãt reclamat Ari.1.d aĩa ubi te.lxv.ab aĩa
poſt mortẽ remouet ĩtelligere ꝑꝑ ĩtellectus paſſiui cor/
ruptionẽ:& ꝑ ꝯñs oẽm actũ appetitiuũ:cũ appetitus co/
gnitionẽ ſequať.Idẽq̃ tex.xx.tertii de aĩa paſſiuus qdẽ ĩ
tellectus corrũpiť:& ſine hoc nihil ĩtelligit aĩa. Amplĩꝰ
ethicoꝝ tertio mortuis/neq̃ bonũ/neq̃ malũ ineſt:nõ
igiť eis ineſt ĩtellectio:ſiqdẽ ĩtellectio pfectio ẽ ĩtellectus
Præterea ſi aĩa nõ ĩtelligit:niſi q̃ñq̃ mota fuerit a phan
taſmatibus:qd ſtatuemus de pueris:q abſq̃ cognitione
e uita trãſierunt:nullã igiť pœnitus opationẽ habebũt.
Veꝝ qd ſtultius excogitari põt.ꝑterea qđ dicit:aĩam cõ
iunctã corpi ĩ gñatione ſpẽi ĩdigere phãtaſmate:ut mo
ueat ĩtellectũ:poſt uero ſpẽi gñationẽ phãtaſmate ĩdige
re:uelut oculus ĩdiget pariete:qm̃ color quẽ uidet eſt ĩ
pariete.O caput ridiculũ.oculus ĩdiget pariete:qm̃ co/
lor quẽ uidet ẽ ĩ pariete:ſi itaq̃ tali mõ ĩtellectus ĩdiget
phãtaſmate:q̃ñ qdẽ uniuerſale ĩtelligat ĩ phãtaſmate ip
ſum uniuerſale erit ĩ phãtaſmate:ueluti color ĩ piete:cũ
ꝙ color ſit ĩ piete:ueluti forma in ſubiecto uniuerſale
erit in phantaſmate tanq̃ in ſubiecto.qd ridiculoſius?
Præterea dicit ꝙ ſeparata ĥia ĩdiguit phãtaſmate ꝑ ſpẽi
gñatione nõ aũt ꝑ cõſeruari. At iſtud apte contradicit
Ariſto.[illegible]xxx.textu tertii de aĩa(ſic.n.iqr) [illegible]tellectiæ aũt
aiæ phãtaſmata:ut ſenſibilia ſunt(& [illegible] ſer[illegible]ſitus)
ꝑꝑ qđ nequaq̃ ſine phãtaſmate ĩtelligit aĩa:ubi cõmẽ.
Intellecta.n.uniuerſalia colligata ſunt cũ imaginibus:&
corrupta ꝑ corruptionẽ eaꝝ.Hoc ẽt expimento apparet
qm̃ cũ uirtus memoratiua fuerit oblita.nihil de eo uir/
tus ĩtellectiua intelligere põt:cuius memoratiua fuerit
oblita.Qđ ẽt ulterius dicebat:illud aduerſus Platone;
dixiſſe:q ponebat aĩas ĩtelligere:priuſq̃ corpi uniant:de
hoc ſatis abunde ĩ aſſhabitis diximus:qr recurrẽdũ eſt
ad illa:ne idẽ totiẽs repetať:Sed ẽt dato ſibi hoc ſuo glo
ſemate:ut ſuo uerbo utar:nõ ne ĩprudẽter uir iſte cali/
diſſimus ĩcidit ĩ illud:qđ maxĩe euitare intendebat.Nã
ſcd̃m ip̃m ſine aliquo diſcrimine uel additamẽto uni/
uerſaliť ueꝝ ẽ ĩtellectũ nũq̃ poſſe ĩtelligere abſq̃ phãta/
ſia:ſiue de pñti:ſiue de ꝑterito:ueluti ſupra expoſitũ ẽ:
cũ igiť fœcerimus cõditionalẽ Ariſt.u;.ſi intelligere eſt
phãtaſia/aut nõ ſine phãtaſia:nõ cõtingit ipſam ſepari:
Sed ꝑ te ĩtellectus nũq̃ ĩtelligit ſine phãtaſia:ergo nõ cõ/
tingit ipſam ſepari:nõ itaq̃ ĩmortalis ẽ:qđ maxĩe uole
bas.Qđ ſi dicas/ſermonẽ eẽ ad Platonẽ q ponebat aĩas

ĩtelligere añ corpus:ſic ꝙ ꝯñs eſt:nõ abſolute cõtingere
ipſam ſepari:ſed ꝯñs eſt:nõ ẽ:añq̃ corpori uniať.Hoc in
primis ẽ extra mentẽ Themiſtii Auerrois/& oĩum lati/
noꝝ expoſitoꝝ.Amplius qm̃ illud nullo mõ ſtare põt
cũ cõtextu illius lr̃æ:qũo.n.iſta cõuenĩũt:nõ cõtingit ip
ſam ſepari:& nõ cõtingit ipſã eſſe.añq̃ corpus ĩformet:
hæc.n.differunt:ueluti cœlũ:& terra:nullũ.n.idioma ꝑ
primã ĩtelligeret ſcd̃am.Præterea Ariſt.ꝑ aĩam ſepari ĩ
telligit ipſam eſſe ĩmaterialẽ:nã & ꝑ ĩſepabilẽ intelligit
ipſam eẽ materialẽ:ñ itaq̃ ĩtelligit eſſe ĩ corpe uel extra
corpus:q̃q̃ hæc ad illa ſequať:ſenſus itaq̃ eſt:erit mate
rialis uel ĩmaterialis nõ autem erit ante corpus.qr &c.

Caput.xxi.in quo rñr ad contenta in lxi.capitulo.

IN lxi,cap.ſic dicit.His dilucidatis ad eius ratio
nes accedamus.Argumẽtať itaq̃ prĩo.Aĩa eſt ac
tus corporis:ergo ĩ opando dependet a corpe:
ubi patet prĩo eius argu.ñ ualere:q̃ñqdẽ q̃libet cœli aĩa
eſt actus cœli:q̃ tñ ĩ ĩtelligẽdo a cœlo nõ depẽdet:nec ut
a ſubiecto:nec ut ab obiecto:ꝑpterea aĩaduerſiõe dignũ
formã aliquã actũ corpis eſſe:biſſariã poſſe ĩtelligi:aut
depẽdenter.aut ĩdepẽdenter:depẽdẽter qdẽ hæ formæ
ſunt corporis actus q̃ ab ipſo corpe depẽdet ĩ eſſe & in
cõſeruari,ut elementariæ formæ/& cœteræ id genus:
& tales formæ ĩ opando depẽdẽt a corpe/& ut ſubiecto
& ut obiecto.Independẽter uero hæ formæ ſunt:e q̃bus
corpus q̃dem dependet:ipſæ uero/a corpe minime:ut
cœloꝝ & hoium aĩæ:& tales ĩ opando a corpe ꝑ ſe nõ
depẽdẽt:nec ut a ſubiecto:nec ut ab obiecto:ꝑ accñs aũt
depẽdere poſſunt:ſaltẽ aĩæ hoium:q̃ dum ſũt actus cor
poris ab illo depẽdẽt ut ab obiecto:pñt ẽt dependere/a/
corpe ĩ acq̃ſitione primi actus:quo reddãť actuatæ & ꝑ
fectæ ĩ elliciẽdo ſcd̃m actũ:ut dictũ ẽ.Ex quo patet q̃uo
ĩtellectiua aĩa actus ẽ corporis:quaſi equoce:uel uti cœli
aĩa ẽ cœli actus:ut dicebat Auerroes:hæc illæ.Ad qđ di
cimus ꝙ uniuerſaliter ueꝝ eſt de oĩ aĩa.s.ꝙ ueluti eſt ac
tus corporis:ſic & ſcd̃m illud eſſe:ĩ opari depẽdet a cor/
pore:qr ſi ĩtelligẽtia ẽ actus corpis cœleſtis:ſcd̃m illud
qđ actuat corpus cœleſte nõ põt ſine eo opari:eſt aũt ĩ
telligẽtia actus corpis cœleſtis:nõ qua ĩtelligit:qr & ĩ in
telligẽdo nõ utiť corpe cœleſti:ſed eſt eius corpis actus
qua ĩformat & mouet:unde & nullã huiuſmodi opa/
tionẽ exercere põt ſine corpe cœleſti.Veꝝ cũ humanus
[illegible]lectus/qua ĩtelligit ẽ actus corpis:& nõ tm̃:qua ſẽtit
[illegible]uegetat:aliter.n.ĩtellectiuũ nõ cõſtitueret quartum
gradũ aĩatoꝝ:qđ reclamat Ariſto.igiť humanus ĩtelle
ctus ĩ ĩtelligẽdo ſemꝑ ĩdigebit corpe.qđ eſt cõtra con/
ceſſum tuũ.Ad hæc ſcd̃m tenentes aĩas multiplicari:&
eſſe abſtractas:definitio illa nõ diciť equoce:imo uni/
uoce:ut patet ꝑ diuũ Thomã cõmendãtẽ ĩ hoc Alexan/
drũ:& Auerroem arguẽtẽ:nõ igiť ꝯñter ſcd̃m ſuã poſi
tionẽ rñdet:cũ dicat deffinitionẽ illã dici equoce de ĩtel
lectu humano:& aliis aĩabus.Præterea ſi humanus ĩtel
lectus ita ſe h; ad hoiem:ueluti ĩtelligẽtia ad orbẽ ſicq̃
ueluti ĩtelligẽtia nõ depẽdet ab orbe:ſed orbis ab ipſa ĩ
telligẽtia:ſic & ĩtellectus nr̃ nõ depẽdet a corpe:ſed cor
pus ab ipſo ĩtellectu:ut ipſe hic aptiſſime cõcedit:q̃uo
igiť fieri põt:cũ ĩtellectus ipſæ ſcd; eẽ ñ depẽdeat a cor
pore:qn & habeat opationẽ oĩo ĩdepẽdẽtẽ a corpe:qđ
certe neceſſariũ eſt cõcedere:ueluti Auerroes & Themi
ſtius apte cõcedũt.Ar iſte negat:qm̃ ĩtellectus ſemꝑ ĩdi
get phantaſia:aut ſcd̃m pñs aut ſcd̃m ꝑteritũ:ut ipſe ſu
perius dixit.Præterea ĩtellectus ꝑ ip̃m ĩdepẽdẽter ſe h;

ad corpus:qm̄ p cōceſſa:ita ad corpus ſe habet:ueluti in
telligētia ad orbē ſcd̄m dependētiá & idependētiá.non
igit̄ numeratōem & diſtictiōem accipit humana aía ab/
ipſo corpe:a quo.n.nō accipit eſſe:neq; unitatē:neq; di/
ſtict.onē accipe pōt·quo dato ñ magis humanæ aíæ po
terút multiplicari i eadē ſpē·q̄ itelligētiæ:& ſic poſitio ſi
bi ipi repugnat. Amplius:qm̄ ifra dicit·ſēp aíam depēde
re a corpe/& ſcd̄m eē/& ſcd̄m opari:ſcd̄m eē qdē:qm̄
q̄ñ ē ſepata:& ſi actualr̄ nō iformat corpus:aptitudie tñ
ē iformatiua:neq; hoc ab ea ē ſepabile:qr̄ aut actu/aut ap
titudine ſemp depēdētiā h₃ a corpe:nō minus ēt ſcd̄m
ſuā poſitionē ſemp i opari depēdet a corpe:qm̄ ſēp aut
actu idiget phātaſmate:aut idiguit:uelut ipſe ponit:quo
igit̄ hoc ſtare pōt cū iſto/qd' núc dixit.s.q; itellectus hu
manus ē a corpe idepēdēs:& ſe h₃ ad hoiem:uelut itelli
gētia ad orbē:qñqdē orbis itelligētia neq; actu/neq; ap
titudine depēdet a corpe ſcd̄m ſuú eſſe/& ſuā ſubām.
Ad hæc ſcd̄; Albertú & Thomā:& fere uniuerſalr̄ ſcd̄;
oēs latinos:ex itelligētia/& orbe ñ fit uere & ppríe unú
qm̄ utrúq; ē ens i actu.s.tā orbis q̄ itelligētia:& ex tali/
bus(.8.metha.)nō pōt fieri uere unú:imo & cōmē. ipſe
cōmēto tertio ſcd̄i de coelo dicit:q; ex itelligētia & orbe
fit unú ſcd̄m diſpōnē magis diminutá q̄ ex materia/&
forma:qr̄ ſi itellectus ita ſe habeat ad humanú corpus:
uelut itelligētia ad orbē:hō nō erit uere unus. Ve℞ & p
ter iſta oñdimus rōnē iſtā nullo pacto poſſe ſtare cu₃
pricipiis Ariſto. Ná humana aía/ſiue eius intellectus cú
ſit mouēs motú ē phiſicæ ɔſideratiōis:ut ēt.2. phiſico℞
ponit Ariſt.cú ponat ipſam terminú formaꝶ naturaliú
ſed q̄ ſunt phiſicæ cōſideratiōis ſunt iſepabilia a/motu
& ſcd̄m eē & ſcd̄m cōſiderationē:ut patet.1.phiſico℞ &
6.metha.ergo ſi humana aía:a motu & a materia ſenſi
bili:ſcd̄m eē ſepari nō pōt/neq; ſcd̄m cōſiderationē:er/
go i oī ſuo ope aía depēdebit a materia ſenſibili:ſecus át
ē de itelligētia mouēte corpus coeleſte:qm̄ ipſa ſcd̄m ſe:
& ſui ſubām ē mouēs nō mota:qr̄ ut.2.phiſico℞ tradi
tur:nō ē phiſicæ cōſideratiōis:neq; aliq̄ itelligētia℞ dir/
recte & p ſe cōtinet̄ ſub definitiōe aíæ:uelut ēt ſapiēter
dixit Alexāder i ſua paraphraſi de aía. Ex qbus patet nō
ſimilr̄:itellectú humanú ſe habere ad corpus eius:ſicut
itelligētia ſe h₃ ad orbē:neq; æqualiter humana aía ē ac
tus corpis phiſici ſicut itelligētia.cú accidat itelligētiæ/
eē actú corpis phiſici:qñqdē hoc ē ei itelligētiæ oio ex
trinſicú:cú eſſentialiter p ipm̄ nō h₃ definiri:& i ſuo pri
mo ope ab eo nō depēdeat. At humanus itellectus eſſē
tialiter h₃ definiri p corpus:qr̄ ſimilitudo accepta de in
telligētia & aía ē lōge diſpar:cú uix iſta i aliquo ɔueniát
Sup his át teſtat̄:qm̄ Ariſt.i libris de aía:ſolú de huma
no itellectu ptractauit:nullā fere mētionē faciēs de itelli
gētiis.i.12.aút metha:ptractás de itelligētiis:nullā men
tionē fœcit de humana aía:qr̄ i nullo admittēda ē cōpa
tio. Si qs át diceret ue℞ eē humaná aiam nō ſine corpe
definiēdá eē:qm̄ uelut dcm̄ ē:eſſñtialiter a materia depen
det:aut actu/aut aptitudie:nihil tñ obſtat̄:qn actu/a ma
teria ſepet̄:& ob hác cām eē metha.cōſideratiōis:alteri
uſq; naturæ:a cœteris rebus naturalibus q̄ actu a ſubie
ctis ſuis ſepari nō pñt:qr̄ & pp hoc eē imaterialis natu/
ræ. Certe:qq̄ iſtud i pte ſit ue℞:nō tñ ē phiſicæ dcm̄:na
turaliter.n.& ſcd̄m pricipia ab Ariſt.tradita:res natura
les:neq; actu neq; aptitudie:a materia ſepari queút:ná
ueluti ipoſſibile ē accñs eē·qd' nō ſit natú ieſſe ſubſtátiæ
ſic neq; naturaliter poſſibile ē/eē accñs/qd' actu nō ſit i

ſubō:qr̄ apud naturales/uelut fieri neq:q; accñs ſit ſine
ſubō:ita fieri nō pōt:ut forma naturalis ſit:& nō ſit i ac
tu i ſuo ſubō:imo lōge ipoſſibilius ē:formā ſubālē eē ſi
ne ſubō:q̄ accñs eē ſine eo:ex ſubō.n.& accñte fit unú p
accñs:at ex forma & materia fit unú p ſe Indiſſolubilior
át ē unitas p ſe/unitate p accñs:qr̄ ſicut ex diuía potētia
ſolú fieri pōt q; accñs ſit ſine ſubō:ſic ſolú ex diuía potē/
tia fieri pōt q; forā ſubālis naturalis ſit ſine materia. Vñ
qd' fuit aſſúptú:ē falſú.s.reliquas res naturales nō poſſe
a materia:& a ſubō ſepari:ná ſi hoc naturalr̄ intelligat̄:
neq; ēt ueritatē cōtinet de humana aía:ſi ipſa ē res natu
ralis:oēs.n.res naturales eodē curſu currút ſcd̄m hanc
diſpōnē:qm̄ oēs definiút̄ p materiá ſenſibilē:& definitō
neq; ps definitiōis actu ſepari pōt/a ſuo definito:ſicut
neq; aptitudie. Si uero itelligat̄:q; p diuiná potētiá nul/
la res naturalis alia ab aía humana pōt ſepari:a materia
ſcd̄; actú:utiq; idubitáter hoc ē falſú:ut p₃ de accñtibus
i Hoſtia cōſecrata:& forte q; ñ minus Deus poſſet ſepa
re aíam aſini a ppria materia ſcd̄m actú:nō.n.uideo:qn
Deus hoc facere nō poſſit. Sed i hoc me ſubicio pitiori
bus. Si qs ēt ulterius ptеruiēdo dicat aiam eē & natura
lis/& metha.cōſideratiōis:qr̄ ut naturalis nō pōt ſepari
a materia:ut metha.uero ſepari pōt:qr̄ & duas hr̄e pōt
definitiōes:uná.s.naturalē ſcd̄m quá exprimit̄ materia
ſenſibilis:altá uero metha.& i ea materia ſenſibilis nō ē
ponēda:qr̄ & ſcd̄m primá definitiōe₃ h₃ opatiōes depē
dētes a corpe:ſcd̄m uero ſcd'am h₃ opatiōes idepēden
tes ab eo ue℞ iſtud ſtare ñ pōt:qm̄ illa definitio metha.
uel cōuertit̄ cú definito:uel nō.ſi ſcd̄m nō itaq; ē defini
tio:ſed erit unú:i quo aía cōicat cú cæteris naturalibus:
& ſic nō magis hoc cōueniet aíæ q̄ aliis rebus naturali/
bus:ſi uero talis definitio cōuertet̄ cú definito:quō igit̄
fieri pōt:ut res i pticulari cōſiderēt̄.a metha.ſi ſút i mo
tu & i materia ſenſibili:de his.n.ñ ſe itromittit metha.
ut Auicē. Albertus/& diuus Tho.teſtant̄. Amplius aut
declarát eádē eſſētiá pfecte:aut nō:ſi ſcd̄m nō ſút defini
tiōes:ſi primú:hoc neq; fieri:cum una eſſentia cōpletá
non habeat/niſi unam definitionem:quare &c.

Capur.22.i quo rñr ad cōtēra:i.62.cap.uſq; ad 66.exclu.

i N lxii.cap.dicit ſcd̄m argu. nřm eē hoc. Aía itel
ligit p phátaſmata:aut igit̄ hic itelligēdi modus
ē ei eſſentialis:aut accñtalis:ſi ſcd̄m dat̄:qrit̄ de
ſuo eſſentiali:& nō ē fingere niſi itellectio p phātaſmata
ergo núq̄ ſine phātaſmate itelliget:nō igit̄ cōtigit:eá ſe/
parari. Ad qd' dicit ſcd̄m Ariſt.eē eſſentiale aíæ itellige
re p phátaſmata:ue℞ aliter ut ē ɔiúcta idiget phātaſma
te:& aliter ut ē ſepata ná ut ē cōiúcta:eo idiget i fieri ue/
luti motore aſt i facto eē:idiget eo ueluti oculus idiget
piete:oculus náq; nō uidet parietē:licet non uideat ſine
pariete:qm̄ color uiſus nō pōt eē ſine pariete:ſic & itel/
lectus pcipit uniuerſalia i phātaſmatibus:licet illa nō p/
cipiat. At uero aía ipſa ſcd̄m eē ſepatú:nō idiget phátaſ
matibus ſcd̄m pñs:ſed tñ ſcd̄m pteritú:qm̄ nulla notio
nē h₃ itellectus ſcd̄m Ariſt.niſi eá habuerit a/ſenſibus:
qr̄ eſſentiale ē aíæ p phātaſmata itelligere. At ſcd̄m ca/
tholicos/& Platonē aliter ē ponendú:ſed de his nihil ad
pñs:ſed ſermo noſter tñ ad Ariſt.uertit̄. Poſtea i.63.ca.
ponit tertiá rōnē nřam:ut ipſe dicit:quæ eſt:unius eſſē
tiæ ē una pria opatio/ſiue unus primus opandi modus
hic aút ē p phātaſmata itelligere:ergo ut ſupra. Ad qd'
ipſæ rñt:Hoc friuolú eē:igt náq; ſe dixiſſe aiam prio in
telligere p ſpēs:undecúq; fuerit ſpēs iſtæ:ſiue ſint a phā

taſmatibus acceptæ:ſiué aliúde iflaxæ:amplius aîam ñ
intelligere: niſi quatenus intelligibilia ſint actu itellec
ta:ſiue modo illa accepta ſint.a rebus/ſiue aliúde: qr cú
ſit ſimplex eſſentia:nõ habet niſi unú modú intelligen
di:qcquid náq itelligit:nõ itelligit: niſi quatenus illud
eſt actu intellectú.Deinde in.lxiiii.cap.dicit:alteꝝ argu
mentú noſtrum eſſe.Si aîa poſt mortem intelligit ſine
phantaſmate:mutaret ſuum intelligendi modum :& i
telligeret:ueluti ſubſtantia coeleſtis intelligit.Ad quod
dicit hic eſſe duos errores:primus eſt: qm̃ aîa ſemp ſer
uat ſuum intelligendi modú:qui eſt intelligere omne/
quod itelligit:ut eſt í actu:undecuq ſit illud in actu : &
hoc per multa uerba deducit.Secúdus error eſt : qm̃ da
to ꝙ hic intelligendi modus ſit Dei:& caeteroꝝ intellec
tuum:nõ ꝑpterea noſter intellectus eſt Deus aut aliqs
alioꝝ intellectuú:qm̃ hunc intelligendi modú Deus ha
bet per eſſentiá:coeteri aut intellectus hunc habent mo
dum:nullatenus dependendo.a rebus:& aîa nr̃a aliquo
modo dependet a rebus: qđ ipſe per multa uerba de/
ducit:qr cõcludit ꝙ hic itelligendi modus:quaſi æqui
uoce ineſt aiæ:& cæteris intellectibus.Poſtea in.lxv.ca.
ponit & aliá rõnem. Ex noſtra(ut inquit)intétione: per
nullum naturale ſignú euidens ſciri põt:aiam habere a
liuni intelligendi modú/q̃ per phátaſmata:ergo natura
lis illú ponere nõ debet. Ad quod rñ͂c/aiam poſſe intelli
gere ſine phátaſmate ex duobus experiméris certiſſime
ſciri põt.Primú qm̃ intelligimus uniuerſalia ſine mate
ria/& cõditõibus materiæ:ex quo habet ipſam eſſe ima
terialem:quo hito ſcit ipſam remánere poſt mortem:
& itelligere:aliter.n.ipſa eſſet ocioſa : Ex quo ulterius
ſequit ipſam intelligere ſine phátaſmate cú in morte de
leatur phátaſia. Secúdú experimentú eſt:qm̃ experimur
ipſam uelle/qđ corpori aduerſat:hoc át fieri neqt : niſi
ſit libera.Ex quo ulterius ſequit ipſam materiæ nõ eſſe
alligatá:qr imaterialis eſt:& ſeparabilis:ergo idem qđ
prius:& quis ſine phátaſmate aîa intelligat ſeparata: nõ
tñ uariat ſuú eſſentialem itelligendi modú:ná ſiue con/
iuncta ſit:ſiue ſeparata:ſemper intelligit:quatenus illud
eſt actu intellectú.Hæc illæ i iſtis capitulis/quæ oîa nos
in unú caput redegimus:Tú qm̃ breuia: Tú qm̃ multa
coꝝ eádem habent uim.Ad hæc aút oîa ordinate reſpõ
demus:dicimuſq in primis ꝙ tot ſeparatas rõnes non
facimus:imo ex illis primis tribus cõmuná facimus:ueꝝ
hoc nihil refert.Ad primú itaq dicimus: illud qđ per
ipm̃ acceptú eſt.s.itellectum ſic ſe hr̃e ad phátaſma: ue/
lut oculus ad parietem/i ſtatu cõiuncto:&poſt receptio
nem ſpeciei:iſtud(inq̃)dicimus:eſſe falſum:& cõtra lit
teram Ariſt.uelut prius oñdimus:eſt.n.cõtra textú.qm̃
uult textu 30.tertii de aîa:itellectú ſe habere ad phantaſ
ma:ueluti oculus ad colores ſe habet:nõ(ut ipe dicit)ꝙ
oculus cognoſcit colores:& itellectus phátaſmata : qm̃
ſic Ariſto.diceret falſum:ſed qm̃ ueluti oculus mouet
a coloribus:& q̃diu é ſpecies i oculo: cõſeruat a colore
ipſoq abeúte/euaneſcit ſpecies i oculo:ſic itellectus mo
uet.a phátaſmate:& ſpecies itelligibilis cõſeruat ab ipo
phátaſmate:& quemadmõm oculus figit ituitú ſuú in
colorem:ſic intellectus ſuá cognitionem i phátaſma:nõ
qdeꝫ ꝙ ipm̃ phátaſma intelligat de neceſſitate : ſed qm̃
cognoſcit ré repñ͂tatá p phátaſma:utpote ſi phátaſma é
đ hoíe:itellectus hoieꝫ itelligit:q̃q̃ nõ eo mõ/quo pháta
ſia phátaſiat;qm̃ ipſa cognoſcit i hoc: at itellectus uni/
uerſaliter prio:licet p reflexionem:ut i hoc:actus náq re
ctus reflexú ꝑcedit:neq unq̃ iuenit Ariſt.dicere/itellec/
tú ſe hr̃e ad phátaſma:uelut oculus ad pietem: ſꝫ uelut
oculus ad coloré.& ſéſus ad ſuú ſenſibile.Nõ minus ét
illud falſú é:qm̃ ut oñſum é.oculus idiget p:eté.táq̃ ſub
ſtétáte coloré i gñe cáæ mális:ipoſſibile eſt át phátaſma
eé máin uniuerſalis:q̃q̃ Abubacher/& Auemp. hoc ui
deát teruiſſe:Si ueꝝ é:qđ eis attribuit Auerrois cõmé.5
tertii de aîa:ſed iſtud nihil ad nos:deide q̃tú ſit de gloſa
illa.s.ꝙ ſemp quoquomõ aîa itelligédo egeat phátaſma
te mõſtratú é ſupra:poſt morté ad méte Ari.nihil rema
nere i aîa.Amplius ꝙ dato illo ifinitæ eſſent aiæ nulla
ꝑſus hñtes opatiõem:qđ é extra oém rõnem:ueꝝ de
his ſatis ſupra.Qđ át dicit de altera rõne : qm̃.s.aîa ſép
unú modú itelligédi ſeruat:qm̃ ſemp p ſpés itelligit:qc
qd ét itelligit:illud itelligit ſcđm qđ é i actu.Certe hoc
é dcm̃ multú iſuffiiciés:qm̃ q̃q̃ itelligere p ſpés &itellige
re ſcđm qđ é actu itellectú faciát ꝯueniétiá uniuocá: uel
analogicá:nõ tñ ſpecificá:ſcđm.n.catholicos:oés angeli
itelligút p ſpés:ſunt tñ diuerſaꝝ rõnú:ut placuit Dioni
ſio i de coeleſti hierarchia.Deuſq itelligentiæ & hoies
qcqd itelligút:illud itelligút quatenus é actu intellectú
hæc tñ ñ ſút unius rõnis:niſi fortaſſis analogice: multa
.n.uariát iferius p ſe:q̃ nõ uariát ſupius:ná licet rõnale/
& irrõnale ſint ſpés diſtictæ:cõueniút tñ i aiali:& q̃ con
ueniút i ſupiori:nõ é neceſſe cõuenire i iferiori. Vñ q̃q̃ i
telligere p ſpés faciat uná rõné cõem:nõ tñ ſpecialé: q̃o
minus actu itellectú:qr iſuffiiciés ualde eſt illa rñ͂ſio.Per
idé pꝫ ad aliud.lxiiii.cap.qm̃ primus error quem nobis
attribuit:é ꝑoſſe idé.s.ꝙ ſeruat idé modus itelligédi:qm̃
ſemp itelligit p ſpés:& quatenus itellectú é actu intellec
tú.Qr de ſcđo errore dicemus:uere ipm̃ errare: & non
nos:qm̃ nos nõ uolumus.Si intellectus intelligeret ſine
phátaſmate:ꝙ eét una de illis itelligétiis ſcimus.n. hoc
eé ipoſſibile:ſed dicimus:ꝙ uere eét una abſtractoꝝ.ſic
ꝙ eét eiuſdé gñis.ná idétitas modi opandi arguit eúdé
modú eſſendi ꝑportiõabiliter.s.é idé modus opandi p
ſe ſcđm ſpém.é & idé modus eéndi ſcđm ſpém ſi ſcđꝫ
gñs.& ſcđm gñs.& ſic ꝑportiõabiliter mõ qs neſcit/
aîas eé alterius gñis ab itelligétiis?cú itelligétiæ ñ poſſit
multiplicari i eadeꝫ ſpé.ipſis uero aiabus multiplicatis/
ipſæ nõ pñt iformare corpus corruptibile.aiæ át infor/
mét.& ſic de multis aliis.quas núc ñ e opus referre. Aſt
dices fortaſis itelligétiæ ñ hñt niſi unú modú itelligédi
qm̃ ſép intelligút ſine phátaſmate.at húanæ aiæ utroq
mõ itelligút.s.cú phátaſmate.& ſine phátaſmate.qr ſút
lõge alterius rõnis ab itelligentiis ipſis.Veꝝ ſi hoc ſuffi
ceret.túc qđ dicit ſ/a/cõmé.in prio de coelo.cõmé. 114.
minime teneret: dicit.n.Si ſubſtátia corruptibilis nunq̃
corrúpet.túc fieret de natura æternoꝝ.qm̃ diceret qs ñ
ſeq.qm̃ æterna neq corrúpút.neq ſút corruptibilia.aſt
iſta q̃q̃ nõ corrúpát.ſút tñ corruptibilia qr nõ ſeqt ea eé
de natura æternoꝝ:ná & apud te ñ ſeqt:i æternum itel
ligét ſine phátaſmate:ergo ſút đ natura itelligétiaꝝ:qm̃
& p hoc mométú itelligát cú phantaſmate nõ uideo di
ſparitaté.Si náq aîa ſepata ꝑp hoc ꝙ æterno itelligit ſi
ne phantaſmate::ſicut itelligétiæ nõ ſeqt eſſe de natura
ipſaꝝ itelligentiaꝝ:qm̃ p momentú intelligit cú phan
taſmate:ergo pariter:nõ ſequit Sor.i æternú erit :ergo
fiet naturæ icorruptibilis:qm̃ núc habet naturá corrup
tibilé:qđ nulla æternoꝝ habet.qr rñ͂ſio nulla.Qđ auté
dicit i.lxv.cap.de illis duobus ſignis efficaciſſimis ad p
bandú/aiam remanere poſt morté:& poñs itelligere ſi
ne phátaſmate.In primis ſpectáda eſt uiri cõſtátia:mo/
do.n.cõcedit aiam itelligere ſine phátaſmate:ut hic:ſui

perius ãt negiui: ī deductione ēt rōnis h᷑ pro icōueniē
tú aiam eſſe ſine opatione: cū tñ ſupra & iſra hoc nō ha
bet pro icōueniēti. Vnde uere de cōſtátia ipſius/ illud di
ci pōt Et tátū cōſtans i leuitate ſua eſt. Verꝫ q friuola: &
uana ſint illa ſigna. abunde ſupra dictū eſt: cū rñdimus
ad rōnes ſuas de imortalitate aiæ: qꝛ iteꝝ nō adducam.

.Caput. xxiii. i quo rñr: ad contenta in lxvi. capitulo.

N lxvi. cap. ſic ſcribit. Præterea argumētaꝰ Ari.
nullá poſuit intelligentiá ſine corpe: ḡro minus
aiam quæ minus ſepabilis eſt. Ad qd᷑ poſt mul
ta quæ ab aliis dicūtur: de qbus nobis nihil eſt in pſen
tiarū curæ: tandē ipſæ rñt: ꝙ poſt obitū ſui corporis ac
tu nō remanet i corpore ſed tñ aptitudine: ná poſt obi
tum remanet forma aia ipſa: quæ idē numero corpus
pōt iformare. Qd᷑ ſi queras: an aliqñ iformabit: poſt po
ſita Platōis opione: diciꝛ ſcd̄m Ariſt. ꝙ nō ut ex prio de
aia. 2. de gñatiōe & ex pdicamētis habetꝛ: qm̄ deficit agēs
qd̄ poſſit idē corpus numero faceꝛ. Si iteꝝ dicas: fruſtra
igiꝛ erit illa aptitudo Rñt. nō eſſe abſurdū: aiam eē uni
bilem quæ nunq̄ unietꝛ: modo aliqua in ſpecie ſit ſemp
unita: qꝛ poſt obitū ſemp aia remanet habitudine in eo
dem corpe. Sed ad illud cur itelligētia nō pōt actu eſſe ſi
ne cœlo: aia uero pōt ſine ſuo corpe eē. Inqt ſcd̄m Ariſt.
aperta ē ſolutio: qm̄ in neceſſariis poſſibile ē neceſſariū:
& in ſempiternis poſſe eſt eſſe: qꝛ cū cœlū ſit æternū. ſi
pōt ſibi itelligētia eſſe unita: neceſſario erit unita. at i no
bis nō eſt ita: corpus. n. mortale ē: & ideo licet poſt mor
tem aia ſit unibilis: nō ꝓpterea aia eſt neceſſario unita:
cœleſtis itaꝗ aia cœlo neceſſario uniꝛ neceſſitate ſubiec
ti: nō neceſſitate aiæ: at aia nr̄a: nec neceſſitate ſubiecti/
nec neceſſitate aiæ: eſt. n. aiæ nr̄æ ſubiectū corruptibile
& aia nō neceſſario a corpore dependēs actu: tñ inquit
aia ſepata a ſuo corpore remanet in corpe non ſuo: qd̄
prius habuit: ſ; i ſtella cōpi/ uel alio corpe i illo. n. corpe
aſſiſtit: & i eo: ſua fruiꝛ opatione: de hoc tñ ſe poſterius
ptractaturꝫ polliceꝛ. Hoc aūt rōne ꝓbaꝛ. u; ꝙ aia talis
ſit quæ poſt mortē actu/ a ſuo corpore ſepatur: aptitu/
dine uero inſepabilis ē. Eſt. n. aliqua aia: quæ pp ſe inſe
parabilis ē/ ut ſenſitiua: & uegetatiua: aliqua uero quæ
pp ſe ſepabilis eſt: ſed pp ſubiectū iſepabilis: erit igitur
aliqua quæ pp utrunꝗ ſit ſepabilis: talis aūt eſt intellec
tiua: hæc. n. quia itellectiua ſepabilis ē: & qa corpus eius
mortale ſepabilis ē: illæ ergo extremæ inſepabiles ſunt
actu: altera qa ſua natura dependet a/ corpore: altera ue
ro qa ſemp eius corpus dependet ab ipſa: ergo media cū
ipſa nec ab eius corpe neceſſario depēdeat: nec ſuū cor/
pus ſemp ab ipſa: erit actu quidē aliqñ ſepata: habitudi
ne uero ſemp alicuius corporis actus: hæc illa. Ad quæ
nos rñdentes dicimus totū hunc ſermonē eē corruptū
& totū aduerſari pipatheticis: ſibiꝗ dicenti cōtradicere
Quod. n. prio dicit aiam poſt mortē actu ſepatā/ aptitu
dine tñ unibilē: q̄q̄ hoc idubiū ſit ſcd̄m ueritatē catholi
cam: minime tñ cū Ariſto. pōt ſtare: qm̄ forma eſſentia
lem hn̄s habitudinē ad materiā eſt mouens mota: tale
aūt eſt phiſicæ cōſiderationis: hæc aūt iſepabilia ſunt a
materia: & ſcd̄m eſſe. & ſcd̄m cōſiderationē: ueluti aper
tum eſt: qꝛ i diffinitiōibus eoꝝ cadit materia ſenſibilis
diffinitio aūt iſepabilis eſt a; diffinito ꝓportiōabiliꝛ: Si
náꝗ hō actu ē: & aial rōnale actu eē neceſſe eſt. Et ſi hō
poteſtate ē: aial rōnale poteſtate ē: qꝛ ſcd̄m pricipia phi
ſica. Si materia ſenſibilis intrat uerā diffinitionē aiæ: i/
poſſibile eſt aiam actu eſſe: niſi actu ſit i materia ſenſibi
lē: unde ſi accidētia naturalia definiūtur p materiā ſenſi
bilem: & actu ſepentꝛ ab ea. ueluti apte concedimus i eu/
chariſtia: hoc nō eſt ſcd̄m naturā: ſed ex diuina potētia
qꝛ longe magis erit hoc de ipſa aia. ſ; ꝙ erit ex diuia po
tentia: & nō ſcd̄m naturā: qm̄ ex aia & corpore fit unū
per ſe: ex accidēte aūt & ſubiecto unū p accidens: at idiſ
ſolubilior eſt unitas p ſe unitate p accn̄s. Præterea Vir
iſte ſibi manifeſte cōtradicit: hic. n. dicit/ aiā ſemp: aut
actu/ aut aptitudine depēdere. a. corpore: ſupius aūt di/
xit aiam idependēter ſe habere ad corpus: qꝛ & ſine cor
pore opari pōt: eáꝗ eſſe habitudinē aiæ ad corpus ſuū:
quæ eſt itelligētiæ ad orbē: qd̄ manifeſte cōtradicit pri/
mo dicto: ná itelligētia habitudinē eſſentia ē nō habet
ad corpus: qꝛ neꝗ aia ſcd̄m actū uel aptitudinē: & certe
iſtud ſcd̄m pricipia naturalia neceſſariū eſt dicere: ſi po
namus aiam nō educi de potētia materiæ/ qd̄ ſubtiliſſi
me uiderūt Themiſtius & Auerroes ponētes/ aiā nr̄ā
unicā & hn̄tem opatione oio idependētē. a corpe uelu/
ti & reliquæ itelligētiæ: aduentitiúꝗ ſibi eſſe iformare
ſpherā humaná: ueluti aduētitiū ē itelligētiæ iformare
orbē: neutri. n. ſ. itelligētiæ/ & aiæ ſi ipa ē imaterialis pōt
cōpetere depēdētia eſſētialis ad corpus/ ſiue actu: ſiue ap
titudine: q̄q̄ corpus eſſentialē: hēat habitudinē ad ipam
aiam & corpus cœleſte ad ipam itelligētiá: nō. n. ſunt re
latiua oio mutua: ueluti neꝗ Creator/ & creatura: &
ſcia: & ſcibile: deus. n. a reliqs ñ depēdet: q̄q̄ cœtera ab eo
depēdeát. Qd̄ ēt dicit i ſcd̄o ſuo dicto. u; q̄q̄ unibilis ſit
i æternū tñ nō unietꝛ: qm̄ nullū ē agēs ſcd̄m naturá qd᷑
poſſit idē corpus ſcd̄ nūeꝝ reſtaurare. Certe ē totū hoc
error: & icōſtátia dicētis: dicit náꝗ ꝙ aia ſepata ſēp h;
hitudinē ad idē corpus ſcd̄m numeꝝ: hæc hitudo rea/
lis ē q̄ realitatē ſūmit nō tm̄ ex ſubō: ſed ex termio ter/
minās igiꝛ húc reſpectū: eē d; i re: i re ergo d; eē idē cor
pus nūero. Præterea: aut p idē corpus itelligit purá ma/
teriá: quá iformabat aia ſepata: uel pter materiá aliquá
formá ſubālē: ſi p idē corpus ſolū itelligit eádē materiá
primá: cū ipſa ſit æterna: nō ē opus eá reſtaurare: ſi uero
pter materiá ponit aliquá formá: aut igiꝛ uná tm̄ formá
ſubālē ponit i cōpoſito: ut magis approbati pipathetici
ponūt: aut plures formas: ſi primū ponaꝛ: neꝗ iteꝝ op;
ē tale corpus reſtaurare: qm̄ ſupueniēte eadē aia ꝓculdu
bio erit idē corpus nūero: qñquidē p eádē formá ē hic hō/
hoc aial/ & hoc corpus: ſi uero pter aiam ponat alias for
mas: tūc ad idēptitatē eiuſdē hoīs: nō reqriꝛ idētitas nu
meralis eiuſdē formæ iaiatæ: qm̄ illæ fluūt & refluunt:
ſineꝗ uelut materia: q̄ ɔtinue fluit & refluit: ut diciꝛ pri
mo de gñatione & corruptiōe. Amplius quō natura ex
tota ſpē & ſcd̄m qd̄libet idiuiduū pōt facere/ ꝙ q̄libet
aia ſepata appetat uniri materiæ: & nulla unq̄ unietꝛ: qm̄
nō ē agēs: qd᷑ poſſit reſtaurare idē corpus: qm̄ ſic aliqd᷑
eēt poſſibile ex itrinſico: qd᷑ eēt ipoſſibile ex extrinſico:
qd᷑ tñ phiſicis repugnare Auerrois oñdit in cōmē 124.
primi de cœlo. & i. 2. phiſicoꝝ cōmē. 48. ſic. n. Ariſt. nō
oñderet cōtra Platonē ponētē mūdū eē ex ſe itrīſice cor
ruptibilē: nūq̄ tñ corrūpēdū: qm̄ ex uolūtate diuina ꝓhi
bēte corrūpi nō pōt: ſicut i thimeo ſcribiꝛ: idemꝗ dicit
Auerrois cōtra Auicē. ponētē i cœlo eē materiá. Præte/
rea ſeparatio aiæ. a. corpe ē pter naturā: ut Thomas Alber
tus Aegidius: & oēs cōcedūt: & rō oñdit: tū qm̄ cōiūctio
ē nālis: ergo ſeparatio cōtra nām: cū ɔiūctiōi oppōaꝛ ſepa/
tio: tū qm̄ uidemus nāliter aiā reſiſtere ſepanti: tū qm̄
nālē appetimꝰ ɔiūctiōe; ē: qm̄ eētialē ex aia/ & corpe fit

unū eſſentialiter. Amplius q̄m per cōceſſa:aīa naturali
ter appetit unionē:licet nunq̄ unietur: ⁊ adhuc q̄m pars
ſeparata a toto (& maxime eſſentiali) imperfecta ē. Ex
quibus omnibus manifeſtū eſt ſeparationē aīæ a corpo
re eſſe uiolentā:& cōtra naturam. At quo modo fieri po
teſt.ut aliquod uiolentum perpetuet̃ ſcđm naturā/hoc
reclamāte Ariſto.in primo de cœlo:& ratione repugnā
te/q̄m quæ ſunt preter naturā cōtinuæ debilitant̃:quæ
cōtinue debilitātur:in æternum durare nō poſſunt:q̄m
finita ſunt:& omne finitum per reſecationē finitā tandē
conſumit̃:quare Ariſto.ab æternis remouet omnē alte
rationem corruptiuā:omnemq̃ preter naturalitatē &
caſualitatē:ut.1.phiſicoꝝ.prio:&.2.đ cœlo &.6.metha
phiſice tradit̃:i his.n.nulla eſt diſpoſitio preter naturā.
Amplius ſcđm ſic dicentē/aīa fœlix in preſenti ſtatu fœ
licitatur:& poſt mortē:quo modo igitur ſi ſua maxima
perfectione priuatur:ardeatq̃ cōtinue uniri ſuo corpo/
ri:quo modo (inq̄) fœlix eſſe poterit:ut Auguſt.in ultis
libris de ciuitate dei aduerſus Porphirium reſurrectio/
nem negantē argumentat̃:q̄ uero inane/ & falaciſſimū
ſit argumentū:per quod mouet̃:ad tam ſtolidum affir
mandū:apertiſſimū ē uidere.dicit nāq̃ īfinita īdiuidua
fruſtrari nō īcōuenire:modo tota ſpēs non fruſtret̃.at
ſcđm Ariſto.ſemp aīæ aliquæ ſunt unitæ:cū mūdus ſit
æternus.Infinita pœne ē hic erratoꝝ copia.In pris/ q̄m
ubi aliqua īdiuidua alicuius ſpēi fruſtrāt̃: & aliq̄ nō fru
ſtrāt̃ ſēp maior ē ps eoꝝ q̄ nō fruſtrāt̃.q̄ q̄ fruſtrāt̃ q̄m q̄
nō fruſtrāt̃/ ſunt p ſe:& ſcđm naturā;quæ uero fruſtrāt̃
ſunt p accñs/ & caſualia:at quæ p ſe ſunt: & naturalia
ſunt:aut ſemp aut in maiori parte ſunt: quæ caſualia/
& per accñs in minori parte:ueꝝ hic cōtrarium accidit:
q̄m īfinita:& infinito tp̄re carebūt uniōe ad ſuū corpus
at finita/& per finitū tp̄s/& quaſi momentaneū corpori
bus ſuis ſunt unita. Vnde ſeq̃tur q̄ unio aīæ ad corpus
ſit p̄ter naturā:& accidētalis:ſepatio uero ſcđm naturā
& eſſētialis: quo dato:aīa uiolēter corpi uniret̃:& natu
raliter ſeparet̃:niteret̃q̃ aīa a corpe ſepari:q̄m unū qđ
q̃ naturaliter fugit diſpōnem preter naturā: & mouet̃
ad eā/ quæ ſcđm natura3. Ex quo ulterius ſequit̃ q̄ aīa
deffiniret̃ p accidētalia/& p ea:quæ ſibi aduenīūt con/
tra naturā:qđ alieniſſimū eſt a natura deffinitiōis.neq̃
ēt ex aīa & corpore:cōficeret̃ unū p ſe:q̄m ex eo qđ eſt
ſcđm naturā:& ex eo /qđ eſt preter naturā nō conficit̃ p
ſe unum:minuſq̃ repugnāter diffiniret̃ aīa p muſicam:
uel grāmaticā:īmo p albedinē:q̄ p corpus phiſicū:quod
oīo p ridiculū eſt.Præterea Si nulla aīa ſepata pōt uniri
ſuo corpori:ne dum iſta fruſtratio eſt ſcđm īdiuiduu3:
īmo eſt ſcđm totā ſpēm:q̄m/a tota ſpē ſcđm poſitionē
habet aīa:q̄ poſt ſepationē uniri poſſit cū ex poſitione
quælibet aīa appetat ſuo corpori uniri: ⁊ nulla tñ uniet̃.
Item tp̄s preter naturā infinitū eſt:q̄m preter naturā ſe/
paratur:& uiolenter ſeparatur:tp̄s aūt ſcđm naturā (q̄m
tp̄s uniōis) ē momētaneū. Veꝝ & rō .& Ariſt.reclamāt
hoc:rō qdē:q̄m q̄q̄ natura aliq̄n defficiat:ī paucioribꝰ tñ
defficit at hic cōtrariū ē cōtra Ariſt.ē nō minus cū.2.de
cœlo.tex.& cōmē.17.dicāt Ariſt.& cōmētator q̄ maius
nō pōt eſſe tp̄s diſpōnis preter naturā:eo qđ eſt ſcđm na
turam:ne dum q̄ ſit īfinitū.Præterea .Sic non ſaluaret̃
ordo naturalis:eſi tp̄re finito/ & momētaneo:aīa eēt uni
ta corpori:& per īfinitū ſepata:q̄m finiti ad īfinitum nō
eſt ꝓportio:neq̃ infiniti ad infinitū.Veluti Ariſto.octa/
uo phiſicoꝝ dicit cōtra Anaxagorā ponentē mundum
quietiſſe p tp̄s infinitū:& poſtea incœpiſſe. Quare ma/
gis laudat̃ Empodocles ponens alternationē mundoꝝ.
Vnde Auerroes ibi ī cōmen.xv.d.Res aut ſemp fuerūt
aut nūq̄ fuerūt:aut aliq̄n fuerūt:& aliq̄n nō fuerūt.Et ſi
ſic:tūc materia īfinities fuit ſub eē:& īfinities ſub nō eē
aliter.n.nō ſeruaret̃ ordo naturæ:q̄ ſi aīa p aliqđ tēpus
fuit cōiuncta:& p aliqđ ſepata:& ipſa ī æternū erit: infi
nities erit cōiuncta:& īfinities erit ſepata: ſcđ3 pricipia
Ariſto.Licet ſcđm fidem aliter ſit ſentiendū:q̄m poſt re
ſurrectionē amplius nō ſepabit̃. Veꝝ hoc non eſt ſcđm
curſum naturæ:ſed ex diuina potētia:quæ ē naturæ au
ctor. Notāter aūt dicimus:ſi ī æternū erit.q̄m Sor.aliq̄n
erit:& aliq̄n nō erit:nō tñ īfinities erit:& īfinities nō erit
q̄m ī æternū non durat Sor. Aſt ſua materia/ quæ ponit̃
æterna.Infinities erit ſub hoīe:& īfinities non erit ſub
hoīe. Aīa aūt ipſa.p poſitiōnē ponit̃ æterna: q̄ ſi q̄nq̃
erit cōiuncta:& q̄nq̃ ſepata:īfinities erit cōiuncta. & īfi
nities erit ſepata.Et hoc decœpit iſtū hoiem. Q̄m quā/
tumcūq̃ aliqua potētia tēporalis fruſtrari poſſit:utpote
potētia huius floris ad fructū.nō tñ potentia æterna:ut
pote:huius materiæ ad fructū:&.n.prima eſt accidēta/
lis:ſcđa uero eſt eſſentialis:de pria nō incōuenit. de ſe/
cūda uero apud naturales eſt oīo īpoſſibile.Cōſimiliter
Licet aliqđ tp̄rale p totū ſuum eſſe poſſit eſſe ſcđm diſ/
poſitione p̄ter naturā/& uiolentari:nullū tñ æternū po
teſt eſſe ſcđm diſpōnem p̄ter naturā:& uiolentari: Q̄m
diſpoſitū p̄ter naturā alterat̃ & ducit̃ extra ſubſtantia ⁊
Nullum āt tale pōt æterno tp̄re durare. Hæc aūt oīa ſūt
notiſſima naturalibus Veꝝ iſte ex toto eſt extra termi/
nos naturæ:ex totoq̃ delirat. Qđ ſi obiiciat̃ de damna
tis qui ī æternū cruciabunt̃ ī inferno. Huic dicit̃ eē ue/
rum hoc ſine dubio:ſed hoc nō eſſe ſcđm naturā: ſ3 tñ
ex diuina īſtitutione:qđ nō repugnat nr̃is dictis. Qđ āt
ulterius dicebat ad id.ſ.q̄ pariter poſſent eſſe ītelligētiæ
nō mouentes orbes:q̄m ipſæ negat ſimilitudinē. Nā ex
quo ītelligētia mouet cœlū:& eſt æternū: nō pōt ab eo
ſepari:in æternis.n.nō dr̃t eſſe a.poſſe:corpus aūt hoī/
nis eſt corruptibile:q̄ ī corruptibilibus multa poſſunt
eſſe: quæ nūq̄ erūt. Certe hō iſte nō r̃ndet ad id.qđ que
rimus:ſed ad aliud:nō.n.querimus de ītelligentiis mo/
uentibus orbes.cur aliq̄n nō ſepant̃ ab orbibus ſuis. S3
querimus cur nō poſſunt eſſe p̄ter iſtas ītelligētias mo/
uentes orbes:& aliæ ītelligentiæ nō mouētes:ueluti le/
ges ponūt:& maxime beatus Dionyſius in libro de cœ/
leſti hierarchia:hoc.n.uidet̃ rōnabilius:q̄ ponere aīas ī
finitas ſine corporibus:q̄m ipſæ eſſentialiter depēdent/
a ſuis corporibus:Ipſæ uero ītelligentiæ minime depē
dent a.ſuis corporibus. uel alienis. Huic fortaſis dicit̃ q̄
Si eſſent aliæ intelligentiæ ab illis numeratis ab Ariſto.
cū cōuenirent cum iſtis:ueluti iſtæ mouēt:& illæ moue
rent:uel poſſent mouere. At ī æternis nō dr̃t eſſe a.poſ
ſe:ergo mouerent de facto. Sed iſtud nō eſt demonſtra
tum:neq̃ aliqua rōne perſuaſum.ſilicet ſi eſſent aliæ:
poſſent mouere corpora .cœleſtia:cū conueniāt cū iſtis.
Nā oporteret ꝓbare:uel q̄ eēnt eiuſdē ſpēi iſtæ cū illis
qđ repugnat phiſicis rōnibus:uel ſaltē eiuſdē gn̄is ꝓpin
qui:uel ad minus/q̄ ex natura abſtracti/qua abſtractū ē
eſt mouere corpora cœleſtia;hoc aūt non apparet. Præ/
terea. Hoc magis confirmat rationem noſtram. Quo/
niam ſi poenes Ariſto. nulla ſubſtantia ſeparata poteſt
eſſe ſine corpore cœleſti.ergo multo magis illa/ quæ eſ/
ſentialiter depēdet a materia.& eo magis,ſi ipſa ē. æter/

na. Vnde argumẽtũ uidet ſequi. Si ſepata aia poſt mor
tem i æternũ q̃uũ eſt ex ſe pōt uniri corpi: ergo i æternũ
unit qm̃ i æternis non dīt eſſe a poſſe. Qd ſi forte huic
dī: regulá itelligi i æternis ex utroq; extremo .ſ. æterno
a pte ante: & æterno a pte poſt: nõ ſic át eſt de aia: cũ tñ
ſit æterna a pte poſt. certe huic dicit q illa diſtĩctio ſecũ
dũ pipatheticos ẽ mere fictitia: ná dictũ ẽ i prĩo de coelo
q Aeternũ .a. pte poſt ẽ æternũ .a pte ante: & cõuertit &
tertio phyſicoꝝ: Nihil ẽ ifinitũ .ſcdm unũ extremũ: qd
nõ ẽ ifinitũ ſcdm alteꝝ extremũ. Vnde rõ uniuerſalis ẽ.
.ſ. q i æternis nõ dīt eſſe .a poſſe. Si ẽt qs diceret / aliás ſi
eẽ ponẽdas itelligẽtias pter eas / quæ mouent orbes: qm̃
ex nulla neceſſitate uidet: hoc eẽ ponẽdũ. cũ nulla opa/
tio appareat: quæ ducat i cognitionẽ eaꝝ. Sed certe ea
dem rõne. neq; ponẽdũ eſt aias eẽ ſeparatas: qm̃ ex eis nul
la opatio apparet. Amplius qm̃ Ariſto. & ſi nõ uidebat
aliquá eaꝝ opationẽ: unde nõ cogebat eas ponere. ſi tñ
debebat eas ptinaciter negare: diceretq; eas eſſe ipoſſibi
les. eſſe: qm̃ .11. metha. uult numeꝝ itelligẽtiaꝝ eſſe de
neceſſitate ſcdm numeꝝ orbiũ: & ipoſſibile eſſe aliquá
itelligentiá nõ mouentẽ orbẽ. Ná ſi poſſibile eſt i æter/
nũ ſtare ifinitá multitudinẽ aiaꝝ ſine corpe: quæ ſcdm
poſitionẽ eſſentialiter depẽdent .a. corpe: qd igit temera
rie poſuit Ariſto. nullá poſſe eſſe itelligentiá. quæ ſi mo
ueat. Cũ longe minus itelligẽtia depẽdeat ab orbe q̃ aia
a corpe. Qd ẽt ulterius dicebat de illa diuiſione. Certe
ſi illa cõpoſitæ / & ſcdm naturá ponat infert oppoſitũ /
& nõ ꝓpoſitũ: recte. n. & ordinate ſic cõponi habet. Eſt
aliqd iepabile .a corpe rõne ſui: ſed iſepabile rõne ſub/
iectũ: qualis ẽ diſpoſitio itelligentiæ ad corpus coeleſte.
Eſt aliqd inſepabile rõne ſui. ſed ſepabile rõne ſubiecti:
ueluti eſt diſpoſitio formæ ꝑfini cũ ſuo ſubiecto: itelli/
gẽdo tñ p ſubiectũ remotũ ſubiectũ: ueluti materiá pri
má. aliter. n. eſt ipoſſibile. qd igit ſeqtur ex iſtis ꝑmiſſis:
ſi qd tñ ſeq oportet: niſi aliqd eẽ ſepabile rõne utriuſq;
.ſ. ſui & ſubiecti: & aliqd ſimilr eẽ iſepabile rõne utriuſ/
q;. Ná dat iſepabile rõne ſubiecti: & iſepabile rõne for/
mæ: ergo dat iſepabile rõne utriuſq;. Similr dat ſepabi
le rõne ſubiecti: & ſepabile rõne formæ: ergo erit & ali
qd ſepabile rõne utriuſq; ſcdm ſuũ modũ argumẽtádi
Modo toti ꝯñs eſt cõtra ſic arguentẽ. Nullũ. n. dat iſepa
bile rõne ſubiecti / & rõne formæ. nõ. n. illud eſt diſpoſi
tio itelligẽtiæ cũ corpe coeleſti. qm̃ rõne formæ ẽ ſepa/
bilis: Nõ formæ humanæ: qm̃ utroq; modo ẽ ſepabilis:
ſcdm ipm. Neq; cõpoſitoꝝ ex materia & forma gñabi/
li: qm̃ ſcdm eũ ſubiectũ ẽ ſepabile: nullũ itaq; dari pōt.
Altera ẽt ps poenes ipm: & Ariſto. ẽ falſa: qm̃ nõ poſſet
illud ueritatẽ cõtinere: niſi eſſet aliqua itelligẽtia. q nul/
lum iformaret orbẽ: ſic. n. ſimpl ẽſſet ſepabilis: qm̃ ne/
q; ipſa depẽderet ab orbe. neq; orbis ab ipſa: uel ſaltem
oporteret ponere itelligentiá mouentẽ orbẽ: q orbis po
ſſet nõ moueri ab illa itelligẽtia qd nõ minus Ariſto. ad
uerſat. Qd ſi dicas hæc eſt diſpõ humanæ aiæ cum ſuo
corpe: ut iſtæ dicere uidet. Certe humana aia / ẽt ſcdm
ipſum nõ eſt ſepabilis a corpe: qm̃ de neceſſitate habitu
dinẽ habet ad corpus: & añs ꝑmiſſæ ꝯñæ eſt nõ tñ de ac
tu: imo & de hitudine: qm̃ itelligentia ẽ ſepabilis .a. coe
lo aptitudine actu nequaq̃. Nunq̃. n. actu ſepat. a corpo/
re coeleſti: qr ſi argu. aliqd cõcludit: cõcludit manifeſte
ꝯtra ipm: qd an ualeat uideat ipſæ. De illa át fabula ſ. q
ai poſt mortẽ uadat ad ſuam ſtellá cõparẽ: infra dicet.
Caput. xxiiii. in quo rñr ad cõcẽta in lxvii. & lxviii. c.

N lxvii. cap. ſic iqt. dit Argumẽtat ẽt: q data imor
talitate aiæ eẽt ifinitũ i actu / Ad qd ipe poſt mul
ta rñdens: dicit q ueluti diuus Tho. dicit Ariſt.
ꝓbauit ifinitũ nõ eſſe i corporibus uel i numeris: uel in
numeroꝝ ſpeciebus: quæ cãnt ex diuiſione corpis: con
ceſſo náq; tali ifinito: nihil eẽt pter huiuſmõi. At i rebus
icorporeis. Ariſto. nõ negat ifinitũ i actu eſſe. & nũeros
ifinitos. Nihil. n. ex hoc ifinito ſequit icomodi. Deinde
tráſiens ad cap. lxviii. ſic ſcribit. Præterea Argumẽtatur
Eſt forma cuius opatio ẽ ſine corpe ſimplr .ſ. tanq̃ obie
cto & ſubiecto: & dat forma cuius opatio ẽ cũ corpore
utroq; modo: ergo dat media: cuius opatio ẽ ſine corpe
ut ſubiecto & nõ ſine corpe ut obiecto. Ad qd rñdẽs di
cit. Nos uero dicimus / debitũ naturæ ordinẽ eſſe: q de
tur forma cuius opatio nec e / corpe icipit: nec p corpus
explet / ut coeleſtes aiæ. Dat & forma cuius opatio icipit
a corpe: & p corpus explet: ut ſũt materiales q̃uis. Dat
& media cuius opatio .a. corpe icipit: ñ tñ explet p corpꝰ
ut itellectiua aia cuius opatio a corpe icipit: ñ tñ explet
p corpꝰ: ſicut ſũt itelligere / & uelle: hocq; pacto ordo de
bitus eſt / & poſſibilis. illo uero modo / ut ipſe cõſtituit:
ordo nõ ẽ poſſibilis: ut ꝑpulchre ſupius diximus: hæc il
le. Ad hoꝝ aũt. primũ dicimus prio. Vtꝝ húc nõ recte
temere ſentẽtiá diui Thomæ i pria náq; pte. q. 7. arti. 4.
ex itẽtione arguit Algazelẽ ſic rñdente: iádẽq; defatiga/
tus ab hoc argu. d. uideat Ariſt. q poſuit mũdũ æternũ
nihil cõtra nos q ponimus mũdu nouũ. Dicimus & ſe/
cũdo: quẽadmodũ & p lõgũ ſermonẽ oñdimus i Apolo
gia nr̃a Ariſto. i tertio phyſicoꝝ: & i xi. metha. deſtruxiſ
ſe uniuerſalr ifinitũ i actu: ſiue. n. ponat i corporibus ſi
ue i icorporalibus. Mediũq; eſt: qm̃ ſi ifinita abſtracta a
materia eſſent: túc plura eſſent ifinita. Ibiq; Themiſtius
Auerrois / reliq; ꝑ celebres Ariſto. expoſitores dicũt me
diũ illud cõe eẽ abſtractis & nõ abſtractis: qr ut i eadem
Apologia diximus: q ſic rñdent: oñdunt paꝝ itelligere
de dictis Ariſto. Ad ſcdm aũt dicimus: nihil iſto hoie
eſſe inanius: i iſto náq; ſuo ordine cũ dicit intelligere: &
uelle humanũ icipere a corpe: ſed nõ expleri p corpus:
neq; p aliquá eius pticulá: qd igit ſibi uult p icipe a cor
pore: aut uult q hæ opationes depẽdẽt a corpe: ueluti a
ſubiecto: aut tm̃ uelut obiecto: aut ſcdm utrũq; modũ.
Certũ ẽ q nõ uult primũ & p ꝯñs neq; tertiũ: qm̃ ſic itel
lectus: & uolũtas eẽnt organ cæ: qd nõ cõcedit. Vult igi
tur q dependeat a corpe tanq̃ ab obiecto: & ipſa uõ explẽ
tur p aliquá pticulá corpis tanq̃ p ſubiectũ. ergo ſi ſic itel
ligit: reddit i idẽ / qd nos dicimus: ſed tñ differt i uerbo
qd igit cõtra nos latrat? Si uero p incipe cũ corpe: & ſi
expleri per corpus: itelligit q aia in prima ſui intellectio
ne idiget corpore: ſed nõ explet per corpus: ideſt in fine
non indiget corpore: qm̃ in fine eſt .a. corpore ſeparata:
& ſic ſine corpore intelligit. Tunc ſic intelligetur aliqua
forma eſt. quæ nunq̃ operatur cum corpore / ut itelligẽ
tia i itelligẽdo. Aliqua quæ ſemp cũ corpore: ut forma
aſini: igitur aliqua eſt: quæ qñq; operatur cum corpore:
ut aia i principio ſui: & qñq; ſine corpore ut i eẽ ſeparato.
Aſt apertum eſt formam iſtam argumentádi incõſtátẽ
eſſe. Non. n. ſequit aliqd uiuens nunq̃ nutrit: ut coelum
Aliqd uiuens ſemp nutrit: ut uiuens uita mortali: ergo
aliqd uiuẽs aliqñ nutrit: & aliqñ ñ nutrit: nõ ſeqt. Nul
lũ. n. ẽ tale ſaltẽ ſcdm Ariſt. itẽ aliqd aial ſep ẽ hõ. aliqd
aial nũq̃ ẽ hõ: igit aliqd ẽ: qd qñq; ẽ hõ: & qñq; nõ ẽ hõ.
& ſic de ifinitis talibus nõ ſeqt apte. ꝑterea q intellectus

qñ ꝙ itelligat cũ corpe:& qñ ꝙ ſine corpe.ē ualde dubiũ
& certe ſcd̃m Ariſto.falſum. At ip̃m nõ eẽ phãtaſiá nõ
tñ eẽ ſine phãtaſia:ē manifeſtũ. Cõceſſum & uniuerſalr̃
ꝓconizatũ ab ip̃o Ariſt. Hoc át ē neqꝫ idigere corpe/ ut
ſubõ:q̃q̃ idigere ut obiecto qd igiť uir ignauus negat cõ
cluſioné.a.nob illatá:cũ illa ſit Ariſt.& uult cõcluſioné/
q̃ nũq̃ repiť ab Ariſt.imo ipſi Ariſt.cõtradicit. Nõne ip
ſæ cõcedit ꝙ itellectus nr̃ ꝑ quocũqꝫ ſtatu idiget phan
taſia/licet aliter ſcd̃m eſſe cõiunctum:& aliter ſcd̃m eẽ
ſeparatum:ſibi itaqꝫ cõtradicit. Sed hæc nihil noui eſt.

Caput.xxv.in quo rñr ad contenta in.lxix.capitulo.

N lxix.cap.ſic ſcribit. Præterea Arguḿtabať.ſi
aia poſt morté remáeret:ip̃a eẽt p ſe ſubſiſtés/&
hoc aliqd quo cõceſſo:ñ erit ſoťa/q̃ cõpoſitũ ē p ſe ſub
ſiſtés/& hoc aliqd. Ad qd̃ ipſe rñdens poſt ifinitam fere
euagationé:tádé uná diſtĩctioné ponit:quá dicit accipe/
ex dictis diui Tho.atqꝫ p hác diſtinctioné putat ſatiſfac/
tum eẽ ad rõné. Diſtĩctio itaqꝫ talis ē. Aliqd eſſe hoc ali/
qd duplr̃ itelligi põt.uno qdé mõ ꝙ ip̃m nõ dependeat
ab alio/ut ſubõ/nec ip̃m ſubiectũ depédeat ab ipſo/ut a
forma:& hoc pacto Socrates/& Plato/& oē idiuiduũ ex
materia & forma cõpoſitũ ē hoc aliqd/& p ſe ſubſiſtés
& qdé i ſpé cõpletũ:hoc pacto etiá Deus eſt p ſe ſubſiſtés
qa.a nullo depédet:& nullius ē forma. Et iuxta húc mo
dũ Auerroes diceret nullá cœleſtiũ aiaꝝ eſſe hoc aliqd:
& p ſe ſubſiſtés:qm̃ licet ab eius cœlo nulla depédeat:ut
a ſubõ:tñ cœlũ ab ipſa dependet/ut a forma. Et p hunc
modũ aia nõ eſt hoc aliqd/& p ſe ſubſiſtens: neqꝫ qd cõ
pletũ i ſpé:qa licet ab eius corpe nõ dependeat ut ſubõ:
tñ eius corpus ab ea dependet/ut a forma pficiente:& i/
formáte. Alteꝝ uero eſt hoc aliqd:& p ſe ſubſiſtés:qd ñ
dependet.a.corpore uel aliquouis ut.a.ſubõ:tñ ab ipſo
corpus/ut ab eius forma pficiente atqꝫ iformáte depen
det:& tale licet hoc aliqd:& p ſe ſubſiſtens dicať: quare
nus eſt ens ſimplr̃ ſcd̃m eſſentiá eius idependés: nõ tñ ē
cõpletũ i ſpé:qm̃ eſt forma ſui corpis:& pficiens:& ip̃m
iformás. Iuxtaqꝫ húc modũ:aia eſt hoc aliqd:& p ſe ſub
ſiſtens & quælibet ét cœleſtis aia. Ná nec aia itellectiua
nec itelligétiaꝝ aliq̃ dependet a.ſuo corpe: licet corpus
ab ip̃a ut a ſua forma depédere uideť. Quia uero hoc ta
le p ſe ſubſiſtens pficit corpus:nõ ē cõpletũ i ſpé. Ad hoc
.n.ut aliqd dicať cõpletũ i ſpé:non mõ reqriť ut ip̃m.a
nullo:ut.a.ſubõ dependeat:ſed ut ab ipſo/ut.a forma p:
ficiente nullũ corpus dependeat. Et qa nõ eſt cõpletum
i ſpé:iõ nõ habet opationé/ad quá ſalté acqrendá: uel p
accñs eius corpus/qd̃ pficit:nõ cõcurrat:iõ aia licet hoc
pacto ſit hoc aliqd:& p ſe ſubſiſtens:nõ habet opationé
qn ad illá/aut acqrendá:aut exercendá:p accñs aliqñ cor:
pus cõcurrat. Ex his patet dĩa iter hoc aliqd prio modo
& ſcd̃o mõ. Ná hoc aliqd prio mõ hr̃e põt opationé ꝓ/
priá.a.nullo extra ſe dependenté:nec ꝓ fieri: nec ꝓ uſu
facti. At hoc aliqd ſcd̃o mõ ſaltẽ ꝓ fieri reqrit id/cuius
eſt forma pficiens: ꝓ uſu facti uero nõ niſi p accñs:dum
eſt i illo. Dicebamus.n.aiam reqrere phátaſmata & or/
gana corporea/i.qbus phátaſmata ſunt ut colores i pa/
riete.ꝓ acqſitione ſpéꝝ:nõ át ꝓ elitiõe ſui actus:niſi dũ
eſt i corpe:uel ꝑꝑ nexũ uirtutũ:uel qa dũ eſt i corpe nõ
itelligit niſi uniuerſalia i phátaſmatibus/quæ ſunt i cor
pore. Ex quo apparet argumentũ nõ cogere:qm̃ nõ eſt
icõueniens/aiam eſſe hoc aliqd p ſe ſubſiſtés & formá
corpis:qm̃ nõ eſt hoc aliqd prio mõ:ſed ſcd̃o mõ. Neqꝫ
ét ipſa eſt aliq̃d cõpletũ i ſpé:qm̃ corpus dependet ab ea
ut a forma pficiente. Et qm̃ ipſæ ꝑter hoc argumentũ
multa alia facit/ad quæ rñt:iter quas rñſiones dicit pu/
ro piparhetice eſſe dicendum:pueroꝝ aias nihil ueri co
gnoſcere:imo poſt obitũ nihil intelligere. Ariſto.n.uo
luit phátaſmata eſſe neceſſaria ad itelligere ſaltẽ ꝓ acqſi
tione ſpéꝝ: qbus aia reddiť potens ſuũ actũ elicere. Cũ
igiť aiæ taliũ nunq̃ aliqd i phátaſmatibus acceperit: po
tétes ñ ſunt eaꝝ actus elicere ꝓpterea Ariſto.diceret his
aias fruſtra eſſe:cũ nunq̃ opationé ꝓpriá attingere pote
runt. Et qm̃ poſtea ipſæ mouet uná dubitationé:quá di/
cit eſſe nõ paruá. An.s.poſt morté aia remaneat hoc ali
quid/& p ſe ſubſiſtens:cũ hẽat ꝓpriá opatiõem ſine cor
pore:& an ſic ſit cõpleta in ſpecie. Ná hoc negato: perpe
tuo ſtabit ſine ſuo cõplemento:& ita quaſi uioléter. Ad
quod rñt:ipſam nõ eſſe cõpletá in ſpecie:qm̃ eſt aptitu/
dinaliter forma. Nec iconuenire aliquid ſic uiolentum
ꝑpetuari:eſt.n.quaſi ſcd̃m quid uiolétũ. Præterea. Nõ
eſt abſurdũ:hoc eẽ ſcd̃m idiuiduum:modo nõ ſcd̃m to
tam ſpém ſit tale. Infert iſuper ex huius rõnis ſolutione
apparere refutationé rõnis decimæ. Dictum eſt.n. non
eſſe abſurdum:aiam ſcd̃ꝫ idiuiduum ſtare ifinito tp̃re
ſub modo iperfectiori:& finito ſub modo perfectioris
modo i ſpecie ſemp:& ifinito tp̃re aliqua ſit ſub modo
perfectiori:ut eſt in ꝓpoſito. Semp.n.eſt aliqua aia cuꝫ
ſuo ſpeciei cõplemento: & ſemp aliqua unita corpori.
Semp ét aliqua iperfecta:licet ſcd̃m ſubám utroqꝫ mo/
do ſit pfecta æqualiter hæc illæ. Ad hæc itaqꝫ nos reſpõ
dentes dicimus:ꝙ hæc oia plena ſunt repugnátiis:& er/
roribus manifeſtis. Ná in illa ſua diſtinctõe eſt repugná
tia manifeſta:uult.n.aiam & intelligentias eſſe hoc ali/
quid ſcd̃m ſecundũ modũ:& nõ ſcd̃m primum modũ:
qr̃ nullum illorum eſt completum in ſpecie. Verum ut
ipſæ dicit:quod eſt talis diſpoſitionis.s.quod non eſt cõ
pletum in ſpecie:non habet operationé/ad quam ſaltẽ
acquirendá/uel per accñs eius corpus/quod perficit nõ
cõcurrat. Sic.n.ad litterá ſtat. Et quia non eſt completũ
in ſpecie. Ideo nõ habet opationem/ad quá ſaltẽ acqui/
rendam/uel per accñs eius corpus/qd̃ pficit:nõ concur/
rat. Hoc idem repetit i aſſignádo dĩam iter eſſe hoc ali
quid ſcd̃m primũ modũ:& ſcd̃m ſecũdũ modũ. Scd̃m
hoc igiť:itelligétia nõ habebit opationé/ad quá acquiré
dá:uel p accñs eius corpus/qd̃ pficit ñ cõcurrat. Sꝫ hoc
eſt aptiſſime falſum:qm̃ itelligétia i itelligédo & uolé/
do nullo mõ depédet a.corpe ergo aptiſſima ē repugná
tia i dictis eius: Amplius ſtatim ſeqť ꝙ ipſa itelligétia ſit
pfecta ſcd̃m ſpém:& rei ueritas ē: Nullus.n.poſuit:ip̃as
non eſſe cõpletas in ſpecie:ut Dionyſius Albertus Tho
mas/Aegidius Scotus/& omnes celebres peripathetici
confitentur:ꝙ át ſequať illud:apertũ eſt:qm̃ hꝫ itelligen
tia opationem in qua nullo modo dependet.a.corpore
At ſcd̃m ip̃m tale in ſpecie perfectũ eſt: ergo itelligétia
eſt perfecta in ſpecie Præterea. Ex poſitione ſequiť Deũ
nõ eſſe hoc aliquid:ſcd̃m primum modum: qd tñ ipſi
manifeſte repugnat:cum dicat Deum/& Socratem eẽ
hoc aliquid ſcd̃m primum modum:ꝙ illud ſequatur:
manifeſtum eſt:qm̃ ut inquit cõmen.xli.cõmento.xii.
metha.prima forma eſt etiam primus motor: q̃q̃ con/
trarium exiſtimauerit Auicenna: idem ꝙ dicit cõmen/
tis quinto & ſexto eiuſdem duodecimi. Sed quod hu/
iuſmodi eſt:eſt hoc aliquid ſecundum ſecundum mo/
dum:non igitur erit hoc aliquid ſcd̃m primũ modum
Vult etiam Deum eſſe formam beatorum;quare idem

qđ prius. Præterea iplicat i ſuis dictis aptiſſime. Expo/
nens nãq; qđ ē eē hoc aliqd ſcđm ſecũdũ modũ: ſic di/
cit. Alteꝝ uero ē hoc aliqd & p ſe ſubſiſtēs: qđ nõ depē
det a corpe uel alioquouis/ ut a ſubiecto: tñ eius corpus
ab ea depēdet ut iformãte & pficiēte: licetq; tale hoc ali
quid. & p ſe ſubſiſtēs dicaẜ. quatenus ē ens ſimplẜ ſcđ;
eſſentiã eius idepens: nõ tñ ē cõpletũ i ſpecie: qm̃ ē ſofa
ſui corpis: & pficiens & ipm̃ informãs. Ex his dictis ma
nifeſtũ eſt ſcđm ipm̃: & apte conceditq; aia ē hoc aliqd
ſcđ; ſecũdũ modũ: qđ hoc aliqd ē olo idepēdēs a corpe.
Veꝝ nihil ē idepēdēs a corpe ſcđm eſſe: qđ ēt nõ ſit ide
pendēs ſcđm opari: qm̃ ex opatione quo ad nos cogno/
ſciẜ eſſe: ecõtra uero ſcđ; naturã. Et prio de aia: ſi aliqđ
opum ꝓpriũ ē ipſi aiæ: contingit eã ſepari. Si uero nul
lũ opum ꝓpriũ ē ipſi aiæ: nõ cõtingit eã ſepari. Cũ itaq;
aia ſcđm eſſentiã ſit idependēs: ergo habet aliquã opa/
tionē: i qua nullo modo depēdet a corpore. Veꝝ ex alte
raparte ſeqẜ oppoſitũ: imo apte dicit: ſic. n. ſtat poſt aliqs
lineas. Et qa aia nõ eſt cõpletũ in ſpē: iõ nõ habet opatio
nem ad quã ſaltē acqrendã uel p accñs eius corpus/ qđ
pficit: nõ cõcurrat & ſic idiget corpe. Præterea ipſe ma/
nifeſte dicit ꝙ aia i oi ſtatu idiget corpe & ſcđm eſſe: &
ſcđm opari: qm̃ aut actu aut aptitudine. Quõ igiẜ eſt i
dependēs ſcđm eſſentiã? Præterea Supra mõſtratũ eſt/
hoc ſcđm principia naturalia eſſe ipoſſibile. Si nãq; eſt
forma naturalis: ut neceſſe eſt dicere ſcđm Ariſto. cum
ſit mouens mota: & hoc cõceſſit Ariſto. i. 2. phiſicoꝝ nõ
itaq; ſcđm eſſe. uel cõſideratione põt ſepari. a. materia
ſenſibili: neq; ſufficit: ꝙ aptitudine ſepari nõ poſſit. licet
actu ſepeẜ: qm̃ qq; iſtud ſcđm fidē nr̃am ueriſſimu; ſit:
hoc tñ nõ eſt ſcđm naturã: ſed de diuina potētia. qđ pēr
naturã cognoſci nõ põt: qr̃ de his nihil cogitatum fuit a
phis. Præterea: Oibus ei datis quæ ab ipſo dicunẜ: non
ſoluiẜ difficultas: nã ſi taliter ex aia/ & corpe fieret unũ:
ueluti ex itelligētia & orbe: ut iſtæ cõcedit: tũc hõ ñ eēt
p ſe unũ: qm̃ itelligentia & orbis ſunt duo entia/ quoꝝ
quodlibet eſt aliqđ i actu: & ex talibus non fit unũ p ſe:
ut dẜ octauo methaphyſicæ. Intelligētia eſt cõpletiſſi/
ma i ſpē: cũ habet pfectiſſimã opationē: i qua nõ depen
det: a corpe: eſtq; añ corpus cũ corpus totũ ſuũ eē hēat
ab itelligētia. Qr̃ Albertus & Thomas ſapiēter dixerũt
ſcđm rē nõ differre dicentes coelos eſſe aiatos: & dicen
tes eos nõ eſſe aiatos: qm̃ coeli ſunt aiati/ ualde æquoce
& uere nõ ſunt unũ p ſe. Vnde ſi ſic eſt de aia/ & ſuo cor
pore: ueluti de itelligentia/ & ſuo orbe: hõ non uere erit
unũ. Et falſum eſt qđ ipſæ dicit ꝙ aia habeat ſemp de/
pendentiã eſſentialē ad ipm̃ corpus: qm̃ ſi ꝓportionata
ſunt coelum & hõ: & itelligentia nõ habeat dependētiã
eſſentialem ad orbē: ergo neq; aia ad ſuum corpus. Su/
mus igiẜ iter duo: qm̃ uel eſt iter coelum & hoiē ſimili
tudo: uel nõ eſt: Si eſt ut apte dicit: igiẜ aia nõ eſſentiali
ter dependet a corpe: qm̃ neq; itelligētia ab orbe: & etiã
hõ nõ erit uere unũ: qm̃ & coelum nõ eſt uere unum: ſu
mendo coelum ꝓ cõpoſito ex itelligentia & orbe. Si ue
ro nõ eſt ſimilitudo: apte hoc eſt cõtra ipm̃: qm̃ p totũ
hoc capitulũ ponit ea eſſe ſimilia. Amplius nunq̃ dixit
Ariſto. aiam eſſe hoc aliqd: neq; eſſe i actu: ſed ipſam di
xit eſſe actum corporis phiſici. Quo modo igiẜ iſti acci
piunt aiam eſſe hoc aliqd ad mentē Ariſt. Præterea. 8.
metha. dicit ex duob9 entib9 i actu: neq; ex duob9: quo
rũ unũ ē i actu põt fieri aliqđ p ſe: ſ; oportet illa duo/ ex
qbus fit unũ i actu/ ambo eē i potētia. Tã & ſi unũ illoꝝ
ſit actus. ſ. & non i actu: & alteꝝ ſit potentia. Cur igitur
Ariſto. nõ excepit ab iſta regula aiam: cum ipſa ſit in ac
tu p aduerſarium. Amplius ſi p tam momentaneũ tp̃s
aia eſt i corpore. & p ifinitũ ſine corpore. Nõ ne corpus
ſe habebit ad aiam magis accidentaliter: q̃ ſeſſio ad ho/
minem? & q̃ gladius ad gladiatorē. Eſt. n. i gladio/ & gla
diatore aliqua ꝓportio: qm̃ utrobiq; eſt p tp̃s finitum?
Aſt hic nulla prſus eſt hitudo: cum finiti ad ifinitũ nul
la ſit hitudo: qr̃ incredibile eſt ſic ex aia & corpore fieri
unum p ſe. Qr̃ Plato i primo Alcibiade ſapiēter ad ſuã
poſitionē ꝯñter rñdēs: dixit magis hoiem eſſe aiam utē
tem corpore q̃ cõpoſitum ex aia & corpore. Et eminē/
tiſſimi Theologi Gregorius nicenus/ & Gregorius na/
zãgenus cum uiderunt Ariſto. dicere aiam eſſe actũ cor
poris: hoiemq; eſſentialiter eſſe cõpoſitum ex aia & cor
pore: affirmauerunt ipm̃ dicere aiam eē mortalē. Neq;
certe aliter ſcđm eius principia imaginari poſſumus.
Qđ aũt ulterius dicebat pueroꝝ aias nihil opari: nõ in
cõuenireq; ipſas fruſtra eē: Quid ſtultius/ aut ipius exco
gitari põt: nihil. n. eſt in reꝝ natura: qđ poenitus ſit deſti
tutum ab aliqua opatione: qđ ꝓ non habet opationē: &
eſſentiã nõ habet. Quid igiẜ miſerius: qđ uilius ipſis aia
bus: quæ etiã ſub ifinito numero ponunẜ. Impius autē
qđ excogitari põt. Si æterno tp̃re duraturæ ſunt. Si nãq;
pereũt: ut placuit Ariſto. idem ſtatuiẜ de ipſis: qđ etiam
de aliis nullumq; incomodũ ſeq uideẜ. Qđ aũt ulterius
dicit de illa dubitatione. ſ. an aia ſepata ſit hoc aliqd: in
qua cõcedit aliqđ uiolentũ ꝑpetuari. Certe iſtud eſt i ex
tremo ſtoliditatis: & ſupius iprobatũ eſt: qr̃ nõ repeto
Veꝝ qđ adiungit iſtud nõ icõuenire: qm̃ eſt ſcđm indi/
uiduũ: & nõ ſcđm ſpēm. Dicimus ꝙ imo hoc eſt ſcđm
ſpēm: Et ſi ineſt indiuiduo: hoc eſt ratione ſpeciei: qm̃
a tota ſpecie eſt/ ꝙ aia ſepata ſit priuata. a. ſuo corpe: &
careat pfectione eſſentiali. Qđ etiã dicit ex hac ſolutiõe
patere refutationē decimæ rõnis: qm̃ nõ icõuenit apud
ipm̃ aiam ſcđm indiuiduũ ſtare ifinito tp̃re ſub modo
iperfectiori: & finito ſub pfectiori: dũ modo i ſpē ſemp
& ifinito tp̃re aliqua ſit ſub modo pfectiori. Dii imor/
tales? q̃ta ē ignorãtia i his dictis. Vt nãq; pauloante oſtē
dimus: nõ ſolũ hoc eſt ſcđm idiuiduũ: ꝙ ſit p ifinitũ tp̃s
ſcđm diſpõnem pter naturã: & p finitũ ſcđm diſpõne;
naturalē. Veꝝ eſt ſcđm totã ſpēm nõ fallentem in uno
minimo idiuiduo. Nã a tota ſpē: aia p momentũ infor/
mat corpus: & i æternũ ſine corpe. Qr̃ ſi ſemp aliq̃ aia
iformat corpus: nulla tñ eſt: uel eſſe põt: quæ informet:
niſi p momentaneũ tp̃s i ordine ad ifinitũ. q̃tũcunq; ſit
illud magnũ. Veꝝ iſtum hoiem decoepit: qm̃ bñ cõtigit
aliqđ idiuiduũ p maius tp̃s ſtare cum diſpõne diſcõue/
nienti q̃ cõuenienti: ſicut ꝯtingit in hoibus mõſtruoſis:
& . a. natiuitate idiſpoſitis pter naturã. Sed hoc nõ ē poſ
ſibile ſcđm ſpēm: qm̃ ſic natura ut i pluribus defficeret
& ſic nõ. a. caſu. Aſt hoc ē ſcđm totã ſpēm: uelut mõſtra
tũ ē. Eſt & hic altera ignorãtia. Qm̃ q̃tūcunq; i gñabili/
bus: & corruptibilibus hoc poſſit cõtingere. ui;. ꝙ diſpõ
pter naturã i aliquo idiuiduo ſit p maius tp̃s q̃ diſpõni
ſcđm naturã: nõ tñ i æterno: ipoſſibile ē. n. ꝙ aliqđ æter
nũ habeat diſpõnē pter naturã: qm̃ apud phõs nullũ p/
ter naturã æternũ. Sunt igiẜ hic duo manifeſti errores
Primus ē dictus: qm̃ ponit diſpõnē pter naturã i aliquo
æterno. qđ phis repugnat. Scđm qm̃ qđ ē ſcđm ſpēm:
dicit eē ſcđm idiuiduũ: ueluti mõſtratũ ē. Dicit ēt i ulti
mo illius capituli. Semp ē aliqua aia cũ ſuo ſpeciei com

plemento:& ſemp aliqua unita corpi : ſemp etiã aliqua
impfecta:licet ſcdm ſubſtãtiá utroq3 modo ſit æque p/
fecta. Certe Ego nõ bene itelligo:qd itelligat p illa uer/
ba.s.licet ſcdm ſubãm utroq3 mõ ſit æque pfecta : niſi
fortaſis uelit/ q aia unita/& ſepata eſſetialiter ſint æque
pfecta :qd' qdem cõcedimus:ſuppoſito q ſit ſepata aia
Vero3 q̃q̃ ſcdm ſubãm eſſent æque pfectæ:hoc tñ nõ phi
bet:qn una ſit diſpoſita ſcdm naturã.& altera ſcdm uio
lentiá.Qm̃ Socrates ſanus/& Plato æger:q̃q̃ eſſentiali/
ter ſint æque pfecti:tñ Socrates eſt ſcdm naturá diſpoſi
tus:Plato uero ꝑter naturá.Qr ex hoc nõ auferẽ uiolen
tia:& preternaturalitas:quæ ab æternis ſcdm peripathe
ticos remouentur.

Caput.xxvi.in quo reſpondeẽ ad cõtenta.in.lxx.uſq3
ad lxxiii.capitulum excluſiue.

N lxx.cap.ſic ſcribit.Præterea Argumentaẽ de
i loco aiæ.Cũ.n.deſinit corpus iformare. Si ad lo
cum pficiſciẽ.Quo modo igiẽ ad locũ illũ pue/
nit? An motu locali:An alterationis:aut quouis alio mo
tu.Nullo.n.modo hoc fieri poſſe uideẽ:qm̃ aia ipſa idi
uiſibilis eſt:qd phiſico3 ſexto poſſe moueri p ſe/demõ
ſtratũ eſt eſſe ipoſſibile:neq3 etiã p accñs: qm̃ ad motu3
alicuius moueretẽ:nõ eſt ãt fingere:qd ſit illud ad cuius
motũ moueaẽ aia. Si uero ponaẽ q ſepata aia nõ ſit in
loco:qm̃ ñ ei debeẽ locus.Quid igiẽ phibebit:& plures
eſſe intelligentias non mouentes orbes:qd tñ reclamat
Ariſto. in.12.metha.Ad qd ipſe rñdens/dicit.Hic plu/
rima eſſe differenda:quæ p longũ ſermoné in eodẽ capi
tulo cõmemorat:de qbus oĩbus ſuis i locis diſputabiẽ.
Deinde in lxxi.cap.magná facit pteſtationẽ cuius tñ ſũ
ma hæc eſt.u3.Qd q̃q̃ apud Ariſto.dubiũ nõ fuerit aia3
remanere poſt mortem:ná hoc firmiſſimis rõnibus de
mõſtrauit:utpote p intelligere & uelle:tñ nihil certi ha
buit Ariſto.de eius ſtatu.u3.qualiter poſt mortẽ intelli/
gat? An ſit i loco:uel nõ ſit:& ſic de reliqs.Hæc náq3 ex/
cedunt ſenſum humanũ:qr de hiſ ſcdm phiſicá rõnem
ptractari nõ põt:cũ phiſica argumẽtatio pcedat ex his/
quæ neceſſaria ſunt:uel ut i pluribus:& quæ ſaltem p/
babilitatẽ faciũt.At neutro modo3 hoc fieri põt i pſen
ti queſito.Qr Ariſt.ea tacuit.Ná ſcdm ſuá cõſuetudinẽ
p neceſſaria uel ſaltẽ pbabilia non potuit declarare :qr
nullus mireẽ de Ariſt.ſi ea ñ ptractauerit:imo neq3 erát
ei nota:neq3 aliqs ad ho3 cognitionẽ puenerat. Verum
Plato de his tractauit:& potuit:qm̃ nõ ex ſenſibilibus i
intelligibilia pceſſit:ſed ex itelligibilibus ad ſenſibilia:
& ex creditis:& maio3 auctoritatibus:q modus philo/
ſophandi eſt oĩo alienus ab Ariſto.Qr ſi qs de Ariſt.af/
firmauerit ipm̃ tñ ſciuiſſe aiam eẽ imortalẽ : ignoraſſe
ãt de eius diſpõne poſt ſepationẽ.hic certe nõ errauerit.
Ex qbus ſit:q ad ppoſitas qõnes/neq3 ſcientifice/neq3 p:
babiliter rñdere põt:ſed tñ p patrũ auctoritates:& p ea
quæ a legibus traduntẽ.Põt tñ & phiſice ad has rñdere
p aliqua:quæ & ſi ſcdm Ariſto.& naturalia efficaciter p
bari nõ poſſunt.nõ tñ Ariſto.dictis/ neq3 ipſis naturali/
bus repugnát:ſcdmq3 hunc modũ iſte pmittit ad dubi
tationes rñdere.Quapp:tráſiens ad.lxxii.cap.rñt ad pri
mum queſito3.s.an Aiæ ſepatæ debeaẽ locus. Et ſi de
beẽ:quõ.Dicit itaq3/q ſcdm Ariſt.ſepatæ aiæ nõ debeẽ
locus :qd ſic ſylogizat oĩs locus debitus alicui:aut ẽ ſcd3
circũſcriptionẽ:aut ſcdm opationẽ. Hãc accipit táq ma
nifeſtá ex Ariſt.ſed nullo ho3 modo3 debeẽ locus aiæ
ſepatæ.Nõ.n.circũſcriptiuus:qm̃ hic tñ p ſe debeẽ cor
poribus:p accñs uero his quæ ſunt i corpe:ho3 nullũ ẽ
ſepata aia:ut aptum ẽ:neq3 ẽt ei ſepatæ aiæ debeẽ locus
ſcdm opationẽ:qm̃ ſua opatio nullibi apparet: nam tñ
opaẽ i ſe:igiẽ neq3 ſcdm iſtũ modũ ſibi aſſignãdus ẽ lo
cus.Et q̃q̃ ſepata aia ſit ens:nõ tñ neceſſe eſt eá eẽ i loco:
quarto nãq3 phyſico3 diciẽ: q ſi qd nõ eſt:nõ ẽ in loco:
nõ tñ qcqd eſt: i loco eſt:multa &.n.ſunt quæ i loco nõ
ſunt.Sic itaq3 ſcdm Ariſt.dicendũ putat.Alcinous uero
Platonis ſectator ꝑter iſtos duos modos eſſendi in loco
addit & tertiũ:q eſt eſſe i loco p definitionẽ:& ſcdm hũc
Alcinoũ ſic aia tendit ad locũ illũ:non motu :ſed ſubita
mutatiõe:ita tñ : q primũ nõ eſſe corpis eſt primũ eſſe
aiæ ſepatæ i illo loco.Qr neq3 motu locali: neq3 altera/
tionis ad locũ illũ pficiſciẽ ſed tñ ſubita mutatiõe.Di/
uus ãt Thomas aliter dicit ad hoc q̃ſitũ:dicit nãq3/aiam
ad ſuũ locũ pficiſci eo motu locali:quo mouenẽ angeli:
aiæq3 ſepatæ taliter debeẽ locus:qualiter angelo debeẽ.
Eſt aũt angelus i loco p contactũ uirtutis:qr ad diuerſa
loca moueẽ p cõtactũ diuerſum:eſtq3 motus iſtæ diſcre
tus:erit ergo motus æquoce dictus cũ motu corporeo:
ſic itaq3 ſcdm ipm̃ Ariſt.habet negare ſepatas aias eſſe i
loco.Alcinous & Thomas cõcedũt:ue3 aliter Alcinous
aliter Thomas.Multa ẽt alia adducit uir iſte :quæ omit
to qm̃ nõ ſunt relatiõe digna.Ad quæ nos dicimus hæc
oĩa quæ dicta ſunt:eſſe errorẽ:& digna riſu. Dicit nãq3
has qõnes Ariſto.tpre nõ fuiſſe notas. Qr Ariſt. eas nõ
tractauit:Sed Platonẽ eas determinaſſe aptum ẽ:ſed uir
grauiſſime quaſi igiẽ Ariſt.nõ fuerit tpre Platonis: & p
xx.annos :& plus nõ fuerit i Platonis diſciplina:atq3 nõ
uiderit eius libros. Vnde maxie accuſandus erat Ariſt.
Si tenuit aiam eſſe imortalẽ:illæq3 qõnes erát aptiſſime
& triuiales:nulláq3 de eis fecerit mẽtionẽ.Præterea Ari.
Ideo de eis nõ ptractauit: qm̃ neq3 ſciẽtifice:neq3 pbabi/
liter de his aliqd dici põt:quæ ãt neq3 ſciẽtifice:neq3 me/
dio pbabili cognoſci poſſunt:ſunt aut fabulæ fictæ:aut
puræ falſitates.Cũ itaq3 ipſe de his uult ptractare : quæ
p cõceſſa:auſus nõ eſt Ariſt.aliqd dicere.Aut igiẽ homo
iſte plus nouit de his:q̃ Ariſt.nouerit:uel ẽ extreme te
merarius.cũ hoc q ut ipſe cõfiteẽ de his;neq3 ſciẽtia:ne
q3 opio hri poſſit:demõſtratio nãq3 ſciam gñat: & pba
bilitas opionẽ.At neq3 demonſtratiue:neq3 p pbabilia
cognoſci poſſunt.Cõfiteẽ igiẽ uir igenioſus:ſe de his di
cturũ:niſi falſa:uel fabuloſa:nõ dico aũt rethorica : qm̃
hæ pbabilitatẽ faciũt aliquá.Cũq3 ulterius dicit: q per
credita & p accoepta.a.maio3 nro3 auctoritate diluci
dari poſſunt.Certe recte dicit.Vero3 ex hoc manifeſte ſe
quiẽ.q ẽt aio3 imortalitas nõ p phyſicas rõnes accipiẽ
da eſt:ſed tñ ex patrũ nro3 teſtimonio:& magis ex di/
uinis pphetis.Qd nos qdẽ ſine cõtrouerſia cõcedimus
& eſt noſtrũ fundamẽtũ i hac materia:illud ãt ſeq aptũ
eſt:qm̃ quæ ſequũẽ ad aiæ imortalitatẽ ſola/ & ſincera
fide teneri poſſunt:ergo & ipſius aiæ imortalitas ſola fi
de tenẽda eſt. Si nãq3 aliud.a.fide aiam Imortalẽ teneret
utpote naturalis phia:qſqs cõcedit añs: habet cõcedere
& 9ñs:ubi manifeſtũ ſibi ſit de bonitate 9ñæ . At qd ſeq
tur ad aio3 imortalitatẽ p cõceſſa tñ p credita ſubſtine
ri põt:& p eadẽ credita qõnibus ſatisfaceret:qr aptum ẽ
imortalitatẽ aiæ ſola fide eẽ tenẽdã:& credẽdã.Præterea
q ipſe dicat Ariſto.tñ ſciuiſſe:aiam eſſe imortalẽ: eius
ãt ſepatæ.s.aiæ ſtatũ ignoraſſe. Certe q̃q̃ ex añte aliquo
ſeq põt aliqd 9ñs ſub diſiunctione cuius utraq3 pars ſit
dubia illi q nouit ſeq illud ex illo antecedẽte nõ dubita/

to. Impoſſibile tñ eſt illud diſiunctũ: qđ ſequit̃ ex illo añte uero: & ſcito ſcđm quãlibet partẽ ei añti repugnat̃ (uerbi grã) Si ſtellæ ſunt finitæ: aut ſũt ſub numero pa/ri: aut impari. Scimus hãc cõditionalẽ eſſe neceſſariã: & primũ eſt demõſtratũ/.s. ꝙ ſtellæ ſunt finitæ: totum ẽt diſiunctũ eſt ſcitũ.s. ꝙ ſtellæ aut ſunt ſub numero pari: aut impari: quælibet tñ pars diſiuncti eſt dubia: neqꝫ.n. ſcimus ipſa eſſe ſub numero pari: neqꝫ eas ſub numero impari. Ve℞ quãtũcunqꝫ illius diſiũcti ſic q̃libet pars ẽ dubia. Impoſſibile tñ eſt/quãlibet partẽ eidẽ añti repu gnare: q̃m ſic neqꝫ eſſent ſub numero pari neqꝫ ſub nu/mero ipari: Et p ɔñs ſtellæ ipſe nõ eſſent finitæ: qđ ẽ cõ/tradictoriũ añtis. Vnde & in ꝓpoſito dicendum eſt: ꝙ ſi Ariſto. ſciuit: & crediderit aĩam eſſe imortalẽ: & dubita uerit. An poſt mortem aĩa ipſa ſit i loco. Et ſimiliter de alia parte: an nõ ſit i loco. tñ unaqꝫ pars diſiuncti illi añti ſcđm principia Ariſt. nõ debet repugnare. Aſt utraqꝫ ps illius diſiuncti nõ ſtat cũ Ariſt. ergo neqꝫ illud añs Ari. potuit rõnabiliter poneř. Cuicũqꝫ.n. repugnat ɔñs: eidẽ repugnat & añs. Monſtrat̃ aũt quãlibet partẽ illius diſ/iuncti Ariſto. repugnare: nõ.n. ſcđm Ariſto. poſſumus ponere: ꝙ aliquo modo aĩa ſit i loco: q̃m aĩa ẽ forma na/turalis: at forma naturalis a ſubiecto nõ põt abſolui: ne qꝫ ſcđm cõſiderationẽ: neqꝫ ſcđm eſſe: cuius euidentiſſi/mum ſignũ eſt: ꝙ definiunt̃ p ſuũ ſubiectũ: aſt neqꝫ defi nitio. neqꝫ ps definitiõis. a. ſuo definito ſepabilis eſt: ſic ꝙ actu ſit definitũ: & nõ ſit actu definitio. minuſqꝫ natu rales formæ ſubſtãtiales ſunt ſepabiles a ſuis ſubiectis q̃ accidẽtia ab eis: q̃m ex formis ſubſtãtialibus & ſuis ſu biectis fit unum p ſe: ex accidẽtibus uero & ſubiectis fit unũ p accñs: inſepabilior aũt eſt unitas p ſe: ea unitate q̃ eſt p accñs: q̃m uerior eſt unitas: & maior idiuiſibilitas: Non itaqꝫ aĩa põt abſolui ex toto. a loco: q̃ſiqdem nõ po teſt abſolui a ſuo ſubiecto: qđ eſt per ſe i loco: qr̃ & ipa eſt in loco p accñs: neqꝫ (ſibi dato: ꝙ eſſet ſepata) poſſet abſolui. a loco ſcđm opatiõnẽ: niſi qs fingeret: ut iſte fin xit ĩfinitas eſſe aĩas: nullã prorſus opationẽ hr̃e: quod ẽ in ultimo fatuitatis: & cõtra oẽm phiam: & Theologiã Et ſi dicat̃. ꝙ habẽt aĩæ ſepatæ opationẽ: quæ eſt intelli gere: & uelle. Hæc aũt nõ indigent corpore q̃m intellec tus nullius corporis eſt actus: & ſic non ſunt in loco p opationẽ nõ quia ab opationibus abſoluant̃ abſolute ſꝫ q̃m abſoluũtur ab opatiõibus corporeis. Ve℞ iſtud mi nime ſtare põt: tũ q̃m in aĩæ definitiõe põnit̃ corpus: nõ itaqꝫ. a. corpore abſolui poſſunt. Amplius q̃m Ariſto. re moto itellectu paſſiuo ſiue cogitatiua ab ipſa aĩa remo uetur & ipm̃ itelligere: & uelle: nam. lxv. textu primi de aĩa: remouet amorẽ/deſideriũ/& itellectiõnẽ: Q̃m paſſi uus itellectus corruptus eſt: & .3. eiuſdẽ de aĩa. Intellecti uum in mortalibus pœnitus. a. ſenſitiuo inſepabile eſt: & .4. eiuſdẽ libri de aĩa. Non reminiſcimur aũt: q̃m paſſi uus itellectus corruptus eſt: & ſine hoc nihil itelligit aĩa tertio ẽt ethico℞. Mortuis neqꝫ bonũ: neqꝫ malũ ineſt: nullãqꝫ prorſus fœlicitatẽ attribuit poſt mortẽ: ſed tñ i uita: ut patet prĩo ethico℞: tertioqꝫ eiuſdẽ/& nono: ubi de fortitudine/& amicitia tractat: uultqꝫ pro patria: & amicis exponendã eſſe uitã: nullã aliã forti: & amico dat retributionẽ: niſi actũ uirtuoſum: & ꝓponit illum actũ excellentẽ quãtũcunqꝫ p breue duratu℞ multis actibus aut uitioſis aut nõ æqꝫ uirtuoſis: & ſi p maius tempus duraturis. Vbi certe ſi aliã uitã poſuiſſet: cũ aptum ſit: ꝙ boni i illa longe melius ſe haberent: & mali peius. q̃

ſcđm hanc uitã: longe maius fuiſſet incitamentũ ad uir tutes dare ſpem hoibus de illa uita poſt mortẽ/q̃ tm̃ ſi/bi retribuere ſcđm preſentẽ uitã. Nõ minuſqꝫ magis re traxiſſet hoies a uitiis p tormẽta illius uitæ & miſerias q̃ ſolũ p hanc uitã. uel nti Plato in phedone: in. x. de. r. p. & maxime in menexeno fœcit. qr̃ Ariſto. maxime accu ſandus eſſet. Neqꝫ de hoc excuſari põt: niſi q̃m ñ tenuit aĩam remanere poſt mortẽ. Ex quibus oĩbus patere põt ꝙ ſcđm Ariſto. aĩa humana nõ põt abſolui ex toto. a lo co. Illud ẽt: qđ dixit ſcđm Ariſt. Non oĩa eſſe i loco. Cer te ue℞ eſt: loquẽdo de loco ſcđm famoſitatẽ & circum ſcriptiue. de quo loquit̃ i quarto phyſico℞: nihil tñ ẽſt qđ effugiat locũ in uniuerſum.s. aut ſcđm opationẽ: aut ſcđm circũſcriptionẽ: uel p ſe: uel p accñs. Quicqd nãqꝫ eſt: uel eſt ſubſtãtia uel accñs. Si uero ſubſtãtia: aut com poſita aut ſimplex cõpoſita corporea eſt. At oẽ corpus in loco eſt: uel p ſe: uel p accñs: uel ſcđm partem: Si uero ſimplex: aut materia aut forma: Si primu℥ aut materia gñabilis/& corruptibilis: aut nõ gñabilis/neqꝫ corrupti bilis. Si gñabilis eſt pars eſſentialis cõpoſiti: q̃ ẽ ex toto ñ abſoluit̃ a loco. Si uero nõ gñabilis ut cœlum: ẽt a loco abſolui nõ põt. ut in quarto phyſico℞ patet. Si uero eſt forma: aut igit̃ eſt cõſtituta in eſſe p ſubiectũ: aut nõ. Si primũ patet. ipſam eſſe in loco p accñs/Si uero ſcđm. ẽ mouens corpora cœleſtia: & ſic eſt i loco p opationem Imo & deum ipm̃ octauo phyſico℞/& prĩo de cœlo ſe/cundũ iſtũ modum ponit eſſe in loco. Ex quibus ſeqt̃. ꝙ nulla ſit ſubſtãtia quæ aliquo modo non ſit in loco: Si uero ẽ accñs: eſt in ſubiecto. Cũ ꝙ nulla ſit ſubſtantia/quæ aliquo modo nõ ſit in loco: neqꝫ ſuũ accñs effuge/re põt: qn aliquo modo nõ ſit i loco. Omne igit̃/qđ eſt quoquo modo in loco eſt: licet nõ omne qđ ẽ: quoquo modo ẽ in loco circũſcriptiuo. Et hoc uoluit Ariſto. in quarto phyſico℞ nũdũ.n. puenerat ad locũ ſcđm opa/tionẽ. uel ad eſſe i loco ſcđm opationẽ. illud.n. diſtulit ad octauũ eiuſdẽ libri phyſico℞/qui modus eſſendi i lo co eſt ſatis æquiuocus & methaphoricus. Præterea iſte uir attribuit Ariſto. aĩam ſepatam nullo modo eſſe i lo co: cũ tñ Ariſt. quarto phyſico℞ abſolute dicat aĩam & cœlum eſſe i loco p accñs. Qđ ſi dicit̃ Ariſt. ibi loqutũ eſſe tm̃ de aĩa ſcđm eſſe cõiunctũ & non ſepatum. Cur itaqꝫ abſolute ꝓtulit: cũ aĩa uix p momẽtũ habeat eẽ cõ iunctum: & p poſitionẽ i æternũ habeat eſſe ſepatũ: di/xiſſet igit̃ qđ ſibi maxĩe p accñs cõtingit: & nõ qđ maxi me p ſe. Et eſt ſimile: ac ſi quis diceret hoiem naſci cum duobus capitibus: i declarãdo hoĩs natiuitatẽ: imo mi/nus male hoc diceret̃: q̃m hæc diſpoſitio ẽ ſcđm ꝓpor/tionẽ finitã illa uero eſt ſcđm ꝓportionẽ infinitã: nam momẽtanei ad æternũ eſt ifinita ꝓportio. Repugnat igi tur ſentẽtiæ Ariſt. aĩam eſſe ſine loco: quæ eſt prĩa pars illius defuncti. At nõ minus aĩam ſeparã eẽ i loco repu/gnat & eidẽ Ariſto. q̃m ſi eſt i tartaro uel in beatis inſu lis/uel i quo uis alio loco. Quo modo igit̃ hoc fieri pote rit. Vel igit̃ illuc profecta eſt per motũ aut per ſubitam mutationẽ. Dicit in una rñſione/ꝙ per motũ: & ſeq̃ndo Scotũ: ꝙ ſucceſſiue illuc peruenit: ꝙ q̃ idiuiſibile per ſe moueri põt. Vt℞ hoc ſit ue℞/uel ne Deus ſcit/neqꝫ nũc hoc intendimus inquirere. Vnum ẽ ꝙ hoc apertiſſime repugnat Ariſto. de quo eſt preſens intentio: q̃m indiui ſibile eſt ſicut punctus in linea. Et certum eſt ꝙ hoc nõ põt per ſe ſtare. ſemperqꝫ terminat lineã & linea ſuper/ficiem/& ſuperficies corpus: quæ ſine corpore per ſe ſta

re nõ poſſunt huiuſmodi igit̃ idiuiſibilia ſi p ſe ſtare nõ põt nec igit̃ p ſe moueri: ẽ & idiuiſibile p ſe: p accñs tñ diuiſibile uelut albedo: & manifeſtũ ẽ: hoc nõ poſſe moueri niſi p accñs: eſt & idiuiſibile: ſicut ſonus ẽ iuiſibilis ueluti ſunt formæ ſi tales ponantur aiarum: de quibus manifeſtũ eſt ſcdm Ariſt. eas nõ moueri: niſi ad motuȝ ſubiecti i quo ſunt: qr non poſſunt p ſe moueri: ut patet ex oibus libris Ariſt. Quo modo igit̃ ſcdm Ariſt. fingi põt idiuiſibilia p ſe moueri? Dat & rñſionẽ ſcdm Tho. q ſeparata aia mouet eo motu quo angeli: q eſt motus diſcretus: Sed p deũ imortalẽ eſt uidere hois iperitiam: & ignauiã: ſi iſta ſunt credẽda & ſcdm theologiã dicta: quo modo iſta pmiſceri poſſunt cũ ſcitis & ſenſatis: uel cuȝ his quæ p ſenſata fidẽ accepunt: qs pipatheticus audiẽs talia aſcribi Ariſt. nõ rideret. Vbi.n. Ariſt. attribuit angelis motũ: cũ dicat itelligẽtias eẽe pſus imobiles: & p ſe & p accñs. Vbi motũ diſcretũ poſuit: cũ dixerit motum eẽe de numero cõtinuoꝝ. Qr pars illa dici nõ põt. uȝ. q illuc aia acceſſerit p motũ. Nec minus cõtrariat Ariſt. dicere aiam illuc p ſubitã mutationẽ pficiſci. Prio qm̃ aut p ſe illuc trãſmutata eſt: aut p accñs: nõ p ſe: qm̃ uelut i/poſſibile ẽ aiam: uel idiuiſibile p ſe moueri: ſic & per ſe trãſmutari: ut vi phyſicoꝝ oñdit. Si itaq p accñs trãſ/mutat ad cuius igit p ſe trãſmutati. p accñs trãſmutat Et certe nõ eſt illud fingere: formæ.n. ſi p accñs ad locũ uel qualitatẽ trãſmutãt ad ſubiecti trãſmutationẽ trãſmutãtur. Præterea ſi ponit aia ipſa ab omni ſubiecto ſeparata. Aut aia trãſmutat: ſiue iſtãtene aut i tpe ipceptibili trãſmutat: imo neceſſe ẽ q i iſtãti mutet ſcdm poſitionẽ: qm̃ primũ nõ eẽe corporis eſt primũ eẽe aiæ i tali loco. Aut igit trãſmutatio iſta ẽ terminus alicuius motus: aut nõ ẽ terminus. Si primũ dẽt: nõ ẽ fingere niſi q terminet motũ alterationis: p alterationẽ.n. forma deſinit iformare materiã: & ipſa aia icipit eẽe i tali loco: ut dicit poſitio. Alteratio ãt ut dicit cõmẽ vi. phyſicorum cõmẽto. 32. aut p ſe terminat ad qualitatẽ: aut ad gñationẽ: nõ itaq acq̃ſitio iſtius loci põt eẽe p ſe terminus al/terationis: erit itaq terminus alterationis p accñs: opor/tet igit p alteratione fieri aliqd ad cuius eẽe ſequat animã eẽe i tali loco. Veluti.n. ad motũ candelæ accẽſæ ſequit illuminatio medii: qm̃ ex eo q candela p ſe mouetur motu locali ad talẽ locũ: ideo ſtatim fit illuminatio medii. Ita oportet aſſignare illud: ad quod ſeqtur aiam eẽe i tali loco. Et certe cũ p alterationẽ ſequit corruptõ & ad corruptionẽ gñatio: eẽe i loco nõ ſeqtur corruptũ qm̃ qd eſt i loco: eſt actu: corruptũ ãt nihil ẽ: nõ igit ſeqtur ad corruptũ eẽe: ergo ſeqtur ad gñatũ eẽe: ſed genitum eſt cadauer: ad qd ſeqtur eẽ i loco: quia corpus eſt: locus igitur q ſeqtur alterationẽ hois p quã hõ corrũpitur: eſt locus cadaueris: nõ ãt locus ipius aiæ: p alterationem.n. corrũpit hõ: ad corruptionẽ hois ſeqtur cadaueris gñatio: ad gñationẽ cadaueris locus eius: nõ itaq generatio loci aiæ. Sed forte huic dicit q ad alterationem illã ſeqtur nõ corruptio aiæ: ſed ſolũ ſeparatio aiæ. a. cor/pore: ad quã ſeparationẽ ſeqtur eẽe i tali loco. Vnde iſte ẽ ordo: alteratio illa imediate terminat ad aiæ ſeparationẽ: neq eſt i hoie: uelut eſt i cæteris gñabilibus: & corruptibilibus: i qbus alteratio terminatur ad nõ ens et ad priuationẽ: qm̃ eoꝝ forma nõ pmanet. Aſt i hoie forma pmanet: qr alteratio nõ terminatur i corruptionẽ formæ & i eius priuationẽ: ſed i ſeparationẽ: ad quã ſeparationem duo ſequũtur. Vnũ qm̃ i quo prio forma ſeparata eſt: i eodem prio ipſa ẽ i loco ſibi deputato: & i eodẽ: primo alia forma ſuccedit i ſubiecto ſeparatæ formæ: ſic q duo loca acq̃runtur: & unus deputatus aiæ: alter uero corpi genito: qr nõ accipiebat: niſi ille q erat corpus geniti: nõ ãt ille q debebatur aiæ. Hoc ãt erroneũ ẽ: qm̃ certe duo loca debemus aſſignare: & hoc totũ pueniť: qm̃ aia non deſinit eẽe: ſed tm̃ a corpe ſeparatur: qd nõ ẽ ſic i aliis formis materiã pficientibus: qm̃ ille tendũt i purã priuationẽ. Sȝ certe qq multo hic eẽent dicẽda: tñ pro nũc dicimus q iſtud ſtare nõ põt. Nã ſcdm rñſionẽ ille locus imediate ſeqtur ſeparationẽ aiæ. a. corpe: quæ ſeparatio terminat imediate alterationẽ pcedẽtẽ. Verȝ reſtat difficultas de illa ſeparatiõe. qd.n. ẽ illa ſeparatio. ſeparatio.n. cõiunctioni uidetur eẽe oppoſita: modo cõiunctio uidetur iportare relationẽ: quẽadmodũ & tactus: qr & ſeparatio. Relatio aũt noua iſeqtur nouũ abſolutũ: ut dr viii. phyſicoꝝ: quod igitur nouũ abſolutũ ſeqtur iſtã ſeparatio. & nõ ẽ fingerẽ illud: niſi nouũ locum. Res.n. cõiunctæ ſi ſeparãtur: iõ ſeparãtur: qm̃ nouũ locum acq̃runt ambo: uel ſaltim una illaꝝ. prius igitur oportet aiam nouũ locuȝ acq̃rere ſaltem ſcdm naturã quã fieri ſeparatã. Nõ igitur cõuenienter dictum ẽ. aiam ideo locuȝ acq̃rere. qm̃ ſeperat. imo ex eo q nouum locum acq̃rit. iõ ſeparatur. Si ãt dicatur q talis ſeparatio ẽ metaphorica. qm̃ (re uera) ſeparatio ẽ corpoꝝ. ſed p ſeparationẽ itelligimus nõ iformationẽ. quæ ẽ quaſi qdã corruptio. Itaq igit erit iſte ordo. ut prio ſit alteratio. deide nõ iformatio. deidẽ mutatio in locum. Ordoq iſte nõ notat tps. ſed naturã. Sed tunc nõ minor remanet difficultas. qm̃ aia dum eſt cõiuncta corpi. ẽ in eodẽ loco i quo ẽ corpus. & i prio nõ eẽ hois. ẽ i tartaro. Hæc ãt loca multum diſtãt. igitur i iſtãti tãta diſtantiã pertrãſiretur. qd ſi dr nõ icõuenire. qm̃ medium nõ reſiſtit. Verȝ hoc dato Ariſt. nõ duceret ad icõueniens. q i uacuo eẽet motus i iſtãti. nõ.n. erit motus. ſed erit mutatio. modo tãtã diſtãtiã pertrãſiri per ſubitã mutatiõeȝ i iſtãti nõ ẽ icõueniẽs. ſed bñ icõueniẽs eẽt. ſi per motuȝ & i iſtãti pertrãſiretur. q ãt hoc fiat per ſubitã. & iſtantaneã mutationẽ. hoc ẽ. qm̃ medium nõ reſiſtit. Vnde data iſta rñſione. nõ ẽ modus ſaluãdi Ariſt. nã qcqd dicet de aia ipſa. q i iſtãti ex corpore trãſit i tartaꝝ. uel i aliuȝ locum. dicet & de graui poſito i uacuo. Amplius q̃ritur de mutãte ipſam aiam ad talẽ locũ ſcdm cãm efficientẽ. Aut.n. ipſa ſe ipſam ſic mutat: aut aliqd aliud. Si ipſa ſe ipſam mutat. eſt mutatio naturalis: modo q ſũt eiuſdẽ rõnis & naturaliter mutãt ad eũdẽ locũ mutãt nõ igit una tẽdit ad tartaꝝ. altera uero ad iſulas beatoꝝ. Qd ſi dr hãc diuerſitatẽ puenire: qm̃ una ẽ uitioſa: altera uero ſtudioſa: qr uitioſa iclinatur ad tartaꝝ: ſtudioſa uero ad btõꝝ iſulas. Iſtud nõ uidetur pficere. Prio qm̃ ut ſupra mõſtratũ ẽ Ariſt. ponit actus uolũtatis pire ex interitu intellectus paſſiui: nõ igit põt eẽ ſcdm Ariſt. talis diuerſi/tas i aiabus ſepatis. Amplius qm̃ ſi uitioſus ex tali diſpoſitione ab intrinſeco moueť ad tartaꝝ: tũc nõ deberet cõtriſtari i loco illo: immo magis lætari: & ſi eẽt i iſulis btõꝝ: deberet cõtriſtari: qm̃ uidemus uitioſos i lupanaribus & i locis ihoneſtis lætari: cõtriſtari ãt i locis honeſtis. Qm̃ ſimile gaudet ſuo ſimili: & cõtriſtatur ex diſſimili: nõ itaq aiæ tales cõuenienter cruciarẽtur i tartaro. Si uero dicat tales aias extrudi ad illa loca: aut igitur ẽ alterãs diſſolues aiam a corpe: aut aliqd aliud. Alterãs ãt eẽ nõ põt: qm̃ non ẽ imaginabile calorẽ febrilẽ: uel qcqd fit illud, qd corrũpit hoiem: extrudat aiam i tartaꝝ qto

minus i iſulas btõꝝ. Neqꝫ ẽ dare qđ ẽ illud aliud: utpo
te ut ponũt leges: angelus bonus, q ducat ſtudioſos i cã/
pos btõꝝ: & angelus malus q ducat malos i tartaꝝ: qm̃
iſta p nãlia ſciri nõ pñt: ſꝫ ſũt diuinitus reuelata. Veꝝ ta
lis du ctio. a talibus ſpiritibus repugnat pricipus Ariſt.
Tũ qm̃ tales ſpũs ñ cõceſſit. Tũ qm̃ ñ ẽ imaginabile quo
modo ducat Ariſt. nã ꝑ formis motũ uel mutationẽ nõ
attribuit: niſi rõne ſubiectoꝝ: Qr̃ hæc ſuis pricipiis ap/
tiſſime repugnãt. Si ẽt dicat q̧ i aia dũ ẽ i corpe: iprimit
qlitas & diſpõ p quã ubi ẽ ſepata: ab illa ducit i ꝓpriũ
locũ: q̃q̃ cõtra ꝓpriã uolũtatẽ: utpote i aia uitioſi iprima
tur: ſicut ferꝝ ab itriſeco mouet ad magnetẽ. Certe eſto
q̧ iſtud fortaſſis ſcđ, leges dici poſſet: minime tñ apud
Ariſt. qm̃ i aia nihil uidet tale poſſe eẽ: ſi ſepata ẽ. Videt
.n. q̧ nõ hẽat ſepata aia (ſi dat) niſi itellectũ, & uolũtatẽ
q̃ uolũtas uidet eẽ dña ſuoꝝ actuũ: & q̃to magis ẽ ſepa/
ta tãto magis liberior: qr̃ nihil tale ſcđ, pipatheticos uř
ponibile. q̧ ſi fides catholica ponit uolũtatẽ cõfirmataꝫ:
iſtud ẽ reuelatũ: ſꝫ nõ ſtãs cũ pricipus Ariſt. qm̃ uolũtas
ẽ ad utrãqꝫ p:e ex ſui definitiõe: q̃ ab ipſa abſolui ñ põt.
Nõ igit ꝯcludẽdo: aia põt mutari ad talẽ locũ: ſi talis mu
tatio motũ p ſe ſeq̃t: neqꝫ ẽt dari põt altera ps. s. q̧ i talẽ
locũ mutari põt: ſine motu ꝑcedẽte: qm̃ ſcđm eius ſentẽ/
tiã. Oẽ mutatũ ꝑceſſit mutari: ut vi. phyſicoꝝ oñdit: &
reperit i viii. phyſicoꝝ p hoc. n. ꝓbat mũdũ nõ eẽ nouũ
qm̃ oẽm nouitatẽ ꝑceſſit motus: qr̃ nõ põt eẽ noua mu
tatio: niſi ꝑcedat motus: p quẽ motũ cauſet quoquomo
do huiuſmõi mutatio. Sũt & ꝑter hãc fere oẽs rõnes: q̃
adductæ ſũt. Cõtra alterã ptẽ. u3. qm̃ rõ Ariſt. de uacuo
nulla eẽt: qm̃ neqꝫ p ſe: neqꝫ p accñs ſic põt trãſmutari,
q̧ neqꝫ ab itriſeco: neqꝫ ab extriſeco: & ſic de reliqs: quas
cõſiderãti omittimus. Sic itaqꝫ cũ Ariſt. nõ potuit euita
re illud ꝯñs: ſi ponat aiam imortalẽ. ſ. q̧ aut ſepata eſſet
i loco: aut ſine loco: cũqꝫ utraqꝫ ps huius ꝯñtis repugnet
dictis Ariſt. & aptiſſime qdẽ nõ ẽ credẽdũ ipm̃ poſuiſſe
illud añs. Qđ ſi dicit ptes illius diſiũcti repugnare Ari.
loq̃ndo de motu naturali: & de diſpõnibus nãlibus: ſꝫ ñ
Ariſt. repugnat loq̃ndo de motu nõ naturali ſiue muta
tione nõ naturali. Sed uideat ſic dicẽs q̧ cõcedit illud qđ
maxie negare itẽdit. Nõ igit aiæ imortalitas ſtat cũ pri
cipiis nãlibus: qñ qdẽ ea q̃ ad ſepatiõeꝫ ſequũt: repugnãt
naturalibus pricipiis: Sꝫ iteꝝ huic forte dr̃: q̧ ea q̃ ſequũ
tur ad ſepationẽ aiæ pricipiis naturalibus nõ repugnãt
qm̃ ea q̃ ſequũt: nõ ſũt diſpõnes phiſicæ: ut motus eius
eſſe i loco: nã dicta hæc de aia ſcđm eẽ cõiũctũ & eẽ ſepa
tũ: dicũt: aut æquoce, aut fere æquoce: remouitqꝫ Ariſt.
ab aia ſepata nõ locũ: ſꝫ talẽ q debet corporibus uel his
q̃ ſunt i corpe. Similiter & motũ: qr̃ nullã hæc uidẽtur
hẽre repugnãtiã. Veꝝ hæc expõ, ſiue rñſio nõ ſtat cũ uer
bis ipſius Ariſt. ut patet exercitatis i eis: neqꝫ ſcđm grã/
maticã iſta ſunt itelligibilia: utpote q̧ dicat aia non mo
uet, niſi ſit i corpe. ñ itelligit aliquo pacto ſine itellectu
paſſiuo: ideſt (diceret iſte corruptor) nõ mouet iſto mo
tu, q ſentit: niſi ſit i corpe: nõ itelligit iſto modo itelligẽ
di quo nũc itelligit: niſi ſit cõiũcta itellectui paſſiuo. cer
te q̃tũ bonæ ſint huiuſmõi expõnes: & dignæ. Ariſt. re/
linquo iudicãtibus. Iſti. n. uiri puertũt oẽꝫ ſciẽtiã. & artẽ
nã grãmaticã i itelligibilẽ itroducũt: & iſinitã barbariẽ.

Caput. xxvii. I quo rñr ad cõtẽta i. lxxiii. & lxxiiii. cap.

N lxxiii. cap. differit de locis debitis aiabus ſepa
tis: q̃ ãt ab ipſo i hoc cap. dicũt: tacere iſtitui: qm̃
ut dr̃ i. 3. de ptibus aialium. Stultas opiones ad
modũ deſtruere: ſtultiſſimũ ẽ: iſinitũ fere ſermonẽ ha/
bet de hoc: & numerat opiones poetaꝝ, & diuerſitates
illaꝝ opionũ: iſeritqꝫ i illo ſuo cap. & ptinẽtia, & iptinẽ
tia: eſt. n. uir nõ uẽtoſus: ſed uẽtus ipſe. Et neſcio an legẽ
ti magis iducat ſtomachũ: an riſum. Sed illud qđ ridi/
culoſius eſt de iſto uiro. eſt: q̧ trahat Ariſt. ad illas ſuas
fatuitates. & fabulas aniles. Certe nihil ridiculoſius, &
leuius ẽ iſto hoie. Qr̃ hoc cap. ꝑtereũdum eẽ exiſtimaui
Trãſeamus igit ad. lxxiiii. i quo differit. An aia p dextꝝ
uel p ſiniſtrũ natura: an uiolẽtia mutet uel moueat i lo
cum ſibi debitũ. Omiſſiſqꝫ multis nugis (eſt. n. uerboſiſ
ſimus ſine aliq̃ utilitate) dicit: q̧ ſibi magis placet: q̧ mu
tet, q̃ moueat: ſic q̧ primũ nõ eẽ i corpe ẽ primũ eẽ aiæ
i tali loco: qr̃ cũ nõ moueat: uana ẽ q̃õ p quã pteꝫ uadat
ad locũ illũ. s. an p dextꝝ: an p ſiniſtꝝ. Si uero ponat mo
ueri: ut qdã alii exiſtimãt: & mediũ ptrãſeat: dicit ipioꝝ
aias moueri deorſum: qm̃ i priori cap. ipiis aſſignatus ẽ
ille locus: ſtudioſoꝝ uero aiæ ſurſuꝫ mouet. cæteræ ue
ro aiæ mouebũt ꝑ regione loci. De altera uero pte. s. an
natura, an uolũtate moueat. Dicit iuxta illos duos mo/
dos. s. an motu: an mutatiõe moueat: uel mutet i illũ lo
cũ: q̧ ex natura mutatur, nullo cõſilio ꝑcedẽte: ſed affe
ctu i naturã cõuerſo: p quẽ affectũ redditur ſimilis loco
i quẽ mutatur. Idẽ ẽt exiſtimat ſtatuẽdũ: ſi aia moueat:
q̧ ex tali affectiõe i illũ locũ mouet: additqꝫ q̧ ſcđꝫ iſtos
motus iſte ẽ uelociſſimus: qm̃ ibi tñ ẽ reſiſtẽtia ex ter/
minoꝝ icõpoſibilitate: ñ tñ ſcibile ẽ p q̃tũ tpris ad locũ
illũ moueatur. Vltra hæc dicit aliquos aliter exſtimaſſe
de hoc: ponẽtes duos angelos: ſiue bonũ geniũ: ſiue ma/
lum geniũ. cũqꝫ aia ſepatur: bonus genius ducit: & comi
tatur uiꝝ iuſtũ i locũ ſibi debitũ. Malus ãt genius rapit
aiam improbi: & detrudit i tartaꝝ. Hæc itaqꝫ dicit de
hoc q̃ſtio. Nos ãt dicimus. Et prio de illa ſubita mutati
one ſatis qdẽ abunde cã deſtruximus ſupius: qr̃ ea reite
rare nolumus: ſed q̃tũ ad id. s. q̧ ex quo ẽ mutatio: & ñ
trãſit p mediũ: ñ oportet ſe uertere: neqꝫ ad deſtꝝ: neqꝫ
ad ſiniſtꝝ. Iſtud qdẽ nõ ẽ itelligibile: ex hoc. n. q̧ ſubito
mutatur: nõ auffertur qn trãſeat p mediũ & uergat ſe ad
dextꝝ: uel ad ſiniſtꝝ. Videmus hemiſperiũ nr̃m i inſtã
ti illuminari: & nõ põt illuminari extremũ. niſi prius il
luminetur mediũ: & ſi nõ prius tpre: ſaltẽ natura: hãcqꝫ
illuminationẽ uergi uerſus nos: & ad determinatã pteꝫ
idẽqꝫ uidemus i multis aliis mutatiõibus ſubitis: qr̃ ex
trema demẽtia ẽ: iſtud aſſignare ꝑ cã: qđ minime põt
eẽ cã. Si. n. talis mutatio eẽt itellectio: & uolitio: ut pote
q̧ nihil aliud eẽt eẽ i tartaro: uel i iſulis btõꝝ q̃ itellige
re, & uelle ſe eẽ i illis locis: iſtud dcm̃ fortaſſis eẽt tollera
bile ſed aliud ẽ ſcđm ipm̃. Prio qdẽ: qm̃ hæc mutatio ñ
ẽ uolũtaria: ut ipſe affirmat: neqꝫ ẽ ſcđm deliberationẽ:
ſed ex natura: ſic. n. dicit i pte ſeq̃nti: qr̃ ſic mutari: nõ ẽ
ſic itelligere, & ſic uelle. Scđo: qm̃ eẽ realr̃ i aliquo loco:
nõ ẽ itelligere, & uelle eẽ i illo: ut ſatis aptũ ẽ: neqꝫ i hoi/
bus: neqꝫ i ſepatis: qr̃ dcm̃ illud ẽ irrõnabiliter dcm̃. Qđ
ẽt dicit ſcđo. u3. q̧ ſi moueat ipſa ſepata aia: uergit ſe ad
deteriatã ptẽ. hoc ẽt nõ ſatisfacit ex multis: prio nãqꝫ de
ſtruximus illud ſcđm Ariſt. poſſe ſtare. u3. aiam ſepataꝫ
moueri: qm̃ neqꝫ p ſe: neqꝫ p accñs illud eẽ põt: uelut re
tro oñdimus: ſcđo: qm̃ ad nullã partẽ põt ſe rõnabiliter
mouere: ſed tñ caſu & temere: nã eſto q̧ aia Socratis de
beat tendere ſurſum pp hoc nõ aufert qn aut ſcđꝫ dex/
trũ, uel ſiniſtꝝ: uel altã dr̃am poſitionis: prio qdẽ ex pte
ipſius ſocratis: an igit aia exibit p os: an p anũ: aut p au/

ré/aut p naſum/aut p uerticé/aut p quáuis aliá ptē. Et certe nihil niſi uolútariú fingi pōt. Amplius qm̄ totú coe lú dr̄ ſurſú: ſi nāq; tēdit ad ortú: ē ſurſú: ſi ad occaſú ſurſum: & quocūq; ſe uergat ſurſú ē: cú itaq; ad oía iſta loca uergere ſe ſimul nō poſſit: determiate igit̄ oportet: q ad uná ptē ſe uergat: & certe illud dari nō pōt: niſi ſcd̄m uolútaté: et ñ ex aliq̄ rōne: nedú cogéte: ue℞ nec pſuadēte qr̄ tōta fabuloſa reddit̄ poſitio: ptērea qd̄ dicit de uelocitate illius motus. s. q ē uelociſſimus: qm̄ nō ē alia reſiſtētia: niſi icompoſibilitas termino℞. Iſtud ēt nullo mō ſtare pōt: qm̄ icōpoſibilitas termino℞ cú qtúcūq; modico tpre ſaluari pōt: ſi. n. fieret i hora ſaluaret̄: & i medietate: & i quarta: & breuiter i quocūq; modico tpre ſaluaret̄: qr̄ nō poſſet aſſignari tps adeq̄tú finiri motus/ & determinari: qd̄ oío ē cōtra rōné: cú qnto phyſico℞ qlibet motus numeralis ſumit unitaté numeralé. a tpre & cuȝ ſit unus motus determiatus h; uná q̄titaté determiatá: ſicut Socrates h; ſuá q̄titaté pmanēte determiatá. Qd̄ āt dicit de altera pte q̄ſiti. ſ. an natura: uel uioléta ad talé locú ſepata aía moueat̄/uel mutet̄. Eſt & dcm̄ ſine rōne: fingit nāq; q ex itriſeco moueat̄ uel mutet̄ i talé locú ex quodá hitu uel diſpōe acq̄ſita p uitia/ & uirtutes ſcd̄ȝ quá diſpōné aía fiat ſimilis loco ſibi debito: & inſtituto ex cōditore. Prío qdé eſt ſatis difficile ponere ſepata hre uná q̄litaté cú corpibus/ i aía. n. ſepata nihil uidet̄ poſſe poni: niſi cognitio & uirtutes/ & uitia: ut ēt dicit Plato i phedone: dicit. n. q aía recedés a corpe ſecú nō deffert: niſi diſcipliná/ & mores: nō corpa/ & materialia: qua talia ſunt: neq; cognitioné: neq; mores hñtur notú ē: qs. n. niſi fatuus poneret tarta℞ illú cognoſcere: & deſiderare? qr̄ iſtud qd̄ ponit̄ ab iſto uiro de illa ſimilitudie & congeneitate inter aíam & locú illú nullo pacto uidet̄ poſſe tollerari. Amplius: qm̄ illa diſpō: p quá ſepata aía licmutat̄/ uel mouet̄: aut pſuppōit aliq̄ cognitioné: ſic q p illá nō mutaret̄: niſi prius aía locú illú itelligeret: aut non pſupponit aliquá cognitioné. Si dr̄: q nullá pſuppōat cognitionem. Quō igit̄ motus localis: ſeu mutatio localis pōt fieri. a ſepata aía: ſine cognitiōe: & appetitu? ná Ari. tertio de aía uult motú localé pueniēté ab aía pcedere a cognitione/ & ab appetitu. Si igit̄ aía ſepatá mutat̄: a quo igit̄ puenit iſta mutatio? an ab itellectu: an ab appetitu; nulla. n. alia potétia uidet̄ poſſe ei aſſignari q ſi dicatur: mutat ſe p potétiá motiuá ſcd̄m locú. Certe hæc pſupponit cognitioné & appetitú: ut dcm̄ eſt ex tertio de aía: qr̄ iſta diſpō non uidet̄ dabilis: Si uero ponat̄ q iſta diſpō nō mutet ſepatá aíam: niſi ipſa prius cognoſcat locú: & appetat: ueluti dr̄ de icōtinéte: q cú ſe re delectabili ex hitu mouet̄ ad illá: ñ ex deliberatiōe: neq; ex cōſilio pcedéte: ſicut iſte hō uidet̄ dicere: tūc multæ difficultates circúſtát húc dicédi modū: prio quō ſepata aía illú locú cognoſcat: & maxie de aíabus eo℞ q̄ i uteris paréntú pierunt: iſti. n. nullá hñt cognitōem: neq; ēt aliqué habitú cōtraxerút ex uirtutibus: & uitiis: p qué tales aíæ debeát mutari ad locú ſimilé tali hitui uel tali diſpōni. Vbi itaq; remanebút tales aíæ. o. p ridiculá imaginationé & plená chachino. Amplius ſi mouet̄ ex itellectiōe & appetitu: locus ille ſibi uidet̄ cōueniés: ná appetitus non fert̄: niſi i bonú ue℞: uel appētér: qr̄ q̄uícūq; decipiat̄: qm̄ credit eē boná qd̄ nō ē boná: i illo tm̄ delectat̄: ſicut uitioſi/ locis uitioſis: nō itaq; ibi erit triſtitia; ſed tm̄ deceptio: triſtitia. n. ex diſcōueniéti cauſat̄: at locus: & locatú ſcd̄ȝ poſitioné cōueniút: ná ad illú locú mutat̄ aía ex diſpōne & ſimilitudie repta iter ea: q q/ut dcm̄ ē: hoc nō pōt ſaluari i oíbus: qm̄ ifinitæ aíæ deceſſerút/ & decedét ſine tali diſpōne. Præterea. Aut illá mutatio ē i pōtate aíæ: aut nō. Si ē i pōtate aíæ: túc pōt nō mutari: & ſic ſcd̄ȝ libitú ire: & nō ire ad illú locú. Si uero nō ē in pōtate ſua: cú tñ mutatio illa puenit ab itellectu: & uolútate: licet ſine diſcurſu: & deliberatiōe. Volútas igit̄ coget̄: & ſic uolútas nō erit uolútas: q ſi dr̄: hác eē cōditioné uolútatis i ſtatu ſepatiōis: qm̄ ſit imutabilis. S; certe eſto q hoc eēt ue℞ ſcd̄m fidé: nō tñ ſtat cú pricipiis Ariſt. qbus pricipiis hō iſte dicit hæc ſua dicta nō repugnáre: ná ſic uolútas mutabilis fieret imutabilis: & ñ minus ipoſſibile ē hoc apud pipatheticos q̄ q corruptibile fieret æternú: potentia. n. ad oppoſitú ſi æterna ē ſcd̄m Ariſt. ifinities exibit ad actum: nō tñ ſi æterna nō ē de neceſſitate exibit i actuȝ ad utrunq; oppoſito℞. Qd̄ ſi dr̄: mutatio illa aíæ ſepatæ ē ueluti mot9 ferri ad magneté: fer℞. n. mouet̄ ad magneté: ptim ab itriſeco: ptim ab extriſeco: ab itrinſeco qdé: qm̄ mouet̄ p q̄litaté exiſtété i ferro: ut dicit̄ cōmētator vii. phyſico℞ cōmé. x. ab extriſeco ā: qm̄ illa q̄litas uenit ab extriſeco: qa a magnete alteráte fer℞: ſed ſi ſic ē: qd igit̄ ē illud alterás aíam ad talé diſpōné? & certe nō ē fingere illud: cuȝ hoc q hoc nō ē ſcd̄m iſtá poſitioné huius hois. Dicit. n. talé q̄litaté eē genitá. ex actibus uitioſis uel ſtudioſis: qr̄ ex itrinſeco puenire diſpōné illá: dicit. Et tunc ſeqt̄ q q neq; uitioſi: neq; ſtudioſi fuerunt. nullu; hñt locu;: qd̄ tñ ſuis dictis aptiſſime repugnat. ná ſtatuit i cap. pcedéte quatuor loca aíabus ſepatis. locu;. n. q debet beatis purgádis/ iprobis/ & ifantibus ſiue his/ q ſine uitiis/ & uirtutibus deceſſerunt. Quá q̄ ēt ſupius pbauerimus/ poſt morté ſcd̄m Ariſt. aíabus nihil ineſſe poſſe. Qd̄ āt dicit de illis geniis ſiue duobus ágelis: quo℞ unō ē comes: alter uero detruſor. Hæc qdé uera. & idubitata ſunt: qm̄ hæc p ſpm̄ ſcm̄ reuellata ſunt: ſ; ſunt penitus credita: & aptiſſime repugnátia pricipiis Ariſt. q. n. comitatus/ uel q̄ detruſio pōt eē his q̄ neq; p ſe/ neq; p accidens aliquo mō tráſmutari pñt? qr̄ lōge grauius/ & ſapiétius dicerét: hæc ſincero corde eē teneda q̄ uelle hæc p pricipia naturalia poſſe pbari: icidunt. n. hi i mille fatuitates: & iuolutiones iextricabiles: ueluti apte mōſtratum ē: ut nāq; inqt Albertus: credita cum ſcitis nō cōueniunt: & pricipia fidei cum pricipiis naturalibus. qr̄ &c.

Caput. xxix. in quo rñr ad contenta in .lxxv. cap.

N lxxv. cap. ſic ſcribit. Magna dubitatio ē: an aía poſt morté aliqd cognouerit: qd̄ i uita ñ apphéderit ut locu; ad quem rapitur: & an cognoſcat ſe mouere ad illu;/ & poſtq̄ puenit/ cognoſcat ſe peruéniſſe & cum exiuit e corpe: nouerit ſe exiſſe/ atq; ſe nō eſſe formá alicuius corpis. An ut lapis ſine cognitiōe ad centrum de coelo fert̄, Ita ipſa nihil pter ea q̄ i uita itellexit itelligens exit corpus/ mouet̄ ad locum: neſciens/ unde & quo fert̄. Et tádem poſt multa duas affert rñſiōes. Prima eſt q nō cognoſcit aliqd/ cuius ſpém dum fuit cōiúcta: nō habuerit: dicitq; ipſam cognoſcere. ſe eſſe beatá/ uel miſerá ea uirtute/ uel uitio: qbus dum erat cōiuncta btificabat̄/ uel ifelicitabat̄: tá etſi i hac cognitiōe: neq; ante/ neq; poſt cognoſcat/ qr̄ locuȝ illuȝ i qué fert̄ ñ cognoſcit: uelut neq; ante cognoſcebat/ unde ad locú illú fert̄ uelut lapis ad centru fert̄. Scd̄a āt eius rñſio ē/ q aía ſepata duas h; cognitiōes/ uná qde; quá ſecú detulit/ qr̄ & q̄ prius cognoſcebat/ & túc cognoſcit/ & p illa ea cognoſcit p q̄ & ea prius cognoſcebat. Alterá uero h; ex ui ſepatio

aīæ & corpī prīo tñ ſunt ipſius corpis:qꝛ aīæ īſunt pp
corpus:potētiæ uero & hītus:q̄q̄ et ipſa cōia ſint aīæ:&
corpī:uelut & affectus:tñ cōtrarīa diſpōnē hñt affectib9
nā prīo īſunt aīæ:qꝛ corpī īſunt pp aīam. Ex qbus ſeqꝛ
ꝙ cū corrupto poſteriori nō corrūpiꝛ prius:ſed ecōtra
corrupto igiꝛ corpe corrūpiꝛ affectus:qm̄ affectus īſunt
aīæ pp corpus:at corrupto corpe nō corrūpūꝛ hītus/&
potētiæ:quoniam potētiæ non īſunt corpori:niſi ratio
ne aīæ. Ex his igiꝛ ſyllogizat cōcluſionē.ſ.ꝙ ī aīa ſepata
remanent uirtutes/& uitia:q̄ fuerunt ī cōiunctiōe:prio
ſic ſic it ſe h; ſcia ad ītellectū paſſiuū:ſic uirtutes & ui
tia ad corpus:ſed corrupto ītellectū paſſiuo ñ corrūpiꝛ
ſcia ut ſupra demōſtratū eſt ī pria cōcluſione: ergo & cor/
rupto corpe nō corrūpūꝛ uirtutes & uitia. Amplius cor
rupto poſteriori nō corrūpiꝛ prius cū igiꝛ hītus & uir/
tutes īſunt corpī pp aīam:ergo corrupto corpe nō cor/
rumpunꝛ uirtutes & uitia. Ad hæc ī aīa ſepara ſunt po
tentiæ ſenſitiuæ:una.n.& eadē eſt aīa ſenſitiua & rōna
lis:qꝛ cum potentia nō debeat euacuari a ſua pfectione:
igiꝛ ī aīa ſepata debēt eſſe uirtutes/& uitia. Neq; igt ipe
obſtat ꝙ hītus iſti nō poſſint ī aīa gñari ſine corpe:qm̄
corpus ē neceſſariū tm̄ p fieri:& nō p facto eſſe:qd̓ pōt
firmari p ſimile de ſcia īdigente phātaſmate ī fieri:& nō
ī facto eſſe:poſt hāc cōcluſionē multa:& comēdatiōe di
cta:dicit de uirtute heroica:& ferinitate ſibi oppoſita/
de qbus ī vii.ethicoꝝ multa pertractat Ariſt. uult ꝙ ī aīa
humana duas accidere pugnas:ipſa.n.& ſenſitiua & rō
nalis eſt:qua.n.ipſa eſt actus corpis:ſenſitiua eſt:& rōni
repugnās:qua uero ipa rōnalis eſt:ſibi met ut ſenſitiuæ
rebellis eſt:cū itaq; ī aīa talis pugna pœnitus remoueaꝛ
hītus ille p quem fit talis pax/& cōcordia:uirtus heroi
ca nuncupaꝛ. Aſt uero ecōtrario cū tota facta eſt ſenſua
lis:ī nulloq; obediat rōni:ſed ex toto ſenſum ſequatur/
tunc eſt ferinitas:hōq; factus eſt ſimilis feræ. Vbi ſcd̄m
heroicā uirtute totus factus eſt rōnalis:& ſimilis dīis ip
ſis:dicitq; ſcd̄m Ariſt. hāc ex puris naturalibus poſſe ac
quiri:ſ; ſcd̄m Platonē nō poſſe hāc acqri niſi ſpeciali īflu
xu cōcurrente/quē catholici grām gratū facientē appel
lāt. Deīde ponit tertiā cōcluſionē:prius tñ ponit unam
diſtinctionem.ut.ꝙ triplex eſt pœna.ſ.culpæ dāni & pœ
na ſenſus:pœna culpæ eſt ipm̄ peccatū:qd̓ ſcd̄m nos eſt
eſſentialis pœna:pœna āt dāni eſt/q̄ pter culpā:priuat al
tero bono:utpote pœna culpæ eſt ipm̄ peccatum:pœna
dāni ē priuatio boni & ipſius uirtutis:cū uitio.n.ñ ſtat
uirtus ſibi oppoſita:q.n.itemparus eſt:priuaꝛ tēpantia.
Preter has āt:eſt & pœna ſenſus:hāc āt eſſe ſcd̄m duos
modos/neceſſariū eſt ponere:eſt.n.pœna ſenſus q̄ mani
feſta eſt:ſcd̄m quā potentia ſenſitiua affligiꝛ:p cuius af/
flictionē realiter alteraꝛ:& ī corruptionē tendit. Veꝝ eſt
pter hunc modū:alia pœna ſenſus:nō tñ uniuoce dicta
cum hac:& ē/qñ aīus realiter nō alteraꝛ:ueꝝ aliqd̄ de
ſiderat:qd̓ cōſeq ñ pōt:ex quo aīus affligiꝛ:his ſtātibus
ponit cōcluſionē. Aīa ſepata maliuola:tribus pœnis nu
meratis puniꝛ. Puniꝛ.n.pœna culpæ:qm̄ p ſcd̄am cōclu
ſionem ī ſepata aīa remanet peccatū:ſed ipm̄ eſt pœna
culpæ ergo ī ea ē pœna culpæ. Puniꝛ & pœna dāni:qm̄
priuatur uirtute:& maxīe uiſiōe dei. Reſtat ut pbemus
de pœna ſenſus:ueꝝ de ppria & nota hoc dici neq̄t:qm̄
ſolum hñtia corpus talē pœnā hēr pñt:qm̄ ſolū talia ue
ra alteratiōe pñt alterari:ſepata āt aīa/corpe caret. Sed
pœnā ſenſus æquoce dictā cum priore nō poſſumus ab
aīa ſepata auferre:ſepata nāq; aīa ſi uitioſa eſt:utpote ue
nerea:adhuc uenerea cōcupiſcit:hæc āt cōſeq ñ pōt:qm̄
nō ſine corpe hæc fiunt mō ex tali deſiderio. qd̓ adipiſce
ri nō pōt cātur afflictio. Eſt āt hæc pœna ſenſus æquoce
q̄ſi dcā cum priore:q̄ pprie aīaſtica nuncupari pōt. qꝛ ſe
parata aīa & tali pœna punietur: & ſic tribus generibus
pœnarū maliuola aīa punietur. Qd̓ āt detur iſta pœna
ſenſus dicta æquoce:cōtendit ſic oñdere ītelligentiæ ñ
hñt pœnā ſenſus neq; dictā uniuoce/neq; æquoce ſenſi
tiua aīa h; pœnā ſenſus dictam æquoce/et uniuoce/er
go eſt aliqd̓ qd̓ habet eā dictā æquoce/& non uniuoce:
nullum āt eſt/qd̓ ſit tale niſi aīa ſepata; ergo aīa ſepata
puniꝛ pœna ſenſus æquoce dicta. Addit ꝙ tripliči pœnæ
maloꝝ/correſpōdent tria pmia bonoꝝ/ñ tñ exponit quæ
ſint iſta. Multa alia dicit:q̄/qm̄ nullius ſunt momēti/ īō
relīq. nos āt dicimus ꝙ totus iſte ſermo corruptus ē qm̄
& cōcluſiones ſunt falſæ/& media/qbus pcedunt cōclu
ſiones nullius ſunt momēti:ſermoq; iſte eſt plenus re/
pugnātiis. Pria.n.ɔcluſio ī qua dicit ī aīa ſepata remane
re cognitiōes:quas habuit/dum eſſet cōiuncta:falſa eſt:
& ſuperius īprobata ad mentē Ariſt. qm̄ ītellectus paſſi
uus corruptus eſt:& ſine hoc nihil ītelligit aīa:ɔdicimus
āt ad mētem Ariſt. qm̄ ſcd̓m canonicā ſcripturā/aliter
dicendū eſt. ſ; ſermo nr̄ tm̄ ſe extēdit ad principia natu
ralia:& ſcd̓m qd̓ ſenſerit Ari. & ultra dicimus:ꝙ ē ope
pciū:huius uiri cernere uanitatē:cū ſupra & īfra apertiſſi/
me teneat oppoſitū huius cōcluſiōis. Dicit.n.ꝙ ſcd̓m
Ari. ſepata aīa:aut nihil ītelligit:aut tm̄ ītelligit ut ſepa/
tionis:quā ītellectionē h; a ſupis ex qbus accipi pōt q̄ta
ſit grauitas q̄taq; ſit cōſtātia ī ſcia huius uiri. Ad pbatio
nem āt cōcluſionis & ad primā ptem añtis in q̄ probat
ꝙ aīa ſit imortalis/dicit nāq; cū Ariſt. tertio libro de aīa
q̄rit an reminiſcimur poſt mortē/aut igiꝛ ſuppōit Ari.
aīam eē mortalē aut imortalē. Veꝝ ſic opponēs rñdeat
ſcd̓; ſuā expōnē:& eoꝝ quos ſeqꝛ ibi Ariſt. nō abſolute
q̄rit an poſt mortē reminiſcamur. ſ; an poſt mortē eo
mō ītelligamus:quo nūc ītelligimus.ſ. p cōuerſionē ad
phātaſmata ſic.n. Ari. expōit. Veꝝ uana iſta ē qō qm̄ ſu
pra deteriauit phātaſiā eē corruptibilē. qꝛ poſt ſepatiōe;
aīæ a corpe certū ē illā eſſe corruptā modo qd̓ oportet
q̄rere. an aīa poſt mortē cōuertaꝛ ad phātaſmata/ſi cū;
cōcluſū; eſt ipſam phātaſiā nō eſſe & ad nihil nulla pōt
eſſe cōuerſio. Preterea Videāt ſic exponētes. q̄tū; Ariſt.
deturpēt q.s.n. diceret ꝑ illa uerba. an reminiſcimur poſt
mortem. ſenſum eſſe. an reminiſcamur eo modo quo
nūc reminiſcimur. Similiter & ſine ītellectu paſſiuo ni
hil ītelligit aīa.ſ. nō nihil ītelligit:ſed nō ītelligit eo mō
quo nūc ītelligimus:& ita extorqueāꝛ oēs auctoritates
& pœnitus corrūpanꝛ:cū hoc ꝙ p nullū idioma uerba
illa ſic īterptari poſſint nō minus illud ē notatiōe dignū
Vbi dicit taliter ītellectū īdigere phātaſmatibus:qua/
liter oculus īdiget pariete:nullibi.n. hoc reperitur dictū;
ab Ariſt. cū hoc ꝙ pbauimus ſupra illud eſſe ipoſſibile
Veꝝ q̄tum ſit de argu. adducto. Dicamus breuiter hic/q̄
diffuſo ſermōe diximus in apologia.ſ. rōnabiliſſimam
fuiſſe illam q̄ōnem:cū nāq; Ariſt. cōcluſiſſet ſupra utrū
q; ītellectum.ſ. tam poſſibilem:q̄ agentem eſſe immate
riales:iure bono igitur aliquis poſſet credere/eos ītellec
tus:æqualiter eē imateriales:qꝛ hoc uoluit delucidare
Ariſto. & oſtendit ſolū agentē uere eſſe immaterialem:
& immortalem:quoniam ipſe eſt ſui actio: quare uere
æternus & imortalis eſt. Aſt ītellectus paſſibilis nō ē ue
re imaterialis/& imortalis:qm̄ ſua actio depēdet a paſſi

uo itellectu:qr̄ nō æternā habet actionē:& ſic nō uere i
materialis & imortalis ē.Nā & ſi ſcd̄m ſe ñ corrūpitur
paſſibilis itellectus:corrūpiť:tñ quodā iterius corrupto
ut ét prio de aia dixit:q̄rū āt huiuſmōi expō lr̄æ conue/
niat relinquo cōſiderātibus:nihil.n.uioléti h}:oia cōſo
nāt.Vnde ad formā dr̄:ꝙ ibi ſupponitur itellectū eē im
mālē:& imortalē:ſ} qm̄ ñ uere ē imālis:&imortalis:niſi
tm̄ ſcd̄m qd:iō uoluit ꝑ illā dubitationē illud manifeſta
re & oñdere agētem uere eſſe imortalē:& imateriale};
qr̄ patet ad primā aſitis ptē.Scd̄a uero erat:ꝙ aia ſeparatā
nō pōt remanere abſq; cognitione. Hic ét cōſideradū ē
ꝙ h} ꝑ icōuenienti aliqd:& maxie aia} eſſe ſine opatio
ne:cū tñ i hac eadem cōcluſiōe habeat dicere:hoc ñ eſſe
icōueniens.Ponit.n.i ꝓbatione huius cōcluſionis:ꝙ aia
ſeparata nullā habeat cognitiōem:niſi quā habuit coniū
cta:cū itaq; iſinitæ ſint aiæ q̄ i uita nullā habuerūt cogni
tionem.ergo iſinitæ ſunt ocioſæ:nulla igitur eſt ꝓbatio.
Ducit.n.ad hoc:ꝙ niſi ſeparata aia cognitionem hr̄et:ipa
eſſet ocioſa:at ꝑ cōcluſionem & ſuā ꝓbatiōem iſinitæ
ſunt ocioſæ:ꝙ ſi dicitur:& ſi nō icōuenit iſinitas eē ocio
ſas inconuenit tamē omnes animas ſeparatas eſſe ocio
ſas:qm̄ ſic tota ſpēs fruſtrareť.Hæc rñ ſio ſcd̄m ipm ſta
re nō pōt.qm̄ tota ſpēs non fruſtrareť:qm̄ ſemp multæ
ſunt:q̄ opantur:utpote illæ q̄ ſunt cōiūctæ.Amplius ſi i
finitæ ſepatæ aiæ ſunt ocioſæ:& iſinitæ ſepatæ aiæ ſunt
opantes:nō igitur plures ſunt opantes:q̄ nō opantes:ne
q; ecōtra.ergo neutr̄ eſt naturale:ſed a caſu: patet āt ſe
quella:qm̄ q̄ naturalia ſūt:ut i pluribus ſunt:aut ſemp
ut dicit.2.phyſicoꝝ.Tertia āt ps erat:ꝙ cognitionē quā
h} aia ſeparata.nō h}.a ſupis.Certe dicit ueꝝ.ſed non ob
eā cām ſcd̄m Ariſt.u} qm̄ ponit ipſe Ariſt.ipam ſeparatā
ſ} qm̄ nihil ē.cū hoc ꝙ ut diximus ſupra: & iſra apu ſſi
me dicat oppoſitū:imo i codicillo tenet:ꝙ oē} cognitio
nem quā h} aia ſeparata: habet a ſupis:illud ét:qd adiū/
git i corroborationē ſui erroris.u}.ꝙ aia itelligendo:ꝑ
accn̄s idiget phātaſmate remotoq; ꝑ accn̄s:nō remoueť
qd eſt ꝑ ſe.Certe ponit unā tāq̄ dignitate}:q̄ manifeſte
repugnat oibus dictis ab Ariſto.i hac materia.Vbiq;.n.
clamat Ariſt.itellectū imortalibus ñ poſſe ſeparari.a.ſen
ſu:ipmq; itellectū marceſcere:quodā iterius corrup/
to:& ꝙ ſine paſſiuo itellectu nihil itelligit aia:& ꝙ intel
lectiuæ aiæ inſunt phātaſmata:uelut ſenſibilia ſenſibus
nullāq; homo iſte:ad hoc rōnem affert niſi uolūtatem
ſuā:qr̄ cū totū aſſumptū i illo aſire ſit aut falſum:aut di
ctis ſuis repugnās:aut ſola uolūtate poſitū:iure bono to
ta illa cōcluſio eſt falſa:& cōtra Ariſt.Scd̄a āt concluſio
i qua affirmat i aia ſeparata eē uirtutes morales;& uitia.
Hæc qdē lōge remotior eſt ab Ariſt.q̄ pria:fundatq; ſe
ſup falſo:eſt.n.remotior ab Ariſt.qm̄ uirtutes morales
aut i uniuerſu} aut i partē maiorē:ſunt i appetitu ſenſi
tiuo:hæc āt i ſeparis.a.materia eſſe nō pn̄t:qr̄.x.ethico/
rum Ariſt.a diis ipſis ſeq̄ſtrauit uirtutes morales.Præ/
terea.Si ſepata aia haberet.exēpli gr̄a.tempantiā uel lu
xuriā:aut igitur poſſet exercere opa eaꝝ:aut nō poſſet.
Si poſſet hoc ñ ē poſſibile:qm̄ hæc ſine corpe fieri ñ pn̄t
Si nō poſſet:non igiť ſunt uirtutes & uitia:nā uirtus:&
uitiū ſunt habitus:habitus āt ē quo qs faciliter/ cū uult
opari pōt.Qd̄ ſi dicať:ad uirtutē/uel ad uitiū nō eē ne
ceſſariū actū exteriorē:Nam iuxta dcm̄ Saluatoris nr̄i/q
mechať i corde ſuo:mechus eſt:qr̄ eſto:ꝙ aia ſeparata ac/
tualiter/& ſcd̄m opus extrinſecū mechari nō poſſit:pōt
tñ uelle mechari:& ſic dicať de cœteris uirtutibus & ui

tiis eis oppoſitis.Veꝝ ſcd̄m Ariſt.iſtud dici nō pōt na}
& ſi uirtus/& uitiū pricipaliter cōſiſtāt i electiōe:& i uo
luntate ordināť tñ ad actus exteriores:imo ut diciť:ñ
bene cognoſciť fortis:niſi actualiter fuerit i diſcrimine
mortis:nō liberalis:niſi q actualiter exercuerit opa libe
ralitatis.Expimēto.n.cognoſcimus multos/ q hn̄t uo/
luntatē reſiſtēdi cōtrariis:cū tñ cōtraria ſunt pn̄tia effi/
ciunť timidi:et tremētes.Paupereſq; hn̄t uoluntatē be/
nefaciēdi aliis cū tñ fiunt diuites:efficiūť auariſſimi.nā
ex actibus fit habitus:ut dr̄.2.ethicoꝝ:ergo talis uolun
tas nō ſufficit ad pfectū actū uel habitū uirtutis.Vnde li
cet actus extrinſecus nō ſit eſſentialiter fortitudo:ē tñ
neceſſario reqſitus:ut uelle ſit pfectum:ſcd̄m qd̄ reqri
tur ad uirtutē.exēpli gr̄a.uolens martiriu}/& mori pro
xp̄o.i abſentia cruciātis:nō pp hoc pfecte dr̄ martir: ſic
.n.oēs beati eſſent martires:qm̄ unuſquiſq; uerus xp̄ia
nus paratus eſt ꝓ xp̄o mori:ut nāq; dicit Hieronymus:
xp̄ianus nō ē:q nō ē paratus mori ꝓ xp̄o:ſed ille q actua
liter eſt i martirio:nō qdē:ꝙ ille actus ē eſſentialiter uir
tus:qm̄ uirtus pricipaliter i uoluntate conſiſtit:qr̄ ſciæ
morales appellatæ ſunt ab antiqs ſciæ uolūtariæ:ſed ex
pſentia ipſius martirii:uolūtas eſt adeo efficax:ut actus
eius ſit ſtudioſus.Cū nāq; ñ ē pſentia cruciātis:& ſi uo
luntas firma ſit de martirio ſubſtinēdo:nō tñ adeo ē ef
ficax & itenſa:ut actus ſuus dicať ſtudioſus ſimpliciter
ſed tm̄ ſcd̄m qd.Vnde & ſi oēs btōꝝ aiæ fuerint talis uo
luntatis:ut dū uiuerēt:eēnt paratæ mori ꝓ xp̄o.non tñ
ſimplr̄ diciūť martires:ſed ſolū illi q actualiter pro xp̄o
mortui ſunt:qr̄ cōcludiť:ꝙ tales nō uere retinerēt uir/
tutes.Amplius aia ſeparata:ialtē btā nō uideť poſſe elige/
re.Impoſſibilia imo electio tm̄ ꝓprie ē poſſibiliū:ut dr̄
tertio ethicoꝝ:quō igiť pōt uelle opa tēperātiæ:uel libe
ralitatis uel alicuius alterius:cū ſit ipoſſibile ipam ex/
ercere.Et ſimiliter aia miſera:quō pōt appetere opa ue
nerea:cū illa ſciat illa nō poſſe exercere.Præterea.icredi
bile ē ſcd̄m expimēta naturalia:ꝙ aliqs ex toto mortifi/
catus ſcd̄m carnē appetat uenerea:qr̄ ieiunia abſtinētiæ
& mortificatiōes iniūgunť ueneteis:cū itaq; aia ſeparata
lōge magis ſit remota a.ſenſu q̄ ſic mortificatus:q igiť
fieri poterit:ut appetat uenerea.Amplius:appetimus ue
nerea pp delectationē corpalē:quæ cōſiſtit i ſenſu tac/
tus.hac.n.ablata:qd ē i ueneteis:niſi penitentia:ut dixit
Demoſtenes.At i ſeparata aia nullus ē ſenſus.Similiter di
cať de gula:& de multis aliis uitiis:ut pote de auaritia:
appetimus.n.diuitias ꝑ ſubſtētatiōe nr̄a:uel ut aliis dn̄e
mur:uel aliqd huiuſmōi:qd igiť ſeparata aia pōt talia ap
petere.Certe ſaltē ſcd̄m pipatheticos iſta ſūt ſōnia:& de
liramēta.Aſt fortaſſis dr̄:iſte uirtutes ſiue uitia ſunt ſo/
pita:mediaq; iter actū:& potētiā:qr̄ remanēt radices ta/
liū uirtutū:uel uitioꝝ:non āt arbores:q̄ fructus afferre
poſſint.Certe & hæc apud phm̄ reputareť nō minora
deliramēta prioribus:fruſtra.n.ē calciamētū cuius nō ē
calciatio:ut dr̄ prio de cœlo:ꝙ.n.aliqd tpale ſcd̄m idi/
uiduū ſit fruſtra nō icōuenit:ſed ꝙ aliqd æternū:& ñ ſo
lū æternū:ueꝝ & ſcd̄m totā ſpēm ſit fruſtra:ē oio i ima
ginabile.At a tota ſpē i aiabus ſeparis uitia & uirtutes
eſſent uanæ:magiſq; uitia & uirtutes eſſent ordiatæ ad
ociū:q̄ ad opationē.imo ꝙ ab hitibus ꝓuenirēt opatiōes
rēt pluſq̄ caſuale:qñqdē ꝑ momētū a uirtutibus ꝓueni
rēt opatiōes:i æternū āt ociareť:qd ois rō & pipatherica
phia reclamat.Qr̄ manifeſtū eſt hos ſermones cōueni/
re uetulis delirantibus:non autē philoſophis.Quātū āt

fint graues rōnes quibus mouet͂ ad aſtruendū hāc con
cluſionē nō eſt difficile uidere. Ná datis ſibi primis duo
bus ſuppoſitis. ſ. i moribus eſſe potētias/actus ſiue ha/
bitus/& affectus: & ꝙ affectus magis ſe teneāt ex pte cor
poris habitus uero/& potētiæ magis ſe teneāt ex parte
aiæ: nō tñ tertiū qd accipit: eſt uey: neq; ſequit ex illis
duobus: dicebat.n. ꝙ pemto corpore/remanēt uirtutes
& uitia: ſic.n. & nō exiſtēte aia: eſſent i corpe paſſiones:
ná paſſiones prius ſunt corpi ꝗ aiæ p ip̄. Veluti igiꝰ: qa
habitus & potentiæ prius ſūt aiæ ꝗ corporis/ peremto
corpe/habitus/& potētiæ remanēt i aia: ergo pariter p/
emta aia uel ſaltē nō exiſtēte i corpe: corpus nō minus
dolebit/& afficiet: qd pluſ ꝗ ridiculū eſt: oia.n. hæc. ſ. ha
bitus potentiæ/& affectiones ſunt cōpoſiti: & inſunt cō
poſito: pp aiam: ſed concedit paſſiones eſſe corporis/ &
potētias aiæ & ſimile habitus ſcdm cōparatione tm̄: ná
ſimpliciter magis ſunt aiæ ꝗ corporis: uey: qm̄ paſſio
nes/ſiue affectus ſunt magis materiales ꝗ habitus/& po
tentiæ: hinc ergo eſt ꝙ corpori affectus attribuūtur: ha
bitus uero/& potentiæ aiæ: & ſcdm hūc ſenſum admit
titur illud ſcdm ſuppoſitū: & nō aliter. Vey qq oia hæc
prius ſint aiæ ꝗ corporis uel cōpoſiti: nō ſunt tñ ipſius
aiæ: niſi ut pricipii: non aūt ut ſubiecti & eiu: cui debet
opatio. Potētia nāq; uiſiua nō eſt illa/quæ uidet: ſed ocu
lus uel aial: ſed potētia ipſa uiſiua ē pricipiū uidēdi. Qd
āt ulterius ſyllogizabat: qm̄ i aia ſepata ſunt potētiæ ſē/
ſitiuæ: at potētia nō debet euacuari. a ſua pfectione: igiꝰ
debet hre uirtutes/& uitia. At retorqueat argumētū: ea
dem ē rationalis in hoie cū ſenſitiua/& uegetatiua: ergo
ſepata aia/cū habeat ſuas potētias debet uidere/ audire/
comedere/& aſſelare. Similiter i aia ſepata ſunt luxuria
& gula: ergo debet talia opa exercere: qꝛ argumētū apud
Ariſto. eſt efficax: cūq; pñs ſit ipoſſibile. igiꝰ & añs nō āt
p eo: ꝙ eadē ſit rōnalis ſenſitiua/& uegetatiua: qm̄ hoc
eſt neceſſariū: ſed pro eo ꝙ ſit ſepata. Qd ēt ulterius ad/
ducebat: qm̄ corpus ē neceſſariū pro hac uirtutū: & ui/
tioy gñatione: nō āt pro cōſeruatiōe. Iſtud certe falſiſſi
mum eſt cōtra expimētū & cōtra Ariſto. cōtra quidem
expimētū: qm̄ niſi uirtutes exerceant: euaneſcūt & abo
lent: ſicut & artes/& ſcientiæ: iuxta tritū puerbiū ꝙ nō
utit: deutit: & i nihil uenit. Qꝛ Ariſto. poſuit uirtutes
eſſe firmiores ſcientiis/& artibus: qm̄ de neceſſitate ſua
obiecta ſunt nobis pñto: & fere ſemp pñtia. Eſt & hoc
cōtra Ariſt. qm̄ ſcdo ethicoy ponit: ꝙ ab eiſdē cōſeruāt
mores: a quibus gñant: deliteſcūt. n. ex nimio ocio. Qd
āt adducebat: ꝙ ueluti itellectus i gñatione ſpeciei depē
det a phantaſmate nō āt in cōſeruatiōe ſic & uirtutes. a.
corpore. In primis falſū ſupponit: & eſt apte cōtra Ari
ubiq; Themiſtius quoq;/& Auerroes aptiſſime ponūt
ꝙ ſpēs i itellectu gñant: & corrūpunt ad phátaſmatum
gñationē & corruptionē. ſe.n. habēt ſpēs itelligibiles ad
phātaſmata: ueluti uiſus ad colores. Deinde ſimilitudo
nō currit: qm̄ lōge magis uirtutes morales depēdere. a
corpore ꝗ uirtutes itellectuales. Velut.n. retro diximus
Ariſt. ſ. x. ethicoy. a diis ipſis remouit uirtutes morales
nō āt itellectuales. Qd ēt dicit de uirtute heroica & fe/
rinitate. Nō cōuenienter dicit: ut nāq; patet p Euſtratiu:
Thomā cæteroſq; expoſitores: heroica uirtus non dit
ſpetie ab aliis uirtutibus: ſed eſt excedētia uirtutis ultra
cōmunē curſum: Qꝛ & ferinitas ſibi oppoſita eſt exce/
dētia uitii. Quo fit: ut aliqs ſit ſtudioſus: ſcdm omnem
ſpēm uirtutis: nō tñ heroicus/& uitioſus ſcdm oēm ſpe

ciem uitii: nō tñ ferinus: modo i ſtudioſo: ratio dñat ap
petitui ſenſitiuo: & eſt i eo opatio ſcdm rōnem rectam
aliter.n. nō eſſet prudētia neq; uirtus: ut dicit ſexto ethi
coy. nō igiꝰ ubi ſenſus nō eſt rebellis rōni: ibi eſt uirtus
heroica: imo ut ſic ꝓprie eſt humanus: hō.n. rōnalis eſt:
qꝛ ſcdm rōnem eſt opatiuus: ſed ad hoc ut heroicus di/
catur ultra illud: oportet eſſe pter cōem uſum hoīnum
Et ꝓportionabiliter dicat de ferinitate & uitio: qm̄ ali/
quis pōt eſſe uitioſus ſcdm oēm ſpēm uitii: qꝛ ſenſus re
bellis eſt rōni: nō dicit tñ ferinus niſi excedat i uitiis cō/
munē uſum hoīnum: ſtat ēt ꝙ aliqs ſit heroicus: ſcdm
unā uirtutē: & ferinus ſcdm unū aliud uitiū nō illi uir/
tuti oppoſite: ut narrat de Hercule/Achille/& de mul/
tis aliis: quos gentilitas retulit in deos: unde non recte
de his dictū eſt. Qd ēt dicit has uirtutes ſcdm Platonē:
nō poſſe haberi abſq; gr̃a gratū faciēte/ſcdm uero Ari.
haberi poſſe ex puris naturalibus. Certe ut dicit Augu.
difficile eſt itelligere qd ſibi uoluerit Plato: puto iſl gra
tiā gratū facientē nō fuiſſe notā alicui: niſi p Spiritū San
ctum: quē puto Platonē ñ recepiſſe: Sicut neq; exiſtimo
miſteriū trinitatis ipſi fuiſſe notum: qq multi hoc ſibi
aſcribāt. Sed qualiter illud dictū in Menone itelligatur:
nunc nō eſt nři ꝓpoſiti: ſed de hoc alias: & magis ad ꝓ·
poſitū: neq; exiſtimo aliquo modo/in hoc Platonem ad
aduerſari dictis Ariſt. imo maxie cōuenire. Vey ut dixi
mus/de hoc alias. Sed ad eius tertiā concluſionē acceda/
mus: quæ remotiſſima ē ab Ari. longeq; remotior aliis
Qd.n. fingit una cū qbuſdā aliis: de illa pœna ſenſus æq
uoce dicta: i dictis æquoce. poſſumus loq: ut uolumus:
nā & ſacri canones deo attribuūt pœnitentiā: ut iuxta il
lud: Pēituit fœciſſe hoiez: & furorē: ut cū dr̄. Dñe ne i fu
rore tuo arguas me: et zelotopiā: cū dicat Deū eſſe zelo
tipum: & multa alia quæ traſumptiue dicūtur: ſic.n. &
ſubſtātiis ſepatis pœnā ſenſus atribuere poſſumus. Ve
rum talē pœnā ſenſus æquoce dictā: qualē ipſe deſcribit
minime ſcdm Ariſt. alicui ſeparato. a. materia attribui po
teſt. Deſcribit.n. talē eſſe pœnā ſenſus: utpote: ꝙ illa aia
quæ fuit guloſa uel uenerea: uel auara: & ſic de reliqs:
dum fuit cōiuncta: qm̄ eſt ſepata: illa eadē deſiderat: & ex
quo ea cōſeq nō pōt: ideo affligit & cōtriſtat: qꝛ hæc ē
pœna ſenſus. Iſtud qdē ē dcm̄ ſine aliqua rōne naturali:
ſed fortaſſis cōuenit legibus: ná prio monſtratū ē paulo
ante: talē appetitū uenereoy: uel ciboy uel diuitiay ñ
poſſe ineſſe aiabus ſepatis: Quō.n. imaginabile ē ꝙ aia
ſepata appetat coire/comedere/& ueſtiri: & ſic de talibꝫ
Certe iſta ut diximus: ſunt uerba uetulay: & ruſticoy:
ꝙ exiſtimāt hæc eē poſt mortē. Deideqūo ſcdm pipathe
ticos pōt eē triſtitia ſine re pter naturā: & ipſi naturæ ad
uerſanti: qd ſi ponat. Qūo igiꝰ tale pōt eē æternū: cum
nullū pter naturā poſſit eē æternū: ut oia naturalia cla/
mát/& teſtāt: qꝛ cū cœlū uiderūt nūq i aliquo fuiſ deffi/
cere: ab ipſo naturales relegauerūt oēm pter naturalita/
tē. Eſt nāq; i imaginabile: ut uolūtas ꝗ p ſtatu cōiūctio
nis ponit mutabilis: ut ſepata ponat imutabilis: qm̄ ſic
corruptibile ēt fieri poſſet æternū. ubiq; Ariſt. reclamá/
te qto minus imaginabile ē: ut æterno cruciet aliqđ tm̄
ꝙ diſtrahat: ut ſemp ſit i tāta anxietate: hoc certe cū pri
cipiis naturalibus ſtare nō pōt. Vey ut ſepæ ſepiuſq; di/
ximus: auctor naturæ ē ſupra naturā. ſ3 hæc ex ſolo ſpū
ſcō ſciri poſſunt: nō āt p nāliā: ꝗ habemus: nō.n. ſcdm ea
quæ ex natura habemus pōt eſſe ꝙ uolūtas humana ex
natura ſua intrinſeca ſit ad oppoſita: & tamen quo ad

opationes:tñ p momentũ poſſit exire ĩ oppoſita: æterno:tñ erit de neceſſitate ad unũ determiata: nã eẽ ad oppoſitũ erit pluſq̃ caſuale Neq; uelut diximus erit ĩpoſſibile aliqđ corruptibile fieri æternũ. Sic nãq; uoluntas q̃ ex natura ſua põt ad duo oppoſita determiare ad unũ, ſic & natura quæ ex ſe põt eẽ:& nõ eẽ:põt determiari ad unũ. Veꝝ hoc repugnat pricipiis Ariſt.igiẽ & primũ imo magis primũ. Qđ ſi dicaẽ aiam ſepatã poſſe triſtari qm̃ & põt delectari:nã oppoſita nata ſunt fieri circa idẽ Huic qdẽ ſatis nota ẽ ſolutio:ſic.n.& Deus & ĩtelligentiæ triſtari poſſent:qđ aptiſſimũ mendatiũ eſt: delectationi nãq; ĩtelligentiæ nõ ẽ admixta triſtitia:ſed tm̃ delectatio:ut dicit.x.ethicoꝝ:qr & cõtẽplationi p ſe admiſceri nõ põt triſtitia:ideo Ariſt.i.x.ethicoꝝ fœlicitatem poſuit ĩ cõtẽplatione:nõ.n.oĩs delectatio habet cõtrariũ niſi aliqd de materialitate pticipet. Qr Deus:& ĩtelligẽtiæ neq; p ſe neq; p accñs triſtari poſſunt: at humanus ĩtellectus ſiue aĩa rõnalis:& ſi nõ p ſe:qm̃ imaterialis ẽ:& nõ utiẽ organo corporeo:tãq̃ ſubiecto:p accñs tñ triſtari põt rõne materiæ ĩ qua ẽ:& utiẽ organo:tãq̃ obiecto:unde ẽ media iter ĩtellectũ ueꝝ & ſenſũ:qr de utriſq; pticipat:huius.n.euidẽtiſſimũ ſignũ eſt:qm̃ in mẽtis triſtitia & corpus maxime affligiẽ:uirtuteſq; naturales & aĩales langueſcũt:q; ſi eẽt ſepara nullũ hoꝝ cõrigere poſſet. Qđ aũt dicit de illa ſua argumentatione:tã uana ſit.aptũ eſt uidere. Argumẽtaẽ.n.ſic ĩtelligẽtiæ non triſtanẽ neq; uniuoce:neq; æquiuoce:aĩalia æquoce & uniuoce:ergo aiæ ſeparatæ nõ uniuoce:ſed æquoce. Vir doctiſſime:illa triſtitia æquoca:qua triſtãẽ beſtiæ:uel ẽ eius rõnis qua aĩa ſepata affligiẽ uel alterius: ſi eius rõnis: cũ beſtiæ nõ habeãt triſtitiã niſi ſenſitiuã:ergo aiæ ſepatæ affligunẽ uere pœna ſenſus:nã beſtiæ nulla alia pœna affligũẽ. Si uero alterius rõnis:nõ igiẽ illud ẽ mediũ inter illa extrema.x.nãq; metha.mediũ pticipat naturã extremoꝝ:& eſt eiuſdẽ gñis cũ extremis: & argumẽtũ aptiſſime peccaret p fallaciã æquiuocationis. Amplius nõ magis cõcludiẽ:q; aia ſepata triſteẽ triſtitia ſiue pœna æquiuoca & nõ uniuoca:q̃ q; triſteẽ triſtitia uniuoca & nõ æquiuoca:nõ.n.magis eſt unũ mediũ: q̃ alteꝝ:& oporteret dare ẽt illud.ſ.q; aliqđ triſtareẽ uniuoce: & ñ æquiuoce:& ſcđm ipm nõ ẽ dabile:qm̃ ſi qđ eſſet:illud eſſet beſtia.aſt per ipm beſtia utroq; modo triſtaẽ. Veꝝ aliter oportet argumẽtari & recte:ſic: Aliqđ nullo modo triſtaẽ:ut ſepatum a materia: Aliquod pprie & p ſe triſtaẽ:ut appetitus ſenſitiuus:igiẽ aliqđ eſt mediũ iter iſta:ut humanus appetitus:ſiue rõnalis:qui qdem nõ p ſe triſtaẽ:& ĩ hoc cõuenit cũ intelligentiis:& differt a beſtiis:& triſtaẽ p accñs:& ĩ hoc cõuenit cum beſtiis: quæ per ſe triſtanẽ:& differt ab ĩtelligẽtiis:quæ nullo modo triſtanẽ. Habet q; ĩtellectus ſiue humanus appetitus: q; p ſe nõ triſteẽ:quatenus de ſepatis pticipat. q; aũt triſteẽ p accñs:habet quatenus eſt materialis:neq; hoc eſt illud qđ cõcedit pars oppoſita.ſ.de illa triſtitia ſiue pœna æquoca:qm̃ nullũ ſepatoꝝ põt aliquo modo triſtari: neq; habere aliquã diſpõnem pter naturã:ut hæc poſitio ponit. Nos quidẽ:ſi ei damus diſpõnem pter naturã:nõ tñ ponimus aiam ſimpliciter eẽ æternã:qr lõge aliter hic: & longe aliter ibi. Qđ aũt poſtea dicit ſcđm catholicos eã hoc pteſtari ſumus:q; qcqd affirmat ſcriptura canonica:illud ſine dubio ponimus:dicimuſq; rõnes naturales & qcqd eſt dictũ p Ariſto aduerſus eã ſcripturã eſſe uanũ caſſum & nullius momẽti. Sed hoc non ẽ:de quo eſt diſceptatio:quod queriẽ eſt:qd ſenſerit Ariſto.quidue p rõnes naturales de hoc haberi põt:ut nãq; igt Hieronymus ĩ ꝓlogo ſup libꝝ Iob aliud eſt officiũ iterpꝑtis aliud uero uatis. Ex mãdato.n.Leonis decimi:& Senatus Bononiẽſis teneor legere iterpꝑtari:& ſcđm iudiciũ meũ ſentẽtiare:qd ſenſerit Ariſt.qd p pricipia naturalia hñi põt:& de hoc quæſito & de aliis aſtrictus ſum ex iuramento fideliter mẽtẽ Ariſt.apire mãdata ſequor.iuramentũ obſeruo:nõ ẽ nñi arbitrii dicere Ari.ſic uel ñ ſic tenuit:ſ; iudiciũ ſumiẽ ex rõnibus & uerbis ſuis:ſcđ;.n.ſuas rões oportet iudicare. Aſt q̃ ſũt fidei quo ad credere nña ſũt:ut nãq; dixit Aug.nullus credet niſi uolẽs:cũ itaq; hæc credere redacta ſint ad uolũtatẽ nñam:nõ hæc credo hæc pdico:hæc obſeruo p hiſq; patus ſum crucẽ ſubire cũ dño Ieſu Saluatore nño: me ipſum abnegare: ĩgenium captiuare ĩ ſeruitiũ dñi mei. Aſt alia nõ ſunt ĩ poteſtate nña datis.n pmiſſis ſi ꝯña cõcediẽ:nõ eſt nñm diſſentire cõcluſioni. Bene ẽ noſtrũ nõ cõſiderare:ſed ñ eſt noſtrũ:ſi concedamus añs:ut negemus ꝯñs. Abſit.a pbo & magis a uiro chriſtiano:unũ in corde:& alteꝝ in ore habere:cũ itaq; officiũ noſtrũ ſit Ariſt.interpꝑtari:ſic q; mihi uideẽ Ariſt.ĩtellexiſſe:& q; nullo alio modo intellexit. Mentiar ne:ut aliter dicã q̃ ſentiã. at ſcandalum eſt audiẽtibus:ipſi nõ audiãt:uel me legere phibeãt:mẽtiri nollo:minus uolo eẽ ĩfidelis:bonis hæc nõ ſunt ſcãdalum:ſed malis. Qr obſecro hos uiros qui ĩ tabernis: & in cõuentibus uiroꝝ uulgatiũ:me de hereſi dãnant: iam ſuis latratibus finẽ ĩponere: longe.n.maiorẽ hereſim ipſi ꝓfitentur. Cũ ĩnocentem accuſent. Veꝝ æqualẽ & parẽ uerbis uitam ducunt.ſunt.n.uiri flagitioſiſſimi adulatores detractores ĩuidi ĩflati: oĩq; uitioꝝ genere referti.

Caput xxxi in quo rñr ad contẽta in.lxxix. capitulo.

i N lxxix.cap.quærit. Si aĩa poſt mortẽ ea ſingularia cognoſcat:quæ in uita nouit:& ſi de nouo alia apphendere poſſit:& mutationes: quæ ĩllis emergũt. Ad quã cõfuſiſſime rñt: uixq; potui ĩtelligere qd ſibi uelit:nihil.n.determiatũ tenet.eſtq; ueluti clipſidra:imo potius ipm inane.tñ mihi hæc uoluiſſe uideẽ. Prio:q; apud illos pipatheticos:q exiſtimãt ſeparã aiam aliqua ĩtelligere ui unionis:& aliqua ui ſepationis ſcđm hos ĩnq̃:ipſam ĩ ſepatione ex ui ſepationis ĩtelligere locũ:ex quo exit:& ad quẽ tẽdit & pœnã & pmiũ:& id gñs qđ ãt ſit id gñs:nõ determiat:hãc ãt cognitionẽ dicit ex ſupis hñe:ex diuĩo ĩfluxu: Veꝝ ui unionis hos pritos eẽ ſcđm nãq; aliquos tm̃ ĩtelligit ea ſingularia: quoꝝ phãtaſmata habuit:quæq; gñauerũt cõceptus uniuerſales: cũ nãq; cõceptus uniuerſalis prio uniuerſaliter repſentet ex ſua natura:habet & ſecũdo repſentare ea ſingularia:quoꝝ phãtaſmata habuit:ex ſimilitudine repta ĩtẽ effectũ & cãm:ſcđm uero quoſdã alios pipatheticos ſeparata aĩa nullũ ſingularẽ cognoſcit: nã ſingulare ipſa cognoſcere nõ põt:niſi ad phãtaſma fuerit cõuerſa: qđ ut aptũ ẽ:ĩ ſepatione fieri neqt:qr tm̃ ea cognoſcit:quæ ui ſepationis cognoſcit:utpote locũ:pœnã & cœtera huius generis. Quidam uero alii peripatherici non concedentes ſeparatam animam aliqua cognoſcere ui ſeparationis:ſed tantum ui unionis:nolunt ſeparatam animã aliquod ſingulare intelligere poſſe:apud eos namq; ſingulare non intelligit:niſi fuerit ad phantaſma conuerſa:quare cũ in ſepatione tale officiũ exercere nõ poſſit: cũ ſingularis cognitione priuatã eẽ neceſſe ẽ. Mihi itaq;

in ſūma uideť hæc uoluiſſe:nec tñ affirmo:qm̄ iuolutiſ
ſime loquiť:nā modo repetit.modo iterponit diuerſas
opiones/quas ſibi fingit:deinde ad idē reuertiť:dicit:&
neſcio quos ſanctiſſimos uiros.a.theologis diſcrepare:
nō aūt aſſignat illud. Veꝝ ſi ſanctiſſimi uiri.a theologis
diſcrepāt:uel errāt theologi:uel illi nō ſunt uiri ſanctiſſi
mi. Veꝝ de his nihil ad nos:qm̄ ſolū querimus:qđ ſenſe
rit Ariſto. Nos āt ad hæc breuibus dicamus:prīo q̄dem
nos ignorare q̄ ſint illi primi pipathetici. Veꝝ affirma/
mus q̄cūqꝫ ſint:ſi aliq̄ ſint(qm̄ iſte ē mendaciſſimus ſup
oēs mortales)eos nō loq̄ ad mentē Ariſto.neqꝫ qđ ab eis
diciť:p principia naturalia ſciri pōt:qr ē ex toto fictitiū:
Nā qđ prīo dicit.a.ſupis in humanas aīas notiones ſiue
ſpēs imediate fluere:retro apud Ariſt. hoc ipoſſibile eē:
monſtratū ē:& dictis iſtius hoīs repugnās. Qđ ēt & ſe/
cūdo dicit aliquos affirmare aīam ſeparatā ex ui unionis
ea tm̄ ſingularia:quoꝝ phātaſmata habuit:quæ genue
runt cōceptū uniuerſale i ea:nā cōceptus uniuerſalis pri
mo ē uniuerſaliter repſentatiuus:ſcđo uero illius ſingu
laris eſt repſentatiuus:cuius habuit phātaſma:qđ cauſa
uit ſpēm illā uniuerſalē ex ſimilitudine iuenta iter effec
tum/& cām. Huic certe dicimus:ꝙ illud qđ dicit/uni/
uerſale.prīo uniuerſaliter repſentare:& ſcđo ſingulare:
eſt ueꝝ & acceptū ex libro nr̄o de imortalitate aīæ: &
fortaſſis nr̄m inuentum. Veꝝ dicimus ꝙ hoc tm̄ ſcđm
Ariſto. fieri pōt:dū aīa eſt cōiuncta:qm̄ ueluti retro mō
ſtratū eſt:uniuerſalia ſic ſunt colligata cū imaginibus:
ueluti ſenſus cū ſenſibilibus. qr ad corruptionē imagi/
num ſiue phātaſmatū:uniuerſalia corrūpunť:nō itaqꝫ
ſepata aīa talia ſingularia cognoſcere pōt:uelut fingit.
qđ ēt addebať.& ſcđ alios.ſ.ꝙ ſepata aīa nullū tale ſin
gulaŕ cognoſceŕ pōt:qm̄ ñ cognoſcit ſingulare:niſi ſcđꝫ
ꝯuerſionē ad phātaſma. Veꝝ hæc opīo dicit ueꝝ:tā & ſi
neſciat q̄uo ueꝝ dicat. Sed ueritas ſibi uiā facit:nā qđ di
cit:abſqꝫ rōne dicit:ueꝝ(inq̄)eſt:ꝙ ſingulare nō cogno/
ſcit.niſi ſcđm cōuerſionē ad phātaſma:ſed ultra hæc ne
qꝫ ēt uniuerſale cognoſcit:niſi ſcđm talē ꝯuerſionē: qm̄
ꝙ ſepata aīa ſingulare nō cognoſcat:niſi cōuerſa ad phā
taſma:p nullū ſignū hoc haberi pōt:niſi qm̄ i uniōe ſin
gulare ipm̄ cognoſcere nō pōt:niſi ſcđm talē conuerſio
nem:qr cū in unione uniuerſale cognoſcere nō pōt:niſi
p cōuerſionē ad phātaſma:nō magis habet cōcedere ani
mā ſepatā:ob eā cām magis cognoſcere uniuerſale q̄ ſin
gulare. Qđ āt dicit/& de alia ſecta pipathetica:quæ affir
mat ſepatā aīam nullā habere cognitionē:niſi ex ui uni
onis:& ſingulare nō poſſe cognoſci:niſi p cōuerſionem
ad phātaſmata:q̄ ridicula ſit huiuſmōi opīo: nō opus ē
dicere. Primo qm̄ neqꝫ ſe/neqꝫ aliud ſingulare intellige/
ret:qr neqꝫ lætareť/neqꝫ doleret:neqꝫ ſe amaret. Ampli
us:qm̄ & ſi aliq̄ñ dicat aīam fœlicitari in uita:aptiſſime
tñ dicit & oppoſitū:qm̄ ubi eſt miſeria:ibi nō pōt eē fœ
licitas:at ut dicit ipſe:humana uita plena eſt miſeriis:qr
non uideť poſſe beatificari. Veꝝ ſi aīa eſt imortalis:pōt
beatificari:ſed ſcđm ipm̄:beatitudo eſt in uidendo deū
ſic ꝙ Deus ſit cognitio beatificati. Veꝝ hoc nō habetur
p phātaſmata:nō.n.currit curſu naturæ:neqꝫ i uita: ſed
nihil cognoſcit ſepata aīa p poſitionē:niſi ea quæ i uita
cognouit. nō igiť poterit beatificari:ſed ſi nō beatificať
imortalis nō eſt. nō eſt igiť aīa imortalis. Præterea ſi ſe
parata aīa nihil itelligit:niſi ea/quæ in uita habuit: Infi/
nitæ igiť erunt aīæ nullā prorſus opationē habentes:nā
aīæ infantiū erūt tales:qđ āt ſtultius excogitari pōt. Qđ

ēt in fine eiuſdē capituli diciť notatiōe dignū eſt: fingit
.n. Ariſto. i fine primi ethicoꝝ ſentire mortuos/habere
uiuoꝝ cognitionē:cōfuſam tñ:& uniuerſalē:cū tñ aper
tum ſit:& ibi:& i tertio ethicoꝝ.a.mortuis oēm pīſus
remouere cognitionē & bonū & malum:neqꝫ eis aliud
remanere eſſe.niſi ſcđm quod ſunt in opinione hoīum
ut etiā omnes expoſitores concordes poſuere.

Caput.xxxii.in quo rn̄r ad contenta.in.lxxx.capitulo

N lxxx.cap. ſic ſcribit. Rurſus.q.non pua eſt. Si
i aīa ſepata alias aīas cognoſcat ut amicoꝝ propī
quoꝝ & ſimiliū:& eas alloqui poſſit. Poſt poe
tarum:& Platonis opionem:ut ipſe dicit:ſic rn̄det. Pe/
ripathetici negare nō poſſunt: aīam poſt mortē ſeipſā
cognoſcere:ſiue p eius eſſentiā ſe ipſam cognoſcat ex ui
ſepationis:ſiue p ſpēm ab ipſa defluxā/lumine diuio ip
ſam afficiente:ſiue p ſpēm:e.ſupis ſubſtātiis pductam
ſemp arbitror/eos dicere:ſepatam aīam poſſe ſe ipſam
cognoſcere. Et qm̄ cœtere aīæ ſunt ſcđm eundē eſſendi
modum:iure p eſſentiā ſuā cœteras cognoſcere pōt:nō
tñ qua illæ ſunt amicoꝝ/uel filioꝝ:cum p eſſentiā ſuā
amicos:uel filios nequeāt cognoſcere. p̄terea pōt dicere
eas cognoſcere p eſſētias illaꝝ:ſicut ſupas ſubās aprehē
dit aprehenſione quæ eſt ipſa res aprehenſa: qua rōne
pōt aīa hac cognitiōe.quæ eſt res apphenſa:utpote per
eſſentiā rei cœteras aīas apprehēdere: iſup ui ſepatiōis
poſſet illa itelligere p ſpēs.a.ſupis defluxas:nunq̄ tñ il/
las apprehēdit:quo ſunt amicoꝝ/uel filioꝝ naturali.ſ.
apprehēſione:niſi p alium modū:ut diuus Tho. expo
ſuit:quē modum pipatheticus nō cognouit. ueꝝ uero
alloqui altera alterā poſſit. Theologi dicunt alterā:alte/
rā alloq̄ poſſe nō exteriori uerbo:ſed iteriori: quatenus
altera i ſe cōceptus formaret eo ordine quo loquēdo ex/
trinſecus formaret:& ita illos ſic cōpoſitos cognoſcēdo
dicereť alterā.alterā loq̄. Veꝝ hoc dici ñ pōt: niſi ſuppo
namus aīam poſt mortē itelligere poſſe ſingularia: cir/
ca quæ loquutiōes ſunt:ſed cum aīa poſt mortē ſolum
ea ſingularia cognoſcat:quoꝝ ui ſepationis ſpēs.a.ſupe
ris ſubſtātiis accepit:iō ſcđm pipatheticos i his ſolum
aīa aīam alloq̄ poſſet. De ſingularibus uero quoꝝ co/
gnitionē naturalē habuit i uita:cum illa nō amplius co/
gnoſcat:diceret i his alterā alterā alloq̄ ñ poſſe. At theo
logus q̄ p alium modum aſſerit:ea poſſe cognoſcere:de
oībus loq̄ poſſe nō dubitaret:maxīe deo pmittente. At
ſi de uniuerſalibus loquutiōes eſſe poſſunt:fortaſſe phi
beret nihil:ſ his alterā alterā alloq̄ poſſe. Et ſi dicas/aīas
hr̄e uoluntatē imutabilem:ſed i loquutiōe uoluntas eſt
mutabilis. Poſſet dicere aīam hr̄e uoluntatem imutabi
lem circa ea/quæ ægit:ut forma corpis:utpote circa uir
tutes/& uitia.ſ.carentia corpis. Circa ea quæ intellectus
ſunt:pōt hr̄e uoluntatem mutabilem. Ex quo patet:al/
terā:alterā poſſe docere:nō q̄dem ea:quæ itelligibilia ñ
ſunt:niſi ui unionis:ſed ea quæ itelligibilia ſunt ui ſepa
tionis. In calceqꝫ illius capituli dicit:ꝙ hæc dixit:nō con
tradicendo Ariſt. quis ea Ariſt. nō dixerit:quæ ſi ipſe p
bare nō poterit:minus ego potero refellere. Hæc illæ:
quæ quaſi ad uerbum ex ſuo libro tranſcripta ſunt. hoc
āt ideo fœci:qm̄ re uera apud me i his dictis ſunt ſentē
tiæ icōſtruibiles:neqꝫ cōuenit ſermo ſuus ipſis grāmati
cis:dum nāqꝫ ſtudet uideri ornatus i dicendo:mihi ui/
detur barbarizare:& i intelligibiliter loq̄. Ad hæc āt di/
cimus:ꝙ nullum iſtoꝝ dictoꝝ pōt ſtare cum pipatheti
cis:& i multis ſibi pugnat. ponit nāqꝫ ſcđm peripatheti

cos/aiam ſepatã ſe ipſam cognoſcere de neceſſitate: ſiue
modo hic ſit p eſſentiã ſui: ſiue p ſpẽs. a ſupis effluxas ui
ſepationis. Verũ uir grauiſſime: hic iſpicias. Si de neceſ
ſitate ſepara aĩa ſe ipſam cognoſcit. Quo mõ igiẽ uerũ ẽ
illud qđ toties dixiſti: .s. nihil ꝓhibere infinitas eẽ aĩas.
nihil pœnitus cognoſcẽtes: imo nihilopantes. ſi. n. neceſ
ſariũ ẽ: ꝙ primũ ſepata eſt aĩa/ſeipſam cognoſcere. Qũo
igiẽ illud primũ dictũ poterit ſtare. Præterea tu dicis: ꝙ
cum Ariſt. dicit. Si itelligere eſt phãtaſia: aut nõ ſine phã
taſia nõ cõtingit ipſam ſepari: hoc eẽ itelligendũ contra
Platonẽ: q poſuit aĩam ꝓcedere corpus: qꝛ Ariſto. cõtra
ipm dicit: ꝙ ſi corpus ꝓcederet: tũc nihil itelligeret: & ſic
eſſet ocioſa: ſed optime uir: ſi ſepara aĩa ſe ipſam p eſſen
tiã cognoſcit: ubi ꝓcedet corpus: nõ ne ſe ipſam itellige/
ret: minorẽ certe memoriã habes ꝗ muſcæ. Nihil unꝗ
uidi magis icõſideratũ: ꝗ uir̃ iſtũ idẽꝗ ſeqꝫ. ſi ui ſepati/
onis itelligat p ſpẽs. a ſupis effluxas: certe ſtultũ ẽ cũ tali
uiro ſermonẽ hr̃e Præterea ſi itelligeret ſe ſcđm ſubſtã
tiã: qũo igiẽ uerũ eẽt: qđ dr̃ cõiter & maxĩe p cõmẽtatorẽ
ꝙ talẽ habet ꝓportionẽ ad itelligibilia: qualẽ habet ma
teria pria ad ſẽſibilia: & eſt quaſi quartũ gñs eẽ: & ꝙ nul
lam habet naturã: niſi ꝙ poſſibilis uocatus ẽ: cum rñ. ix.
metha. nihil itelligiẽ: niſi ſcđm qđ ẽ in actu. Neꝗ ẽt niſi
fingẽdo euitari põt: qn ipſa qñ ẽ cõiũcta: nõ ſe itelligat p
ſuã ſubãm: qđ tñ reclamat Ariſt. & ẽ cõtra expientiam.
Qđ aũt dicit de itellectione aliarũ aĩarũ: ex toto ꝓrſus ẽ
falſum & ipoſſibile unus. n. modus ẽ: ꝙ itelligẽdo ſe in
telligit alias aĩas. Hoc qdẽ ex multis refelliẽ: qm̃ aut ſic
ſe itelligẽdo: itelligeret alia: qm̃ ipſa eſt cã aliarũ aĩarũ:
aut quia ipa ẽ effectus: aut quia ẽ ſimilitudo. alius. n. mo
dus dari non põt: non põt aũt poni: ꝙ ſit cã: neꝗ effec/
tus aliarũ aĩarũ: qm̃ ſic. a. aĩa itelligẽdo. b. aĩam: cũ ẽt. b. in
telligat. a. tũc idẽ reſpectu eiuſdẽ eẽt cã/& cauſatũ i eodẽ
gñe cãæ: & aliqđ cauſaret: qđ ñ eẽt: qm̃ aĩa ſuccedit aĩæ
ut aptum ẽ: ꝗ oĩa ſũt imaginabilia: neꝗ ẽt alter modus
ẽ dabilis. s. qm̃ aĩa ẽ ſimilitudo aliarũ aĩarũ: ueluti ſpẽs al
bedinis ẽ ſimilitudo albedinis: qm̃ p ipſam oẽs aĩas itel
ligit ſcđm poſitionẽ: uel igiẽ itelligit oẽs/quæ future ſũt
priuſꝗ ſint: uel tm̃ itelligit: qñ ipẽ ſunt: Si deẽ primũ tũc
ifinities ifinitũ cognoſcit: qđ tñ cognoſci ẽ ipoſſibile: qm̃
ifinitũ ſcđm qđ ifinitũ cognoſci nõ põt. ut dr̃ prio phy
ſicorũ: ẽt nõ uideẽ ſi ifinitũ ab aliquo cognoſci poſſit: ñ
niſi a potentia infinita cognoſci poteſt: ꝗ uideẽ tm̃ poſ/
ſe attribui ipſi deo. Amplius: qm̃ iſta cognitio ẽ ituitiua
cognitio: ꝗ certiſſima ẽ. Et ita ſi aĩa beati Petri cognoſcit
aĩam Antixp̃i futuri: de neceſſitate erit Antixp̃s: qđ tñ ẽ
falſum. Si uero ſepata aĩa. non cognoſcit futura: niſi qñ
ipſa ꝓſentialiter ſunt: tũc cognitio nihil erit: niſi relatio:
qm̃ ex eo ꝙ res altera fit: & nulla fit i ipſa aĩa uariatio co
gnoſcit ipſam rẽ factã: & ſic dicendũ erit de cognitione
aĩæ: ueluti de æqualitate & ſimilitudine: nã Socrates fit
æq̃lis: uel ſimilis Platonis ex ſola uariatione facta a Pla/
tone: hoc ãt ẽ purũ figmẽtũ: nullo igiẽ modo põt poni:
ꝙ aĩa ſepara alias itelligat p ſuã met eſſentiã. Alter autẽ
modus ab eo fictus ẽ: ꝙ alias aĩas itelligat p eſſentias alia
rũ aĩarũ. nã ꝗꝗ aliꝗ poſuerint hoc de itelligẽtiis iferiori/
bus p reſpectũ ad ſupiores itelligẽtias: nã cõmẽtator. 14
cõmẽ. tertii. de aĩa uideẽ hoc dicere: qđ ẽ ſe reputo eẽ fal
ſum: neꝗ ẽt tẽ ad itentionẽ cõmẽ. nũc tñ trãſeat: non tñ
põt hoc dici de ipſis aĩabus. Primo qdem: qm̃ qđ ſic p ſi
militudinẽ cognoſciẽ: nõ per eſſentiam cognoſcitur: ſic
. n. ſimilitudo ẽ ſpẽs/& accñs: aſt eẽntia ẽ ſubã. Amplius
quoniam ſic una informaret alteram/& altera alteram.
Nam anima beati Petri intelligit eam quæ beati Pauli
& ecõtra: & ſic idẽ reſpectu eiuſdẽ eſſet forma: & forma
tum: & p ꝯñs materia. Itẽ infinitæ eſſent itellectiões: qm̃
ifinitæ ſunt aĩæ ſcđm poſitionẽ. Amplius: qm̃ continue
fierẽt noue itellectiones: & ſic ifinito i actu adderet ifini
tum. Præterea ſi plures formæ iformãt eandẽ materiã:
certo ordine iformãt: ſed nũc ſepeẽ una aĩa: ab oĩbus in
formabiẽ: & ẽt oẽs iformabit: & nõ ẽ fingere/quæ prius
& poſterius iformat: unũꝗ ifinitas habebit itellectiões:
quæ oĩa ſunt i ultimo fatuitatis: Neꝗ cogitari poſſunt:
aut ſine ſtomacho/aut magno cachinõ. Qđ & tertio di/
cebat poſſe itelligere & p ſpẽs a ſupis influxas: eiſdẽ tor
mentis fere torqueẽ: qbus & ſupra deſtruximus alterã
ptem qm̃ aut ſingula aĩa habet ꝓpriã ſpẽm/qua cogno
ſcitur alia: aut p unã & eãdẽ ſpẽm: oẽs aĩæ itelligũẽ. Pri/
mũ ẽ mere ipoſſibile: qm̃ ſic i unaquaꝗ aĩa eẽnt actu ifi
nitæ ſpẽs: infinitæ itellectiones: & ſicuti de nouo ſupue
nirent aĩæ: ſic de nouo gñarẽẽ ſpẽs: & qm̃ infinitæ ſunt
ſcđm poſitionẽ: oporteret i unaquaꝗ aĩa ꝓpriã ſpeciem
gñare aĩæ ſupuẽiẽtis. O rẽ riduculã: & ꝓrſus i itelligibi
lem? Si uero p unã ſpẽm oẽs aĩas itelligerẽt: nõ uideẽ:
ꝙ niſi cognitione cõfuſa: & uniuerſali. qđ ipſe nõ dicit:
nã i illa ſpẽ tm̃ cõueniũt in cõi. & nõ ſũt pricipia diſtin/
ctiua: ſcđm. n. uniuerſale nõ ẽ diſtinctio: ſed tm̃ cõmuni
tas. Amplius: qũo p illã ſpẽm cognoſceret aĩas futuras:
Aut igiẽ qñ ſunt tm̃: aut ẽt qñ nõ ſunt: Si quando non
ſunt: & eſt notitia intuitiua: certiſſima eſt: & tunc ut
prius dicebaẽ ſi antixp̃i aĩa eſt futura: tũc de neceſſitate
erit. Si uero ſolũ qñ ſunt: tunc cognitio erit purũ ad ali/
quid: qđ eſt ipoſſibile dicere. Qđ ẽt ulterius addebat: ꝙ
tã etſi aĩa/aĩam cognoſcat: ñ tñ cognoſcit an ſit ſibi ami
ca/uel pater/uel mater/uel filius. Iſtud eſt dcm̃ certe ſine
aliqua rõne: qm̃ ſicut ſupi poſſunt dare cognitionẽ ſibi
de eſſentia: qꝛ nõ de accidẽtibus: uel ſi eſſentia eſt diſtin
ctiua huius aĩæ ab illa: qm̃ dicit: ꝙ p eſſentiã cognoſcit
oẽs aĩas: quare ẽt p eſſentiã nõ põt illa cõtingẽtia cogno
ſcere: cũ longe difficilius ſit cognoſcere eſſentiã ꝗ accidẽ
tia. Itẽ p qđ diſtiguit hanc aĩam ab illa aĩa. Et certe diffi
cile eſt hoc iuenire. Vnde irrationabiliſſimũ uideẽ con/
cedere unũ: & negare alterũ: & maxime ſi quæ ſunt i ea/
dem ſpecie: diſtinguntẽ p accidẽtia. Quod & firmaẽ: qm̃
ut cõiter diciẽ: aĩa Petri diſtinguiẽ ab aĩa Pauli p diuer/
ſas habitudines ad diuerſas materias. Si igiẽ ſepara aĩa
diſtiguit unã ab altera: ergo nouit illas habitudies: hæc
ãt ſũt reſpectus: & accñtia. cur igiẽ ñ põt cognoſcere ami
cũ: inimicũ: pãtrem & mãtrem: ꝗ igiẽ maior rõ ẽ de uno ꝗ de
altero. qđ ẽt fingit de illa loqutiõe: apud pipathe. totus il
le ſermo ridiculoſus ẽ i ſepatis. n. ñ põt eẽ ſucceſſio. Qđ
igiẽ dicit: ꝙ eo ordĩe/quo extriſecus formaret: eo ordĩe
iteri9 diceret: ẽ ñ itelligibile apud Ari. i itellectu. n. ñ põt
eẽ ſucceſſio: niſi rõe cogitatiuæ: ꝗ i aĩa ſepara poni ñ põt
ãplius qm̃ una loq̃nte oẽs accipent illã loqutionẽ: & cuꝫ
ſunt ifinitæ ifiniti eẽnt. (ut ita dicã) auditus. ꝓterea oẽs
loq̃renẽ: qm̃ ñ ẽ maior rõ de una ꝗ de altera: & ſic ſimul
eẽnt ifinitæ loquutiões. Adhuc de oĩbus oẽs loq̃rẽẽ: qm̃
ñ uideẽ. ꝙ magis de uno ꝗ de altero. o rẽ mirabilẽ/& in/
auditã: & ꝗta eẽt cõfuſio. Itẽ p qđ faciũt illas ſuas loqutí
ones: an p eſſentiã: an p ſpẽs. ſi p eſſentiã: cũ omnes ha/
beãt eſſentiã: qđ opus ẽ illa loquutiõe: ſi p ſpẽs iſuſas a ſu
peris tm̃ ſcit una ꝗtũ altera: cũ habeãt cõſimilẽ eſſentiaꝫ
& aſimiles ſpẽs. Qđ etiã ipſe loqẽ de uniuerſalibus ꝙ ſin

gularia cognoſcat:qm̄ nō cōuertiť ad phātaſma: ſed ēt
neq̧ uniuerſale cognoſcimus:niſi p cōuerſionē ad phā/
taſma. Sed dices:ueꝝ ē dū ē cōiūcta.ſed nō dū ē ſepata:
Ego pitet dicā:ꝙ itellectus itelligēdo ſingulare nō idi
get phantaſmate:niſi ſcd̄m eē cōiūctū: & nō ſcd̄m eē ſe
paratū.neq̧ plus potes ſcire de uno:q̄ de altero. Qr̄ qd̄
ipſe i fine capituli cōcludit.ſ.ꝙ ſi nō pōt ꝑbare ea q̄ di/
cit:neq; ego poſſū ea refellere:aptiſſimū ē mendaciū:nā
oīa ſunt ſermōes iperitoꝝ:neq̧ ſcribēda i libris phoꝝ
Quod aūt dicit ſcd̄m catholicos:patet ꝙ egrediť termi
nos:qcqd .n.dicit ſcriptura canonica illud pura fide te/
neo/& confiteor:& reitio naturalia

Caput xxxiiij.in quo rn̄deť a cōtēta in lxxxi.capitulo.

N lxxxi.capitulo ſic ſcribit magna qō ſemp fuit:
i an aīa quæ certo loco poſt mortem depurata ē:
poſſit ex illo exire:& nobis apparere .Poſt reci
tationē hiſtoriaꝝ.dicit phipateticus diceret:aīaȝ /e/ſuo
loco recedere nō poſſe:qm̄ ad illū q̄ſi natura.ſ. ipetu ui
tioꝝ ferebať :ꝑpterea nec nobis appere poſſe aſſereret
Et poſt multa repetit.q.prius motā.uȝ.an ſepata aīa ha/
beat uoluntatē imutabilē:& repetit priorē rn̄ſionem.ſ.
quo ad itelligere mutabilē quo uero ad uirtutes &uitia
imutabilē:&uniuerſaliter:quo ad ea quæ ægit ut forma
corporis.Nos aūt dicimus uiꝝ hunc:nō poſſe remoue/
ri a ſua icōſtātia/& leuitate.Quod.n.dicit de prio.uȝ:ꝙ
ſepata aīa nō pōt remoueri a loco i quo ē : qr̄ nec nobis
apparere pōt:hoc apte aduerſať ei/quod adduxit aduer
ſus nos:cū de apparētis cāſ ſcd̄m Ariſt.redderemus.Di
xit.n.ibi ꝙ p̄ter illas quatuor p nos adductas:ſūt & aliæ
duæ.ſ.aīæ mortuoꝝ:& demonū opatiōes:cū tn̄ hic ap
te neget:Ex qbus facile eſt uidere:quæ aduerſus nos di
xit:nō niſi ex petulātia &liuoꝛ euomiſſe.Præterea qd ꝓ
hibet ſcd̄m ipm ad hæc loca moueri cū ex ui ſepatiōis:
ut ipſe fingit hæc loca cognoſcat:ſiue modo/hoc ſit per
motū:ſiue p mutationē:Quod ēt ꝑ ſecūdo loco dicit.ſ.
ſepatā aīam hr̄e uolūtatē imutabilē:quo ad uirtutes/&
uitia & uniuerſaliter quo ad ea quæ ægit ut forma cor/
poris:quo aūt ad itelligere mutabilē. Hoc certe ſine ali
qua rōne ē dictū.imo maxime irratiōabile: nā uirtutes
& uitia ſunt magis in pōtate nr̄a: q̄ itelligere: itelligere
nāq̧ p̄cedit uelle:& nō uniuerſaliter itelligere ē p uolū/
tatē nr̄am:ueꝝ ut tertio ethicoꝝ diciť: nō ſunt uirtus
& uitiū niſi p uoluntatē:qr̄ ſcd̄m Ariſto.uirtutes & ui/
tia ſūt magis i poteſtate nr̄a q̄ itelligeť:nullus.n. ſtudio
ſe uel uitioſe opatur niſi uolens.At multotiēs nō ſolū in
telligit nō aduertēs ſed ēt nolens. Amplius ſi aīa uitio/
ſa eſt libera itelligēdo:ſed non i opando:ſcd̄m uirtutes
& uitia:cū ſcd̄m Ari.x.ethicoꝝ & vii. politicæ fœlicitas
magis cōſiſtat i uirtutibus itellectualibus:q̄ i moralibus
qm̄ i ſpeculatiōe:qr̄ & maiores ſunt delectatiōes:iſequē
tes itellectū/ q̄ uolūtatē/ſiue habitus morale ergo aīæ ſa
piētū uiroꝝ:q̄q̄ uitioſoꝝ:erūt potius fœlices q̄ ifœlices:
Preterea dicit ꝙ uolūtas nō eſt libera :quo ad ea q̄ ægit
ut forma corporis:aut igiť hoc itelligiť.ſ.ꝙ ægit ea:ut
forma corporis:qm̄ ea neq̧ facere neq̧ hr̄e pōt:ſine cor
pore:ueluti ſētire/& uegetare:aut qm̄ & ſi ſine corpore
ea hr̄e pōt:nō tn̄ facere:ſicut dicit de actibus primis in
tellectus & uolūtatis:ſiue de habitibus eaꝝ potentiarū.
Si primū deť.tūc erit equaliter libera ſcd̄m uirtutes/&
uitia:ſicut ſcd̄m intellectū:nā p ipſum:uirtutes/& uitia
remanent in aīa ſepata:qr̄ ſine corpore ea hr̄e pōt:ſi ue
ro deť ſcd̄m:nō minus idē ſequiť:nā aut neutra poten
tia eſt libera:aut utraq̧:qm̄ in utraq̧ potētia:dū ē cōiū/
cta:in ſuis actibus indiget corpore ſcd̄m fieri nō aūt ſe/
cundū cōſeruari.Præterea multotiēs oſtenſum eſt ꝙ ſe
cundū principia Ariſt.uirtus quæ indifferēter reſpicit
duo oppoſita/nō pōt determinari ad alteꝝ oppoſitoꝝ.
Sic.n.& natura cōtingens poſſet fieri neceſſaria:& una
natura trāſmutareť in aliā naturā:qr̄ cū uolūtas ſit duo
rum oppoſitoꝝ nō pōt ad unū tm̄ determiari:Quod ſi
dicať hoc eſſe ex ipedimēto:Iſtud ēt oſtenſum eſt non
poſſe ſtare:qm̄ nihil ē ipoſſibile ex extrinſeco:& poſſibi
le ab intrinſeco:ocioſaq̧ fuiſſet natura a tota ſpē:cū oi/
bus aīabus ſepatis hoc dediſſet:aliquodq̧ cōtra naturā
eſſet ꝑpetuū:appetituſq̧ eternus eſſet inanis:& res p̄ter
naturā p infinitū duraret re ſcd̄m naturā tm̄ p momētū
potēte durare & ſic de multis aliis ſupius numeratis:q̄
quātū ſint incōueniētia:nō ē opus referre:uere.n.de his
dici pōt illud Auerrois primo cœli :quoꝝ ſapiētia ē de
ſtruere oēm philoſophiā & omnem ſapientiam.

Caput.xxxiiij.in quo rn̄deť ad contenta i lxxxii. cap.

N.lxxxii.cap.dicit argumentať & decimo:aīam
i ſimplr̄ eſſe materialē:ſcd̄m qd aūt imaterialē:ꝙ
i ordine aīaꝝ teneat ſupremū gradū totius lati/
tudinis eaꝝ i abſtractione:qū qdē aīa plantaꝝ:nihil ab
ſtractionis habeat:littera ſua dicit utꝝ: puto tn̄ debere
ſtare(ueꝝ)ſupra hāc:nō nihil imaterialitatis:hēt aīa zo
phicoꝝ aīalium:ꝙ tactū & cōfuſam imaginationē ha/
beat ſupra hāc:adhuc magis aīa pfectoꝝ aīalium: eo ꝙ
habeat hoꝝ aīa:cognitionē aliquā i reꝝ abſentia: ſupra
hāc cogitatiua qm̄ magis adhuc ſpūaliorē habeat:ſupra
hanc itellectiua:quæ adhuc ſpūaliorē habeat : hæc ipſe
quo ad argumentationē nr̄am:Quā infringēdo multa:
adeo obſcure adeo iuolute dicit:ut neq̧ ego neq̧ multi
ſocioꝝ qui locū hunc uiderūt ſciat determinare:qd ſibi
uoluerit. Tn̄ ego dicā qd mihi i illis ſuis uerbis uidetur
uoluiſſe:magis tn̄ diuinādo:q̄ ex certa cognitione dicē/
do:unū ſcio:ꝙ hic in quadā ſua gloſa q̄ſiuit gloriā: cū i
gloriā i hoc aptiſſime mereať:Dicit igiť:ꝙ hic ordo fri
uolus eſt:cū cogitatiua nō uariet gradū.eſt.n.ſcd̄m oēs
q de cogitatiua loquūtur:una pars ipſius ſenſitiuæ aīæ:
ergo nō poniť i numero graduū:Præterea Ariſto.2.lib.
de aīa:ꝯſtituēs gradus:pœnes quoꝝ uariationē latitudo
uariať:in primo gradu cōſtituit uegetatiuū:in ſcd̄o ue/
ro ſenſitiuū:itellectiuū uero nō uult eſſe ponendū i hac
latitudine:& multis iterpoſitis: ꝑ ꝓbatione hoꝝ quæ
dixit:Tandē uult Ariſt.quatuor gradus aīatoꝝ ſic ordi
naſſe:i prio uegetatiuū:i ſcd̄o ſenſitiuū:i tertio motiuū
ſcd̄m locū:i quarto uero:ratiocinatiuū: & p ratiocina/
tiuū:nō itelligit itellectū:ſed itelligit uim cogitatiuam:
nā itellectus nō cōtineť i iſta latitudine:cū dicat Ariſt.de
ſpectatiuo itellectu eſt altera ratio : qr̄ intellectus nullo
modo cōtineť in illa latitudine aſſignata:iſtoꝝ igiť qua
tuor graduū unus deputať plantis:alter zophitis : alter
aīalibus:motis ſcd̄m locū:alter uero gradui cogitatiuo
Intellectus aūt excludiť ab hoc ordine:ex quo ulterius i
fert:eos nō bene dixiſſe:q p minimū & ultimū:expoſue
runt:itellectū:nā Ariſto.de intellectu illud nō dicit:ſed
de ratiocinatiuo:eſt.n.hoc ultimū in uniuerſa ſenſitiuo
rum latitudine Addit ēt i calce illius capituli : Si latitu/
do ꝑ nos ordinata cōueniens eſſet:adhuc ultra hos gra
dus eſſet addēdus alius.ſ.aīa quæ ſimpliciter imateria/
lis & ſcd̄m qd materialis:quæ cū nō poſſit eſſe cœleſtis
aīa:erit intellectiua ipſa aīa:q̄ hæc noſtra latitudo: uel

uertiẗ cõtra nos:uel uertiẗ cõtra Ariſt. hæc ille. Nos ãt i primis oñdimus illã ſuã expoſitionẽ eſſe extorſionẽ:& alieniſſimã ab Ariſt. Scđo:ꝙ in dictis ſuis eſt manifeſtiſſima repugnantia:& tota uanitas. Tertio:ꝙ ꝑ hæc nihil ad argumẽtũ.& ꝙ ſtat in ſuo robore:ꝙ ꝗ nobis attribuit:quæ nõ dicimus:& nõ attribuit:q̃ dicimus. Primũ ita ꝗ:ſic declaraẗ:uult.n.ꝙ itellectus nõ includaẗ i illis quatuor gradibus:ſed ꝑ itellectu itelligaẗ uis rõcinatiua:q̃ eſt cogitatiua. Nihil autem ſtultius:& minus conſiderare excogitari poteſt:Prio nãꝗ qm̃ textu.13.2. de anima ſic ſcribitur. Multipliciter autem dicto ipſo uiuere:& ſi unum aliquod horum inſit ſolum:uiuere ipſum dicimus:ut intellectus & ſenſus:& motus ſecundum locum:& ſtatus:adhuc ãt & motus ſcđm augmẽtũ:& decrementũ. Ex hoc manifeſtũ eſt:itellectũ ꝯnumeraſſe ꝓ q̃rto gradu:& nõ ratiocinatiuã:ſiue cogitatiuã. nã ut & ipſe cõcedit:eſt de numero ſenſitiuaꝝ:qꝛ i ſenſu cõtineẗ. Præterea. In textu.15.ſcribiẗ. Vegetatiuum poſſe ab aliis ſeparitãitellectiuũ uero imortalib9 ab illis tribus.ſ. uegetatiuo:ſẽſitiuo:& ſcđm locũ motiuo nõ poſſe ſeparari:aut igiẗ ꝑ itellectiuũ itelligit Ariſt. rõcinatiuũ:ſiue cogitatiuã:aut ueꝝ itellectũ. Si primũ ſupflua ẽ additio (in rebus mortalibus) qm̃ cogitatiua ẽ uirtus organica:quæ tm̃ i materialibus & mortalibus repiẗ. Si ſcđm habeẗ intentũ:ꝙ itellexit itellectũ. Amplius. xxxi. textu ſic ſcribit Ariſt. ſine qdẽ.n. uegetatiuo ſenſitiuũ nõ ẽ.a.ſenſitiuo ãt ſepaẗ uegetatiuũ i plãtis:iteꝝ ãt ſine qdẽ eo qđ põt tãgere:alioꝝ ſenſuũ neꝗ unus eſt:tactus ãt ſine aliis eſt:multa.n. aialium neꝗ uiſum:neꝗ auditũ hñt:neꝗ odoratus ſenſum:& ſenſitiuoꝝ alia qdẽ hñt & ſcđ; locum motiuũ:alia uero nõ hñt. Vltimũ ãt & minimũ ratione hñs & itellectũ. Vides ne uir grauiſſimæ:ac ponderatiſſimæ:an ꝑ minimũ & ultimũ intellexerit cogitatiuam:cũ dicat rõcinationẽ hñs:& itellectũ. Et ſeqẗ. amplius i textu:qbus.n. ineſt rõcinatio corruptibiliũ:his reliqua oĩa. Si itaꝗ. qđ ſic rõcinaẗ uegetat & nutriẗ. Aut igiẗ i qbuſcũꝗ eſt rõcinatio:illa ſunt mortalia & corruptibilia aut nõ ſi primũ (ut prius dicebaẗ) ſupfluit pticula in mortalibus. Si uero nõ oĩa ſunt corruptibilia:& mortalia:quæ ſic rõcinãtur:cũ ꝑ Ariſt. talia nutriãẗ:nam nõ poſſunt ſeparari a uegetatiua. Erũt aliqui idigẽtes cibo:q tñ ſunt imortales. qđ Ariſt. i tertio metha. fabuloſuꝫ & poeticũ dixit eẽ oportet igiẗ dicere:ꝙ ꝑ ſic rõcinatiuũ:itellexit itelligens:ut ipſe i littera exponit Ariſt. dicit.n. rõnem hñs:& itellectũ:qꝛ nõ ſupfluet pticula i mortalibus:qm̃ itelligentiæ quæ nõ ſunt mortalia:neꝗ nutriũtur. neꝗ ſentiũt:ſiue ſint itelligẽtiæ:ſiue demones:de qbus nunc nulla eſt cura. Amplius ſcđm iſtã fatuitatẽ manifeſtã:aut hõ nõ eſſet uere de numero aiatoꝝ:aut Ari. iſufficiẽter enumeraſſet aiatoꝝ gradus:qđ falſum eſt ex utraꝗ pte. Sed illud qđ fortaſſis ultra ambitionẽ:uiruꝫ hunc uentoſum mouit:põr illud fuiſſe:nã dꝛ de ſpeculatiuo ãt itellectu altera ratio eſt:ex quo fortaſſis accipit:ipſum itellectũ:excipi a numero illoꝝ quatuor graduũ. Verum hoc leuiſſimum eſſe manifeſtum eſt ut namꝗ Themiſtius & Thomas exponunt:hoc refertur ad imaginationem. uidelicet. ꝙ intellectus ſpeculatiuus:alterius eſt generis ab imaginatione & relquis uirtutibus ſenſitiuis Ariſto. nam ꝙ poſt uerba illa ſubdit. quibuſdam. quidam nec imaginatio alia autem hac ſola uiuunt:de ſpeculatiuo autem itellectu alia ratio eſt. Quare hoc nõ referendũ eſt ad illos quatuor gradus enumeratos:ueluti aptum eſt. Profecto nihil uanius iſto hoie:& ſic primum ꝓpoſitoꝝ oñſum eſt. Secũdũ ẽt oſtendiẗ. uꝫ. ipm ſibi aptiſſime & ſtultiſſime cõtradicere. Dicit.n. hic omdo friuolus eſt:cũ cogitatiua nõ uariet gradũ. eſt.n. ſcđꝫ oẽs qui de cogitatiua loquuntur una pars ipſius ſenſitiuæ aiæ. Aſt dicis ipſam cõſtituere quartũ genus aiatoꝝ:ut dixiſti in illa tua corruptiõe. Præterea. opepreciũ eſt uidere q̃ docte & artificioſe accipit illos quatuor gradus aiatoꝝ:uult.n. primũ gradũ ſumi ex uegetatiuo:& tres alios.ſ. zophiticoꝝ motiuoꝝ ſcđm locũ & rõcinatiuorũ:ex ſenſitiuo. ſic ꝙ ſenſitiuũ in tres diſtribuaẗ gradus At uir oium mortaliũ ignorãtiſſime:ut motiuũ ſcđm locũ & rõcinatiuũ ſenſitiua ſunt:nõ cõſtituũt diuerſuꝫ gradũ:imo ut ſic:unius ſunt ordinis:ſed gradus diuerſos cõſtituũt:ut mota & itelligentia:ſic.n.& uegetatiuũ quatuor gradus haberet:neꝗ ſenſitiuũ qua ſenſitiuũ ẽ. diſtinguiẗ i motiuũ & rõcinatiuũ:ut motiuũ & ratiocinatiuũ faciũt diuerſos gradus a.ſenſitiuo:qm̃ diuidẽtia aliqđ nõ ponũt in numeꝝ cũ diuiſo:neꝗ diſtinguentia cũ diſtincto:neꝗ ẽt ꝓprie diſtinguẽtia diſtingũt a diſtincto rõnale nãꝗ & irrationale nõ diſtingũẗ ab aiali:qꝛ ſi motiuũ ſcđm locũ & rõcinatiuũ diſtingũt:ſiue diuidũt ſenſitiuũ:ut ſic:nõ cõſtituũt diuerſuꝫ gradũ. a ſenſitiuo qꝛ multo plura ſunt errata q̃ uerba i his dictis. Tertium ẽt:qđ ꝓpoſuimus.ſ.ꝑ hæc nõ ſatisfieri argumẽtatiõi nr̃æ:& uaniſſime multa nobis aſcribere:facile eſt ẽt uidere:nob qdẽ aſcribit:ibi nos diſtiguere aiatoꝝ gradus:qũ minime hoc ueꝝ ſit:nã ibi diſtiguimus ordinẽ potẽtiaꝝ ſcđm qđ ſunt abſtractæ:uel nõ ſunt abſtractæ:ſiue ſint i eodẽ aiato:ſiue i diuerſo:quocũꝗ ſit. Dicimus.n. aliquas potẽtias aiatoꝝ:nullo mõ aliq abſtractiõis hẽre ſic ꝙ nõ ſint ſcđ; eẽ reale:& i ſe:& quo ad opatiões ſuas ueluti ſunt oẽs potentiæ uegetatiuæ ptis. Quædã uero ſunt aliqualiter abſtractæ:ſicut ſunt potẽtiæ ſenſitiuæ:i qbus tñ ẽ ordo ſcđm abſtractionẽ. quæ nãꝗ ſunt extrinſecæ:ſiue appellatæ exteriores ſenſus:ſũt minus abſtractæ ſenſibus iterioribus:q̃q̃ & ordo ſit i ipſis exteriorib9 ſẽſibus:qm̃ tactus ẽ magis materialis:uiſus minus:imo minime iter ſẽſus exteriores medii uero:modo medio Inter ẽt ſenſus iteriores ẽ ordo:qm̃ unus ẽ ſpũalior altero:uirtuſꝗ cogitatiua pfectiſſimũ tenet locũ:q̃q̃ cõmentator i de memoria & reminiſcẽtia:i ultio ſpũalitatis uideaẗ ponere rememoratiuã:qđ q̃liter itelligẽdũ ſit:pronũc trãſeamus. Veꝝ q̃ucũꝗ haꝝ uirtutũ una ẽ ſpũalior altera:oẽs tñ idigẽt corpe ut ſubiecto & ut obiecto:qꝛ oẽs organicæ:& ſenſitiuæ ſunt. Cũ itaꝗ aſcẽdẽdo i ordine abſtrahẽdi. ẽ deuenire ad aliqđ qđ poenitus. a materia abſtrahat:ſic ꝙ nullo mõ indigeat corpe:qm̃ neꝗ ut ſubiecto:neꝗ ut obiecto:quales ſunt itelligẽtiæ:cumꝗ natura non tranſeat de extremo in extremum:niſi per medium:cumꝗ tota ſenſitiua indigeat corpore ut ſubiecto & ut obiecto:intelligentiæ uero neutro mõ. Erit igitur aliquod inter iſta medium. At fieri non poteſt:ut aliquod indigeat corpore ut ſubiecto:& non ut obiecto ergo dabitur alterum.ſ. quod indigebit corpore ut obiecto & non ut ſubiecto. Sed iſtud non poteſt poni:niſi humanus intellectus. Quoniam ut dicit Ariſtoteles. intellectus non eſt phantaſia:ſed non ſine phantaſia:tale igitur neꝗ ex toto erit materialis:neꝗ ex toto immaterialis:igiẗ de utriſꝗ pticipabit:cũ ãt nõ poſſit æqualiter de ambobus pticipare:qm̃ ſic nõ eẽt unũ:oportet igitur aſſignare:qđ iſtoꝝ magis pticipet. Veꝝ ſi nõ ẽ ſine phã

qđ prius. Præterea īplicat ī ſuis dictis aptiſſime. Expo/
nens nāq; qđ ē eē hoc aliqđ ſcđm ſecūdū modū: ſic di/
cit. Alterų uero ē hoc aliqđ & p ſe ſubſiſtēs: qđ nō depē
det a corpe uel alioquouis/ ut a ſubiecto: tñ eius corpus
ab ea depēdet. ut īformāte & pficiēte. liceτq; tale hoc ali
quid. & p ſe ſubſiſtēs dicaſ. quatenus ē ens ſimplr ſcđ;
eſſentiā eius īdepens: nō tñ ē cōpletū ī ſpecie: qm̄ ē forma
ſui corpis: & pficiens & ipm̄ informās. Ex his dictis ma
nifeſtū eſt ſcđm ipm̄: & apte concedi: q aīa ē hoc aliqđ
ſcđ; ſecūdū modū: qđ hoc aliqđ ē oīo īdepēdēs a corpe.
Verų nihil ē īdepēdēs a corpe ſcđm eſſe: qđ ēt nō ſit īde
pendēs ſcđm opari: qm̄ ex oparione quo ad nos cogno/
ſcit eſſe: ecōtra uero ſcđ; naturā. Et prio de aīa: ſi aliqđ
opum ꝓpriū ē ipſi aīæ: contingit eā ſepari. Si uero nul
lū opum ꝓpriū ē ipſi aīæ: nō cōtingit eā ſepari. Cū itaq;
aīa ſcđm eſſentiā ſit īdependēs: ergo habet aliquā opa/
tionē. ī qua nullo modo depēdet a corpore. Verų ex alte
ra pte ſeqꝰ oppoſitū: imo apte dicit: ſic. n. ſtat poſt aliqs
lineas. Et q aīa nō eſt cōpletū in ſpē: iō nō habet opatio
nem ad quā ſaltē acqrendā uel p accñs eius corpus/ qđ
pficit: nō cōcurrat & ſic īdiget corpe. Præterea ipſe ma/
nifeſte dicit q aīa ī oī ſtatu īdiget corpe & ſcđm eſſe: &
ſcđm opari: qm̄ aut actu aut aptitudine. Quo igiſ eſt ī
depēdēs ſcđm eſſentiā? Præterea Supra mōſtratū eſt/
hoc ſcđm principia naturalia eſſe īpoſſibile. Si nāq; eſt
forma naturalis: ut neceſſe eſt dicere ſcđm Ariſto. cum
ſit mouens mota: & hoc cōceſſit Ariſto. ī. 2. phiſicoꝝ: nō
itaq; ſcđm eſſe. uel cōſideratiōnē pōt ſepari. a. materia
ſenſibili: neq; ſufficit: q aptitudine ſepari nō poſſit. licet
actu ſepeſ: qm̄ qq̄ iſtud ſcđm fidē nr̄am uerīſſimu; ſit:
hoc tñ nō eſt ſcđm naturā: ſed de diuina potētia qđ per
naturā cognoſci nō pōt: qꝛ de his nihil cogitatum fuit a
phis. Præterea: Oībus ei datis quæ ab ipſo dicunſ: non
ſoluiſ difficultas: nā ſi taliter ex aīa/ & corpe fieret unū:
ueluti ex ītelligētia & orbe: ut iſtæ cōcedit: nūc hō ñ eēt.
p ſe unū: qm̄ ītelligentia & orbis ſunt duo entia/ quoꝝ
quodlibet eſt aliqđ ī actu: & ex talibus non ſit unū p ſe:
ut dꝛ octauo methaphyſicæ. Intelligētia eſt cōpletiſſi/
ma ī ſpē: cū habet pfectiſſimā opationē: ī qua nō depen
det a corpe: eſtq; añ corpus cū corpus totū ſuū eē hēat
ab ītelligētia. Qꝛ Albertus & Thomas ſapiēter dixerūt
ſcđm rē nō differre dicentes coelos eſſe aīatos: & dicen
tes eos nō eſſe aīatos: qm̄ coeli ſunt aīati/ ualde æquoce
& uere nō ſunt unū p ſe. Vnde ſi ſic eſt de aīa/ & ſuo cor/
pore: ueluti de ītelligentia/ & ſuo orbe: hō non uere erit
unū. Et falſum eſt qđ ipſæ dicit q aīa habeat ſemp de/
pendentiā eſſentialē ad ipm̄ corpus: qm̄ ſi ꝓportionata
ſunt coelum & hō: & ītelligentia nō habeat dependētiā
eſſentialem ad orbē: ergo neq; aīa ad ſuum corpus. Su/
mus igiſ īter duo: qm̄ uel eſt īter coelum & hoīnē ſimili
tudo: uel nō eſt: Si eſt ut apte dicit: igiſ aīa nō eſſentiali
ter dependet a corpe: qm̄ neq; ītelligētia ab orbe: & etiā
hō nō erit uere unū: qm̄ & coelum nō eſt uere unum: ſu
mendo coelum ꝓ cōpoſito ex ītelligentia & orbe. Si ue
ro nō eſt ſimilitudo: apte hoc eſt cōtra ipm̄: qm̄ p totū
hoc capitulū ponit ea eſſe ſimilia. Amplius nunq̄ dixit
Ariſto. aīam eſſe hoc aliqđ: neq; eſſe ī actu: ſed ipſam di
xit eſſe actum corporis phiſici. Quo modo igiſ iſti acci
piunt aīam eſſe hoc aliqđ ad mentē Ariſt. Præterea. 8.
metha. dicit ex duobꝰ entibꝰ ī actu: neq; ex duobꝰ: quo
rū unū ē ī actu pōt fieri aliqđ p ſe: ſ; oportet illa duo/ ex
qbus ſit unū ī actu/ ambo eē ī potētia. Tā & ſi unū illoꝝ
ſit actus. ſ. & non ī actu: & alterų ſit potentia. Cur igitur
Ariſto. nō excepit ab iſta regula aīam: cum ipſa ſit in ac
tu p aduerſarium. Amplius ſi p tam momentaneū tp̄s
aīa eſt ī corpore. & p īfinitū ſine corpore. Nō ne corpus
ſe habebit ad aīam magis accidentaliter: q̄ ſeſſio ad ho/
minem? & q̄ gladius ad gladiatorē. Eſt. n. ī gladio/ & gla
diatore aliqua ꝓportio: qm̄ utrobiq; eſt p tp̄s finitum?
Aſt hic nulla prſus eſt hitudo: cum finiti ad īfinitū nul
la ſit hitudo: qꝛ incredibile eſt ſic ex aīa & corpore fieri
unum p ſe. Qꝛ Plato ī primo Alcibiade ſapiēter ad ſuā
poſitionē ꝯſter rñdēs: dixit magis hoīem eſſe aīam utē
tem corpore q̄ cōpoſitum ex aīa & corpore. Et eminē/
tiſſimi Theologi Gregorius nicenus/ & Gregorius na/
zāgenus cum uiderunt Ariſto. dicere aīam eſſe actū cor
poris: hoīemq; eſſentialiter eſſe cōpoſitum ex aīa & cor
pore: affirmauerunt ipm̄ dicere aīam eē mortalē. Neq;
certe aliter ſcđm eius principia imaginari poſſumus.
Qđ aūt ulterius dicebat pueroꝝ aīas nihil opari: nō in
cōuenire: q; ipas fruſtra eē: Quid ſtultius/ aut ipius exco
gitari pōt: nihil. n. eſt in reꝝ natura: qđ poenitus ſit deſti
tutum ab aliqua oparione: qđ ꝓ non habet opationē: &
eſſentiā nō habet. Quid igiſ miſerius: qđ uilius ipſis aīa
bus: quæ etiā ſub īfinito numero ponunſ. Impius autē
qđ excogitari pōt. Si æterno tp̄re durature ſunt. Si nāq;
pereūt: ut placuit Ariſto. idem ſtatuiſ de ipſis: qđ etiam
de aliis nullumq; incomodū ſeq uideſ. Qđ aūt ulterius
dicit de illa dubitatione. ſ. an aīa ſepata ſit hoc aliqđ: in
qua cōcedit aliqđ uiolentū ꝑpetuari. Certe iſtud eſt ī ex
tremo ſtoliditatis: & ſupius īprobatū eſt: qꝛ nō repeto
Verų qđ adiungit iſtud nō īcōuenire: qm̄ eſt ſcđm indi/
uiduū: & nō ſcđm ſpēm. Dicimus q imo hoc eſt ſcđm
ſpēm: Et ſi ineſt indiuiduo: hoc eſt ratione ſpeciei: qm̄
a tota ſpecie eſt/ q aīa ſepata ſit priuata. a. ſuo corpe: &
careat pfectione eſſentiali. Qđ etiā dicit ex hac ſolutiōe
patere refutationē decimæ rōnis: qm̄ nō ī cōuenit apud
ipm̄ aīam ſcđm indiuiduū ſtare īfinito tp̄re ſub modo
īperfectiori: & finito ſub pfectiori: dū modo ī ſpē ſemp
& īfinito tp̄re aliqua ſit ſub modo pfectiori. Dii imor/
tales? q̄ta ē ignorātia ī his dictis. Vt nāq; pauloante oſtē
dimus: nō ſolū hoc eſt ſcđm īdiuiduū: q ſit p īfinitū tp̄s
ſcđm diſpōnem ꝑter naturā: & p finitū ſcđm diſpōne;
naturalē. Verų eſt ſcđm totā ſpēm nō fallentem in uno
minimo īdiuiduo. Nā a tota ſpē: aīa p momentū infor/
mat corpus: & ī æternū ſine corpe. Qꝛ ſi ſemp aliq̄ aīa
īformat corpus: nulla tñ eſt: uel eſſe pōt: quæ informet:
niſi p momentaneū tp̄s ī ordine ad īfinitū. q̄tūcunq; ſit
illud magnū. Verų iſtum hoīem decoepit: qm̄ bñ cōtigit
aliqđ īdiuiduū p maius tp̄s ſtare cum diſpōne diſcōue/
nienti q̄ cōuenienti: ſicut ꝯtingit in hoībus mōſtruoſis:
& a natiuitate īdiſpoſitis ꝑter naturā. Sed hoc nō ē poſ
ſibile ſcđm ſpēm: qm̄ ſic natura ut ī pluribus defficeret
& ſic nō. a. caſu. Aſt hoc ē ſcđm totā ſpēm: uelut mōſtra
tū ē. Eſt & hic altera ignorātia. Qm̄ q̄tūcunq; ī gñabili/
bus: & corruptibilibus hoc poſſit cōtingere. u;. q diſpō
ꝑter naturā ī aliquo īdiuiduo ſit p maius tp̄s q̄ diſpōni
ſcđm naturā: nō tñ ī æterno: īpoſſibile ē. o. q aliqđ æter
nū habeat diſpōnē ꝑter naturā: qm̄ apud phōs nullū ꝑ/
ter naturā æternū. Sunt igiſ hic duo manifeſti errores.
Primus ē dictus: qm̄ ponit diſpōnē ꝑter naturā ī aliquo
æterno. qđ phis repugnat. Scđm qm̄ qđ ē ſcđm ſpēm:
dicit eē ſcđm īdiuiduū: ueluti mōſtratū ē. Dicit ēt ī ulti
mo illius capituli. Semp ē aliqua aīa cū ſuo ſpeciei com

plemento:& ſemp aliquá unita corpi: ſemp etiá aliqua
impfecta:licet ſcdm ſubſtátiá utroq; modo ſit æque p/
fecta. Certe Ego nõ bene itelligo:qd itelligat p illa uer/
ba.s.licet ſcdm ſubám utroq; mõ ſit æque pfecta: niſi
fortaſis uelit/ q aia unita/& ſepata eſſetialiter ſint æque
pfecta: qd' qdem cõcedimus:ſuppoſito q ſit ſepata aia
Veɋ; qq ſcdm ſubám eſſent æque pfectæ:hoc tñ nõ phi
bet:qn una ſit diſpoſita ſcdm naturá.& altera ſcdm uio
lentiá. Qm̃ Socrates ſanus/& Plato æger: qq eſſentiali/
ter ſint æque pfecti:tñ Socrates eſt ſcdm naturá diſpoſi
tus:Plato uero pter naturá. Qr ex hoc nõ auferſ uiolen
tia:& preternaturalitas:quæ ab æternis ſcdm peripathe
ticos remouentur.

Caput.xxvi.in quo reſpondeſ ad cõtenta.in.lxx.uſq;
ad lxxiii.capitulum excluſiue.

N lxx.cap.ſic ſcribit.Præterea Argumentaſ de
I loco aiæ.Cú.n.deſinit corpus iformare. Si ad lo
cum pficiſciſ.Quo modo igiſ ad locú illú pue/
nit? An motu locali:An alterationis:aut quouis alio mo
tu.Nullo.n.modo hoc fieri poſſe uideſ:qm̃ aia ipſa idi
uiſibilis eſt:qd phiſicoɋ; ſexto poſſe moueri p ſe/demõ
ſtratú eſt eſſe ipoſſibile:neq; etiá p accñs: qm̃ ad motuȝ
alicuius moueref:nõ eſt át fingere:qd ſit illud ad cuius
motú moueaſ aia. Si uero ponaſ q ſepata aia nõ ſit in
loco:qm̃ ñ ei debeſ locus. Quid igiſ phibebit:& plures
eſſe intelligentias non mouentes orbes:qd tñ reclamat
Ariſto. in.12.metha. Ad qd ipſæ rñdens/dicit. Hic plu/
rima eſſe differenda:quæ p longú ſermoné in eodé capi
tulo cõmemorat:de qbus oibus ſuis i locis diſputabiſ.
Deinde in lxxi.cap. magná facit ptestationé cuius tñ ſũ
ma hæc eſt.uȝ. Qd qq apud Ariſto.dubiú nõ fuerit aiaȝ
remanere poſt mortem:ná hoc firmiſſimis rõnibus de
mõſtrauit:utpote p intelligere & uelle:tñ nihil certi ha
buit Ariſto.de eius ſtatu.uȝ.qualiter poſt morté intelli/
gat? An ſit i loco:uel nõ ſit:& ſic de reliqs. Hæc náq; ex/
cedunt ſenſum humanú:qr de hiſ ſcdm phiſicá rõnem
ptractari nõ põt:cú phiſica argumétatio pcedat ex his/
quæ neceſſaria ſunt:uel ut i pluribus:& quæ ſaltem p/
babilitaté faciút. At neutro modoɋ; hoc fieri põt i pſen
ti queſito. Qr Ariſt.ea tacuit. Ná ſcdm ſuá cõſuetudiné
p neceſſaria uel ſalté pbabilia non potuit declarare:iqẽ
nullus mireſ de Ariſt.ſi ea ñ ptractauerit:imo neq; erát
ei nota:neq; aliqs ad hoɋ; cognitioné puenerat. Verum
Plato de his tractauit:& potuit:qm̃ nõ ex ſenſibilibus i
intelligibilia pceſſit:ſed ex itelligibilibus ad ſenſibilia:
& ex creditis:& maioɋ; auctoritatibus:q modus philo/
ſophandi eſt oio alienus ab Ariſto. Qr ſi qs de Ariſt.af/
firmauerit ipm tñ ſciuiſſe aiam eẽ imortalé: ignoraſſe
át de eius diſpõne poſt ſepationé.hic certe nõ errauerit.
Ex qbus fit:q ad ppoſitas qõnes/neq; ſcientifice/neq; p
babiliter rñdere põt:ſed tñ p patrú auctoritates:& p ea
quæ a legibus traduntſ. Põt tñ & phiſice ad has rñdere
p aliqua:quæ & ſi ſcdm Ariſto.& naturalia efficaciter p
bari nõ poſſunt.nõ tñ Ariſto.dictis/neq; ipſis naturali/
bus repugnát:ſcdmq; hunc modú iſte pmittit ad dubi
tationes rñdere. Quapp:tráſiens ad.lxxii.cap.rñt ad pri
mum queſitoɋ;.s.an Aiæ ſepatæ debeaſ locus. Et ſi de
beſ:quo. Dicit itaq;/q ſcdm Ariſt.ſepatæ aiæ nõ debeſ
locus:qd ſic ſylogizat ois locus debitus alicui:aut é ſcdȝ
circũſcriptioné:aut ſcdm opationé. Hác accipit táq ma
nifeſtá ex Ariſt.ſed nullo hoɋ; modoɋ; debeſ locus aiæ
ſepatæ. Nõ.n.circũſcriptiuus:qm̃ hic tñ p ſe debeſ cor
poribus:p accñs uero his quæ ſunt i corpe:hoɋ; nullú é
ſepata aia:ut aptum é:neq; ét ei ſepatæ aiæ debeſ locus
ſcdm opationé:qm̃ ſua opatio nullibi apparet: nam tñ
opaſ i ſe:igiſ neq; ſcdm iſtú modú ſibi aſſignádus é lo
cus. Et qq ſepata aia ſit ens:nõ tñ neceſſe eſt eá eẽ i loco:
quarto náq; phyſicoɋ; diciſ: q ſi qd nõ eſt:nõ é in loco:
nõ tñ qcqd eſt: i loco eſt:multa &.n.ſunt quæ i loco nõ
ſunt. Sic itaq; ſcdm Ariſt.dicendú putat. Alcinous uero
Platonis ſectator pter iſtos duos modos eſſendi in loco
addit & tertiú:q eſt eſſe i loco p definitioné:& ſcdm húc
Alcinoũ ſic aia tendit ad locú illú:non motu: ſed ſubita
mutatiõe:ita tñ: q primú nõ eſſe corpis eſt primú eſſe
aiæ ſepatæ i illo loco. Qr neq; motu locali: neq; altera/
tionis ad locú illú pficiſciſ ſed tñ ſubita mutatiõe. Di/
uus át Thomas aliter dicit ad hoc q̃ſitú:dicit náq;/aiam
ad ſuú locú pficiſci eo motu locali:quo mouentſ angeli:
aiæq; ſepatæ taliter debeſ locus:qualiter angelo debeſ.
Eſt aũt angelus i loco p contactú uirtutis:qr ad diuerſa
loca moueſ p cõtactú diuerſum:eſtq; motus iſtæ diſcre
tus:erit ergo motus æquoce dictus cú motu corporeo:
ſic itaq; ſcdm ipm Ariſt.habet negare ſepatas aias eſſe i
loco. Alcinous & Thomas cõcedút:ueɋ; aliter Alcinous
aliter Thomas. Multa ét alia adducit uir iſte: quæ omit
to qm̃ nõ ſunt relatiõe digna. Ad quæ nos dicimus hæc
oia quæ dicta ſunt:eſſe errores:& digna riſu. Dicit náq;
has qõnes Ariſto.tpre nõ fuiſſe notas. Qr Ariſt. eas nõ
tractauit:Sed Platoné eas determinaſſe aptum é:ſed uit
grauiſſime quaſi igiſ Ariſt.nõ fuerit tpre Platonis: & p
xx.annos:& plus nõ fuerit i Platonis diſciplina:atq; nõ
uiderit eius libros. Vnde maxie accuſandus erat Ariſt.
Si tenuit aiam eſſe imortalé:illæq; qõnes erát aptiſſime
& triuiales:nulláq; de eis fecerit métioné. Præterea Ari.
Ideo de eis nõ ptractauit: qm̃ neq; ſciétifice:neq; pbabi/
liter de his aliqd dici põt:quæ át neq; ſciétifice:neq; me/
dio pbabili cognoſci poſſunt:ſunt aut fabulæ fictæ:aut
puræ falſitates. Cú itaq; ipſe de his uult ptractare: quæ
p cõceſſa:auſus nõ eſt Ariſt.aliqd dicere. Aut igiſ homo
iſte plus nouit de his:q Ariſt.nouerit:uel é extreme te
merarius.cú hoc q ut ipſe cõfiteſ de his;neq; ſciétia:ne
q; opio hri poſſit:demõſtratio náq; ſciam gnat: & pba
bilitas opioné. At neq; demonſtratiue:neq; p pbabilia
cognoſci poſſunt. Cõfiteſ igiſ uir igenioſus:ſe de his di
cturú:niſi falſa:uel fabuloſa:nõ dico aũt rethorica: qm̃
hæ pbabilitaté faciút aliquá. Cúq; ulterius dicit: q per
credita/& p accepta.a.maioɋ; nroɋ; auctoritate dilucidari
dari poſſunt. Certe recte dicit. Veɋ; ex hoc manifeſte ſe
quiſ.q ét aioɋ; imortalitas nõ p phyſicas rõnes accipié
da eſt:ſed tñ ex patrú nroɋ; teſtimonio:& magis ex di/
uinis pphetis. Qd nos qdé ſine cõtrouerſia cõcedimus
& eſt noſtrú fundamétú i hac materia:illud át ſeq aptú
eſt:qm̃ quæ ſequúſ ad aiæ imortalitaté ſola/& ſincera
fide teneri poſſunt:ergo & ipſius aiæ imortalitas ſola fi
de teneda eſt. Si náq; aliud.a.fide aiam imortalé teneret 100
utpote naturalis phia:qſqs cõcedit añs: habet cõcedere
& cñs:ubi manifeſtú ſibi ſit de bonitate cñæ. At qd ſeq
tur ad aioɋ; imortalitaté p cõceſſa tñ p credita ſubſtine
ri põt:& p eadé credita qõnibus ſatiſfaceret:qr aptum é
imortalitaté aiæ ſola fide eẽ tenédá:& credédá. Præterea
q ipſe dicat Ariſto.tñ ſciuiſſe:aiam eſſe imortalé: eius
át ſepatæ.s.aiæ ſtatú ignoraſſe. Certe qq ex añte aliquo
ſeq põt aliqd cñs ſub diſiunctione. cuius utraq; pars ſit
dubia illi q nouit ſeq illud ex illo antecedéte nõ dubita/

to.Impoſſibile tñ eſt illud diſiunctũ: qđ ſequit ex illo
añte uero:& ſcito ſcđm quãlibet partẽ ei añti repugnat
(uerbi gr̃a) Si ſtellæ ſunt finitæ:aut ſũt ſub numero pa/
ri:aut impari. Scimus hãc cõditionalẽ eſſe neceſſariã: &
primũ eſt demõſtratũ/.s.ꝙ ſtellæ ſunt finitæ: totum ẽ
diſiunctũ eſt ſcitũ.s.ꝙ ſtellæ aut ſunt ſub numero pari:
aut impari:quælibet tñ pars diſiuncti eſt dubia:neq̃.n.
ſcimus ipſa eſſe ſub numero pari:neq̃ eas ſub numero
impari. Veꝝ quãtũcunq̃ illius diſiũcti ſic q̃libet pars ẽ
dubia. Impoſſibile tñ eſt/quãlibet partẽ eidẽ añti repu
gnare:qm̃ ſic neq̃ eſſent ſub numero pari neq̃ ſub nu/
mero ipari:Et p ɔñs ſtellæ ipſe nõ eſſent finitæ:qđ ẽ cõ/
tradictoriũ añtis. Vnde & in ꝓpoſito dicendum eſt:ꝙ ſi
Ariſto.ſciuit:& crediderit aĩam eſſe imortalẽ:& dubita
uerit. An poſt mortem aĩa ipſa ſit i loco. Et ſimiliter de
alia parte:an nõ ſit i loco. tñ unaq̃ pars diſiuncti illi añti
ſcđm principia Ariſt.nõ debet repugnare. Aſt utraq̃ ps
illius diſiuncti nõ ſtat cũ Ariſt.ergo neq̃ illud añs Ari.
potuit rõnabiliter poneṙ. Cuicũq̃.n.repugnat ɔñs:eidẽ
repugnat & añs. Monſtrat aũt quãlibet partẽ illius diſ/
iuncti Ariſto.repugnare:nõ.n. ſcđm Ariſto.ꝓſſumus
ponere:ꝙ aliquo modo aĩa ſit i loco:qm̃ aĩa ẽ forma na/
turalis:at forma naturalis a ſubiecto nõ põt abſolui: ne
q̃ ſcđm cõſiderationẽ;neq̃ ſcđm eſſe:cuius euidentiſſi/
mum ſignũ eſt:ꝙ definiunt p ſuũ ſubiectũ:aſt neq̃ defi
nitio.neq̃ ps definitiõis.a.ſuo definito ſepabilis eſt: ſiẽ
ꝙ actu ſit definitũ:& nõ ſit actu definitio.minuſq̃ natu
rales formæ ſubſtãtiales ſunt ſepabiles:a ſuis ſubiectis
q̃ accidẽtia ab eis:qm̃ ex formis ſubſtãtialibus & ſuis ſu
biectis fit unum p ſe:ex accidẽtibus uero & ſubiectis fit
unũ p accñs:inſepabilior aũt eſt unitas p ſe:ea unitate q̃
eſt p accñs:qm̃ uerior eſt unitas:& maior idiuiſibilitas:
Non itaq̃ aĩa põt abſolui ex toto.a loco:q̃ñqdem nõ po
teſt abſolui a ſuo ſubiecto:qđ eſt per ſe i loco:qr & ipa
eſt in loco p accñs:neq̃(ſibi dato:ꝙ eſſet ſepata) poſſet
abſolui.a loco ſcđm opãtionẽ:niſi qs fingeret:ut iſte fin
xit ĩfinitas eſſe aĩas:nullã prorſus opationẽ hr̃e:quod ẽ
in ultimo fatuitatis:& cõtra oẽm phiam: & Theologiã
Et ſi dicat.ꝙ habẽt aĩæ ſepatæ opationẽ:quæ eſt intelli
gere:& uelle. Hæc aũt nõ indigent corpore qm̃ intellec
tus nullius corporis eſt actus: & ſic non ſunt in loco p
opationẽ nõ quia ab opationibus abſoluant abſolute ſ;
qm̃ abſoluũtur ab opatiõibus corporeis. Veꝝ iſtud mi
nime ſtare põt:tũ qm̃ in aĩæ definitiõe põnit corpus:nõ
itaq̃.a.corpore abſolui poſſunt. Amplius qm̃ Ariſto.re
moto itellectu paſſiuo ſiue cogitatiua ab ipſa aĩa remo
uetur & ipm̃ itelligere:& uelle:nam.lxv.textu primi de
aĩa:remouet amorẽ/deſideriũ/& itellectionẽ: Qm̃ paſſi
uus itellectus corruptus eſt:&.2.eiuſdẽ de aĩa. Intellecti
uum in mortalibus penitus.a.ſenſitiuo inſepabile eſt:
&.4.eiuſdẽ libri de aĩa. Non reminiſcimur aũt:qm̃ paſſi
uus itellectus corruptus eſt:& ſine hoc nihil itelligit aĩa:
tertio ẽt ethicoꝝ Mortuis neq̃ bonũ: neq̃ malũ meſt:
nullãq̃ prorſus fœlicitatẽ attribuit poſt mortẽ:ſed tñ i
uita:ut patet prio ethicoꝝ:tertioq̃ eiuſdẽ/& nono:ubi
de fortitudine/& amicitia tractat:uultq̃ pro patria: &
amicis exponendã eſſe uitã:nullã aliã forti:& amico dat
retributionẽ:niſi actũ uirtuoſum:& ꝑponit illum actũ
excellentẽ quãtũcunq̃ p breue duratuꝝ multis actibus
aut uitioſis aut nõ æq̃ uirtuoſis:& ſi p maius tempus
duraturis. Vbi certe ſi aliã uitã poſuiſſet:cũ aptum ſit:
ꝙ boni i illa longe melius ſe haberent:& mali peius/q̃
ſcđm hanc uitã:longe malus fuiſſet incitamentũ ad uir
tutes dare ſpem hoĩbus de illa uita poſt mortẽ/q̃ tm̃ ſi/
bi retribuere ſcđm preſentẽ uitã. Nõ minuſq̃ magis re
traxiſſet hoĩes a uitiis p tormẽta illius uitæ & miſerias
q̃ ſolũ p hanc uitã.uel ut Plato in phedone:in.x. de.r.p.
& maxime in menexeno fœcit.qr Ariſto. maxime accu
ſandus eſſet. Neq̃ de hoc excuſari põt:niſi qm̃ ñ tenuit
aĩam remanere poſt mortẽ. Ex quibus oĩbus patere põt
ꝙ ſcđm Ariſto.aĩa humana nõ põt abſolui ex toto.a lo
co. Illud ẽt:qđ dixit ſcđm Ariſt. Non oĩa eſſe i loco. Cer
te ueꝝ eſt:loquẽdo de loco ſcđm famoſitatẽ & circum
ſcriptiue.de quo loquit i quarto phyſicoꝝ: nihil tñ ẽs
qđ effugiat locũ in uniuerſum.s.aut ſcđm opationẽ:aut
ſcđm circũſcriptionẽ:uel p ſe:uel p accñs. Quicqd nãq̃
eſt:uel eſt ſubſtãtia uel accñs. Si uero ſubſtãtia:aut com
poſita aut ſimplex cõpoſita corporea eſt. At oẽ corpus
in loco eſt.uel p ſe:uel p accñs:uel ſcđm partem: Si uero
ſimplex:aut materia aut forma: Si primu; aut materia
gñabilis/& corruptibilis:aut nõ gñabilis/neq̃ corrupti
bilis. Si gñabilis eſt pars eſſentialis cõpoſiti:qr ex toto ñ
abſoluit a loco. Si uero nõ gñabilis ut cœlum:ẽt a loco
abſolui nõ põt.ut in quarto phyſicoꝝ patet. Si uero eſt
forma:aut igit eſt cõſtituta in eſſe p ſubiectũ:aut nõ. Si
primũ patet.ipſam eſſe in loco p accñs/ Si uero ſcđm .ẽ
mouens corpora cœleſtia:& ſic eſt i loco p opationem: &
imo & deum ipm̃ octauo phyſicoꝝ/& prio de cœlo ſe/
cundũ iſtũ modum ponit eſſe in loco. Ex quibus ſeqt.
ꝙ nulla ſit ſubſtã[...] quæ aliquo modo non ſit in loco:
Si uero ẽ accñs:eſt in ſubiecto. Cũ q̃ nulla ſit ſubſtantia/
quæ aliquo modo nõ ſit in loco:neq̃ ſuũ accñs effuge/
re põt:qn aliquo modo nõ ſit i loco. Omne igit/ qđ eſt
quoquo modo in loco e.ſcilicet nõ omne qđ ẽ: quoquo
modo ẽ in loco circũſcriptiuo. Et hoc uoluit Ariſto. in
quarto phyſicoꝝ nũdũ.n.puenerat ad locũ ſcđm opa/
tionẽ.uel ad eſſe i loco ſcđm opationẽ.illud.n. diſtulit
ad octauũ eiuſdẽ libri phyſicoꝝ/qui modus eſſendi i lo
co eſt ſatis æquiuocus & methaphoricus. Præterea iſte
uir attribuit Ariſto.aĩam ſeparam nullo modo eſſe i lo
co:cũ tñ Ariſt.quarto phyſicoꝝ abſolute dicat aĩam &
cœlum eſſe i loco p accñs. Qđ ſi dicit Ariſt.ibi loquutũ
eſſe tm̃ de aĩa ſcđm eſſe cõiunctũ & non ſeparatum. Cur
itaq̃ abſolute ꝓtulit:cũ aĩa uix p momẽtũ habeat eẽ cõ
iunctum:& p poſitionẽ i æternũ habeat eſſe ſeparatũ:di/
xiſſet igit qđ ſibi maxĩe p accñs cõtingit:& nõ qđ maxi
me p ſe. Et eſt ſimile:ac ſi quis diceret hoiem naſci cum
duobus capitibus:i declarãdo hoĩs natiuitatẽ: imo mi/
nus male hoc diceret:qm̃ hæc diſpoſitio ẽ ſcđm ꝓpor/
tionẽ finitã illa uero eſt ſcđm ꝓportionẽ infinitã: nam
momẽtanei ad æternũ eſt ifinita ꝓportio. Repugnat igi
tur ſententiæ Ariſt.aĩam eſſe ſine loco: quæ eſt pria pars
illius defuncti. At nõ minus aĩam ſeparã eẽ i loco repu/
gnat & eidẽ Ariſto.qm̃ ſi eſt i tartaro uel in beatis inſu
lis/uel i quo uis alio loco. Quo modo igit hoc fieri pote
rit. Vel igit illuc profecta eſt per motũ aut per ſubitam
mutationẽ. Dicit in una rñſione/ꝙ per motũ:& ſeqndo
Scotũ:ꝙ ſucceſſiue illuc peruenit:ꝙ q̃ idiuiſibile per ſe
moueri põt. Vtꝝ hoc ſit ueꝝ/uel ne Deus ſcit neq̃ nũc
hoc intendimus inquirere. Vnum ẽ ꝙ hoc apertiſſime
repugnat Ariſto.de quo eſt preſens intentio:qm̃ indiui
ſibile eſt ſicut punctus in linea. Et certum eſt ꝙ hoc nõ
põt per ſe ſtare.ſemperq̃ terminat lineã & linea ſuper/
ficiem/& ſuperficies corpus:quæ ſine corpore per ſe ſta

re nõ poſſunt huiuſmodi igiẽ idiuiſibilia ſi p ſe ſtare nõ
põt nec igiẽ p ſe moueri: ẽ & idiuiſibile p ſe:p accñs tñ
diuiſibile uelut albedo: & manifeſtũ ẽ:hoc nõ poſſe mo
ueri niſi p accñs:eſt & idiuiſibile:ſicut ſonus ẽ iuiſibilis
ueluti ſunt formæ ſi tales ponantur aiatum: de quibus
manifeſtũ eſt ſcdm Ariſt.eas nõ moueri :niſi ad motuȝ
ſubiecti i quo ſunt:q̃ non poſſunt p ſe moueri:ut patet
ex oibus libris Ariſt.Quo modo igiẽ ſcdm Ariſt. fingi
põt idiuiſibilia p ſe moueri? Dat & rñſionẽ ſcdm Tho.
ꝙ ſepata aĩa moueẽ eo motu quo angeli:q eſt motus di
ſcretus: Sed p deũ imortalẽ eſt uidere hois iperitiam/&
ignauiã:ſi iſta ſunt credita & ſcdm theologiã dicta:quo
modo iſta pmiſceri poſſunt cũ ſcitis & ſenſatis :uel cuȝ
his quæ p ſenſata fidẽ accepunt:q̃s pipatheticus audiẽs
talia aſcribi Ariſt.nõ rideret. Vbi.n. Ariſt.attribuit ange
lis motũ:cũ dicat itelligẽtias eẽe ꝑſus imobiles:& p ſe
& p accñs. Vbi motũ diſcretũ poſuit:cũ dixerit motum
eẽe de numero cõtinuoꝝ. Q̃ pars illa dici nõ põt.uȝ.ꝙ
illuc aĩa acceſſerit p motũ. Nec minus cõtrariaẽ Ariſt.di
cere aiam illuc p ſubitã mutationẽ ꝓficiſci. Prio qm̃ aut
p ſe illuc trãſmutata eſt:aut p accñs:nõ p ſe:qm̃ uelut i/
poſſibile ẽ aiam:uel idiuiſibile p ſe moueri: ſic & per ſe
trãſmutari:ut vi.phyſicoꝝ oñdiẽ. Si itaq̃ p accñs tranſ
mutaẽ:ad cuius igiẽ p ſe trãſmutati.p accñs trãſmutaẽ
Et certe nõ eſt illud fingere:formæ.n.ſi p accñs ad locũ
uel qualitatẽ trãſmutãẽ.ad ſubiecti trãſmutationẽ trãſ
mutãtur. Aſt poniẽ aĩa ipſa ab omni ſubiecto ſeparata.
Præterea ſi aĩa trãſmutaẽ:ſiue iſtãtene aut i tpre ipcepti
bili trãſmutaẽ:imo neceſſe ẽ ꝙ i iſtãti muteẽ ſcdm poſi
tionẽ:qm̃ primũ nõ eẽe corporis eſt primũ eẽe aiæ i ta
li loco. Aut igiẽ trãſmutatio iſta ẽ terminus alicuius mo
tus:aut nõ ẽ terminus. Si primũ deẽ:nõ ẽ fingere niſi ꝙ
terminet motũ alterationis:p alterationẽ.n.forma deſi
nit iformare materiã:& ipſa aĩa icipit eẽe i tali loco :ut
dicit poſitio. Alteratio ãt ut dicit cõmẽ vi.phyſicorum
cõmẽto.32.aut p ſe terminaẽ ad qualitatẽ/aut ad gñatio
nẽ:nõ itaq̃ acq̃ſitio iſtius loci põt eẽe p ſe terminus al/
terationis:erit itaq̃ terminus alteratiõis p accñs :opor/
tet igiẽ p alterationẽ fieri aliqd̃ ad cuius eẽe ſequaẽ ani
mã eẽe i tali loco. Veluti.n.ad motũ candelæ accenſæ ſe
quiẽ illuminatio medii:qm̃ ex eo ꝙ candela p ſe moue
tur motu locali ad talẽ locũ:ideo ſtatim fit illuminatio
medii. Ita oportet aſſignare illud:ad quod ſeqtur/aiam
eẽe i tali loco. Et certe cũ p alterationẽ ſequiẽ corruptõ
& ad corruptionẽ gñatio:eẽe i loco nõ ſeqtur corruptũ
qm̃ qd̃ eſt i loco:eſt actu:corruptũ ãt nihil ẽ:nõ igiẽ ſeq
tur ad corruptũ eẽe:ergo ſeqtur ad gñatũ eẽe:ſed geni
tum eſt cadauer:ad qd̃ ſeqtur eẽ i loco:quia corpus eſt:
locus igitur q ſeqtur alterationẽ hois/p quã hõ corrũpi
tur:eſt locus cadaueris:nõ ãt locus ipſius aiæ:p alteratio
nem.n.corrũpiẽ hõ:ad corruptionẽ hois ſeqtur cadaue
ris gñatio:ad gñationẽ cadaueris locus eius:nõ itaq̃ ge/
neratio loci aiæ. Sed forte huic diciẽ ꝙ ad alterationem
illã ſeqtur nõ corruptio aiæ:ſed ſolũ ſepatio aiæ.a. cor/
pore:ad quã ſepationẽ ſeqtur eẽe i tali loco. Vnde iſte ẽ
ordo:alteratio illa imediate terminaẽ ad aiæ ſepationẽ:
neq̃ eſt i hoie:uelut eſt i cœteris gñabilibus/& corrup
tibilibus:i q̃bus alteratio termiatur ad nõ ens et ad pri
uationẽ:qm̃ eoꝝ forma nõ pmanet. Aſt i hoie forma p
manet:q̃ alteratio nõ termiatur i corruptionẽ formæ
& i eius priuationẽ:ſed i ſepationẽ: ad quã ſepationem
duo ſequũtur. Vnũ qm̃ i quo.prio forma ſepata eſt:i eo
dem.prio ipſa ẽ i loco ſibi deputato & i eodẽ:primo alia
forma ſuccedit i ſubiecto ſepatæ formæ:ſic ꝙ duo loca
acq̃runtur:& unus deputatus aiæ:alter uero corpi geni
to:q̃ nõ accipiebaẽ:niſi ille q erat corpus geniti:nõ ãt il
le q debebatur aiæ. Hoc ãt erroneũ ẽ:qm̃ certe duo loca
debemus aſſignare:& hoc totũ ꝓuenit:qm̃ aĩa non deſi
nit eẽe:ſed tm̃ a corpe ſepatur:qd̃ nõ ẽ ſic i aliis formis
materiã ꝑficiẽtibus:qm̃ ille tendũt i purã priuationẽ. Sȝ
certe q̃q̃ multo hic eẽent dicẽda: tñ pro nũc dicimus ꝙ
iſtud ſtare nõ põt. Nã ſcdm rñſionẽ ille locus imediate
ſeqtur ſepationẽ aiæ.a.corpe:quæ ſepatio termiat ime
diate alterationẽ ꝑcedẽtẽ. Veꝝ reſtat difficultas de illa ſe
paratiõe.qd.n.ẽ illa ſepatio.ſepatio.n.cõiunctioni uide
tur eẽe oppoſita modo cõiunctio uidetur iportare rela
tionẽ:queãdmodũ & tactus:q̃ & ſepatio. Relatio aũt
noua iſeqtur nouũ abſolutũ:ut dr̃ viii.phyſicoꝝ:quod
igitur nouũ abſolutũ ſeqtur iſta ſepatio. & nõ ẽ fingere
illud:niſi nouũ locum. Res.n.cõiunctæ ſi ſepantur:iõ ſe
parãtur:qm̃ nouũ locum acq̃runt ambo:uel ſaltim una
illaꝝ. prius igitur oportet aiam nouũ locuȝ acq̃rere ſal
tem ſcdm naturã quã fieri ſepatam. Nõ igitur cõueniẽ
ter dictum ẽ.aiam ideo locuȝ acq̃rere.qm̃ ſepetuẽ. imo
ex eo ꝙ nouum locum acq̃rit.iõ ſepatur. Si ãt dicatur ꝙ
talis ſepatio ẽ methaphorica,qm̃ (re uera) ſepatio ẽ cor
poꝝ.ſed p ſepationẽ itelligimus nõ iformationẽ.quæ ẽ
quaſi q̃dã corruptio. Itaq̃ igiẽ erit iſte ordo. ut prio ſit
alteratio.deide nõ iformatio.deidẽ mutatio in locum.
Ordoq̃ iſte nõ notat tp̃s.ſed naturã. Sed tunc nõ minor
remanet difficultas.qm̃ aĩa dum eſt cõiuncta corpi.ẽ in
eodẽ loco i quo ẽ corpus.& i prio nõ eẽ hois.ẽ i tartaro.
Hæc ãt loca multum diſtãt.igitur i iſtãti tãta diſtantia
pertrãſiretur.qd̃ ſi dr̃ nõ icõuenire.qm̃ medium nõ re
ſiſtit. Veꝝ hoc dato Ariſt.nõ duceret ad icõueniens.ꝙ i
uacuo eẽet motus i iſtãti.nõ.n.erit motus. ſed erit mu
tatio.modo tãtã diſtãtiã pertrãſiri per ſubitã mutatiõeȝ
i iſtãti nõ ẽ icõueniẽs.ſed bñ icõueniẽs eẽt.ſi per motuȝ
& i iſtãti pertrãſiretur.ꝙ ãt hoc fiat per ſubitã,& iſtanta
neã mutationẽ.hoc ẽ.qm̃ medium nõ reſiſtit. Vnde da
ta iſta rñſione.nõ ẽ modus ſaluãdi Ariſt.nã q̃cq̃d diceẽ
de aĩa ipſa.q̃ i iſtãti ex corpore trãſit i tartaꝝ.uel i aliuȝ
locum.diceẽ & de graui poſito i uacuo. Amplius q̃ritur
de mutãte ipſam aiam ad talẽ locũ ſcdm cãm efficientẽ.
Aut.n.ipſa ſe ipſam ſic mutat:aut aliq̃d alıud. Si ipſa ſe
ipſam mutat.eſt mutatio naturalis:modo q̃ ſũt eiuſdẽ
rõnis/& naturaliter mutãẽ ad eũdẽ locũ mutãẽ nõ igiẽ
una tẽdiẽ ad tartaꝝ.altera uero ad iſulas beatoꝝ. Qd̃ ſi
dr̃ hãc diuerſitatẽ ꝓuenire:qm̃ una ẽ uitioſa:altera uero
ſtudioſa:q̃ uitioſa iclinatur ad tartaꝝ:ſtudioſa uero ad
btõꝝ iſulas. Iſtud nõ uidetur ꝑficere. Prio qm̃ ut ſupra
mõſtratũ ẽ Ariſt.ponit actus uolũtatis pire ex interitu in
tellectus paſſiui:nõ igiẽ põt eẽ ſcdm Ariſt.talis diuerſi/
tas i aĩabus ſepatis. Amplius qm̃ ſi uitioſus ex tali diſpo
ſitione ab itrinſeco moueẽ ad tartaꝝ:tũc nõ deberet cõ
triſtari i loco illo: immo magis lœtari:& ſi eẽt i iſulis
btõꝝ:deberet cõtriſtari:qm̃ uidemus uitioſos i lupana
ribus & i locis ihoneſtis lœtari:cõtriſtari ãt i locis hone
ſtis. Qm̃ ſimile gaudet ſuo ſimili:& cõtriſtatur ex diſſi
mili:nõ itaq̃ aiæ tales cõueniẽter cruciarẽtur i tartaro.
Si uero dicaẽ tales aias extrudi ad illa loca :aut igitur ẽ
alterãs diſſoluẽs aiam a corpe:aut aliq̃d aliud. Alterãs ãt
eẽ nõ põt:qm̃ non ẽ imaginabile calorẽ febrilẽ:uel q̃cq̃d
ſit illud/qd̃ corrũpit hoiem:extrudat aiam i tartaꝝ q̃to/

minus ī iſulas btōꝝ. Neqꝫ ē dare qđ ē illud aliud: utpo
te ut ponūt leges: angelus bonus/q ducat ſtudioſos ī cā/
pos btōꝝ: & angelus malus q ducāt malos ī tartaꝝ: qm̄
iſta p nālia ſciri nō pñt: ſ; ſūt diuinitus reuelata. Veꝝ ta
lis ductio. a talibus ſpiritibus repugnat pricipiis Ariſt.
Tū qm̄ tales ſpūs ñ cōceſſit. Tū qm̄ ñ ē imaginabile quo
modo ducāt Ariſt. nā p formis motū uel mutationē nō
attribuit: niſi rōne ſubiectoꝝ: Q̄r haec ſuis pricipiis ap/
tiſſime repugnāt. Si ēt dicaꝶ q ī aīa dū ē ī corpe: iprimiꝶ
q̄litas & diſpō p quā ubi ē ſepata: ab illa duciꝶ ī ꝓpriu;
locū: q̄q̄ cōtra ꝓpriā uolūtatē: utpote ī aīa uitioſi iprima
tur: ſicut ferꝝ ab itriſeco moueꝶ ad magnetē. Certe eſto
q iſtud fortaſſis ſcđ, leges dici poſſet: minime tñ apud
Ariſt. qm̄ ī aīa nihil uideꝶ tale poſſe eē: ſi ſepata ē. Videꝶ
.n. q nō hēat ſepata aīa (ſi daꝶ) niſi itellectū/ & uolūtatē
q̄ uolūtas uideꝶ eē dña ſuoꝝ actuū: & q̄to magis ē ſepa/
ta tāto magis liberior: q̄r nihil tale ſcđ, pipatheticos uꝶ
poſibile. q ſi fides catholica ponit uolūtatē cōfirmata;:
iſtud ē reuelatū: ſ; nō ſtās cū pricipiis Ariſt. qm̄ uolūtas
ē ad utrāqꝫ ptē ex ſui definitiōe: q̄ ab ipſa abſolui ñ pōt.
Nō igiꝶ ꝯcludēdo: aīa pōt mutari ad talē locū: ſi talis mu
tatio motū p ſe ſeq̄ꝶ: neqꝫ ēt dari pōt altera ps. s. q ī talē
locū mutari pōt: ſine motu ꝓcedēte: qm̄ ſcđm eius ſentē
tiā. Oē mutatū ꝓceſſit mutari: ut vi. phyſicoꝝ oñdiꝶ: &
repetiꝶ ī viii. phyſicoꝝ p hoc. n. ꝓbat mūdū nō eē nouū
qm̄ oēm nouitatē ꝓceſſit motus: q̄r nō pōt eē noua mu
tatio: niſi ꝓcedat motus: p quē motū cauſeꝶ quoquomo
do huiuſmōi mutatio. Sūt & ꝓter hāc fere oēs rōnes: q̄
adductae ſūt. Cōtra alterā ptē. u;. qm̄ rō Ariſt. de uacuo
nulla eēt: qm̄ neqꝫ p ſe: neqꝫ p accñs ſic pōt trāſmutari/
q neqꝫ ab itriſeco: neqꝫ ab extriſeco: & ſic de reliq̄s: quas
cōſiderātiōi omittimus. Sic itaqꝫ cū Ariſt. nō potuit euita
re illud aña: ſi ponat aīam īmortalē. ſ. q aut ſepata eſſet
ī loco: aut ſine loco: cūqꝫ utraqꝫ ps huius añtis repugnet
dictis Ariſt. & aptiſſime qdē nō ē credēdū ipm̄ poſuiſſe
illud añs. Q̄d ſi dicaꝶ ptes illius diſiūcti repugnare Ari.
loq̄ndo de motu naturali: & de diſpōnibus nālibus: ſ; ñ
Ariſt. repugnat loq̄ndo de motu nō naturali ſiue muta
tione nō naturali. Sed uideat ſic dicēs q cōcedit illud qđ
maxie negare itēdit. Nō igiꝶ aīae imortalitas ſtat cū pri
cipiis nālibus: q̄ñ qdē ea q̄ ad ſepatiōe; ſequūꝶ: repugnāt
naturalibus pricipiis: S; iteꝝ huic forte dr. q ea q̄ ſequū
tur ad ſepationē aīae pricipiis naturalibus nō repugnāt
qm̄ ea q̄ ſequūꝶ: nō ſūt diſpōnes phiſicae: ut motus eius
eſſe ī loco: nā dicta haec de aīa ſcđm eē cōiūctū & eē ſepa
tū: dicūꝶ: aut aequoce/ aut fere aequoce: remouitqꝫ Ariſt.
ab aīa ſepata nō locū: ſ; talē q debeꝶ corporibus uel his
q̄ ſunt ī corpe. Similiter & motū: q̄r nullā haec uidētur
hre repugnātiā. Veꝝ haec expō/ ſiue rñſio nō ſtat cū uer
bis ipſius Ariſt. ut patet exercitatis ī eis: neqꝫ ſcđm grā/
maticā iſta ſunt itelligibilia: utpote q dicat aīa non mo
ueꝶ/ niſi ſit ī corpe. ñ itelligit aliquo pacto ſine itellectu
paſſiuo: ideſt (diceret iſte corruptor) nō moueꝶ iſto mo
tu/ q ſentiꝶ: niſi ſit ī corpe: nō itelligit iſto modo itelligē
di quo nūc itelligit: niſi ſit cōiūcta itellectui paſſiuo. cer
te q̄tū bonae ſint huiuſmōi expōnes: & dignae. Ariſt. re/
linquo iudicātibus. Iſti. n. uiri puertūt oē; ſciētiā. & artē
nā grāmaticā ī itelligibilē itroducūt: & īfinitā barbariē.

Caput. xxvii. ī quo rñr ad cōtēta ī. lxxiii. & lxxiiii. cap.

N lxxiii. cap. differit de locis debitis aīabus ſepa
tis: q̄ āt ab ipſo ī hoc cap. dicūꝶ: tacere iſtitui: qm̄
ut dr ī. 3. de ptibus aīalium. Stultas opiones ad
modū deſtruere: ſtultiſſimū ē: īfinitū fere ſermonē ha/
bet de hoc: & numerat opiones poetaꝝ/ & diuerſitates
illaꝝ opionū: īſeritqꝫ ī illo ſuo cap. & ptinētia/ & iptinē
tia: eſt. n. uir nō uētoſus: ſed uētus ipſe. Et neſcio an legē
ti magis iducat ſtomachū: an riſum. Sed illud qđ ridi/
culoſius eſt de iſto uiro. eſt: q trahat Ariſt. ad illas ſuas
fatuitates & fabulas aniles. Certe nihil ridiculoſius/ &
leuius ē iſto hoie. Q̄r hoc cap. ꝓtereūdum eē exiſtimaui
Trāſeamus igiꝶ ad. lxxiiii. ī quo differit. An aīa p dextꝝ
uel p ſiniſtrū natura: an uiolētia muteꝶ uel moueaꝶ ī lo
cum ſibi debitū. Omiſſiſqꝫ multis nugis (eſt. n. uerboſiſ
ſimus ſine aliq̄ utilitate) dicit: q ſibi magis placet: q mu
teꝶ/ q̄ moueaꝶ: ſic q primū nō eē ī corpe ē primū eē aīae
ī tali loco: q̄r cū nō moueaꝶ: uana ē q̄ō p quā pte; uadat
ad locū illū. s. an p dextꝝ: an p ſiniſtꝝ. Si uero ponaꝶ mo
ueri: ut qdā alii exiſtimāt: & mediū ptrāſeat: dicit ipioꝝ
aīas moueri deorſum: qm̄ ī priori cap. ipiis aſſignatus ē
ille locus: ſtudioſoꝝ uero aīae ſurſu; moueꝶ. caetere ue
ro aīae mouebūꝶ ꝓ regione loci. De altera uero pte. s. an
natura/ an uolūtate moueaꝶ. Dicit iuxta illos duos mo/
dos. s. an motu: an mutatiōe moueaꝶ: uel muteꝶ ī illū lo
cū: q ex natura mutatur/ nullo cōſilio ꝓcedēte: ſed affe
ctu ī naturā cōuerſo: p quē affectū redditur ſimilis loco
ī quē mutatur. Idē ēt exiſtimat ſtatuēdū: ſi aīa moueaꝶ:
q ex tali affectiōe ī illū locū moueꝶ: additqꝫ q ſcđ; ꝓiſtos
motus iſte ē uelociſſimus: qm̄ ibi tm̄ ē reſiſtētia ex ter/
minoꝝ icōpoſibilitate: ñ tñ ſcibile ē p q̄tū tpris ad locū
illū moueatur. Vltra haec dicit aliquos aliter exſtimaſſe
de hoc: ponētes duos angelos: ſiue bonū geniū: ſiue ma/
lum geniū. cūqꝫ aīa ſeparatur: bonus genius ducit: & comi
tatur uiꝝ iuſtū ī locū ſibi debitū. Malus āt genius rapit
aīam improbi: & detrudit ī tartaꝝ. Haec itaqꝫ dicit de
hoc q̄ſito. Nos āt dicimus. Et prio de illa ſubita mutati
one ſatis qdē abunde eā deſtruximus ſupius: q̄r ea reite
rare nolumus: ſed q̄tū ad id. s. q ex quo ē mutatio: & ñ
trāſit p mediū: ñ oportet ſe uertere: neqꝫ ad deſtꝝ: neqꝫ
ad ſiniſtꝝ. Iſtud qdē nō ē itelligibile: ex hoc. n. q ſubito
mutatur: nō auſertur qn trāſeat p mediū & uergat ſe ad
dextꝝ: uel ad ſiniſtꝝ. Videmus hemiſperiū nřm ī inſtā
ti illuminari: & nō pōt illuminari extremū. niſi prius il
luminetur mediū: & ſi nō prius tpre: ſaltē natura: hācqꝫ
illuminationē uergi uerſus nos: & ad determinatā pte;
idēqꝫ uidemus ī multis aliis mutatiōibus ſubitis: q̄r ex
trema demētia ē: iſtud aſſignare ꝓ cā: qđ minime pōt
eē cā. Si. n. talis mutatio eēt itellectio: & uolitio: ut pote
q nihil aliud eēt eē ī tartaro: uel ī iſulis btōꝝ q̄ itellige
re/ & uelle ſe eē ī illis locis: iſtud dcm̄ fortaſſis eēt tollera
bile ſed aliud ē ſcđm ipm̄. Prio qdē: qm̄ haec mutatio ñ
ē uolūtaria: ut ipſe affirmat: neqꝫ ē ſcđm deliberationē:
ſed ex natura: ſic. n. dicit ī pte ſeq̄nti: q̄r ſic mutari: nō ē
ſic itelligere/ & ſic uelle. Scđo: qm̄ eē realr ī aliquo loco:
nō ē itelligere/ & uelle eē ī illo: ut ſatis aptū ē: neqꝫ ī hoi/
bus: neqꝫ ī ſepatis: q̄r dcm̄ illud ē irrōnabiliter dcm̄. Q̄d
ēt dicit ſcđo. u;. q ſi moueaꝶ ipſa ſepata aīa: uergit ſe ad
determiatā ptē. hoc ēt nō ſatiſfacit ex multis: prio nāqꝫ de
ſtruximus illud ſcđm Ariſt. poſſe ſtare. u;. aīam ſepata;
moueri: qm̄ neqꝫ p ſe: neqꝫ p accñs illud eē pōt: uelut re
tro oñdimus: ſcđo: qm̄ ad nullā partē pōt ſe rōnabiliter
mouere: ſed tm̄ caſu & temere: nā eſto q aīa Socratis de
beat tendere ſurſum pp hoc nō auferꝶ: qn aut ſcđ; dex/
trū/ uel ſiniſtꝝ: uel aliā dřam poſitionis: prio qdē ex pte
ipſius ſocratis: an igiꝶ aīa exibit p os: an p anū: aut p au/

rē/aut p naſum/aut p uerticē/aut p quāuis aliā ptē. Et certe nihil niſi uolūtariū fingi pōt. Amplius qm̄ toti cœli dr̄ ſurſū; ſi nāq; tēdit ad ortū: ē ſurſū: ſi ad occaſū ſurſum: & quocūq; ſe uergat ſurſū ē: cū itaq; ad oīa iſta loca uergere ſe ſimul nō poſſit: determiare igiť oportet: q̄ ad unā ptē ſe uergat: & certe illud dari nō pōt: niſi ſcd̄m uolūtatē: et ſi ex aliq̄ rōne: nedū cogēte: uerū nec pſuadēte qr̄ tōta fabuloſa reddiť poſitio: ꝑterea qđ dicit de uelocitate illius motus. ſ. q̄ ē uelociſſimus: qm̄ nō ē alia reſiſtētia: niſi icompoſibilitas terminoꝝ. Iſtud ēt nullo mō ſtare pōt: qm̄ icōpoſibilitas terminoꝝ cū q̄tcūq; modico tp̄re ſaluari pōt: ſi. n. fieret i hora ſaluareť: & i medietate: & i quarta: & breuiter i quocūq; modico tp̄re ſaluareť: qr̄ nō poſſet aſſignari tp̄s adeq̄tū finiti motus. & determinari: qđ oio ē cōtra rōnē: cū gnto phyſicoꝝ q̄libet motus numeralis ſumit unitatē numeralē a tp̄re & cū ſit unus motus determiatus h; unā q̄titatē determiatā: ſicut Socrates h; ſuā q̄titatē pmanēte determiatā. Qđ āt dicit de altera pte q̄ſti. ſ. an natura: uel uiolētia ad talē locū ſepata aīa moueať uel muteť. Eſt & dcm̄ ſine rōne: fingit nāq; q̄ ex itriſeco moueať uel muteť i talē locū ex quodā hītu uel diſpōe acq̄ſita p uitia & uirtutes ſcd̄; quā diſpōnē aīa fiat ſimilis loco ſibi debito. & inſtituto ex cōditore. Prio qdē eſt ſatis difficile ponere ſepata hr̄e unā q̄litatē cū corpibus: i aīa. n. ſepata nihil uideť poſſe poni: niſi cognitio & uirtutes. & uitia: ut ēt dicit Plato i phedone: dicit. n. q̄ aīa recedēs a corpe ſecū nō deffert: niſi diſciplinā & mores: nō corpa. & materialia: quātalia ſunt: neq; cognitionē: neq; mores hn̄tur notū ē: qs. n. niſi fatuus poneret tartaꝝ illū cognoſcere: & deſiderare? qr̄ iſtud qđ poniť ab iſto uiro de illa ſimilitudie & congeneitate inter aīam & locū illū nullo pacto uideť poſſe tollerari. Amplius: qm̄ illa diſpō: p quā ſepata aīa lie mutať uel moueť: aut pſuppōit aliq̄ cognitionē: ſic q̄ p illā nō mutareť: niſi prius aīa locū illū itelligeret: aut non pſupponit aliquā cognitionē. Si deť: q̄ nullā pſuppōat cognitionem. Quō igiť motus localis: ſeu mutatio localis pōt fieri. a. ſepata aīa: ſine cognitiōe: & appetitu: nā Ari. tertio de aīa uult motū localē ꝓuenientē ab aīa ꝓcedere a cognitione & ab appetitu. Si igiť aīa ſepatā mutať: a quo igiť ꝓuenit iſta mutatio? an ab itellectu: an ab appetitu; nulla. n. alia potētia uideť poſſe ei aſſignari q̄ ſr̄ dicatur: mutat ſe p potētiā motiuā ſcd̄m locū. Certe hæc pſupponit cognitionē & appetitū: ut dcm̄ eſt ex tertio de aīa: qr̄ iſta diſpō non uideť dabilis: Si uero ponať q̄ iſta diſpō nō mutet ſepatā aīam: niſi ipſa prius cognoſcat locū: & appetat: ueluti dr̄ de icōtinēte: q̄ uiſa re delectabili ex hitu moueť ad illā: nō ex deliberatiōe: neq; ex cōſcilio ꝓcedēte: ſicut iſte hō uideť dicere: tūc multæ difficultates circuīſtāt hūc dicēdi modū: ꝑrio quō ſepata aīa illū locū cognoſcat: & maxīe de aīabus eoꝝ q̄ i uteris patētū pierunt: iſti. n. nullā hn̄t cognitōem: neq; ēt aliquē habitū cōtraxerūt ex uirtutibus: & uitiis: p quē tales aīæ debeāt mutari ad locū ſimilē tali hītui uel tali diſpōni. Vbi itaq; remanebūt tales aīæ. o. q̄ ridiculā imaginationē & plenā chachino. Amplius ſi moueť ex itellectiōe & appetitu: locus ille ſibi uideť cōueniēs: nā appetitus non ferť: niſi i bonū ueꝝ: uel appātēr: qr̄ q̄uīcūq; decipiať: qm̄ credit eē bonū qđ nō ē bonū: i illo tn̄ delectať: ſicut uitioſi locis uitioſis: nō itaq; ibi erit triſtitia: ſed tn̄ deceptio: triſtitia. n. ex diſcōuenieti cauſať: at locus: & locatū ſcd̄; poſitionē cōueniūt: nā ad illū locū mutať aīa ex diſpōne & ſimilitudie repta iter ea: q̄q; ut dcm̄ ē: hoc nō pōt ſaluari i oībus: qm̄ ifinitæ aīæ deceſſerūt/& decedēt ſine tali diſpōne: Præterea. Aut illā mutatio ē i pōtate aīæ: aut nō. Si ē i pōtate aīæ: tūc pōt nō mutari: & ſic ſcd̄; libitū ire: & nō ire ad illū locū. Si uero nō ē in pōtate ſua: cū tn̄ mutatio illa ꝓuenit ab itellectu: & uolūtate: licet ſine diſcurſu: & deliberatiōe. Volūtas igiť cogeť: & ſic uolūtas nō erit uolūtas: q̄ ſi dr̄: hāc eē cōditionē uolūtatis i ſtatu ſepatiōis: qm̄ fit imutabilis. S; certe eſto q̄ hoc eēt ueꝝ ſcd̄m fidē: nō tn̄ ſtat cū pricipiis Ariſt. q̄bus pricipiis hō iſte dicit hæc ſua dicta nō repugnare: nā ſic uolūtas mutabilis fieret imutabilis: & nō minus ipoſſibile ē hoc apud pipatheticos q̄ q̄ corruptibile fieret æternū: potentia. n. ad oppoſitū ſi æterna ē ſcd̄m Ariſt. ifinities exibit ad actum: nō tn̄ ſi æterna nō ē de neceſſitate exibit i actu; ad utrunq; oppoſitoꝝ. Qđ ſi dr̄ mutatio illa aīæ ſepatæ ē ueluti mot9 ferri ad magnetē: ferꝝ. n. moueť ad magnetē: ptim ab itriſeco: ptim ab extriſeco: ab itrinſeco q̄dē: qm̄ moueť p q̄litatē exiſtētē i ferro: ut dicit cōmētator vii. phyſicoꝝ cōmē. x. ab extriſeco aūt: qm̄ illa q̄litas uēit ab extriſeco: q̄a a magnete alterāte ferꝝ: ſed ſi ſic ē: q̄d igiť ē illud alterās aīam ad talē diſpōnē? & certe nō ē fingere illud: cū hoc q̄ hoc nō ē ſcd̄m iſtā poſitionē huius hoīs. Dicit. n. talē q̄litatē eē genitā. ex actibus uitioſis uel ſtudioſis: qr̄ ex itrinſeco ꝓuenire diſpōnē illā: dicit. Et tunc ſeqť q̄ q̄ neq; uitioſi: neq; ſtudioſi fuerunt. nullū hn̄t locū: qđ tn̄ ſuis dictis aptiſſime repugnat. nā ſtatuit i cap. ꝓcedēte quatuor loca aīabus ſepatis. locū; . n. q̄ debeť beatis purgādis/ iprobis/ & ifantibus ſiue his/ q̄ ſine uitiis & uirtutibus deceſſerunt. Quāq; ēt ſupius ꝓbauerimus poſt mortē ſcd̄m Ariſt. aīabus nihil ineſſe poſſe. Qđ āt dicit de illis geniis ſiue duobus āgelis: quoꝝ unō ē comes: alter uero detruſor. Hæc q̄dē uera. & idubitata ſunt: qm̄ hæc p ſpm̄ ſcm̄ reuellata ſunt: ſ; ſunt pœnitus credita: & aptiſſime repugnātia pricipiis Ariſt. q. n. comitatus. uel q̄ detruſio pōt eē his q̄ neq; p ſe. neq; p accidens aliquo mō trāſmutari pn̄t? qr̄ lōge grauius & ſapiētius dicerēt: hæc ſincero corde eē tenēda q̄ uelle hæc p pricipia naturalia poſſe ꝓbari: icidunt. n. hi i mille fatuitates: & iuolutiones iextricabiles: ueluti apte mōſtratum ē: ut nāq; ingt Albertus: credita cum ſcitis nō cōueniunt: & pricipia fidei cum pricipiis naturalibus. qr̄ &c.

Caput. xxix. in quo rn̄r ad contenta in. lxxv. cap.

IN lxxv. cap. ſic ſcribit. Magna dubitatio ē: an aīa poſt mortē aliq̄d cognouerit: qđ i uita ñ apphēderit ut locū; ad quem rapituř: & an cognoſcat ſe mouere ad illū/ & poſtq̄ ꝓuenit. cognoſcat ſe ꝓueniſſe & cum exuit e corpe: nouerit ſe exiſſe. atq; ſe nō eſſe formā alicuius corpis. An ut lapis ſine cognitiōe ad centrum de cœlo ferť. Ita ipſa nihil ꝑter ea q̄ i uita itellexit itelligens exit corpus. moueť ad locum: neſciens/ unde & quo ferť. Et tādem poſt multa duas affert rn̄ſiōes. Prima eſt q̄ nō cognoſcit aliq̄d/ cuius ſpēm dum fuit cōiūcta: nō habuerit: dicitq; ipſam cognoſcere. ſe eſſe beatā/ uel miſerā ea uirtute/ uel uitio: q̄bus dum erat cōiuncta btificabať/ uel ifelicitabať: tā etſi i hac cognitiōe: neq; ante/ neq; poſt cognoſcat. qr̄ locū illū i quē ferť ñ cognoſcit. uelut neq; ante cognoſcebat. unde ad locū illū ferť uelut lapis ad centꝝ ferť. Scd̄a āt eius rn̄ſio ē. q̄ aīa ſepata duas hz cognitiōes. unā q̄dē; quā ſecū detulit/ qr̄ & q̄ prius cognoſcebat. & tūc cognoſcit. & p illa ea cognoſcit p q̄ & ea prius cognoſcebat. Alterā uero hz ex ui ſepatio

nis:hácꝗ h;.a.ſupis:hacꝗ cognitione cætera cognoſcit
q̄ a.e i uita nō cognouit:ſiue materialia ſint ſiue imate/
rialia:atꝗ ſcd̄ Ariſto.hác æqualiter dari oibus aíabus
ab ipſis ſupis:ſiue ſint bonæ aíæ:ſiue ſint malæ:q̄q̄ ſcd̄;
catholicos aliter dicendū é:priaꝗ cognitio q̄ exhauſta é
a ſenſibus diſpōit aíam ad ſcd̄am cognitionē:quapp oís
ſepata aía cognoſcit locū:unde uenit:& locū ad quē tē/
dit:& ſe eſſe miſerā:uel beatā.Quapp & aíæ iſantū:hæc
oía cognoſcūt:nō qdē ex ui primæ cognitiōis:qm̄ eam
nō habuerūt:ſed ex ui tm̄ ſcd̄æ cognitionis:quæ é rōne
ſepationis.Hæcꝗ ſcd̄a rn̄ſio h;:cám ualde rōnabilé:qm̄
intellectus nr̄ eſt oía fieri:qr̄ & ſenſata:& iſenſata pōt ap/
phēdere:ſed iſenſata i uita nō pōt apphēdere:ergo poſt
mortē:ui itaꝗ ſepationis aía pōt itelligere.hæc ille. Ad
quæ nos dicimus:utiqꝫ iſtū undiqꝫ eſſe pforatū & inanē.
Qd̄ náꝗ dicit in pría rn̄ſione.ſ.ꝙ ſepata nō cognoſcit:
niſi ea quoꝝ ſpēs habuit:dum fuit cōiuncta:qr̄ locum i
quē tēdit:nō cognoſcit:ſed mouef:uelut lapis ad locū
illū.Certe iſtud ſtare nō pōt:qm̄ n̄ é aſſignare p quā uir
tutē ſiue potētiā aía hæc moueaf ad illū locū:ſi ab intri
ſeco:& naturaliter mouef:qm̄ aía ſepata opationē hr̄e
nō pōt:niſi itellectionē & opationē iſequētē intellectio
nē:utpote deſideriū & motū:uelut ét dicit cōmētator i
36.cōmē.xii.metha.nō itaꝗ motus iſte pōt eē ab itrinſe
co:cū nullā p poſitionē ſupponat cognitionē. Amplius
qm̄ ſi é naturalis:ſicut lapidi naturale é tendere ad cētrū
ſic oēs aíæ mouerētur ad unū locū:nō itaꝗ quatuor eſ/
ſent loca deſignata aíabus ſepatis:ut ipſe ſupius dixit:ſi
.n.aía ad diuerſa loca mouef:hoc eſt ſcd̄m diuerſitates
cōceptionū & appetituū.qd̄ repugnat poſitiōi:uelut ap
tum eſt.Si át dicaf ipſam mutari ab extriſeco motore.
Hoc nō minus eſt cōtra ipm̄ i ſupiori:& i hoc cap. cum
dicat taliter aíam moueri ad ſuū locū:uelut lapis ad cē/
trum:manifeſtū eſt.n.motū hunc nō eē ab extriſeco:ſ;
ab itrinſeco:Si uero dicaf motum aíæ ſepatæ:eſſe talē
qualis eſt motus ferri ad magnetē.eſt.n.prim ab itriſe/
co:prim ab extriſeco.In primis hoc repugnat ſuis dictis
dixit.n.illā diſpōnem p quā aía i ſuū locū rapif:eſſe cau
ſatā ex uirtutibus & uitiis:qr̄ uelut retro oñdimus:in/
fantibus nullus debef locus cuius oppoſitū ipſe dicit:et
ſic nō eſt cáta.a.motore extrinſeco.Veꝝ ét illo ſibi dato
.ſ.ꝙ p diſpōnem cátam ex extrinſeco ipſa mouef ad di/
uerſa loca:nō eſt fingere qd ſit illud extrinſecū cauſans
qm̄ aut erūt loca illa:aut aliqd aliud nō loca:qa nō é fin/
gere ꝙ tartarus alteret aíam exiſtentē i corpe humano:
neqꝫ quō alteret.Si uero ſit aliqd aliud:quæro qd̄ é illud
niſi fortaſſis illi duo cuſtodes.ſ.bonus āgelus & malus
Qd̄ quō illud fiat:apud phōs nō é imagiabile:qr̄ uaniſ/
ſimū eſt illud:qd̄ ibi dr̄.Præterea qd̄ ſcd̄o dicit:ſcd̄m
Ariſt.aíam aliā n̄ hr̄e itellectionē q̄ p ſpēs.a.phátaſmati/
bus receptas:qd igif ſtatuet Ariſt.de iſantibus nullā igi
tur/eoꝝ aíæ quæ ſunt iſinitæ:opationē hn̄t:qd̄ é in ex
tremo fatuitatis.Amplius qm̄ ſcd̄m ipm̄ aía é imortalis
qm̄ beatificabilis é:ſua át beatificatio eſt cognitio dei:ſic
ꝙ deus ipſe fiat cognitio ipſi btificato:uelut poſitio po/
nit.hæc át btificatio:uel é i uita:uel poſt mortē:in uita:
ſcd̄m ſua dicta nō uidef poſſe eē:qm̄ nō eſt æterna:neqꝫ
pmáſibilis:iunctaꝗ iſinitis miſeriis:neqꝫ hæc uita neqꝫ
quæ ſunt i ea ſcd̄m ſe expetibilia ſunt:ſed tm̄ i ordie ad
ea quæ ſunt poſt mortē:igif aía itelligit aliqua/quoꝝ nō
habuit ſpēs.Si náꝗ ſcd̄m ipm̄ imortalis é:btificabilis é.
Deus ſibi fit cognitio.ſi Deus ſibi fit cognitio:cū hoc ſit
poſt mortē:ergo aliqua cognoſcit/quoꝝ nō habet ſpe/
ciem:nam de Deo ſpēs hr̄i nō pōt:hoc aūt repugnat po
ſitioni.Præterea dicit q̄ cognoſcit ſe eſſe miſeram/uel
fœlice:ſcd̄m eá uirtute uel uitiū:quibus erat fœlix uel
infœlix:dū eſſet i uita:licet nō cognoſcat neqꝫ ante neqꝫ
poſt.Hic aladuertēdū é.ponit hic fœlicitatē eſſe i uirtu
te:& ifœlicitatē eſſe i uitiis:qd̄ tn̄ negauit:& aduxit cō
tra nos:Ná fœcit ſupius cap.ex itentiōe:i quo conatus é
oñdere fœlicitatē nō cōſiſtere in actu uirtuoſo.& infœli
citatem non conſiſtere in uitiis .Sed nihil mirum eſt
de hoc nullibi.n.cōſtat uir iſte.Veꝝ hoc omiſſo.qd mo
uet ipm̄ negare:ſe cognoſcere ante & poſt:non.n.i uni/
uerſalr:qm̄ tp̄s cognouit/i cuius definitōe cadūt & prius
& poſterius & ſic ante/& poſt:nō uideo itaꝗ qr̄ hoc ne/
get:niſi fortaſſis in pticulari.Veꝝ neqꝫ hoc negare pōt:
ſcd̄m ſua dicta:qm̄ dicit/ſe ipſam cognoſcere:i ſepatiōe
eſſe miſerā uel fœlicē eadē uirtute uel eodē uitio:quo
erat miſera i uita:uel uirtute qua erat fœlix mō cogni/
tio iſta é manifeſte ſingularis:uelut manifeſtū eſt:qr̄ ſe
ipm̄ iuoluit:& totū pturbat.Scd̄a át rn̄ſio:i qua dat du
as itellectiones aíæ:quaꝝ una eſt ui cōiunctiōis. Altera
uero ui ſepatiōis(ut utar ſuis uerbis)eſt ét ex toto uana
Prio qdem:qm̄ ex una pte uult primā diſponere ad ſecū
dam & ex altera uult:oēs eſſe æquales i ſepatione:cū ita
ꝙ i uita aliquæ nihil itellexerūt:ut infantū:aliquæ mi/
nus:& aliquæ plus.Quō igif pría diſponit ad ſecūdam
cū ad ſcd̄am nihil faciat.Præterea. Si iſta ſcd̄a cognitio
datur aíabus a ſupis:quō igitur ſtabit illud phī i octauo
phyſicoꝝ:ubi dr̄:ꝙ ab agēte imobili nihil puenit:niſi
mediāte motu æterno:imo uir grauiſſimus hoc obicie
bat nobis i illis apparētiis:uelut i nr̄is ſtatuaꝝ:ſi illa fie
rent ab itelligētiis:ſicut nos poſuimus:& aptum eſt:cō
tra nos nihil eē:ſed multū cōtra ipm̄.Amplius quo mō
illa ſua glorioſa iuentio.ſ.ꝙ uniuerſaliter é ueꝝ aíaꝫ ni
hil itelligere ſine phátaſmate:aut actu:aut potētia ueri
tatē cōtinebit.Præterea quō:argumētabif ille cōtra Pla
tonē/q ſcd̄m ipſum ponebat.aíam eſſe ante corpus:& i
telligere.dicebat.n.Ariſt.Platonē arguere:qm̄ nō itelli/
git aía ſine phátaſmate,Aſt uir igenioſe ponis aíam ſe/
paratā oía.a ſupis recipe:ubiqꝫ.n.pforatus:certe n̄ é cribꝝ
in uniuerſo ita pforatū:ſicut é cerebrū tuū:imo nedum
pforatū eſt:imo totū mane eſt.Qd̄ át hác ſuā poſitionē
cōtendit oñdere:qm̄ itellectus poſſibilis é oía fieri:ergo
oía itelliget:& nō in pſenti uita:ergo & poſt mortē:& n̄
niſi ui ſepationis:ergo oía itelliget p illā ſepationē.Cer/
te hoc argu:uel cōſimili.Oculus tuus pōt oía uidere.uel
oculus aquilæ:& nō oía uiſibilia uidebit:ergo poſt mor
tem:aquila omnia uidebit.quod ſi dicatur ſufficere aq
lam omnes colores:ſecundum ſpeciem poſſe uidere:
& ſi non omnes ſecundum indiuiduum:pariter:& nos
dicimus itellectū i uniuerſali poſſe oía itelligere:& q̄tuꝫ
ſufficit naturæ ſuæ itellectus.náꝗ noſter defectuoſiſſi/
mus eſt:& umbra itellectus:qr̄ & ſi oía intelligat:nō tn̄
pfecte pōt oía intelligere.oía.n.intelligit ſcd̄m aliquem
modū:aliqua tn̄ perfecte comprehendit:& aliqua imp
fecte:& hoc ſufficit.

Caput.xxx,i quo rñr ad cōtēta i.lxxvi.& lxxvii.cap.

N lxxvi.cap.q̄rit ſiue differit de mō quo aía de
ſerit corpus.ut:An ſucceſſiue:an ſubito deſerat
Ad qd̄ rn̄ſū eē ſimilr de aiatiōe:& de deaiatiōe
ná aiatio fit ſubito:utpote oibus diſpōnibus factis i ma
deaiatio át fit ſucceſſiue:ut docet experiētia:qm̄ uidemus

extrēa prius frigeſcent p ptē poſt ptē:dōec ultrio uēiat id
xta illud Ariſt.cor ē primū qđ uiuit:& ultimū qđ mo
rit:neq; hoc ē ſine rōne factū:qm̄ maiora requirunt̄ p fie
ri q̄ p cōſeruari:ɔſeruat̄.n.forma i materia paucioribus
ſed nō fit:niſi oībus factis. Deinde in lxxvii.cap.q̄rit. An
oīum aiaꝝ idē ſit locus:& relatis qbuſdā opionibus tā
dem ſuā i mediū affert ſentētiā:q ex quo nō oīum aiaꝝ
idem eſt affectus:ideo neq; oīum aiarum idem ē locus:
qr̄ quæ peccatis grauātur:ad īfera tendunt:quæ eis non
grauātur:ueluti leues ſupa petunt quæ mediæ ad locū
mediū:quo fit ut nō oīum aiaꝝ idē ſit locus:q̄ñqdē nec
oīum idē eſt affectus.hæcq; nullo mō Ariſt.pugnare cō
ſiet̄. Ex his dicit facile diluitur ſexta qō:quærebatur.n.
utꝝ oēs aiæ i eo loco ſint æqualiter affectæ. Ad quā di
cit. Sicut.n.corpora quæ diuerſa loca petūt:nō eadē af
fectione affecta ſunt:ita aiæ quæ diuerſa loca īhabitant
eadē affectiōe affici pñt. Adiūgit tñ aliquos eſſe q dicāt
aias poſt mortē oēs remanere æq̄les:nā nihil poſt mor
teꝫ retinēt.eoꝝ q̄ i uita habuerūt:ut Ariſt. uidetur dice
re i tertio de aīa. Vbi dicit ſine itellectu paſſiuo nihil itel
ligere aīam:qr̄ aut.remanebit ocioſa:aut ui ſepationis
oīa æqualiter itelligēt:uel nihil & ſic itēꝝ erūt æquales
Hæc ille. Ad hæc āt. Nos dicimus:& prīo qdē ad primū
q iſte homo eſt in apertiſſimo errore:& manifeſte ſer
mo eſt contra Ariſto. Sic namq; ſecūdo de generatione
aīaliū capite quarto ſcribit̄. Fit āt prīo pricipiū qđ i ſan
guineo gñe cor eſt:i cœteris ꝓportionale:ut dcm̄ eſt ſæ
pius:idq; effici primū:nō modo ſenſu pcipitur:ſed qđ
ēt p obitū uitæ:hic ultrio deficit. Euenit nāq; in oībus:ut
qđ primū fit:id ultrio defficiat:& qđ primū:id ultimū:
quaſi natura decurſionē reducere agat:& a calce ad car
ceres:unde prorupit redeat. Eſt.n.gñatio ex nō ente i ēns
corruptio ecōtra ex ente nō ens:gignūt̄ poſt pricipium
dictū:& interiora prius q̄ exteriora:ſed prius maiora:q̄
minora uiſunt̄. Hæc ad lrām Ariſt.ex qbus aptum eſt
ſcdm Ari.aiationē nō eē diſſimilē deaiationi imo Ari.
ex deaiatione:tāq̄ magis manifeſtat pbat aiationē:ueluti
tiq; ſucceſſiue fit deaiatio:ſic & ſucceſſiuā uult fieri aia
tionē. Qđ āt dicā de hoc uiro ignoro: an debeā dicere.
hūc locū nō uidiſſe:aut magis uidiſſe:& nō itellexiſſe:
relinquo iudicantibus. Veꝝ qđ magis arguit eius ſtupē
dam ſapientiā:eſt q uolēs ꝓbare aiationē fieri ſubitam
deaiationē āt fieri ſucceſſiue:adducit qm̄ primū qđ ui
uit:ē ultimū qđ morit̄:qđ apte eſt cōtra illud:qđ intē
dit ꝓbare. Qđ āt dicit uir iſte:qm̄ pauciora requirūt̄ i cō
ſeruatione:q̄ in gñatiōe. Certe uniuerſalr̄ nō ē ueꝝ:nā;
plura requirūt̄ ad hoīs educatiōem:q̄ ad gñationē:ueꝝ di
ctum illud:eſt ueꝝ quo ad diſpōnes cū qbus gñat̄ mini
mū uidet̄.n.q minimū ignis cū minori q̄litate:& q̄tita
te pōt cōſeruari:q̄ gñari:qm̄ aliter daret̄ ultimū rei:qđ
an ſit ueꝝ:uel ne:nō eſt pñtis iſtituti:ſed q̄rū ſit de ꝓpo
ſito nro hoc:iſtud nō ē:qđ q̄rit̄:ſed q̄rit̄ de aīali organi
co:q̄le ē hō:an unū mēbꝝ prius gñet̄:q̄ alteꝝ: & cōclu
dit Ariſt.q ſic:qm̄ & prius unū mēbꝝ corrūpit̄:q̄ alteꝝ
nō itaq; deaiatio ē diſſimilis aiationi:ut uir iſte doctiſſi
mus dicit. De illo āt:qđ dicit in altero cap.ſ.an idē ſit lo
cus oībus aiabus:& de illis affectibus diuerſis in ipſis aia
bus:ſatis abunde diximus retro: ſimilr̄ & an æqualiter
afficiāt̄:qm̄ ſcdm Ariſt.illud fingi nō pōt. Qđ ēt in tal
ce eiuſ dē cap.adiungit:q ſcdm aliquos oēs aīæ ſeparatē
ſunt æquales:qm̄ aut nihil intelligūt:aut oēs ui ſepatio
nis:æq̄liter itelligunt. Neſcio certe:q ſint iſti fatui:ſoꝛta
ſſis q aliqui ſunt. Veꝝ magis opinor iſtum hæc finxiſſe
ut nihil fatui nihil mōſtruoſi omittat:in hoc ſuo inuo
lutorio:erratis pleno.

Caput.xxx.in quo rñſ ad contenta in.lxxviii.cap.

In lxxviii.cap.q̄rit. An aia ſepata lætet̄ & doleat
Hoc āt cap.eſt fere infinitū:multa nāq; exſcribit
refertq; infinitas ꝓpe opiones:multaq; dicit eē
ſua.omittētes igit̄ ea:q̄ nobis ſupuacanea eſſe uidēt̄:tm̄
ea referemus:q̄ dicit:eſſe dicta:phyſicæ uel ſaltē princi
piis naturæ:neq; Ariſt.repugnare. In ſūma āt tres ponit
cōcluſiones. Pria itaq; hæc ē. In aia ſepata remanet ſcien
tia:quā habuit:dū fuit cōiūcta.hāc āt ſic ꝓbat. Aia ē im
mortalis:& nō remanet poſt mortē abſq; cognitiōe:nul
lāq; de nouo acq̄rit:igit̄ eā hꝫ q̄ i uita retinuit añs ꝓbat̄
pro qualibet parte.tres.n.habet ptes. Prima ē q aia ſit
imortalis:nā Ariſt.tertio de aia q̄rit. An aia reminiſcat̄
poſt mortē:aut igit̄ p̄ſupponit aiaꝫ remanere poſt mor
tē:aut q nō remaneat:nō ſcdm:qm̄ reminiſci p̄ſuppōit
eſſe.ſi igit̄ p̄ſupponeret aiaꝫ poſt mortē nō eē:uana eēt
qō:poſterioꝝ.n.ꝫ.q.qa ē:p̄ſupponit eē ſeqt̄ igit̄ Ariſto.
ibi p̄ſupponere aīam eē poſt mortē. Amplius qm̄ ibidē
cōcluſit utrūq; itellectū.ſ.tā agētē q̄ poſſibilē eē imate
rialē:& æternū:qr̄ pria ps aſſumpti ē manifeſta. Secūda
erat:q ipſa poſt mortē nō pōt manere ſine cognitione q̄
ēt patet:qm̄ ſic eēt ocioſa.qđ nō ē dicēdū. Tertia āt erat:
q n̄ acq̄rit i ſepatione nouā cognitionē. Tū qm̄ hoc nul
libi poſuit Ari.tū qm̄ fruſtra fuiſſet unita corpi:q̄ñqdē
ſine tali unione pōt hr̄e cognitionē:qr̄ patet totū añs. &
ſic i aia ſepata remanēt ſciæ praticæ:factiuæ: & ſpecula
tiuæ:q̄ erat ꝓbādū. Scire tñ oportet:q q̄q̄ ſepata aia il
la cognoſcat:q̄ cōiūcta cognouit.nō tñ eodē mō.i cōiū
ctione.n.idigebat phātaſmate i ui gñatiōis ſpēi:ut mo
uēte ipſā ad ſui gñationē.ſ.ſpēi.ueꝝ poſt eiuſdē ſpei gña
tionē eo idigebat:uelut i oculus idiget piete i quo ē co
lor a quo mouet̄:ſic & itellectꝰ idiget i hoc phātaſmate
ut i eo uniuerſale ſpeculet̄. Sepata āt aia:nullo hoꝝ mo
dorū phātaſmate idiget ſed ſolū idiguit:qm̄ cognitio
nem nō hꝫ niſi p ſpēs.quas ſcdm Ariſt.ipoſſibile ē hr̄e
ſine phātaſmate.neq; dꝫ alicui eſſe mirꝝ:ſi i ſepatiōe nō
idigeat ſpeculari uniuerſale i phātaſmate.qm̄ aia p ſe in
telligit p ſpēs.accidit āt q itelligat p ſpēs ɔuerſas ad phā
taſmata.ablato āt eo qđ ē ſcdm accñs.nō auferrtur id qđ
eſt p ſe.qr̄ eſto.q i ſepatione nō cōuertat̄ ſe ad phātaſma
ta.qm̄ remanēt ſpēs.ut mōſtratū ē.nihil ꝓhibet.qn ipſa
itelligat. Ex his patere pōt.q cū Ariſt.dixit. Marceſcit i
tellectus.quodā iterius corrupto:& ſine itellectu paſſiuo
nihil itelligit aīa.nō ē illud uniuerſaliter itelligēdū.ſed
dearticulate.ſ.q corrupto itellectu paſſiuo.marceſcit i
tellectio.ſ.q̄rū ad modū illū q ē ſcdꝫ cōuerſionē ad phā
taſmata.nō āt ſimpliciter. Qr̄ cum Ariſt.q̄ſiuit.an remi 132r
niſcamur poſt mortē.nō q̄ſiuit hoc abſolute.ſed an eo
dem modo reminiſcamur.quo in cōiunctione.& ſimili
ter illud. Sine hoc.ſ.itellectu paſſiuo nihil itelligit aia.i.
nō eodē modo itelligit.qm̄ nō p cōuerſionē ad phantaſ
mata.hācq; expoſitionē manifeſte ponit diuus Tho.in
expoſitione huis loci. Et ſic patet de prima concluſione
Secunda concluſio eſt.uirtutes & uitia remanent in ani
ma ſeparata.pro huius autem concluſionis probatione
Primo accipit.q ſermonem facturus de uirtutibus. &
uitiis.tria in primis conſiderare debēt.ut dicitur in ma
gnis moralibus.potentias.ſcilicet.habitus. & affectus.
ſiue paſſiōes poſtea ſcire dꝫ.q q̄q̄ affectus ipſi ſint cōes

aiæ & corpi. prio tñ ſunt ipſius corpis: qꝛ aiæ iſunt pp corpus: potẽtiæ uero & hitus: q̃q̃ et ipſa cõia ſint aiæ: & corpi: uelut & affectus: tñ cõtraria diſpõnẽ hñt affectibꝰ ná prio iſunt aiæ: qꝛ corpi iſunt pp aiam. Ex qbus ſeqꝛ q cú corrupto poſteriori nõ corrũpiꝛ prius: ſed ecõtra corrupto igiꝛ corpe corrũpiꝛ affectus: qm̃ affectus iſunt aiæ pp corpus: at corrupto corpe nõ corrũpũꝛ hitus/ & potẽtiæ: quoniam potẽtiæ non iſunt corpori: niſi ratione aiæ. Ex his igiꝛ ſyllogizat cõcluſioné. ſ. q i aia ſepata remanent uirtutes/ & uitia: q̃ fuerunt i cõiunctiõe: prio ſic ſic it ſe h; ſcia ad itellectu; paſſiuu;: ſic uirtutes & uitia ad corpus: ſed corrupto itellectũ paſſiuo ñ corrũpiꝛ ſcia: uelut demõſtratũ eſt i pria cõcluſione: ergo & corrupto corpe nõ corrũpũꝛ uirtutes & uitia. Amplius corrupto poſteriori nõ corrũpiꝛ prius cũ igiꝛ hitus & uirtutes iſunt corpi pp aiam: ergo corrupto corpe nõ corrumpunꝛ uirtutes & uitia. Ad hæc i aia ſepata ſunt potentiæ ſenſitiuæ: una. n. & eade; eſt aia ſenſitiua & rõnalis: qꝛ cum potentia nõ debeat euacuari a ſua pfectione: igiꝛ i aia ſepata debẽt eſſe uirtutes/ & uitia. Neq igt iſe obſtat q hitus iſti nõ poſſint i aia gñari ſine corpe: qm̃ corpus é neceſſariũ tm̃ p fieri: & nõ p facto eſſe; qđ põt firmari p ſimile de ſcia idigente phãtaſmate i fieri: & nõ i facto eſſe: poſt hãc cõcluſioné multa: & comẽdatiõe dicta: dicit de uirtute heroica: & ferinitate ſibi oppoſita/ de qbus i vii. ethicoꝝ multa ptractat Ariſt. uultq i aia humana duas accidere pugnas: ipſa. n. & ſenſitiua & rõnalis eſt: qua. n. ipſa eſt actus corpis: ſenſitiua eſt: & rõni repugnãs: qua uero ipa rõnalis eſt: ſibi met ut ſenſitiuæ rebellis eſt: cũ itaq i aia talis pugna poenitus remouetꝛ hitus ille p quem fit talis pax/ & cõcordia: uirtus heroica nuncupatꝛ. Aſt uero ecõtrario cu; tota facta eſt ſenſualis: i nullo q obediat rõni: ſed ex toto ſenſum ſequatur/ tunc eſt ferinitas: hõq factus eſt ſimilis feræ. Vbi ſcđm heroicã uirtute; totus factus eſt rõnalis: & ſimilis diuis ipſis: dicitq ſcđm Ariſt. hãc ex puris naturalibus poſſe acquiri: ſ; ſcđm Platoné nõ poſſe hãc aoqri niſi ſpeciali iflu xu cõcurrente/ qué catholici grãm gratu; facienté appellãt. Deide ponit tertiã cõcluſione;: prius tñ ponit unam diſtictionem. ui;. q triplex eſt poena. ſ. culpæ dãni & poena ſenſus: poena culpæ eſt ipm peccatũ: qđ ſcđm nos eſt eſſentialis poena: poena ãt dãni eſt/ q̃ pter culpã: priuat altero bono: utpote poena culpæ eſt ipm peccatum: poena dãni é priuatio boni & ipſius uirtutis: cu; uitio. n. ñ ſtat uirtus ſibi oppoſita: q. n. itemparus eſt: priuaꝛ tẽpantia. Preter has ãt: eſt & poena ſenſus: hãc ãt eſſe ſcđm duos modos/ neceſſariũ eſt ponere: eſt. n. poena ſenſus q̃ manifeſta eſt: ſcđm quã potentia ſenſitiua affligiꝛ: p cuius afflictioné realiter alteratꝛ: & i corruptioné tendit. Veꝝ eſt pter hunc modũ: alia poena ſenſus: nõ tñ uniuoce dicta cum hac: & é/ qñ aius realiter nõ alteratꝛ: ueꝝ aliqđ deſiderat: qđ cõſeq ñ põt: ex quo aius affligiꝛ: his ſtãtibus: ponit cõcluſioné. Aia ſepata maliuola: tribus poenis numẽratis puniꝛ. Puniꝛ. n. poena culpæ: qm̃ p ſcđam cõcluſionem i ſepata aia remanet peccatu;: ſed ipm eſt poena culpæ ergo i ea é poena culpæ. Puniꝛ & poena dãni: qm̃ priuatur uirtute: & maxie uiſiõe dei. Reſtat ut pbemus de poena ſenſus: ueꝝ de ppria & nota hoc dici negt: qm̃ ſolum hñtia corpus talé poenã hře pñt: qm̃ ſolũ talia uera alteratiõe pñt alterari: ſepata ãt aia/ corpe caret. Sed poenã ſenſus æquoce dictã cum priore nõ poſſumus ab aia ſepata auferre: ſepata náq aia ſi uitioſa eſt: utpote uenerea: adhuc uenerea cõcupiſcit: hæc ãt cõſeq ñ põt: qm̃ nõ ſine corpe hæc fiunt mõ ex tali deſiderio. qđ adipleri nõ põt cãtur: afflictio. Eſt ãt hæc poena ſenſus æquoce q̃ſi dcã cum priore: q̃ pprie aiaſtica nuncupari põt qꝛ ſe parata aia & tali poena punietur: & ſic tribus generibus poenarũ maliuola aia punietur. Qđ ãt detur iſta poena ſenſus dicta æquoce: cõtendit ſic oñdere itelligentiæ ñ hñt poenã ſenſus neq dictã uniuoce/ neq æquoce ſenſitiua aia h; poenã ſenſus dictam æquoce/ et uniuoce/ ergo eſt aliqđ qđ habet eã dictã æquoce/ & non uniuoce; nullum ãt eſt/ qđ ſit tale niſi aia ſepata; ergo aia ſepata puniꝛ poena ſenſus æquoce dicta. Addit q tripliei poenæ maloꝝ/ correſpondent tria pmia bonoꝝ/ ſi tñ exponit quæ ſint iſta. Multa alia dicit: q̃/ qm̃ nullius ſunt momẽti/ iđ relinq. nos ãt dicimus q totus iſte ſermo corruptus é qm̃ & cõcluſiones ſunt falſæ/ & media/ qbus pcedunt cõcluſiones nullius ſunt momẽti: ſermoq iſte eſt plenus repugnãtiis. Pria. n. ꝯcluſio i qua dicit i aia ſepata remanere cognitiões: quas habuit/ dum eſſet cõiuncta: falſa eſt: & ſuperius iprobata ad mentẽ Ariſt. qm̃ itellectus paſſiuus corruptus eſt: & ſine hoc nihil itelligit aia: dicimus ãt ad mẽtem Ariſt. qm̃ ſcđm canonicã ſcripturã/ aliter dicendũ eſt. ſ; ſermo nř tm̃ ſe extẽdit ad principia naturalia: & ſcđm qđ ſenſerit Ari. & ultra dicimus: q é operæpciũ: huius uiri cernere uanitatẽ: cũ ſupra & ifra apertiſſime teneat oppoſitu; huius cõcluſiõis. Dicit. n. q ſcđm Ari. ſepata aia: aut nihil itelligit: aut tm̃ itelligit ut ſeparationis: quã itellectioné h; a ſupis ex qbus accipi põt q̃ta ſit grauitas q̃taq ſit cõſtãtia i ſcia huius uiri. Ad pbationem ãt cõcluſionis & ad primã ptem añtis in q̃ probat q aia ſit imortalis/ dicit náq cũ Ariſt. tertio libro de aia q̃rit an reminiſcimur poſt mortẽ/ aut igiꝛ ſuppõit Ari. aiam eẽ mortalẽ aut imortalẽ. Veꝝ ſic opponẽs rñdeat ſcđ; ſuã expõnẽ: & coꝝ quos ſeqꝛ ibi Ariſt. nõ abſolute q̃rit an poſt mortẽ reminiſcamur. ſ; an poſt morte; eo mõ itelligamus: quo nũc itelligimus. ſ. p cõuerſioné ad phãtaſmata ſic. n. Ari. expõit. Veꝝ uana iſta é qm̃ qm̃ ſupra deteriauit phãtaſiã eẽ corruptibilé. qꝛ poſt ſepatiõe; aiæ a corpe. certũ é illã eſſe corruptã. modo qđ oportet q̃rere. an aia poſt mortẽ cõuertaꝛ ad phãtaſmata: ſi: iã; cõcluſu; eſt ipſam phãtaſiã nõ eſſe & ad nihil nulla põt eſſe cõuerſio. Praeterea Videãt ſic exponẽtes. q̃ru; Ariſt. deturpẽt. qs. n. diceret p illa uerba. an reminiſcimur poſt mortem. ſenſum eſſe. an reminiſcamur eo modo quo nũc reminiſcimur. Similiter & ſine itellectu paſſiuo nihil itelligit aia. i. nõ nihil itelligit: ſed nõ itelligit eo mõ quo nũc itelligimus: & ita extorqueꝛ oẽs auctoritates & poenitus corrũpanꝛ: cũ hoc q p nullu; idioma uerba illa ſic iterpřtari poſſint nõ minus illud é notãtiõe dignũ Vbi dicit taliter itellectũ indigere phãtaſmatibus: qualiter oculus idiget pariete: nullibi. n. hoc reperitur dictu; ab Ariſt. cũ hoc q pbauimus ſupra illud eſſe ipoſſibile Veꝝ q̃rum ſit de argu. adducto: Dicamus breuiter hic q̃ diffuſo ſermõe diximus in apologia. ſ. rõnabiliſſimam fuiſſe illam q̃onem: cũ náq Ariſt. cõcluſiſſet ſupra utrũ q itellectum. ſ. tam poſſibilem: q̃ agentem eſſe immateriales: iure bono igitur aliquis poſſet credere/ eos itellectus æqualiter eẽ imateriales: qꝛ hoc uoluit delucidare Ariſto. & oſtendit ſolũ agenté uere eſſe immaterialem: & immortalem: quoniam ipſe eſt ſui actio: quare uere æternus & imortalis eſt. Aſt itellectus paſſibilis nõ é uere imaterialis/ & imortalis: qm̃ ſua actio depẽdet a paſſi

uo itellectu:qr nõ æternã habet actionẽ:& ſic nõ uere i
materialis & imortalis ẽ.Nã & ſi ſcdm ſe ñ corrũpitur
paſſibilis itellectus:corrũpit:tñ quodã iterius corrupto
ut ẽt prio de aia dixit:qñ ãt huiuſmõi expõ lræ conue
nıat relinquo cõſiderãtibus:nihil.n.uio lẽtu hʒ:oia cõſo
nãt.Vnde ad formã dr:ꝙ ibi ſupponitur itellectũ eẽ im
mãlẽ:& imortalẽ:ſʒ qm ñ uere ẽ imãlis:& imortalis:niſi
tñ ſcdm qd:iõ uoluit pillã dubitatiõne illud manifeſta
re & oñdere agẽtem uere eſſe imortalẽ:& imateriale;:
qr patet ad primã añtis prẽ.Scda uero erat:ꝙ aia ſeparatã
nõ põt remanere abſqȝ cognitione. Hic ẽt cõſiderãdũ ẽ
ꝙ hʒ p icõueniẽti aliqd:& maxie aiaʒ eſſe ſine opatio
ne:cũ tñ i hac eadem cõclusiõe habeat dicere:hoc ñ eſſe
icõueniens.Ponit.n.i pbatione huius cõclusionis:ꝙ aia
ſepata nullã habeat cognitiõem:niſi quã habuit coniũ
cta:cũ itaqȝ ifinitæ ſint aiæ:q̃ i uita nullã habuerũt cogni
tionem.ergo ifinitæ ſunt ocioſæ:nulla igitur eſt pbatio
Ducit.n.ad hoc:ꝙ niſi ſepata aia cognitionem hr̃et:ipa
eſſet ocioſa:aſt p cõclusionem & ſuã pbatiõem ifinitæ
ſunt ocioſæ:ꝙ ſi dicitur:& ſi nõ icõuenit ifinitas eẽ ocio
ſas inconuenit tamẽ omnes animas ſepararas eſſe ocio
ſas:qm ſic tota ſpẽs fruſtraret.Hæc rñſio ſcdm ipm ſta
re nõ põt.qm tota ſpẽs non fruſtraret:qm ſemp multæ
ſunt:q̃ opantur:utpote illæ q ſunt coiũctæ.Amplius ſi i
finitæ ſepatæ aiæ ſunt ocioſæ:& ifinitæ ſepatæ aiæ ſunt
opantes:nõ igitur plures ſunt opantes:q̃ nõ opantes:ne
qȝ ecõtra.ergo neutꝝ eſt naturale:ſed a caſu: patet ãt ſe
quella:qm q naturalia ſũt:ut i pluribus ſunt: aut ſemp
ut dicit.2.phyſicoꝝ.Tertia ãt ps erat:ꝙ cognitionẽ quã
hʒ aia ſepata.nõ hʒ.a.ſupis.Certe dicit ueꝝ.ſed non ob
eã cãm ſcdm Ariſt.uʒ qm ponit ipſe Ariſt.ipam ſepatã
ſʒ qm nihil ẽ.cũ hoc ꝙ ut diximus ſupra: & ifra apriſſi
me dicat oppoſitũ:imo i codicillo tenet:ꝙ oẽʒ cognitio
nem quã hʒ aia ſepata: habet a ſupis:illud ẽt:qd ad.ũ
git i corroboratiõe.m ſui erroris.uʒ.ꝙ aia itelligendo:p
accñs idiget phãtaſmate remotoqȝ p accñs:nõ remouet
qd eſt p ſe.Certe ponit unã tãq̃ dignitateʒ:q̃ manifeſte
repugnat oibus dictis ab Ariſto.i hac materia.Vbiqȝ.n.
clamat Ariſt.itellectũ imortalibus ñ poſſe ſepari.a.ſen
ſu:ipmqȝ itellectũ marceſcere:quodã iterius corrup
to:& ꝙ ſine paſſiuo itellectu nihil itelligit aia:& ꝙ intel
lectiuæ aiæ inſunt phãtaſmata:uelut ſenſibilia ſenſibus
nullãqȝ homo iſte:ad hoc rõnem affert.niſi uolũtatem
ſuã:qr cũ totũ aſſumptũ i illo añte ſit aut falſum:aut di
ctis ſuis repugnãs:aut ſola uolũtatẽ poſitũ:iure bono to
ta illa cõclusio eſt falſa:& cõtra Ariſt.Scda ãt concluſio
i qua affirmat i aia ſepata eẽ uirtutes morales; & uitia.
Hæc qdẽ lõge remotior eſt ab Ariſt.q̃ pria: fundatqȝ ſe
ſup falſo:eſt.n.remotior ab Ariſt.qm uirtutes morales
aut i uniuerſuʒ aut i partẽ maiorẽ:ſunt i appetitu ſenſi
tiuo:hæc ãt i ſepatis.a.materia eſſe nõ pñt:qr.x.ethico
rum Ariſt.a dñs ipſis ſeq̃ſtrauit uirtutes morales.Præ
terea.Si ſepata aia haberet.exẽpli gr̃a.tempantiã uel lu
xuriã:aut igitur poſſet exercere opa eaꝝ:aut nõ poſſet.
Si poſſet hoc ñ ẽ poſſibile:qm hæc ſine corpe fieri ñ pñt
Si nõ poſſet:non igit ſunt uirtutes & uitia:nã uirtus:&
uitiũ ſunt habitus:habitus ãt ẽ quo qs faciliter cũ uult
opari põt.Qd ſi dicat:ad uirtutẽ uel ad uitiũ nõ eẽ ne
ceſſariũ actũ exteriorẽ:Nam iuxta dcm Saluatoris nri q
mechat i corde ſuo:mechus eſt:qr eſto:ꝙ aia ſepata ac
tualiter & ſcdm opus extrinſecũ mechari nõ poſſit:põt
tñ uelle mechari:& ſic dicat de cœteris uirtutibus & ui

tiis eis oppoſitis.Veꝝ ſcdm Ariſt.iſtud dici nõ põt naʒ
& ſi uirtus & uitiũ pricipaliter cõſiſtãt i electiõe:& i uo
luntate ordinãt tñ ad actus exteriores; imo ut dicit:nõ
bene cognoſcit fortis:niſi actualiter fuerit i diſcrimine
mortis:nõ liberalis:niſi q actualiter exercuerit opa libe
ralitatis.Expimẽto.n.cognoſcimus multos q hñt uo
luntatẽ reſiſtẽdi cõtrariis:cũ tñ cõtraria ſunt pñtia effi
ciunt timidi:et tremẽtes.Pauperesqȝ hñt uoluntatẽ be
nefaciẽdi aliis cũ tñ fiunt diuites:efficiũt auariſſimi.nã
ex actibus fit habitus:ut dr.2.ethicoꝝ:ergo talis uolun
tas nõ ſufficit ad pfectũ actũ uel habitũ uirtutis.Vnde li
cet actus extrinſecus nõ ſit eſſentialiter fortitudo:ẽ tñ
neceſſario req̃ſitus:ut uelle ſit pfectum:ſcdm qd reqri
tur ad uirtutẽ.exẽpli gr̃a.uolens martiriuʒ & mori pro
xpo.i abſentia cruciãtis:nõ pp hoc pfecte dr martir: ſic
.n.oẽs beati eſſent martires:qm unuſquiſqȝ uerus xpia
nus paratus eſt p xpo mori:ut nãqȝ dicit Hieronymus:
xpianus nõ ẽ:q nõ ẽ paratus mori p xpo:ſed ille q actua
liter eſt i martirio:nõ qdẽ:ꝙ ille actus ẽ eſſentialiter uir
tus:qm uirtus pricipaliter i uoluntate conſiſtit: qr ſciæ
morales appellatæ ſunt ab antiqs ſciæ uolũtariæ:ſed ex
pſentia ipſius martirii:uolũtas eſt adeo efficax: ut actus
eius ſit ſtudioſus.Cũ nãqȝ ñ ẽ pſentia cruciãtis:& ſi uo
luntas firma ſit de martirio ſubſtinẽdo:nõ tñ adeo ẽ ef
ficax & itenſa:ut actus ſuus dicat ſtudioſus ſimpliciter
ſed tñ ſcdm qd.Vnde & ſi oẽs broꝝ aiæ fuerint talis uo
luntatis:ut dũ uiuerẽt:eẽnt paratæ mori p xpo.non tñ
ſimplr̃ dicũt martires:ſed ſolũ illi q actualiter pro xpo
mortui ſunt:qr cõcludit:ꝙ tales nõ uere retinerẽt uir
tutes.Amplius aia ſepata:talẽ brã nõ uidet poſſe elige
re.Impoſſibilia imo electio tñ pprie ẽ poſſibiliũ:ut dr
tertio ethicoꝝ:qũo igit põt uelle opa tẽperãtiæ:uel libe
ralitatis uel alicuius alterius:cũ ſit ipoſſibile ipam ex
ercere.Et ſimiliter aia miſera:qũo põt appetere opa ue
nerea:cũ illa ſciat illa nõ poſſe exercere.Præterea.icredi
bile ẽ ſcdm expimẽta naturalia:ꝙ aliqs ex toto mortifi
catus ſcdm carnẽ apperat uenerea:qr ieiunia abſtinẽtiæ
& mortificatiões iniũgunt ueneteis:cũ itaqȝ aia ſepata
lõge magis ſit remota a.ſenſu q̃ ſic mortificatus; q igit
fieri poterit:ut apperat uenerea.Amplius:appetimus ue
nerea pp delectationẽ corpalẽ:quæ cõſiſtit i ſenſu tac
tus.hac.n.ablata:qd ẽ i uenereis:niſi penitentia: ut dixit
Demoſtenes.At i ſepata aia nullus ẽ ſenſus.Similiter di
cat de gula:& de multis aliis uitiis: ut pote de auaritia:
appetimus.n.diuitias p ſubſtẽtatõe nr̃a:uel ut aliis dñe
mur:uel aliqd huiuſmõi:qd igit ſepata aia põt talia ap
petere.Certe faltẽ ſcdm pipatheticos iſta ſũt ſõnia:& de
liramẽta.Aſt fortaſſis dr:iſte uirtutes ſiue uitia ſunt ſo
pita:mediaqȝ iter actũ:& potẽtiã:qr remanẽt radices ta
liũ uirtutũ:uel uitioꝝ:non ãt arbores:q̃ fructus afferre
poſſint.Certe & hæc apud phũm reputarẽt nõ minora
deliramẽta prioribus:fruſtra.n.ẽ calciamẽtũ cuius nõ ẽ
calciatio:ut dr prio de cœlo:ꝙ.n.aliqd tp̃rale ſcdm idi
uiduũ ſit fruſtra nõ icõuenit:ſed ꝙ aliqd æternũ:& ñ ſo
lũ æternũ:ueꝝ & ſcdm totã ſpẽm ſit fruſtra:ẽ oĩo i ima
ginabile.At a tota ſpẽ i aiabus ſepatis uitia & uirtutes
eſſent uanæ:magiſqȝ uitia & uirtutes eſſent ordiatæ ad
ociũ:q̃ ad opationẽ:imo ꝙ ab hitibus pueniret opatões
rẽt pluſq̃ caſuale:q ſiqdẽ p momẽtũ a uirtutibus puenı
rẽt opatões:i æternũ ãt ociarẽt:qd oĩs rõ & pipatherica
phia reclamat.Qr manifeſtũ eſt hos ſermones cõueni
re uetulis delirantibus:non autẽ philoſophis.Quãtũ ãt

ſint graues rõnes/quibus mouet̃ ad aſtruendũ hãc con
cluſioné nõ eſt difficile uidere. Ná datis ſibi primis duo
bus ſuppoſitis.s.i moribus eſſe potẽtias/actus ſiue ha/
bitus/& affectus:& ꝙ affectus magis ſe teneãt ex pte cor
poris habitus uero/& potẽtiæ magis ſe teneãt ex parte
aiæ:nõ tñ tertiũ qđ accipit:eſt ueꝝ: neq; ſequit̃ ex illis
duobus:dicebat.n.ꝙ pẽmto corpore/remanẽt uirtutes
& uitia:ſic.n.& nõ exiſtẽte aia:eſſent i corpe paſſiones:
ná paſſiones prius ſunt corpi q̃ aiæ p ip̃ȝ. Veluti igit̃:qa
habitus & potentiæ prius ſũt aiæ/q̃ corporis/peremto
corpe/habitus/& potẽtiæ remanẽt i aia:ergo pariter p/
emta aia uel ſaltẽ nõ exiſtẽte i corpe: corpus nõ minus
dolebit/& afficiet̃:qđ pluſ q̃ ridiculũ eſt:oia.n.hæc.ſ.ha
bitus potentiæ/& affectiones ſunt cõpoſiti:& inſunt cõ
poſito:pp aiam:ſed concedit̃ paſſiones eſſe corporis/&
potẽtias aiæ/& ſimile habitus ſcđm cõparationẽ tñ: ná
ſimpliciter magis ſunt aiæ/q̃ corporis:ueꝝ: qm̃ paſſio
nes/ſiue affectus ſunt magis materiales q̃ habitus/& po
tentiæ:hinc ergo eſt ꝙ corpori affectus attribuũtur:ha
bitus uero/& potentiæ aiæ:& ſcđm hũc ſenſum admit
titur illud ſcđm ſuppoſitũ:& nõ aliter. Veꝝ q̃q̃ oia hæc
prius ſint aiæ q̃ corporis/uel cõpoſiti:nõ ſunt tñ ipſius
aiæ:niſi ut pricipii:non aũt ut ſubiecti & eius/cui debet̃
opatio. Potẽtia nãq; uiſiua nõ eſt illa/quæ uidet:ſed ocu
lus uel aial:ſed potẽtia ipſa uiſiua ẽ pricipiũ uidẽdi. Qđ
ãt ulterius ſyllogizabat:qm̃ i aia ſepata ſunt potẽtiæ ſẽ/
ſitiuæ:at potẽtia nõ debet euacuari.a ſua pfectione:igit̃
debet hr̃e uirtutes/& uitia. At retorqueat̃ argumẽtũ:ea
dem ẽ rationalis in hoie cũ ſenſitiua/& uegetatiua:ergo
ſepata aia/cũ habeat ſuas potẽtias debet uidere/audire/
comedere/& aſſelare. Similiter i aia ſepata ſunt luxuria
& gula:ergo debet talia opa exercere:q̃r argumẽtũ.apud
Ariſto.eſt efficax:cũq; ꝯñs ſit ipoſſibile.igit̃ & añs nõ ãt
ꝑ eo:ꝙ eadẽ ſit rõnalis ſenſitiua/& uegetatiua:qm̃ hoc
eſt neceſſariũ:ſed pro eo ꝙ ſit ſepata. Qđ ẽt ulterius ad/
ducebat:qm̃ corpus ẽ neceſſariũ pro haꝝ uirtutũ:& ui/
tioꝝ gñatione:nõ ãt pro cõſeruatiõe. Iſtud certe falſiſſi
mum eſt cõtra expimẽtũ & cõtra Ariſto.cõtra quidem
expimẽtũ:qm̃ niſi uirtutes exerceant̃:euaneſcũt & abo
lent̃:ſicut & artes/& ſcientiæ:iuxta tritũ ꝓuerbiũ q nõ
utit̃:deutit̃:& i nihil uenit. Q̃r Ariſto.poſuit uirtutes
eſſe firmiores ſcientiis/& artibus:qm̃ de neceſſitate ſua
obiecta ſunt nobis p̃ſto:& fere ſemp p̃ſentia. Eſt & hoc
cõtra Ariſt.qm̃ ſcđo ethicoꝝ ponit:ꝙ ab eiſdẽ cõſeruát̃
mores:a quibus gñant̃:deliteſcũt.n.ex nimio ocio. Qđ
ãt adducebat̃:ꝙ ueluti itellectus i gñatione ſpeciei depẽ
det a phantaſmate nõ ãt in cõſeruatiõe ſic & uirtutes.a.
corpore. In primis falſũ ſupponit:& eſt apte cõtra Ari
ubiq; Themiſtius quoq;/& Auerroes aptiſſime ponũt
ꝙ ſpẽs i itellectu gñant̃:& corrũpunt̃ ad phãtaſmatum
gñationẽ & corruptionẽ.ſe.n.habẽt ſpẽs itelligibiles ad
phãtaſmata:ueluti uiſus ad colores. Deinde ſimilitudo
nõ currit:qm̃ lõge magis uirtutes morales depẽdere.a
corpore q̃ uirtutes itellectuales. Velut.n.retro diximus
Ariſt.i.x.ethicoꝝ.a diis ipſis remouit uirtutes morales
nõ ãt itellectuales. Qđ ẽt dicit̃ de uirtute heroica & fe/
ritate. Nõ cõuenicter dicit̃:ut nãq; patet p Euſtratiũ:
Thomá/cœterosq; expoſitores:heroica uirtus non dĩt
ſpecie ab aliis uirtutibus:ſed eſt excedẽtia uirtutis ultra
cõmunẽ curſum:Q̃r & feritas ſibi oppoſita eſt exce/
dẽtia uitii. Quo fit:ut aliq̃s ſit ſtudioſus: ſcđm omnem
ſpẽm uirtutis:nõ tñ heroicus/& uitioſus ſcđm oẽm ſpe
ciem uitii:nõ tñ ferinus:modo i ſtudioſo:ratio dñat̃ ap
petitui ſenſitiuo:& eſt i eo opatio ſcđm rõnem rectam
aliter.n.nõ eſſet prudẽtia/neq; uirtus:ut dicit̃ ſexto ethi
coꝝ.nõ igit̃ ubi ſenſus nõ eſt rebellis rõni:ibi eſt uirtus
heroica:imo ut ſic ꝓprie eſt humanus:hõ.n.rõnalis eſt:
q̃r ſcđm rõnem eſt opatiuus:ſed ad hoc ut heroicus di/
catur ultra illud:oportet eſſe p̃ter cõem uſum hoinum
Et ꝓportionabiliter dicat̃ de feritate & uitio:qm̃ ali/
quis põt eſſe uitioſus ſcđm oẽm ſpẽm uitii:q̃r ſenſus re
bellis eſt rõni:nõ dicit̃ tñ ferinus niſi excedat i uitiis cõ/
munẽ uſum hoinum:ſtat ẽt ꝙ aliq̃s ſit heroicus: ſcđm
unã uirtutẽ:& ferinus ſcđm unũ aliud uitiũ nõ illi uir/
tuti oppoſite:ut narrat̃ de Hercule/Achille/& de mul/
tis aliis:quos gentilitas rettulit in deos:unde non recte
de his dictũ eſt. Qđ ẽt dicit has uirtutes ſcđm Platonẽ:
nõ poſſe haberi abſq; grã gratũ faciẽte/ſcđm uero Ari.
haberi poſſe ex puris naturalibus. Certe ut dicit Augu.
difficile eſt itelligere qd ſibi uoluerit Plato: puto tñ gra
tiã gratũ facientẽ nõ fuiſſe notá alicui:niſi p Spiritũ San
ctum:quẽ puto Platonẽ ñ recepiſſe: Sicut neq; exiſtimo
miſteriũ trinitatis ipſi fuiſſe notum: q̃q̃ multi hoc ſibi
aſcribãt. Sed qualiter illud dictũ in Menone itelligatur:
nunc nõ eſt nr̃i ꝓpoſiti:ſed de hoc alias: & magis ad ꝓ
poſitũ:neq; exiſtimo aliquo modo/in hoc Platonem ad
uerſari dictis Ariſt.imo maxie cõuenire. Veꝝ ut dixi
mus/de hoc alias. Sed ad eius tertiá concluſionẽ acceda/
mus:quæ remotiſſima ẽ ab Ari.longeq; remotior aliis
Qđ.n.fingit una cũ qbuſdá aliis:de illa pœna ſenſus æq
uoce dicta: i dictis æquoce. poſſumus loq: ut uolumus:
ná & ſacri canones deo attribuũt pœnitentiá:ut iuxta il
lud: Pẽituit fœciſſe hoiẽ:& furorẽ:ut cũ dr̃. Dñe ne i fu
rore tuo arguas me:et zelotopiá:cũ dicat Deũ eſſe zelo
tipum:& multa alia/quæ tráſumptiue dicũtur:ſic.n. &
ſubſtátiis ſepatis pœná ſenſus attribuere poſſumus. Ve
rum talẽ pœná ſenſus æquoce dictá:qualẽ ipſe deſcribit
minime ſcđm Ariſt.alicui ſeparo.a.materia attribui po
teſt. Deſcribit.n.talẽ eſſe pœná ſenſus:utpote:ꝙ illa aia
quæ fuit guloſa/uel uenerea:uel auara:& ſic de reliq̃s:
dum fuit cõiuncta:q̃ñ eſt ſepata:illa eadẽ deſiderat:& ex
quo ea cõſeq nõ põt:ideo affligit̃/& cõtriſtat̃:q̃r hæc ẽ
pœna ſenſus. Iſtud qdẽ ẽ dcm̃ ſine aliqua rõne naturali:
ſed fortaſſis cõuenit legibus:ná prio monſtratũ ẽ paulo
ante:talẽ appetitũ uenereoꝝ: uel ciboꝝ uel diuitiaꝝ ñ
poſſe ineſſe aiabus ſepatis. Qũo.n.imaginabile ẽ ꝙ aia
ſepata appetat coire/comedere/& ueſtiri:& ſic de talibꝰ
Certe iſta ut diximus:ſunt uerba uetulaꝝ: & ruſticoꝝ:
q exiſtimãt hæc eẽ poſt mortẽ. Deldeq̃uo ſcđm pipathe
ticos põt eẽ triſtitia ſine re p̃ter natura:& ipſi naturæ ad
uerſanti:qđ ſi ponat̃. Qũo igit̃ tale põt eẽ æternũ:cum
nullũ p̃ter naturá poſſit eẽ æternũ:ut oia naturalia cla/
mãt/& teſtãt̃:q̃r cũ cœlũ uiderũt nũq̃ i aliquo fui deffi/
cere:ab ipſo naturales relegauerũt oẽm p̃ter naturalita/
tẽ. Eſt nãq; i imaginabile:ut uolũtas q̃ ꝑ ſtatu cõiũctio
nis ponit̃ mutabilis:ut ſepara ponat̃ imutabilis:qm̃ ſic
corruptibile ẽt fieri poſſet æternũ.ubiq; Ariſt.reclamã/
te q̃to minus imaginabile ẽ:ut æterno cruciet̃ aliqđ tñ
ꝙ diſtrahat̃:ut ſemp ſit i tãta anxietate:hoc certe cũ pri
cipiis naturalibus ſtare nõ põt. Veꝝ ut ſepæ ſepiuſq; di/
ximus:auctor naturæ ẽ ſupra naturá.ſȝ hæc ex ſolo ſpũ
ſcõ ſciri poſſunt:nõ ãt p nãlia:q̃ habemus:nõ.n.ſcđm ea
quæ ex natura habemus põt eſſe ꝙ uolũtas humana ex
natura ſua intrinſeca ſit ad oppoſita: & tamen quo ad

opationes:tm̄ p momentū poſſit exire ī oppoſita: æter
no:tm̄ erit de neceſſitate ad unū determiata: nā eē ad op
poſitū erit pluſq̄ caſuale Neq; uelut diximus erit ipoſſi
bile aliqd corruptibile fieri æternū. Sic nāq; uoluntas q̄
ex natura ſua pōt ad duo oppoſita determiare ad unū.
ſic & natura quæ ex ſe pōt eē:& nō eē:pōt determiari ad
unū. Veꝝ hoc repugnat pricipiis Ariſt. igiꝛ & primū im
mo magis primū. Qd̄ ſi dicat aiam ſepatā poſſe triſtari
qm̄ & pōt delectari:nā oppoſita nata ſunt fieri circa idē
Huicqdē ſatis nota ē ſolutio:ſic.n.& Deus/& itelligen/
tiæ triſtari poſſent:qd̄ aptiſſimū mendatiū eſt: delecta/
tioni nāq; itelligentiæ nō ē admixta triſtitia:ſed tm̄ dele
ctatio:ut dicit.x.ethicoꝝ:qꝛ & cōtēplationi p ſe admi/
ſceri nō pōt triſtitia:ideo Ariſt.i.x.ethicoꝝ fœlicitatem
poſuit i cōtēplatione:nō.n.ois delectatio habet cōtrariū
niſi aliqd de materialitate pticipet. Qꝛ Deus:& itelligē
tiæ neq; p ſe neq; p accñs triſtari poſſunt: at humanus
itellectus. ſiue aia rōnalis:& ſi nō p ſe:qm̄ imaterialis ē:
& nō utiꝛ organo corporeo:tāq̄ ſubiecto:p accñs tm̄ tri/
ſtari pōt rōne materiæ i qua ē:& utiꝛ organo:tāq̄ obiec
to:unde ē media iter itellectū ueꝝ & ſenſū:qꝛ de utriſ/
q; pticipat:huius.n.euidētiſſimū ſignū eſt:qm̄ in mētis
triſtitia & corpus maxime affligiꝛ:uirtuteſq; naturales
& aiales langueſcūt:q; ſi eēt ſepata nullū hoꝝ cōrigere
poſſet. Qd̄ aūt dicit de illa ſua argumentatione:q̄ uana
ſit. aptū eſt uidere. Argumētaꝛ .n.ſic itelligētie non tri/
ſtanꝛ neq; uniuoce:neq; æquiuoce:aialia æquoce & uni
uoce:ergo aiæ ſepatæ nō uniuoce:ſed æquoce. Vir doc/
tiſſime:illa triſtitia æquoca:qua triſtāꝛ beſtiæ:uel ē eius
rōnis/qua aia ſepata affligiꝛ/ uel alterius: ſi eius rōnis:
cū beſtiæ nō habeāt triſtitiā niſi ſenſitiuā:ergo aiæ ſepa
tæ affliguntꝛ uere pœna ſenſus:nā beſtiæ nulla alia pœ/
na affligūꝛ. Si uero alterius rōnis:nō igiꝛ illud ē mediū
inter illa extrema.x.nāq; metha.mediū pticipat naturā
extremoꝝ:& eſt eiuſdē gñis cū extremis: & argumētū
aptiſſime peccaret p fallaciā æquiuocationis. Amplius
nō magis cōcludiꝛ:q; aia ſepata triſteꝛ triſtitia ſiue pœ
na æquiuota/& nō uniuoca:q̄ q; triſteꝛ triſtitia uniuoca
& nō æquiuoca:nō.n.magis eſt unū mediū: q̄ alteꝝ:&
oporteret dare ēt illud.s.q; aliqd triſtareꝛ uniuoce: & nō
æquiuoce:& ſcd̄m ipm̄ nō ē dabile:qm̄ ſi qd̄ eſſet:illud
eſſet beſtia.aſt per ipm̄ beſtia utroq; modo triſtaꝛ. Veꝝ
aliter oportet argumētari & recte:ſic: Aliqd̄ nullo mo/
do triſtaꝛ:ut ſeparatum a materia: Aliquod pprie.& p ſe
triſtaꝛ:ut appetitus ſenſitiuus:igiꝛ aliqd eſt mediū iter
iſta:ut humanus appetitus:ſiue rōnalis:qui qdem nō p
ſe triſtaꝛ:& i hoc cōuenit cū intelligentiis:& differt a be
ſtiis:& triſtaꝛ p accñs:& i hoc cōuenit cum beſtiis: quæ
per ſe triſtanꝛ:& differt ab itelligētiis:quæ nullo modo
triſtanꝛ. Haberq; itellectus ſiue humanus appetitus: q;
p ſe nō triſteꝛ:quatenus de ſepatis pticipat.q; aūt triſteꝛ
p accñs:habet quatenus eſt materialis:neq; hoc eſt illud
qd̄ cōcedit pars oppoſita.s.de illa triſtitia/ ſiue pœna æq
uoca:qm̄ nullū ſepatoꝝ pōt aliquo modo triſtari: neq;
habere aliquā diſpōnem pter naturā:ut hæc poſitio po
nit. Nos quidē:ſi ei damus diſpōnem pter naturā:nō tm̄
ponimus aiam ſimpliciter eē æternā:qꝛ lōge aliter hic:
& longe aliter ibi. Qd̄ aūt poſtea dicit ſcd̄m catholicos
eā hoc pſtari ſumus:q; qcqd affirmat ſcriptura cano/
nica:illud ſine dubio ponimus:dicimuſq; rōnes natura
les/& qcqd eſt dictū p Ariſto.aduerſus eā ſcripturā eſſe
uanū/caſſum/& nullius momēti. Sed hoc non ē:de quo
eſt diſceptatio:quod queriꝛ eſt:qd ſenſerit Ariſto. quid
ue p rōnes naturales de hoc haberi pōt:ut nāq; iqt Hie/
ronymus i plogo ſup libꝛ Iob aliud eſt officiū iterpretis
aliud uero uatis. Ex mādato.n. Leonis decimi: & Sena/
tus Bononiēſis teneor legere iterptari: & ſcd̄m iudiciū
meū ſentētiare:qd ſenſerit Ariſt.qd p pricipia naturalia
hri pōt:& de hoc quæſito & de aliis aſtrictus ſum ex iu
ramento fideliter mētē Ariſt.apire mādata ſequor.iura
mentū obſeruo:nō ē nr̄i arbitrii dicere Ari.ſic/ uel nō ſic
tenuit:ſꝫ iudiciū ſumiꝛ ex rōnibus/& uerbis ſuis:ſcd̄;
.n.ſuas rōes oportet iudicare. Aſt q̄ ſūt fidei/quo ad cre
dere nr̄a ſūt:ut nāq; dixit Aug.nullus credet/niſi uolēs:cū
itaq; hæc credere redacta ſint ad uolūtatē nr̄am nō hæc
credo hæc pdico:hæc obſeruo p hiſq; patus ſum crucē
ſubire cū dn̄o Ieſu Saluatore nr̄o: me ipſum abnegare:
igenium captiuare i ſeruitiū dn̄i mei. Aſt alia nō ſunt i
poteſtate nr̄a:datis.n.pmiſſis ſi ꝯn̄a cōcediꝛ:nō eſt nr̄m
diſſentire cōcluſioni. Bene ē noſtrū nō cōſiderare:ſed nō
eſt noſtrū:ſi concedamus an̄s:ut negemus ꝯn̄s. Abſit.a
pho & magis a uiro chriſtiano:unū in corde:& alteꝝ in
ore habere:cū itaq; officiū noſtrū ſit Ariſt.interptari:ſic
q; mihi uideꝛ Ariſt. itellexiſſe:& q; nullo alio modo in/
tellexit. Mentiar ne:ut aliter dicā q̄ ſentiā.at ſcandalum
eſt audiētibus:ipſi nō audiāt:uel me legere phibeāt:mē
tiri nollo:minus uolo eē ifidelis:bonis hæc nō ſunt ſcā/
dalum:ſed malis. Qꝛ obſecro hos uiros qui i tabernis:
& in cōuentibus uiroꝝ uulgariū:me de hereſi dānant:
iam ſuis latratibus finē iponere: longe.n.maiorē here/
ſim ipſi pfitentur. Cū inocentem accuſent. Veꝝ æqualē
& parē uerbis uitam ducunt.ſunt.n.uiri flagitioſiſſimi
adulatores/detractores iuidi iflati: oiq; uitioꝝ genere
referti.

Capitulum xxxi in quo rñr ad contēta in.lxxix. capitulo.

i N lxxix.cap.quærit. Si aia poſt mortē ea ſingu/
laria cognoſcat:quæ in uita nouit:& ſi de nouo
alia apphendere poſſit:& mutationes: quæ illis
emergūt. Ad quā cōfuſiſſime rñt: uixq; potui itelligere
qd ſibi uelit:nihil.n.determiatū tenet.eſtq; ueluti clipſi
dra:imo potius tpm̄ inane.tn̄ mihi hæc uoluiſſe uideꝛ
Prio:q; apud illos pipatheticos:q exiſtimāt/ ſepatā aiā
aliqua itelligere ui unionis:& aliqua ui ſepationis ſcd̄m
hos inq̄:ipſam i ſepatione/ex ui ſepationis itelligere lo
cū:ex quo exit:& ad quē tēdit & pœnā. & pmiū:quid gñs
qd̄ āt ſit id gñs:nō determiat:hāc āt cognitionē dicit ex
ſupis hrī:ex diuio ifluxu: Veꝝ ui unionis hos ptitos eē
ſcd̄m nāq; aliquos tm̄ itelligit ea ſingularia: quoꝝ phā
taſmata habuit:quæq; gñauerūt cōceptus uniuerſales:
cū nāq; cōceptus uniuerſalis prio uniuerſaliter repſen/
tet ex ſua natura:habet & ſecūdo repſentare ea ſingula/
ria:quoꝝ phātaſmata habuit:ex ſimilitudine repta itēē
effectū & cām:ſcd̄m uero quoſdā alios pipatheticos ſe
parata aia nullū ſingulare cognoſcit: nā ſingulare/ ipſa
cognoſcere nō pōt:niſi ad phātaſma fuerit cōuerſa: qd̄
ut aptū ē: i ſepatione fieri neqt:qꝛ tm̄ ea cognoſcit:quæ
ui ſepationis cognoſcit:utpote locū:pœnā:& cœtera hu
ius generis. Quidam uero alii peripathetici non concē/
dentes ſeparatam animam aliqua cognoſcere ui ſepara
tionis:ſed tantum ui unionis:nolunt/ſeparatam animā
aliquod ſingulare intelligere poſſe:apud eos namq; ſin
gulare non intelligit:niſi fuerit ad phantaſmata conuer/
ſa:quare cū in ſepatione tale officiū exercere nō poſſit:
cū ſingularis cognitione:priuatā eē neceſſe ē. Mihi itaq;

in ſūma uidet̃ hæc uoluiſſe:nec tñ affirmo:qm̄ iuolutiſ
ſime loquit̃:nã modo repetit.modo iterponit diuerſas
opiones/quas ſibi fingit:deinde ad idē reuertit̃: dicit:&
neſcio quos ſanctiſſimos uiros.a.theologis diſcrepare:
nõ aũt aſſignat illud. Veꝝ ſi ſanctiſſimi uiri.a theologis
diſcrepãt:uel errãt theologi:uel illi nõ ſunt uiri ſanctiſſi
mi. Veꝝ de his nihil ad nos:qñ ſolũ querimus:qd ſenſe
rit Ariſto. Nos ãt ad hæc breuibus dicamus:prio qdem
nos ignorare q ſint illi primi piparhetici. Veꝝ affirma/
mus qcũqȝ ſint:ſi aliq ſint(qm̄ iſte ē mendaciſſimus ſup
oēs mortales)eos nõ loq ad mentē Ariſto.neqȝ qd ab eis
dicit̃:p principia naturalia ſciri põt:qr̃ ē ex toto fictitiũ:
Nã qd prio dicit.a.ſupis in humanas aias notiones ſiue
ſpēs imediate fluere:retro apud Ariſt.hoc ipoſſibile eē:
monſtratũ ē:& dictis iſtius hois repugnãs. Qd ēt & ſe/
cũdo dicit aliquos affirmare aiam ſepatã ex ui unionis
ea tm̄ ſingularia:quoꝝ phãtaſmata habuit:quæ genue
runt cõceptũ uniuerſalē i ea:nã cõceptus uniuerſalis pri
mo ē uniuerſaliter repſentatiuus:ſcdo uero illius ſingu
laris eſt repſentatiuus:cuius habuit phãtaſma:qd cauſa
uit ſpēm illã uniuerſalē ex ſimilitudine iuenta iter effec
tum/& cãm. Huic certe dicimus:ꝙ illud qd dicit/uni/
uerſale.prio uniuerſaliter repſentare:& ſcdo ſingulare:
eſt ueꝝ & acceptũ ex libro nr̃o de imortalitate aiæ: &
fortaſſis nr̃m inuentum. Veꝝ dicimus ꝙ hoc tm̄ ſcdm
Ariſto.fieri põt:dũ aia eſt cõiuncta:qm̄ ueluti retro mõ
ſtratũ eſt:uniuerſalia ſic ſunt colligata cũ imaginibus:
ueluti ſenſus cũ ſenſibilibus. qr̃ ad corruptionē imagi/
num ſiue phãtaſmatũ:uniuerſalia corrũpunt̃:nõ itaqȝ
ſepata aia talia ſingularia cognoſcere põt: uelut fingit.
qd ēt addebat̃/& ſcdꝫ alios.s.ꝙ ſepata aia nullũ tale ſin
gulare cognoſcere põt:qm̄ ñ cognoſcit ſingulare:niſi ſcdꝫ
ꝯuerſionē ad phãtaſma. Veꝝ hæc opio dici: ueꝝ:tã & ſi
neſciat quõ ueꝝ dicat. Sed ueritas ſibi uiã facit:nã qd di
cit:abſqȝ rõne dicit:ueꝝ(inq)eſt:ꝙ ſingulare nõ cogno/
ſcit.niſi ſcdm cõuerſionē ad phãtaſma:ſed ultra hæc ne
qȝ ēt uniuerſale cognoſcit:niſi ſcdm talē ꝯuerſionē: qm̄
ꝙ ſepata aia ſingulare nõ cognoſcat:niſi cõuerſa ad phã
taſma:p nullũ ſignũ hoc haberi põt:niſi qm̄ i uniõe ſin
gulare ipm̄ cognoſcere nõ põt:niſi ſcdm talē conuerſio
nem:qr̃ cũ in unione uniuerſale cognoſcere nõ põt:niſi
p cõuerſionē ad phãtaſma:nõ magis habet cõcedere ani
mã ſepatã:ob eã cãm magis cognoſcere uniuerſale q̃ ſin
gulare. Qd ãt dicit/& de alia ſecta pipathetica:quæ affir
mat ſepatã aiam nullã habere cognitionē:niſi ex ui uni
onis:& ſingulare nõ poſſe cognoſci:niſi p cõuerſionem
ad phãtaſmata:q̃ ridicula ſit huiuſmõi opio: nõ opus ē
dicere. Primo qm̄ neqȝ ſe/neqȝ aliud ſingulare intellige/
ret:qr̃ neqȝ lætaret̃/neqȝ doleret:neqȝ ſe amaret. Ampli
us:qm̄ & ſi aliqñ dicat aiam fœlicitari in uita:aptiſſime
tñ dicit & oppoſitũ:qm̄ ubi eſt miſeria:ibi nõ põt eē fœ
licitas:at ut dicit ipſe:humana uita plena eſt miſeriis:qr̃
non uidet̃ poſſe beatificari. Veꝝ ſi aia eſt imortalis:põt
beatificari:ſed ſcdm ipm̄:beatitudo eſt in uidendo deũ
ſic ꝙ Deus ſit cognitio beatificati. Veꝝ hoc nõ habetur
p phãtaſmata:nõ.n.currit curſu naturæ:neqȝ i uita: ſed
nihil cognoſcit ſepata aia p poſitionē:niſi ea quæ i uita
cognouit.nõ igit̃ poterit beatificari:ſed ſi nõ beatificat̃
imortalis nõ eſt.nõ eſt igit̃ aia imortalis. Præterea ſi ſe
parata aia nihil itelligit:niſi ea/quæ in uita habuit: Infi/
nitæ igit̃ erunt aiæ nullã prorſus opationē habentes:nã
aiæ infantiũ erũt tales:qd ãt ſtultius excogitari põt. Qd
ēt in fine eiuſdē capituli dicit̃ notatiõe dignũ eſt: fingit
.n. Ariſto. i fine primi ethicoꝝ ſentire mortuos, habere
uiuoꝝ cognitionē:cõfuſam tñ:& uniuerſalē:cũ tñ apet
tum ſit:& ibi:& i tertio ethicoꝝ.a mortuis oēm pſus
remouere cognitionē & bonũ & malum:neqȝ eis aliud
remanere eſſe.niſi ſcdm quod ſunt in opinione hoium
ut etiã omnes expoſitores concordes poſuere.

Caput.xxxi.in quo rñr ad contenta.in.lxxx.capitulo

i N lxxx.cap.ſic ſcribit.Rurſus.q.non pua eſt. Si
aia ſepara alias aias cognoſcat ut amicoꝝ propi
quoꝝ & ſimiliuꝫ:& eas alloqui poſſit. Poſt poe
tarum:& Platonis opionem:ut ipſe dicit:ſic rñdet. Pe/
ripathetici negare nõ poſſunt: aiam poſt mortē ſeipſã
cognoſcere:ſiue p eius eſſentiã ſe ipſam cognoſcat ex ui
ſepationis:ſiue p ſpēm ab ipſa defluxã/lumine diuio ip
ſam afficiente:ſiue p ſpēm:e.ſupis ſubſtãtiis pductam
ſemp arbitror/eos dicere:ſepatam aiam poſſe ſe ipſam
cognoſcere. Et qm̄ cœtere aiæ ſunt ſcdm eundē eſſendi
modum:iure p eſſentiã ſuã cœteras cognoſcere põt:nõ
tñ qua illæ ſunt amicoꝝ/uel filioꝝ:cum p eſſentiã ſuã
amicos:uel filios nequeãt cognoſcere. p̃terea põt dicere
eas cognoſcere p eſſẽtias illaꝝ:ſicut ſupas ſubãs aprehē
dit aprehenſione quæ eſt ipſa res aprehenſa: qua rõne
põt aia hac cognitiõe quæ eſt res app̃henſa:utpote per
eſſentiã rei cœteras aias apprehēdere: iſup ui ſepatiõis
poſſet illa itelligere p ſpēs.a.ſupis defluxas:nunq̃ tñ il/
las apprehēdit:quo ſunt amicoꝝ/uel filioꝝ naturali.s.
apprehēſione:niſi p alium moduꝫ:ut diuus Tho. expo
ſuit:quē modum piparheticus nõ cognouit. ueꝝ uero
alloqui altera alterã poſſit. Theologi dicunt alterã:alte/
rã alloq poſſe nõ exteriori uerbo:ſed iteriori: quatenus
altera i ſe cõceptus formaret eo ordine quo loquēdo ex/
trinſecus formaret:& ita illos ſic cõpoſitos cognoſcēdo
diceret̃ alterã alterã loq. Veꝝ: hoc dici ñ põt: niſi ſuppo
namus aiam poſt mortē itelligere poſſe ſingularia: cir/
ca quæ loquutiões ſunt:ſed cum aia poſt mortē ſolum
ea ſingularia cognoſcat:quoꝝ ui ſepationis ſpēs.a.ſupe
ris ſubſtãtiis accepit:iõ ſcdm pipatheticos i his ſolum
aia aiam alloq poſſet. De ſingularibus uero quoꝝ co/
gnitionē naturalē habuit i uita:cum illa nõ amplius co/
gnoſcat:diceret i his alterã alterã alloq ñ poſſe. At theo
logus q p alium modum aſſerit:ea poſſe cognoſcere:de
oibus loq poſſe nõ dubitaret:maxie deo pmittente. At
ſi de uniuerſalibus loquutiões eſſe poſſunt:fortaſſe phi
beret nihil:ſ his alterã alterã alloq poſſe. Et ſi dicas/aias
hr̃e uoluntatē imutabilem:ſed i loquutiõe uoluntas eſt
mutabilis. Poſſet dicere aiam hr̃e uoluntatem imutabi
lem circa ea/quæ ægit:ut forma corpis:utpote circa uir
tutes/& uitia.s.carentia corpis. Circa ea quæ intellectus
ſunt:põt hr̃e uoluntatem mutabilem. Ex quo patet:al/
terã:alterã poſſe docere:nõ qdem ea:quæ itelligibilia ñ
ſunt:niſi ui unionis:ſed ea quæ itelligibilia ſunt ui ſepa
tionis. In calceqȝ illius capituli dicit:ꝙ hæc dixit:nõ con
tradicendo Ariſt.quis ea Ariſt.nõ dixerit:quæ ſi ipſe p
bare nõ poterit:minus ego potero refellere. Hæc illæ:
quæ quaſi ad uerbum ex ſuo libro tranſcripta ſunt. hoc
ãt ideo fœci:qm̄ re uera apud me i his dictis ſunt ſentē
tiæ icõſtruibiles:neqȝ cõuenit ſermo ſuus ipſis grãmati
cis:dum nãqȝ ſtudet uideri ornatus i dicendo:mihi ui/
detur barbarizare:& i intelligibiliter loq. Ad hæc ãt di/
cimus:ꝙ nullum iſtoꝝ dictoꝝ põt ſtare cum pipatheti
cis:& i multis ſibi pugnat.ponit nãqȝ ſcdm peripatheti

coſ aiam ſepatã ſe ipſam cognoſcere de neceſſitate: ſiue
modo hic ſit p eſſentiã ſui: ſiue p ſpẽs.a ſupis effluxas ui
ſepationis. Ve℞ uir grauiſſime: hic iſpicias. Si de neceſ
ſitate ſepara aia ſe ipſam cognoſcit. Quo mõ igit̃ ue℞ ẽ
illud qđ totiẽs dixiſti: .s.nihil ꝓhibere infinitas eẽ aias.
nihil pœnitus cognoſcẽtes: imo nihilopantes. ſi.n.neceſ
ſariũ ẽ: q primũ ſepata eſt aia ſeipſam cognoſcere. Qũo
igit̃ illud primũ dictũ poterit ſtare. Præterea tu dicis: ꝙ
cum Ariſt. dicit. Si itelligere eſt phãtaſia: aut nõ ſine phã
taſia nõ cõtingit ipſam ſepari: hoc eẽ itelligendũ contra
Platonẽ: q poſuit aiam ꝓcedere corpus: qr Ariſto. cõtra
ipm dicit: ꝙ ſi corpus ꝓcederet: tũc nihil itelligeret: & ſic
eſſet ocioſa: ſed optime uir: ſi ſepara aia ſe ipſam p eſſen
tiã cognoſcit: ubi ꝓcedet corpus: nõ ne ſe ipſam itellige
ret: minorẽ certe memoriã habes q̃ muſcæ. Nihil unq̃
uidi magis icõſideratũ: q̃ ui℞ iſtũ idẽq ſeqt̃. ſi ui ſepati
onis itelligat p ſpẽs.a ſupis effluxas: certe ſtultũ ẽ cũ tali
uiro ſermonẽ hr̃e. Præterea ſi itelligeret ſe ſcđm ſubſtã
tiã: qũo igit̃ ue℞ eẽt: qđ dr̃ cõiter & maxĩe p cõmẽtatorẽ
ꝙ talẽ habet ꝓportionẽ ad itelligibilia: qualẽ habet ma
teria pria ad ſẽſibilia: & eſt quaſi quartũ gñs eẽ: & ꝙ nul
lam habet naturã: niſi ꝙ poſſibilis uocatus ẽ: cum rñ.ix.
metha. nihil itelligit̃: niſi ſcđm qđ ẽ in actu. Neq ẽt niſi
fingẽdo euitari põt: qn ipſa qñ ẽ cõiũcta: nõ ſe itelligat p
ſuã ſubãm: qđ tñ reclamat Ariſt. & ẽ cõtra expientiam.
Qđ aũt dicit de itellectione alia℞ aia℞: ex toto ꝓrſus ẽ
falſum & ipoſſibile unus.n.modus ẽ: ꝙ itelligẽdo ſe in
telligit alias aias. Hoc qdẽ ex multis refellit̃: qm̃ aut ſic
ſe itelligẽdo: itelligeret alia: qm̃ ipſa eſt cã aliaru℞ aia℞:
aut quia ipa ẽ effectus: aut quia ẽ ſimilitudo. alius.n.mo
dus dari non põt: non põt aũt poni: ꝙ ſit cã: neq effec
tus alia℞ aia℞: qm̃ ſic a.aia itelligẽdo.b.aiam: cũ ẽt.b.in
telligat.a.tũc idẽ reſpectu eiuſdẽ eẽt cã & cauſatũ i eodẽ
gñe cãæ: & aliqd cauſaret: qñ ñ eẽt: qm̃ aia ſuccedit aiæ
ut aptum ẽ: q̃ oĩa ſũt imaginabilia: neq ẽt alter modus
ẽ dabilis.s. qm̃ aia ẽ ſimilitudo alia℞ aia℞: ueluti ſpẽs al
bedinis ẽ ſimilitudo albedinis: qm̃ p ipſam oẽs aias itel
ligit ſcđm poſitionẽ: uel igit̃ itelligit oẽs quæ future ſũt
priuſq̃ ſint: uel tm̃ itelligit: qñ ipſe ſunt. Si det̃ primũ tũc
ĩfinities ĩfinitũ cognoſcit: qđ tñ cognoſci ẽ ipoſſibile: qm̃
ĩfinitũ ſcđm qđ ĩfinitũ cognoſci nõ põt. ut dr̃ prio phy
ſico℞: ẽt nõ uidet̃ ſi ĩfinitũ ab aliquo cognoſci poſſit: ñ
niſi a potentia infinita cognoſci poteſt: q̃ uidet̃ tm̃ poſ
ſe attribui ipſi deo. Amplius: qm̃ iſta cognitio ẽ ituitiua
cognitio: q̃ certiſſima ẽ. Et ita ſi aia beati Petri cognoſcit
aiam Antixp̃i futuri: de neceſſitate erit Antixp̃s: qđ tñ ẽ
falſum. Si uero ſepata aia: non cognoſcit futura: niſi qñ
ipſa ꝓſentialiter ſunt: tũc cognitio nihil erit: niſi relatio:
qm̃ ex eo ꝙ res altera fit: & nulla fit i ipſa aia uariatio co
gnoſcit ipſam rẽ factã: & ſic dicendũ erit de cognitione
aiæ: ueluti de æqualitate & ſimilitudine: nã Socrates fit
æq̃lis: uel ſimilis Platonis ex ſola uariatione facta a Pla
tone: hoc ãt ẽ pu℞ figmẽtũ: nullo igit̃ modo põt poni:
ꝙ aia ſepata alias itelligat p ſuã met eſſentiã. Alter autẽ
modus ab eo fictus ẽ: ꝙ alias aias itelligat p eſſentias alia
rũ aia℞. nã q̃q̃ aliq poſuerint hoc de itelligẽtiis ĩferiori
bus p reſpectũ ad ſupiores itelligẽtias: nã cõmẽtator. 14
cõmẽ. tertii. de aia uidet̃ hoc dicere: qđ iſe reputo eẽ fal
ſum: neq ẽt eẽ ad itentionẽ cõmẽ. nũc tñ trãſeat: non tñ
põt hoc dici de ipſis aiabus. Primo qdem: qm̃ qđ ſic p ſi
militudinẽ cognoſcit̃: nõ per eſſentiam cognoſcitur: ſic
.n. ſimilitudo ẽ ſpẽs & accñs: aſt eẽntia ẽ ſubã. Amplius

quoniam ſic una informaret alteram & altera alteram.
Nam anima beati Petri intelligit eam quæ beati Pauli
& ecõtra: & ſic idẽ reſpectu eiuſdẽ eſſet forma: & forma
tum: & p oñs materia. Itẽ infinitæ eſſent itellectiões: qm̃
ĩfinitæ ſunt aiæ ſcđm poſitionẽ. Amplius: qm̃ continue
fierẽt noue itellectiones: & ſic ĩfinito i actu adderet̃ ĩfini
tum. Præterea ſi plures formæ ĩformãt eandẽ materiã:
certo ordine ĩformãt: ſed nũc ſepet̃ una aia: ab oĩbus in
formabit̃: & ẽt oẽs ĩformabit: & nõ ẽ fingere quæ prius
& poſterius ĩformat: unũq ĩfinitas habebit itellectiões:
quæ oĩa ſunt i ultimo fatuitatis: Neq cogitari poſſunt:
aut ſine ſtomacho aut magno cachinõ. Qđ & tertio di
cebat poſſe itelligere & p ſpẽs a ſupis influxas: eiſdẽ tor
mentis fere torquet̃: qbus & ſupra deſtruximus alterã
ꝑtem qm̃ aut ſingula aia habet ꝓpriã ſpẽm qua cogno
ſcitur alia: aut p unã & eãdẽ ſpẽm: oẽs aiæ itelligũt̃. Pri
mũ ẽ mere ipoſſibile: qm̃ ſic i una quaq aia eẽnt actu ĩfi
nitæ ſpẽs: infinitæ itellectiones: & ſicuti de nouo ſupue
nirent aiæ: ſic de nouo gñarẽt̃ ſpẽs: & qm̃ infinitæ ſunt
ſcđm poſitionẽ: oporteret i una quaq aia ꝓpriã ſpeciem
gñare aiæ ſupuẽiẽtis. O rẽ riduculã: & ꝓrſus i itelligibi
lem: Si uero p unã ſpẽm oẽs aias itelligerẽt: nõ uidet̃:
ꝙ niſi cognitione cõfuſa: & uniuerſali. qđ ipſe nõ dicit:
nã i illa ſpẽ tm̃ cõueniũt in cõi. & nõ ſũt pricipia diſtin
ctiua: ſcđm.n. uniuerſale nõ ẽ diſtinctio: ſed tm̃ cõmuni
tas. Amplius: qũo p illã ſpẽm cognoſceret aias futuras:
Aut igit̃ qñ ſunt tm̃: aut ẽt qñ nõ ſunt: Si quando non
ſunt: & eſt notitia intuitiua: certiſſima eſt: & tunc ut
prius dicebat̃ ſi antixp̃i aia eſt futura: tũc de neceſſitate
erit. Si uero ſolũ qñ ſunt: tunc cognitio erit pu℞ ad ali
quid: qđ eſt ipoſſibile dicere. Qđ ẽt ulterins addebat: ꝙ
tã etſi aia aiam cognoſcat: ñ tñ cognoſcit an ſit ſibi ami
ca uel pater uel mater uel filius. Iſtud eſt dcm̃ certe ſine
aliqua rõne: qm̃ ſicut ſupi poſſunt dare cognitionẽ ſibi
de eſſentia: q̃ nõ de accidẽtibus: uel ſi eſſentia eſt diſtin
ctiua huius aiæ ab illa: qm̃ dicit: ꝙ p eſſentiã cognoſcit
oẽs aias: quare ẽt p eſſentiã nõ põt illa cõtingẽtia cogno
ſcere: cũ longe difficilius ſit cognoſcere eſſentiã q̃ accidẽ
tia. Itẽ p qđ diſtiguit hanc aiam ab illa aia. Et certe diffi
cile eſt hoc iuenire. Vnde irrationabiliſſimũ uidet̃ con
cedere unũ: & negare alte℞: & maxime ſi quæ ſunt i ea
dem ſpecie: diſtingunt̃ p accidẽtia. Quod & firmat̃: qm̃
ut cõiter dicit̃: aia Petri diſtinguit̃ ab aia Pauli p diuer
ſas habitudines ad diuerſas materias. Si igit̃ ſepara aia
diſtiguit unã ab altera: ergo nouit illas habitudies: hæc
ãt ſũt reſpectus: & accñtia. cur igit̃ ñ põt cognoſcer̃ ami
cũ: inimicũ: pr̃em & mr̃em: q̃ igit̃ maior rõ ẽ de uno q̃ de
altero. qđ ẽt fingit de illa loqutiõe: apud pipathe. totus il
le ſermo ridiculoſus ẽ i ſepatis.n. ñ põt eẽ ſucceſſio. Qđ
igit̃ dicit: ꝙ eo ordie quo extriſecus formaret: eo ordie
iteriꝰ diceret: ẽ ñ itelligibile apud Ari. i itellectu.n. ñ põt
eẽ ſucceſſio: niſi rõe cogitatiuæ: q̃ i aia ſepata poni ñ põt
ãplius qm̃ una loq̃nte oẽs accipent illã loqutiõnẽ: & cu℥
ſunt ĩfinitæ ĩfiniti eẽnt. (ut ita dicã) auditus. ꝓterea oẽs
loq̃rent̃: qm̃ ñ ẽ maior rõ de una q̃ de altera: & ſic ſimul
eẽnt ĩfinitæ loquutiões. Adhuc de oĩbus oẽs loq̃rẽt̃: qm̃
ñ uidet̃. ꝙ magis de uno q̃ de altero. o rẽ mirabilẽ & in
auditã: & q̃ta eẽt cõfuſio. Itẽ p qđ faciũt illas ſuas loquti
ones: an p eſſentiã: an p ſpẽs. ſi p eſſentiã: cũ omnes ha
beãt eſſentiã: qđ opus ẽ illa loquutõe: ſi p ſpẽs ĩfuſas a ſu
peris tm̃ ſcit una q̃tũ altera: cũ habeãt cõſimilẽ eſſentia℥
& aſimiles ſpẽs. Qđ etiã ipſe loqt̃ de uniuerſalibus ꝙ ſin

gularia cognoſcat:qm̄ nō cōuertiť ad phātaſma: ſed ēt
neq̧ uniuerſale cognoſcimus:niſi p cōuerſioné ad phā/
taſma. Sed dices:neq̧ é dú é cōiúcta.ſed nō dú é ſepata:
Ego piter dicá:q̧ itellectus itelligédo ſingulare nō idi
get phantaſmate:niſi ſcd̄m eé cōiúctú: & nō ſcd̄m eé ſe
paratú.neq̧ plus potes ſcire de uno:q̄ de altero. Qr qd'
ipſe i fine capituli cōcludit.s.q̧ ſi nō pōt pbare ea q̄ di/
cit:neq̧ ego poſſú ea refellere:aptiſſimú é mendaciú:ná
oía ſunt ſermōes ipetitoꝝ:neq̧ ſcribéda i libris phoꝝ
Quod aút dicit ſcd̄m catholicos:patet q̧ egrediť termi
nos:qcqd .n.dicit ſcriptura canonica illud pura fide te/
neo/& confiteor:& reitio naturalia

Capur xxxiii.in quo rn̄deť a cōtéta in lxxxi.capitulo.

N lxxxi.capitulo ſic ſcribit magna qō ſemp fuit:
i an aía quæ certo loco poſt mortem depurata é:
poſſit ex illo exire:& nobis apparere .Poſt reci
tationé hiſtoriaꝝ.dicit phipateticus diceret:aía3 /e/ ſuo
loco recedere nō poſſe:qm̄ ad illú q̄ſi natura.s. ípetu ui
rioꝝ ferebať: ppterea nec nobis appere poſſe aſſereret
Et poſt multa repetit.q.prius motá.u3.an ſepata aía ha/
beat uoluntaté imutabilé:& repetit prioré rn̄ſionem.s.
quo ad itelligere mutabilé quo uero ad uirtutes &uitia
imutabilé:&uniuerſaliter:quo ad ea quæ ægit ut forma
corporis.Nos aút dicimus uiꝝ hunc:nō poſſe remoue/
ri a ſua icōſtátia & leuitate .Quod.n.dicit de prio.u3:q̧
ſepata aía nō pōt remoueri a loco i quo é : qr nec nobis
apparere pōt:hoc apte aduerſať ei/quod adduxit aduer
ſus nos:cú de apparētiis cáſ ſcd̄m Ariſt.redderemus.Di
xit.n.ibi q̧ pter illas quatuor p nos adductas:ſút & aliæ
duæ.s.aíæ mortuoꝝ:& demonú opatiōes:cú tñ hic ap
te neget:Ex qbus facile eſt uidere:quæ aduerſus nos di
xit:nō niſi ex petulátia &liuoř euomiſſe.Præterea qd p
hibet ſcd̄m ipm ad hæc loca moueri cú ex ui ſepatiōis:
ut ipſe fingit hæc loca cognoſcat:ſiue modo/hoc ſit per
motú:ſiue p mutationé:Quod ét p ſecúdo loco dicit.s.
ſepatá aíam hře uolútaté imutabilé:quo ad uirtutes/&
uitia & uniuerſaliter quo ad ea quæ ægit ut forma cor/
poris:quo aút ad itelligere mutabilé. Hoc certe ſine ali
qua rōne é dictú.imo maxime irratiōabile: ná uirtutes
& uitia ſunt magis in pōtate nřa; q̄ itelligere: itelligere
náq̧ pcedit uelle:& nō uniuerſaliter itelligere é p uolú/
tate nřam:ueꝝ ut tertio ethicoꝝ diciť: nō ſunt uirtus
& uitiú niſi p uoluntaté:qr ſcd̄m Ariſto.uirtutes & ui/
tia ſút magis i poteſtate nřa q̄ itelligeř:nullus.n. ſtudio
ſe uel uitioſe opatur niſi uolens. At multotiés nō ſolú in
telligit nō aduertés ſed ét nolens. Amplius ſi aía uitio/
ſa eſt libera itelligédo:ſed non i opando:ſcd̄m uirtutes
& uitia:cú ſcd̄m Ari.x.ethicoꝝ & vii. politicæ fœlicitas
magis cōſiſtat i uirtutibus itellectualibus:q̄ i moralibus
qm̄ i ſpeculatiōe:qr & maiores ſunt delectatiōes:iſequé
tes itellectú/ q̄ uolútaté/ſiue habitus morale ergo aíe ſa
piétú uiroꝝ:q̄q̄ uitioſoꝝ:erút potius fœlices q̄ ifœlices:
Preterea dicit q̧ uolútas nō eſt libera :quo ad ea q̄ ægit
ut forma corporis:aut igiť hoc itelligiť.s.q̧ ægit ea:ut
forma corporis:qm̄ ea neq̧ facere neq̧ hře pōt:ſine cor
pore:ueluti ſétire/& uegetare:aut qm̄ & ſi ſine corpore
ea hře pōt:nō tñ facere:ſicut dicit de actibus primis in
tellectus & uolútatis:ſiue de habitibus eaꝝ potentiarú.
Si primú deť.túc erit equaliter libera ſcd̄m uirtutes/&
uitia:ſicut ſcd̄m intellectú:ná p ipſum:uirtutes & uitia
remanent in aía ſepata:qr ſine corpore ea hře pōt:ſi ue
ro deť ſcd̄m:nō minus idé ſequiť:ná aut neutra poten
tia eſt libera:aut utraq̧:qm̄ in utraq̧ potétia:dú é cōiú/
cta:in ſuis actibus indiget corpore ſcd̄m fieri nō aút ſe/
cundú cōſeruari.Præterea multotiés oſtenſum eſt:q̧ ſe
cundú principia Ariſt.uirtus quæ indifferéter reſpicit
duo oppoſita/nō pōt determinari ad alteꝝ oppoſitoꝝ.
Sic.n.& natura cōtingens poſſet fieri neceſſaria:& una
natura tráſmutareť in aliá naturá:qr cú uolútas ſit duo
rum oppoſitoꝝ nō pōt ad unú tm̄ determiari:Quod ſi
dicať hoc eſſe ex ípedimēto:Iſtud ét oſtenſum eſt non
poſſe ſtare:qm̄ nihil é ipoſſibile ex extrinſeco:& poſſibi
le ab intrinſeco:ocioſaq̧ fuiſſet natura a tota ſpé:cú oi/
bus aíabus ſeparis hoc dediſſet:aliquodq̧ cōtra naturá
eſſet ppetuú:appetituſq̧ eternus eſſet inanis:& res pter
naturá p infinitú duraret re ſcd̄m naturá tm̄ p momētú
potēte durare & ſic de multis aliis ſupius numeratis:q̄
quátú ſint incōueniétia:nō é opus referre:uere.n.de his
dici pōt illud Auerrois primo cœli :quoꝝ ſapiétia é de
ſtruere oém philoſophiá & omnem ſapientiam.

Caput.xxxiiii.in quo rn̄deť ad contenta i lxxxii. cap.

N.lxxxii.cap.dicit argumentať & decimo:aiam
i ſimplř eſſe materialé:ſcd̄m qd aút imaterialé:q̧
i ordine aíaꝝ teneat ſupremú gradú totius lati/
tudinis eaꝝ i abſtractione:qñ qdé aía plantaꝝ:nihil ab
ſtractionis habeat:littera ſua dicit utꝝ: puto tñ debere
ſtare(ueꝝ)ſupra hác:nō nihil imaterialitatis:hét aía zo
phicoꝝ aíalium:q̧ tactú & cōfuſam imaginationé ha/
beat ſupra hác:adhuc magis aía pfectoꝝ aíalium: eo q̧
habeat hoꝝ aía:cognitioné aliquá i reꝝ abſentia: ſupra
hác cogitatiua qm̄ magis adhuc ſpúalioré habeat:ſupra
hanc itellectiua:quæ adhuc ſpúalioré habeat: hæc ipſe
quo ad argumentationé nřam:Quá infringédo multa:
adeo obſcure adeo iuolute dicit:ut neq̧ ego neq̧ multi
ſocioꝝ qui locú hunc uiderút ſciat determinare:qd ſibi
uoluerit. Tñ ego dicá qd mihi i illis ſuis uerbis uidetur
uoluiſſe:magis tñ diuinádo:q̄ ex certa cognitione dicé/
do:unú ſcio:q̧ hic in quadá ſua gloſa q̄ſiuit gloriá: cú i
gloriá i hoc aptiſſime mereať:Dicit igiť:q̧ hic ordo fri
uolus eſt:cú cogitatiua nō uariet gradú.eſt.n.ſcd̄m oés
q de cogitatiua loquútur:una pars ipſius ſenſitiue aíæ:
ergo nō ponit i numero graduú:Præterea Ariſto.2.lib.
de aía:ɔſtitués gradus:pœnes quoꝝ uariationé latitudo
uariať:in primo gradu cōſtituit uegetatiuú:in ſcđo ue/
ro ſenſitiuú:itellectiuú uero nō uult eſſe ponendú i hac
latitudine:& multis iterpoſitis: p pbatione hoꝝ quæ
dixit:Tandé uult Ariſt.quatuor gradus aíatoꝝ ſic ordi
naſſe:i prio uegetatiuú:i ſcđo ſenſitiuú:i tertio motiuú
ſcd̄m locú:i quarto uero:ratiocinatiuú: & p ratiocina/
tiuú:nō itelligit itellectú:ſed itelligit uim cogitatiuam:
ná itellectus nō cōtineť i iſta latitudine:cú dicat Ariſt.de
ſpectatiuo itellectu eſt altera ratio : qr intellectus nullo
modo cōtineť in illa latitudine aſſignata:iſtoꝝ igiť qua
tuor graduú unus deputať plantis:alter zophitis : alter
aíalibus:motis ſcd̄m locú:alter uero gradui cogitatiuo
Intellectus aút excludiť ab hoc ordine:ex quo ulterius i
fert:eos nō bene dixiſſe:q p minimú & ultimú:expoſue
runt:itellectú:ná Ariſto.de intellectu illud nō dicit:ſed
de ratiocinatiuo:eſt.n.hoc ultimú in uniuerſa ſenſitiuo
rum latitudine Addit ét i calce illius capituli : Si latitu/
do:p nos ordinata cōueniens eſſet:adhuc ultra hos gra
dus eſſet addédus alius.s.aía quæ ſimpliciter imateria/
lis & ſcd̄m qd materialis:quæ cú nō poſſit eſſe cœleſtis
aía:erit intellectiua ipſa aía:q̄ř hæc noſtra latitudo; uel.

uertit̃ cõtra nos:uel uertit̃ cõtra Ariſt. hæc ille. Nos ãt i
primis oñdimus illã ſuã expoſitionẽ eſſe extorſionẽ:&
alieniſſimã ab Ariſt. Scđo:ꝙ in dictis ſuis eſt manifeſtiſ
ſima repugnantia:& tota uanitas. Tertio:ꝙ p hæc nihil
ad argumẽtũ.& ꝙ ſtat in ſuo robore:ꝙ ꝗ nobis attribu
it:quæ nõ dicimus:& nõ attribuit:q̃ dicimus. Primũ ita
ꝗ:ſic declarat̃:uult.n.ꝙ itellectus nõ includat̃ i illis qua
tuor gradibus:ſed ꝑ itellectu itelligat̃ uis rõcinatiuã:q̃
eſt cogitatiua. Nihil autem ſtultius:& minus conſidera
te excogitari poteſt:Prio nãq; qm̃ textu.15.2. de anima
ſic ſcribitur. Multipliciter autem dicto ipſo uiuere:&
ſi unum aliquod horum inſit ſolum:uiuere ipſum di/
cimus:ut intellectus & ſenſus:& motus ſecundum lo/
cum:& ſtatus:adhuc ãt & motus ſcđm augmẽtũ:& de
cetmentũ. Ex hoc manifeſtũ eſt:itellectũ ↄnumeraſſe
ꝑ qrto gradu:& nõ ratiocinatiuã:ſiue cogitatiuã. nã ut
& ipſe cõcedit:eſt de numero ſenſitiuaꝝ:qr̃ i ſenſu cõti
net̃. Præterea. In textu.15.ſcribit̃, Vegetatiuum poſſe ab
aliis ſeparí:itellectiuũ uero imortalib9 ab illis tribus.ſ.
uegetatiuo:ſẽſitiuo:& ſcđm locũ motiuo nõ poſſe ſepa
ri:aut igit̃ p itellectiuũ itelligit Ariſt. rõcinatiuũ:ſiue co
gnitatiuã:aut ueꝝ itellectũ. Si primũ ſupflua ẽ additio
(in rebus mortalibus)qm̃ cogitatiua ẽ uirtus organica:
quæ tm̃ i materialibus. & mortalibus repit̃. Si ſcđm ha
bet̃ intentũ:ꝙ itellexit itellectũ. Amplius.xxxi. textu ſic
ſcribit Ariſt. ſine qdẽ.n. uegetatiuo ſenſitiuũ nõ ẽ. a. ſen/
ſitiuo ãt ſepat̃ uegetatiuũ i plãtis:iteꝝ ãt ſine qdẽ eo qđ
põt tãgere:alioꝝ ſenſuũ neq; unus eſt:tactus ãt ſine aliis
eſt:multa.n. aialium neq; uiſum:neq; auditũ hñt:neq;
odoratus ſenſum:& ſenſitiuoꝝ alia qdẽ hñt & ſcđ; lo/
cum motiuũ:alia uero nõ hñt. Vltimũ ãt & minimũ ra
tionẽ hñs & itellectũ. Vides ne uir grauiſſimæ:ac ponde
ratiſſimæ:an p minimũ/& ultimũ intellexerit cogitati/
uam:cũ dicat rõcinationẽ hñs:& itellectũ. Et ſeqt̃. am/
plius i textu:qbus.n. ineſt rõcinatio corruptibiliũ:his re
liqua oĩa. Si itaq;. qđ ſic rõcinat̃ uegetat/ & nutrit̃. Aut
igit̃ i qbuſcũq; eſt rõcinatio:illa ſunt mortalia & corrup
tibilia aut nõ ſi primũ (ut prius dicebat̃) ſupfluit pticula
in mortalibus/ Si uero nõ oĩa ſunt corruptibilia:& mor
talia:quæ ſic rõcinãtur:cũ p Ariſt. talia nutriãt̃:nam nõ
poſſunt ſepari a uegetatiua. Erũt aliqui idigẽtes cibo:q
tñ ſunt imortales. qđ Ariſt. i tertio metha. fabuloſu; &
poeticũ dixit eẽ oportet igit̃ dicere:ꝙ p ſic rõcinatiuũ:i
tellexit itelligens:ut ipſe i littera exponit Ariſt. dicit.n.
rõnem hñs:& itellectũ:qr̃ nõ ſupfluet pticula i mortali
bus:qm̃ itelligentiæ quæ nõ ſunt mortalia:neq; nutriũ
tur. neq; ſentiũt:ſiue ſint itelligẽtiæ:ſiue demones:de q
bus nunc nulla eſt cura. Amplius ſcđm iſtã fatuitatẽ ma
nifeſtã:aut hõ nõ eſſet uere de numero aiatoꝝ:aut Ari.
iſufficiẽter enumeraſſet aiatoꝝ gradus:qđ falſum eſt ex
utraq; pte. Sed illud qđ fortaſſis ultra ambitionẽ:uiru;
hunc uentoſum mouit:põt illud fuiſſe. nã dr̃ de ſpecula
tiuo ãt itellectu altera ratio eſt:ex quo fortaſſis accipit:
ipſum itellectũ:excipi a numero illoꝝ quatuor graduũ
Verum hoc leuiſſimum eſſe manifeſtum eſt ut namq;
Themiſtius & Thomas exponunt:hoc refertur ad ima
ginationem. uidelicet. ꝙ intellectus ſpeculatiuus:alteri
us eſt generis ab imaginatione & relqiuis uirtutibus ſen
ſitiuis Ariſto. namq; poſt uerba illa ſubdit. quibuſdam.
quidam nec imaginatio alia autem hac ſola uiuunt:de
ſpeculatiuo autem itellectu alia ratio eſt. Quare hoc nõ
referendũ eſt ad illos quatuor gradus enumeratos:ue/
luti aptum eſt. Profecto nihil uanius iſto hoie:& ſic pri
mum ꝓpoſitoꝝ oñſum eſt. Secũdũ ẽt oſtendit̃. u;. ipm
ſibi aptiſſime & ſtultiſſime cõtradicere. Dicit.n. hic o
do friuolus eſt:cũ cogitatiua nõ uariet gradũ. eſt.n. ſcđ;
oẽs qui de cogitatiua loquũtur una pars ipſius ſenſitiuæ
aiæ. Aſt dicis ipſam cõſtituere quartũ genus aiatoꝝ:ut
dixiſti in illa tua corruptiõe. Præterea. opepreciũ eſt ui/
dere/q̃ docte/& artificioſe accipit illos quatuor gradus
aiatoꝝ:uult.n. primũ gradũ ſũmi ex uegetatiuo:& tres
alios.ſ. zophiticoꝝ/motiuoꝝ ſcđm locũ & rõcinatiuo
rũ:ex ſenſitiuo. ſic ꝙ ſenſitiuũ in tres diſtribuat̃ gradus
At uir oium mortaliũ ignorãtiſſime:ut motiuũ ſcđm
locũ & rõcinatiuũ ſenſitiua ſunt:nõ cõſtituũt diuerſu;
gradũ:imo ut ſic:unius ſunt ordinis:ſed gradus diuer/
ſos cõſtituũt:ut mota/& itelligentia:ſic.n. & uegetatiuũ
quatuor gradus haberet:neq; ſenſitiuũ qua ſenſitiuũ ẽ.
diſtinguit̃ i motiuũ/& rõcinatiuũ:ut motiuũ/& ratioci
natiuũ faciũt diuerſos gradus a. ſenſitiuo:qm̃ diuidẽtia
aliqđ nõ ponũt in numeꝝ cũ diuiſo:neq; diſtinguentia
cũ diſtincto:neq; ẽt ꝓprie diſtinguẽtia diſtingũt a diſti
cto rõnale nãq;. & irrationale nõ diſtingũt̃ ab aiali:qr̃ ſi
motiuũ ſcđm locũ & rõcinatiuũ diſtingũt:ſiue diuidũt
ſenſitiuũ:ut ſic:nõ cõſtituũt diuerſu; gradũ. a ſenſitiuo
qr̃ multo plura ſunt errata q̃ uerba i his dictis. Tertium
ẽt:qđ ꝓpoſuimus.ſ. pp hæc nõ ſatisfieri argumẽtatiõi
nr̃æ:& uaniſſime multa nobis aſcribere:facile eſt ẽt ui/
dere:nob qdẽ aſcribit:ibi nos diſtiguere aiatoꝝ gradus i
ꝗ̃ minime hoc ueꝝ ſit:nã ibi diſtiguimus ordinẽ potẽ/
tiaꝝ ſcđm qđ ſunt abſtractæ. uel nõ ſunt abſtractæ:ſiue
ſint i eodẽ aiato:ſiue i diuerſo:quocũꝗ ſit. Dicimus.n.
aliquis potẽtias aiatoꝝ:nullo mõ aliqđ abſtractiõis hr̃e
ſic ꝙ nõ ſint ſcđ; eẽ reale:& i ſe:& quo ad opatiões ſuas
ueluti ſunt oẽs potentiæ uegetatiuæ ptis. Quædã uero
ſunt aliqualiter abſtractæ. ſicut ſunt potẽtiæ ſenſitiuæ:
i qbus tñ ẽ ordo ſcđm abſtractionẽ. quæ nãq; ſunt extri
ſecæ:ſiue appellatæ exteriores ſenſus:ſũt minus abſtra
ctæ ſenſibus iterioribus:q̃q̃ & ordo ſit i ipſis exterioribꝰ
ſẽſibus:qm̃ tactus ẽ magis materialis:uiſus minus:imo
minime iter ſẽſus exteriores:mediũ uero:modo medio
Inter ẽt ſenſus iteriores ẽ ordo:qm̃ unus ẽ ſpũalior alte
ro:uirtuſq; cogitatiua pfectiſſimũ tenet locũ:q̃q̃ cõmen
tator i de memoria/& reminiſcẽtia:i ultio ſpũalitatis ui
deat̃ ponere rememoratiuã:qđ q̃liter itelligẽdũ ſit:pro
nũc trãſeamus. Veꝝ q̃tũcũq; haꝝ uirtutũ una ẽ ſpũalior
altera:oẽs tñ idigẽt corpe ut ſubiecto/ & ut obiecto:qr̃
oẽs organicæ:& ſenſitiuæ ſunt. Cũ itaq; aſcẽdẽdo i ordi
ne abſtrahẽdi. ẽ deuenire ad aliqđ qđ penitus. a mate/
ria abſtrahat:ſic ꝙ nullo mõ indigeat corpe:qm̃ neq; ut
ſubiecto:neq; ut obiecto:quales ſunt itelligẽtiæ:cumq;
natura non tranſeat de extremo in extremum:niſi per
medium:cumq; tota ſenſitiua indigeat corpore ut ſub
iecto/& ut obiecto:intelligentiæ uero neutro mõ. Erit
igitur aliquod inter iſta medium. At fieri non poteſt:ut
aliquod indigeat corpore ut ſubiecto:& non ut obiecto
ergo dabitur alterum.ſ. quod indigebit corpore ut obie
cto/& non ut ſubiecto. Sed iſtud non poteſt poni:niſi
humanus intellectus. Quoniam ut dicit Ariſtoteles. in
tellectus non eſt phantaſia:ſed non ſine phantaſia:tale
igitur neq; ex toto erit materialis:neq; ex toto immate/
rialis:igit̃ de utriſq; pticipabit:cũ ãt nõ poſſit æqualite
de ambobus pticipare:qm̃ ſic nõ eẽt unũ:oportet igitur
aſſignare:qđ iſtoꝝ magis pticipet. Veꝝ ſi nõ ẽ ſine phã

taſia:nõ cõtingit ipm ſeparari. Aſt ſine phãtaſmate nequa q̃ itelligit aia:igit humanus intellectus iſeparabilis ẽ.ẽ itaq; ſimpliciter materialis & ſcdm qd imaterialis.qd igit anſer ob ſtrepis:qd tuæ nugæ ad argumentationẽ:nihil.n. pſus:ut luce lucidius eſt uidere. Qd ẽt i ultio illius ca/pituli dicebas:q ſcdm nr̃am rõnẽ oporteret dare aliqd ẽẽ:qd eẽt i materiale ſimplr̃:& materiale ſcdm qd Certe ueritatẽ dicis quo ad hoc:ſed qd dicas/iſtũ eẽ humanũ itellectũ falſum ẽ:nã demõſtratũ ẽ:i uia Ariſt. iſtum eẽ ſimplr̃ materialẽ:& ſcdm qd imaterialẽ:ſed iſte ẽ itelli/gẽtia orbis lunæ.nã & luna ẽ de natura terræ:ueluti dixit Ariſt.in libris aialiũ:imo Dioniſyus & Ioãnes damaſcenus nõ timuerũt dicere oẽs angelos eſſe corporeos:qd p cõparationẽ intelligendum eſt.quare &c.

Capu.xxxiiii.in quo rñr ad cõtera in lxxxiii.cap.

N lxxxiii.cap.ſic ſcribit. Vltio eius poſitionẽ ſic pbat:qm Ariſt.12.metha.beatitudinẽ hoĩs puo tpre durare dixerit:qm nõ ultra uitam quæ exigua ẽ.Vbi aia eẽt ppetua:hoĩs btitudo eẽt pennis.Oñ̃dit ẽt eo loco nõ fœciſſe drãm de hoĩe & aia:qr quæ dicit de hoĩe:uoluit eẽ itelligẽda de aia:nã neq draj fœcit de cœlo & deo:itelligẽs de cœlo quæ dixit de deo .Præterea ut dicit:ſi eo loco de aia nõ loqr:ubi igit fuiſſet loquutus:eſt.n.ille locus pprius.Præterea. Argumentat Si aia poſſet ea beatitudinẽ effici beata:qua Deus beatus ẽ:efficeret Deus.Demũ cũ Ariſt.i tãta re nihil dixerit:eſſet accuſandus. Ad quæ ipſe rñt:& prio ad primum:q Ariſt.ibi i.xii.metha.loquutus ẽ de fœlicitate hoĩs:non ãt aiæ:hæc ãt nõ põt ieſſe hoĩ:niſi puo tpre:qm nõ niſi i ultio ſuæ uitæ:ea beatitudine põt beatificari qua dii ipſi.Qd ãt p nos dcm̃ ẽ Ariſt.nõ fœciſſe ibi drãm iter hoĩnem & eius aiam:Dicit hoc falſum eẽ.qd ibi aducũ ẽ .s.q nõ fœcerit drãm iter cœlũ & deũ.neq Ariſto.dicit deũ eẽ aial:ſed dixit/deũ eẽ uitã:qd uerũ ẽ. Ad alterũ uero.s.i quo igit loco Ariſt.de fœlicitate aiæ fœcit mẽtionẽ.Rñt locũ pprũ eẽ librũ de aia:cuius ſignũ dicit eſſe q qõnẽ illã eo i loco mouit:uerũ eã ibi nõ definiuit:qm neq ſciẽtifice:neq pbabiliter deteriari poſſit:qm hæc a ſenſibus remota ſũt:Q̃r & de ſtatu aiæ poſt mortẽ pauca dixit.Ex qbus apparet Ariſt.nõ eẽ accuſandũ: ſi i tãta re tacuit:qm ubi nõ põt dicere ſcdm ſuũ philoſophãdi modũ:nec p rõnẽ/qua ipſe philoſophatus eſt:ſatius fuit ipſi tacere.Patet ẽt aiam quæ eadẽ numero beatitudine qua deus ẽ:beatus:nõ effici deũ.licet Themiſtius.& gentilitas cõcedãt:qm nõ eodẽ modo beatur ſicutdeus:licet eadẽ beatitudine numero:qm deus ille beatur p eſſẽtiã aia ãt p copulationẽ qua ſibi deus copulat.Hæc ille. ad quæ nos rñdentes dicimus:hæc oĩa eſſe falſa uana:& repugnãtis plena.Qd nãq prio dicit.s.i.12.metha.Ariſt. determiare de ea fœlicitate:quæ cõpoſiti:i tertio de aia aũt de ea quæ aiæ:& poſt mortẽ. Certe nihil ſtultius nihil ue irrationabilius dici põt:prio qdẽ ẽ cõtra oẽs expoſitores:& pcipue diuũ Thomã:q ubiq dicit Ariſt.i ethicis & i libris quos habemus ab ipſo Ariſt. tm̃ de fœlicitate cõpoſiti determinaſſe:nõ ãt de ea quæ eſt poſt mortem:qm aut mortẽpuentus: nõ pfecit methaphiſicam aut illi libri ad nos ñ puenerũt.Amplius huius oppoſitũ manifeſte dixit in.liiii.cap.ſupius:dicit.n.ibi q i methaphiſica ptractat de fœlicitate poſt mortẽ i ethicis aũt de ea quæ cõpoſiti.Præterea qd dicit/illã qõnẽ.s.de fœlicitate aiæ poſt mortẽ ptinere ad librũ de aia : qm in eo libro eã mouit:patet ex lra ipſius Ariſt.magis illã.q. ptiere ad aiam cõiunctã q̃ ad aiam ſeparatã.ſic.n.ſcribit Ariſt. Verũ ãt cõtingat aliqd ſeparatorũ itelligere:ipm exiſtẽ nẽ nõ ſeparatũ a magnitudine:aut nõ:cõſiderãdũ poſterius. Vbi apte dicit:quatenus ẽ cõiuncta. Dicit.n.ipm exiſtentem nõ ſeparatũ a magnitudine. Præterea. Et rõne monſtratur.nã i methaphiſica cõſiderat de abſtractis: a motu:& a materia ſenſibili.Qũo igit fieri põt:ut de hoĩe ſcdm cõſiderationẽ pticularẽ õſideraf. At i tertio de aia cõſiderat de aia i ordie ad motũ ibi nãq cõſiderat: qualiter aia mouet.a phantaſmatibus:qũo itelligat: ſiue in ſimplici apphẽſione:ſiue cõponẽdo/& diuidendo. Atq ibi de aia cõſiderat:ut ẽ pricipiũ oĩum opationũ puenientiũ ab aiato/qua aiatũ ẽ:ut patet diſcurrẽti p totũ librũ de aia.Liberq ille ab oĩbus græcis/arabibus/& latinis ɔnumerat iter libros naturales:& p ipm met Ari. i infinitis locis:ergo cõſideratio de aia apud naturalẽ:eſt magis dependẽs a materia q̃ cõſideratio de ea i metha. Qũo igit uir oĩum mortaliũ doctiſſimæ: huiuſmõi determinatio ſpectat ad librũ de aia?Illa nãq fœlicitas : ſi daret:nõ eſſet ſcdm curſum naturalẽ:neq p uiã motus naturalis.Qũo igit illud ad naturalẽ ptinere põt ? Verũ obſeruãdũ eſt qd & ulterius dicit:fingit.n.q Ariſt.de tali fœlicitate nõ tractauit:qm ſcdm ſuũ modum philoſophãdi nõ potuit ptractare:qm talia nõ ſubiacent ſenſibus:qr neq demõſtratiue:neq pbabiliter de ea loq põt Sed uir grauiſſimæ:hic ſiſte gradũ.ſi iõ Ariſt. de tali.q. nõ ſe itromiſit:qm p ſenſibilia nõ põt definiri:ipſa.n.ẽ remota.a.ſenſibus.Qũo igit ſpectat ad librũ de aia:cũ incipiẽdo a pricipio uſq ad finẽ huius libri:nihil ptractet niſi p uiã motus:& p ea quæ tãdẽ ad ſenſum reduci põt mediate uel imediate. Amplius:lõge Deus & itelligentiæ ſunt a ſenſibus magis remotæ:minuſq nobis certæ/q̃ aia nr̃a:illa.n.ſunt longe abſtractiora:& q̃q motus cœlorũ ſentiamus:nõ tñ ſumus æque certi:qd moueat eos ſicut ſumus certi de aia nr̃a:q.n.itelligamus: uelimus: appetamus certiſſimi ſumus:ergo Ariſt.ob eã cãm: magis debuiſſet ſe abſtinere.a determinatiõe dei:& itelligẽtiarũ:q de fœlicitate aiæ poſt mortẽ:qd minime fœcit. Verũ ſupſunt magis urgẽtia.Dicit nãq i.12 metha. Ari. deteriaſſe de fœlicitate cõpoſiti:nõ ãt de ea:quæ i primis ſibi apte cõtradicit:qm ſupius dixit hoiem tm̃ fœlicitari ſcdm aiam:qr ea quæ hoĩs ea eſt q̃ aiæ deterians igit de una:deteriat & de altera.Præterea dixit ſupius apud Ariſt.nemo fœlicitat poſt mortẽ:niſi & fœlicitet i uita eaq/quæ eſt poſt mortẽ:eſt illa eadẽ.q̃ fuit i uita:ſi itaq hæc ẽ ſcdm te ſentẽtia Ariſt.ueluti igit deteriauit de ea quæ in uita determinauit & de ea quæ eſt poſt mortem :Præterea ſcdm ipm apud Ariſto. ſciẽtiæ & hitus morales:q fuerũt i uita:remanẽt:& poſt mortẽ:qm ſunt prio ipſius aiæ. Aſt lõge magis eſt fœlicitas ipſius aiæ q̃ hitus itellectuales & morales:qm fœlicitas ẽ eſſentia dei p ipm igit:ea q̃ ẽ i uita:ẽ & illa:q̃ ẽ poſt mortẽ Amplius ſicut ipſe finxit multi ipſi in uita ſunt fœlices de neceſſitate iſti hñt uerã cognitionẽ de ſtatu mortis:& de eius fœlicitate:qr certiſſime de ipſa.põt hñri cognitio. Sed quid moror de uiro iſto i extremo iſania:uult ſcdm Ariſt.in 12.metha.Hoĩem i pñti uita beatificari:& q põt deũ icelligere p eſſentiã:imo q deus i pſe ẽ cognitio ſic brificari aptiſſime igit ſcdm Ariſt.aia exiſtẽs i magnitudie itelligit aliqd ſeparatorũ Ariſt.igit eã.q.deteriauit :ſomniauerunt igit Auerroes:Thomas cœteriq illuſtres iterpretes qui dixerunt hanc queſtionem non determinaſſe.

Quid igiẗ opus eſt:huic dicẽre: ꝙ p rõnes demõſtrati/
uas neqꝫ ꝓbabiles hæc qõ determiari põt:ſcdꝫ.n. te aīa
cõiuncta fœlicitaẗ:Deuſqꝫ fit ſibi ſua cognitio:ergo q̃ra
magis ſepara aīa:nã & p te/fœlicitas i uita remanet poſt
mortẽ:& pciſe ea quæ uitæ:eſt ea q̃ eſt i morte uel poſt
mortẽ:ergo ſtãte illo aſñte:oportet ſtare ꝯñs:p pura igiẗ
naturalia ſciẽ poſſumus de fœlicitate ſeparæ aīæ:cuius
oppoſitũ ipſe dicit.Præterea ſi Ariſt.ſciuit:ꝙ aīa eſt fœ
licitabilis:imo fœlicitaẗ i pñti uita:& remanet poſt mor
tem:lõge magis ſciuit:& ſciri põt:ꝙ poſt mortem fœli/
citaẗ:ergo totũ ab eo dcm̃ eſt purus error ꝓbaẗ aſſũptũ
qm̃ omnes ponentes:aīam eſſe imortalẽ ꝑter iſtũ ex to
to delirãteꝫ:uolũt ꝙ nõ deẗ fœlicitas i hoc mũdo:uꝫ. p
omnes leges:& cecinit Virgilius nr̃:cuꝫ dixit de Turno
ouãte de occiſo Pallãte.Neſcia mens hoiũ fati/ſortiſqꝫ
futuræ:& ſeruare modũ rebus ſublata ſecundis.& Oui.
Sed ſcilicet ultia ſemp expectãda dies hoi eſt:diciqꝫ bea
tus.Ante obitũ nemo ſupmaqꝫ futura dꝫ.Plato quoqꝫ i
phedone:ſic itroducit Socratẽ loq̃ntem.Arbitrari qdeꝫ
o amice oportet:ſi uere phũs ſit:magnope apud ipſum
hãc opĩonem ualere:ut ñ alibi purã ſapientiã poſſe aſſe/
q ſperet:q̃ i futura poſt mortẽ uita:ĩfinita fere loca poſ/
ſem adducere ex Platone idẽ apte dicẽte: q̃ relinquo. Sꝫ
qd uerbis opus ẽ:nõ ne ipſe uolens ꝓbare imortalitatẽ
aīæ uſus ẽ hoc argumẽto.qd̾ ꝑdicauit eẽ demõſtratiuũ
.s.qm̃ hõ fœlicitabilis eſt:& nõ i pñti uita:qm̃ ẽ plena do
loribus anguſtiis & momẽtanea ẽ:ergo poſt mortẽ fœ
licitaẗ:ergo aīa eſt imortalis.Non ne ẽt pauloañ uolens
oñdere a ſupis:nobis dari cognitionẽ oium entiũ: uſus
eſt iſto argumẽto.Intellectus poſſibilis eſt oīa fieri.itel/
lectus agens oīa facere:i pñti uita nõ põt oīa intelligere:
ergo poſt mortẽ oīa itelligit:& nõ ex ui ſeparatiõis:& a ſu
peris hꝫ hac cognitionẽ:q̃ ĩ argumẽtũ aptiſſime ẽ cõtra
ipm:qm̃ ex illo añte ſeqẗ ꝙ nõ a ſupis habeat illã plenã
cognitionẽ:ſed ab ipſo itellectu agente:q ſcdm ipm eſt
ps aīæ:loq̃ndo de illo itellectu agẽte:ut dicit ipſe q eſt il/
luſtrãs & illuſtratus.ꝑterea ſcd.m ipm i ſuo codicillo:ſi
ue ultimata opione i ultio cap.iſtius ſui iuolutorii:dicit
Ariſt.ponere oẽs aīas ſeparas eſſe æqualiter fœlices:quo
igiẗ Ariſt.latuit deciſio iſtius qõnis.Qẽ aptũ eſt:& illud
qd ulterius dicebat eſſe falſum ſcdm ipm.s.ꝙ Ariſt.eſt
excuſandus:& nõ icuſandus: ſi nihil dixerit de fœlicita
te aīæ ſeparæ: & paꝝ de aīa ſeparata. oñdimus.n.ꝙ ſcd.m
ſua dicta demõſtratiue ſciuit de ea fœlicitate.Vidẽda eſt
etiaꝫ huius uiri pluſq̃ credibilis temeritas. Dicit.n.hoc
Ariſt.latuiſſe Vir tñ iſte ipudentiſſimus de ea fœlicita/
te ſcdm Ariſt.ita loqẗ:ac ſi res eſſet ante oculos nihil.n.
hoc uiro temerarius/& icõſideratius excogitari põt.Ve
rũ qd dicit nos falſo aſcribere Ari.s.ꝙ deũ appellauerit
aīal æternũ:ſed bñ uitã æternã:& uitã p eſſentiã. Certe
Ariſt.dixit deũ eſſe uitã:ſed poſtea ſubiũgit: & exponit
ſe:ſic dicens.Dicimus.n.deũ aīal ſempiternũ optimũ:&
idẽ habeẗ i trãſlatiõe Argiropoli.Neqꝫ iſte modus loq̃n
di eſt inuſitatus ab Ariſt.ut toti ꝓ pte:& ptẽ ꝓ toto po
nat:nã &.x.ethicoꝝ.hoiem appellat itellectũ:qm̃ ſcdm
eãptẽ hõ ſpeculaẗ/& efficiẗ ſimilis ipſis diis:unde p to/
tũ itelligit ptẽ:& ptẽ ꝓ toto:qẽ dicẽs de fœlicitate hois
dicit de fœlicitate aīæ:qñqdẽ hõ nõ fœlicitaẗ: niſi p ip/
ſam aīam:ꝙ ẽt i ultio eiuſdeꝫ capituli nos & Themiſtiũ
arguit:aſſerẽtes i fœlicitate illa ſi dareẗ/nos fieri deos:
qm̃ illud ipoſſibile eſt.Sed uir uaniſſime:& leuior foliis
arridiſſimis,uideas ẽt Auerroem i.36.cõmẽ.hoc idẽ aſ/
ſerentẽ:& Themiſtiũ citãtẽ.Quaſi igiẗ ignorauerit unã
naturã ñ poſſe trãſferri i altẽ.aꝫ ſꝫ illud ẽ dcm̃ ſcd ꝓ ſimili
tudinẽ:ueluti dicimus hoies fieri beſtias:ſic de cõtẽplati
ua uita:quã diuinã appellauit:loqutus ẽ Ari.ſic dr̃ i Pſal.
Ego dixi dii eſtis uos:ſꝫ iactãtia & petulantia te ducunt.
Caput.xxxvi.I quo rñr ad cõtenta in.lxxxiiii.cap.
N lxxxiiii.cap.ſic ſcribit Demũ ꝓ ultia eius mẽ
te/pqꝫ ẽr ueritate.tria dicit.Prĩo de imortalita/
te aīæ eſſe problema neutꝝ:ꝙ utraqꝫ ex pte ſint
dialecticæ rõnes.Scdo dicit de imortalitate aīæ eſſe arti/
culũ fidei:ideo nõ eẽ ꝓbãdũ aſſerit: niſi p media credi/
ta:quæ fidei ꝓpria ſunt:alioqn nõ ꝓcederet niſi p extra
nea:& nõ p ꝓpria arti:q illã ꝓbaret.Tertio dicit ꝙ licet
Plato tãta de imortalitate ſcripſerit:firmitatẽ tñ nõ ha/
buiſſe exiſtimat:ut ex fine Apologiæ.& ex thimeo acci/
pi põt. Aduerſus quæ ſic dicit. Hæc nec uera ſunt:nec ſi
bi cõſtãt.ꝙ qdẽ nõ ſibi cõſtẽt patet:nã articulus fidei nõ
põt ꝓbari:ut ipſe dicit/niſi p ꝓpria fidei: ergo nõ p rõ/
nes dialeticas:alioqn magis p extranea ꝓcederet :ſic ꝓ/
bans:q̃ ille/qeũ ꝓbaret demõſtratiuæ:qd ſi nõ põt ꝓba
ri p rõnes dialeticas:minime erit ꝓblema neutꝝ.Præte
rea.De articulis fidei nõ neutro modo opinamur:imo
ipſos firmiter credimus:ergo ſi de imortalitate eẽt pro
blema neutꝝ:eã nõ firmiter crederemus:qẽ nõ eſt arti/
culus fidei.ꝑterea Cũ dicit articulos fidei nõ eſſe demõ
ſtrabiles:falſum aſſerit:nã ꝓbari pñt ex pricipiis per ſe
notis i theologia:ſicut cõcluſiones phyſicæ demõſtrãẗ
ex pricipiis p ſe notis i phiſica:& de hac rõne ſancti doc
tores aſſerũt Theologiã eſſe ſciam.Prætetea.Errat cuꝫ
iqt articulos fidei nõ poſſe demõſtratiuæ ꝓbari:qa ꝓba
tio eẽt p extranea:nã licet ſic ꝓbãs erraret quo ad modũ
ꝓbãdi:nõ tñ erraret i ꝓbãdo:ꝓbauit.n.Ariſt.i libro de
cœlo terrã eẽ ſphericã:& p phiſicas:& p geometricas ra
tiones:nõ tñ errauit i ꝓbando: licet p extranea ꝓceſſit.
Præterea dicerẽ eũ errare/q articulis crederet.nõ ut tra/
diti ſunt.a.ſanctis:ſed ut demõſtrãẗ:ut Aegidius aſſerit
q uero crederet aliquẽ fidei articulũ ñ qdẽ ut ſibi demõ/
ſtratũ:ſed traditũ a ſanctis uiris:poſtea uero declaratiõe
eũ ꝓbaret ẽt demõſtratiuæ arbitror eũ meruiſſe. ꝙ aũt
nõ ſit ꝓblema neutꝝ:ſed cõcluſio demõſtrabilis ex p ſe
notis demõſtrauimus:& rurſus demõſtrabimus tripli/
citer.Prĩo ex itelligere/qd nõ ẽ actu cõpoſiti:cũ nõ ſit a/
licuius corpis actus:aſt forma materialis nõ agit niſi ac/
tione cõpoſiti:ut patet inductiue.Scdo ex uelle:qm̃ agit
cõtra iclinationẽ corporis:tale aũt nõ põt depẽdere a mãa
qm̃ ageret ſcdm materiã.aliter.n.p ſe ageret ad corrup/
tionẽ ſui.Tertio ex obiecto:qm̃.s.uniuerſale cognoſcit:
hoc aũt ẽ icorruptibile:& nõ p eſſentiã:ergo p pticipatio
nẽ:ſed hoc nõ ẽ niſi ex itellectu:ergo itellectus ꝑpetuus
ẽ:& eo magis:ꝙ uniuerſale exiſtẽs i itellectu:ꝑpetuitatẽ
hrẽ nõ põt ex itellectũ qua trãſmutabilis ẽ:ergo qua ꝑ/
petuus ẽ. Amplius qm̃ ſi itellectus eẽt ſenſus :nõ eẽnt ni
ſi ſenſibilia:ergo pariter ſi itellectus eẽt materialis ñ eẽnt
niſi materialia:quo dato/abſtracta cũ ſua ſcia pirẽt:hãc/
ꝙ dicit oium rõnũ eẽ certiſſimã/& efficaciſſimã.Præte/
rea ſupponaẗ ẽt p nos itellectũ agẽtẽ eẽ ꝑpetuũ. Ampli/
us ꝙ itellectus nõ ẽ unicus. Ex qbus ſeqẗ/plures eẽ itel/
lectus:& p nos itellectus ẽ ꝑpetuus:ergo ipſe ẽ imortalis
De tertio ẽt multa adducit loca Platonis/& platonicoꝝ
p quæ demoſtraẗ aīæ imortalitas.Quæ uero nos addu
ximus i ꝯrariũ:exponit:ideo Platonẽ dixiſſe: ut difficul
tatẽ rei oñderet:& auditorẽ redderet attentũ:& ẽt ut ſuã

oſideret modeſtiã. Hæc ille. Ad hæc ãt dicimus: ꝙ argu
métationes ille nõ ꝑua idigét uitupatiõe. Dicimuſq; ad
primũ: ꝙ dicere oppoſitũ eius: qđ dicimus: oio fatuũ: &
ignarũ hoiem oñ dit: multi nãq; tenét: qbus & Ariſt. cõ/
ſentire uidet̃ i prio topicoꝝ: ꝓblema de mũdi æternita
te eẽ ꝓblema neutꝝ q̃tũ ad phiſicas rõnes: hocq; cõiter
tenét theologi: diuus nã q; Thomas & inumeri alii ſol/
uũt rõnes ad utrãq; ptẽ: nullus tñ dubitat mũdũ eẽ no/
uum eẽ articulũ fidei: qr̃ dicere dialeticæ ꝓbat̃: ergo nõ ẽ
articulus fidei: uel ecõtra eſt articulus fidei: ergo dialeti
cæ ꝓbari nõ põt: eſt oio fatuũ & deriſoriũ dicere: diale/
ticæ. n. ꝓbat̃ p phiſicas rõnes: firmiter tñ ei credimus ex
auctoritate canonica: nõ. n. eo mõ ẽ ꝓblema neutꝝ: quo
ẽ firmiter creditũ Vnde Galenus i libro de creditis dicit
multa credimus ex alioꝝ auctoritate. ad quæ tñ nõ niſi
ꝓbabilia habemus: exẽplificatq; de aioꝝ imortalitate:
& de mundi æternitate. Cũ ita q; prio dicit Articulus fi/
dei nõ põt ꝓbari: niſi p ꝓpria. ergo nõ p rõnes dialeticas
p; ꝙ q̃ ptinet ad fidẽ: ñ niſi p auctoritatẽ ſcõꝝ ꝓbari põt
q̃ ãt ad phiſicũ nõ niſi p ꝓbabilia ꝓbari põt p idẽ ad ſcđ;
cũ dr̃ articulis fidei firmiter adheremus rõnibus diale/
ticis nequaq̃: ergo articulus fidei dialetice nõ ꝓbat̃. iam
dcm̃ ẽ ꝙ qua articulus fidei nõ ꝓbat̃ dialetice. ſed q̃ ſpec
tat ad naturalẽ: uelut & de æternitate mũdi. Qđ ẽt dicit
articulos fidei poſſe demoſtrari demoſtratiõe ſubalter/
nata: ſc ẽtiã angeloꝝ: an ſit uel nõ ſit: nihil ad pñs nego/
tiũ: ſuffic̃t ãt nobis: ꝙ nõ ſcientia naturali: quæ ex p ſe
notis lumie itellectus ꝓcedit: uel ex his / quæ p ſe nota
fidẽ ſumpſerũt: ut dr̃ prio topicoꝝ: nõ. n. eſſet fides ſcđ;
definitionẽ datã de fide a. Paulo. xi. ad hebreos: eſt. n. ar/
gumẽtũ nõ apparẽtiũ. Qr̃ & p hoc p; ad quartũ. s. ꝙ fal
ſum aſſumit. s. ꝙ de eodẽ põt eẽ fides & ſcia: ſi ꝓprie ſũ
mat̃ fides: nã ſi uere eſt fides ad p ſe nota lumie itellectus
agẽtis reduci nõ põt: ſi uero ẽ ſcia ad talia p ſe nota redu
cit: qr̃ claudit oppoſita de eodẽ hr̃i fidẽ: & ſcia; nihil. tñ
ꝓhibet de aliquo hr̃i fidẽ reſpectu illius: ſic ꝙ ſola auc·
toritate credat: & reſpectũ alterius hr̃i ſciam utpote: ꝙ
Deus ẽ auctor oium: uerꝝ hoc p ſe nõ ẽ fides: ſed tm̃ reſ/
pectu illius: ut optime diuus Thomas i qõe de fide: & i
ſcđa ſcđæ. & i multis locis determinat. Qđ ãt dicit de il/
lis tribus rõnibus: tã efficacibus ad demõſtrandũ aioꝝ i
mortalita. ẽ / cũ ipſe millies adduxerit eas: iã piget nos de
his ulteriorẽ hr̃e ſermonẽ. Diximus. n. i pria ꝙ ipoſſibi/
le ẽ itelligere itellectũ humanũ ſine corpe: uerꝝ ꝓ tanto
hæc opatio dr̃ eẽ ſine corpe: qm̃ puri itellectus / ut uere
ſeparatoꝝ i itelligẽdo nullo mõ idigẽt corpe: humanus ãt
itellectus nõ idiget corpe: nõ qa nõ ſit i corpe: ſed qm̃ ñ
ẽ organicus: nã nõ idiget corpe ut ſubiecto: ſ; tm̃ ut ob/
iecto. Qđ ãt ſcđo dicit rõne uolũtatis. qm̃ uolũtas uult
cõtra ea: quæ ſunt corporis: retro oſtẽſum ẽ: qđ ois for/
ma materialis quoq; modo dñat̃ ſuo corpi: & econtra:
corpus quoquo modo formæ: & qualiter i compoſitis
una ps repugnat alteri: & ꝙ i belluis appetitus cõcupiſci
bilis aduerſat̃ iraſcibili: & uiſus aliqñ tactui: ut de bacu
lo i aqua poſito qui uidet̃ fractus: & tactus iudicat ip; i
tegrũ: & phãtaſia aduerſat̃ ſenſui: q̃to magis hoc cõtige
re põt i aia rõnali: quæ eminẽter longe cõpoſitior ẽ. Qđ
ẽt tertio dicit de cognitiõe uniuerſalis. Certe ſi illud ar/
gumentũ ꝓcederet: nõ ſolũ ꝓbaret aiam eẽ æternam. a
pte poſt: uerꝝ: & a pte ante: qm̃ nõ ſolũ uniuerſale ſe ex/
tendit ad futura: uerꝝ & ad pterita: neq; magis ad unam
dñam tẽporis ſe dilatat q̃ ad alterã: qr̃ nullũ ẽ argumẽtũ

illud. Dicimus tñ ꝙ nullã habet æternitatẽ / uniuerſalis
cõceptus niſi i repſentãdo: ꝙ ãt uniuerſaliter repſentet:
habet ex itellectu agẽte: tãq̃ ex efficiẽte: ex itellectu poſſi
bili tãq̃ ex ſubiecto. q aliqđ h; imaterialitatis: hãc ãt h; q̃
de diuino / & ſepato pticipat: illud q; uere eſt æternũ: ipo
itellectu exiſtẽte æterno tm̃ ſcđm qđ: uelut multotiens
diximus. Qđ ãt ꝓ quarto loco adducit. s. qm̃ ſi ſenſus eſ
ſet itellectus: nihil eẽt niſi ſenſibile: igit̃ pariter ſi mate/
rialis eẽt itellectus: nihil eſſet niſi materiale. Certe Ego
nõ memoror: hoc i aliquo loco uidiſſe ab Ariſto. in fine
. n. ſcđi de aia: ubi ꝓbat itellectũ nõ eſſe ſenſum: hoc nõ
dicit: i quarto ẽt metha. ubi idẽ repetit: neq; illud dicit:
qr̃ neſcio unde hoc accepit. Verꝝ eo ſibi dato dicit̃ prio
ꝙ Si itellectus abſolute eẽt materialis: ſic ꝙ nullus eẽt i/
tellectus / niſi uere materialis. Certe oia eẽnt materialia:
qm̃ ſic & diuinus eẽt materialis. qr̃ nihil uere eẽt imate
riale. Amplius qñ noſter itellectus oia itelligit ſi nihil de
imortalitate hr̃et: oia certe eẽnt materialia: qm̃ ſenſus ẽ
ipm ſenſatũ & itellectus itellectũ ipm: ut dr̃. 3. de aia. qr̃
ſi nihil de immãlitate hr̃et: tm̃ materialia cognoſceret
& cũ oia itellectus nr̃ cognoſcat oia. igit̃ eẽnt mãlia uerꝝ
neq; ois itellectus ẽ mãlis: neq; nr̃ ẽ tm̃ mãlis: imo mul/
tũ de imãlitate pticipat qr̃ nihil cõcludit̃ contra nos. Dr̃.
& tertio illã ꝯñam nõ tenere. s. ſi ſenſus eſt itellectus: oia
ſunt ſenſibilia. ergo ſi mãlis eſt itellectus. oia ſunt mate
rialia. añs. n. ẽ uerꝝ: ſed ꝯñs eſt falſum: añs. n. uerꝝ ẽ: qm̃ ſi
ſenſus eẽt itellectus: ipſi eſſent una & eadẽ potẽtia: ſed q̃
ſunt una & eadẽ potẽtia hñt idẽ obiectũ. qr̃ idẽ eẽt obie
ctum ſenſus & itellectus cũ ãt ens uniuerſaliter ſit obie
ctum itellectus ergo & ens uniuerſaliter eẽt obiectũ ſen
ſus: ſ; obiectũ ſenſus nõ ẽ niſi ſenſibile: ergo oia eẽnt ſen
ſibilia: uerꝝ illud ꝯñs nõ ſeqt̃ ex illo añte: qm̃ cũ dr̃ ſi ma
terialis ẽ itellectus: oia ſunt materialia. oporteret ꝙ ma
teriale eẽt una potẽtia cognoſcitiua. ſicut ſũt ſenſus / & i
tellectus: qđ minime uerꝝ ẽ: ſ; ẽ tm̃ ꝯditio ipſius itellectꝰ
qr̃ p illđ mediũ ñ põt uerificari ꝯñs: p qđ uerificat̃ & añs
Inſtantia eſt manifeſta ẽt: nã non ſeqt̃: ſi uiſus eſſet tac
tus: oia uiſibilia eſſent tãgibilia: & oia tãgibilia eſſent ui
ſibilia: nõ tñ ſeqt̃ ſi materialis ẽ tactus: ergo oia materia
lia ſunt tangibilia ſimiliter nõ ſeqt̃ ſi itellectus nr̃ ẽ ſen/
ſus: oia itelligibilia ſunt ſenſibilia. ergo ſi nr̃ itellectus ẽ
ipfectus ergo oia intelligibilia ſunt ipfecta: & hæc ꝑp rõ
nẽ adductã qm̃ añs ſupponit duas potẽtias eẽ idẽ & ꝯñs
minime illud accipit ſed eſt cõditio potẽtiæ: ut notũ eſt
qr̃ uanũ eſt argumẽtum. Qđ ẽt. v. adducit. s. ꝙ itellectus
agẽs ẽ imãlis: illud aptiſſime concedimus: ſed dicimus
iſtũ eẽ unicũ in oibus hoibus: nõ tñ ẽ uere forma hoīs:
ſ; tm̃ motor. ille ãt q ẽ pluꝛificatus ẽ itellectus poſſibilis
qui uere ẽ forma: qr̃ quã puerile ſit argumẽtũ factũ: nõ
eſt opus uidere: eſt. n. ex q̃tuor: imo pluribus terminis:
nã ex eo ꝙ intellectus agens ẽ uere æternus: arguit & de
poſſibili: & ex eo ꝙ poſſibilis ẽ multiplicatus arguit agẽ
tẽ eẽ multiplicatũ: q diſtãt ſicut cœlũ & terra. Qđ ẽt ul/
tio dicit Platonẽ ſi heſitaſſe uerꝝ demõſtraſſe aioꝝ imor
talitatẽ i tot tãtiſq; locis p eũ adductis. Quãtũ põderẽt
rationes ille ſatis abunde cũ de eis differeremus uiſũ ẽ
ſupra: neq; audemus: qđ Plato i hac re ſenſerit ſentẽtiã
afferre. qñqđẽ dicat Aug difficulter iudicari poſſe: qđ in
rebus obſtruſis Plato uoluerit. Verꝝ cũ uiderẽ rõnes illas
mihi nõ ſatisfacere: tũ multo pluris faciã iudiciũ Plato
nis q̃ meũ exiſtimaui illas ẽt ſibi Platoni non ſatisfeciſ
ſe. ſed qđ moror: non ne: & uir iſte hoc idẽ ſupius aſſu/

mauit ex cuiuſdã Pamphili auctoritate. Veꝶ nihil no/
uum eſt de iſto homine.nam aliud ſedẽs:aliud ſtans opi
natur :necubi firmus.

Caput.xxxviii quo rñr ad contenta in ultimo cap.

IN lxxxvi.& ultimo cap.Poſt teſtm̃ facit quẽdã co
dicillũ:in quo ſuã ultimã intentionẽ ponit.Dicit
itaq; prio apud Ariſt.nõ fuiſſe dubiũ de imorta
litate aiæ:qr nec aliqs habet dubitare de hoc:qñqdem p
illas tres rõnes ſupius poſitas/ipſam aiam imortalẽ eſſe
firmiſſime demõſtraſ.u;.ut qm̃ i itelligẽdo nõ indiget
corpore:q̃a agit cõtra iclinationẽ corporis:& qm̃ uniuer
ſaliter cognoſcit.Poſtea uero dicit:ꝙ q̃uis Ariſt.ſic opi/
natus ſit:tñ de ſtatu poſt mortẽ:aut pauca:aut nulla di/
xit. Veꝶ nõ obſtãtibus his/quæ i hoc libro dixit/putat
tñ ad mentẽ Ariſt.hæc eẽ dicenda.u;.cũ aiæ ipſi pro eẽ
cõiuncto attribuanſ aliqua:quæ ipſi inſunt rõne corpo
ris:utpote eſſe i loco/& moueri:quædã uero rõne ſen/
ſus/ueluti uirtutes & uitia:iſunt.n.hæc rõne appetitus
ſenſitiui:quædã uero rõne itellectus:& uolũtates : quæ
ẽt ipſi aiæ ineſſe nõ poſſunt ꝓ eſſe cõiuncto/niſi cõcur/
rente aliquo corporeo ſaltẽ ut obiecto:cũ itaq; aia ſepa/
ta corpore uti nõ poſſit:ideo ab aia ſepata hæc remouẽ
da ſunt:aut prorſus: ueluti moueri: & mores:aut nõ eo
modo quo itelligit:& uult ſub eẽ cõiuncto:fieri.n.neq;
ꝙ ocioſa ſit:qr ſi Ariſt.uolumus eẽ ſibi cõſtãtẽ:& necu/
bi ſibi repugnare.ſepata aia nullũ h; locũ neq; circuiſcri
ptiuũ neq; p opationẽ neq; diffinitiuũ.Virtutes ẽt & ui
tia hẽre nõ põt:qm̃ neq; ſenſum h;.Reſtat igiſ ut tm̃ itel
lectionẽ:& uelle habeat:nõ ãt talia/neq; qualia : & quæ
habuit pro eſſe cõiuncto:qm̃ illa nõ ſunt ſine corpe: ha
bet igiſ itelligere & uelle æquiuoce dictũ cu; eo :quod
erat.dum eẽt in corpe.Reſtat igiſ ingrere:quõ ſeparata
aia itelligit:& uult. Vnde dicẽdum uideſ: ꝙ dum eſt cõ
iuncta materialia & imaterialia itelligere põt: ſed ima/
terialia i materialibus itelligit. Aſt ſepata aia & materia
lia & imaterialia itelligit. Veꝶ materialia in imateriali/
bus. An uero p ſpẽs/uel p reꝶ eſſentias:dicit ꝙ p reꝶ eſ
ſentias:ſic ꝙ res itellecta ẽ ipſa itellectio oia ꝓ ſingularia
& uniuerſalia itelligit ſiue materialia ſint/ſiue imateria
lia:ueꝶ tñ mãlia imãlibus cognoſcit/Ex qbus poſtea nõ
nulla iſert primũ ꝙ aia ſepata necubi eſt. Ex quo ulte/
rius ſeqſ:ꝙ neq; localiter moueſ:qd.n.nullo mõ eſt in
loco moueri nõ põt ſcd̃m locũ. Scdo iſert ꝙ aiæ ſepatæ
neq; hñt uirtutes morales/neq; uitia:neq; gaudiũ neq;
dolorẽ:& breuiter nullũ affectũ nõ eis ẽt dum ſunt coni
unctæ.eſt aliud p̃miũ uel poena q̃ uirtutes ipſe/& ui/
tia. Tertio ſeqſ:ꝙ oẽs ſepatæ aiæ æqualiter ſunt fœlices
ſiue fuerint ſanctiſſimoꝶ hoiu;/ſiue flagitioſiſſimoꝶ
hoiũ:nã nihil i ſepatiõe reportãt:qr oẽs remanẽt æq̃
les.Quarto ſeqſ ꝙ aiaꝶ/aliquæ fruſtra cõiũgũſ ſuis cor
poribus:aliq̃ uero finẽ ſuũ cõſequũſ:fruſtra uelut aiæ
embrionũ:aliæ uero cõſequte ſunt ꝓpriũ finẽ.licet pro
pauco tp̃is curriculo:qm̃ opatiões i quas ordinabanſ:
cõſequtæ ſunt.Quĩto iſert:ꝙ aiæ embrionũ q̃q̃ fruſtra
cõiunctæ fuerit ſuis corpibus:nõ tñ fruſtra ſunt factæ:
qm̃ ipſe æqualiter fœlicitãſ:ut aliæ. Hæc itaq; (ingt ipſe)
dicẽda ſunt ſcd̃m Ariſt.ſi uolumus eſſe ſibi cõſtantem.
Enumerat:& quæ ſcd̃m fidẽ dicẽda ſunt:& poſtea pro/
ſternit ſe/& libellũ ſuũ ad pedes.S.Leonis.X.Hæc itaq;
i hoc cap.ſumatĩ cõtinẽſ:& i toto ſuo digniſſimo libro.
Ad quæ nos rñdentes dicimus:ꝙ hæc dicta in hoc ſuo
libro facile oñdunt uiri ſcientiã grauitatẽ/atq; cõſtãtiã:
Vellẽ certe aliquẽ mihi dari q ſciret dicere.quã opionẽ
ipſe teneat de ſtatu aiaꝶ ſepataꝶ.Modo dicit:ꝙ nihil o
peranſ.Aliqñ dicit ꝙ tm̃ ea cognoſcũt/q̃ i coniunctione
cognouerunt:aliquãdo dicit ꝙ & ea quæ i coniũctione
cognouit ẽt i ſepata cognoſcit:& ultra cognoſcit:q̃ ui ſe/
paratiõis cognoſcit.De mõ ẽt cognoſcẽdi ui ſepatiõis:
mõ dicit ꝙ p eſſentiã ſuã cognoſcit:mõ ꝙ p eſſentias re
rũ cognitaꝶ:mõ p ſpẽs iſluxas.a.ſupis.De loco ẽt & mo
tu nõ minus icõſtãter:& fluide ꝓnũciat: aliqñ.n. dicit:
ꝙ nõ ſunt aliquo modo i loco . aliquando ꝙ ſunt i loco
ſcd̃m definitionem:aliquando ſcd̃m opationem ꝓ dicit
& aliqñ ꝙ moueſ:aliqñ ꝙ mutãſ.nõ minus & de uirtu
tibus/& uitiis.Dicit.n.aliqñ ꝙ nõ hñt alias uirtutes/&
uitia:q̃ quæ ſecũ detulerũt:aliqñ ꝙ nõ hñt aliquo mõ:
dicit ẽt ꝙ gaudẽt/& timẽt:& dolẽt Dicit ẽt oppoſitũ.i/
ſup dãnat nos/q diximus ſcd̃m Ariſt.nõ eẽ maius p̃miũ
uirtute ipſa:i hac.n.ſiue i ſuo actu cõſiſtit fœlicitas:neq;
maiorẽ poenã ipſo uitio:i hoc namq; cõſiſtit miſeria. in
hoc ãt cap.dicit eẽ neceſſariũ ſic dici ſcd̃m Ariſt.aliter.n.
eẽt ſibi icõſtãs.Dicit ẽt i hoc ſuo iuolutorio:ꝙ ex p̃mio:
& poena quæ poſt mortẽ dãſ aiabus demõſtraſ euidẽtiſ
ſime:ꝙ aia ẽ imortalis:& dicit i hoc ſuo codicillo:ꝙ poſt
mortẽ oẽs ſunt æq̃les:qd q̃tũ ſit pnitioſum & i uia mo/
rũ & i uia fidei cõſideratibus reliquo .Si.n.oẽs aiæ futu
ræ ſunt æquales poſt mortẽ tã optimoꝶ q̃ peſſimoꝶ:cũ
p momẽtũ ſtemus i iſto mũdo:qs nõ declinaret ad uo/
luptates:& ad ea q̃ ſunt ſcd̃m ſenſum:qm̃ poſt mortem
cõſequeſ ea/quæ ſũt ſcd̃m itellectũ.ueluti & cœteri. qd
ſi dũ ẽ cõiũcta:ſeq̃reſ ea q̃ ſunt ſcd̃m itellectũ.nõ degu/
ſtaſſet ea:q̃ ſcd̃m ſenſum:neq; plus poſt mortẽ haberet
q̃ illi q ſequuti ſũt ſenſum. Aſt ſi mortalẽ aiam ponere/
mus:nihil tale ſeqſ:qm̃ mali ſunt puniti: & boni remu
nerati. At ſcd̃m ipm̃:nullũ ẽ p̃miũ:neq; poena poſt mor
tem:qñqdẽ & boni & mali ſine aliquo diſcrimie æqua/
liter ſe habeãt.Qd ſi dicit:i uita puniũſ ipſo uitio:& i ui
ta remuneraſ ipſa uirtute. Veꝶ hoc nihil eẽt: qm̃ ſi fla/
gitioſiſſime agãt:& ſenſum ſequãſ.expectãt tñ æquari
optimis. At ſcd̃m ponẽtes mortalẽ eẽ minime tale ſpe/
rare pñt.qr ſi male agẽt nũq̃ fœlicitabũt:ſcd̃m eos uero
nõ minus fœlicitabũt Pãdiſ igiſ uia ad oẽ flagitiũ.Re/
moueſ & ois reſpublica:qm̃ cũ multo plures ſint ifortu
nati:q̃ fortunati:magnaq; ps hoium ſit cõſtituta i miſe
ria:& i oppreſſiõe. Vltro ſe iterimerẽt cũ unaq̃ p fœlicita
ti habeat:ſicut altera.nõ erũt ẽt ſerui nõ dñi:non princi
pes:qm̃ ſeruus & ſubditus ſciẽtes poſt mortẽ habituros
uitã fœlicẽ expoliabũt ſe ex miſeria:& iduẽt uitã æter/
nã:minime ãt hoc cõſeqſ ad mortalitatẽ aiæ. Quid igi
tur ſtultius:qd icõſideratius:qd leuius:qd magis nudũ
fundamẽtis:qd mõſtruoſius:& deniq; qd ſtolidius exco
gitari põt iſto hoie:ifinitas.n.expoſitiões:imo extorſio
nes dat unicuiq; dicto Ariſt:nã ut cœtera taceã:qd de il/
la dicã cõditionali.s.ſi itelligere eſt phãtaſia:aut nõ ſine
phãtaſia.nõ cõtingit ipſam ſepari:mõ.n.dicit ꝙ loquiſ
cõtra Platonẽ:modo dicit/eã ſimpliciter eẽ uerã:& i ex
ponẽdo ifinities ſibi implicat:modo tenet ꝙ aia nõ itel/
ligit:niſi hauriẽdo a.phantaſmatibus:modo ꝙ itelligit
p eſſentiã ſuã:modo per eſſentias reꝶ:modo per ſpẽs in
fluxas.a ſuperis:modo non habet pro iconueniẽti ani
mas nihil intelligere ſemper loquendo de animabus ſe
paratis:modo dicit impoſſibile eſſe illas eſſe ocioſas. qs
itaq; diſcordias tot/et tãtas cõcordabit.qs dicere poterit

quá ſentẽtiá ſeqḟ:inumeras ponit:quaꝝ una alteri repu
gnat:& una met ſeipſaꝫ deſtruit:ut aptiſſime oñdimus.
Facitq́ illud qđ uulgariter ferḟ de quodá aſtrologo pa
riſienſe.hic.n.circuibat oẽs plateas:& uicos illius ciuita
tis.denunciabatq́ ꝑ medietaté illoꝝ uicoꝝ:die craſtina
uenturá fore pluuiá:ꝑ aliá uero medietaté ꝑdicabat:ꝙ
die craſtina nõ plueret:ut ſaltẽ habereḟ ueridicus apud
aliquos.Facit & illud qđ ferḟ de quodá lepidiſſimo me
dico Philippi ultimi Ducis Mediolani.Hic qdẽ cuidá Io
ſeph uiro hebreo:& iportũiſſimo amico tñ ducis:iuſſit
ſe multotiẽs balneare i aqua i qua ebulliſſent oẽs herbæ
unius magni prati:q qdẽ medicus cũ iterrogareḟ a.duce
cur talẽ lotionẽ Ioſeph illi i mádaſſet:rñ dit:Dux mi mul
ta fœci pro uiro iſto.& nunq́ de me apud te ſe laudauit:
ueꝝ ſemp cõqueſtus ẽ:i hac át aqua inumeræ herbæ e
bulierũt:miꝝ ẽ ex tãtis.ſi una nõ repiaḟ ꝓ ſua iſirmita
te.Sic & uir iſte tot/& tãta dicit exiſtimás ſaltẽ ꝙ unuꝫ
dictoꝝ ſit cõueniẽs.Veꝝ qcqd dicit:a caſu dicit:nõ iſpi
ciendo ſi unũ cõtradicát alteri:uel nõ.Deũ teſtor in tota
uita mea nõ habuiſſe maiorẽ laborẽ qĩ legẽdo hæc ſua
dicta:poſſentq́ cõfeſſores dare pro penitẽtia peccãtibus
ut hoc iuolutoriũ legerent:certe neſcio quæ maior pœ
na poſſet iniũgi uni peccatori:& dicit:ſi opus ẽ mecũ eẽ
paratũ diſputare uſq́ ad ultimũ.Auertat deus:ut tecuꝫ
habeá loquutionẽ:ſat.n.doctriná tuá oñdiſti in hoc tuo
grauiſſimo tractatu:ſcio.n.tibi nũq̃ defectura uerba nõ
clamores:nõ cõuitia nõ iactãtia/& reliq;quæ i te notiſ
ſima ſunt:& a moribus meis aliena:ſcripta tua declarẽt
tuá imenſam doctriná.Veꝝ qđ magis admiror ẽ:ꝙ cũ
tua opio ultia ſit adeo pniitioſa adeo aduerſans fidei:ꝙ
pmiſſum fuerit eá iprimi.qđ ſi dr:hoc dicit ad menteꝫ
Ariſt.nõ ꝙ ita ſentiat.Veꝝ & nos diximus eá ad mentẽ
Ariſt.nõ aũt ſcđm qđ credimus & tenemus.Veꝝ uidea
mus & q̃ i hoc ſuo codicillo dicũḟ.Qđ itaq́ dicit aiam
ſepará nõ eẽ i loco:qr̃ neq́ moueri/neq́ mutari.Adhuc
neq́ hr̃e uirtutes neq́ uitia:neq́ aliquos affectus:ut po
te gaudere triſtari dolere & reliqua huius gñis.Am
plius:neq́ ꝑmiari:neq́ puniri.Iteꝝ neq́ uelle/neq́ itel
ligere ſcđm modũ/quo itelligit/& uult ꝓ ſtatu cõiunc
tionis:certe & coactus ẽ dicere:ut nos diximus.Veritas
.n.ſibi uiá fœcit:ueꝝ nõ ea cá hæc uera ſunt:quá ipſe af
fert ſcđm.n.Ariſt.nullũ iſtoꝝ facit aia poſt mortẽ:qm̃
ipſa nihil ẽ.Si.n.eẽt ſcđm ſua pricipia de neceſſitate hæc
oĩa faceret Ariſt.náq́ exiſtimauit eádẽ eſſe aiam i hoie
qua itelligit/ſentit & uegetat amplius & quæ ſcđm lo
cum moueḟ:qr̃ cũ potẽtia iſepabilis ſit ab eſſentia eẽnt:
& potentiæ uegetatiuæ ſenſitiuæ & ſcđm locũ motiuæ
hæ.át i æternũ fruſtrari ñ pñt:qr̃ neceſſe eſſet eas extra
i actũ.Amplius qm̃ ſepata aia ex quo eſt ps eſſentialis cõ
poſiti ꝑter naturá eſt diſpoſita:nullũ át ꝑter naturá æter
nũ eſſe põt:qr̃ oporteret iteꝝ/aiam reuniri:& ſic ſcđm
Ariſt.eẽt neceſſariũ dari reſurrectionẽ:qđ q̃q̃ ueriſſimũ
ſit:eſt tñ alienũ ab eius opione.Vnde fere oẽs ponentes
imortalẽ aiam/& multiplicatá:ponũt reſurrectionẽ.ꝑte
rea.Si ad iteritũ corpis nõ iteriret aia:neq́ ad eius corpo
ris gñationẽ gñareḟ.ñ igiḟ hoĩs gñatio eẽt uera gñatio:
neq́ eius corruptio uera corruptio:terminiq́ traſmuta
tionis uniuerſaliter eſſent hitus/& priuatio:dareturq́
creatio/quæ ad nullá ſpẽm nouitatis ſcđm Ariſt.reduci
põt:neq́.n.eſt motus/neq́ mutatio:qđ tñ apte aduerſa
tur ipſi Ariſt.in viii.phyſicoꝝ:uult.n.ꝙ oẽ nouũ/qcqd
ſit illud ſequaḟ mutationẽ.aſt Creatio ñ eſt mutatio:ut

aptum ẽ.ꝑterea æternũ a parte poſt nõ eſſet æternũ a
parte ante:cui tñ Augu.in de ciuitate dei dicat Platonẽ
& fere uniuerſaliter oẽs phõs exiſtimaſſe nihil icipe qđ
nõ deſinat eſſe:& nihil deſinire:qđ nõ icœpit eẽ.Adhuc
Si ꝑ iſinitũ tp̃s nõ fuiſſet aia:& poſtea iciperet:tũc & mũ
dus potuiſſet ꝑ iſinitũ tp̃s nõ fuiſſe:& poſtea icipe:qđ tñ
Ariſt.in viii.phyſicoꝝ ipugnat:cũ Anaxagorá arguit &
Empedoclẽ magis laudat:Sic.n.(igr̃)ná ñ ord.nat:ꝓce
deret:qm̃ neq́ finiti ad infinitũ:neq́ iſiniti ad finitũ ẽ ꝓ
portio.res.n.aut ſp ſũt:aut nũq̃ ſũt:aut ſi qñq́ ſũt:& qñ
q́ nõ ſunt:ſcđm uiciſitudinẽ iſinitá traſmutaḟ:Si.n.aia
qñq́ iformaret:& qñq́ nõ iformaret ipſa tñ i æternũ ꝑ
manẽte iſinities alternareḟ:& uiciſitudinarie:modo de
formatione ad nõ formationẽ:& ecõtra:qr̃ Pithagoras
Plato Origenes:& multi alii/q poſuerũt aias eẽ imorta
les:ponũt reuolutiones magnas aiaꝝ quá opionẽ cõci
uis meus Virgi.in ſexto eneidos ſequutus eſt:& re uera
phyſice loquẽdo:aliter dici nõ põt:ſi ponamus aias eſſe
imortales.Tũ ꝑꝑ cãm aſſignatá.Tũ ne cogamur ponere
iſinitũ i actu/mũdo exiſtente æterno/qr̃ cũ Ariſt.nega
uerit reſurrectionẽ:neceſſe eſt ipm negare aias eẽ imor
tales:niſi fingamus unicá eẽ aiam i oĩbus hoĩbus/qđ ui
dere meo in itelligibile ẽ.Veꝝ ut ſæpius diximus.Deus
cũ ſit auctor naturæ ſupra naturá põt:& quæ lumine na
turalis itellectus cognoſcere non poſſumus:ex Spũ Scõ
nobis reuellãte:cognoſcimus:ſicut & cœtera fidei miſte
ria:hæc át oĩa tacta ſũt i libris nr̃is.ſ.i tractatu de imor
talitate aiæ:& i Apologia:de quibus uir iſte nullá ꝑfus
fœcit mẽtionẽ.Præterea Nõ ꝯſequẽḟ uir iſte loquutus ẽ
i hac ſua noua opione:qm̃ ſi ſepata aia:ex eo ꝙ hꝫ itelle
ctum & uolũtatẽ itelligit et uult ſcđm tñ aliũ modũ.a
modo ſcđm quẽ itelligebat:& uolebat:dũ eẽt cõiuncta
Qđ igiḟ ꝓhibet ꝙ & ipſa ſepata habeat aliũ modũ mo
uendi:& aliũ modũ uirtutũ:& uitioꝝ:& uniuerſaꝝ rẽ
affectuũ.a modo quẽ habebat i cõiunctione:qñqdẽ neceſ
ſe ſit:& habere ſlias potẽtias:quæ i æternũ nõ pñt eẽ ua
cue.Eſt náq́ eadẽ aia uegetatiua ſenſitiua motiua ſcđm
locũ:& rõnalis i hoĩe.Aſt dices mouere/uel moueri/&
actus morales nõ pñt eſſe ſine corpe.Veꝝ iſtud nõ ſatiſ
facit.Qm̃ itelligere cõiũcti nõ põt eẽ ſine corpe:ut ẽt ip
ſe cõcedit.Sed tñ itelligere ſepati:qđ ſepati itelligere:
æquoce dr̃ cũ itelligere cõiũcti.Sic & nos dicemus/q aia
ſepata moueḟ/dolet/lœtaḟ/eſt ſtudioſa/uel uitioſa:nõ
motu/uel affectu:uel more dictis uniuoce cũ his q̃ con
iuncti:ſed tñ æquoce:nõ n.magis de itelligere et uelle
hoc affirmádũ uideḟ:q̃ de actibus/& habitibus cœtera
rũ potentiaꝝ:qñqdẽ & neceſſe ſit eſſe eas potẽtias i aia
ſepata.Vnde & uidemus Virgiliũ:& eius imitatorẽ dá
tem:& añ eos:diuinũ Homerũ attribuere/aiabus ſepa
tis & motũ/& loquutionẽ/& uiſũ/& reliqua huius gñis
& manifeſtũ eſt:hæc nõ dici uniuoce cũ his quæ ſũt cõ
iuncti.Euágeliũ quoq́ itroducit Lazaꝝ mendicũ exiſtẽ
tẽ i ſinu Abraæ:& diuitẽ exiſtẽtẽ i iferno alloquẽtes:&
ſe uidẽtes.nõ igiḟ cõſeq̃nter loquutus eſt.Amplius cuꝫ
phũs dixit.Itelligere aut eſt phátaſia:aut nõ eſt ſine phá
taſia:uel igiḟ itellexit ſcđm iſtũ ultimũ modũ hoc uni
uerſaliter.ſ.ꝓ utroq́ ſtatu:aut tñ itellexit hoc ꝓ ſtatu
cõiũcto.Primũ dari nõ põt:ut aptũ ẽ:qm̃ ſepata aia ſcđm
ſic opinátẽ itelligit ꝑ reꝝ eſſentias:ergo itellexit ꝓpoſi
tionẽ illá eẽ uerá tñ ꝓ ſtatu cõiũcto.Sed hoc dato/ſtatiꝫ
ſeqtur aiam eẽ iſepabilem.a corpe:qm̃ ſcđm Ariſt.ſi in
telligere:aut eſt phátaſia,aut nõ eſt ſine phátaſia:nõ com

ſtatu cõiũ ɔ̃o. Sed hoc dato/ ſtatĩ ſeqꝫ aĩam eẽ ĩſepabilẽ:
a corpe: qm̃ ſcdm Ariſt. ſi ĩtelligeꝛ aut ẽ phãtaſia: aut ñ ẽ
ſine phãtaſia: nõ cõtingit ipſam ſepari. S; ꝓ cõceſſa ĩtel
ligere nõ ẽ ſine phãtaſia: qm̃ ĩtelligiꝫ hoc tm̃ ꝓ eẽ cõiun
cto: igiꝫ & ɔ̃ñs ẽ ueꝝ. s. ꝙ aĩa ñ põt ſepari. Qđ ſi dices cũ
Ariſt. dixit ĩtelligere nõ eẽ ſine phãtaſia: illud intellexit
tantum pro eſſe coniuncto: ſed cum dixit illam condi/
tionalem. s. ſi intelligere aut eſt phãtaſia: aut nõ ſine phã
taſia: nõ cõtingit ipſam ſepari: amplexus ẽ utrũqꝫ ſtatũ
s. cõiunctũ & ſeparatum: & ſic añs illud ẽ falſũ ſcdm poſi
tionẽ iſtã. Veꝝ ſic dicẽs ĩcidit ĩ alteꝝ ĩcõueniens: qm̃ ſic
Ariſt. claudicaret/ & æquocaret: & ſic ſophiſticus eẽt: cũ
modo ſcdm unã ĩtentionẽ loqreꝫ: mõ ſcdm alĩã. Ampli
us ſi ꝓpõ ĩ cõditiõali aſſũpta ĩtelligiꝫ ſcdm utrũqꝫ ſtatũ
& añs illud ſit falſum: qm̃ ꝓ ſtatu ſepato: ĩtellectus ſcd;
iſtũ modũ nõ ĩdiget aliquo mõ phãtaſia. Quõ igiꝫ iſtud
a nobis ſciri põt? Aſt dices: qm̃ ex tertio de aĩa ſcimus:
ꝙ ĩtellectus nõ ĩdiget corpe/ ut ſubiecto ex quo habeꝫ
ꝙ ſepabilis ẽ: aſt ſepata aĩa ocioſa eẽ nõ põt: qꝛ ĩtelliget
ſine corpe: Veꝝ hæc rñſio ſtare nõ põt: qm̃ non ĩdigere
corpe: ut ſubiecto: nõ ſufficit ad demõſtrãdũ aĩam eſſe
ſepabilẽ. Ariſt. nãqꝫ duas poſuit cõditiõẽs. s. neqꝫ eẽ phã
taſiã. qđ ẽ nõ ĩdigere corpe ueluti ſubiecto: & ultra neqꝫ
dependẽs a phãtaſia: qđ nõ ẽ ĩdigere corpe ueluti obiec
to. Si nãqꝫ una fuiſſet ſufficiẽs: dixiſſet Ariſt. Si igiꝫ ĩtel/
lectus nõ ẽ phãtaſia: cõtingit ipſam ſepari: qꝛ cũ utrãqꝫ
poſuerit: utraqꝫ ẽ neceſſaria. Præterea Gloſa illa/ quã ſu
perius dedit ad hãc cõditionalẽ. s. ſi ĩtelligere aut ẽ phã/
taſia &c. s. ꝙ loquutus eſt cõtra platonẽ nullo mõ ſtat cũ
iſta noua expoſitiõe ſiue opione: qm̃ ſi ex ui ſep ũtõis oĩa
materialia/ & ĩmaterialia ĩtelligit: utiqꝫ aĩa exiſtens ante
corpus põt ĩtelligere: niſi uolũtarie fingat: ꝙ añ ĩforma/
tionẽ: hoc fieri negt: ſed tm̃ poſt ĩformatione;: qđ oĩno
fictitiũ ẽ: & cõtra rõnẽ: cũ ponat ſepatã aĩam p eſſentiã ĩ
telligere: cũ itaqꝫ ante formationẽ erat eſſentia: erat igiꝫ
ĩtellectio. ꝑterea quõ ipſe h; ab Ariſt. ꝙ ſepata aĩa ĩtelli/
gat p reꝝ eſſentias: cũ Ariſt. ipſe abſolute & ſine aliqua
additiõe: uel cõditione ubiqꝫ dicat: poſt mortem nihil
aĩam ipſam ĩtelligere. Ite; ꝙ nũq̃ ſine phãtaſmate opari
põt: quæ ſi nõ uniuerſaliter non ĩtellexiſſet Ariſt. nõ ne
maxime ipſe reꝑhendendus eẽt? cũ falſũ ĩtellectũ tradi
diſſet & uiã aptã errãdi: qđ. n. pticulariter: & cũ deteria
tione enũciãdũ erat: uniuerſaliter: & ſine determiatione
enũciauit: ꝑterea hæc multũ diſtãt: ſine phãtaſmate nõ
ĩtelligit aĩa: & ſine phãtaſmate ñ ĩtelligit cõiũcta. & hæc
nõ reminiſcimur poſt mortẽ. Et nõ reminiſcimur poſt
mortẽ eo modo: quo hic/ ſiue ĩ pñti ſtatu. Vnde iſte non
ſunt expoſitiõẽs: ſed extorſiones: uiolentiæ: & corrupti/
ones Spectãda eſt etiã huius uiri temeritas: dicit enim ſi
Ariſt. uolumus eſſe ſibi cõſtãtẽ: ſic dicẽdũ eſt: ut Ego di
xi. Quaſi igiꝫ qđ nõ uidit Ariſt. ſeq ad ſuã opionem. iſte
uidit: dicit nãqꝫ Ariſt. nõ fuiſſe loquutũ de ſtatu ſeparatæ
aĩæ: qm̃ ipſe de ea nihil ſciuit: ſed Ariſt. ipſe tm̃ ſciuit ꝙ
ſepatꝫ. Vir ãt iſte glorioſus gloriaꝫ ſe demõſtratiue ea ꝓ/
bare: quæ Ariſt. neqꝫ p demõſtrationẽ/ neqꝫ p aliquã ꝓ
babilitatẽ cognouit: dicit. n. ꝙ neqꝫ p demõſtratiõẽs: ne
qꝫ p rõnes hoc ſciuit Ariſt. facere: ipe ãt nouit: qm̃ credit
niſi ſic dicaꝫ: ut ipe fingit ꝙ Ariſt. ẽ ſibi inconſtãs. ꝑterea
ſcdm ipm̃: unaqueqꝫ aĩa oĩa materialia: & ĩmaterialia co
gnoſcit: & ñ tm̃ ĩ uniuerſali. ueꝝ & ĩ pticulari: qꝛ oĩs aĩa
ſepata actu/ & diſtincte infinita cognoſcit: qđ tñ ut dicit
Gregorius nicenus: negauit Ariſt. qđqꝫ mihi cõſonũ ui
deꝫ. s. ꝙ Ariſt. hoc negauerit cõmẽtator nãqꝫ. 12. metha.
cõmẽ. li. & lii. hoc manifeſte aſcribit Ariſt. & ipſe ubiqꝫ
dicit ĩfinitũ ex rõne ſua formali repugnare cognitioni:
qm̃ ſcdm qđ ĩfinitũ: eſt ignotũ: ut prio phyſicoꝝ diciꝫ.
Præterea. nõ uideꝫ ꝙ aliqua potentia poſſit uere ĩfinita
cognoſcere niſi ipſa ſit ĩfinitæ pfectiõis: qm̃ opationes ĩ
ſequũtur potẽtias: qđ ſi ſic erũt ĩfinities ĩfinita pfectiõis
ĩfinitæ: ſed qđ ĩfinitæ pfectionis eſt Deus ẽ: ſunt itaqꝫ ĩfi
nities ĩfiniti dei. Amplius ueluti ſupra oñdimus: ſepata
aĩa: neqꝫ p ſuã eſſentiã: neqꝫ p alioꝝ eſſentias. põt ſic oĩa
cognoſcere: nõ qdẽ p ſuã: qm̃ neqꝫ ipſa eſt cã olum illoꝝ
q̃ ĩtelligit: neqꝫ uniuerſaliter effectus: neqꝫ ſimilitudo: ue
lut ꝓſtenſũ ẽ: neqꝫ etiã fingi põt: ꝙ alia ĩtelligat p eſſen
tias illaꝝ: ſic ꝙ eſſentiæ eẽnt cognitiõẽs aĩæ ſepatæ. iſtud
. n. eſt ĩ extremo demẽtiæ dicere ꝙ aĩa Petri ẽ cognitio
Pauli: & ecõtra: & ꝙ res oĩo diſtincta ab altera q̃ neqꝫ eſt
ps ſui: neqꝫ ĩ ipſo ſit opatio ĩtrinſeca: & eſſentialis alteri
us & ecõtra: Amplius una res ĩfinitas hñet cognitiones
diſtinctas. Infinitũ adderet ſupra ĩfinitũ in actu. Deuſqꝫ
æqualiter ĩtelligereꝫ. a qbuſcũqꝫ. Ipſe deus p eſſentiã in
telligereꝫ: qm̃ ſcdm opionẽ ipſe ẽ taliũ ĩtellectio: & mul
ta alia q̃ ſupius adduximus. Hæc ãt q̃ꝫ ũ cõſonẽt auribꝫ
pipatheticoꝝ cõſiderãtibus reliquo/ Præterea & ſcdm
iſtũ modũ: & ꝓ ſtatu iſto nõ habereꝫ illa fœlicitas: qua
deũ p eſſentiã cognoſcimus: cũ ĩ pñti uita. ut ipſe refert
ĩmaterialia tm̃ ĩ materialibus cõſpiciamus/ qđ & ſi ue/
riſſimũ ſit: eius tñ opioni aduerſaꝫ. Dicit nãqꝫ nemine;
fœlicitari poſt mortẽ/ niſi ĩ hac uita fœliciteꝫ. nã & Ari.
Solonẽ arguit in ſine primi ethicoꝝ: q tm̃ poſt morte;
ponebat/ aliquẽ; cõtingere eſſe fœlice;. Eſt etiã & hoc ñ
minus cõtra illã ſuã celebratã demõſtratione; qua dixit
apte demõſtraſſe/ aĩam eẽ ĩmortalẽ. qm̃ appetit fœlicita
tem/ qꝛ ne dũ poſt morte; appetit fœlicitatẽ. ueꝝ & ĩ ui
ta. Sed qđ lõge oĩbus deterius eẽ. illud qđ fingit. ui;. oẽs
aĩas poſt mortẽ eẽ æquales. licet ĩ uita ſint ĩæquales. nul
lũqꝫ ꝑmiũ uel pœnã poſt mortẽ aĩabus debitã eẽ. cũ oẽs
æqualiter ſint fœlices. tã & ſi ĩ uita cõſtitutũ ſit ꝑmiũ bo
nis/ & malis pœna. qđ tñ nõ ẽ. niſi uirtus uel uitiũ ipm̃.
In primis nãqꝫ opinionẽ tm̃ dãnatã laudat. qñ dixerimꝰ
ſcd; Ariſt. nullũ maius eẽ ꝑmiũ uirtute. nullã ꝑ maiorẽ
pœnã eẽ ipſo uitio. Scdo ꝙ illa rõ tm̃ ab eo ꝑconi; ata ex
toto euaneſcit/ dicebat nãqꝫ ꝗuali diſſimũ argumẽtũ ꝓ ĩ/
mortalitate aĩæ eẽ. qm̃ ea dempta nõ erunt ꝑmia. neqꝫ
pœnæ. qꝛ cũcta pſundabũt: neqꝫ aliqđ erit ĩcitamẽtum
ad uirtutes: neqꝫ qđ nos retrahat a uitiis: qñqdẽ optimi
& flagitioſiſſimi æqualẽ fœlicitatẽ cõſequturi ſint poſt
mortẽ. Hæc ãt poſitio magis repugnat legibus: & xp̃ia
ne religiõi: q̃ ea q̃ ponit aĩæ mortalitatẽ: ſcdm nãqꝫ hanc
opinionẽ flagitioſiſſimi æqualiter fœlicitanꝫ: ſicut opti
mi. At ſcdm ponẽtes aĩæ mortalitatẽ flagitioſi infœlici
tanꝫ: et ſtudioſi fœlicitãꝫ. Recte igiꝫ iſtã poſuit pro ſua
ultima opione: qm̃ cũ ĩ cœteris male dixerit: peſſime di
xit in ſine: de malo. n. ĩ peius: & de peiori ĩ peſſimũ pro/
ceſſit: nihil. n. deterius excogitari põt. Vnde uelut retro
diximus: miꝝ eſt: ꝙ ĩqſitores hereticæ prauitatis pmiſ
ſerint hunc librũ imprimi: cũ tã pnicioſus ſit. ꝙ ſi dicaꝫ
ideo pmiſſum fuiſſe: qm̃ ad mentẽ Ariſt. illud dixit: nõ
ãt ꝙ ipſe ita ſentiat. Veꝝ eade; de cã nihil aduerſus nos
iſti dicere debuiſſent. Prio qm̃ uere mentẽ Ariſto. expo
ſuimus: ut credimus. Scdo qm̃ in oĩbus nr̃is tractatibus
damnamus: blaſphemamus: & deteſtamur aĩæ morta
litatẽ: nõ qdẽ ex aliqua rõne naturali mouemur ad hoc

ſed tñ: qm̃ ſacri canones ſic determinãt. Euãgelio nãq̧
credo qm̃ eccleſia credit. Et certe ſcd̃m iſtã uaniſſimã
opionẽ: unio aĩæ ad corpus eẽt uana: meliuſq̧ ſe hñent
aĩæ embrionũ: q̃ nũq̃ ulla affecte ſunt macula: q̃ aĩæ uiro/
rũ q̃tũcũq̧ optimoꝝ & ſtudioſiſſimoꝝ: qm̃ fieri neqt/
q̃n i uita aliq̃ maculã nõ habuerit: qr huiuſmõi opio ab
horrẽda & fugiẽda ex totoq̧ extermiãda ẽ: neq̧.n.cõ
uenit legibus neq̧ reipu.: neq̧ phiæ: qr ẽ i ultio fatuita/
tis. no: itaq̧ finẽ iponẽtes huic nr̃o ſermõi: duo dicimus
Prio q̃ dẽ libꝝ iſtũ eẽ uaniſſimũ: totũq̧ refertũ eẽ liuore
arrogãtia iactãtia/petulãtia/nihilq̧ cõſtãtiæ hr̃e: adeo:
ut nullus: neq̧ ẽt auctor ipſe poſſit itelligere q̃d ſibi uelit
Scd̃m q̃d dicimus ẽ: q̧ cũ nullus ponẽs aĩam eẽ imorta/
lẽ: & multiplicatã põt ſaluare dicta Ariſt. uelut hic: & in
duobus nr̃is tractatibus oñdimus: nulluſq̧ hãc poſitio/
nẽ ſubſtinere poſſit: niſi ea q̃ fides Catholica tenet: affir/
met uelut ẽt Augu. i ultis libris de ciuitate dei oñdit ad
uerſus Platonẽ: & Porphyriũ: iõ ſolũ ex ſimplici ſincera
fide firmiter credẽdũ ẽ aĩam eẽ imortalẽ: & q̃cũq̧ de ea
p ſacros canones ſanciunt/abſq̧ aliq̃ ꝓrius rõne: & heſi
tatione: firmiter icõcuſſa & iuiolabilia tenẽda ſunt: & ut
mãdãt p ſacros canones obſeruãda uſq̧ ad minimũ: il
la.ꝑ ſit ualidiſſima rõ nob xpianis: Si xps reſurrexit nos
reſurgemus. Si nos reſurgemus aĩa ẽ imortalis. Aſt xpꝫ
uere a mortuis ſurrexiſſe ſcimus ex tãtoꝝ ſciſſimoꝝ ui
roꝝ teſtimonio ex eccleſia militãte hoc quotidie cantã
te: ergo uere aĩa ẽ imortalis. Si cui uero hæc rõ nõ ſatiſ
facit. hoc ẽ: qm̃ iſtã exiſtimat eẽ iſufficiẽtẽ: uel a iquã aliã
meliorẽ. Veꝝ q̃ taliter exiſtimat: fidẽ uilificat. neq̧ mere
tur appellari xpianus: nulla n. eſt efficacior: neq̧ aliq̃ põt
eẽ euidẽtior. Quæ.n. fidei ſunt: oĩbus anteponẽda ſunt.
Vnum tñ his q̃ dixi addẽdũ exiſtimaui.s. q̧ nullus/ & ſi
nõ multũ itelligẽs mirari debeat: ſi Ariſt. aſcripſerimus
ipm̃ tenuiſſe aĩam eẽ mortalẽ. Albertus nãq̧ i libro/qui
dr̃ ſpeculũ aſtronomiæ i quo tractat de libris licitis &
illicitis ſcribit Ariſt. cõpoſuiſſe libꝝ quẽ miſit Alexan/
dro regi Macedonũ: & liber ille cõiter iſcribit de morte
aĩæ: illũ libꝝ ego nõ uidi: fortaſſis: q̧ i libro illo apte de
clarauit Alexãdro aĩam eẽ mortalẽ ſcd̃m ſuã ſniam: nã
i libris de aĩa ſatis ſub uelamẽto illud poſuit. qm̃ ille li/
ber de aĩa ꝑuẽturus erat ad manus cuiuſcũq̧: at epiſtola
ad Alexã. erat priuata. ſic.n. i platonẽ ægiſſe cũ Dioniſio
legimus i epiſtola ad diõiſiũ ſcripta: nã & iuſſit dioniſio
lecta epiſtola: ut eã cremaret: ne ad manus uulgariũ pue
niret. archana.n. phõꝝ nõ ſũt ꝓpalãda uulgaribꝰ & idio
tis. hi n. ſola p̃mii ſpe: & pœnæ tiore opant: qcq̃d opant
ſũt.n. publici mercenarii. & ſi honeſtæ de eis dici poſſet
uelut aſini: q̃ niſi uerberatis onus nõ portant: qr iſtud ẽt
opionẽ faciat hoc ariſt. ſenſiſſe. Finẽ itaq̧ huic negotio i
pono. & q̃q̃ ſciã nõ nullos alios oblatraſſe & aliquos ali/
os oblatrare alioſq̧ oblatraturos aduerſus nos: minime
tñ dignor eis rñdere: illudq̧ de eis dicã: q̃d grauiſſimũ
cẽſorẽ cuidã rñdiſſe ferũt. Rogauit q̃dã cẽſorẽ urbis: ut
legẽ cõderet: q̃ iuberet fatuos & iſanos ſignũ ſecũ defer
re/quo hoĩes/eos eẽ ſtultos iudicarẽt. cui ſic iſtãti cẽſorẽ
rñdiſſe ferũt. nullo ſigno alio opus eẽ fatuis: nã ſecũ ſi/
gnũ deferũt: opa.n. eoꝝ manifeſtãt eos. Sic de iſtis dico
ſuã.n. i ſcribẽdo latrãdo: & maledicẽdo: iſcitiã liuorẽ &
rabiẽ ꝓdũt.

Laus Deo oĩpotẽti & eius genitrici

❡ Expletũ ẽ hoc Defenſoriũ: p me Petrũ filiũ Ioãnis Ni
cholai Põponatii Mãtuani: die. v. Ianuarii. M.D.xix. In
Florẽtiſſimo Gymnaſio Bononiẽſi: & i Capella Sancti
Barbatiani. Annoq̧ ſexto pontificatus Leonis Decimi.

Errores qui i huiuſmõi ope Impreſſoris incuria uene/
runt ſunt hic inferius notati.

C.iiii. linea. 14. phyſica debet legi phyſicæ
In eadẽ col. linea. 38. eadem debet legi eiuſdem
C.v. linea. 53. quid debet legi quod
C.vi. a tergo & i prima linea ideo debet legi ideſt
In eadem a tergo linea. 14. cõiunctio debet legi cõiuncta
In eadem col. linea. 33. appriat debet legi appropriat
C.vii. linea. 45. nore debet legi more
In eadẽ a tergo & i pria col. linea. 25. tamẽ dꝫ legi tãtum
In eadẽ & in ſecunda col. linea. 22. rei debet legi uidetur
In eadem col. linea. 28. quæ debet legi quã
In eadem col. linea. 40. in ſe debet legi niſi
In eadem col. linea. 48. herotica debet legi heroica
C.viii. in prima col. linea. 50. cõfictã debet legi conficta
In eadẽ ſed i ſecunda col. linea 5. ferinus dꝫ legi ferinitas
In eadẽ col. linea. 32. q̃dã agaliũ hophenidum dꝫ legi quẽ
In eadẽ col. linea. 44. tũ dꝫ legi eũ (dã aglaũ aſophidiũ
C.viiii. i pria col. linea. 6. mori debet legi non mori
In eadẽ col. linea 51. matelerus debet legi macelarius
In ultima linea eiuſdem col. utraq̧ debet legi utreq̧
In ea. car. a tergo & i. 1. col. linea. 16. elemẽtãs dꝫ elemẽtaris
In eadẽ ſed i 2. col. linea. 12. comẽto debet legi nono
In eadem col. linea 50 afferram debet legi afferrem
C.x. & i. 2. col. linea. 26. ſeunda debet legi ſecundo
In ea. a tergo in pria col. linea. 32. iuectẽdũ dꝫ legi initẽdũ
In eadẽ ſed i. 2. col. linea. 53. nerum debet legi uerum
C.xi. & a frõte i. 1 col. linea. 49. demoſtrat dꝫ demoſtrãt
In eadẽ ſed i. 2. col. linea. 28. eam debet legi eum
In ea. ſed a tergo & i. 1. col. linea. 0. quia debet legi quare
In eadem ſed i. 2. col. linea. 18. dicimus dꝫ legi diuinis
C.12. & in pria col. linea. 7. corpori debet legi corporei
In eadem col. linea. 56. immo debet legi primo
In eadem col. linea. 57. ante debet legi plantæ
In eadem ſed i. 2. col. linea. 6. quoq̧ debet legi quæq̧
In eadẽ col. linea 26. argumentum dꝫ legi argumẽtatũ
C.13. a tergo & in. 2. col. linea. 28. parere dꝫ legi patere
C.14. a fronte in. 2. col. linea. 37. inferte debet legi inferre
In ea. a tergo & in. 1. col. linea. 49. anihilala dꝫ anihilata
C.16. a tergo & i. 2. col. linea. 38. cõtinuã dꝫ legi continua
C.17. a tergo & in. 2. col. linea. 18. interius dꝫ legi inferius
C.18. a frõte & i. 2. col. liea. 22. ꝓtuleremus dꝫ ꝓtelarem9
C.19. & a frõte i pria col. linea. 22. udet debet legi uidet
In eadẽ ſed a tergo linea. 22. laporibus dꝫ legi laboribus
C.20. a fronte & i. 1. col. linea. 8. certa debet legi certe
In eadem col. linea. 4. uerum debet legi qm̃ q̃d
In ea. ſed in. 2. col. linea. 40. diſpoſitio dꝫ legi diſpoſito
C.21. a frõte & i. 1. col. linea. 8. nõ priuãt dꝫ nõ tñ priuãt
C.24. a frõte & i. 1. col. liea. 26. ſubſiſtẽs dꝫ legi ſubſiſtẽtẽ
C.25. a tergo & i. 1. col. liea. 43. qm̃ ariſt. dꝫ qm̃ ſcd̃ꝫ ariſt.
In eadem col. linea. 60. uitioſis debet legi uirtuoſis
In eadem ſed in. 2. col. linea. 50. defunti dꝫ legi diſiunti
In eadẽ col. liea. 90: idiuiſibile eſt dꝫ legi idiuiſibile aut ẽ
C.26. a fronte & in. 2. col. linea. 9. multo debet legi multa
C.27. a tergo & i. 2. col. liea pen. i materia dꝫ legi materia
C.28. a tergo & i. 1. col. linea. 24. dictã debet legi digna
C.29. a tergo & i. 1. col. linea. 10. ſimile dꝫ legi ſimiliter
C.30. a fronte & in prima col. linea. 59. eam dꝫ legi iam
In ea. ſed a tergo & i. 2. col. linea. 29. ueꝝ dꝫ legi utrum
C.32. a ter. & i. 2. col. linea. 39. q̃ iprimis dꝫ q̃ aĩæ iprimis
C.33. i prima col. linea. 28. futura debet legi funera
C.34. a ter. & i. 1. col. liea. 57. corruptio termini debet le
gi coruptio neq̧ termini

Reuerendo in xpo patri fratri Chyſoſtomo Caſaleñ, ordi. ꝓdica. in conuentu Diui Dominici Bononiæ: Sacre Theologie regenti. Petrus Pompo. Mantuanus Salutem.

REVERENDA. P.T. Animaduertēs pro ſua prudētia ex iis quæ ſcripſimus in libro de imortalitate animi nō ſolū multos i poſteꝝ in errorē induci poſſe, Sed ēt nōnullos magnopere a ueritatis uia aberraſſe, Quippe qui me mortalē eſſe animū ſentire arbitrati fuerint pro ſumma i me charitate, & ueteri beneuolentia Sæpius cohortata eſt & admonuit, ut ad ea argumēta quæ i eo libro qdq Chriſtianæ fidei lumini officerēt, eiuſdē orthodoxæ fidei ueris, & firmis rōnibus rñderem, Quā ego cohortationem: & admonitionē: quod a ſincero, & beneuolo aīo ꝓficiſci facile intellexi. Libens cū fidei firmandæ gratia: tum ut facile oībus liqueret, deo teſte nō eā de aīo ſententiam meā eſſe, libens admiſi. Sed cū itelligerē artiū quarūlibet ꝓfeſſores aptius de iis loq & iudicare, q̄ qui eas nō ꝓfitent, neminē id melius q̄. R.P.T. præſtare poſſe exiſtimaui atq; id cum ꝓpter eminentiſſimā eius doctrinā, tū ꝓpter ſingularē uitæ ſanctimoniā. Itaq; paternitatem. T. rogaui, ut & ad reip. Chriſtianæ utilitatē & ad animi nři tranquilitatē & quietē hunc laborem non recuſaret. Quem cum multū prius ac diu recuſaſſes, noſtris deniq; & alioꝝ bonoꝝ precibus uictus onus ſubiiſti: nuperq; quæ aduerſus ea argumenta inuenta & excogitata a te ſūt miſiſti, ea uero iudicio meo, oīs abſit adulatio, adeo apta, adeo Chriſtiana uiſa ſunt, ut facile oēm remoueāt dubitationem, mentemq; in tranqllo conſtituant, Quāobrem ingentes tibi ago gřas, Paternitatemq; tuā Reuerēdā, & cæteros Sacroſanctæ fidei præſides rogo ut nobis concedant, ut ad libri nři exemplaria ſingula hæc argumenta addant, ea. ſ. lege, ut ſine huiuſmodi acceſſione eos libros uendi non liceat, Quo eoꝝ uitio, nemo ſit, qui in prauam ullam de fide opinionem: aut nefariam ſententiam induci poſſit.

¶ Excellentiſſimo Famoſiſſimoq; huius nře etatis pħo Dño Petro Pompo. Mantuano Frater Chryſoſtomus Caſaleñ ordinis predicatorum Theologorum minimus.

MIRANTVR Et dolent q̄plures tibi obſequentiſſimi. Qui te ut pꝛem diligūt: ut optimum pħm ac ꝓceptorem colunt & uenerant: q; i hanc deueneris diffinitiuā ſententiā Ariſtotelem ꝓrſus ſenſiſſe humanum aīum mortalem ſimplr eſſe, ſcđm qd uero imortalem. Mirant & magis qđ fidiſſimo duci tuo & meo diuo Thome terga dederis. Qui inſequens dicta ac ipſa formaliter uerba Ariſt. deducit & cōcludit oppoſitum ſententiæ tuæ. Ego uero tui gřa uoluiſſem te hanc ſententiā nō ꝓſequtum fuiſſe qm̄ nō tot uariiq; rumores & certe nō grati ita paſſim de te diſſeminati fuiſſent: Sed hæc abeant Inqr. n. Augu prio de tri. Nullus ita ſcripſit q in oībus ab oībus approbaret. Quantum ad me attinet ueꝝ dicam non miror te huius fuiſſe iudicii ad mentem Ariſt. Nā a primeuo in academicis uerſatus es & peryparheticis. Aduertiſtiq; platonem & ariſto. ſemitis oppoſitis philoſophari. Plato a ſuperis deſcendit ad ſenſum ſententias de diuinis entibus ueluti ab alto demiſſas magis acceptans q̄ ꝓbans. Qui nempe modus ſoli theologo initenti diuine reuelationi ꝓprie cōuenit pħo autem i humanis uerſanti fere extraneus Ariſt. autem ueluti calidiſſimus naturæ ſcrutator a ſenſatis a notioribus paulatim ſe ad imaterialia elleuat. Qm̄ extimauit (ut eſt) in prio poſterioꝝ oē m nřam intelligentiā originari a ſenſu ex quo ꝓuenit q; Ariſt. elleuās ſe ꝑ gradus ut ita dixerim ſenſatos. Quātum ex ſenſu elleuatus tm̄ determinate & cōſtāter ꝓbari potuit. At q̄primum manuductio ex ſenſu defecit caligauit eius intellectus: ita q; uel illic gradum ſiſtit uel anceps obnubiloſus & obſtruſus adeo loqt q; dicta ſua oppoſitos ſenſus uident poſſe recipere: Inter hæc iudicio tuo cōnumerādā cenſes humani aī cōſiderationem: eo q; tibi ꝑſuades: ex nullo ſuo ope apud ariſt. poſſe cōphendi eſſe icorruptibilem ſed oppoſitum qm̄ ariſto. uidet aſſentire in oī ſuo ope idigere corpore ſubiecto uel obiecto ex conſequenti eſſe ſuum pendere ex materia. Ego qdem ut diui Tho. fidelis ſectator nō extimo ſic claꝝ eſſe: qđ deducis: Quin trahi poſſit oppoſitum ueꝝ qa nunc itentionis meæ nō eſt ſup ariſt. ſenſum diſputare id ut penitus ipertinens prætereo. Tātum Demādatum mihi opus ab Reuereñ. D.D. Laurentio Fliſcho uicelegato & Reuereñ. uicario Reuer. Epi Bonoñ. & uenerabili pꝛi fře Ioanne de Bononia ord. ꝓdi. Vicario Reuer. iquiſitoris exeq intendo ad qđ & tua excellentia me plurimum adhortata eſt & obſecrauit ex ſua humaniſſima epiſtola: Soluā igit quaſcunq; rōnes formaſti mortalitatem ꝓbantes principiis qdem nō Ariſt. ꝑ nunc ſed ſacræ theologiæ et ueriſſime pħiæ quā arbitramur nřæ catholicæ fidei ſubminiſtrare. Neq;. n. pħia. & Ariſt. pħia cōuertunt Pħia ſiquidem in ſe eſt ſcientia mere ueritatis q̄ eſt diuina poſſeſſio nobis a patre luminum demiſſa. Huius ſeculi pħia erroribus tenebris & dubiis undiq; referta eſt. De qua ſic loquit diuina ſcriptura Baruch cap. iii. filii agar qui exquiſierunt prudentiam quæ de terra eſt: fabulatores & exquiſitores prudentiæ & intelligentiæ uiā autē ſapientiæ neſcierunt. neq; cōmemorati ſunt ſemitas eius. & ifra. Nō hos ellegit dñs: neq; uiā diſciplinæ inuenerunt ꝓpterea perierunt: & qm̄ non habuerunt ſapiam perierunt ꝓpter ſuā inſipientiā. De uera autem phia quæ digniſſimæ ſapia nuncupat a deo maximo nobis delata ſic loquit. Hic. ſ. filius dei adinuenit oēm uiam diſciplinæ & tradidit eā Iacob puero ſuo & Iſrael dilecto ſuo. Poſt hæc in terris uiſus eſt &c. Ex pricipiis igit huius diuiæ phiæ agrediemur opus. Sed añq̄ ſolutiones formarē putaui nō inutile fore unū ꝓmittere in tui fauorē: & eſt. Qđ fideliū nullus doctus aut impitus de te ſiniſtre opiari habet eo q; huiuſmōi tractatus cōpoſueris. Noui ſiquidē te naturaliter ſimulationis & mendacii inimicū nec unū corde detines alteꝝ uero ore depromis. Teſtis. n. ſum quāta benignitate & humanitatē correctionē ꝑ nos factā i libro tuo ſuſcepis poſtulaueriſq; ſolutiōes rōnū tuaꝝ eas catholicæ approbaturus ſicut ope declaraſti. Inſup ſi quid incōſiderate aut quadā licentia dicendi in his tuis tractatibus inuenero quo uererer infirmoꝝ pias aures offendi tibi cōplacuit ut totū huiuſmōi extraherem ac ſeorſum in calce libri Imprimeret cum decenti ac catholica interꝑtatione. Hortor igit & obſecro omnes chriſti fideles ne temere de te iudicent qui poſthabitis omnium philoſophoꝝ deceptionibus unicam ueram & inuiolabilem fidem profiteris. Aduertant q; cordium ſcrutator eſt ſolus dominus Vale.

Solutiones Rationum: animi mortalitatem probantium quæ in defenſorio contra Niphum excellentiſſimi dñi Petri Pompo. formantur.

Suppoſito pro nunc Secundum ſententiam tuam Ariſtotelem ſenſiſſe humanum animum eſſe mortalem. Adhuc manifeſtatur rationes tuas non concludere contra ueritatem fidei ſed prius præmittēdæ ſunt ſuppoſitiones diuinæ ſapientiæ quas ueri Catholici ſtatim probant auditas.

Quod anima ſit creata Auguſtinus ad optatum De natura animæ.

1 Credimus animam non partem Dei eſſe ſed creaturam non de Deo natam non eam corpus eſſe ſed ſpiritum non creatorem utiq; ſed creatum.

Quod ſingulorum hominū ſingulæ aīæ creant̄ & nō ante corpus Aug. ad optatū de natura aīæ

2 Credimus quod non ex aliis propagatas: ſed mox ex nihilo creatas ſinguli accipiunt.

Quod aīa ſit imortalis ita quod nunq̄ eſſe deſiſtat. Aug. de trinitate libro. xiiii. cap. iii.

3 Abſit ut cum animæ natura ſit immortalis nec ab initio quo creata eſt unq̄ deinceps eſſe deſiſtat. Id quo nihil melius habet non cum eius immortalitate perduret.

Quod aīa licet ſit ꝓpria ſubſtātia tñ uiuificat corpus: & ſic ē actus eius, Caſiodorus ī lib. de aīa. c. iii

4 Anima hominis eſt ut ueracium auctorum conſentit auctoritas a Deo creata ſpiritualis propriaq; ſubſtantia ſui corporis uiuificatrix rationalis quidem & immortalis.

Qđ aīa ſepata reuniet̄ corpi icorruptibili nec i æternū ſepabit̄ Aug. loq̄ns de bonis i. 5. de. tri. c. 24

5 Conſtituunt̄ purgati ab oī cōtagione corruptiōis. In placidis ſedibus donec recipiāt corpora ſua ſed iā icorruptibilia quæ ornent nō honerent. Hæc. n. placuit optimo & ſapiētiſſimo cōditori ut ſpiritus hominis Deo pie ſubditus habeat fœliciter ſubditum corpus & ſine fine permaneat ipſa fœlicitas.

Quod pro alio ſtatu habet alium modum intelligendi Auguſtinus ibidem.

6 Ibi ueritatem ſine difficultate uidebimus eaq; clariſſima & certiſſima perfruemur. Nec aliquid queremus mente ratiocinante: ſed contemplante cernemus.

Qđ in aīa ſepata corporei appetitus deficiant Caſiodorus in libro de anima. cap. xiiii

7 Queritis forſitan poſt hoc ſæculū aīæ nr̄æ qd agāt qualeſq; permaneāt reſpondemus ut diuerſa lectione collegimus. Mors eſt aīæ corporiſq; facta ſolutio uitæ huius abſentia carnis deſideria prorſus ignorās. Nā cū fuerimus hac luce ipſo creatoris ſoluti ſimul corporis appetitiōes & ibecillitates amittimus

Qđ ꝓ alio ſtatu pmaneāt uirtutes morales i bonis l; alia rōne q̄ hic Augu. de tri. lib. 14. cap. 9.

8 Iuſtitia nec i illa ēt beatitudine deficiet ſed talis & tāta erit ut perfectior maiorq; eſſe nō poſſit fortaſſis & aliæ tres uirtutes prudentia ſine periculo erroris fortitudo ſine moleſtia tollerandorum malorum. temperantia ſine repugnatione libidinū erunt in illa fœlicitate ut prudentiæ ſit nullū bonū deo preponere uel equare fortitudinis ei firmiſſime inherere temperantiæ nullo defectu noxio delectari. Nunc āt quod agit iuſtitia i ſubueniendo Miſeris quod prudentia in precauendis inſidiis quod fortitudo i preferendis moleſtiis quod temperantia in cohercendis delectationibus prauis non ibi erit.

In Capitulo Secundo.

1 Si anima eſt æterna & habet potentias Materiales. uegetatiuas: Senſitiuas: & imateriales ergo dātur potentiæ perpetuo priuatæ actionibus ſuis: quoniam Ariſtoteles non concedit reſurrectionem: & tales actiones non ſunt ſine corpore: ut organo, ergo oppoſita opinio uidetur rationabilior ſecundum naturam eandem repetit in cap. x.

Reſpondetur ad conſequentiam. ly potentiæ uel ſummuntur pro potentiis intellectualibus: ut intellectus & uoluntas ſic negatur conſequētia. Nam per ſextam ſuppoſitionem habet actum intelligendi alterius rationis q̄ pro hoc ſtatu ex conſequenti actum uolendi: uel pro ſenſitiuis ſic negatur itemque conſequentia: nam reaſſumet corpus: & licet icorruptibile per quintam ſuppoſitionem tamen exercere poterit actiones ſenſitiuas: quoniam in ſenſatione ratio per ſe ſentiendi eſt immutatio ſpiritualis nā & Ariſto. determinat in ſecundo de aīa textu. 121. Senſum eſſe receptiuū ſpēi ſine materia. Vel pro uegetatiuis ſic concedo conſequentiā: nec aliquod incōueniens ſequitur non enim Nutritiua & augmentatiua & Generatiua inſunt homini: ut ſemper exerceant opera ſua ſed tantum aliquibus ſuppoſitis puta Augmentatiua non eſt apta exercere opus ſuum: niſi pro quanto tempore animatum caret ſua debita quantitate: unde & Ariſto. concluſit i primo de Generatione textu. 41. Igitur nutritur quis quouſq; ſaluatur & diminuitur Augmentatur autem nō ſemper ſimiliter Nutritiua nō alia cauſa exercet opus ſuum niſi: ut reſtauretur id quod per naturalem calorem reſoluitur ex libro de cauſa mortis & uitæ & Generatiua ut ſaluetur ſpecies ſucceſſione indiuiduorum: ſed ex ſententia diuinæ ſcripturæ homines reſurgent. Impaſſibiles ergo euacuabitur exercitium talium potentiarum ſine aliquo inconuenienti: immo ex fœliciori ſtatu.

In Capitulo quinto.

1 Si anima eſt forma naturalis ut Ariſto. opinatus eſt ex ſolo diuino miraculo poteſt ſtare ſine ſubiecto: immo hoc maius miraculum eſt: qm̄ ex aīa & corpore fit unum per ſe ex ſubiecto autem & Accidēte fit unum per Accidens: & ſic indiſſolubilius eſt quod eſt per ſe unum q̄ quod eſt unum per accidens.

Reſpondetur ad antecedens. Ly. naturalis dupliciter conſiderari poteſt. Primo naturalis: quia naturaliter producta ex materia: ut animæ brutorum. Secundo naturalis: quia uere eſt forma compoſiti naturalis: & actuans materiam tamen creata & intellectualis ſubſtantia. Si primo modo opinatus eſt Ariſto. reicitur a Theologo & dico q; Deus nec per miraculum ſeruaret eam ſine ſubiecto ſic enim eſſet non i

tellectualis & p cōſequēs nullā actionē haberet Nephas eſt aūt aliqđ ocioſum ſeruari ī natura:nec hoc
deceret Sapientiā diuinā. Si ſcđo modo nego cōſequentiā eo ꝙ aīa ut creata & p ſe ſubſiſtēs eſt apta uni
ri corpori & ſepari a corpore. Et cū ꝓbaẗ qđ eſſet maius miraculū &c. Dico ꝙ illa ꝓbatio nullā habet
apparentiā apud Theologū/niſi de formis eductis ex materia/Addo aliud ꝙ accidens nō eſt aptū eē ens
per ſe/ſicut ſubſtātia & ideo cuilibet formæ ſubſtātiali ut ſubſtantia eſt minus /repugnat conſeruari ſi
ne ſubiecto q̄ Accidenti cuius eſt ineſſe.

3 Humanus intellectus moueẗ ſecūdū rem & nō pōt fieri quin ſcđm rē moueaẗ Sed qđ tale eſt/inſepabi/
le ē a materia qm̄ Materia ſenſibilis eſt de rōne eius/aliter nō eſſet phyſicæ cōſideratōis/ergo ītellectus
humanus eſt inſepabilis a materia. Idem repetit cap.21.&.23.&.25.

Reſpondeẗ/Suppoſito ꝙ ly intellectus humanus & Aīa intellectiua ſint idem apud arguentem. Dico ꝙ
ut igẗ diuus Tho.i pte.q.97.ar.1. Aīa ītellectiua ex ſua excellentia.dicit duo.ſ.aīam & ſpiritū aīa ē ſcđ;
illud qđ ē cōe ſibi & aliis aīabus qđ eſt uitā dare corpori. Spiritus ē ſcđm illud qđ ē ſibi ꝓpriū;qa.ſ.h;
uirtutē intellectiuā īmaterialē.ex his dico ad argumētum ꝙ ꝓpoſitio pria eſt uera cōſiderādo aīam in
tellectiuā ut aīa.i.ut uiuificat corpus nego āt eā cōſiderādo aīam quatenus ſpiritus ē/ſic.n.eſt itelligens
& ut intelligēs abſolute nō neceſſario moueẗ motu phiſico:ut hic ſumiẗ motus. Eſt.n.intelligēs aliqñ
pœnitus ſine corpore. Vnde nego ſecūdā ꝓpoſitionē.ſ.qđ eſt tale eſt iſepabile a materia. Et cum ꝓbaẗ
qm̄ materia ſenſibilis &c. Concedo hanc ut primam ſumēdo aīam qua aīa eſt: & nego ſumendo ani/
mam qua itelligens eſt abſolute:niſi arctetur ad intelligere cōiunctum & cum iteꝝ probaẗ aliter non
eſſet phyſicæ cōſiderationis. dico ut ſupra ſumpta aīa ut aīa:& ut ſic intelligēte puta per phantaſmata.
nego cōſequentiā. Cōſiderata aīa ut abſolute itelligente. cōcedo cōſequentiā;nec aliquod inconueniēs
ſequitur apud Theologum.

Si humanus intellectus conceptu proprio & quiditatiuo a methaphiſico & naturali conſideratur duas
4 haberet quiditates & eſſentias itrinſecas:qđ apud me ē pœnitus i itelligabile:ſi dicaẗ :una eſt data a po
ſteriori:qm̄ per motū altera uero per itrinſeca tm̄ quæ precedūt motū Cōtra hoc dato Oīa naturalia ī
particulari pertinerent ad methaphiſicum. Idem repetit cap.21.in fine.

Reſpondeẗ negaret Theologus cōſequētiā:ſufficit.n.ꝙ aīa itellectiua ſit tā eminentis naturæ ſuper alias
formas ꝙ una exiſtens eſt apta ſufficientiſſime fundare duos conceptus quiditatiuos: quoꝝ unus eſt
phyſicus prout eſt aīa & ut ſic itelligit.ſ.a ſenſu:alius methaphiſicus prout cōſideraẗ abſolute intelli/
gens. Vnde hæc ratio apud tenētes aīam non poſſe habere aliū modū intelligēdi q̄ per ſenſum eſt fortis
ſed apud Theologū paꝝ ualet ſtante ſexta ſuppoſitione. De reſpōſione illic data non curat Theologus
nec eſt multum ad propoſitum.

5 Quæ ſunt abſtracta ſecūdū eſſe:& cōſideranẗ a phyſico:cōſideranẗ ut principia tm̄:ſed humanus intel/
lectus nō cōſideraẗ;ut principiū tm̄:imo ut forma & per conſequens;ut ſubiectum ergo non eſt abſtra
ctus ſecundum eſſe.

Reſpondeẗ propoſitio pria non admittiẗ niſi de abſtractis omnino pfectis in natura non uniblibus cor
pori ut formæ. quales ſunt itelligentiæ:apud theologū cōſtat autē ꝙ itellectus humanus non ponitur
ſic abſtractus:imo aīa intellectiua ex natura ſua eſt uere forma:& per conſequēs pars cōpoſiti naturalis
ideo ſtat ꝙ cadat ſub conſideratiōe phyſici nō tm̄;ut principiū imo ut cōtentum ſub ſuo ſubiecto:ea ra
tione qua aīa & qua ſic itelligens puta ex ſenſu:nō aūt ut intelligens abſolute ſic rńderet Theologus.

Cap. vii.

Forma cuius opatio dependet a corpore ſubiectiue uel obiectiue eſt inſeparabilis a corpore;ſed oīs ope/
6 ratio aīæ dependet a corpore ſubiectiue uel obiectiue. ergo &c. Maior patet unicuiꝗ inſpicięti: ſed mi
nor probaẗ;qm̄ de uegetatiua & ſenſitiua cōſtat de intellectiua aūt ꝙ dependeat a corpore ut obiecto
patet apud Ariſtotelem:qm̄ ſine phantaſmate nihil intelligit Anima.

Reſpondeẗ ſi maior ſic intelligaẗ ꝙ formā cuius opatio propria neceſſario pendet a corpore ſubiecti/
ue uel obiectiue pro quocūꝗ ſuo ſtatu/ita ꝙ per nullā potētiā poſſit aliter eſſe/cōcediẗ ipſa maior: ſed
negatur minor apud Theologū. Ad ꝓbationē dimiſſa uegetatiua & ſenſitiua quæ nō ſunt ꝓpriæ actio
nes aīæ ſed cōiuncti/nego de intellectiua. ad Ariſtotelē dico ꝙ de eius ſenſu nunc nō diſputo. Hoc tm̄
conſtat ꝙ ſi pro abſoluto intelligere ipſius animæ loquatur/reicitur a Theologo.

Cap. x.

Inter Appetitū rōnalem & ſenſitiuū eſt magna lucta& uiciſſitudinaria uictoria:hoc āt cōtingere nō po/
7 teſt in abſtractis a materia/in quibus ſunt pax:& perpetua cōcordia/ Si.n.eſſet aliqua repugnātia mini/
me poſſent eſſe æterna. ergo aīa intellectiua non eſt immaterialis ſimpliciter.& æterna.

Reſpondeẗ & primo ꝙ hæc lucta ꝓuenit ex eo ꝙ eadē forma ē ſenſitiua & itellectiua ex cōſequēti eſt ap
petitiua ſenſitiua:& appetitiua itellectiua:& qm̄ uirtus appetitiua ſequiẗ apprehēſiuā.ex tertio de aīa
ideo ſicut ſe habet iudiciū aprehēſiuę ſenſitiuę ad iudiciū aprehēſiuę intellectiuę ſic ſe habet appetitus
ſenſitiuus ad appetitū itellectiuū experimur aūt ꝙ aprehēſiua ſenſitiua puta extimatiua iudicat aliqđ
eſſe bonū qđ nō eſt bonū. Intellectiua aūt iudicat ſicut eſt. ergo eſt diſcordia iudicii/hanc ſequiẗ diſcor
dia appetituū ſenſitiui & itellectiui. Dico igiẗ hanc luctā ineſſe aīæ itellectiuæ ex natura ſua:qa cōſtitu/
ta eſt in Orizonte iter mere itellectualia & mere ſenſitiua:ut dicit Damaſcenus in ſcđo ſententiaꝝ. Di
co ſcđo ꝙ ꝓpoſitio ſcđa nō eſt uera:niſi de mere abſtractis:& pure itellectualibus quales ſunt intelligē
tiæ & corpora ſupiora ī quibus nullū eſt malū ſcđm Ariſto. 9.methaphiſicæ.textu.17. Addo tm̄ unum
ꝙ ēt theologus ī mere abſtractis cōcedit luctā reſpectu actuū liberi arbitrii;ut notaẗ diuus Tho.i pria

parte.q.63.ar.1. Vnde ꝓpoſitio pħi & reſpectu aīæ itellectiue: & reſpectu oīno abſtractoꝝ pōt negari: nec debet cōcedi niſi pro eoꝝ eſſe naturali & actione naturali quæ ſunt elongata ab oī defectu Cap.xi.

8 ¶ Si aīa eēt uere īmortalis nō magis i ſenio q̄ i pueritia itelligeremus at qm̄ uidemus intelligere uariari ſecūdū uariationem materiæ opinamur non ſimpliciter eam eſſe immortalem fieri.n. nequit ut res omnino immaterialis in omni opere ſuo a corpore dependeat.

¶ Rñdeẜ beatus Tho. i q diſputata de aīa.ar.1.ad ſeptimū dicit ꝙ pleruqꝫ aliqd ē ptinēs ad naturā alicuius ex quo ſeqẜ i eo debilitatio aliqua ut deffectus ſicut cōponi ex cōtrariis eſt naturale aīali ex quo tñ ſeqtur mors & corruptio & ſimiliter naturale eſt aīæ ꝙ idigeat phātaſmate Ad itelligēdū ex quo ſeqẜ ꝙ diminuaẜ in itelligēdo a ſubſtātiis ſupioribus & qm̄ phātaſmata uarianẜ & debilitanẜ eo ꝙ organa pro diuerſa etate trāſmutanẜ inde ꝓuenit ꝙ aīa pro ſtatu iſto qrū ad ſuū modū naturalē itelligendi diuerſimode ſe haberi pueritia & ſenio & cū arguiẜ ꝙ ex hac uariatione opinamur nō ſimpliciter eā eē imortalem Dicit Theologus hanc opinionē eſſe falſam corrigi.n. debet auctoritate diuina qua aīæ attribuiẜ alia itellectio pœnitus independēs a corpore & cū iteꝝ aſſumiẜ ꝙ fieri nequit ut res oīno immaterialis &c. Dicit Theologus illud nō uerificari niſi de imateriali nō unibili materiæ ut de itelligētia patet cuius mouere & ſi pēdeat a corpore tñ ſuum intelligere pœnitus eſt independens a corpore Cp.xii.

9 ¶ Si anima eſſet ſimpliciter ſeparabilis & immaterialis utiqꝫ haberet operationem ſine ſenſu at hoc reclamat Ariſtoteles ſine enim intellectu paſſiuo nihil intelligit anima

¶ Rñd. ẜ negaẜ cōſequētia licet.n. ſit imaterialis pœnitus ſcd̄m eſſentiā tñ denoīatur materialis prout ē unibilis materiæ & ē forma corporis & qm̄ apud theologū p̄cipue diuū Tho. i pria pte.q.51.ar.1. aīa itellectiua ē ipfecta & i potētia exiſtens i gn̄e itellectualiū nō habēs i ſui natura plenitudinē ſcientiæ ſed acqrēs eā p ſenſus corporeos a rebus ſenſibilibus ideo cōuenit ei hic modus naturalis itelligēdi p phātaſmata cū quo ſtat ꝙ pro alio ſtatu habeat aliū ſed preter naturā unde & pōt concedi ꝙ ſaltem preter naturā habeat

10 opationē ſine ſenſu. dictū aūt pħi admitteret Theo. ꝓ mō nāli ſi āt loquaẜ abſolute nō admittiẜ. Cap.xiii

¶ Si aīa extrinſecus aduenit prius ē extra q̄ informet itelligibile eſt.n. aliqd ab extrinſeco aduenire alicui niſi itelligaẜ prius exiſtereqꝫ illi aduenīat ſi dicis ſufficit ꝙ prius exiſtat ſcd̄m naturā contra qa oīs forma ut cauſa formalis precedit natura ſuū cauſatū. ergo oīs forma extrinſecus adueniret p̄terea Ariſto. aperte itelligit de p̄cedentia tēporis inqt.n. &c. Præterea ſi aīa extrinſecus aduenit ſcd̄m Ariſto habet operationē i nullo depēdētē a corpe ergo & eē ſuū oīno idepēdet a corpe ſed nō habet talē opationē ergo &c.

¶ Rñdeẜ ly extrinſecus denotare pōt tria. Prīo agens ſupnaturale ſic uenit extrinſecus: qa ab illo ſolo ꝓduciẜ ex pria ſuppōne. Scd̄o denotare pōt eductionē ex materia oīs.n. forma materialis potentialiter ē in materia & p actionē agētis naturalis trāſmutātis materiā educiẜ de potētia ad actū: & ſic uideẜ eē intrinſecus i materia & ñ ab extriſeco aduenire & p oppoſitū aīa itellectiua dr̄ uenire ab extriſeco: qa de materiæ potētia nō educiẜ. Tertio denotare pōt prioritatē durationis in ſuo eſſe ita ꝙ prius fuerit creata deīde corpori iſuſa & ſic Theologus negat eā ab extriſeco uenire qm̄ ut dicit beatus Tho. i pria pte.q.90.ar.2. actus ꝓprius fit i potētia ꝓpria ſed aīa itellectiua ē actus corporis ergo nō ꝓduciẜ ante corpus & Ariſto. in.xii. metha. negat formā p̄cedere id cuius ē forma & cū ꝓbaẜ qm̄ i intelligibile ē &c. nego i prio & i ſcd̄o ſenſu i quo nos loqmur ſi itelligaẜ i tertio ſenſu nihil ē cōtra theologū quoniam illum non ponit de reſponſione illic adducta non curamus: quoniam non deſeruit ſenſui dato: de dicto Ariſtotele an loquatur de intellectu noſtro uel de intellectu in ſe pro nunc ꝑtranſeat. Certum eſt ꝙ ſi intelligat noſtrum intellectum quē ponimus uere formā corporis p̄cedere tēpore nō admitteẜ a theologo & cū iteꝝ arguiẜ ꝙ ſi aīa extrinſecus aduenit ſcd̄m Ariſto. habebit opationē ſine ſenſu negaẜ ɔ̄ña niſi ſumaẜ ly extrinſecus ī tertio ſenſu qd̄ nō admittemus hæc qdē ɔ̄ña ualet cōtra platonē q ponit aīam añ corpus & origenis & alioꝝ qui ſequūẜ platonē cū nō teneāt aīam eē formā ſed hoīem ut dicit expreſſe Plato i prio Alcibiadis.

11 ¶ Cum anima informet corpus poſterius informabit q̄ ſit: quoniam informare preſupponit eſſe: quod eſſe ex quo non dependet a corpore eſt prius in ſe q̄ informet & p ɔ̄ñs aīa ipſa precedit corpus.

¶ Rñdeẜ negaẜ ɔ̄ña ad ꝓbationē nego ꝙ iformare p̄ſupponat eē imo ſimul ꝓduciẜ & iformat: & cum ꝓbaẜ qm̄ ex quo eē ñ depēdet a corpe: ē prius i ſe negaẜ: nā licet nō pēdeat a corpe tñ rō ꝓducēdi aīam ſumiẜ a corpe nō.n. deus creat aīam niſi & habitudine ad ſuū iformabile & p ipm̄ diſponaẜ ad btitudinem & ꝓpterea dixit beatus Tho. in prio ſen.di.8.q.5.ar.2.ad ſextum. quod impoſſibilis eſt error ponentium aīas creatas ante corpus eo ꝙ rō ꝓducendi & indiuiduandi non eſt niſi ex corpore.

12 ¶ Si aīa uenit ab extrinſeco ergo nō eſt in potentia materiæ quod eſt falſum ɔ̄ñā cōcediẜ ab aduerſario falſitas cōſequētis ꝓbaẜ: ſi non eſt i potētia materiæ: ergo nō ē conſtituta in eſſe p ſubiectū: ueꝝ ſubiectū conſtituitur in eſſe p ipſam ergo de neceſſitate p̄cedit ipm̄ ſubiectū ueluti intelligentia orbem.

¶ Rñdeẜ negaẜ falſitas cōſequētis ad ꝓbationē cōcedo cōſequentiā & nego falſitatē cōſequētis ad ꝓbationē nego ɔ̄ñam ad ſimilitudinē de itelligētia & orbe dico ꝙ nō ualet eo ꝙ apud theologū itelligētia eſt tm̄ cā mouens cās aūt mouētes nō icōuenit p̄cedere ſuū mobile ut ēt cōcedit Ariſto. in xii. metha. textu.16 aīa uero ē forma & mouēs repugnat aūt formā p̄cedere id cuius ē ut diximus ēt apud Ariſt. i eodē tex.16.

¶ Si aīa extriſecus uenit ergo ē cōpleta i ſe nā & hꝫ eē p ſe & opationē p ſe: ergo cū altero nō faciet unū

13 p ſe: hæc eſt.n. cōditio eoꝝ ex qbus fit unū p ſe ut utrūqꝫ ſit i potētia & neutrū per ſe ſtet.

¶ Rñdeẜ negaẜ ɔ̄ña repugnat.n. ꝙ ſit forma & ſit cōpleta i ſe ſcd̄m Theolo. ad ꝓbationē iteꝝ negaẜ ɔ̄ña & cū ꝓbaẜ qm̄ hæc ē cōditio &c. Dico ꝙ illa nō ē rō uniuerſalis ſtat.n. qd aliqd ſit p ſe ſubſiſtēs ex natura ſua & tñ faciat unū p ſe cū altero dū modo ſit actus qualis ē aīa unde dicit Theo. ꝙ licet aīa habeat eē p ſe tñ ex aīa & corpore fit unū per ſe qm̄ aīa ē actus & corpus potentia nec aliud requiritur etiam ſecundum

Ariſtotelem ex ſecundo de anima ex octauo methaphyſicæ.

14 ¶ Si aīa extrinſecus uenit ita ſe habebit humanus animus ad hominē ſicut itelligētia ad cœlum quo da
to cur igitur ſicut ſunt plurificatæ animæ humanæ intelligentiæ plurificari non poſſunt.

¶ Rñdet negat ꝯñā: qm̄ apud Theo. itelligētia ē tm̄ mouēs: aīa āt ē forma & mouēs ex ꝯñti rñdet ꝙ uel
ꝙ ē rō multiplicādi aīas ī eadē ſpecie & nō itelligētias: illæ. n. ſunt unibiles materiæ iō multiplicāt ex ma/
teria cū idiuiduēt ex materia itelligētiæ āt pfectæ ſunt ex ſe iō idiuiduāt ex ſe uñ pȝ ꝙ nō ualet ſimilitudo
15 ¶ Si dicis aiam humanā de neceſſitate habere hitudinē ad corpus: qm̄ pōt ipſum iformare ſed hoc nō p
ficit qm̄ ſcd̄m Ariſto. intelligentia habet talē neceſſariā habitudinē ad orbem qm̄ informat cœlum & nō
poteſt non informare qñquidem nihil contingens in æternis reperitur.

¶ Rñdet nego quīn hoc ꝓficiat ē. n. de rōne aīæ cū ſit forma reſpicere ſuū formabile & cū ꝓbat ꝙ hoc
nō ꝓficit qm̄ ſcd̄m Ariſto. &c. Theo. negat itelligentiā habere neceſſariā hitudinē abſolutā ad cœlū; hoc
.n. pēdet ex ſapiētia & uolūtate diuina. unde tenet aliqñ nō mouendū cœlū nō cadit in illā imaginationē
quā ponit cōmentator i. 12. metha. cōmē. 48. dicēs ad mētē Ariſto. ꝙ ſi poneret aliqua ſubſtāria abſtracta
quæ nō moueret cœlū iueniret ī diſpōne diminuta hoc inq̄ deridet Theo. qm̄ ad altiorē finem ordinatur
cū ſit pœnitus abſoluta a natura corporea q̄ ſit uoluere cœlum. Nec ē cōcedendū: ut ſæpe diximus intelli/
gentiā informare cœlum qm̄ repugnat enti completo eſſe partem.

16 ¶ Si aīa nō ē educta de potētia materiæ neq̄ hitudinē eſſentialē habet ad materiā nō itaq̄ eſſētialiter dif
finit p corpus phiſicū hoc āt ē cōtra Ariſt. 7. metha. ubi docet aiam accñtia & reliquas formas: diffiniri p
ſubiectū: & cōfirmat qm̄ humana aīa ē mouēs mota ergo phiſicæ cōſiderationis: ergo neq̄ ſcd̄m eſſe ne/
q̄ ſcd̄m cōſiderari pōt ſepari a materia: & hoc iterū ſic cōfirmat illud qd̄ neq̄ ſcd̄m eē neq̄ ſcd̄m cōſide
rari pōt ſepari a materia non habet eſſe idependēs a materia aīa humana eſt huiuſmodi: ut monſtratum
eſt: ergo non habet eſſe independens a materia: ergo neq̄ operari.

¶ Rñdet añs habet duas ptes primā Theo. ponit. s. ꝙ nō ē educta. ſcd̄am āt negat tenet. n. affirmatiuam
eo ꝙ forma qdiu ē ꝓportionat materiæ ſuæ aliter ſua forma nō eēt ex ſcd̄o. de aīa: uñ cōcedēdo ꝙ h; ne/
ceſſariā hitudinē cōcedit ēt ꝯñā. s. ꝙ eſſentialiter diffiniat p corpus phiſicū ē. n. de rōe formæ: ut diffiniat
p ꝓpriū ſubiectū: ut declarat diuus Tho. ſ. 2. de aīa. exponēs datā diffinitionē de aīa. Similiter ad primā cō
firmationē cōſiderādo aiam ut forma ē nō āt ut itelligēs ē abſolute ſicut ſupradiximus cōcedit pria ꝯña ſȝ
negat ſcd̄a. s. ergo neq̄ ſcd̄m eē &c. Hoc inq̄ nō ē neceſſe ī aīa itellectiua qm̄ cū ſit terminus phiſicæ cōſide
rationis: ut pȝ i. 2. phyſi. textu. 26: & p ꝯñs nobilior & altior aliis formis naturalibus ſufficit ꝙ ſuū eē neceſ
ſariā retineat hitudinē ad materiā: nō āt ꝙ ſit iſepabile, aliarū. n. formarū eſſe ē materia, huius āt ab extrin
ſeco ſcd̄m Theo. ſimiliter ad ſcd̄am cōfirmationē negat minor & ſi ꝓbet qm̄ phiſica nō ē niſi de his quæ
pēdēt a materia ſcd̄m eē & ſcd̄m rōnē dico ꝙ ly ſcd̄m eē ſufficit ut exponat diſiunctim ſic. uel ſcd̄m eē qa
ſuū eē pēdet a materia: uel ſcd̄m eē qa rō eſſendi & ꝓducēdi ſumit a materia. & hæc ſcd̄a ps uerificat de
aīa itellectiua & ſufficit qd̄ ſi dicis utrūq̄ neceſſario cōcurrere Theo. negabit eā. Cap. xix.

¶ Vere imortale nō pōt eē pricipiū formale nutritionis augmēti & ſenſationis ſȝ aīa humana cū ſit eadē
17 nutritiua ſenſitiua & itellectiua ē prīcipiū formale nutritiōis &c. ergo ñ ē uere imortalis. idē i. 1. trac. ca. 8.

¶ Rñdet ſi Theologus ꝑcipue diuus Tho. i pria pte. q. 76. ar. 3. tenet ſenſitiuā aiam eē imortalē ꝓ q̄to eſt
cōtēta i itellectiua & tñ ex ſe corruptibilis ē multo magis eadē forma quæ eſt itellectualis & p ꝯñs icorru
ptibilis. oē. n. itellectuale ē nō pēdens a materia ſcd̄m Theo. & quæ uirtute ē uegetatiua & ſēſitiua pōt eē
prīcipiū nutritiōis: & ꝓferti qa hæc opa nō exercet p eſſentiā ſuā ſimplicē ſed p potentias ſuas organicas:
Negat ergo maior nec habet aliquā apparētiā apud Theo. niſi ſumat pro imortali oīno ſepato non uni/
bili materiæ: quales ſunt itelligentiæ. Cap. xx.

¶ Aīa ſcd̄m opinionē oppoſitā non habet eſſe a ſubiecto ergo non habet unitatem & diſtinctionem a ſu
18 biecto eadem. n. ſunt prīcipia eſſendi & diſtinguendi

¶ Rñdet nego ꝯñam, ad ꝓbationē dico ꝙ illa ꝓpō ead ēſūt principia &c. ſufficit ꝙ uerificet uel q̄tū ad eē
ita ꝙ ſuū eē pēdeat a ſubiecto uel q̄tū ad rōnē eēndi & ꝓducēdi, ita ꝙ a ſubiecto trahat rō q̄ ꝓducit & ac
grit eſſe ſic teriatū: prius modus ſaluatur ī oībus formis māl ibus ſcd̄us āt ī aīa itellectiua & ſufficit.

¶ Si aīa non educitur de potentia materiæ ergo in ſui factione non indiget materia

19 ¶ Rñdet ꝯñs pōt habere duplicē ſenſum: Prio ꝙ nō idiget, qa nō cōtinet ī potentia materiæ & ſic eſt ue
rum & totū cōcedo. Scd̄o ꝙ nō indiget: quia etiā ſine habitudine ad materiā informabilem ꝓduce retur.
& ſic nego ꝯñtiam. Dictū eſt. n. ꝙ aīa ut aīa eſt actus & omnis actus neceſſario reſpicit propriā materiam
ergo ſine ea non produceretur aliter aīa non eſſet forma ſed motor quæ fuit mens platonis.

¶ Nō ē apud me itelligibile qd recipiat aīa a materia ſic qd̄ poſſit ſtare ſine materia nō tñ ꝓduci ſine mā
20 ná qd̄ dr̄ de aqua cōgelata ī aliquo uaſe quæ ut formā illā recipiat idiget uaſe ſed uaſe corrupto pōt rema/
nere illius figuræ: ſed hoc nō ē ſimile ī ꝓpoſitō nā cōſtat ꝙ aq̄ a uaſe recipit talē figurā & teriationeȝ at qd
aīa recipiat a materia apud me nō ē ſatis itelligibile: non n. recipit ſubſtantiā: qm̄ nō formā non materiā;
non compoſitum neq̄ accñs qm̄ nō abſolutū nō reſpectiuū ut inducenti patere poteſt.

¶ Rñdet aīa nihil recipit a materia ſed recipit a deo a quo cāt eē cōmēſuratū ita huic corpi qd̄ ñ illi qm̄
oīs pfectio īfundit materiæ ſcd̄m capacitatē ſuā & iō ī uno quoq̄ cope hȝ eē teriatū ſcd̄m mēſurā corpis
ut ponit diuus Tho. ſ prio di. 8. q. 5. ar. 2. ad. 6. ubi & aſſignat illud exēplū de uaſe ſcd̄m Auicen. & cū ipro/
bat illa ſimilitudo dr̄ ꝙ tenet ī hoc nā ſicut aqua recipit figurā cōmēſuratā uaſi a uaſe: ſic aīa recipit a deo
eē cōmēſuratū tali corpori: & lȝ nō recipiat a corpe ē tñ rō ꝙ ſic uel ſic creetur hæc aīa: & iō ſicut aqua re
tinet figurā ſic aīa retinet eē ſibi ipreſſum a creāte ēt remoto corpore patet ergo ſcd̄m Thelogu; quo mō

poteſt permanere licet nihil abſolutum recipiat a materia.
℄ Deus ſcd̃m fidé catholicã põt ꝓducere & unã & duas aías ſine materia ergo nõ hñt unitaté uel diſtic/
21 tioné a materia nec ualet dicere ꝙ deus nõ põt ꝓducere duas aías extra materiá:niſi cũ hitudine ad mãm
qm̃ ſcd̃m Ari.oĩs itelligẽtia iformat orbẽ neq ſcd̃m ipm̃ põt abſolui a tali hitudine ergo nõ minus illa ſu
met unitaté & diſtitioné numeraĺé a materia;qr ita poterũt multiplicari itelligẽtiæ i eadẽ ſpẽ ſicut aiæ.
hoc ãt ẽ cõtra Ariſto.ergo &c.ꝑterea hitudines ſunt reſpectus q ſũt poſteriores ipſis abſolutis:ergo prius
ſũt ille aiæ ut ſubſtãtiæ q̃ habeant illas hitudines cum itaq prius nõ depẽdeat a poſteriori ille animæ nõ
numerantur per habitudines ad materiam.
℄ Rñdeť cũ de rõne aiæ ſit eẽ actũ corpis deus nõ põt create aías ante corpa niſi i ordie ad ſua iformabi
lia ut ſeruet ꝓportio iter ꝓpriũ actũ & ꝓpriã potẽtiã & cũ arguiť qm̃ ſcd̃m Ariſt.&c.dr̃ ꝙ ſi Ariſto.fuit
illius ſenſus de quo nũc nõ diſputať:nõ acceptať a theo.ſcd̃m cuius pricipia:itelligẽtia ẽ tm̃ moués itex
cũ arguiť:qm̃ hitudines ſunt reſpectus &c.Dico ſcd̃m ſubtilẽ heruẽũ illa hitudo nõ ſumiť ꝑciſe pro ſuo
formali qđ ẽ ad alteꝝ:ſed ꝓ illo ſubſtãtiali ſic cauſato a deo i aía ꝓportionato illi corpi unde iſta hitudo
nõ diſtinguiť realiter a ſuo fundamẽto & iõ cũ ſit idẽ re qđ eẽ aiæ ſicut aía nõ habet eẽ ante corpus ſic nõ
ẽ neceſſe hãc hitudinẽ eẽ poſteriorẽ & ſi arguať ꝙ abſolutũ ẽ prius reſpectu ergo &c.Dico ꝙ illa ꝓpoſitio
nõ eſt uera niſi cõceptibiliter ſuſtinẽdo ꝙ fundamentum & relatio non diſtinguantur realiter.
℄ Si aía poſt mortẽ itelligit ergo põt amare appetitus.n.cognitioné ſeqť huic ãt reclamat Ariſt.q.1.đ aía
22 tex.65.ab aía poſt mortẽ remouet itelligere ꝑp itellectus paſſiui corruptioné & ꝑ ꝯñs oẽm actũ appetiuũ.
℄ Rñdeť cõceſſa ꝯña negať falſitas ꝯñtis ad ꝓbationẽ patet ꝙ Theologus nõ acceptat dictum pħi ſi oibus
modis intendit remouere intelligere ab aía poſt mortem ueritas.n.eſt ꝙ ſicut aía tunc intelligit ſine ſen/
ſu ſic amat ſine appetitu ſenſitiuo. Cap.xxi.
℄ Humanus itellectus qua itelligit ẽ actus corporis & nõ tm̃ qua ſentit & uegetat:aliter.n.itellectiuũ nõ
23 cõſtitueret q̃rtũ gradũ aíatoꝝ:qđ reclamat Ari.ergo itelligẽdo ſemp idiget corpe qđ ẽ cõtra cõceſſũ tuũ.
℄ Rñdeť negať aſſũptũ qm̃ itellectus nullius corpis ẽ actus licet eſſentia aiæ itellectiuæ ſit actus corpis:
ut ſupra declarauimus ad ꝓbationẽ cũ dicit aliter nõ cõſtitueret &c.Nego hoc dico.n.ꝙ iõ cõſtituiť quar
tus gradus aíatoꝝ qa dať una forma quæ cõtinet tres gradus iferioris & addit itellectiuũ qm̃ ueꝝ ẽ dice/
re ꝙ illa forma ẽ eſſentia itellectualis & ẽ corpis actus licet ſuũ pricipiũ ꝓximũ quo formaliter exercet in
tellectioné nullius ſit corporis actus:& hæc oía iteꝝ ſupra diximus patet igitur ꝙ ultima conſequẽtia nõ
ualet qua infertur ergo intelligendo ſemper indigebit corpore.
℄ Diffinitio nõ põt ſeparari a diffinito ſ; eẽ actu corpis phiſici ẽ diffinitio aiæ ut aía ẽ & ꝑ ꝯñs aiæ humanæ
24 ergo nõ põt fieri aliq̃ potẽtia qn ſit actus corpis ergo ẽ iſepabilis a corpe. nec ualet dicere ꝙ ſufficiat aiam
eẽ actũ corpis actu uel aptitudie hoc.n.repugnat Ariſt.ſicut.n.nõ cõcederet accñs poſſe ſeparari actu a ſubi
ecto ſic minus cõcederet de aía qm̃ indiſſolubilior ẽ unitas per ſe qualis eſt inter formam & materiam;q̃
unitas per accidens qualis eſt ſubiecti & accidentis.
℄ Rñdeť hec rõ ẽ uirtualiter formata a diuo Tho.i pria pte.q.76.ar.1.ſexto loco & rñdet ꝙ ex natura aiæ
cõuenit aiæ uniri corpi:& ꝑ ꝯñs eẽ actũ corpis ſicut ſcd̃m ſe cõuenit leui eẽ ſurſu; & ſicut corpus leue ma
net qđẽ leue cũ a ꝓprio loco fuerit ſeparatũ cũ aptitudie tñ & iclinatione ad ꝓpriũ locũ ita aía ſepata rema/
net i ſuo eẽ & remanet forma eo ꝙ habet naturalẽ iclinationẽ ad unionẽ corpis & cũ arguiť ꝙ hæc repu/
gnant Ari.qa ſicut nõ cõcederet accñs poſſe &c.Dr̃ prio ꝙ theologus reicit dcm̃ pħi tã de aía q̃ de accidẽte
Dr̃ ſcđo ꝙ ſimilitudo nõ tenet nã accñs ſeparari ẽ meꝝ miraculũ qm̃ eius eẽ ẽ ineſſe ſed aiam ſeparari cũ ſit ꝑ
ſe ſubſiſtẽs apud Theolo.nõ ẽ miraculũ.de illa maiori & minori unitate dictũ ẽ ſupra. Cap.xxiii
℄ Si aía nõ ẽ educta.de potẽtia materiæ:ergo nõ habet eſſentialẽ hitudinẽ ad corpus l; corpus eã habeat
25 ad aíam.qm̃ pendet ab aía ſicut itelligẽtia nõ h; eſſentialẽ hitudinẽ ad orbẽ licet econuerſo hoc autem eſt
falſum:qm̃ aduenticiæ informaret ſperam humanam ut poſuit Themiſtius & Auerrois ponentes aiam
noſtram unicam quod non reputo eſſe de mente Ariſtotelis
℄ Rñdeť ly nõ h; eſſentialẽ hitudinẽ põt hr̃e duplicẽ ſenſum.prio eſſentialẽ hitudinẽ q̃tũ ad eẽ eo ꝙ eẽ
ſuũ nõ depẽdet a corpe ſic cõcedo illã ꝯñam primã.Scđo eſſentialẽ hitudinẽ q̃tũ ad hoc ꝙ ẽ ex natura ſua
forma huius corpis & nõ alterius & ſic ſemp unita uel unibilis & tũc i hoc ſenſu nego primã ꝯñam & cũ
ꝓbať:qm̃ aduẽticie iformaret.&c.nego hoc qm̃ ex quo aía nõ ꝓduciť ante corpus nec recipit eſſe a creá/
te niſi cõmẽſuratũ huic corpi ſeqť ꝙ hæc aía ẽ ꝑ ſe iformatiua huius corpis & illa illius quæ cõditiões nõ
poſſent ſaluari ſi dareť aía unica.ideo nõ ẽ eadem rõ de opione Theologi & Themiſtii & Auerroys
℄ Apud Ariſto.nulla ſubſtãtia ſepata põt eſſe ſine corpe cœleſti ergo multo minus ea quæ depẽdet eſſẽ.
26 tialiter a materia & eo magis ſi ipſa ẽ æterna:unde argumẽtũ uideť ſeq ſi ſepata aía poſt mortẽ i æternu;
q̃tũ ſit ex ſe põt uniri corpi ergo in æternũ uniť qm̃ in æternis nõ differt eſſe & poſſe.
℄ Rñdeť Theo.pœnitus reicit añs ut diximus ſupra ꝓphanũ.n.dictũ reputat ꝑfectioné ſubſtãtiaꝝ ſepa
ratꝝ pendere ex motu cœli ꝑcipue primi pricipii:unde ꝯña nullius ẽ euidentiæ apud Theo.qm̃ cũ aía non
pendeat ſcd̃m eẽ a materia:põt exiſtere ẽt remota materia & cũ arguiť ꝙ ſi ẽ æterna & ſi ſepata poſt mor/
tẽ i æternũ q̃tũ ſit ex ſe põt uniri corpi ergo i æternũ uniť qm̃ i æternis nõ differt eẽ & poſſe:dico ad ꝯña;
ꝙ ſi ꝑ ly i eternũ uniť itelligať nõ iterrupte.ita.ſ.ꝙ poſtq̃ creata ẽ & unita corpi i eternũ uniť nego ꝯñam
cõſtat.n.ꝙ ꝑ mortẽ iterrũpiť unio.& cũ ꝓbať qm̃ i eternis nõ differt eſſe & poſſe dico ꝙ illã ꝓpoſitionẽ
Theo.ſimpliciter nõ acceptat niſi i prio & ſolo uero eterno q ẽ Deus i quo nulla eſt pœnitus potentialitas
nã ẽt apud phũm nõ ſeqť ſol põt eẽ i oriente ergo ẽ i oriente.itẽ põt ꝓducere ranã uel pomũ ergo ꝓducit
patet.n.ꝙ illa ꝓductio põt ipediri ex idiſpoſitione materiæ uel alia cã ſic eſt de aía;qđ.n.illa unio non ſit

eterna nõ ẽ ex aïa ſed ex corruptibili corpe ſi ãt p ly i eternũ unit itelligat poſtq̃ reunita fuerit ↄcedo ↄñaꝫ
qm̃ ſcd̃m Theo.corpus illud reaſſumet icorruptibile ut etiam patet per tertiam ſuppoſitionem. ſed hoc
phyloſophus non concederet ut patet. Cap.xxv.
Si aïa eſt imortalis & multiplicat ſcd̃m corpora ergo cũ apud Ariſt.mundus ſit eternus dabit infinitũ
27 in actu qđ repugnat Ariſt.in tertio phiſicoꝝ.idem repetit in.2.libro apologiæ cap.3.ad quartũ cõtra reue
rendũ Patrem magiſtꝝ Vincentiũ de uincentia ſacræ Theologiæ profeſſorẽ olim Regentẽ in cõuentu.s.
Dñici de Bononia ordis predic.item in primo tractatu cap.8 &.9.
Rñdet qm̃ apud Theo.mũdus nõ ẽ eternus.iõ negat ↄña.dico ulterius ꝙ ſi p poſſibile mundus eſſet
eternus ſicut & Theolo.ponit hoc eſſe Deo poſſibile nihil ꝓhiberet ponere aïas ifinitas:qm̃ eſſe infinituꝫ
actu nõ reputat ipoſſibile niſi i rebus quãtis & i his quæ habenꝫ ordinẽ eſſentialẽ adinuicem cum igitur
inter aïas itellectiuas non ponatur ordo eſſentialis ſunt.n.eiuſdẽ ſpecieꝫ:& ſint oïno quãtæ nihil ꝓhibet
ponere eas infinitas & dicit diuus Tho.in ſcd̃o cõtra gentiles cap.81.hæc uerba formaliter.hæc opinio nõ
repugnat pricipiis Ariſt.nã in tertio phiſicoꝝ & prio cœli ꝓbat infinitũ nõ eſſe actu in corpibus naturali
bus nõ ãt in ſubſtãtiis imaterialibus hæc ille ueꝝ ut catholicus tenens mundũ ꝓductũ in tpe determiat
ſe ad negationẽ cõſequentiæ ut ꝓpoſuimus i pricipio huius reſponſionis & ſic nos tenemus
28 Si aïa p tã momẽtaneũ tpus ẽ i corpe & p ifinitũ extra corpus:corpus ſe habebit ad aïam magis accidẽ
taliter q̃ ſeſſio ad hominẽ & gladius ad gladiatorẽ eſt.n.utrobiꝙ aliqua ꝓportio:qm̃ p tpus finitũ hic ãt
nõ/qm̃ finiti ad finitũ nulla ẽ ꝓportio.idẽ repetit cap.26.idem in tractatu primo.cap.8.
Rñdet hæc rõ nõ militat cõtra pricipia nr̃a ponimus.n.ipſam p paruũ tpus iformare corpus pro hoc
ſtatu quæ quidẽ paruitas tẽporis nõ eſt ſumẽda ex pte aïæ eo ꝙ cũ ſit eterna potens ẽ ex ſe iformare ſem
per ſed deffectus ꝓuenit ex diſſolutione corpis humani Elementati ponimus ẽt ꝙ reuniet corpori facto
i alterabili ex illo ſtatu & ſic iformabit i eternũ:ut patet per quintã ſuppoſitionẽ unde ceſſat illa impropor
tio apud Theolo.Ratio hæc militat contra porphyriũ & Origenẽ ſi quid concludit inſuper dico ꝙ etiam
ſi nõ eſſet reſurrectio adhuc ſeruat & maior inter aïam & corpus q̃ inter gladiũ & gladiatorẽ qm̃ & ſi nõ
ſeruet ꝓportio tpris menſurãtis unionem & tpris menſurãtis ſepationem tñ ſeruat ea quæ ẽ iter ꝓpriũ
actũ & ꝓpriã potentiã ẽt ſi p ſolã horã ſtaret unio q̃ qdẽ ꝓportio nõ eſt iter gladiũ & gladiatorem:&c.
29 Si aïa eſt imortalis & poſt mortem nõ reunit corpori & habet neceſſariã habitudinem ad corpus ergo
inter eterna dabitur aliqđ p̃ter naturã qđ pbis repugnat ergo uel eſt mortalis uel reſurget homo & ſic re
ſurrectio poterit demonſtrari qđ eſt contra Ariſto.idem repetit Cap.ultimo.
Rñdet ſicut p̃cedenti nõ militat cõtra pricipia nr̃a.Theologus.n.tenet oppoſitũ ſcdæ partis añtis dico
tñ ad illã ꝓpoſitionẽ ꝙ in eternis nihil eſt p̃ter naturã apud thelogũ nõ acceptatur niſi in uero & prio eter
no nã & itelligẽtiis ponit aliquã cognitionem p̃ter naturã & aliquã ſcd̃m naturã/qm̃ hæc repugnat ideꝫ
ponit de aïa itellectiua que tranſit ad ſtatum intelligentiæ. Cap.xxvi.
Qđ aïa ſit neceſſario in loco aïa eſt forma naturalis ergo nõ põt abſolui a ſubiecto ſed ſubiectũ ſuũ eſt
i loco p ſe ergo aïa eſt i loco ſaltem p accñs itẽ ſi detur ꝙ ſit ſepata adhuc eſt i loco neceſſario qa oïs forma
uel eſt cõſtituta i eſſe p ſuũ ſubiectũ & ſic locat p accñs ad locationem ſui ſubiecti/uel nõ & ſic eſt mouẽs
corpora cœleſtia ergo eſt i loco p opationem imo deus ipſe apud Ariſto.in.viii.phiſicoꝝ.& prio cœli eſt
i loco per operationem.
30 Rñdet ſi ly forma naturalis itelligat q̃ ab agente naturali ex materia ꝓducta nego añs ſi aũt itelligat
qa eſt uere forma corpis naturalis lꝫ nõ ſit ex potentia materiæ cõcedo añs/& nego ↄñam/& ſic nõ cõclu
ditur aïam eſſe neceſſario i loco p accñs niſi p q̃to eſt unita nõ ãt p q̃to eſt ſepata:& cũ arguit qa oïs for
ma uel eſt cõſtituta in eſſe p ſuũ ſubiectũ &c.Dico ꝙ nõ eſt cõſtituta in eſſe per ſuũ ſubiectũ ſic ꝙ ſuũ eſſe
dependeat a ſubiecto:& cũ infert ergo eſt mouens corpora cœleſtia:nego hanc illationem:qm̃ nõ uerifi
catur niſi de itelligentiis:ſed nec de omnibus apud Theolo.nec apud phõs qui ponunt intellectũ agenteꝫ
non potentiã aïæ.Sed ultimã intelligentiã ut fuit Auicen.nono li.ſue metha.c.4
31 Qđ ſepata nõ poſſit eſſe i loco nã ſi eſt in loco ergo tendit illuc aũt p motũ aut p ſubitã mutationem:
nõ p motũ qm̃ apud phũm idiuiſibile nõ mouet p ſe.Nec p ſubitã mutationem:qm̃ aut p ſe illuc trãſmu
tata eſt aut p accñs nõ p ſe qm̃ ſicut Ariſt.reputat ipoſſibile idiuiſibile moueri p ſe ſic & mutari p ſe.nõ p
accñs qm̃ cũ ſit ſepata a corpe nõ trãſmutat ad trãſmutationem corpis & ſic uel trãſmutat p ſe uel nullo
modo trãſmutatur p̃terea ſi trãſmutatur hæc trãſmutatio erit i iſtãti qm̃ primũ ñ eſſe corpis erit primũ
nõ eſſe aïæ i tali loco ſed hoc eſt ipoſſibile:qm̃ trãſmutatio inſtãtanea eſt terminus alicuius motus nõ põt
ãt fingi qs ſit iſte motus niſi alteratio corpis ſed alteratio nõ p ſe terminatur ad locũ ſed ad qualitateꝫ uel
generationem ergo illa tranſmutatio aïæ erit tantũ per accñs terminus alterationis oportet igitur per al
terationem fieri aliquid ad cuius eſſe ſequatur animam eſſe in tali loco: ſed illud quod ſequitur non eſt
aliud niſi genitum cadauer.quod cum ſit corpus oportet eſſe in loco ergo ad illam alterationem corporis
non ſequitur per accidens aïam eſſe in tali loco ſed ipſum cadauer.
Rñ.p̃mitto prio qualis ſit motus localis ſubſtãtiæ ſepatæ & i quo tpe mouet aduertẽdũ ut notat dĩ.
Tho.i.p.pte.q.53.ar.primo ꝙ motus iſte eſt equiuocus ad motũ corporis nã.ſicut eſſe in loco alia ratione
cõuenit corpori quia ſua quãtitate dimenſiua cõmẽſurat loco & cõphendit & alia rõne ſubſtãtiæ abſtra
ctæ qa ſuã uirtutẽ applicat loco & nõ cõtinet loco imo cõtinet pfectiue ſic moueri i loco alia rõne cõuenit
corpi mouet.n.p quãto ſuã quãtitatẽ dimẽſiuã ſucceſſiue applicat partibus loci:unde illi diuerſi cõtac
tus q̃titatiui ſunt motus corporis:& alia rõne cõuenit ſubſtãtiæ ſepatæ/mouetur.n.p quanto ſuam uir
tutẽ applicat diuerſis corporibus uñ illi diuerſi cõtactus uirtuales ſũt motus eius.q̃tũ ãt ad tps aduertẽdũ

eſt ꝙ nõ mouetur i tpre nſo. Tpus.n.nſm eſt neceſſario cõtinuum & menſura motus phiſici.tpus autem illud nõ ẽ cõtinuũ:qm̃ nec motus ſubſtãtiæ ſepatæ ẽ neceſſario cõtinuus ſicut nec illi ꝯtactus uirtuales ſũt neceſſario cõtinui.uñ apud diuũ Tho.ſũpto ſũdamẽto ex Augu.i.1.ſup geneſim ad lrãm tps illud cõponit ex iſtãtibus ſuis ſicut numerus ex unitatibus & ſicut iter duas unitates nõ cadit nũerus medius ſic nec i.er illa duo iſtãtia cadit tps mediũ ex qbus ſeqꝛ ꝙ motus ſubſtãtiæ ſepatæ cõponit ex mutatis eẽ & inter duo mutata nõ cadit motus iſtãtibus iſtis.dico ad rõnẽ ꝙ totus ille ꝓceſſus applicatus ad pricipia Theo.laborat i equoco cõcludit.n.de motu & mutatiõe phyſica.uñ tenemus ꝙ aia moueꝛ p ſe motu ſuo nec icõuenit idiuiſibile ſcd̃m eſſentiã qd̃ ẽ extra gñs qtitatis ſit moueri nec Ariſt.de hoc idiuiſibili itellexit.ut pꝫ i vi.phy.& ñ ꝯcedim9 ꝙ muteꝛ p ſe mutatõe iſtãtanea phy.qlis & illuiatio uel gñatio h.n.ſꝫ ꝓpria corpũ

33 ¶ Tãta diſtãtia qta ẽ iter corpus a quo ſepaꝛ aia & tartarꝫ ſiue iſulas brõꝝ ipoſſibile ẽ ptrãſiri i iſtãti aliter corpus i uacuo cu ñ ſit reſiſtẽtia medii poſſet trãſiꝛ maximã diſtãtiã i iſtãti qd̃ tñ repugnat pho i.4.phyſi.

¶ Rñdeꝛ/ap̃ aliquos Theo ꝑcipue ap̃ grego. Arriminẽſem nõ reputaꝛ icõueniẽs i ſepatis dari motũ i inſtãti & ad iſtãtiã de uacuo diceret idẽ ueꝝ apud diuũ Tho.motũ quẽcũqꝫ fieri i iſtãti reputaꝛ ipoſſibile qm̃ de rõne motus ẽ alternatio uel difformitas q̃ nõ ẽ itelligibilis ꝑ eudẽ iſtãti.& iõ dico ad rõnẽ ꝙ ſuppoit falſum.ſ.aiam trãſire tãtã diſtãtiã i iſtãti/trãſit.n.i tpre ſuo diſcreto cõpoſito ex duobus iſtãtibus mẽſurãtibus imo mutata ex qbus ille motus itegraꝛ. Vñ cõcedẽdũ ẽ tãtã diſtãtiã ptrãſitã eẽ i iſtãti/nõ tñ ptrãſiri: eẽ.n.ptrãſitã dicit terminũ motus q ẽ i iſtãti ptrãſiri aũt dicit motũ cui repugnat fieri i iſtãti & ſic pꝫ ꝙ iſtãtia de uacuo ñ cõfert ex quo cõcedimus nullũ motũ ſiue phiſicũ ſiue ñ phiſicũ poſſe fieri i iſtãti.cap.27.

34 ¶ Dato ꝙ aia ſubito mutareꝛ ad locũ ſibi deputatũ adhuc neceſſario trãſit mediũ uidemus.n. illumiari i iſtãti noſtrꝝ hemiſperiũ & nõ põt illuminari extremũ niſi prius illumineꝛ mediũ ergo ſic erit de aia.

¶ Rñdeꝛ nõ cõcediꝛ ꝙ aia ſubito ſumẽdo ly.ſubito ꝑ iſtãti muteꝛ imo neceſſario moueꝛ i tpre ſuo.Deinde nõ cõcediꝛ ꝙ dũ moueꝛ neceſſario trãſeat mediũ põt.n.applicari uirtus ſua duobus extremis & non medio & cũ ꝓbaꝛ qm̃ illuminatio &c.negaꝛ ſimilitudo nã illuminãs ẽ qtũ & mediũ illuminatũ ẽ qtũ & illuminatio uero ẽ mutatio naturalis & hæc nõ ſaluãꝛ i motu ſubſtãtiæ ſepatæ:iõ ſimilitudo ñ ualet qm̃ inter equoca nõ daꝛ cõparatio ex.7.phyſicoꝝ ꝓcederet ãt rõ ſi motus aiæ eẽt motus phiſicus. Cap.28.

35 ¶ Qd̃ aia i ſepatiõe nullã cognitionẽ accipiat a ſupis nã ex.8.phyſicoꝝ ab agẽte imobili nihil ꝓuenit:niſi mediãte motu æterno cõſtat ãt hãc cognitionẽ & ipreſſionẽ ſpẽꝝ ñ fieri mediãte motu eterno ergo&c.

¶ Rñdeꝛ ſi phũs itelligit nihil abſolute ꝓuenire ab agẽte i mobili&c. Reiciꝛ a theologo ꝓuenit.n.a deo aia itellectiua & lumẽ grãæ & cognitio ꝓphetica & alia plura ut uere miracula q̃ fiũt ꝑter ordinẽ nãæ. dico ulterius ꝙ illã ꝓpoſitio phi cõiter exponiꝛ:ut norat ſubtilis Herueus in.2.ſen.di.xi.q.1.qtũ ad corpalia & formas nãles ñ ãt qtũ ad ſpẽs itelligibiles uel cõceptus uel actus itelligẽdi eo ꝙ itellectus nõ ſubiciꝛ cœlo ex cõſequẽti nõ eſt neceſſe ꝙ perficiatur ab agente primo mediante motu cœli ueꝝ quia nũc non diſputatur ſenſus Ariſt.ideo ſtandum eſt in reſponſione prima. Cap.xxix.

¶ Qd̃ uirtutes morales & uicia ñ remaneãt i aia ſepata ſi uicia remanerẽt puta gula uel luxuria ergo poſ-
36 ſet appetere & eligere comedere & luxuriari qd̃ ẽ falſum. Qm̃ hæc ſũt ipoſſibilia,elect o ãt ñ ẽ ipoſſibiliũ ex tertio phiſicoꝝ nec ualet dicerẽ ꝙ remanẽt i radice licet nõ poſſit aia exire i actũ nã ꝙ aliqd æternũ & nõ ſolũ æternũ ſed æternũ ſcd̃m ſpẽm totã:ſit fruſtra ẽ i ymaginabile ſed cũ uirtutes & uicia ſint ordiaꝛ ad opationem & aia ſepata nõ ualeat elicere opationes uirtutũ aut uicioꝝ ergo erunt fruſtra & i æternũ pro omni aia ſepata quod philoſophiæ Ariſto.repugnat.idem repetit in cap.ultimo.

¶ Rñdetur:ſcd̃m principia theologi ꝙ rõ cõcludit nec uirtutes nec uicia remanere ea rõne qua i hoc ſtatu ſed alia rõne:neceſſe ẽ cõcedere:& qdẽ ꝙ nõ ea rõne qua hic ſufficiẽter ꝓbatur p arguentẽ & nos i pricipio de hoc poſuimus octauã ſuppoſitionẽ ꝙ aũt alia rõne pmaneãt declaratur.& dico ꝙ duplici modo pmanẽt primo i rõne meriti uel demeriti nõ qdẽ ut in uia ſed ut i termino:nã niſi uirtus hic acquiſita quo ad meritũ nõ remaneret poſt mortẽ per quã aia cõſtituiꝛ.in termino nõ cõſequereꝛ pmiũ qm̃ fundatur i merito ſicut forma i diſpoſitionibus cõſeruatiuis.Idẽ dico de uitiis niſi remanerent quo ad demeritũ aia nõ ſubiret pœnã ſcd̃o dico ꝙ uirtutes iſte morales quæ pro hoc ſtatu ſunt in appetitu ſenſitiuo & circa obiectum corporeũ ꝑ alio ſtatu efficiuntur uirtutes ſolius uolũtatis:nam & diuus Tho.in pria pte.q. 59.ar.4.ad tertiũ cõcedit in Angelis temperantiã & fortitudinẽ ſimiliter tenetur de aia pro alio ſtatu & qd̃ ſit earum obiectũ patet per Augu.in libro.14.de trinitate.c.9.cuius ſententia ponitur in octaua ſuppoſitiõe.

Cap.xxxi.

¶ Si aia ſepata cognoſcit aliã ſepatã:aut p eſſentiã ipſius cognoſcẽtis:aut p eſſentiã ipſius cognite: aut p
37 ſpeciẽ iuflu xã:nõ prio modo qm̃ aut cognoſcit tñ preſentes aut oẽs futuras nõ oẽs futuras qm̃ infinitũ eſſet cognitũ:nõ oẽs preſentes tñ:qm̃ ſi cognoſcit futurã inquãtũ pſentiali ter ſit cognitio nõ erit niſi relatio que ponitur nõ ꝙ aliqua uariatio/ponatur ex pte aiæ cognoſcentis:ſed ex pte aiæ cognite qd̃ eſt falſum &c.Nõ ſcd̃o qm̃ aia cognoſcens iformaretur aia cognita & ſic ſi cognoſceret oẽs iformaretur ſimul infinitis formis & ſimul haberet infinitas intellectiones & eadem eſſet forma dum intelligitur ab altera & formata dum intelligit alteram quod non concederet.Ariſto.Non tertio quoniam aut per unam ſpeciem intelliget omnes & ſic non niſi confuſe intelliget:aut per ſingulas proprias ſpecies & ſic uel erũt infinite ſpecies ſimul & infinite itellectiones ſimul ſi tam exiſtentes q̃ futuras cognoſcit/uel ſi tñ pñtes cognoſcit ſicut aiæ in futurũ creantur ſic nouas ſpẽs influxas cognoſcit que eſt res ridicula & i intelligibilis.

¶ Rñdeꝛ diuus Tho.i pria pte.q.89.ar.2.determinat ſe ad primũ modũ.ſ.p eſſentiã aiæ cognoſcẽtis eo ꝙ cũ aiæ oẽs ſint eiuſdẽ ſpẽi nec diſtinguãtur gradibus formalibus una nõ ẽ formaliter ſupior ad alteram & iõ eſſentia ipſius cognoſcẽtis eſt ſufficiẽs pricipiũ quo itelligit ſe & alias aias & pfecte angelos ãt ipfecte

Qm̃ altioris nãæ ſunt nec ſufficiẽter repſentanť ꝑ eſſentiá aíæ cognoſcẽtis eo ꝙ ẽ iſerioris nãæ &cũ arguiť qm̃ aut cognoſcit tm̃ pñtes &c. dico ꝙ tm̃ pñtes pp realẽ & actualẽ ſimilitudinẽ quá h;ad eas & cũ arguiť qm̃ ſi cognoſcit futurá &c. Nego ꝯñaȝ qm̃ iter aiam cognoſcẽtẽ & cognoſcibilẽ creadá nũdũ ẽ formalis ſimilitudo:unde pſentialitas ẽ rõ ſine qua nõ cognoſcereť ſicut exiſtẽte ſolo. A corpe albo nõ habe t ſimilitudinẽ actualẽ ad. B albũ.niſi ꝓductũ ponať. B albũ:unde ſicut.a. De nouo referť ad B. ſine aliqua mutatione facta i.a. Sic aía cognoſcẽtis cognoſcit nũc aiam modo creatá quá prius nõ cognoſcebat nulla mutatione facta i aía cognoſcẽtis. de ſcdo & tertio ſenſu ptráſeo qm̃ ad rẽ nõ ptinẽt. Vtrũ tamen ſit neceſſe cõcedere tertium ſenſum dicam in ſolutione ſequenti.

38 ℂ Si aía ſepata loqť alteri ergo i locutione illa erit ſucceſſio ſed pipathetici in ſepatis nõ admittũt ſucceſſionẽ eo ꝙ illa eſt rõne cogitatiue quæ nõ ẽ i ſepatis. itẽ una loquẽte oẽs audirẽt & ſic eẽnt iſiniti auditus ſimul itẽ de oibus oẽs ſimul loquereť/nõ.n. ẽ maior rõ de uno ꝗ de alio hoc aũt ẽ abſurdũ. itẽ ꝑ qd faciũt illas locutiones:aut ꝑ eſſentiá aut ꝑ ſpẽs nõ ꝑ eſſentiá qm̃ cũ oẽs habeant eſſentiá qd opus ẽ locutione nõ ꝑ ſpẽs infuſas:qm̃ cum habeát conſimilẽ eſſentiá tantum ſcit una quantum altera.

ℂ Rñdeť. ſi ſum:ť ſucceſſio ꝓ diſcurſiua itellectione quá nõ admittimus i ſepatis negať ꝯña ſi ſumať ꝓ ordíe itellectionũ ꝓut uná elicit poſt alterá cõcediť ꝯña ná itellectus creatus ꝗtũcũꝗ pfectus ñ põt actuari pluribus itellectionibus quæ nullũ ordinẽ uel dependentiá habeát ad inuicẽ & reſpectu obiectoꝝ quæ ſunt pœnitus diſparata & totalia unde eſt neceſſe ꝙ ab una itellectione tráſmuteť ad alterá ꝓ alio inſtanti & cũ ꝓbať:qm̃ pipathetici in ſepatis &c Diciť apud Theolo. ꝙ illa ꝓpoſitio nõ uerificať niſi i prío principio cuius ſignũ ẽ ꝙ Ariſto. in. 11. metha. textu. 51. ſcdm expoſitionẽ diui Thome iduxit cõſimilẽ: loquens de itellectione primi. Cũ dicit ꝙ nõ tráſmutať diuiniſſimũ nõ.n. habet ipm̃ bene i hoc aut i hoc ſed in toto quodá qd optimũ &c. Et cũ iteꝝ arguiť qm̃ ſucceſſio ẽ rõne cogitatiue quæ nõ ẽ i ſepatis dr̃ ꝙ ſucceſſio ꝓ diſcurſu põt admitti ꝙ ſit rõne cogitatiue ſucceſſio aũt ſumpta ſcdõ modo nõ ẽ tm̃ rõne cogitatiuæ ſed rõne limitati & errati itellectus ꝗ nõ põt pluribus ſimul actuari itellectionibus. Ad ſcdm cũ dicit una loquẽte oẽs audirẽt beatus Tho. i pría pte. q. 107 ar. 5. negat ꝯñaȝ ná ꝙ una ſubſtátia abſtracta loquaťideſt ſuũ cõceptũ manifeſtet pendet ex uolũtate ſua ergo ex eadẽ uolũtate pendet ꝙ ordinet ſuũ cõceptũ huic manifeſtádũ & nõ illi. illud.n. ordinare ẽ pſentare cõceptũ:ꝗ ut uolũtarius ẽ i potẽtia uolũtatis ꝙ oculteť uel alteri offerať & ſic loquať ei. & nõ oibus. Ad tertiũ cũ dr̃ de oibus oẽs ſimul loꝗrenť. negať ꝯña qm̃ locutio i abſtractis nõ ẽ niſi de motibus liberi arbitrii. in hoc.n. diſtiguiť illuminatio a locutiõe i ſepatis:ut notat diuus Tho. i pría pte. q. 107. ar. 2. Et. 2. ſen. di. xi. ar. 8. De motibus aũt liberi arbitrii nõ ẽ neceſſe ꝙ ſit eadẽ rõ i oibus abſtractis unuſqſꝙ.n. loqť ꝓut ſibi cõplacet & cõueniẽs iudicat. Ad quartũ cũ queriť ꝑ qd faciũt &c. Rñdeť ſi ly ꝑ qd ꝗrit de pricipio effectiuo. dico ꝙ ꝑ ſolũ itellectũ & uolũtatẽ ordinátẽ conceptũ ad alteꝝ ſi ꝗrit pricipiũ formale dico ꝙ hoc pricipiũ formale ex pte loquẽtis ẽ conceptus ut pſentatus ex pte audiẽtis eſt ſpẽs ipreſſa uel ifluxa i qua repſentať eſſentia loquẽtis & cõceptus pſentatus ꝑ uolũtatẽ loquentis:& cũ arguiť ꝙ nõ ꝑ ſpẽs ifluxas:qm̃ cũ habeát &c. Dico ꝙ tm̃ ſcit una ꝗtũ altera ꝗtũ ad entia abſtracta & naturalia nõ aũt ꝗtũ ad entia uolũtaria quales ſunt cogitationes cordiũ &c. nõ.n. eaꝝ cõſimilis eſſentia ſufficit ꝗtũ ad hoc ſed cõcurrit ꝓpria uolũtas & repſentatiua ſpẽs. & ſi dicis ergo cõcedis aiam ſeparatá recipe a deo ſpẽm repſentatiuá alterius aíæ cõcedo nõ qdẽ ut cognoſcat pciſe eſſentiá illius ſed cogitationes & uolitiones quæ nõ repſentanť ꝑ eſſentiá ipſius: nec beatus Tho. tenet oppoſitũ huius/aliter i doctrina ſua nõ poſſumus ſaluare locutionẽ aíæ ſeparæ cõformẽ locutioni Angelice niſi diuerteremus ad intentionem Scoti qui tenet loquentem Angelũ imprimere conceptum ſuum in intellectu audientis quod nos non acceptamus: qm̃ ſolus deus imprimit in intellectu creato immediate.

39 ℂ Si aía ſepata determinať ad alteꝝ oppoſitoꝝ:ergo natura libera & cõtingẽs tráſmutareť in neceſſariá & ſic in aliá naturá qd eſt cõtra naturá & rõnẽ uolũtatis ſi dicať ꝙ hoc eſt ex ipedimẽto contra hoc impedimentũ eſſet contra naturam & ſic apud phũm non eſſet perpetuum.

ℂ Rñdeť aía ſepara quæ ut itellectualis libera eſt dupliciter cõſiderať. prío ut natura itellectualis. ſcdo ut natura itellectualis ſic affecta uel i ordine ad terminũ ſuum. Prío modo ſemper eſt libera qm̃ ex natura ſua eſt potẽtia rõnalis quæ ut ſic põt in oppoſita ex. ix. metha. Secundo modo recipit imobilitatẽ prout ẽ ſic diſpoſita & in termino ſicut lapis ſtatim ꝙ attingit centrũ ſortiť imobilitatẽ & tñ remanet lapis: qm̃ ex natura ſua mobilis eſt: quia grauis & grauitatẽ retinet in centro habitualẽ. Ad rationẽ ergo dico ꝙ aía non determinatur ad alteꝝ oppoſitoꝝ niſi ut ſic affecta. & ideo negatur conſequentia quæ quidem cõcluderet ſi determinaretur in primo ſenſu. de reſponſione illic data non curo/hoc.n. non prouenit ex impedimento ſed ex conditione ſtatus

Cap. ultimo.

40 ℂ Si ad iteritũ corpis nõ iterit aía ergo ad gñationẽ corpis nõ gñať aía quo dato gñatio hoís nõ eẽt uera gñatio: nec corruptio uera corruptio terminiꝙ tráſmutatiõis uniuerſaliter nõ eẽnt hitus & priuatio.

ℂ Rñdetur cõcedo cõſequentiá:& nego quín hoc dato gñatio hoís non ſit uera generatio ſimiliter corruptio. tenet.n. Theologus ꝙ ad uerá generationẽ ſufficit hanc diſiunctiuá eſſe uerá. Oẽ gñans attigit formá uel ſcdm eẽ uel ſcdm unionẽ cũ ſuo ſubiecto ſcdm eẽ qdẽ/ſi de potentia materiæ educit:ſcdm unionẽ autẽ ſi ita diſponit ſubiectũ qd ſit capax illius formæ dato ꝙ illá formá nõ ꝓduxerit. Dico igiť ꝙ hoís generatio eſt uera ꝓpter ſcdaȝ cõditionẽ & ẽ nobilior gñatione brutoꝝ attingit.n. ſcdm eẽ uegetatiuá & ſẽſitiuá & diſponit ſufficiẽter materiá ꝓ unione aíæ itellectiuæ ad cuius aduentum corrupiť uegetatiua & ſenſitiua precedentes & ſecũ defert omnes hos gradus: ſimiliter corruptio hominis eſt uera corruptio: quoniam huius diſiunctiue altera pars eſt uera in corruptione hominis anima corrumpitur uel deſinit informare materiam;ad quam deſinitionem corrumpitur forma totius & ſic/

definit eē hic hō & uer̄ ē dicere ex pte gn̄ationis ꝙ ex nō hoie fit hō. Ex pte āt corruptiōis ex hoie fit non hō & ſic ſaluaẗ uniuerſaliter ꝙ termini tráſmutatiōis ſunt eſſe & nō eē ꝛeſpectu cōpoſiti: nec aliud reqriẗ Et ſi ſenſus pħoꝝ eēt ꝙ ſit neceſſe formam icipe eē p gn̄ationem & deſinere per corruptionem negandus eſſet a diuino Theologo.

41 ℭ Eternum a parte poſt nō eēt æternū a parte ante qđ repugnat Ariſt. prio cœli. & Augu. de ciuitate dei dicit Platonē & fere uniuerſaliter oēs phōs exiſtimaſſe nihil incipere quod non deſinat eſſe.

ℭ Reſpōdeẗ cōcedo cōſequentiá: & cū dr̄ hoc repugnare pħo & aliis ſ. d̄m Aug. iá dcm̄ ē ſupra ꝙ ſi Ari. & alii pħi ſumūt ly icipe quocūꝗ modo negāda ē eoꝝ ſentētia ſi aūt itelligūt de incipere p gn̄ationē phyſicam non eſt contra nos nec ueritas tenet oppoſitū ſic.n. aia eſſet de potentia materiæ & corrūperetur.

42 ℭ Si per infinitum tēpus anima ſortis nō fuiſſet: & poſtea iciperet ergo & mundus per infinitū tempus potuiſſet nō fuiſſe & poſtea icipere quod tn̄ impugnat Ariſto. 8. phiſicoꝝ. cū Anaxagorā arguit &c. Idē i Apologia. lib. 2. c. 3. Ad v. & dicit apud pħm idē eē iudiciū de toto & ptibus. qm̄ ſi mūdus fit eius ptes fiūt

ℭ Rn̄deẗ. cōcedo cōſequētiā ad Ariſto. dico ꝙ intentū ſuū nō demōſtrauit cuius ſignū eſt ꝙ oēs rōnes ſue ſufficiētiſſime ſoluūtur a diuo Tho. i. 8. phiſicoꝝ. & prius eas ſoluerat algazel qui tenet ex lege mūdū pductū i tēpore. Pōt ēt dici ꝙ nō eſt eadē ratio de mūdo & de aia nā mūdus ad ſui pductionē nihil ſuppoſit aia aūt qa forma ē in ſui pductione ſupponit ſuū iformabile & ideo rōnabilius poſſet poni mūdus æternus ꝗ oēs aiæ æterne & ſi arguaẗ qđ apud phūm idē eſt iudiciū de toto & partibus qm̄ cū totū pducitur partes pducunẗ. Concedo de partibus principalibus uniuerſi quæ ſunt quatuor ælementa & qntū corpus. ex prio cœli. nō āt de ptibus ſecūdariis pcipue ſingularibus ſicut ē hæc & illa aia ſortis uel platōis.

43 ℭ Si itelligere ē phātaſia uel nō ſine phātaſia nō cōtingit ipſā ſeparari. ſed itelligere p cōceſſa nō ē ſine phātaſia ergo nō cōtingit eā ſeparari ſi dicis ꝙ ppoſitio pħi itelligiẗ p ſtatu cōiūcto habeo intētū ergo nō cōtingit eā ſeparari ſi dr̄ ꝙ itelligiẗ de ſtatu ſeparato hoc ē falſum manifeſte, qm̄ ſeparata aia nō habet phantaſiā: nec phātaſmata: quō ergo itelligere ē phātaſia uel nō ſine phātaſia: hoc repeti i Apologia. li. 2. c. 3. ad tertium

ℭ Rn̄deẗ ſi itelligere aiæ neceſſario pro quolibet ſtatu ſuo eēt phātaſia uel nō ſine phātaſia uti p nō eſſet ſepabilis aliter eēt ocioſa qđ ueritas nō admittit: ſed nego minorē ad pbationē. Dico ꝙ nō uerificaẗ niſi pro pñti ſtatu: & cū arguiẗ. ergo nō cōtingit eā ſeparari nego cōſequentiā ſtant.n. hæc ſimul aia pro pſenti ſtatu nō pōt itelligere ſine phātaſia & tn̄ pōt ſeparari: qm̄ itelligere ſimpliciter & itelligere cū phātaſia non adequantur ſecundum Theologum: & pro nunc dimitto quid ſenſerit Ariſtoteles ſuper hoc cum ſit impertinens propoſito. Deo optimo gratie: cuius lumini: ſacra fides innititur. non defectura.

ℭ Hortamur aūt & obſecramus: noſtraꝝ ſolutionū lectores: quas nō icōpoſito affectu ſed p ſacra religione & ueritate & Dei maximi honore adduximus: ut ſerena fronte ſuſcipiāt: illis aſſentiāt: ibi ipſis ſuadentes: ꝙ nō tā ex humano: quā diuino lumine pdierūt: a quo eſt oīs uere ſciētiæ fons & origo. nā ut inquit diuinus Plato in Apologia ſocratis corā athenaꝝ iudicibus: Videtur ſolus Deus ſapiens eſſe: hāc aūt quā dicimus humanam ſapientiam parui ſmo nihil pendendam.

ℭ Expliciunt Solutiones Rationū quæ formantur in Defenſorio in fauorem Ariſtotelis. cōtra id qđ tenemus de anima intellectiua ſecundum Theologum & Orthodoxam fidem date a Fratre Criſoſtomo Caſaleñ. or. pdic Theologoꝝ minimo ex conſenſu auctoris; teſte epiſtola ſua in principio formata.

Approbatio Solutionum: & Impreſſionis Libri: ac Venditionis. Auctoritate Reuereñ. Vic. Epi. & inquiſitoris: iuxta Decreta Concilii Lateranenſis ſub Leone. x. Pontifice maximo.

NOS Alexander de Peracinis de Bononia Decretoꝝ doc. & cano. ac Reuereñ. dñi Cardinalis epi Bonoñ in ſpiritualibus & tēporalibus Vic. gn̄alis. Approbamus ſolutiones Rationum pro philoſopho Ariſtotele deductaꝝ ad probādum aiæ mortalitatē. Datas per Reuereñ patrē Regentē. S. Dominici magiſtrum Criſoſtomū or. pdic. ut Catholicas & eneruātes aſtutias philoſophoꝝ ad illuminationē fidei. Quibus ſtātibus & acceptatis a Magiſtro Petro Pompo. contenti ſumus: ut Liber ipſe imprimatur: & uendaẗ ſimul cum predictis ſolutionibus & nō aliter. Non obſtante inhibitoria per nos facta prout ipſe nobiſcū cōcorditer remanſit: & ita ut ſupra ſcriptum eſt licentiā ſic imprimendi & uendendi tibi Magiſtro Iuſtiniano de Ruberia Concedimus nec alteri nec aliter: nec alio modo.

Idem Alex. ut ſupra manu propria in Camera noſtræ Reſidentiæ Bononiæ. Die tertia Martii M.D.xviii.

NOS Frater Ioannes de Torſannis de Bononia or. pdi. Apoſtolica auctoritate Vic. inqſitoris Bonoñ locūtenēs. Approbamus ſolutiones Rationū pro pħo Ariſto. deductaꝝ ad pbandum aiæ mortalitatē. Datas per Reuereñ. patrē Regentē. s. Dñici fratrē Criſoſtomum or. pdi. ſacræ Theologiæ pfeſſorē eximium: ut Catholicas & eneruātes aſtutias phōꝝ: ad illuminationē fidei. Quibus ſtātibus & acceptatis a magiſtro Petro Pompo. contenti ſumus ut liber ipſe imprimatur & uendatur conditionibus ut ſupra. Non obſtāte inhibitoria per nos facta ſecundum ordinationē factā in ſacro ſancto Lateraneñ concilio in decima ſeſſione put ipſe magiſter Petrus nobiſcum cōcorditer remanſit & ita ut ſupra ſcriptum ē licētiā iprimēdi & ſic uēdendi tibi Magiſtro Iuſtiniano de Ruberia Cōcedimus nec alteri nec aliter: nec alio modo

Idē Fr̄ Ioānes ut ſupra manu ppria i cella nr̄a i cōuētu. s. Dñici de Bononia. Die. iiii. Martii. M. D.xix.

ℭ Bononiæ Impreſſum Per Magiſtrum Iuſtinianum De Ruberia.
Die. xviii. Maii. M.D.xix.